

Prvi dio: PET GALAKSIJA

Koji amblemi krase fine pramce naših brzih brodova?

Koliko spirala se vrtloži na pramcu svake veličanstvene letjelice, okreće i okreće, simbolizirajući naše veze? Koliko ima spojnih alki koje nas ujedinjuju?

JEDNA spirala predstavlja ugarene svjetove, koji previru polako, natapaju se svojim sokovima, 'kuhaju' se - a na njima život otpočinje svoj dugi, mukotrpan uspon.

DRUGA je za zvjezdoplovnu civilizaciju, koja ludo leti svemirom; za mnoge rase koje polaze kao štice, nastavljaju kao pokrovitelji, žustro jure za svojim mladim interesima - mi trgujemo, ratujemo, debatiramo...

Naprežemo se da dohvatimo što veće visine. Sve dok ne začujemo kako nas zovu one plime.

TREĆA prikazuje One Stare, elegantne, smireno vedre, koji su se odrekli svemirskih brodova i posvetili životu dubokog razmišljanja. Umorili su se oni od ove lude jurnjave. Povukli se u manastir da bi sebe usavršili.

Oni se pripremaju za suočenje sa Velikim Mučiteljem.

ČETVRTA dočarava Visoke Transcendente, koji su odveć veličanstveni da bismo ih mi mogli na bilo koji način opaziti; iznad su naše percepcije. Ali oni postoje!

I spremaju planove koji obuhvataju sve nivoe prostora, i sva vremena.

PETA je za same galaksije - te velike kovitlace blistave svjetlosti - naša ostrva u sterilnom kosmosu, okružena enigmatičnom tišinom. Kotrljaju se one sve dalje i dalje, gaje u sebi mnoge redove života, spregnute zauvijek, vječne.

Ili nam, bar, govore da je to tako...

Hari

Alarmi pevaju različite pjesme.

Neki tako vrištavo zahtijevaju tvoju pažnju da te uspiju istrgnuti i iz sna tako dubokog da je ličio na smrt. Drugi samo pošalju burne valove adrenalina u tvoj krvotok. U svakoj svemirskoj letjelici postoje sirene koje su spremne da svojim zavijanjem najave sudar, proboj vakuuma u brod, ili neku drugu od nebrojenih mogućih smrtonosnih katastrofa.

Ali ovaj alarm, koji je sad vukao Harija Harmsa, nije bio takav. Sastojao se od avetinjskog čangrljanja koje samo malo para nerve.

I kao da govori: "Nema žurbe. Ja mogu čekati. Ali ni ne pomišljaj da se vratiš na spavanje."

Hari se okrete u krevetu i počeo žmirkati sneno prema konzoli pokraj kreveta. Simboli su jasno svjetleli, pozivali ga svojim značenjima. Ali oni dijelovi Harijevog mozga koji treba da omoguće čitanje nisu bili savršeno dizajnirani. Njima je bilo potrebno neko vrijeme da se zagriju.

"Gvhhh..." reče on. "Šmffff?"

Dremljivost se odasvud ljepila za njegovo tijelo, tijelo i sad umorno od dugotrajnog, usamljenog dežurstva. Koliko je dura prošlo od kad se on 'skršio' u postelju, zaklinjući se da će podnijeti ostavku čim mu istekne sadašnji radni ugovor?

Zaspao je, tada, brzo, ali ne mirno. Snovi su uvijek dolazili Hariju kad bi zaspao ovdje, u E prostoru.

Štaviše, bili su sastavni dio njegovog posla.

Tokom spavanja, Hari se u REM fazi često vraćao na stepe Horsta, gde je horizont pun prašine bio stalna pozadina njegovog detinjstva. Jedan zabačeni, ostavljeni svet, u kome teški tamni oblaci stalno krstare nebom i trepere, ali vrlo malo vode prepuštaju sasušenom tlu. Iz takvih vizija Hari se obično budio sasvim suvih usta, očajnički željan vode.

U drugim snovima pojavljivala se planeta Zemlja - vrlo bučna: planeta pretvorena cela u jedan trešteći grad. Na njoj, na sve strane gomile ljudskih bića, koja su tako visoka. Sve to je Hari zapamtio neizbrisivo, tokom svoje jedine posjete Zemlji, koja je bila tako davno, davno, u nekom drugom životu.

Ponekad su nailazili košmari o brodovima - o velikim bojnim, i onim još većim, invazionim, koji su nalik na Mjesec - o brodovima koji svetlucaju preliveni svjetlošću zvijezda, ili se kriju iza tame svojih užasnih polja. I o fregatama koje kliznu i nestanu kao avet, i avetno iskrсну iz prostora, užasavajuće.

To su bile normalne slike u njegovim snovima; nastupale su kad je za njih bilo mesta, naime, kad god bi uspele da se ubace između onih drugih, mnogo čudnijih. Jer Harijev um je tokom glavnine noći bio ispunjen vrtoglavim kovitlanjem alafora, koji su se nadimali mumlajući neke čudne polulogike E prostora. Iako zaštićena oklopima, njegova kabina nije bila sasvim nedohvatljiva za pipke protiv-realnosti, koji su se provlačili kroz zidove i pipavo ulazili u njegov san. Nikakvo čudo da se budio dezorijentiran, i da ga je ovaj alarm zbunio još više.

Hari je zurio u svjetleća slova. Svako slovo se izvijalo pred njegovim očima, kao neki živi hijeroglif koji, u silnoj želji da nešto saopšti, izmahuje 'rukama', gestikulira u ideogramskoj sintaksi sedmog galaktičkog jezika. Hari poče da se usredsređuje, i posle nekog vremena prevede poruku na svoj unutrašnji jezik, onaj kojim je stvarno mislio, engleski.

"E, jeeee", bio je njegov prvi komentar, kiselo izrečen.

Njegov patrolni brod bio je, po svemu sudeći, opet nasukan.

"Lepo, bogami."

Alarm se pojača do drečavosti. Hari se odgurnu od kreveta, stade bosim nogama na vrlo hladan metalni pod. Prođe ga drhtavica.

"Kad samo pomislim... rekli su mi da imam 'predispoziciju' za ovu vrstu posla."

Drugim rečima, da je bar delimično lud; jer, ko bi normalan pristao da se bavi ovakvim radom.

Strese letargiju sa sebe, pa se ispenra lestvama do osmatračke platforme, koja je bila tačno iznad njegove kabine. Ta je platforma zapravo bila šestougaona komora, deset metara u prečniku, sa jednim kontrolnim panelom u sredini. U nameri da isključi alarm, Hari je više pipkao nego gledao šta radi. Uspe nekako da nađe onaj pravi prekidač, a da prethodno ne ispali ništa od naoružanja niti da izruči celokupnu atmosferu broda u E prostor. Izluđujuća buka namah prestade.

"Ahhhh...." odahnu on, i tog trenutka umalo opet zaspao, stojeći iza mekanog komandnog sedišta.

Ali... ako bi opet zaspao, mogli bi i snovi ponovo doći.

Nisam razumeo Hamleta sve dok me ne uputiše ovde, reče on sebi. Sad razumem; Šekspir je sigurno virnuo u E prostor pre nego što je napisao ono o 'biti il ne biti'.

... snevati, možda...

Jest, zaključio Hari; stari Vili je virnuo, i saznao da su neke stvari gore od smrti.

Počea se po trbuhu. Osmotri stanje broda prikazano na kontrolnom panelu. Nigde nijedno crveno svetlo. Činilo se da sve u brodu - u stanici, zapravo - funkcioniše dobro. Nijedno ozbiljno iscurivanje realnosti nije prijavljeno. Hari uzdahnu, zaobiđe sedišta, i sede u njega.

"Monitorski mod. Raport o stanju stanice."

Holo-displej se upali, projektujući jedno ploveće plavo slovo M bez serifa. Slovo se poče lagano obrtati u vazduhu iznad kontrolnog pulta. Iz slova dopre melodiozni glas.

"Monitorski mod. Integritet stanice nominalan. Na alarm se odazvao nadzornik stanice, Hari Harms, u 4:48:52 po internom subjektivnom procenjenom vremenu..."

"Pa, ja sam Hari Harms. Ajd počni mi govoriti nešto što ne znam, na primer zašto alarm, ti jedna zameno za...zzz..."

Kijanje pocepa u paramparčad, i odnese, nameravani završni deo uvrede. Hari obrisa oči dlakavom nadlanicom.

"Alarm je označio prekid našeg patrolnog obilaska E nivoa hiperprostora", nastavi monitor, neuznemiren. "Svi su izgledi da se stanica zaglavila u nekom regionu anomalija."

"Kažeš mi da smo se nasukali na greben. Pa, to mi je već bilo jasno. Ali, koja vrsta..." On odmahnu rukom. "Ma, nema veze, idem da vidim sam."

Odgega se do jednog od šest prozora koji su sačinjavali glavninu zidova šestouglaone osmatračnice. Preko svih su bile spuštene roletne, sačinjene od vodoravnih savitljivih traka. Hari zabode prst između dve trake i odmače jednu, tako da u roletni nastade uzani otvor. Malo je oklevao, onda primače oko tom otvoru i proviri napolje.

Stanica je barem zadržala svoj standardni oblik. Nije postala kit, niti meduza, niti amorfna grudva. Ifni hvala. Ponekad je ovaj kontinuum delovao na materijalne predmete bizarno, jezivo, pa i fatalno.

Osmatračnica je, međutim, ostala kao kakva staklena kupola navrh belog sferoida, malčice jajasto izduženog; odavde je Hari mogao gledati na sve strane, sa vidnim poljem od 360 stepeni, u ogromni vilajet metaforičnog prostora - u kome je sve nepouzđano, sve opasno, ali retko kad išta monotono.

Zupčaste crne planine njihale su se gore-dole u daljinama, kao ledeni bregovi od ebonosa, veličanstveno ploveći preko bezgraničnog mora purpurne trave. Ovdašnje 'nebo' bilo je one crvenoplave nijanse koja se samo na E nivou viđa, i puno rupa.

Do sad - sve dobro.

Hari šire razmače trake, da vidi šta ima bliže brodu, i žmiru iznenađeno. Brod/stanica mirovao je na nekoj svetlucavoj, smeđoj, glatkoj površini, po kojoj su bile gusto raspoređene, prividno kilometrima u svakom pravcu, gigantske žute morske zvezde.

Takav je bio, barem, njegov prvi utisak. Hari projuri do drugog prozora i virnu kroz njega. Bile su i sa te strane; raspoređene nasumično, ali toliko gusto da lak izlaz nije postojao.

"Do vraga", reče Hari.

Iz iskustva je znao da ne vredi pokušavati neko preletanje tih prepreka. Ako one postoje samo u dve dimenzije, moraju biti savladane na dvodimenzionalni način. Tako funkcioniše alaforska logika u ovoj zoni E prostora.

Hari ode do kontrolne table i pritisnu jedno dugme. Sve roletne se povukoše, otkrivši panoramski vidik. Svud oko broda: purpurna trava i zanjihane planine u daljinama. A bliže od toga, ono glatko, smeđe.

I, da, stanica je bila opkoljena žutim morskim zvezdama svuda unaokolo.

"Pfeh." Hari zadrhta. Većina tih čudovišta, koja kao da su patila od žutice, raspolagala je sa po šest krakova; mnoge zvezde su, ipak, bile petokrake ili sedmokrake. Nije se primećivalo da se uopšte pokreću. To je, već, bilo neko olakšanje. Hari je mrzeo samohodne alafore.

"Pilot mod!" komandova on.

Lebdeće slovo M u stilu 'helvetika' nestade, zamenjeno žustrim, kurzivnim p.

"Aj-aj, osobo-komandante. Kuda ćemo, Henri?"

"Zovem se Hari", progundā on. Prilično je bezobrazan ovaj pilot mod; možda to na angliskom zvuči veselo i prijateljski, ali kroz galaktički sedmi probija se kao, naprosto, budalasto. Ali jedina alternativa bila je uključivanje govornog programa za zviždukavo-puckavi gal dva. I to na dijalektu 'gubru'. Hari još nije bio dovoljno očajan da pokuša tako nešto.

"Pripremi se da nas povežeš percepiranom ravanskom trajektorijom u pravcu dvesta četrdeset u odnosu na osu broda", reče on programu. "Veoma, veoma lagano."

"Šta god ti kažeš, razumni gazda. Adaptiramo parametre interfejsa."

Hari ode opet do prozora. Gledao je kako iz stanice rastu četiri ogromna točka, sa balon-gumama koje su po spoljašnjoj, radnoj površini bile narezane dubokim pravilnim šarama da bi trenje sa podlogom bilo što jače. Uskoro ovi div-točkovi počеше da se okreću. Čulo se škriputavo cviljenje, kao da neka mokra šaka klizi po nasapunjanoj staklenoj površini; prodiralo je kroz debela kristalna okna.

Kao što se i plašio, to je bilo proklizavanje guma, koje nisu uspevale da ostvare gotovo nikakvo trenje na glatkoj smeđoj površini. Sad je Hari mogao opozvati pilotov izbor (točkove), ali se uzdrža. Zašto prvo da ne vidi kako će ovo ići.

Malo po malo stanica se ipak pokrenula. Čak je hvatala zamah. Primakla se najbližoj žutoj morskoj zvezdi.

Neke sumnje počese da grickaju Harija.

"Možda bi trebalo prvo da potražim ovo u memoriji. Možda je negde sačuvana baš ova slika."

U jedno davno vreme, kad je upućen u svemir kao prvi zemaljski dobrovoljac-regrut u službi galaktičkog Instituta za navigaciju, u odeljenju za osmatranje svemira - a to je bilo vreme puno obuke pomoću traka, i puno idealizma - Hari je pretraživao memoriju kad god bi E prostor bacio na njega neki novi, uvrnuti simbolizam. Logično: galaktička civilizacija sačinjena od kiseonik-dišućih rasa istražuje, osmatra i katalogizira ovaj bizarni kontinuum već pola milijarde godina. Količina informacija sačuvana čak i u njegovoj majušnoj broskoj Biblioteci nadmašuje celokupno zemaljsko znanje iz epoha pre prvog kontakta sa vanzemaljcima.

Impresivna zaliha... ali, pokazalo se, gotovo sasvim beskorisna. Možda Hari nije bio osobito vešt u 'pregovorima' sa računarskom personom Biblioteke. Ili je možda problem u tome što je Hari 'teranski simian' - osoba zemaljskog majmunskog roda. U svakom slučaju, Hari je uskoro odustao od korišćenja te memorije, pa se tokom misija u E prostoru oslanjao na svoj instinkt.

Ali taj pristup imao je jednu vrlo nezgodnu stranu: kad stvari krenu naopako, kriv si samo ti.

Hari opazi da se sav pogurio. Brzo se ispravi, onda sastavi šake da se ne bi stalno češkao. Ali nervna energija morala se nekako ispoljiti, pa on zato poče potezati i jedan i drugi palac na svojim šakama. Jedan Timbrimi, njegov poznanik, svojevremeno je napomenuo da mnogi pripadnici Harijeve rase imaju tu naviku, i da je to možda simptom zaostao iz dugog, napornog procesa Uzdizanja.

Prednje dve gume stigoše do prve 'morske zvezde'. Nije bilo moguće zaobići ih. Jedina mogućnost: pentrati se preko njih nekako.

Hari zadrža dah: kontakt sa morskom zvezdom je počeo. Točkovi su je dotakli... ali ona nije reagovala. Naprosto je ležala gde i dotad. Šest dugačkih opruženih traka žute boje sa nekakvim okruglim braon mrljicama tu i tamo. U sredini su bile spojene u veliko uzdignuće, nalik na glavčinu točka. Poče pojačano klizanje guma. Najzad se prednje dve popeše na žuti objekat. Zadnje dve gume potiskivale su stanicu napred, snažno.

Stanica se poče naginjati, ne mnogo. Hari zamumla zabrinuto, iz dubine prsa. Pokušavao je da izmami iz svoje svesti uspomenu koja ga je golicala, javljala se. Možda 'morska zvezda' nije najbolja analogija za ovo ovde. Taj oblik... izgleda jako poznat.

Nagib se povećá. Uz mnogo cviljenja, i zadnji točkovi se popeše na žutu stvar.

U šoku prepoznavanja, Hari povika: "Ne! Ne, vozi unazad! To su kore od ban..."

Prekasno. Strahovito okliznuće: odlete stanica daleko po klizavoj podlozi. Hari se tumbao, tresnuo o providni plafon, pa skliznuo niz suprotni zid, dernjajući se. Stanica se tumbala, klizala, kotrljala... najzad se zaustavila na taj način što je teško tresnula u nešto. 'Vožnja' je time okončana. Hari se pridiže uz pregradu, dohvati šipku postavljenu duž zida, i to je dohvati nožnim prstima. Držao se tako neko vreme, dok se nije sve smirilo.

"Ajoj... moja glava..." zaječa on, ustajući.

Srećom, brod se zaustavio uspravno a ne naglavačke. Hari, presamićen, napola spušten u čučanj, ode do konzole i očita glavni displej. Štete je bilo, ali vrlo malo. Ifni hvala. Ali, što se tiče čišćenja ove prostorije, on uvide da je predugo zabušavao: krzno mu je sad bilo od glave do pete prekriveno upletenim grudvicama kućne prašine, 'flame'. On ih poče otresati sa sebe, stvarajući oblačiče prašine, što je poslužilo kao okidač za seriju silovitih kijanja.

Sve roletne automatski su se zatvorile čim je došlo do prevrtanja, da bi nadzornikove oči bile zaštićene od potencijalno opasnih alafora.

"Otvoraj roletne!" zapovedi Hari zlovoljno. Možda je ova silovita epizoda izazvala lokalnu promenu faze, što bi značilo da su sve te gadne zapreke nestale. Bivalo je tako, u pojedinim slučajevima.

Ali, sad ne, uvide on. Roletne su skliznule u stubove kojima su prozori - zidovi, zapravo - bili razdvojeni. Ono napolju nije se приметно izmenilo. Isto crvenkastoplavo nebo izbušeno kao švajcarski sir, i stepe slezove boje baš kao pre, i razigrane crne planinčine u beskrajima. Takođe glatka uzvisina na kojoj stanica miruje, opkoljena višekrakim žutim predmetima.

"Kore od banana", zagunđa Hari. "Bogomproklete kore od banana."

Jedan od razloga što je na ovakve stanice uvek upućivan samo jedan posmatrač bio je taj, što su alafori postajali još luđi kad ih percipiraju dva ili više uma istovremeno. Ti 'predmeti' koje je on video oko stanice bili su zapravo slike iz njegovog sopstvenog uma, prepleljene preko jedne realnosti koju nijedna živa svest ne može u ogoljenom obliku spoznati. A ta realnost mutira, transformiše se, pod uticajem onoga koji o njoj misli i gleda je.

Sve je to kao teorija bilo fino. Trebalo bi da se Hari već naviknuo. Ali ovo sa bananama bilo je baš kao lična uvreda, i to ga je naročito jedilo. Kao i drugi pripadnici njegove rase, Hari je mrzeo da mu neko pripisuje stereotipe.

Uzdahnua je, počeo se po slabini. "Jesu li svi sistemi stabilni?"

"Sve je stabilno, zapovedniče-instruktor Harolde", uzvratil pilot. "Malo smo zaglavljani u ovaj čas, ali ne vidi se da nam išta preti."

On razmotri ogromne otvorene prostore onostran platoa. Pa, zapravo, odavde ima izvrsnu vidljivost. Naročito su odlično vidljive rupe u nebu: ništa ih ne zaklanja, nesu ni zamučene. Jedna misao pade mu na um.

"Čuj, a je l' moramo mi baš odmah da pođemo nekud? Sve tranzitne puteve koji su nam dodeljeni možemo osmatrati i sa ove kote na kojoj smo sada, dok ne istekne vreme za naše krstarenje, zar ne?"

"Tako je. Sada nikakav ilegalni saobraćaj ne može da nam promakne."

"Hm... Daaa..." On zevnu. "Vraćam se ja na spavanje! Imam osećaj da ću morati da upotrebim svu svoju bistrinu da se izvučem iz ovoga."

"Vrlo dobro", reče računar-pilot. "Laku noć, posmatraču-opservatore Harmse. Lepo sanjaj."

"Kako da ne", gundao je Hari Harms na engleskom jeziku, silazeći sa osmatračke platforme. "Zatvori te roletne tamo, jesi čuo? Pa je l' moram ja sam da mislim na sve, ovde? Ne, ne odgovaraj na to pitanje! Puhhh... ma, ništa."

Spuštene roletne ne mogu, ni približno, sprečiti procurivanje treperavih arhetipova u brod. Oni će se provlačiti unutra, dohvatati njegovu svest tokom REM faze spavanja, ugrickavati se u njegove snove kao crvići-paraziti.

Tu se nije moglo ništa učiniti. Kad je unapređen i poslat u E prostor, Hari je razgovarao sa lokalnim šefom E-prostornih patrola Navigacionog instituta, koji mu je rekao da je podložnost delovanju alaforskih slika bitan deo sposobnosti za ovaj posao. Izmahujući vitkom rukom sa mnogo laktova, taj galaktički zvaničnik priznao je, govoreći na gal-šestom sa akcentom Nahalija, da je iznenađen koliko uspešno se Hari kvalifikovao.

"Skeptični mi bejasmo, kad prvi put rečeno nama je da bi tvoja rasa mogla imati crte korisne nama.

Razagnavši sumnje naše, ti ovo postigao si, osmatraču Harmse.

U puni status sada unapređujemo te. Prvi od svoje rase tu čast postižeš."

Hari uzdahnua i baci se još jednom pod pokrivače. Mamila ga je slatka glupost samosažaljenja.

E, al' mi je to počast bila! reče on sebi.

Ali nije mogao pošteno da se požali da je prevaren, jer, na sve ovo upozorili su ga na vreme. Osim toga, bar se ne nalazi na Horstu. Bar je sa onih sušnih, monotoni pustara umakao.

Najzad, samo ludaci mogu dugo živeti u iluziji da je kosmos stvoren zarad njih.

Ima mnogo priča, međusobno suprotnih, o tome ko je, navodno, konstruisao ovu ludu vasseljenu, pre tako mnogo milijardi godina. Ali, pre nego što je i pomislio da svoj život posveti poslovima ovog Instituta - tako što će otići u E prostor - Hari je došao do jednog zaključka iz oblasti meta-teologije.

Koliko god da je bio moćan i slavan, Stvoritelj svakako nije bio mnogo razuman.

Ili, bar, ne onoliko razuman kao prosečan neo-šimpanza.

Sara

Postoji jedna reč-hijeroglif.

Ona imenuje jedno mesto gde tri stanja materije podudaraju - dva fluidna i, usred njihovih komešanja, treće, nepopustljivo kao koral.

Svojevrсна pena pokatkad nastane na takvom mestu. Opasna, varljiva pena, nastala tako što po materiji silovito mlate plime uzburkanih sudbina.

Niko u to ne ulazi dobrovoljno.

Ali ponekad očajanje nagna i predostrožne mornare da zaplove ka zapenušanim sprudovima.

Jedan vitki oblik sjuruje se kroz periferne delove mamutske zvezde. Po površini rebrasto građen kao gusenica, sa redovima oštrih peraja koja zagrizaju u prostorvreme, brod se ogorčeno bori i otima, ne bi li se nekako probio kroz pomamnu oluju.

Difuzni plamenovi ližu izbrazdano brodsko korito od prastarog kerametala, dodajući sve nove slojeve jedne posebne vrste čađi. Pipci plazme pokušavaju da uđu, ali ih (zasad) odbijaju brodska polja, iako pokolebana.

Pre ili kasnije, međutim, oganj će se probiti do broda.

Na sredini 'struka' ove lađe, okreće se jedan točak, velikog obuhvata ali uzan; kao neki tanak verenički prsten na nervoznom prstu, on je lađu tesno obujmio, i klizi kružno. Redovi prozora prolaze, ali nisu iznutra osvetljeni; okna samo odbijaju solarnu vatru.

Onda se na vidiku pojavljuje jedan prozor koji je osvetljen i iznutra; jedan pravougaonik iz koga dopire veštački sjaj.

Kroz taj prozor moguće je gledati u dva pravca. Pogledom prodirati u onu vaseljenu napolju, ali i u onu unutra.

Razmišljajući o oluji spolja, Sara je pomalo i govorila sama sa sobom.

"Kroz isti ovakav inferno prošli su i moji preci, prestupnici... kad su krišom išli na Jijo. Istim ovakvim dahom velike Izmunuti bejahu tada oni skriveni."

Po mislima je premetala te sile koje su se borile samo pedalj daleko od nje. Vrhovima prstiju doticala je jedino što je sprečavalo aktiničnu vrelinu da prodre do nje - kristalnu površinu okna. Jednim delom sebe - a to je bio onaj deo koji se uvek hranio knjigama i vežbao matematiku - mogla je shvatiti fiziku zvezde čiji je poluprečnik mnogo veći od cele godišnje orbite njenog matičnog sveta. Crveni gigant, u svojoj nabrekloj poslednjoj fazi, izbacuje svojim ključanjem vrelu 'čorbu' nuklearno skuvanih atoma pravo u svemir.

Apstraktno znanje; odlično. Ali, osim toga, postoji i ovo sujevrno drhtanje koje se pruža duž Sarine kičme, a ono nastaje zato što je rođena kao 'prerano došla' divljakuša na jednom varvarskom svetu. Sad se našla u zemaljskom brodu Brazdač koji je, možda, samo bespomoćna lovina koja će još malo bežati od titanskog lovca, mnogo puta većeg. Svejedno, posada Brazdača, sačinjena pretežno od delfina, njoj izgleda kao zasenjujuće moćna ekipa bogova sa neba; a masa Brazdača mnogostruko je veća od mase svih drvenih kuća i drugih boravišta na celoj teritoriji Nagiba. Ni u svojim najluđim snovima, dok je živela u kućici na drvetu pokraj škriptave vodenice, Sara nikada nije zamišljala da bi je sudbina mogla povesti na ovakvo putovanje, na ovo proletanje kroz periferne ognjeve jedne paklene zvezde.

Naročito ne kroz vatru zvezde Izmunuti, čije samo ime uliva stravu. Jer za šest rasa Jijoa, koje zgureno životare u tajnosti i strahu, ime te zvezde oduvek je značilo stazu nadole. Jednosmerna vrata, koja se otvaraju samo ka izgnanstvu.

Tokom dve hiljade godina ilegalni doseljenici krišom su se provlačili baš na ovaj način do svog poslednjeg skloništa. Prvi imigranti imali su u sastavu svoga tela i točkove kao deo organizma: G'kekiji, koji su bežali od genocida. Onda su došli Treki - nezlobivi debeli Treki, naslagani kupasto od masnih prstenova, torusa. Oni su bežali od svojih sopstvenih tiranski nastrojanih srodnika. Zatim su došli sledeći ilegalci - Gheueni, Huniši, Uri, i Ljudi. Svi oni naseliše se u jedan deo jednog kontinenta, prilično malen u odnosu na ukupnu površinu Jijoa: između Rimerskih planina i penušavih talasa mora. Svaki talas pridošlica odbacivao je i svoj zvezdani brod, i računare, i svu ostalu visoku tehnologiju, svaku mašinu 'zvezdanih bogova' bacao je u more, u duboki podmorski rov zaborava. To je bio, ujedno, i raskid sa prošlošću. Svih tih šest naroda nekadašnjih zvezdanih moćnika skrasili su se na Jijou, u egzilu, prihvatili seoski život, odrekli se neba zanavek.

Ali se jednog dana civilizacija Pet galaksija konačno spotakla o tu zajednicu begunaca.

Taj dan morao je doći, pre ili kasnije; tako su i Sveti Spisi rekli. Nijedna banda lovokradica ne može večito ići u štetu a ostati neprimećena. Ne u jednom kosmosu koji je preko milijardu godina pretraživan i unošen u kataloge, gde se planete kao Jijo rutinski

proglašavaju za 'ugarene', ostavljaju da se odmore i oporave od svake tehnologije i svake eksploatacije. Ipak, divljaci Jijoa nadali su se da će imati nešto više vremena.

Vremena da se pripreme za ono neminovno. Da se pročiste. Da potraže iskupljenje. Da zaborave galaktičke užase od kojih su pobjegli.

Predskazali su Spisi starostavni da će veličanstveni sudije iz galaktičkog Instituta za migracije sleteti sa nebesa i da će strašni sud odlučivati o kaznama za potomke nezvanih doseljenika. Umesto toga, ove sudbonosne godine nebo Jijoa probi jedan brod pun razbojnika, pljačkaša gena; pa drugi, pun ubilački nastrojenih oportunisti; pa se pokaza da je zapravo pre njih ali manje primetno došao ovaj, Brazdač, u kome su novi begunci sa Zemlje, begunci još zlosrećniji nego oni negdašnji Zemljani, Sarini zlosrećni preci.

Nekada sam sanjarila o tome kako bih se mogla jednog dana voziti u svemirskom brodu, razmišljala je ona, gledajući oluju plazme napolju; jesam, ali nijedna fantazija nije bila nalik ovome. Nisam ni slutila da ću ostaviti svoj svet, učitelje, oca, braću, i da ću zajedno sa nekim delfinima bežati kroz plamenu noć, a da će me goniti bojni brod pun razbesnelih Džofura.

Riboliki rođaci čovečanstva beže kroz svemir, a jure ih egoistični rođaci Trekija.

Već i sama ta paralela nadmašivala je granice Sarinih nekadašnjih maštanja.

Angliske reči probile su se kroz njeno razmišljanje. Govorio ih je jedan glas koji je Saru uvek zabrinjavao svojim ironičnim prizvukom.

"Završio sam izračunavanja hiperprostornog tenzora, mudrice.

Izgleda da je tvoja prvobitna procena bila tačna. Nepoznati zrak koji je emanirao sa Jijoa pre neko vreme izazvao je i druge posledice, a ne samo poremećaje u ovoj gigantskoj zvezdi. Izazvao je i promenu statusa u fosilnom dimenzionom neksusu koji je ležao uspavan samo pola miktera daleko odavde."

Sara ovo u mislima prevede na termine koji su njoj bili bliži, na one koje je učila iz prastarih tekstova raspoloživih na Jijou.

Pola miktera? U ravnom prostoru, to bi značilo: približno jedna dvadesetina svetlosne godine.

Zaista, vrlo blizu.

"Znači, tim zrakom reaktivirana je jedna stara transferna tačka." Sara klimnu glavom. "Znala sam."

"Tvoja tačna procena bila bi još impresivnija ako bih ja shvatila tvoje metode. Poznato je da ljudska bića ponekad čistom srećom, pukim slučajem, pogode istinu o nekim stvarima."

Sara se okrete od plamenog spektakla napolju. Kancelarija koju su joj ovde dali izgledala je kao palata, prostranija od prijemne dvorane u gheuenskom leglu, sa raskošnim unutrašnjim uređenjem o kome je sve dosad samo čitala u knjigama starim dvesta i više godina. Ova prostorija nekada je pripadala čoveku po imenu Ignacio Mec, stručnjaku za genetičko uzdizanje delfina; on je poginuo u jednom od Brazdačevih nekadašnjih okršaja sa progoniteljima. Bio je to istinski naučnik, a ne, kao Sara, primitivac sa pretenzijama da se bavi naukom.

Ipak, ona se sad nalazi na njegovom mestu... obuzeta silnim strahom, da... ali čudnovato ponosita; jer ona je prva stanovnica Jijoa koja se, posle nekoliko vekova, vratila u svemir.

Sa konzole na radnom stolu uzlete nešto plavo, višestruko uvrnuto, i doplovi ležerno do nje; zatalasani oblik koji je ne samo tonom svog glasa, nego i sadržinom svojih reči uvek iskazivao izvesno nepoštovanje.

"Vaši vučji 'matematičari' teško da bi ikada umeli predskazati jedan tako dubok efekat na kontinuum prostora. Zašto ne priznaš da si naprosto nagađala po intuiciji?"

Sara se ugrize za usnu. Neće dati Nis mašini tu satisfakciju da odgovor na ovo bude žestok.

"Pokaži mi taj tenzor", naredi ona strogo. "I daj kartu... grafiku... koja će pokazati sva tri gravitaciona uvira."

Holografski stvor ispred nje počeo se, u svom rotiranju, pomalo nadimati, ali ipak uspe i da se nakloni ka njoj. Poslušno; ali i ironično.

"Ispunićemo to."

Pred Sarom se uključi displej u prostoru, u tri dimenzije, u obliku kocke, sa ivicama od po dva metra, daleko živopisniji od onih nepokretnih dijagrama na hartiji uz koje je odrastala.

U sredini displeja komešala se užarena masa, vatrena lopta, boje gneva. Pramenovi raskrupnjale korone njihali su se kao kosa Meduze, nadmašujući svojim dosegom veličinu svakog normalnog planetnog sistema. Ali iz dubine zvezde pristizao je jedan ogroman poremećaj, preteći da 'udavi' sve te čipkasto zamršene pipke korone. Nešto je, tokom poslednjih nekoliko midura, razjarilo ovu zvezdu izuzetno. Ciklonske oluje u njoj izbacile su uvis čitava nova mora guste plazme, kao i ciklonske 'usisne levkove' koji su sada hitali u kosmos.

A mi ćemo, pomisli Sara, morati i kroz to da proletimo; možda kroz najgore delove.

Neobična je bila pomisao da se aktivnost tako ogromnih razmera mogla izazvati jednim jedinim mlazom signala iz jedne paranormalno aktivne stene, na Sarinoj rodnoj planeti, na primitivnom Jijou. Ipak Sara je bila sigurna da se upravo to desilo. Ovu oluju izazvalo je Sveto Jaje.

Na prikazu u boji videla se i jedna zelena tačkica kako srlja pravo u taj pakao, grozničavom brzinom, hiperboličnom putanjom jako savijenom oko gigantske zvezde; putanja je bila naciljana tako da se zvezda samo okrzne i da se onda let broda kroz svemir nastavi, samo znatno ubrzano. Vitki trag zelene tačkice vodio je, unatrag, sve do Jijoa, odakle je Brazdačev pokušaj bekstva počeo pre dva dana - dva iscrpljujuća dana - kad se brod uzdigao a onda jurnuo za slobodu, u visine, okružen jatom jedva-popravljenih prastarih olupina. Krš sa dna mora aktiviran je tada poslednji put; desetina drevnih lađa biće to poslednji, slavni, vrišteći juriš u svemir.

Jedan po jedan, ti lažni Brazdači su zbog unutrašnjih kvarova i havarija ispadali iz trke, ili ih je neprijatelj zarobljavao svojim lukavo smišljenim 'kutijama za hvatanje'. Na kraju je ostao samo Brazdač, koji se uspeo sručiti u privremeni zaklon, u vatre olujne Izmunuti.

Ali ta ista vitka hiperbolična putanja pružala se i napred. Posada je sa komandnog mosta slala očitavanja instrumenata, i to je pomagalo Nis mašini da izračuna kuda ih sadašnja trajektorija vodi. Po svemu sudeći, Džilijan Baskin je naredila promenu kursa; nameravala je da iskoristi efekat 'gravitacione pračke' i baci Brazdača više ka galaktičkom severu i istoku.

Sara proguta. Takva putanja bila je, prvobitno, njena ideja. Da li je? Proticanjem vremena postajala je sve manje sigurna u to.

"Ta nova transferna tačka ne izgleda mnogo stabilna", reče ona. Pogledom je ispratila predviđenu putanju broda sve do gornjeg levog ugla holografske projekcije, gde je zbijena mreža geometrijskih linija, sužavajući se i izdužujući se u levak, upućivala ka jednoj, naoko praznoj međuzvezdanoj oblasti.

Reagujući na Sarinu usmerenu pažnju, 3-D monitor dovede u svoje središte taj deo slike, sad znatno uveličan. Redovi svetlećih, uredno ispisanih simbola opisivali su lokalnu hiperprostornu matricu.

Sara je predvidela to čudo - buđenje nečega iz davne prošlosti. Nečega sasvim izuzetnog. Na prvi pogled činilo se da je ova transferna tačka upravo ono čudo koje je njima najviše potrebno. Poklon od Svetog Jajeta. Izlaz iz užasne klopke.

Ali, razmatrajući analitičke profile tog fenomena, Sara zaključi da kosmos, ipak, nije tako mnogo pomogao Brazdaču.

"Tu postoje spojne cevi sa drugim odredištima u prostorvremenu", reče ona, "ali izgledaju nekako... škrto. Vrlo malo ih ima."

"A šta bi ti očekivala od neksusa koji se otvorio, tačnije probudio, pre samo nekoliko sati? I to pod uticajem neke sile koju mi ne razumemo?" reče računar Nis.

Posle kraćeg ćutanja, Nis nastavi. "Većina transfernih putanja koje iz tog neksusa ikuda vode i sad imaju samo Plankovu širinu. Neke su, ipak, kudikamo šire, i upravo sad se sjedinjuju u još veće; reklo bi se da nešto obećavaju. Kroz samo nekoliko nedelja, biće dovoljno široke da kroz njih prođe zvezdani brod. Ali od toga ćemo mi, dabome, imati slabu vajdu."

Sara klimnu glavom. Ratni brod Džofura, koji im je za petama, svakako im neće dati toliko vremena. Moćni Polkdži već je odbacio pohvatane brodove-mamce - koje je neko vreme vukao za sobom kao nanizane perle - i sad je svu svoju snagu posvetio samo gonjenju pravog Brazdača, tako da je zemaljski brod neprestano bio okupan džofurskim zracima za dalekodometno osmatranje.

"Pa šta onda misli Džilijan Baskin da postigne vodeći nas ka jednoj neupotrebljivoj..."

Ona žmirnu. Uviđanje se propelo negde u njenom grudnom košu.

"Ah, shvatila sam."

Sara uzmače korak-dva, a displej se vrati na ranije proporcije slike. Dva metra daleko, u suprotnom uglu, uredne krive linije naznačavale su prostorne obrasce još jedne transferne tačke. To je bila ona prva, dobro poznata, pouzdana, ona kroz koju su pristigli svi šunjalački brodovi tokom poslednja dva milenijuma; tačka koja predstavlja jedini brzi način da se u ovaj region Četvrte galaksije stigne ili iz njega ode.

Nije oduvek bilo tako. U neko davno doba, kad je Jijo, pod vladavinom moćnih Bujura, bio centar trgovine i civilizacije, saobraćaj je proticao kroz dva hiperdimenzionalna neksusa. Jedan od tih se zatvorio kad je Jijo ostavljen na ugar, pre pola miliona godina. Kakva podudarnost: to se desilo odmah posle odlaska Bujura.

Sari i njenom mentoru, mudracu Purofskom, to je bilo pomalo sumnjivo. Naslućivali su da možda ipak nije bila u pitanju podudarnost.

"Onda shvatamo isto", reče Nis mašina. "Džilijan je očigledno naumila da uvede Džofure u samoubilačku zamku."

Sara pređe pogledom po velikom displeju, tražeći neprijatelja. I nađe ga, nekoliko Izmunutinih prečnika daleko, žutu tačkicu znatno iza zelene tačkice. Lovac; ratni brod čija posada žarko želi da se dočepa zemaljske lađe i njenih tajni. Polkdži se, oslobođen balasta brodova-mamaca, bacio svom silinom ka stvarno postojećoj, pouzdanjoj transfernoj tački, sa namerom da Zemljanima odseče tu jedinu odstupnicu.

Sad se, međutim, probudila ona druga međuzvezdana kapija; to je, svakako, izazvalo pometnju među debelim masnim prstenovima koji su komandovali tim brodom. Posledica se već videla: žuta putanja oštro je skrenula. Polkdži je znatno gubio na brzini, ali je zato jurio za Brazdačem tačno ka toj novoj transfernoj tački.

Prema izlaznim vratima, pomisli Sara; ali, ona su neupotrebljiva.

Svakako su i Džofuri imali instrumente sposobne da očitaju tokove verovatnoće. I svakako su uvideli kako bi opasno bilo strmoglaviti se u jednu transfernu tačku koja je odveć uzana za prolaz svemirskih brodova.

Međutim, da li su je mogli ignorisati? Brazdač je malen, dobro manevriše, i ima pilote delfine, za koje se zna da su među najboljima u svih pet galaksija.

Osim toga, Zemljani su bili očajni.

Džofuri pretpostavljaju, reče Sara sebi, da mi o toj drugoj transfernoj tački znamo nešto što oni ne znaju. Iz njihove perspektive, čini se da smo je mi prizvali u postojanje; da smo mahnuli rukom, ili perajem, a ta tačka se stvorila ni iz čega. Ako sad srljamo pravo u nju to znači, zar ne, da nam je poznato postojanje, u njoj, neke putanje kroz koju se ipak možemo provući do bezbednosti.

Moraju nas goniti, reče ona sebi; ili rizikovati da nas izgube zauvek.

Sara klimnu glavom.

"Džilijan i delfini... žrtvuju sebe, da bi Jijo živeo."

Nis hologram, koji se sad vrteo nekako zbijeno, kao da slegnu 'ramenima' u znak saglasnosti.

"To i jeste najbolji izbor između nekoliko opcija koje su sve tuga i jad", reče Nis. "Zar da se okrenemo i borimo? Jedini verovatni ishodi bili bi da izginemo do poslednjeg, ili da budemo zarobljeni; odmah posle toga, vaša jijoanska civilizacija bila bi satrvana, ništa od nje ne bi ostalo. Džofuri bi iscedili sve tajne iz Brazdača i njegove posade, podneli bi izveštaj o tome svom klanu, a onda bi se vratili na Jijo i tamo otpočeli pogrom. Bili bi masakrirani prvo svi preostali G'kekiji, a zatim i svi ostali stanovnici. Doduše, Džofuri bi možda pretvorili Jijo u svoju tajnu koloniju za uzgajanje nekih ostataka pobeđenih rasa; možda bi tu gajili neke genetski izmenjene, nove vrste Huniša, Ljudi, i Trekija, samo za svoje perverzne potrebe."

"Ali", nastavi glas iz rotirajućeg holograma u vazduhu, "Džilijan vodi i nas i Polkdži u samoubilački strmoglav u tu novu transfernu tačku. Time postiže sledeće: nikakav izveštaj o Jijou neće biti poslat niti primljen. Pet galaksija neće doznati za vaših šest rasa, ili koliko ih već ima tamo, sedam, osam, svejedno. Sve te vaše rase izgnanika moći će nastaviti spokojno da se valjaju u svom blatu, u svojoj bedi, na toj planetici, još dugo. Hrliće za nejasnim idejama o iskupljenju, stalno nizbrdo, kroz mnogo blatnih generacija."

Ovo je veoma nisoovski, pomisli Sara; pretvoriti jedno herojsko samožrtvovanje u uvredu. Odmahnu glavom. Džilijanin plan je uzvišen i vrlo tužan.

Uzgređ, on znači da su i Sari odbrojani poslednji sati života.

"Kakva šteta", reče Nis. Iz holograma se začu čak i uzdah. "Po svemu sudeći, ova letelica i njena posada načinili su najveće otkriće u našem eonu, a sad će ono biti uništeno."

Događaji su se nizali tako grozničavom brzinom od trenutka uzletanja sa Jijoa da Sara nije stigla da se raspita kod posade, da jasno shvati zbog čega se sve ovo dešava - šta je uzrok tolikog gneva i tolike potere najjačih svemirskih flota za Brazdačem. Sada upita Nis mašinu o tome.

"Pa, zato što je kapetan Kraidaiki odveo ovaj brod na 'njuškanje' po jednom delu svemira gde je postojala slaba verovatnoća da se išta može naći", reče joj veštačka inteligencija zvana Nis. "Tragao je za istorijskim ostacima, kao i za anomalijama, koje je Velika biblioteka možda previdela. Otišli smo u jedno zvezdano jato, koje je kružno ali pljosnato kao palačinka; u suštini, plitko. Nije tamo bilo nikakvih planeta niti ijednog singulariteta. Kraidaiki nam nikada nije objasnio šta ga je navelo da ode baš tamo. Ali njegova intuicija se isplatila. Naišli smo na veliku flotu napuštenih prastarih brodova, koji su tiho plutali kroz otvoreni svemir. Uzimali smo uzorke, pravili holografske snimke te misteriozne armade. Bilo je nagoveštaja da ćemo naći rešenje najstarije tajne naše civilizacije.

Trebalo je", nastavi Nis mašina, "da sva svoja otkrića odmah predamo Institutima, koje Civilizacija Pet galaksija ima. Na taj način otkrića bi postala zajednička svojina svih onih živih bića koja dišu kiseonik. To bi donelo ogroman ugled i hvalu vašem nejakom i sirotom klanu, Zemljanima; ali i mojim tvorcima, a to su, znaš, Timbrimi. Sve kiseonične rase i savezi imali bi koristi, svako bi saznao više o poreklu kulture u kojoj jesmo, a koja je stara milijardu godina.

Avaj, nekoliko moćnih koalicija interpretiralo je već prvi Brazdačev emitovani izveštaj kao ispunjenje jednog starog, opakog proročanstva: da nastupa vreme ogromnih uspona i padova, vreme i kome će mnogi biti uništeni, a odlučujuća prednost pripasti onima koji otmu naše otkriće samo za sebe. Vraćajući se iz Plitkog sazvežđa, Brazdač nije naišao na pompezni, slavni doček, nego na zasedu. Sačekalo nas je, znaš, nekoliko bojnih flota, rešenih da otmu naše tajne pre nego što one budu objavljene. Nekoliko puta bili smo opkoljeni, ali smo uspevali da se izvučemo samo zato što su te horde fanatika bespoštedno ratovale između sebe. Pitanje je bilo koja flota će nas ugrabiti, oko toga su se borili.

U ovom sadašnjem slučaju, na žalost, reklo bi se da tu pogodnost ne možemo očekivati."

Bilo je to i preblago rečeno. Ne samo što se nisu mogli nadati da će se neko moćan usprotiviti Džofurima, nego nije bilo nade ni da ih iko primeti. Džofuri su mogli da gone i savladaju Brazdača kako god im volja, bez straha da će se iko umešati. Za celu civilizaciju Pet galaksija, čitava Četvrta galaksija sada je zabranjena zona u kojoj - legalno - nema bukvalno nikoga.

"Da li je jadni Emerson onako ranjen u tim bitkama?" upita Sara.

"Ne. Inženjer Emerson D'Anite zarobljen je od strane Kaste povučениh, na jednom mestu koje se zove Fraktalni svet. Taj događaj..."

Plava mreža linija zastade u okretanju. Posle nekoliko sekundi, poče opet da se vrti, ali i da govori.

"Oficiri za detekciju izveštavaju o nečem sasvim novom! Jedna pojava bila je dosad prikriivena od nas, iza Izmunuti."

Displej se zatalasa. Među pramenovima i pipcima vatrene Izmunuti upali se mnoštvo oranž tačkica, grupisanih u nekoliko jata. Usključala atmosfera zvezde naletala je odasvud na njih.

Sara se primače. "Šta su oni?"

"Kondenzovani objekti", reče Nis. "Veštačka, nezavisno pokretna nebeska tela.

"Ukratko, zvezdani brodovi."

Sara je dvaput otvorila pa zatvorila usta pre nego što je uspela nešto da izusti.

"Oh, Ifni, pa ima ih na stotine! Kako je moguće da ih do sada nismo videli?"

Nis odgovori kao da se brani od optužbe.

"Mudrače Saro Kulhan, normalno niko ne šalje zrake za pretraživanje kroz koronu crvenog džina, jer ko bi i mogao očekivati da se na takvom mestu nađu letelice. Naša pažnja bila je usmerena na što-šta drugo. Osim toga, ove letelice su tek pre nekoliko trenutaka uključile svoje gravitacione motore. Sada pokušavaju. pomoću gravi-temporalne sile, da pobegnu od one nove stelarne oluje koju vidiš na Izmunuti."

Sara je zurila zapanjeno. Sada se u njoj samoj vrteo, ludo vrteo, 'hologram' nade.

"Da li bi nam ti brodovi mogli pomoći?"

Nis, pre nego što će odgovoriti, obavi konsultacije sa instrumentima za dalekometno osmatranje.

"Nije verovatno, mudračo. Oni neće mariti za naše borbe. Pripadaju sasvim drugom redu života; u velikoj piramidi života sasvim su odvojeni od vas... mada su, hajde da tako kažemo, moji dalji rođaci."

Sara zavrte glavom: ovo nije 'zakačila'. Onda joj se ote uzvik.

"Mašine!"

Čak i stanovnici Jijoa, izgnani i bedni, znali su svi napamet da odrecituju osam redova inteligentnog života u vaseljeni; i znali su da oni sami, bića koja dišu kiseonik, predstavljaju samo jedan red. (Istaknut po živopisnosti, doduše.) Sveti spisi Jijoa pominjali su, tmurno i zloslutno, i preostalih sedam redova, a među tih sedam, i mašinski: živa bića napravljena sasvim veštački, hladno kriptična, bića koja nastavljaju da konstruišu i proizvode sebe, negde u najdaljim dubinama vaseljene; bića kojima nije potrebno da ikad stanu na ma kakvo tle, ili da ikad udahnu vetar ma kakve atmosfere.

"Mašine, dabome", reče Nis. "Ovde su sigurno zbog nekih svojih interesa, koji verovatno nemaju nikakve veze sa nama. Svi su izgledi da će se mehanoidi udaljiti od nas; njihovo ponašanje biće oprezno. Oni, iz predostrožnosti, neće želeći nikakav kontakt."

Glas iz vazduha zastade.

"Stižu novi podaci", reče Nis. "Ta flota je veoma ugrožena protuberancama Izmunuti. Pojedine mehaniforme tamo su u većoj nevolji nego mi."

Sara pokaza prstom ka jednoj od oranž tačkica.

"Pokaži mi!"

Koristeći podatke iz dalekometnih skenera, displej uveliča taj deo slike. Bilo je to kao vrtoglava jurnjava tačke gledišta napred. Razmahani pipci zvezdane vatre kao da se uzdigoše neposredno ispred Sare; sad je mogla da razazna brod koji je do maločas bio samo tačkica oranž boje.

Pri maksimalnom mogućem uveličanju slike, koja je zbog toga postala mutna, pokazalo se da je to jedan svetlucavi trapezoidni oblik, pljosnat maltene kao ogledalo. Povremeno je odsebao solarnom vatrom. Mehanoid se okrete da beži od poplave vrelih jona koji su kuljali odozdo, iz razjarenih konvekcionijskih zona Izmunuti. Prividno postade, tako okrenut, mnogo tanji. Displej ispred Sare potrudi se da ovaj gubitak perspektive nadoknadi kolonama brojeva koje su procenjivale dimenzije te mašine. Nije bila, ipak, trapez, nego kvadrat, sa stranicom dugačkom nekoliko stotina kilometara. Ali treća dimenzija bila mu je do nevidljivosti malena.

Ispod živog mehaniformnog letaća prostor kao da se zatalasa. Iako je tek počinjala da uči o takvim stvarima, Sara prepoznade karakteristično izobličujuće delovanje gravi-temporalnog polja. Brojevi na displeju javljali su da je ono skromne snage. Možda dovoljno da se postignu interplanetne brzine, ali ne i da se pobegne od razornog udarca koji je stizao odozdo. Sara je samo mogla posmatrati, sa bespomoćnim saosećanjem, katastrofu tog mehanoida, njegovu uzaludnu borbu.

Prvi udarni talas jona pocepa ga preko sredine... onda u trake koje se razdvojiše brzo, postajući jato blistavo u svom daljem raspadanju na deliće.

"To nije jedina žrtva", reče Nis. "Osmotri kako sudbina sustiže i druge koji su zakasnili."

Slika u kockastom displeju u vazduhu ispred Sare odmače se, vraćajući se donekle ka ranijim razmerama. Video se raspad još nekoliko pljosnatih narandžastih brodova-bića. Drugi takvi nastavljali su uspon, ne bi li izmakli oluji.

"Ko god da su, nadam se da će se izvući", promrmlja Sara.

Čudna pomisao: mašinski brodovi, a osetljiviji od Brazdača, čija zaštitna polja mogu nekoliko midura da odole u hromosferi iste te zvezde Izmunuti, bez obzira na to da li je u njoj oluja ili ne.

Ako ovi ne mogu da odole oluji plazme, pomisli ona, onda su bespomoćni i pred oružjem Džofura.

Gorak je bio ukus razočaranja posle kratkotrajnog uzdizanja nade. Jasno je bilo da se iz tog pravca ne može očekivati nikakvo spasenje.

Počela je da uviđa određenu strukturu u svim avanturama i iskušenjima kroz koja je prošla ove godine. Poneta ogromnim zamahom iz prašnjave radne sobice, imala je susret sa osobama iz svemira, umešala se u bitke, jahala konje za koje se mislilo da samo još u legendama postoje, zagnjurila se u dubine okeana, i najzad se pridružila jednom ludom bekstvu kroz kosmos. Vaseljena kao da je imala nameru da joj prikaže mnoga čudesa, na krajnjim dohvatima njene mašte i sposobnosti shvatanja - džinovske zvezde, transferne tačke, računare koji govore, univerzalne biblioteke... a sada i prizore iz drugog reda života. To tamo su stvorenja sasvim druge vrste; nemaju ničeg zajedničkog sa ogromnom, tako raširenom civilizacijom Pet galaksija.

Čuda nepojamno daleko od njenog negdašnjeg života seoske intelektualke na jednom duboko zaostalom svetu.

Ali - sad je jasno bilo - kosmos je odlučio da joj dopusti da samo na kratko vidi ponešto.

Baci pogled, kao da joj je svemir poručivao. Ali dodirnuti ne možeš ništa.

Jer je tvoje vreme već, otprilike, isteklo.

Setno je gledala kako oranž tačkice očajno beže ispred tornada zvezdane jare. Jedan po jedan ginuli su oni najsporiji u bežanju, gasili se kao trunčice žara zapljusnute vodom.

Džilijan i delfini kao da su uvereni da ćemo mi proći kroz taj pakao bezbedno, pomisli ona. Ali šta ako nastradamo, kao ovi? Zar se ne kaže da su mašine otpornije nego bića od krvi i mesa?

Htela je o ovome da pita Nis mašinu, kad se, pred njenim očima, slika još jednom sasvim izmeni; zatreperi... i postade opet stabilna ali sa nečim sasvim novim u atmosferi Izmunuti. Ispod oranž tačkica pojavile su se tri iskričave lopte. Blistale su ponositom imperijalnom purpurnom bojom. Uzdizale su se graciozno iz ognja, i videlo se da polaze da presretnu Brazdača.

"Šta sad?" reče ona. "Opet mehanoidi?"

"Ne", reče računar, u čijem tonu kao da se oseti strahopoštovanje. "Ovo je, izgleda, nešto sasvim drugo. Verujem da su ovo..." Kompjuterski hologram se nabora u mnoge zupčaste oblike, pretvori se u mnoštvo nervoznih klinova i ledenih šiljaka. "Verujem da su ovo Zangi."

Sara se naježi. Ime prepuno strave i legende. Na Jijou se niko nije usuđivao da ga izgovori glasnije nego šapatom. "Pa... kako?" zamuca ona. "Šta bi mogli oni tražiti ov..."

Nis je prekide usred reči. "Izvini što te prekidam, Saro, ali naš vršilac dužnosti kapetana, dr Džilijan Baskin, sazvala je hitan sastanak broskog saveta, da bismo svi razmotrili ove nove razvoje događaja. Pozvana si da prisustvuješ."

"Želiš li da u tvoje ime napričam tamo neke izgovore - da opravdam tvoj izostanak?"

Sara je već hitala ka vratima sobe.

"Samo se usudi, pa ćeš da vidiš ti!" viknu ona, okrenuvši se na tren ka njemu, dok su se vrata rasklapala levo i desno da joj omoguće prolazak.

Našla se u hodniku, koji se pružao - ne samo u daljinu, nego i povijeno, polukružno u visinu, levo i desno od nje - kao kriška namučenog prostorvremena. Najudaljeniji delovi hodnika kao da su stajali okomito. Od tog prizora Saru je svaki put pomalo hvatala panika. Ali ovog puta potrča tamo.

Džilijan

Crvena zvezda pred njom, ovako uskomešana, podsećala ju je iz nekog razloga na Veneru.

To je, prirodno, vodilo do razmišljanja o Tomu.

Sve je nju podsećalo na Toma. Posle dve godine, njegovo odsustvo bilo je rana neprebolna; svake noći Džilijan je, refleksno, u postelji pokušavala naći njegovu toplinu. Danju je stalno pomalo osluškivala - da li će začuti njegov snažan glas, da li će on ponuditi da joj pomogne oko svih ovih briga. Oko svih ovih prokletih odluka.

Zar nije bilo herojski: poginuo da bi spasao svet? upita se ona.

A jedan glasić u njoj odgovori: pa, da, heroji i postoje za to.

Postoje za to, dabome, odgovori ona; ali svet ide dalje, zar ne? I treba ga spasavati ponovo i ponovo.

Još od onog dana kad je vasseljena, jednim udarcem, odcepila nju od njega, Džilijan je sebi govorila da Tom ne može biti mrtav. Znala bih ja to, pomišljala je nebrojeno mnogo puta. Snagom volje ubedila je samu sebe da je to tako.

Znala bih ja, preko svih galaksija i megaparseka, da tebe više nema, mislila je; tamo, negde, Tom još postoji, on je sa Kraidaikijem i sa našom Hikahi i sa ostalima koje smo morali ostaviti.

On će već naći načina da se bezbedno vrati kući... ili meni.

Ta čvrsta vera pomagala joj je da nosi svoje terete tokom prve, mučne godine Brazdačevog bekstva... i kasnije. Tek ovi poslednji meseci neprestanih kriza pokolebale su je.

Onda (ne znajući kad se taj prelaz dogodio) ona počne da razmišlja o Tomu u prošlom vremenu.

Voleo je Veneru, reče ona sebi sada, zureći zamišljeno u razbesnele vidike zvezdanog ognja izvan Brazdačevog prozora. Naravno, atmosfera Izmunuti proizvodi ogromne količine svetlosti, dok atmosfera Venere, sačinjena od mutnih oblaka isparene sumporne kiseline, blista samo sunčanim sjajem koji se od nje odbija. Ipak, te dve lokacije imaju ponešto zajedničko, neke bitne odlike. Žestoku vrelinu, i oluje koje ne opraštaju nikome ništa.

Obe usmeravaju ka ekstremima nade i beznada.

Videla je sad Toma: on stoji, u svemirskom skafandru, obe ruke raširio kao da hoće obujmiti panoramu ispod Afroditinog vrha, te ogromne surove ravnice. Munje svakog trena iznova opletu falangu titanskih struktura koje se pružaju sve do izobličene horizonta: divovi tu stoje, sumračna kolona njih. Div-uređaji, onedavno angažovani za težak rad, stvaranje jedne nove Venere. Oni preoblikuju pakao, korak po korak, u nešto drugo.

"Zar nije veličanstveno?" pita Tom. "Ovaj poduhvat dokazuje da je naša rasa sposobna da misli dugoročno."

I sa tom tehnologijom, pozajmljenom iz galaksije, posao teraformiranja Venere potraje duže nego dosadašnja istorija ljudskog roda od pronalaska pisma i poljoprivrede. Deset hiljada godina moraće da prođe dok se ovde zatalasaju mora, tu gde su sad samo spržene ravni. Hrabro je bilo od 'male vučje rase' da se upusti u jedan takav projekat, osobito ako se ima u vidu da su Saenti i Klurnapi, koji u ovoj civilizaciji drže galaktičke kladionice, tada nudili opkladu svakom zainteresovanom da će ljudski rod izumreti kroz samo nekoliko vekova.

"Moramo pokazati vasseljeni da imamo poverenja u sebe ", dodao je Tom. "Ako to ne možemo, ko će drugi imati poverenja u nas?"

Te njegove reči zazvučale su fino. Uzvišene reči, veličanstvene. U ono vreme, uspeo je, maltene, da ubedi Džilijan.

Međutim, stvari su se posle toga izmenile.

Pre pola godine, dok se prestravljeni Brazdač skrivao u Fraktalnom svetu, Džilijan je nešto načula o događajima u dalekoj Drugoj galaksiji; nešto o opsadi Zemlje. Kladioničari Saenti sada su davali opklade da će ljudski rod izumreti u roku od samo nekoliko godina ili jadura, a ne vekova.

Gledano iz takve, današnje perspektive, činilo se da je ono sa Venerom rasplinuto u nedohvatnim daljinama.

Bolje nam je bilo da smo postali farmeri, Tom i ja, reče ona sebi. Ili nastavnici. Ili naseljenici na Kalafiji. Nipošto nije trebalo da poslušamo Džejka Demvu i Kraidaikija. Ta misija upropastila je svakog koga je dotakla.

Pa i ove jadne koloniste na Jijou - šest izgnaničkih rasa, koje su zasluživale šansu da na miru odžive svoje čudnovate sudbine. Nastojeći da se i sam sakrije na zabranjenoj planeti, Brazdač je samo doneo katastrofu jijoanskim plemenima.

Sad, po svemu sudeći, postoji samo jedan način da se ta šteta ispravi.

Možemo li namamiti Džofure da se strmoglave za nama u ovu novu transfernu tačku? razmišljala je ona. Naš Ka bi morao pilotirati tako da trajektorija bude ubedljiva, kao da je osetio savršenu nit i počeo je pratiti. Čudesnu nit koja vodi do spasenja. Ako uradimo sve kako treba, te velike ružne hrpe debelih prstenova moraće da se sruče unutra, za nama. Neće imati drugi izbor.

Spas Jijoa zasluživao je tu opciju, zato što se i inače nije mogao pronaći baš nikakav način da Brazdačev tovar stigne na planetu Zemlju. Postojao je još jedan razlog za pribegavanje toj opciji, onaj sa kiselim ukusom osvete.

Bar ćemo povući neprijatelja za sobom, reče Džilijan sebi.

Priča se da um postaje jasniji neposredno pre smrti. Džilijanin um se samo ispunio žaljenjem zbog propuštenog.

Nadam se da Kraidaiki i Tom nisu previše razočarani mojim rezultatima u ovome, reče ona zastajući pred vratima konferencijske sale.

Potrudila sam se maksimalno.

Brodski savet se izmenio otkad je ona, nerado, preuzela da vrši dužnosti kapetana, da sedi na mestu gde je u nekim srećnijim vremenima sedeo Kraidaiki. Na suprotnom kraju dugačkog stola, poslednji preživeli delfinski oficir, poručnica Tišt, majstorski uvede šestonogu mašinu za hodanje u kojoj je ležalo njeno glatko sivo telo u istu onu nišu gde je nekad boravio Takata-Džim, onako masivan... pre nego što je poginuo blizu Kitrupa.

Tišt pozdravi glavnog inženjera, Hanesa Suezija. Suezi je bio čovek, ali, u takvom stanju da ga sad zaista ni rođena majka ne bi mogla prepoznati: toliko je kiborgizovan, toliko je njegovih organa zamenjeno veštačkim, mašinskim komponentama. Na mestu gde je nekad imao glavu sad se nalazila srebrna kupola. Veliki deo te srebrne površine bio je sad prekriven zemaljskim motociklističkim emblemima iz pred-kontaktne ere - a ovaj gest izvesnog nepoštovanja doneo je Sueziju još veće simpatije posade. Bar neko je zadržao smisao za humor i posle nekoliko godina stalne, neumoljive krize.

Džilijan je bolno osećala odsustvo jednog člana broskog saveta, njene prijateljice i kolegice, doktorke Makani, koja je ostala na Jijou da se tamo brine o zdravlju nekoliko desetina delfina: naime, o onima koji su usled devolucione groznice intelektualno 'pali' ili nisu bili apsolutno neophodni za ovaj pokušaj proboja. Delfini su, u suštini, postali sedma ilegalna kolonija 'prerano došlih' na tom zaugarenom svetu - a to je bila još jedna tajna koju su Brazdaši bili, sada, rešeni da odbrane i svojim životima, ako bude potrebno.

Te tajne ćemo već i sakriti nekako, reče Džilijan sebi; ali neke druge, vrlo teško.

Džilijan, pri tom, pomisli na neke arheološke predmete koje je Brazdač pronašao, i koji su sad ležali u njenoj kancelariji. Za neke od njih mogao bi se dobiti stelarni otkup. I sam nagoveštaj da takvi nalazi možda postoje uzdrmao je civilizaciju iz temelja, u pet galaksija.

Najvažniji nalaz: jedan leš, kome dadoše nadimak Herbi. Mrtvac vanzemaljskog porekla, ali tako prastarog, da osmejak zaustavljen na njegovom licu lako može biti zbog neke šale ispričane pre milijardu godina. I drugi ostaci iz drevnih vremena bili su slično provokativni - ili prokleti. Jer, nevolja je 'hodala' za Brazdačem još od onog dana kad su članovi njegove posade počeli prikupljati takve stvari, stvari koje ni sami nisu razumeli.

"Stavke sudbine". Tako je jedan od Onih Starih opisao Brazdačev tovar tajni, kad su bili u poseti Fraktalnom svetu.

Možda će 'Stavke sudbine' dobiti prikladnu sudbinu, pomisli Džilijan; biće sabijene na veličinu jednog protona, ne veće, kad zaronimo u ovu novu transfernu tačku.

Tako bi ona dobila, barem, satisfakciju da vidi kako se taj Herbijev izraz lica menja, u poslednjem trenutku, kad se granični prostori realnosti naglo stisnu oko njih, iz deset dimenzija, i zgnječe ih.

Holo-slika Izmunuti zapremila je čitav jedan zid konferencijske sale. Prostranstvo uzburkane vatre, mnogo šire od orbite Zemlje oko Sunca. Nis mašina prenese okupljenima najnovije izveštaje, govoreći gal-sedmi jezik, i to sa timbrimijским akcentom.

"Džofurski bojni brod odbacio je sve uhvaćene brodove-mamce, tako da oni sad plutaju svemirom bez ikakvog pogona. Tako oslobođen balasta, Polkdži je agilniji. Usmerio se ka novoj, drugoj transfernoj tački. Namera Džofura je da stignu do nje pre nego mi."

"Mogu li oni to?" upita Džilijan na engleskom.

Nis hologram se zavrte zamišljeno. "Ne izgleda verovatno da će uspeti, osim ako oni ne upotrebe neki rizičan tip probabilitetnog pogona, što bi bilo netipično za Džofure. Straćili su mnogo vremena jureći ka prvoj, upotrebljivoj transfernoj tački. Naš vrlo tesan zaokret oko Izmunuti trebalo bi da nam omogući da stignemo prvi... ako će od toga biti ikakve koristi."

Džilijan je ignorisala ovu završnu ironičnu primedbu mašine. Glavnina posade bila je saglasna sa njenom odlukom. Ako se poginuti baš mora, onda je lakše poginuti ako znaš da si sa sobom povukao i neprijatelja.

Ta situacija sa Džofurima izgledala je stabilno, pa Džilijan pređe na sledeću temu. "Izveštaj o tim drugim brodovima?"

"Dve flote primetili smo neočekivano u atmosferi Izmunuti. Ja sam konsultovao taktičke arhive i zaključio da su one djelovale zajednički", reče Nis. "Nikako drukčije ne bi se moglo objasniti zašto su jedna drugoj toliko blizu, i zašto zajednički beže od neočekivanih oluja zvezdane plazme."

Hanes Suez se usprotivi. Njegov glas, prigušen, talasav i promukao, dopirao je ispod srebrne kupole.

"Da saraduju mehanoidi i disači vodonika? To zvuči čudno."

Rotirajući splet svetlosnih linija nagnu se ka Sueziju, kao da klima glavom. "Tačno. Redak je slučaj da različiti redovi života saraduju. Ali, naša jedinica Biblioteke kaže da se i to dešava, naročito kad je za neki projekat od velikog značaja neophodno da različiti redovi života spregnu svoje karakteristične talente."

Najnoviji član broskog saveta, Ka, zviždukom zatraži reč. On nije došao u šestonogom mehaničkom hodaču, jer se znalo da u svakom trenutku mora biti spreman da najvećom brzinom otpliva nazad, na dužnost. Taj mladi delfin, sada glavni pilot Brazdača, zato izreče svoje komentare plivajući po površini vode koja se komešala u tunelu od prozirnog materijala. Tunel je bio ugrađen u konferencijsku sobu, duž celog jednog zida, ne mnogo daleko od konferencijskog radnog stola.

Može li svrha
ikakva vredeti im
toliko straha?

Da bi ovo naglasio, Ka proseče repnim perajem vodu, koja zapenuša mehurićima kiseonika. Njegovu puckavo-zviždavu pesmu Džilijan prevede Sari Kulhan, koja nikada nije učila trinarni jezik.

"On pita kakav bi to projekat vredeo toliko, da zbog njega neko zaroni u zvezdu, izlažući se tako velikim nevoljama i rizicima."

Sara odvrati žustrim klimanjem glave. "Mislim da sam došla do jednog delimičnog odgovora na to pitanje." Mlada Jijoanka pogladi crnu kocku koja je ležala na stolu ispred nje - personalnu algoritmičku mašinu koju je, na pozajmicu, dobila od Džilijan čim se ukrcala na brod.

"Maločas, kad smo opazili te mehanoide i Zange, zapitala sam se koja je to odlika Izmunuti mogla da ih privuče da dođu iz nekog sistema ko zna koliko udaljenog, baš u njenu atmosferu. A znamo koja je Izmunutina najistaknutija odlika: ona ista zbog koje su i moji preci, svi izbeglički narodi Jijoa, išli baš tuda. Ona koja im je omogućila, svima, da zametnu trag, da pobegnu uspešno."

Pa, setili smo se toga i mi, pomisli Džilijan neraspoređeno; svi ste vi uspešno zametnuli trag, jedino mi smo učinili nešto pogrešno, pa su nas Rotheni 'provalili' i stigli za nama na Jijo... a sa njima i galaktička civilizacija.

Džilijan opazi da poručnica Tišt nekako čudno gleda u nju. Prekorno, možda? Zar je Džilijan kriva što se Brazdač našao u ovoj nevolji? Delfinkine oči osmatrale su kapetanicu nekoliko dugih trenutaka, procenjivački, a onda se okrenule ka Sari Kulhan, koja je nastavila.

"Ova moja mašina za nastavu kaže da zvezde kao što je Izmunuti oslobađaju ogromne količine teških atoma, a naročito ugljenika, koji je u posebnom stanju i spreman da se nalepi na svaki čvrsti predmet koji se nađe u blizini. Svi naši preci stigli su na Jijo brodovima koji su bili prekriveni debelim slojem čađi. Brazdač je možda prva letelica u istoriji koja pokušava da proleti kroz takvo mesto po drugi put, naime ne samo u dolasku nego i u odlasku. Pretpostavljam da vam ta materija stvara prilične probleme."

"Nema šta da se pretpostavlja!" oglasio se znatno pojačanim glasom Hanes Suez, koji je odavno vodio bitku protiv te prljavštine. "Ta materija je teška, ima vrlo čudne osobine, a što se tiče zakrilaca za prenos probabiliteta - zagušuje ih, ometa u radu."

Sara klimnu glavom. "Ali, razmislite - šta ako je baš takav ugljenik nekome potreban, za neku određenu svrhu? Možda baš takva brodska obloga, od takvog a ne drugačijeg ugljenika? Koji bi bio najbolji način da ga nabave?"

Ona dotače crnu kocku, koja prenese podatke na glavni displej. Iako je tek nekoliko dana boravila na ovom brodu, počela je da se navikava na njegovu tehnologiju.

Brodski savet vide nešto nalik na ogledalo, površinu veliku i ravnu, koja se nadnela nad zvezdanu vatru, čiji je sjaj i odbijala.

"Možda sam ja urođenica, slabo školovana", reče Sara. "Ali, po meni, najbolji način bio bi da se upotrebi neki predmet koji bi imao veliku površinu a malu masu. Takva letelica možda ne bi morala da troši nikakvu energiju za odlazak od Izmunuti, ako bi bila potiskivana njenim solarnim vetrom, dakle, potiskom same Izmunutine svetlosti."

"Ssssolarno jedro", progundala poručnica Tišt.

"A-ha, to se tako zove?" reče Sara. Klimnu glavom. "Pa, zamislite mašine koje kroz transfernu tačku doputuju kompaktne, onda se sjure do Izmunuti, rasklope se u ogromna solarna jedra, i puste da ih svetlost odnese nazad do iste transferne tačke, a u međuvremenu i da ih zvezda načadavi ogromnim količinama te molekularno jedinstvene modifikacije ugljenika. Možda i još ponečim što bi moglo biti korisno. Utrošak energije po toni proizvoda bio bi minimalan!"

Nis hologram zakovitla se malo bliže stolu.

"Tvoja hipoteza sugerira tehniku za korišćenje, najobičnijim prikupljanjem, ekonomskog resursa, izvodljivu pod uslovom da je mehanoidima za dolazak sa njihove baze i za povratak na to isto određite dovoljan samo po jedan hiperprostorni transfer. U industrijskim zonama drugih galaksija verovatno postoje jeftinije alternative za proizvodnju istog takvog ugljenika, ali, ovo je Galaksija četiri, u kojoj danas industrije ima vrlo malo ili je uopšte nema, zato što je cela galaksija nedavno stavljena na ugar pa je sve iz nje odneto. Dakle..." Nis hologram zastade.

"Dakle, mehanoidi bi", nastavi on, "bili idealni izvršioc i jednog takvog posla po ugovoru. Oni bi tu 'žetvu' ugljenika mogli obavljati tako što bi stvorili specijalne verzije sebe, sa minimalnom masom a velikom površinom. Time se objašnjava zašto su tako postradali kad je naišla oluja. Bili su krhki; nisu imali rezervu otpornosti za slučaj da se desi nešto neočekivano."

Džilijan baci pogled ka displeju. Vide da je samo polovina narandžastih tačaka preživela. Nastavljale su svoje bekstvo od Izmunutine gravitacije, u nadi da će se dovoljno udaljiti pre novog naleta užarene plazme. Tri purpurne loptice pratile su ih lako i elegantno, ostajući stalno ispod njih.

"A Zangi?" upita ona.

"Pretpostavljam", reče Nis, "da su oni poslodavci, a mehanoidi su ovde radnici po ugovoru. Naša Biblioteka kaže da je bilo slučajeva da Zangi angažuju mašinski red života za obavljanje specijalnih poslova. I veliki klanovi disača kiseonika urade to, ponekad."

"Izgleda da su im se planovi izjalovili", reče Suezi. "Ovog puta će slabu žetvu doneti kući."

Sumorna, tiha zviždukanja dopreše od sivog delfina koji je plivuckao po vodi u prozirn timeru pokraj njih. Nije to bila nikakva rečenica na trinarnom jeziku, nego naprosto spontani niz zvukova kojima se ponekad oglase bića iz cetacejskog roda, dakle, bića iz roda kitova, kad se zadube u misli. Džilijan je još osećala krivicu što je onako uporno tražila od Ka da se prijavi kao dobrovoljac za ovu misiju, jer je on zbog toga bio prinuđen da ostavi svoju voljenu na Jijou, u velikoj opasnosti. Ali Brazdaču je bio potreban prvoklasan pilot za ovaj očajnički pokušaj.

"Zaključujem", reče rotirajući Nis hologram, "da će Zangi biti opako raspoloženi pošto su pretrpeli tako ogromnu štetu."

"Zbog ekonomskog gubitka?" upita Tišt.

"Zbog toga, i još ponečega. Prema tvrdnjama naše Biblioteke, disači vodonika rđavo reaguju na iznenađenja. Imaju metabolizam sporiji nego kod kiseoničnog života. Svako nepredviđeno događanje izaziva kod njih telesnu nelagodnost."

"Naravno, taj stav je čudan entitetu kao što sam ja, jer mene su Timbrimi programirali da tragam za novim i neočekivanim! Ako vas nikad ništa ne iznenadi, na osnovu čega ćete znati da uopšte postoji neki stvarni spoljašnji svet? Onda biste mogli pretpostaviti da je sve ovo oko vas jedna velika simu..."

"Čekaj malo", prekide ga Džilijan, ne dopustivši da Nis odluta u filozofiju. "Svima nama se uvek govorilo da izbegavamo Zange jer su opasni; da svaki eventualni kontakt s njima prepustimo stručnjacima iz velikih Instituta."

"Tako je."

"A ti sad kažeš da su se oni izuzetno naljutili? I da su možda na ivici strpljenja?"

Hologram se preoblikova u napetije, tešnje oblike.

"Doktorko Baskin", reče Nis. "Tri godine smo zajedno - ja sam poprilično dobro upoznao tonove tvog glasa i obrasce tvojih misli - ovo poslednje što si me pitala zaista me navodi da se zabrinem."

Ima li razloga za podozrenje?

Da li se tebi ideja o razbesnelim Zangima... dopada?"

Džilijan ne odgovori. Samo dopusti sebi jedan sumoran, zagonetan osmeh.

Hari

Pet zemaljskih godina prošlo je na unutrašnjem časovniku njegove ličnosti od kad je preduzeo bespovratni korak, stojeći 'rame uz rame' sa dobrovoljcima iz pedeset vanzemaljskih rasa, mukotrpno izgovarajući uglas sa svima njima složene, zapamćene reči zakletve koju je napisala, pre mnogo stotina miliona godina, neka rasa koja je odavno izumrla. Pristupanje odredima Osmatrača nije bilo samo pomak u Harijevom životu - bilo je ogroman skok iz jaruge njegovog genetskog porekla; značilo je da sad mora biti veran na planeti na kojoj se rodio nego jednoj strogoj birokratiji koja je bila prastara kad su njegovi daleki preci još trčkarali ispod gustih zelenih svodova trijasičke džungle, krijući se od dinosaurusu.

Tokom obuke čudio se zašto ga kolege, studenti, toliko saleću pitanjima o klanu Zemlje. A zapravo su muke i nevolje Zemljana bile najnovija uzbudljiva jeftina drama za međuzvezdanu razbibrigu. Pitanje je bilo: da li će ta najnovija bandica nezaštićenih, 'vučjih' stvorova - nemaju sponzora, čujte! - uspeti da uhvati korak sa zvezdanom civilizacijom tako brzo da izbegne onu sudbinu koja normalno sustiže sve takve? Iako je Tera bila jedna i beznačajna, ovo pitanje privlačilo je zanimanje (i nagađanja, i opklade) mnogih.

Kako je to, pitali su ga drugari, kad za pokrovitelje imaš ljudska bića, koja su sama sebe naučila najosnovnijim stvarima - govoru, letenju u svemir, eugenici? Hari je, kao neo-šimp, bio po statusu najmlađi to jest najniži u odnosu na sve ostale građane-klijente prisutne u bazi, a ipak je bio maltene slavan; neki su ga mrzeli, neki mu se divili, a gotovo svi su ga posmatrali sa radoznalošću.

A on im je zapravo vrlo malo mogao reći o civilizaciji Teragensa, jer on je među brbljivim neo-šimpanzama Zemlje proveo samo jednu godinu, a onda je napustio studije i stupio u službu Navigacijskog instituta. A i pre toga njegov je život bio izgnanički.

Rođen je u kosmosu, na geografsko-istraživačkom brodu Teragensa. Brod se zvao TSS Pelinor. Skraćena TSS bila je od engleskih reči Terragens Survey Ship - teragenski geografsko-istraživački brod. Harijeve uspomene na Pelinor bile su nejasne, ali rajске: magličasti topli prostori sa puno visoko-tehnoloških pogodnosti i sa mnogo mesta zgodnih za igru. Čalnovi posade izgledali su mu kao bogovi: ljudski oficiri, i obični mornari koji su bili uglavnom neo-šimpanze i neo-delfini... uz njih, i veseli savetnik Kanten, koji izgleda kao drvo sa krošnjom. Svi oni su revnosno išli za svojim poslovima, ali su uvek bili voljni da zastanu i da pomaze ili zagolicaju malog Harija ili da ga bacaju uvis i dočekuju u ruke.

Onda su, jednog groznog dana, njegovi roditelji odlučili da siđu sa broda i ostanu na planeti Horst, da bi proučavali čudna ljudska plemena koja obitavaju kao kolonija na tom svetu pustoši. Time je okončano Harijevo učešće u epohalnim putovanjima Pelinora, a otpočelo njegovo prigušeno nezadovoljstvo.

Vremenom je Hari na planeti Horst postepeno zaboravljao ali i idealizovao zvezdane vidike i brujanje brodskih motora. Proveo je čitavo detinjstvo na tom prašnjavom svetu. Pomisao na putovanje u svemir postajala je sve više magična. Kad je konačno stvarno poleteo sa Horsta, Hari je bio šokiran videći stvarni svemir, sterilnu crnu prazninu koja se prostire između retkih zvezdanih oaza.

Pa ja sam drukčije zapamtio, bila je njegova česta misao tokom tog putovanja na Zemlju. Naravno, to što je on 'zapamtio' bila je njegova detinjasta fantazija o svemiru, zasnovana na utiscima dobijenim kad je bio beba. Na univerzitetu, instruktori počеше da mu govore da ne treba imati poverenja u svoje subjektivne utiske, jer su oni zasnovani na tome što um ima žarku 'želju da veruje'.

Ipak, žeđ time nije ugašena; nije nestala njegova želja da potraži raj u drugim verzijama realnosti.

Ostade opkoljen bananama. Držale su ga tako danima.

Da je alafor bio manje lične prirode, Hari se mogao boriti energičnije. Ali nije mogao ignorisati ironičnu usredsređenost te slike baš na njega. Posle debakla u prvom pokušaju proboja, kad je malo nedostajalo pa da se stanica sva razlupa, odlučio je da čeka. Da se ne upušta u novu borbu sa sprudom.

Kota je ionako bila baš zgodna za osmatranje. U sinergiji između njegovog uma i tog čudnog kontinuuma napolju, ispoljila se kao visoki plato iznad ogromnog, zatalasanog mora purpurnih pipaka. Crne planine nastavile su da plovuckaju gore-dole, u daljinama. Neke od 'rupa' u crvenoplavom nebu zatvorile su se, nažalost, postavši svojevrstne ogromne bubuljice, kao da je nebeski svod odlučio da se na tim mestima rastopi ili malo smakne.

Naišla su i živa bića, uglavnom iz memetičkog reda života. Stvorovi koji lepršaju, puze, ili u treperavim svetlacima promiču kroz vazduh, svud oko Harijeve oktagonalne platforme; pasu, ili love jedni druge, ili se po nekoliko njih stapaju u jedno, ili prolaze kroz razne druge transformacije pred njegovim očima. Na svim drugim dimenzionim ravnima, memetici mogu egzistirati samo kao paraziti, u mozgu ili u misaonim procesima domaćina, koji mora biti fizičko biće. Jedino ovde, u E prostoru, memetici lutaju slobodno, jer ovo je vilajet opipljivih ideja.

"Upravo tvoja mašta je najvažniji razlog što si podoban za dužnost izviđača", objašnjavao mu je Verkvín, tokom obuke. "Ali nemoj podleći primamljivosti solipsizma, nemoj poverovati da možeš čistom voljom postići da se u E prostoru desi nešto određeno. E prostor može i da preseče tvoju životnu putanju, ako postaneš neoprezan ili zadržan."

Hari u to nijednog trenutka nije posumnjao. Posmatrajući memiforme kako se klizavo vuku preko purpurne stepe, 'ubijao je vreme' tako što je nagađao koja od njih sadrži koji pojam. Najverovatnije nijedno od tih bića nije bilo stvarno razumno, jer na svim nivoima realnosti stvarni razum je veoma retka pojava. Ali, svaki pojedini memetik pred Harijem bio je manifestacija jedne misli, slobodna, ne sadržana u bilo kakvom elektronskom ili organskom mozgu; ideja sama, ali strukturisana i kompleksna ništa manje nego Harijev organizam sa svim organima i genetskim kodiranjem.

Ona misao tamo, ona koja đipa kao antilopa sa dvanaest nogu - da li je to neka apstrakcija vezana makar i izdaleka sa pojmom slobode? Gle, neko nazupčano stvorenje obrušava se iz visine, goni 'antilopu'; a Hari se pita nije li taj lovac neka zapetljana verzija čežnje. Ili su te njegove interpretacije suviše pojednostavljene - što bi bilo tipično za njega - nisu li one njegov pokušaj da se otarasi neopisivih pojava tako što će ih strpati u jednostavne pregrade, samo da bi zadovoljio sistematizacijske impulse svog jedva razumnog uma?

Pa, dobro, pomisli Hari sada. Recimo da je moja 'ljudska priroda' da pravim stereotipe; da trivijalizujem; da kategorišem ono što ni opisati ne mogu.

Svi ti memetički organizmi bili su ovde 'domaćini', ovo je bio njihov teren. Ma koliko da su bili fascinantni, Hari je ipak morao više pažnje posvetiti nečem drugom, što se samo ponekad pojavljivalo na njegovom vidiku. Upadačima.

Uvek je prepoznavao uljeza, biće koje nije memetik. Gost se u E prostoru uvek kreće trapavo, kao da je alaforski oblik samo neudoban kostim na njemu. Često ga salete memetičke grabljivice, u nadi da prožderu neki ukusan pojam, ali brzo uzmaknu, zbog gadnog ukusa materije. Jer gost je često neki brod sa metalnim koritom, ili neko organsko živo biće. Nailaze, tako, razni upadači iz drugih vilajeta stvarnosti, i grabe nekim svojim putem; ne zaustavljaju se u E prostoru, ne razgledaju ga, nego hitaju pored zanjihanih planina, u nebo, da nađu utočište u nekoj od tamošnjih rupa.

Hari je voleo takve trenutke, jer tek tada je radio ono za šta je plaćen. Harijeva dužnost bila je, čim opazi gosta, da ga jasnim govorom opiše. Te reči slušao je Harijev partner, računar ove stanice/broda, koji leži znatno ispod Harijevih nogu, debelo oklopljen protiv efekata E prostora. Izveštaj će biti upućen u štab Osmatrača, a tamo će stručnjaci nastojati, na osnovu onoga što je Hari govorio, da odgonetnu šta je zapravo video, šta je to moglo 'u stvari' biti; kakva letelica je prošla, i kuda je otišla. O tome su on i kompjuter nagađali najbolje što su znali i umeli.

Tako je jednog 'dana' Hari opisao izuzetno bizarnog pridošlicu, a računar prokomentarisao: "U brodskoj memoriji imamo taj obrazac". Reči su, prividno, dolazile iz onog lebdećeg slova M u vazduhu. Ono biće napolju hitalo je na mirijadama tankih a dugačkih svetlosnih 'nožica', kao da sunce žuri nekud i oslanja se na svoje zrake. "Izgleda da je to pripadnik kvantnog reda inteligentnih bića."

"Stvarno?" Hari se priljubio uz staklo. Taj stvor izgledao je izuzetno krhko, kao paperjasta spora zilma koju vetrovi odnesu do najudaljenijih kutaka Horsta. Delikatne nožice stalno su se odlamale i pretvarale u paru. Stvorenje (jedno biće? ili brod pun njih?) požuri ka jednoj rupi na nebu, i to jednoj od onih najbližih horizontu.

"Nikad još ne vidih kvant tako veliki", rekao je Hari tada. "Šta će on ovde? Koliko ja znam, kvanti ne vole E prostor."

"Ne vole, kao što ni vi organici ne volite vakuum", uzvratio mu je računar. "Vi se u njemu sasušite i uginete ako niste zaštićeni slojevima tehnologije. Slično tome, kvantna bića su u opasnosti kad su okružena fluktuacijama subjektivnih pojava u ovom regionu. Ni mašinska bića ne vole da dođu u E prostor, ali kvantima je naročito odvratano."

"Hm. Pa zašto je ovaj kvant došao?"

"Ne bih mogao nagađati kakva hitna potreba ga je nagnala da se pojavi tu. Većina kvantnih bića boravi u penušavim međuprostorima univerzuma. Kvantna bića nastoje da drugim varijantama života ostanu izvan vidika - kao što čine kod vas na Zemlji one bakterije koje žive samo u stenama. Eksplisiti dodir sa kvantnim redom života uspostavili su stručnjaci Bibliotečkog instituta tek pre nekih stotinak miliona godina.

"Mogao bih sugerisati da učtivo odvratiš pogled, izvidniče Harmse. Taj kvant očito je u teškoćama. Nemoj ih zurenjem još povećavati."

Hari se malo trže; ovo je bio zaista zaboravio. "A-uh, da, princip neodređenosti!" uzviknu on. Okrete glavu sasvim od tog prizora. Njegov posao jeste da gleda, ali u nekim slučajevima gledanjem se može naneti šteta.

Uostalom, stvarni njegov posao je da motri na prolazak upadača znatno manje egzotičnih.

Brodovi koje je opažao pripadali su uglavnom disačima vodonika, a bilo ih je lako prepoznati jer su izgledali (u svakom kontinuumu) kao veliki baloni. Iz istog razloga pripadnici tog reda voleli su da prolaze od jednog do drugog svog sveta, naime od jedne do druge planete tipa Jupitera, baš kroz E prostor, iako bi prolazak kroz A ili B nivo, gde su transferne tačke brže, bio efikasniji.

Retko kad je Hari uspevaio da primeti putnike-namernike iz njegovog sopstvenog reda, disače kiseonika, dakle pripadnike velike i moćne civilizacije Pet galaksija. Niko od njih nije prilazio njegovom uporištu. Jer, Hari je i branio jednu zabranjenu putanju, putanju do jednog mesta izvan zakona.

Nikakvo čudo da su unajmili šimpanzu iz najniže klase da radi ovaj posao, pomisli on. Čak i među kriminalcima, samo oni najgluplji pokušaće da se provuku u ugarenu zonu kroz alaforski prostor... a samo neko ko je još gluplji od njih prihvatice ulogu stražara koji ih u tome sprečava.

Ipak, bolje je ovde, nego na sušnim, vetrovitim stepama Horsta.

Bolje je bilo gde nego na Horstu.

On i njegovi roditelji bili su, na toj planeti, jedini pripadnici svoje rase, što znači da je Hariju dugotrajni proces učenja jezika, ionako mukotrpan za mlade neo-šimpanze, bio dvostruko teži. Marko i Felicit skoro uvek su bili zauzeti istraživačkim radom, pa je Hari kao dete morao da komunicira uglavnom samo sa probšerskom decom, koja su ga ismejavala što su mu ruke tako dugačke i krznate, a i zbog njegovog početničkog mucanja. Ta deca, obojenih lica i naprasite naravi, nisu pokazivala ništa od dostojanstvenog strpljenja koje je Hari očekivao od pokroviteljske rase, ljudske. A kad je shvatio koliko se ljudi na Horstu razlikuju od ostalih ljudi, to više nije bilo važno. Zarekao se da će otići ne samo sa Horsta, nego i iz celog teragenskog društva, i da će krenuti u potragu za čudnim i nesviknutim.

Tek godinama kasnije, Hari uvide da je slična ambicija verovatno pokretala i njegove roditelje, i da on, ponet mladalačkim gnevom, nije obratio pažnju na njihove molbe da bude strpljiv, niti na njihove nespretno izraze naklonosti, pa čak ni na njihov blagoslov na rastanku.

Pa ipak, žaljenje zbog propuštenog bilo je samo tanak lakirani sloj na površini; oproštaj je bio civilizovana apstrakcija, bile su to za njega stvari koje ne prodiru duboko i ne bole.

Neke druge uspomene imale su i sada moć da ispune njegov krvotok emocijama pod visokim pritiskom. Na primer: kako je bilo kad odrastaš i noćima slušaš kako botbijanski noćni vuci zavijaju preko dna isušenih jezera, pod mesecima nalik na zakrpe zlataste tkanine. Ili kad sediš pored vatre, obgrlivši rukama kolena, i slušaš šamana, pripadnika naroda Probšer, kako ritmično napeva priče jeze i tajne - priče koje su Marko i Felicitija pomno studirali kao 'narodne legende' dostojne obožavanja, iako je taj narod tek šest generacija proveo na toj planeti.

Ali ni Šimpanzi kao razuman narod nisu bili mnogo stariji od toga! Samo nekoliko vekova je prošlo od kad su ljudska bića počela da se mešaju u genetičko uređenje šimpanza.

S kojim pravom?

Nikakva dozvola nije bila ni potrebna. Galaktici već eonima slede iste obrasce - svaka 'generacija' zvezdoplovaca rodi sledeću, jednim talasavim efektom dizanja 'za perčin' koji je poznat kao Uz dizanje.

Sveukupno, ljudi su se kao gospodari pokazali bolje nego većina drugih rasa... a on više voli da je sapientan, nego da nije.

Ne. Ono što je njega udaljilo od zemaljskog klana bila je ne toliko ljutnja koliko jedna svojevrsna otuđenost. Mrmljanja probšerskih mistika, koji su svi skupa stvarno 'od juče', zaista majske mušice, imaju jednaku važnost koliko i očajničke kombinacije teragenskog saveta za suprotstavljanje ogromnom 'mlinu' neizmerno nadmoćne vasseljene. To je kao da porediš iskre koje uzleću iz logorske vatrice sa zvezdama koje polako putuju ukруг po nebeskom svodu gore. Na prvi pogled, između jednih i drugih postoji sličnost, ali, zar jedna iskrica više ili manje znači išta naspram grandiozne skale vasseljene?

Zar kosmos mari hoće li neki tamo Ljudi, ili Šimpanze, preživeti?

Još dok je bio student, ovo pitanje provlačilo se kroz njegove misli. Harijeve prirodne veze izduživale su se i tanjile i prekidale jedna po jedna. Na kraju je preostala samo nebulozna želja da potraži negde nešto trajno. Nešto što zasluđuje da traje.

Pristupivši Verkvini i Navigacijskom institutu, on je našao to trajno, i nikada se zbog te odluke nije pokajao.

Ipak, još godinama se u snovima vraćao na pusti svet svoje mladosti. Njegove uspomene kao da su bile obuhvaćene rebrima Horsta. Prožete onim vetrom koji se prethodno provukao kroz ogromne prostore suve trave. Onim mirisima koji jurišaju na tvoj nos, zabadaju kandže u tvoje sinuse. Ali i onim slikama koje šaman dočara u tvom umu, i koje su kao lukovi raznobojnog peska koji se osipa odozgo i ocrtava jelena, ili lopera, ili lovca sa kopljem.

Čak i sada, kao zvaničnik Galaktičke civilizacije, predstavnik kiseoničkog reda na jednoj čudnovatoj ravni stvarnosti gde kroz svaki prozor svetlucaju alafori kao slike koje je Salvador Dali odbacio, Hari povremeno vidi kako vrelna suklja uvis iz dimljive vatre i pokušava, uzalud, da se sjedini sa gordim, visokim zvezdama.

Lark

"Ne tamo!" povika Lingova.

Lark stade, kretnjom kao da se spotakao, iako je odmakao tek nekoliko metara niz novi hodnik.

"Ali siguran sam da je ovo najbolji put za povratak u naše gnezdo", reče on. Pokaza prstom niz taj krivudavi poluosvetljeni hodnik sivih keramičkih zidova, jedan od mnogih u unutrašnjem lavirintu džovurskog broda. Jaki mirisi dopirali su iz tog hodnika, primamljivi mirisi, koji su govorili zeleno i skrovište.

"Verujem ti", reče Lingova. "Upravo zato ne smemo tamo. Možda nas prate."

Nije više mnogo ličila na zvezdanu boginju. Njena tamna kosa bila je sad kako-bilo skraćena, a bleđa koža prekrivena slojem čađi. Od negdašnje blistave uniforme, na njoj je ostala samo pocepana pod-tunika i ništa više. Ovakva Ling više je ličila na divljakušu nego većina onih Jijoanaca koje je nekad nazivala divljacima. U 'bošči' od platna nosila je jedan grimizni torus, debeljušno masno biće koje je krvarilo kao kobasica svijena ukrug i zatim ranjena.

Lark uvide šta je htela da kaže. Njih dvoje su izvršili diverziju u komandnoj dvorani velike jofurske lađe; od tog trenutka, jure ih ogromni Jofuri i njihove robotske sluge. Kao begunci u ogromnom brodu, imali su dobrog razloga da ne krenu baš sad ka jedinom mestu gde imaju mogućnost da nađu hranu a i skrovište.

"Pa, kuda onda?" reče Lark. Nije mu se nimalo dopadalo da bude na otvorenom. U njegovim rukama bilo je njihovo jedino oružje, drugi kružno-svijeni prsten ali nešto drukčije boje, obične crvene, nešto veći od purpurnog, i bez ikakve rane; on im je omogućavao da prođu pored svih čuvara i kroz sva vrata.

Ling je poznavala zvezdane brodove daleko bolje nego on. Ali ovaj ogromni ratni brod razlikovao se od onih gde je ranije bila. Lingova zaviri u jedan pobočni tunel koji se, pun senki, izvijao nepravilno u daljinu; izgledao je više organski nego mehanički.

"Bilo kojim pravcem", reče ona. "Brzo, čujem da neko ide."

Lark baci još jedan čežnjiv pogled ka njihovom 'gnezdu' a onda dohvati Lingovu za ruku i povede je trkom u taj pobočni hodnik, koji se pod pravim uglom udaljavao od glavnog.

Zidovi su se uljasto presijavali; svaki pasaž ili portal oslobađao je neki svoj, različit miris, što je donekle nadoknađivalo nedostatak pisanih znakova. Iako samo primitivac, običan 'prerano došli' sa Jijoa, Lark je poznavao Trekije. Ti rođaci Jofura bili su kao ličnosti drugačiji, ali su po mnogim fizičkim odlikama bili potpuno isti. Zato je Lark Kulhan, rođeni Jijoanac, umeo da 'očita' mnoge nijanse 'mirisnog jezika' na tom brodu.

Uprkos zakrivljenosti broda i hodnika, počeo je sticati mentalnu sliku unutrašnjeg rasporeda. Brod je bio sferoid, samo malo izdužen ka jajolikom obliku, načičkan ofanzivnim oružjem, a u sebi je imao motore dovoljno moćne da saviju prostor na nekoliko načina. Preostala zapremina broda bila je lavirint radionica, laboratorija, ali i nekih prostorija druge, tajne namene, koja nije bila shvatljiva ni iskusnoj zvezdanoj putnici, Lingovoj. Od kako su izvršili diverziju i potom jedva pobjegli iz jofurske komandne sale, njih dvoje su se kretali manje-više ka središtu broda, kao da žele da se vrate u mali raj u samoj sredini broda, botaničku baštu koja im je, posle bekstva iz zatvorske ćelije, neko vreme služila kao pribežište.

I poslužila kao mesto gde su njih dvoje po prvi put vodili ljubav.

Ali 'plastovi' masnih prstenova, gospodari ovog broda, zatvorili su sve okomite tunele za spuštanje, tako da se više nije moglo bežati ni ka 'severu' a ni ka 'jugu' broda; ni gore, ni dole.

"Zato će im čitav brod funkcionisati neefikasno", rekla je Ling kad je to primetila. Zvučala je, tada, prilično zadovoljno. "Neće moći da premeštaju posadu niti da je upućuju na nove zadatke. Mi im i sad nanosimo štetu, Lark, dokle god smo slobodni!"

Poštovao je njen napor da i u ovakvoj nevolji vidi nešto dobro. Možda je budućnost sumorna, ali je Larku prijalo da ostatak vremena provede sa Lingovom.

Ona se osvrte i steže ga za mišicu. Šuškvavi zvuci iza njih pojačavali su se, sugerišući da je potera sve bliže. Onda Lark začu nešto i iz suprotnog smera - odmah iza oštrog zaokreta koji je bio pred njima. "Uhvatiše nas!" uzviknu njegova pratilja.

Lark priskoči najbližim vratima. Bila su, dabome, zatvorena. Njihov prodoran miris podsećao ga je na dane detinjstva, kad je išao na pijacu. U jednom delu pijace bili su 'kavezi' po čijem dnu je bila razbacana trulež, a na njoj vrlo mladi, tek izlegnuti Trekiji... koje su vlasnici nudili na prodaju.

On uperi purpurni trekijeovski prsten ka mirisnoj ploči na vratima. Sprej nalik na tanku izmaglicu štrcnu iz stvorenja. Hajde, uradi svoj posao, pomisli Lark, u mislima ga požurujući da postigne otvaranje vrata.

Njihova jedina nada bila je da se svaki put izvuku pomoću tog poklona koji su dobili od bivšeg trekijeovskog mudraca, Aska, koji je, iako pod mentalnom tiranijom jofurskog komandnog prstena nadodatog odozgo, izborio za sebe slobodu u dovoljnoj meri da krišom pripremi rođenje dve 'bebe' prstena, i da obe preda Ljudima u pogodnom trenutku. Oni pojma nisu imali da li bi crveni mogao nečemu služiti, i čemu; ali purpurni im je omogućio da ostanu slobodni, iako je to bilo do krajnosti neverovatno, već danima - još od kako je bojni brod krenuo na svoju maničnu jurnjavu po svemiru.

Naravno da smo znali, pomisli Lark, da ovo neće moći večno da traje.

Vrata tihim škljocanjem pokazale da su primila kodiranu hemijsku poruku, i kliznuše u stranu. Lark i Ling jurnuše unutra, u kiselo-smradna isparenja. Sala u kojoj su se našli bila je velika, slabo osvetljena, podeljena mnogobrojnim visokim pregradama od 'stakla'. Lark nije imao vremena da sređuje utiske o svemu tome, jer iz hodnika iza njih začu se odjek ljudskog glasa i bat trčećih ljudskih koraka.

"Stanite, ej, budale! Samo nam pogoršavate stvari! Predajte se, ej, pre nego što ovi upotrebe..."

Zatvaranje vrata odseče ljutitu pretnju bivšeg komandanta Lingove. Lark pritisnu purpurnog mini-Trekija na unutrašnju senzorsku ploču, a ovaj štrcnu mirisne 'skremblere' - hemikalije kojima se kod za otvaranje vrata potpuno izmeni i to u nasumičnom pravcu. Lark je iz iskustva znao da će progoniteljima biti potrebno pola midure, ili više, da prođu kroz tako onesposobljena vrata, osim ako upotrebe teške alate za sečenje metala.

A zašto bi oni to radili? upita se on. Znaju da smo u klopci... i da nam nema izlaza.

Ali ljutilo ga je da ga baš Ran juri i sateruje u klopku. Jofuri su zarobili troje ljudi. Treći je prešao na jofursku stranu, možda u nadi da izmoli da njegovi gazde, 'bogovi' Rotheni, budu oslobođeni iz 'zamrznutog' stanja, na Jijou. Ranova izdaja bila je za Larka i Ling ogroman problem, jer purpurni trekijeovski prsten nije mogao uopšte delovati na tog krupnog danikenovskog ratnika.

Lark se osvrte. Vide da se iza staklenih zidova, od poda do visokog plafona, nalaze mnogobrojni redovi manjih pregrada iza kojih se migolje neka živa bića.

Patuljasti trekijeovski torusi.

Providne cevi nosile su smeđi kašasti materijal do svake pregrade.

Prerađena, polutečna trulež.

Pa, to je hrana za bebe, pomisli Lark. Uleteli smo u njihove jaslice!

Nijedan trekijeovski prsten, sam za sebe, nije inteligentan. Na onoj planeti gde su Trekiji, evolucijom, nastali, i gde su kao crvi gamizali kroz smradne močvare tražeći nešto uginulo čime bi se mogli nahraniti, nijedan pojedinačni prsten nije bio osobito pametan. Tek kad su se ti prstenovi počeli penjati jedni na druge i udruživati pamet, pa i specijalizovati za određene poslove unutar takvih živih 'kupa', postali su jedinstvena vrsta razumnih bića, i bili su spremni za proces Uzdzivanja. Našli su se i za njih pokrovitelji, narod Poa, koji ima puževski spoljašnji izgled.

Ovde oni gaje svoj podmladak, pomisli Lark; verovatno specijalizovane mlade prstenove, koji će posle u sastavu posade Polkdžija obavljati tačno određene zadatke.

Moćna vrsta reprodukcije. I, van svake sumnje, neki od ovih pulsirajućih živih 'uštupaka' bili su budući gospodari, prstenovi koji će biti osposobljeni da komanduju drugima. Pre mnogo hiljada godina oni su namerno konstruisani da bi miroljubivi, kontemplativni Trekiji bili preobraženi u agresivne, opasne Jofure, poznate u nekim delovima svemira i pod nešto drugačijim nazivom, sa Džo a ne Jo- na početku.

Ljudski vrisak prolomi se uzanim prolazom između staklenih zidova. Lark se trže, okrete, i potrča tamo, uzvikujući: "Ling!"

"Požuri, uhvatiće me!" viknu ona.

Lark vide da se ona povlači u jedan stakleni ugao, i da su joj odstupnicu presekli Jofuri - dvojica radnika. Bili su ogromnog rasta. Svaki se sastojao od po trideset ili više torusa, i bio težak možda tonu. Njihali su se i napredovali šišteći. Njihovi voštani bokovi presijavali su se raskošnom vitalnošću koju Lark nikada nije video kod 'domaćih' Trekija, onih na Jijou. Uz to, na njima su se pokazivali promjenljivi obrasci tamnijih i svetlijih boja, koji su očigledno prenosili značenje. Iz svojih hemo-sintetskih pora ispuštali su raznobojna isparenja. Njihovi manipulativni pipci pružali su se ka Lingovoj.

Ona se kretala hitro. Izmicala im je bežeći tamo-amo; pokušavala da nađe neki prolaz za bekstvo, ili neki predmet koji bi mogao poslužiti kao oružje. U njenim očima nije bilo panike, niti je pogledom odala da se Lark približava, mada se po izrazu njenog lica moglo primetiti da joj je laknulo.

Jofurski organi za gledanje funkcionišu, naravno, u svim pravcima istovremeno. Ali uz tu prednost, Jofuri su imali i hendikep - sporije reagovanje. Lark pritrča bližem 'stogu' prstenova, koji je nastavljao da se klata i primiče devojci. Purpurni torus, Askov dar, znao je tačno šta treba da uradi; on iz sebe štrcnu mlaz spreja izuzetno kiselog mirisa, koji pogodi ogromnog Jofura tačno u jedan spoljašnji organ nalik na dragulj. Taj živi 'drugi kamen' istog trenutka se zgrči, izgubi svoj sjaj, i ostade mutan i ugašen.

Čitava naslaga debelih prstenova se stresla i zaustavila, a zatim i malo 'skljokala' ka podu laboratorije. Lark, ne gubeći ni tren, jurnu na drugog neprijatelja...

I oseti da mu se oko desne ruke obmotao pipak i počeo stiskati nepopustljivo. Odvratni miris sa značenjem "Pobeda!" zakovitla se vazduhom. Taj drugi Jofur privuče ga k sebi i počeo stiskati i drugim pipcima.

Mali purpurni torus grčio se u Larkovoj ruci, ali nije mogao gađati odgovarajući feromonski senzor ovog Jofura; ugao je bio nemoguć, meta se našla sa druge strane Jofurovog masivnog tela. Neprijatelj je delovao brzo; očigledno, prsten na vrhu gonio je sve ostale žestoko i nemilosrdno, na način koji Lark nikada nije video na svojoj rodnoj planeti, kod vedro-spokojnih Trekija. Stezanje oko Larkovih prsa postade nepodnošljivo jako. Lark uspe još da krikne u agoniji a onda ostade sasvim bez vazduha i počeo da se guši.

Rasprskavanje stakla ispuni njegov sluh, a kiša vlažnih kapljica - i oštih krhotina stakla - zasu ga s leđa.

Jofur vrisnu prodorno i talasavo, kao da kuka. Onda neko izreče žestoko upozorenje, prodornim zviždukanjima i pucketanjima na galaktičkom drugom.

"Pustiti Čoveka - to moraš ti.

Inače mladi - svi ginu."

Pritisak oko Larkovog grudnog koša popusti upravo kad se njegova svest zatalasala i kad je sve počelo da mu se smračuje. Jofur koji ga je uhvatio huktao je i kolebao se. Zureći polusvesno, Lark vide da je i neprijatelj isto tako zasut komadićima stakla i kapljicama. Onda vide Lingovu, nekoliko metara dalje; ona je čučala ispred sledećeg vivarijuma, u rukama držeći na preteći način nekakvu krivu metalnu polugu i pomalo njišući njome. Gde ju je našla, Lark nije znao. Ali pod je bio sav prekriven bebama-torusima koje su bile na silu izručene iz svog gnezda. Bacakale su se, neke su šljapatale još nepotpuno formiranim perajima ili nerazvijenim nogama. Patuljasti prstenovi-gospodari izmahivali su nervnim bičevima, tražeći žrtve nad kojima bi mogli uspostaviti svoju tiraniju.

Lark je osećao da Jofur podrhtava neodlučno.

Galama iza vrata pokazivala je da posada Polkdžija pokušava da ih otvori. Jasno je bilo da dvoje ljudskih begunaca nemaju šanse da stignu daleko.

Jofur donese odluku. Pusti Larka.

On uspe da se održi na nogama i da se ne sruči na pod. Ali, jedva. Nekako podiže purpurnog malog Trekija i uperi ga ka 'dragulju' na jofurskoj telesini.

Nekoliko sekundi kasnije, drugi radnik pridruži se prvome u estivacionoj obamrlosti.

A-uh, reče Lark sebi. Ako im je ovo 'nežna bolničarka', ne bih se rado sudario sa njihovim borcima.

Lingova mu priskoči i uhvati ga za mišicu da on ne bi, ipak, pao.

"Idemo", reče ona. "Nema vremena za odmaranje. Ima mnogo toga da se uradi."

Lark pokuša da upita "Šta ti to znači?" ali to se začu kao neodređeno krkljanje. Ona mu ne dopusti da klone.

"Mislim da znam kako da se izvučemo", reče ona užurbano. "Ali biće vrlo tesno."

Baš kao što je i predvidela, teretni kontejner bio je vrlo malen. Lark se sav 'ispresavijao' pa ipak se jedva ugurao unutra. Purpurni mini-Treki nekako se smestio u prazninu između Larkovog grudnog koša i zida.

"Ja bih ipak radije da ti pođeš prva", požali se on.

Lingova je žurno utipkavala komande u složenu tastaturu nadomak malenog snabdevačkog šatla. "A ti kao znaš da programiraš ovo?"

Bila je u pravu, a to Larku nije mnogo sviđalo.

"Doduše, krećemo u nepoznato. Možda bi trebalo da naš najbolji borac bude napred?"

To je, već, bilo zadirkivanje. Ko god bude išao napred, moći će da se bori samo pomoću Askovog purpurnog dara. Fizička snaga ne bi značila gotovo ništa protiv robota ili odraslog Jofura.

Lark pogleda pored Lingove, ka ulaznim vratima dvorane za uzgajanje jofurskog podmlatka. Tamo se videlo crveno žarenje od mašine za sečenje mlazevima plamena. Oni iz hodnika, dakle, sekli su vrata, u širokom luku. Ran i Jofuri su, očigledno, odustali od dešifrovanja i pribegli gruboj sili.

"Požurićeš za mnom?"

Umesto odgovora, ona se nagnu ka njemu i poljubi ga - jednom u čelo, kao za blagoslov, a onda strastveno, u usta. "Je l' može ovo kao obećanje?" progovori ona, mešajući svoj dah sa njegovim.

Sledećeg trenutka Lingova uzmače, a providni poklopac kliznu preko malenog vozila - načinjenog da nosi opremu i uzorke između različitih radnih stanica širom velikog jofurskog broda. Jedna primitivna verzija tog sistema postojala je u Biblosu, na Jijou, gde su dragocene papirne knjige i poruke išle iz jednog arhivskog odeljenja u drugo kroz sistem bambusovih cevi.

"Ej!" uzviknu on. "Gde me ša..."

Jak zvuk i bleštava svetlost prekidoše ovo njegovo pitanje a Lingovu naterашe da se munjevito okrene: mlaz plamena prodro je kroz vrata. Štaviše, počeo je naglo da napreduje, kao da je neprijatelj osetio da mora požuriti. Kroz nekoliko trenutaka, na Larkov užas, prosekoše već polovinu kruga za svoj prodor unutra.

"Pusti ti mene napolje!" uzviknu on. "Da se zamenimo!"

Lingova odrečno mahnu glavom i nastavi da programira konzolu. "Ne dolazi u obzir. Budi spreman. Ovo će dobro da te drmne."

Pre nego što je Lark stigao da se opet nešto buni, jedan kružni komad ulaznih vrata, izrezan, pade u salu, sa silnim treskom. Oblaci gustog dima prožeti obiljem krupnih varnica pokuljaše unutra. Jofurski borci uskoro će pokuljati isto tako... a Lingova će ostati pred njima, nenaoružana.

Lark poče lupati pesnicom iznutra po prozirnoj kupoli vozila, a nekoliko stvari dogodi se uzastopno, u brzom sledu.

Lingova kleknu na pod gde se i sad grčilo na desetine trekijejskih prstenova 'novorođenčadi' među razbijenim staklom. Ona isprazni 'nosiljku' od krpe: nežno ostavi na pod Askov drugi dar - ranjeni grimizni torus. Ovaj se namah pomeša sa ostalima, kao da je od početka bio tu.

Jedna visoka silueta prođe kroz uskomešani dim. Ljudska prilika, uspravni klin koji se širi prema gore. Odmah se videlo da je to Ran, vođa ljudske odmetničke grupe koja se zaklela na vernost gospodarima iz svemira, Rothenima.

Lingova ustade. Baci pogled preko ramena, ka Larku, koji je, ječeći od uskraćenosti i straha za njenu sudbinu, lupao pesnicom iznutra po maloj kupoli.

Ona smireno posegnu ka tastaturi.

"Ne! Pusti me napolje! Ja ću..."

Ubrzanje ga cimnu iznenada. Njegovo telo, tako ispresavijano, tresnu u zadnji zid male kabine.

Lice Lingove nestade u zamućenju pokretnih boja i svetlosti. Vozilo ga odnese Ifni-zna-kud.

Dver

"Jesu stvarno ot'šli?"

Dver se nagnu bliže prastaraj, izrovašenoj površini prozora. Osmotri svetlucave zvezdane vidike, ali i oseti nagoveštaj ledene hladnoće svemira, sada ni dva prsta daleko od njegovog lica.

"Ja ih sa ove strane ne vidim uopšte", reče on. "Da li je čisto i sa tvoje strane, Reti?"

Njegova pratilja, devojka od nekih četrnaest godina, sa jednim velikim ožiljkom na licu i sa kosom nalik na zamršeni kanap, pritisnu lice na drugo okno, na suprotnoj strani prašnjave prostorije koja je nekada bila kontrolna sala vitkog svemirskog broda a sad samo čadava ruina.

"Nema ništa", reče ona. "Samo parčići koji pomalo otpadaju, otpadaju, sa ove stare kante."

Ona potapša rukom zid pokraj okna; preistorijska rđa poče i na tom mestu otpadati.

Prvobitni vlasnici ovog broda verovatno su bila neka bića čudnog oblika, jer su okna za gledanje bila na visini, otprilike, ljudskih kolena, a kontrolni instrumenti, naprotiv - na visokim zarđalim stubovima. Komandna sala, to jest komandni most, bila je ovalnog oblika. Koja god rasa da je ovim brodom pilotirala, bacila ga je konačno na đubrište, pre više od pola miliona godina, kad je i stotine drugih skršenih letelica bačeno preko velike gomile 'drosa', neželjenih tehnoloških ostataka, na dno jedne od podmorskih provalija na planeti Jijo.

Potapanje u ledenu vodu sigurno je imalo i neki efekat očuvanja. Posada Brazdača nedavno je stupila u akciju i učinila čudo - vratila je u život desetine tih olupina, osposobila ih za još jedno, poslednje putovanje. Retine kritike bile su, kad se sve to ima u vidu, preoštre. I ne baš fer.

Ovde imamo vazduh, pomisli Dver. Imamo i mašinu iz koje curi nekakva pasta namenjena da je mi jedemo. Odagnali smo smrt od sebe.

Zasad jesmo, pomisli on.

Nije bio nimalo zadovoljan njihovom situacijom. Ali, posle svih jedva-provlačenja u poslednjih nekoliko nedelja, sama činjenica da su još živi i zdravi bila je, po njegovom mišljenju, razlog za iznenađenost i radost, a ne za zlovoljna gundanja.

Naravno, Reti je imala neki svoj, jedinstven pogled na stvari. Ali, i njen mladi život bio je mnogo mukotrpniji od njegovog.

"Mirisao svako ćošće ovaj star brod", zacijuka jedan tanak glas, na engleskom, sa malo šuštanja kod pojedinih glasova, i sa notom trijumfa. "Nema zli gvozdeni. Nema! Nigde. Mi oterali."

Govornik pređe sitnim kasom preko sale, na svoja četiri malecka kopita - mali Ji, biće sa četiri noge ali i sa dve tanke ruke i gipkim zmijastim vratom. Ovaj stvor, u suštini nalik na kentaura, kretao se sada držeći glavu ponosito i visoko. Dokaska do Reti, koja ga uze i nonšalantno spusti u kesu koju je za njega imala na opasaču. Njih dvoje smatrali su da su muž i žena. Bio je to brak dveju sasvim različitih rasa, koji bi verovatno bio shvatljiv Jijoancima ali bi zaprepastio mnoge druge građane Pet galaksija. Brbljivi mužjak iz rase Ura i neokupana ljudska ženka na početku puberteta činili su jedan stvarno izuzetan par.

Dver odmahnu glavom.

"Nisu roboti otišli zato što smo mi opasno gledali u njihovom pravcu", reče Dver. "Mi smo se sakrili u neki orman, i bili smo žestoko uplašeni, sećaš li se?" On slegnu ramenima. "Kladim se da ovaj brod nisu pažljivo pretražili zato što su još sa velike daljine videli da je samo prazna ljuštura."

Ukupno stotinak takvih drevnih lađa vaskrsnuli su Hanes Suezi i posada delfina tehničara, osposobili ih da se podignu sa dna mora i polete svi odjednom, da bi među njima, krijući se u gomili, mogao proći i Brazdač, što je Zemljanima bila jedina, makar i minimalna šansa da umaknu nadmoćnom jofurskom ratnom brodu. A Dver se na jednom od tih brodova-mamacata zatekao samo zbog serije izuzetno nepovoljnih slučajnosti. (Plan je bio da on u ovom trenutku bude na Jijou i da sleti toplo-vazdušnim balonom u Siva brda, da bi tamo ispunio jednu staru obavezu; a ne da odleće sve dalje i dalje od Jijoa, nasumično, u divljinu crnog vakuuma, toliko različitu od one divljine koja je njemu dobro znana.)

Retin cilj, međutim, bio je da bude upravo ovde! Negde u toj njenoj čudnoj pameti sigurno se već nedeljama 'kuvao' plan da ukrade jedan svemirski brod koji bi, time, postao njeno lično vlasništvo. Dveru je ovo tek sad postalo jasno.

"Debeljanderi Jofurčine pustili su nas, da bi otišli u lov na delfine, negde tamo!" uzviknu Reti oduševljeno. "Znala sam ja da će tako da bude! Sad samo treba da odemo u Pet galaksija. Treba ovako: stignemo mi do nekog mesta gde ima mnogo saobraćaja, mašemo nekom trgovačkom brodu da stane, i kad oni stanu, napravimo pogodbu sa njima. Ova krtija mora bit da nešto vredi, a? Videćeš, Dver, to što si mene upoznao, to je najbolje što ti se u životu des'lo! Ima da mi kažeš hvala kad budeš zvezdani bog. Živećeš kao bogataš, trista godina."

Njen entuzijazam bio je takav da se Dver naprosto morao nasmešiti. Sa kakvom lakoćom ova Reti previđa njihove sadašnje probleme! Činjenicu, na primer, da su oni (svo troje) primitivci, Jijoanci. Pilotiranje svemirskim brodom bilo bi veoma teško i za njegove izuzetno pametne sibilinge - brata Larka i sestru Saru Kulhan. To dvoje su mlađi mudraci jijoanske Zajednice naroda.

A šta ću ja, pomisli Dver; kako će mi veština u pronalaženju životinja u šumi pomoći da se snađem među zvezdama?

Divljakuša Reti, odrasla u malom plemenu koje se otcepilo od većine prerano-došlih - u suštini, odmetnulo se od odmetnika - bila je potpuno nepismena do pre nekoliko meseci. Od tad je nešto malo naučila čitanje i pisanje.

"Ej, nastavniče!" uzviknu Reti. "Oš nam pokažeš gde smo?"

Na podu su, pritegnute velikim zavrtnjima, ležale četiri sive kutije povezane kablovima sa jednim prastarim kontrolnim stubom. Sve četiri kutije pričvrstili su i ostavili delfini. Svrha prve tri bila je da ova letelica obavi komplikovani manevar bekstva. To je sada bilo izvršeno. Četvrtu su ostavili samo za Reti; bila je to mašina koja govori i koja daje znanje; posada Brazdača želela je da Reti to ima. Ona je Dveru i pokazala tu svoju igračku, ranije, pre nego što su jofurski roboti upali u brod.

"Pasivni senzori rade sa efikasnošću od samo sedam procenata", odgovori četvrta kutija. "Aktivni su onesposobljeni sasvim. Iz tih razloga, slika će biti u odgovarajućoj meri neprecizna."

Ta slika se, zaista, naglo stvori između Dvera i Reti, izvirući iz poda kao erupcija. Bila je to jedna od onih 'magičnih' slika, hologramskih, koje se kreću i imaju teksturu solidne materije. U jednom od donjih uglova videla se vatrena kugla. Velika Izmunuti, reče Dver sebi; kroz njega prođe sujeverni drhtaj. Jedna žuta tačka u samom centru kocke predstavljala je ovu njihovu bespomoćnu letelicu. Nekoliko drugih žutih tačaka svetlucalo je u blizini, lagano ploveći ka gornjoj desnoj strani kocke.

Jofuri su, izgleda, otkočili od svog broda sve one mamce koje su ranije pohvatali, reče Dver sebi; to valjda znači da su ustanovili koji brod je stvarno Brazdač.

On pomisli na Džilijan Baskin. Tako lepa, a tako tužna; na njenim plećima tereti koje on nikada neće moći ni da razume. Malo vremena je proveo na tom zemaljskom brodu, ali dovoljno da uhvati osećaj da ta žena... ne očekuje da svoje terete nosi još dugo.

Pa onda čemu sav trud? Ako oni neće uspeti da pobegnu, zašto je Džilijan provela svoju posadu kroz toliko dodatne muke i borbe?

"Pogledajte sad jofurski ratni brod", reče devojci njen 'nastavnik', četvrta kutija. Jedna mutna tačka pojavi se u gornjem desnom uglu i pođe znatnom brzinom levo i dole, ka Izmunuti. "Drastično je promenio putanju, a i povećao pseudo-brzinu do maksimalne koju može dostići na C nivou."

"A vidiš li Brazdača?" upita Dver.

"Ne vidim. Ali, sudeći po upadnom uglu putanje Polkdžija, brod Terana se verovatno skriva u atmosferi te zvezde, crvenog džina."

Dver oseti kako Reti seda na pod desno od njega. Sela je i prekrstila noge ispred sebe. Njene oči blistale su u svetlosti holograma.

"Ostavi ti Zemljane", reče ona. "Pokaži ti nama kuda mi idemo!"

Displej se izmenio, zvezda i bojni brod polako su otplovili iz slike a nešto drugo se pojavilo odozgo. Neki predmet nejasnog, 'klizavog' izgleda: oko nikako nije moglo da ga uhvati. Pored tog entiteta treperili su redovi simbola i brojeva; informacije koje bi Dverova sestra možda razumela, ali koje su Dvera samo plašile.

"To je... tačka za transfer, a?" reče Reti. Njen glas je naglo postao prigušen. "To je ona rupa kroz koju možemo da preskočimo u Pet galaksija?"

"Pa, u izvesnom smislu, moglo bi se reći da je rupa", odgovori četvrta siva kutija. "Ali ova transferna tačka ne može vas preneti iz ove, Četvrte, direktno u neku drugu galaksiju. Da bismo to postigli, morali bismo ići duž neke tranzicione niti, do nekog drugog hiperprostornog nekusa. Do nekog mnogo većeg, koji otvara mogućnost za dalekometne skokove."

"Hoćeš da kažeš", upita Dver, "da ćemo morati da prenesemo naš kanu na leđima do nekog drugog potoka, da bismo tamo mogli nastaviti plovidbu?" upita Dver, nastojeći da shvati zvezdano putovanje u terminima plovidbe po planinskim rečicama. "Portaž, a?"

"Tvoja metafora ima neku ograničenu relevantnost", uzvratila četvrta kutija. "Da, 'portaž'. Ako su najnoviji navigacijski podaci tačni, izlaz iz ove galaksije i prelazak u neku naseljeniju možemo postići serijom od pet transfera, ili pomoću tri transfera i dva dugačka skoka kroz hiperprostor A nivoa, ili pomoću dva teška transfera plus jedan skok u A nivou i tri krstarenja u B nivou, ili..."

"To je u redu", reče Reti, zapljeskavši šakama da učutka mašinu. "Je l' 'oćemo mi il' nećemo stić' do te 'tačke' kako treba, to bi ja da znam?"

Usledila je kratka pauza; mašina je o ovome razmišljala.

"Ja sam nastavna jedinica a ne zvezdoletni navigator. Mogu samo ovo reći: naš pseudozamaš na C nivou izgleda da je dovoljno veliki da nas donese do periferije tog nekusa. Snaga koja je ovom brodu preostala samo je marginalna, ali i to može biti dovoljno da se usmerimo ka jednoj od prostijih transfernih niti."

Nije bilo potrebno da Reti bilo šta kaže. Njen ozaren i zadovoljan izraz lica govorio je sve. Događaji su se tačno uklapali u njen plan.

Dver nije bio toliko zadovoljan.

Možda je ona izuzetno pametna, razmišljao je; ali, stvarno je i luda - luđa od mulk-pauka.

To mu je bilo jasno još od onog dana kad umalo da poginu zajedno, pre nekoliko meseci, u Rimerskom gorju, kad ih je zgrabilo svojim pipecima jedno ogromno stvorenje, 'antikvarski' raspoloženo: mulk-pauk koji se zvao 'Jedinstveni' ili 'Unikatni'. Ako je do tad bilo odvažno, Retino ponašanje od tad postalo je bezobzirno, maltene manijačko. Dver je smatrao da je ona još živa samo zato što Ifni daje ludima povlasticu - za njih baca specijalne kockice, malo 'nameštene'.

Pojma nije imao šta je, zapravo, 'transferna tačka', ali zvučalo je opasnije nego da dohvatiš fetor crva i gurneš ga roul šemblemu pravo u lice.

Pa, dobro, reče Dver sebi i uzdahnu. Bilo kako bilo, sada se više ništa ne može učiniti. Bio je lovac, i znao je kad treba samo sedeti i biti strpljiv; pustiti da priroda svoj posao obavi svojim tempom. "Dobro, Reti", reče on. "Neka bude kako god ti kažeš. Ali, sad bi mogla malo da isključiš to tu. Hajde da ponovo pogledamo onu mašinu za hranu. Možda je možemo naučiti da nam daje i nešto drugo, a ne samo masnu pastu."

Hari

Rekonfigurisao je stanicu da liči na marsovskog arahnita: crno jajoliko telo na dugačkim, krutim, tankim nogama nalik na štule. Nameravao je tako da pređe klizave kore od banana.

Prvo je dobro razmislio, i konsultovao arhiv simbola. Došao je do zaključka da te nenormalne žute stvari moraju biti alaforične slike ispod kojih se kriju kratkoročna izobličenja vremena; svaki takav poremećaj svijen je oko samog sebe, kroz nekoliko podprostornih dimenzija. Kad naletiš na takav poremećaj, u prvi mah otpor na koji nailaziš nije veliki. Ali onda, bez upozorenja, tresneš u klizavo repulzivno polje koje te baci nazad, naglavačke, velikom brzinom, ka tački iz koje si pošao.

Ako je ta teorija tačna, onda je on jeftino prošao u onom prvom pokušaju da izbegne te opake 'klizavice'. Sledeće okliznuće moglo bi biti znatno... energičnije.

Pošto se činilo da je let memetički neizvodiv za njegovu stanicu u ovom predelu E nivoa, pribegao je morfologiji pauka; nikakvu bolju ideju nije uspeo da smisli. Bio je to maštovit način da se izbegne opasnost: Izdigavši se u visinu, stanica će na dugačkim tankim nogama prelaziti sa jednog stabilnog mesta na drugo, ostajući uvek izvan opasnosti. Ali i to je bilo rizično; zato je Hari nekoliko dana odlagao taj pokušaj, u nadi da će ovaj sprud sačinjen od anomalija naprosto nestati, da će se raspliniti u nekom faznom pomaku. U svakom trenutku, te uvredljive 'kore od banana' mogle bi jednostavno ispariti, ili se transformisati u neku drugu, manje smrtonosnu vrstu uvrede. Pošto je odavde savršeno dobro video područje za čije osmatranje je zadužen, nije ni imao razloga da žuri; mogao je sedeti i čekati.

Bilo mu je veoma jasno zbog čega su na ovo osmatračko mesto stavili osobu veoma skromnog, zapravo - niskog društvenog statusa. Verkin je rekao da je on, Hari Harms, na testovima ispoljio baš onu pravu, idealnu mešavinu cinizma i originalnosti, potrebnu za

osmatranje alaforskog prostora. Istina je bila kudikamo drukčija. Većini kiseonikaša E nivo bio je neprivlačan. Veliki klanovi civilizacije Pet galaksija smatrali su da je taj nivo, u najboljem slučaju, egzotičan a nebitan. Uz to, opasan i nepredvidljiv. Za razliku od nivoa A, B i C, nudio je vrlo mali broj prečica za zaobilaznje gigantskih vakuumskih pustinja normalnog prostora. Onaj ko žuri - ili onaj koji ima naročito izražen smisao za samoodržanje - uvek će odabrati hiperpogon, ili transferne tačke, ili meko-kvantno tunelovanje, umesto da se zaleće u vilajet prevrtljive subjektivnosti.

Naravno, kiseonikaši - disači kiseonika - sačinjavaju samo jedan red života, najšareniji i najhisteričniji. Hari je posebno beležio svaki nailazak bića iz ne-kiseoničnih redova života - vodonikaša, kvantovaca, memoida, i drugih. njih toliko ne brine proticanje vremena.

Zato, pomisli sada Hari, što njima vreme nije u onom smislu i u onoj meri neprijatelj kao nama.

Njegovim gazdama u Institutu bilo je veoma stalo da dobiju što više podataka o čudnim - o ne-kiseoničnim - dolascima i prolascima kroz ovaj prostor. Hariju nije bilo baš jasno šta će im to. Različiti redovi života tako retko stupaju u međudejstva, toliko se zasebno drže, kao da su, maltene, u različitim vaskeljenama.

Kiseonikaši su ovde zalazili često sa namerom da nešto izvedu krišom. U ovako čudnom prostoru mnogo toga se može i sakriti. Povremeno je nailazila ratna flota neke političke frakcije ili kakvog saveza; svesno su rizikovali samo da bi neprijatelja zaskočili iznenada. Bilo je i slučajeva da kriminalci pokušaju tajno da se provuku kroz ovo carstvo nenadanih izdaja. Hari je bio osposobljen da prepoznaje prerano-došle, kao i pljačkaše gena, sintak-otimače, i druge koji pokušavaju da izigraju stroga pravila o seobama i Uzdizanju. Pravila koja su, sve do sad, sačuvala poznati kosmos od pada u kaos i propast.

Nije se Hari nimalo zavaravao u pogledu svog društvenog položaja. Znao je da je to što radi tipičan 'smor' koji se dodeljuje beznačajnim pripadnicima najslabijih klanova. Ipak, ozbiljno je shvatao svoju zakletvu Verkvinu i Nav-instu. Plan je njegov bio, da svim sumnjalicama pokaže kakve su sposobnosti jednog neo-šimpija.

Ova odlučnost našla se na probi već kad se sledeći put probudio i provirio između traka jedne roletne. U dremljivo-ošamućenom iznenađenju zbog onoga što vidi, blenuo je u kolonu zupčastih zelenih šiljaka koji su iskočili iz savane dok je on spavao. Bili su nadomak njegovog klizavog smeđeg 'ostrva' sa žutim korama od banane. Šiljci su se dizali visoko u nebesa, i njihali se sinusoidno, kao da neka gigantska morska zmija leži u blizini ostrva i njiše se veoma sporo na nekim talasima. Hari više nije mogao videti onu purpurnu travnatu ravnice, koja je sad bila zaklonjena tom ogromnom zmijom, beskrajno dugačkom.

Ako je to brzina kojom se pored stanice/broda giba neko čudovište, zaključio Hari, moglo bi proći nekoliko pseudo-dana pre nego što on bude u mogućnosti da nastavi normalno osmatranje. Provede neko vreme gledajući kako se ta čudna kičma talasavo uzdiže i spušta, i pitajući se kakva je to kombinacija realnosti i njegovih sopstvenih mentalnih procesa mogla evocirati ovako nešto. Ako je to bio memoid - apstrakcija koja samu sebe održava, i koja živi svojim stvarnim životom - onda je stvarno ogroman, dovoljno moćan da proguta većinu skromnijih oživelih ideja koje su donedavno pasle 'travu' na stepi.

Ako jedan duhovni koncept ovoliko poraste, zapita se Hari, hoće li se trajno ugraditi u ove predele? Hoće li se sjediniti sa temeljima E nivoa? Da li će ova ideja, koja je pred njim, uticati na duhovnost celog kosmosa?

U svakom slučaju, on je sad bio u nemogućnosti da obavlja svoju dužnost. Bio mu je zaklonjen vidik!

Na nesreću, proklete kore od banana i sad su, kao kakvo alaforično minsko polje, okruživale stanicu.

Trenutak je očigledno došao da se pokuša proboj.

Stanica se, pri prvom pokušaju hodanja na tim visokim 'štulama', opasno zanjihala. Hari je te pokrete stanice kontrolisao ručno. Pokreti jedne kule sada tako vitke i visoke dotakli su, po svemu sudeći, krajnje domete moguće vertikalnosti u ovom svetu gde je, prema ovde važećim zakonima fizike, objektima te vrste nemoguć ma kakav let. Brod/kula/stanica zanosila se sad u jednu, sad u drugu stranu, i tri puta umalo da se sruši, dok Hari nije najzad stekao osećaj za takvo hodanje.

Nije mogao predati kontrolu nad ovim poslom brodskom računaru. Takozvani 'pilot mod' bio je često sasvim neupotrebljiv na E nivou, zato što su mašine uglavnom bile slepe i gluve za prisustvo alafora, čak i onih koji su neposredno ispred njih.

"E, pa, da krenemo", promrmlja on, i počeo lagano hodanje brodom napred. Podizao je paukolike noge jednu po jednu, gledajući da uvek prekorači banane i čvrsto se osloni na smeđe tlo negde napred. Pa, kad oproba čvrstinu oslonca, da prenese težište broda napred, više na tu nogu; a onda da pomera ostale noge, i tako stalno.

Ovaj proces poprilično je podsećao na šah: moraš planirati bar desetak poteza unapred, a vraćanja povučениh poteza nema. Sam pojam vraćanja bio je lišen značenja u ovom carstvu pojmova, gde i ideja 'smrti' može doći po tebe uobličena u životinju, kao i ideja 'entropije' koja se u obliku opasne grabljivice šunja po okolnim stepama misli.

Hodanje je bilo monotono, naporno, a zahtevalo je punu koncentraciju. Hari počeo osećati još jači prezir prema tim simbolima majmunstva, bananama; mržnju, čak. Iskoristio je tu mržnju da još pojača svoju koncentraciju. Odmicao je sve dalje, prekoračujući žute simbole klizavosti, svestan da bi samo jedan pogrešan korak mogao srušiti njegovu stanicu i odneti je u nepostojanje.

Osetio je da su banane počele da osećaju koliko se on njih gadi. Kao da su, na svojim rubovima, počele malo da se grče i smanjuju; ali, i da postaju solidnije, pod njegovim besnim pogledom.

"Pa mi i ne želimo bez-strasne, hladne osmatračke na ovoj vrsti dužnosti", rekao mu je svojevremeno Verkvín, kad je Hari doputovao u bazu Kazkark i počeo obuku za osmatrača.

"Eeeej, baš ti hvala", glasio je tada Harijev odgovor. "Znači, vi meni kažete da ne želite da budem skeptičan kad, na misiji, nešto primetim?"

Vođa eskadrona pognuo je svoju veliku, crvoliku glavu, a onda mu odgovorio, lošim galaktičkim petim jezikom, šuštavo pomerajući pojedine delove svojih crvastih telesnih članaka:

"Samo oni koji krenu od skepticizma, moći će da se otvore za pravu avanturu. Ali postoji mnogo vrsta skeptičnog gledanja na stvari. Kod tebe je to nešto što dolazi iz kičme, i iz stegnutih zuba, jer ti stvari primaš lično, Zemljanine mladi, kao da je kosmos naročito rešio da napakosti baš tebi. Na većini drugih ravni realnosti, bila bi to banalna greška rođena iz egoističnog preuveličavanja sopstvene važnosti. Ali na E nivou, to može biti najbolji stav, jer tamo kosmos paradira svojim idiosinkrazijama."

Posle tog razgovora Harijeva osećanja bila su čudnovato pomešana - kao da ga je neko uvredio više nego ikad, ali i pohvalio više nego ikad u životu. Ukupno dejstvo bilo je, da je on postao još odlučniji.

Što je, možda, i bila Verkvínova namera, od početka.

Mrzim vas! mislio je on u pravcu smešnih, uvredljivih žutih kora. Na nekom nivou, one su možda samo neutralni zavijutci prostora, koji se mogu opisati hladnim jednačinama. Ali Hari ih je video kao nečije namerne pokušaje da se njemu nanese uvreda. Pilotirao je preko svake kore kao da u njoj čuči neki živi, zlobni neprijatelj, koji će - kad bude prekoračen, i ostane iza stanice - pretrpeti ogromno poniženje.

Njegovo telo se zagrevalo i znojilo. Mošusni miris počeo ispunjavati kupolu. Prođe ceo jedan sat napetog, opreznog hodanja. Poče drugi.

Najzad, jednim uvežbanim gipkim skokom, on pređe poslednju prepreku i odahnu. Osećao se umorno, smrdljivo, i pobednički. Možda su alafori pređenoga spruda na nekom nivou shvatili svoj poraz, jer oni se sad počеше transformisati u nešto drugo, što neće biti 'kore' nikakvog voća; nešto sa mnogo zavijutaka i sa šiljcima koji su rasli...

Hari nije želeo da vidi u šta će se te ideje pretvoriti. Uključio je pilot-program i naredio da stanica što pre ode sa tog mesta.

Kompjuteru je trebalo nešto vremena da provede stanicu kroz jedan ulegnut prostor između dva lagano zatalasana namotaja ogromnog misaonog bića ispred njih. Tokom tog prolaska, Hari se samo nervirao. Razgledao je pojedine delove gigantskog torza žive misli. Dođe i čas slobode. Stanica pojuri trkom preko otvorene purpurne stepe, koja se ništa nije promenila. Hari zapovedi kretanje ka najzgodnijoj uzvisini koja mu je bila ne vidiku - ka jednom smeđem brdu koje je izgledalo stabilno, ali i tako ogoljeno i obično da, valjda, neće privući pažnju nijednog gladnog memoida. Tu bi Hari mogao da se skrasi i da tokom dužeg vremena mirno osmatra zonu svoje odgovornosti.

Do tamo je stanica morala hodati još dugo, barem još nekoliko midura subjektivnog vremena. Okolna ravnica odavala je utisak savršenog spokojstva. Pojavilo se samo nekoliko alaforskih bića, koja, međutim, odoše žurno svojim putem. Većina vrsta memetičkih grabljivica gadila se pojednostavljenih mirisa metala i druge tvrde materije koja iz drugih nivoa realnosti zadire u njihov svet.

Hari zaključio da nema opasnosti, i da može da siđe u svoje prostorije i istušira se. Posle tuširanja, počeo da pročešljava krzno, da bi iz njega uklonio svu zamršenost, sve čvorove. Naredi autokuvaru da spremi nešto za jelo. Pomisli i na mogućnost da odspava malo, ali zaključio da je još suviše napet za to. Spavanje bi, u tim okolnostima, bilo prožeto nemirnim snovima; više bi ga umorilo nego odmorilo. Osim toga, brod je, ipak, u pokretu - možda je mudrije da on bude gore i nadgleda šta se dešava. Pilot mod ne može sve da primeti.

Pokaza se da je to srećna odluka. Stigavši u osmatračku kupolu, Hari Harms vide da se brod primakao mnogo bliže cilju nego što je to on očekivao.

Ovo je bilo brzo, reče on sebi; već smo na pola puta do vrha brda.

Ode do svih prozora/zidova redom, i pogleda kroz sve njih.

Biće ovo idealno mesto za osmatranje, zaključi on.

Nekoliko instrumenata na njegovoj konzoli iznenada poče da zuji i piskuće uzbuđeno. Hari osmotri indikatore i vide da se pravo ispred stanice, tačno iza vrha brda, nalazi nešto sačinjeno najvećim delom od solidne materije. Nije pokazivalo nijedan znak da je iz drugih redova života. Ali, zato je pokazivalo sve znake da je svemirski brod iz kiseoničke civilizacije Pet galaksija.

Oksiji! reče on sebi.

Ukebao sam kiseonikaše!

Sav ustreptao od oduševljenja, on proveri u kakvom stanju je njegovo naoružanje. Za ovo je obučavan! Sudar sa životom njegovog reda, u jednom vilajetu gde protoplazmična bića ne treba da zalaze. Svidela mu se ova šansa da presretne i, sada kao inspektor, pregleda lađu nekog nadmenog velikog klana kao što su Soro ili Tandu. Videće oni kako je to kad ih uhvati i kad im razreže primerenu kaznu jedan običan šimpanza iz 'vučjeg' klana sa planete Tere.

Nisi poslat ovde da započinješ kavgu i da ratuješ, podseti on sebe. Naoružanje se odazvalo bez greške: sve spremno i ispravno.

Poslat si sa primarnim zadatkom: osmatrati i obaveštavati.

Ipak, on je sad oficir, zastupnik snaga zakona i reda. Ima ovlašćenje da postavi izvesna pitanja svakom kiseoničnom biću koje ovde naiđe. Pripremanje oružja je samo mudra predostrožnost. Mnogo je izvidnika nestalo tokom ovakvih misija na E nivou. Možda na banalan način: ubiju te neki gangsteri. Možda na zapanjujući način: proždere te neka misao, neka ideja, koja je mnogo ojačala i počela samu sebe da održava. Svejedno... u oba slučaja budeš jednako mrtav.

Uljez se ne kreće, reče Hari sebi iznenađeno; oni leže tamo iza vrha brda i ne miču se. Možda su u kvaru. Slupali se? Možda je neka druga nevolja. Ili...

Jedna od briga koje proleteše kroz njegov um bila je i ta poslednja: zaseda. Možda su se upadači postavili tamo i čekaju baš njega, da ga unište.

Ali Harijevi instrumenti bili su specijalno konstruisani za upotrebu u E prostoru, dok ovi uljezi, ko god da su, verovatno imaju samo brodske instrumente opšte namene. Zato postoji poprilična verovatnoća da ga još nisu ni primetili.

Mogu ih zaskočiti iznenada, pomisli on; na prepad.

Ipak, poče se predomišljati. Da li je to dobra ideja? Proticale su dure, pseudodistanca do upadača se smanjivala. U ovom kontinuumu kiseonikaši su obično vrlo nervozni. Možda i skloni da olako povuku obarač. Baciti se na njih iznenada, možda to nije tako pametno. Hari se, prekasno, seti da njegov brod sada izgleda kao arahmid! Nije stigao da ga reformira. Dugačke noge, ogromni koraci, opak izgled. On odavde ima dobar pogled na okolinu, ali, ujedno je i veoma izložen eventualnoj paljbi, koja bi ga pogađala odozdo, ako bi došlo do toga.

E pa nemam sad vremena da to menjam. Spreman ili ne - napred!

Prelazeći metaforično brdo, Hari uključi instrument za prepoznavanje. Simboli njegovog službenog statusa, njegovog rada za jedan od velikih Instituta galaktičke civilizacije, jurnuše hrabro napred.

Uljez je sad bio u njegovom vidnom polju. Štaviše, u celom prednjem prozoru. Zdepasto ovalno biće, kao oklopna buba ali jako velika i jako dobro naoružana. Imala je ogromne kandže, a i štikaljke-hvataljke, uperene tačno ka Hariju. Iznad glave je mlatarala i šibala emisionim antenama, iz kojih pojuriše agresivni simboli, odgovor na Harijeve. Ti simboli bili su samo grudve značenja, ali, sada svaka sa svojim telom: otelovljena značenja. Grčeći se u letu, prevališe put do Harijevog prednjeg prozora i počеше bučno pljuskati po njemu, razmazujući se i pretvarajući u viku koja ispuni vazduh pod kupolom.

"Predaj se, Zemljanine! Svaki otpor je uzaludan! Za tebe važi: kapitulacija ili smrt!"

Hari žmirnu. Proveđe dve-tri dure samo piljeći netremice napred. Šake su mu mirovale iznad okidača. Nove pretnje zasule su prozor.

"Bacaj sidro i moli se! Možeš pred Boga ovoga trenutka! Gaće dole! Belu zastavu gore! U ime zakona, bacaj oružje!"

Hari naglo, ali prigušeno, zastenja.

Nema sumnje, reče on sebi; ovo je Zasusazu. Stigla mi smena.

Uostalom, trebalo je da se seti: ko bi drugi sedeo nepomično navrh nekog brda u E prostoru, vidljiv odasvud; ko drugi, nego još jedan ludi službenik onoga Verkvina?

Još nekoliko klišeja, sasvim trulih, zapljusnu prozore. Kupola je bolno odzvanjala glupim rečima. Ali sad Hari uzvratu svojski, plutunima zemaljskih psovski i uvreda. To će zadovoljiti poznatu sklonost njegovog kolege ka 'bogatom' izražavanju.

"Smej se ti dok još možeš, žablja faco! Evo ti, debela grudvo sluzi! Siru jedan ubuđali!" I tako dalje.

Poče se smejati, delom od olakšanja, a delimično iz zbog toga što je Zasusazijevo verbalno ponašanje smatrao zaista smešnim.

Ali, čim neko radi za Verkvina, to već znači da je malo uvrnut; pa i malo više nego malo, reče on sebi. Pokuša da oseti i neko saosećanje prema tom Zasusaziju, kome evidentno 'nešto fali'.

Pa, nije on tako loš, ima i gorih, pomisli Hari; ovaj bar ume da priredi iznenađenje.

Kad su se dobro izvredali, Hari mu predade 'komandu' nad svetom ideja. Onda počeo preispitivati svoju malopredašnju reakciju. Kad je shvatio da mu je došao kolega, nova smena, veoma mu je laknulo. Zašto? Da, misija je bila veoma naporna, on je svakako zaslužio dobar odmor. Živeo je uskraćen, usamljen, ugrožen, u E prostoru. Pa ipak, u svim ranijim misijama on je, na dolazak smene, reagovao i poprilično razočarano, kao da ne voli da ide kući.

Kući? Možda je problem u tom pojmu.

Počeo osmatrati tu reč, kao da je to još jedno konceptualno biće koje lunja po purpurnoj stepi.

Za mene 'dom' nikako nije planeta Horst, reče on sebi, jer mrzeo sam praktično svaki minut proveden tamo. A ni Zemlja, na kojoj sam boravio samo godinu dana, usamljen i zbunjen.

Da li je baza Kazkark 'dom' za mene bezdomnog? Kako bi mogla biti, kad tamo nema nijednog drugog bića moje vrste?

Ili sam Navigacijski institut popunjava tu ulogu, sad kad sam mu položio zakletve na vernost, ne mnogo različite od onih kojima se druga bića zaklinju svom narodu ili državi?

Hari uvide da zapravo ne zna kako bi definisao pojmove 'kuća' i 'dom'.

Od onih vremena kad je on prvi put krenuo sa Kazkarka na dužnost, pa do danas, ta stanica je bitno izmenila svoj spoljašnji izgled, a izmenila su se i prostranstva oko stanice, i referentne tačke koje vode kroz njih. Ipak, u suštini će to biti onaj isti, dobro poznati put. Nema brige: neće se Hari Harms izgubiti.

Nije se iznenadio ni kad se crvenoplavo nebo spustilo niže, jednim svojim delom sasvim nisko, do njega, do 'tla' ideja. On preuze, od autopilota, komandu. Ručno kontrolišući hodanje broda/stanice, on pođe obazrivo kroz jednu, zgodno blisku, rupu u nebesima.

Sara

Visoki mudraci nam kažu da jedna posebna vrsta mira dolazi sa rezignacijom, pomisli ona; sa odustajanjem od životne borbe.

Sa odustajanjem od nade, reče sebi.

Sada je, po prvi put u životu, razumela to drevno učenje, dok je posmatrala kako dr Džilijan Baskin odlučuje hoće li živeti ili umreti.

Niko nije osporavao činjenicu da ta plavokosa agentkinja Teragensa ima pravo, obavezu, i sposobnost da takvu odluku donese, za sebe i sve ostale ukrcane u Brazdača. Nisu to osporavali delfini, niti Nis mašina, ni Hanes Suezi - nijedan član posade. Sarin nemi prijatelj Emerson kao da je bio jednako saglasan, mada se Sara pitala šta je i koliko taj invalid, bivši inženjer, shvatio iz manične igre svetlosti u holo-displeju, iz onoga što su činili mnogobrojni zraci i znaci blizu slike uzvijorenih plamenova Izmunuti.

Čak i gosti na brodu, klinici iz luke Vufon - Alvin, Hakica, Ur-rona i Štipko - prihvatili su autoritet zapovednice. Ako Džilijan smatra da je najbolji potez poslati Brazdača u obrušavanje ka nesazreloj transfernoj tački, da bi se neprijatelj namamio da učini to isto, i uništi sebe, da bi Jijo bio pošteđen... niko živi u ovom ulubljenom brodu neće je proklinjati zbog takve odluke koja će, ako ništa drugo, barem doneti večiti mir. Prestaće sve ove muke i nevolje.

Pomirili smo se sa sudbinom, reče Sara Kulhan sebi; ja sam našla svoj mir. Našla je i dr Baskin.

Ali, pomisli ona, to je bilo do maločas tako. Sad su stvari komplikovanije. Džilijan vidi još jednu alternativu... izuzetno nezgodnu.

Većina aktivnosti posade bila je Sari nerazumljiva, kako u komandnom mostu (jer je to bio zapravo komandni akvarijum) tako i u obližnjoj sali za planiranje, koja je bila suva, i po kojoj su delfini išli samo u ležaljka sa šest mehaničkih nogu.

Naravno, Sarino poznavanje galaktičke tehnologije bilo je dva veka zastarelo, i stečeno samo čitanjem jijoanske vrlo siromašne zbirke papirnih knjiga o tome. Ipak, njeno teorijsko poznavanje najosnovnijih stvari iznenađujuće dobro je funkcionisalo kad je trebalo shvatiti stanje u lokalnom prostorvremenu. Ono što nikako nije uspevala da prati, bile su praktične, neposredne radnje pojedinačnih članova posade - davanje izveštaja preko kablova uključenih direktno u mozak, ili pomoću malih, u-sebe-zatvorenih globula poluinteligentne svetlosti; ili žargon kojim delfini glasno govore dok su na poslu, veoma sažet, sačinjen od nekih pucketanja i malih uzvika koji se sustižu i preklapaju i nimalo ne liče ni na jedan od standardnih galaktičkih jezika.

Ipak je Džilijan Baskin baš Saru pozvala da prisustvuje pokušaju da se izvuku potrebne informacije iz njihove jedinice Galaktičke biblioteke. Taj događaj ispunio je Saru velikim strahopoštovanjem.

Ta velika kocka ležala je u sali izdvojenoj samo za to, omotana ledenom izmaglicom. Na jednoj strani kocke nalazio se veliki reljefni amblem, spirala nalik na galaksiju ali prosečena zracima koji se radijalno šire iz centra; amblem odlično poznat čak i divljacima Jijoa. Između šest kvadratnih stranica i dvanaest ivica te kocke nalazila se zaliha znanja tako gigantska da, u poređenju sa njom, sve ono u papirnoj 'arhivi' Biblosa izgleda kao suza naspram vode okeana.

Džilijan Baskin pristupila je bibliotečkoj jedinici maskirana u avetni ogrtač iluzije; njena vitka ljudska prilika bila je zaogrnutu kompjuterski generisanom slikom stvorenja zvanog 'Thenanin' ili, kako još kažu, Thenanijanac - stvorenja koje kao da je celo pokriveno oklopima od štavljene kože. Sara je mogla samo da motri krišom, skrivena u obližnjim senkama. Žmirkajući tako iz prikrajka, gledala je, ne bez straha, kako se starija žena obraća hladnoj kocki na jednom grlenom dijalektu galaktičkog šestog jezika, i to hitnim pitanjima o enigmatičnim bićima za koja se koristi naziv 'Zangi'.

Ta tema nije naišla na dobar prijem.

"Čuvaj se mešanja redova života", uzvraćala je kocka ledenim glasom, pomalo pevušecim i ritmičnim, tako da je Sari to zazvučalo kao neko obredno upozorenje.

"Predostrožan kontakt sa njima moguće je ostvariti samo u dubinama Veličanstvene zdele", nastavila je kocka. "Tamo oni koji su rođeni odvojeni, mogu bezbedno da se zbliže. Na tom mestu, različitosti se stapaju, jedinstvo se rađa.

Ali ovde u crnom vakuumu - gde je prostor ravan, i gde zraci svetlosti prosecaju putanje sasvim pravolinijske - mladi red života ne treba olako da se meša sa starijim redom. U ovom domenu svemira, različiti redovi života ponašaju se kao reaktivni gasovi. Njihova smeša lako se zapali."

Impresionirana proročanskim tonom ovih reči Biblioteke, Sara stiže da primeti sličnost između ove završne stilske figure i govora u Svetim spisima koje pobožne osobe onako predano čitaju na Jijou u vreme šob praznika. Slično pribegavanje stilskim figurama bilo je primetno i u mnogim drugim verskim tekstovima koji su, posle Zemljine duge noći izolacije, ostali kao kulturno nasleđe. Mnoge drevne knjižurine, iako bitno različite u mnogo čemu, imale su tu zajedničku odliku, sklonost ka alegorijskom i nejasnom izražavanju.

U nauci - pravoj nauci - dobro postavljeno pitanje uvek se može postaviti na još izoštriji način, ako neko pokuša da izbegne pošten odgovor. Možda priroda neće odmah dati jasan i konkretan odgovor, ali zato bar možeš isterati jednog zeca iz luga - možeš pobediti onog sagovornika koji bi nešto da izvrda ili podvali. Nasuprot tome, mistične višesmislene priče zvuče veličanstveno i impresivno, ponekad toliko da te prođu ledeni trnci - ali, ipak su, posle svega, jedno veliko izbegavanje konkretnosti.

Da, pomisli Sara, ali drevni Zemljani, kao i mudraci iz davne prošlosti Jijoa, imali su jedno opravdanje za to. Neznanje. Nejasno i basnoliko izražavanje prirodno dolazi onom narodu koji i ne može da se iskaže drukčije. Mađutim, da tako nešto čujem od Galaktičke biblioteke, to nisam očekivala.

Još kad je bila devojčica, Sara je sanjerala da jednog dana stane pred ovakvu kocku, baš ovakvu, i da joj postavi sva teška pitanja, da bi začas dobila oštroumne odgovore prikupljene od velikih mislilaca milion rasa tokom milijardu godina. Sada se osećala kao Doroti kad ju je izdao onaj šarlatan u dvorani Oza.

Znanje svakako postoji u kocki, to je sigurno - znanje pozavlačeno u mikro-pregrade, duboko u tim mnogobrojnim kubnim metrima hladne materije. Ali Biblioteka nije tako lako pristajala da bilo šta kaže, čak ni tobožnjem 'ratnom vođi uzvišenog klana' koji je sad stajao pred njom i postavljao pitanja.

"Gr-tuthup-manikhoešš, zangiš torg mf", glasilo je Džilijanino sledeće pitanje, izgovoreno kroz masku thenanijanskog admirala.
"Manik-hof-tapf, mf!"

Jedno malo dugme u Sarinom uvetu prevodilo je ovaj ekscentrični dijalekt.

"Nama je poznato da Zangi, po svojoj prirodi, ne vole iznenađenja", glasilo je prevod pitanja. "Reci mi kako oni tipično reaguju kad posle jednog neugodnog iznenađenja usledi još nekoliko."

Ovog puta Biblioteka dade nešto više obaveštenja.

"Termin 'Zang'", reče kocka, "odnosi se na samo jednu podvrstu disača vodonika - i to na onu varijantu koju kiseonična živa bića najčešće susreću u raznim situacijama u otvorenom svemiru. Ogromna većina vodonikaša retko napušta, ili nikad ne napušta udobnost gustih cirkulacionih oluja na svojim teškim svetovima..."

Predavanje se nastavljalo, puno informacija koje bi Saru, da je situacija bila drugačija, silno zanimale. Ali sada je vremena bilo malo. Kroz manje od jedne midure morala se doneti presudna odluka.

Treba li Brazdač da produži ovom sadašnjom putanjom, i da se sunovrati u vaskrsnutu drugu transfernu tačku koja, probuđena posle pola miliona godina uspavanosti, verovatno nije sposobna da ga prihvati? Još od kako je ova galaksija, Četvrta, cela ostavljena na ugar, ta transferna tačka bila je 'nepostojeća'. Sad se vratila... ali se kroz nju, najverovatnije, ne može proći. Ipak, sručiti se u nju, to je za posadu Brazdača nekakva, sumorna, mogućnost.

To je Samsonovo rešenje. Sručiti krov na sebe ali i na svoje neprijatelje.

Ili iskoristiti drugu mogućnost, ovu koja je voljom sudbine iskrsnula? Pojavile su se mašine za prikupljanje ugljenika, a za njima i brodovi Zanga. Njihovo prisustvo još nije objašnjeno. Žeteoci ugljenika naleteli su na neočekivanu oluju u koroni Izmunuti, i teško postradali. Čini se da su sad veoma slabi. Pa ipak...

Mogu li nam oni pomoći? pitala se Sara. Mogu li oni i Zangi na neki način da odbrane nas i Jijo od Jofura, a da nas to ne košta života?

Naređenja Teragenskog saveta bila su takva da je Džilijanin vrhunski prioritet bio sasvim jasan. U brodu je veliko blago - izvestan broj arheoloških nalaza koji bi mogli destabilizovati Pet galaksija, naročito ako padnu u ruke nekom fanatičnom klanu. Jadna, malena Zemlja ne može sebi dopustiti da sama ponese odgovornost za nešto što bi se moglo završiti vladavinom jednog zelotskog saveza nad svima ostalima. Jer, to je ujedno i najsigurnija formula za uništenje Zemlje. Mnogo je bolje da bude uništen jedan brod, i sav taj arheološki tovar, nego da neka zloćudna sorta kao što su Jofuri prigrabi monopol. A naročito ako je tačno ono što proročanstva kažu - ako se primaklo Vreme promena.

Međutim, šta ako Brazdač ipak može da isporuči svoj teret nadležnim vlastima? U idealnom slučaju, to bi prinudilo velike Institute i 'umerene' klanove da konačno iskorače iz svoje neodlučnosti i da preuzmu odgovornost za dalji tok događaja. Za sada, pomamna potera za Brazdačem i opšti slom reda i zakona onemogućavaju taj prividno jednostavan korak. Pokazalo se da su neutralne sile isuviše kukavičke, ili da naprosto nemaju volje da Brazdaču pomognu da uplovi u bezbednost. Ali, ako bi se sve izvelo savršeno, klan Zemlje stekao bi slavu epskih razmera.

Na nesreću, dure koje su promicale nisu dodatno osposobljavale Džilijan za donošenje jedne takve odluke. Džilijan je suve govorancije biblioteke slušala sve nestrpljivije. Najzad prekide Bibliotku, rečima na thenanijanskom koje su značile: "Nemoj mi ponavljati da Zangi ne vole iznenađenja. Tražim praktične savete. Da li će oni odmah pucati na nas, ako im se približimo? Ili će nam dati šansu za razgovor? Potrebni su mi protokoli za kontakt!"

Međutim, i posle tih zahteva Biblioteka je nastavila po starom: izražavala se nejasno i uopšteno, ili je zasipala Džilijan morem beskorisnih pojedinosti. Sara je, iz svog budžaka, videla kako se Džilijan pogurila i kako je sve napetija od brige.

Ali, mi imamo još jedan izvor podataka, pomisli Sara; imamo u brodu još nekog ko bi nam mogao pomoći kod Zanga.

Ranije je oklevala da pomene tu mogućnost. Jer, njen 'izvor podataka' bio je nepouzdan. Bića koja su pala, čiji preci su okrenuli leđa sapijentnosti i koji ne znaju ništa o svemirskim dilemama. Ali sada, videći da ističu poslednje dragocene dure i da je Džilijanin pokušaj neuspešan, Sara zaključila da se mora umešati.

Ako nam Velika biblioteka ne može pomoći, pomisli ona, možda bi trebalo da se okrenemo jednoj ne-mnogo-verovatnoj legendi.

Alvinov dnevnik

Još od dana kad smo se mi, hrabri dobrovoljci, pridružili ovim Zemljanima u njihovom očajničkom putovanju, poredio sam ga sa onim našim ranijim putovanjem, koje smo mi preduzeli u podmornici koju smo sami napravili ručno - a to je bilo malo letnje putovanje koje se završilo tako što je četvoro naseljeničke dece dospelo na dno okeana a odatle do zvezda.

Naravno, naš maleni San Vufona bio je samo jedno izdubljeno deblo drveta, sa dodatim staklenim 'nosem', i to kratak komad tog debla, tako da je unutra jedva bilo mesta za jednu Urkinju, jednog Huniša (mene), jednog Gheuena, i jednu G'kekijevku. Bilo je mesta... ako se dobro stisnemo, i ako dišemo samo na smenu. Za razliku od toga, Brazdač je tako prostran da bi u njega mogle stati sve stambene khute cele luke Vufon. Unutra imamo luksuz kakav nikad ni zamisliti nisam mogao, iako sam mladost proveo čitajući sanduke i sanduke starih zemaljskih romana o putovanjima u svemir.

Ipak, ta dva putovanja imaju i neke sličnosti.

U oba slučaja mi smo svesno uleteli u veliki rizik, zaronili u mračnu provaliju, a onda videli neočekivana čudesa.

U obe ekspedicije, moji drugari i ja, imali smo određene dužnosti.

I, dabome, na oba ta broda, i na Brazdaču i ranije na Snu Vufona, meni dodeliše najgori posao.

Ovde sam 'čuvar životinja'. Da da. To sam.

Ur-roni je dozvoljeno da ispuni svoju pasioniranu naklonost ka mašinama. Ona pomaže Suezijevoj ekipi, dole u mašinskom odeljenju.

Štipko je kurir, ide po potrebi da obavi razne poslice koje mu članovi posade daju. Ludo se provodi jurcajući amfibijski malo kroz suve delove broda a malo kroz vodu, i tako naizmenično, sevajući svojim krabastim hvataljkama/štipaljkama, prepun tipičnog gheuenskog entuzijazma.

Naša Hakica vrti točkove žustro i veselo. Dobila je zadatak da bude špijun. Vrzma se po zatvoru, maše iznad glave pipcima na kojima su njene oči (sva četiri njena oka), šepuri se da bi isprovocirala zarobljene Jofure, koje prizor živog G'kekija razbešnjuje, kako bi oni u gnevu odali više informacija nego inače. Ja bih rekao da je to 'njaaa-njaaa' sistem saslušanja zatvorenika.

Njih troje, svako na svoj način, saraduju sa delfinskom posadom, i to na razne značajne načine. Čak i ako uskoro budemo bombardovani i razneti na paramparčad, ostaće činjenica da su Hak i ostali radili ono što je zanimljivo.

A ja? Ja sam se zaglavio ovde u tovarnom prostoru broda, sa krdom od dvadesetak Glavera koji samo znaju da bleje; sa njima je i dvoje zlovoljnih nura. Zajedničke konverzacione sposobnosti te dvadeset dve životinje jednake su sposobnosti jedne gheuenske larve.

E, sad, Nis mašina tvrdi da bi jedan od nura mogao da zablista kao majstor konverzacije, samo kad bi hteo. Jer, to uopšte nije nur, vidite - to je Titlal, razumno biće, pripadnik jednog zvezdoletnog naroda koji samo liči na nure, miriše kao nuri, i ima isti 'vragolanski' temperament kao nuri. Navodno su Titlali pustili nure na Jijo a onda se pomešali s njima i na taj način se majstorski sakrili: godinama smo mi na Jijou živeli sa njima a nismo ih primetili. Oni su bili sedmi narod prerano došlih - dakle, ilegalnih naseljenika; koristili su sve prednosti naše Zajednice, a nisu se prijavili da se formalno učlane.

Priznajem da je za tako nešto potrebna prilična pamet. Ali, taj navodno Titlal, koji se zove Blatko, ponaša se isto kao moja nurkinja-kućna ljubimica, Hufu. Vrzma se okolo, proždire sve što nije zaključano, i liže to svoje glatko crno krzno sve do šapa, koje su kod njega nekako boje blata, zbog čega je i dobio to ime. Svi misle da sam ja neki ekspert za pridobijanje dobre volje nura, zato što mornari mog naroda, Huniši, ponekad unajme izvestan broj nura kao pomoćne radnike na lađama; nuri se vešto pentraju po konopima i jarbolima, dižu i spuštaju jedra, a kao platu dobijaju naše huniško umblanje i, za jelo, kisele loptice. A ja kažem da je to samo dokaz koliko je lako varati Huniše. Varati ih hiljadu godina neprekidno. Naime, već toliko dugo ta spretna stvorenjca rade za nas, a uspevaju da prikriju ko su zapravo.

Sad se od mene očekuje da pridobijem Blatka da opet razgovara sa nama.

A-ha, biće to, biće uskoro. Čim se ovaj moj dnevnik objavi na Zemlji i dobije Nagradu 'Šeldon'.

Hufu i Blatko gledaju se i sad besno, i šište jedno na drugo, puni međusobne zavidljivosti - što nije neobično kod nura koji još nisu 'raspravili' koji od njih je važniji. Ja gledam da bar mojim ostalim štićenima bude udobno.

Glaverima. U mom zavičaju, na vulkanskoj obali Nagiba, nismo ih vidali mnogo. Oni vole da riškaju njuškom kroz hrpe smeća i da raskopavaju panjeve da bi 'savatali' bube i crve. To je njima ukusno. Sad, na Brazdaču, mogućnosti da to rade stvarno nisu velike.

Doktorica Baskin je napravila jednu malu razmenu sa kovačicom Uriel. Trampu. Dobila je ovo malo krdo glavera, a u zamenu ostavila na Jijou nekoliko desetina delfina, koji su sad tamo naseljenici. Još jedna kolonija. Ne bi se reklo da je ravnopravna trampa. Kad

gledaš kako ovi bleje i tiskaju se u jednom uglu svog tora, stvarno ti je teško da zamisliš da su njihovi preci nekada bili moćni svemirski letači. Njihove izbuljene kameleonske oči - koje kolutaju zasebno, jedno oko se okreće nezavisno od drugog - ne sadrže u sebi ni tračak svetlosti razuma. Ako je istina ono što piše u Svetim spisima, glavere bi baš zato trebalo smatrati svetim bićima. Njih, takve, na četiri noge, sa kožom poluprovodnom, boje opala. Jer spustili su se do najpoželjnijeg cilja svake prerano-došle rase - prešli su ceo Put iskupljenja i postali blaženi nišči duhom.

Obnovljeni; oprani od greha svojih predaka; rođeni u novoj nevinosti, spremni da se tako suoče sa vasseljenom, da jednog dana ostvare novi početak. Tako, bar, pričaju mudraci.

Oprostite mi što nisam time impresioniran. Ja, vidite, moram da čistim brodski pod, za tim smrdljivim stvorovima. Ako ikad ijedna rasa pokrovitelja uzme glavere za štíćenike i otpočne časni zadatak Uzdizanja... neka ih prvo nauči da idu u WC.

Na prvi pogled ti ogavno prljavi stvorovi nemaju ničeg zajedničkog sa veoma urednim nurima. Ali, i jedni i drugi vole kad ja naduvam ovu vreću ispod grla i počnem moju prigušenu, potmulu umbl-pesmu. Još od kako su mi izrasli moji drugi, trajni vertebroidni pršljenovi, stekao sam duboku rezonancu glasa, kojom se veoma ponosim. To pomaže da kod ovih stvorova održim smirenost kad god zbog nekog Brazdačevog iznenadnog manevra gravitaciona polja u brodu za trenutak popuste.

Nastojim da ne razmišljam gde se brod sada nalazi i zbog čega vratolomno jurca kroz vatru jedne gigantske zvezde.

Na sreću, umem da umblam i istovremeno da dopunjavam i editujem ovaj moj dnevnik na ovoj spravici koju mi je dala dr Baskin. To je nešto kao mehanički nastavnik i pisar. Navikao sam se već da radim sa slovima koja plove po vazduhu ispred mene, umesto da leže na mrljavoj papirnoj stranici. Zgodacija: posegnem u svoje delo, pa neke rečenice malo čušnem tamo-amo, ili prepravim; ručno, ili izgovorenom komandom. Samo kad bi mašina prestala da ispravlja moju gramatiku! U redu, možda nisam ljudsko biće, pa ipak - ja sam jedan od najboljih poznavalaca engleskog jezika na celom Jijou, i nije mi potreban nekakav računar-pametnjaković da mi prepravljaju sintaksu i morfologiju i da mi govori da je moj dijalekt engleskog "arhaičan". Ako ovo moje jedno dnevniče ikad ugleda svetlo izdavačkog dana na nekoj civilizovanoj planeti, siguran sam da će baš moj kolonijalni stil doprineti njegovom šarmu. To vam je kao starinski šarm Danijela Defoa i Džonatana Svifta.

Sve teže je trpeti ovu frustraciju, ovo saznanje da su moji prijatelji u središtu događaja dok ja trunem ovde između četiri prazna zida, samo u društvu ovih tupavih životinja. Znam: prihativši ovo zaduženje, oslobodio sam jednog člana posade, koji sad radi nešto važno. Brazdač ima nekompletnu posadu, nedovoljnu. Ipak, osećam se, ponekad, kao da se ovi zidovi sve više stiskaju oko mene.

"Šta bleneš? U koga bleneš?" dreknuo sam maločas na Blatka, kad sam primetio da naizmenično gleda u mene i u redove teksta u vazduhu. "O'š čitaš? Evo čitaj!"

Okrenuo sam autopisara tako da su reči požurile kroz vazduh i rasporedile se ispred Blatka, ispred njegove glatko-krznate glave.

"Ako ste vi Titlali tako pametni", kažem ja njemu, "onda možda znaš kuda treba da povedem priču. Hrrrrmm?"

Blatko zuri u svetleće simbole. Izraz njegovog 'lica' je takav da mi se nešto kičma ježi. Baš se pitam.

Koliko pamte, ovi tajni supernuri? I - kad su Timbrimi ovo izveli; kad su ugradili u ekologiju Jijoa tajnu koloniju svojih štíćenika? Pre dolaska nas, Huniša, sigurno. Možda čak i pre dolaska G'kekija.

Ja sam se naslušao tih legendi o tome kako su Timbrimi, navodno, jako pametni - i kako ih zbog njihove 'nestašne' prirode kritikuju i grde mnogi drugi zvezdoplovni narodi, oni konzervativniji. Baš zbog toga su se sprijateljili sa Zemljanima, kad su Zemljani, ne znajući ništa, krajnje naivno, prvi put uleteli (pukim slučajem) u međuzvezdane transportne puteve. Nezanjanje može biti fatalno u ovoj opasnoj vasseljeni, pa je Tera mogla brzo doživeti tipičnu sudbinu vučjih rasa, da nije bilo Timbrimija koji su Ljudima dobrovoljno davali savete i sponzorstvo.

Sad, međutim, teška kriza potresa Pet galaksija. Moćne alijanse svete se jedna drugoj za stare nepravde. Zemlja i svi njeni prijatelji možda su već potrošili svoju poslednju zalihu taličnosti.

Čak i pre susreta sa Ljudima, Timbrimi su sigurno računali da može doći dan kad će se svi njihovi neprijatelji udruženo okomiti na njih. I sigurno su želeli da naprave jednu malu živu zalihu sebe; da nađu neki udoban kutak, daleko od svega, i da tamo ostave, skrivenu, jednu malu svoju populaciju, pre nego što neka nesreća ili rat ili izdaja satire glavninu njihove rase.

Da li su pomišljali i na 'prerano dolaženje'?

Nisam stručan za to, ali čini mi se, na osnovu onoga što sam čitao, da Timbrimijima sama njihova priroda ne bi dozvolila da se skrase u pastoralnom životu na jednom total-seljačkom svetu kao što je Jijo. Da budu seljačine. Pa, sa tom sudbinom su se jedva pomirili čak i Ljudi, koji su daleko prizemnji.

Međutim, ako se sami Timbrimiji nisu mogli nastaniti kao prerano-došli, mogli su ubaciti svoje voljene klijente. Titali su bili i ostali uglavnom nepoznati. Bliski svojim animalnim korenima. Jedan omanji kontingent, genetski samo donekle de-evoluiran, mogao se poslati na daleki Jijo i tamo ostaviti da živi bezbedno. U svemu tome bilo je neke sablasne logike. Pa, onda, i u kombinaciji da se unutar jedne rase sakrije druga; odred ne-unazađenih Titala, izmešan sa nurima. U ulozi čuvara i osmatrača, koji će svojim parom crnih očiju većito motriti na svaku eventualnu opasnost... ili šansu.

Gledam ja, tako, ovog Blatka, i sećam se šta je sve o njemu pričao Dver Kulhan, tokom svog nedugog boravka na ovom brodu. Naime, kako se ta divlja životinja stalno trpala u njegove poslove, njuškala oko njega, pratila ga preko polovine kontinenta. Većito tajanstven, većito razbešnjajući nur, koji nikad ne pomaže ni u čemu. Ponašanje koje kao da je kombinovalo nursku bezobzirnost sa rasponom pažnje tako velikim da bi se time i Huniš ponosio. Inteligentna ironija kao da se pokazuje na Blatkovom licu sad kad je pročitao ovih nekoliko gornjih pasusa koje ste i vi upravo pročitali. Njegovo telo pokriveno pripijenim crnim krznom namotalo se nekako čvrsto, a lice je pokazalo jedan izraz koji sam ja pogrešno pročitao kao studiozno zanimanje. Mogao sam maltene zamisliti kako se nursko bezgovorno ali hirovito ponašanje transformiše u elokventan govor - u neki duhovit, britko satiričan komentar, možda, ili u brutalno otvorenu kritiku mog zbijenog proznog stila.

Onda, naglo oslobodivši sapetu energiju, Blatko skoči. Vinu se u vazduh, u gomilu plovećih reči, i poče izmahivati levo i desno svojim agilnim prednjim šapama. Njegove kandže sasekoše mnoge rečenice na komade, na trake takoreći; nekoliko pasusa odlete kojekuda. Tek tad je Brazdačevo veštačko g-polje privuklo Blatka, tako da je morao doskočiti na pod. Ali tu se on odmah skupio u čučanj, i sa oduševljenim lovačkim režanjem spremio za novi skok.

"Ne snimaj te promene!" uzviknuh ja autopisararu, žurbom nekarakterističnom za mene. "Sav tekst neka bude neopipljiv!"

Ova moja komanda učinila je Blatkov drugi skok manje zadovoljavajućim za njega. Pošto slova više nisu imala svoju polusolidnost, nego su se pretvorila u najobičnije holograme, Blatkove kandže uzaludno su prosecale vazduh, nisu uopšte delovale na te nematerijalne znake u vazduhu. On zalaja razočarano.

Već kroz nekoliko trenutaka, međutim, Blatko je opet ležao mirno sklupčan na mom desnom ramenu, a obična nurka Hufu na levom. Lenjo su se pogledali u oči, neko vreme su gladili svoje krzno, a onda su počeli da glade moje grlo, moleći na taj način da ja malo umblam.

"A-a, nećete vi mene zavarati ni za trenutak", progundao sam. Ali... šta učiniti, nego popraviti štetu, dovršiti belešku u dnevniku, i onda im dati to što žele.

To sam i radio - pevao sam za dvoje nura i za krdance glavera, koji od umblanja ostanu svaki put kao opčinjeni - kad Nis mašina ulete sa porukom.

Ni danas ne znam zašto ta lukava robotska pamet voli tako da uskače, bez najave i bez pozdrava, iako sam se ja više puta žalio da to smeta mojoj huniškoj prirodi. I da tornado krivih linija koje rotiraju oko neke svoje otprilike uspravne ose predstavlja pravo mučenje za moje oči. Oh, Ifni, već je samo po sebi dovoljno teško navići se i na samu ideju o računarima koji govore, mada, moram priznati, jesam čitao o njima u klasicima literature, kao što su Nagata i Eklar. Možda je ovaj Nis u nekom porodičnom srodstvu sa Blatkom? Veza bi mogla biti preko Timbrimija, nagađam ja. To se primećuje po nedostatku učtivosti i po načinu kako izbacuju prijateljske osobe iz ravnoteže.

"Poruka od posade, sa komandnog mosta!" reče Nis hologram vrteći se. "Mada meni nije jasno kakva bi mogla biti korist od toga, oni hoće da vide jednog ili dvoje tvojih štićenika, ovog trenutka, gore. Sad. Jedan član posade već je krenuo da te zameni na dužnosti ovde."

Spustio sam Hufu obazrivo na pod, a onda sam Blatka pritegnuo obema rukama tako da mu i dalje bude udobno, ali da nikako ne može pobeći. On je izgledao zadovoljan, ali ja nisam bio spreman ništa da rizikujem. Ponajmanje mi je sad trebalo da mi on izmakne i da odjuri nasumično kroz brod, možda da opustoši hranu u kuhinji, ili da se skriva po magacinima sve dok Brazdač ne bude raznet u komade.

"Čekaj, pa zar mi nećeš reći u čemu je tu fazon?" pitao sam Nisa.

Apstraktne linije se izmeniše na trenutak, kao da 'sležu ramenima'.

"Iz nekog razloga", reče Nis, "dr Baskin i Sara Kulhan su, izgleda, došle na misao da bi te zveri mogle da progovore, i to u pogodnom trenutku, na način koji bi nam pomogao da se sporazumemo sa potencijalno opasnim tuđinima."

Zaumblao sam smehom dubokim, prostranim. "Samo nek se njih dve nadaju! Ovaj ifnasti Titalčina će progovoriti kad njemu bude volja, a do tad može cela vasiona da ode u pakao, njega će biti baš briga."

Linije se savrteše zbijenije nego ikad.

"Ne govorim o Titlalu, Alvine. Ostavi tog malog đavola i obrati pažnju", reče Nis meni.

"Nego o kome?" rekoah ja, odmahujući glavom na čisto ljudski način. Stvarno nisam razumeo.

Nis hologram kliznu ka toru, i saginjanjem pokušao da pokaže ka glaverskom krdu.

"Od tebe se zahteva da dovedeš jedno ovakvo stvorenje, ili dva", reče.

Blenuo sam u to krdo izbuljenih kretena. Oni - zna se šta rade: mnjauču, noseći riškaju po hrpicama svog sopstvenog odvratnog izmeta... "blagosloveni" svetim zaboravom, imuni na svaku brigu.

Zato završavam ovu dnevničku belešku notom praznog, 'blank' iznenađenja.

Od mene se zatražilo da dovedem glavere na komandni most.

Lark

Teturao se i spoticao niz hodnike izuvijane kao creva. Bežao je kroz ogromni brod maltene nasumično, povremeno zastajao samo da bi naslonio glavu na neki gnjecavo-mekani zid i malo zajecao. Zagušljivi jofurski scentomeri mešali su se sa njegovim sopstvenim smradom samo-gađenja i očaja.

Trebalo je da ostanem uz nju.

Larkovo neoprano telo, i sad lepljivo od sokova kojima je bio zaliven u jofurskom odgajalištu mladunaca, išlo je sve dalje i dalje, uprkos umoru i gladi, pokretano povremenim zvučima potere. Ali njegov um kao da je ostao zaglavljnjen u močvari žaljenja za propuštenim, i sasvim otupeo. Ipak, on je s vremena na vreme pokušavao da se trgne iz depresije i da smisli neki način da se bori.

Moraš razmisliti. Lingova računa na tebe!

Zapravo Lark pojma nije imao gde bi mogao tragati za svojom zarobljenom draganom. Njegova mentalna slika o Polkdžiju bila je mutni splet ovakvih hodnika koji vode do svakojakih komora čudno oblikovanih; bilo je to haotičnije od blatnjave 'košnice' ispod gheuenske brane. Ali, čak i pod pretpostavkom da bi on uspeo da nađe put povratka do onog zatvorskog odeljenja gde su prvo bili smešteni, i odakle su pobjegli - tamo bi sigurno naleteo na stražu, koja mora biti da je otrostručena. Zatvor će čuvati ne samo jofurske 'naslage položenih prstenova', nego i roboti, a i onaj visok ljudski izdajnik.

Ran će očekivati da se pojavim tamo, reče on sebi; jer on sad zna tačno šta ja mislim... Zna da želim da jurnem da spasem nju.

Na nesreću, Lark Kulhan, za razliku od svog brata Dvera, nije bio čovek od akcije. Slabi izgledi za uspeh njemu su oduzeli sposobnost da išta stvarno pokuša. Bio je preterano sposoban za uviđanje slabosti i rizika svakog zamislivog plana.

Dokle god sam ja slobodan, pomisli on, Lingova ima još neku nadu. Nema pravo da to upropastim tako što ću uleteti u neku klopku, negde. Prvo moram naći mesto gde bih se odmorio... možda i pojeo nešto... a tek onda treba da spremim plan.

Upotrebljavao je i dalje, kao univerzalni kalauz, purpurnog mini-Trekija. Na taj način počeo pregledati jednu po jednu prostoriju, sve redom, na svom krivudavom putu. Nadao se da će pronaći neku alatku ili informaciju koju bi mogao iskoristiti protiv neprijatelja. Neke prostorije bile su sasvim prazne. U mnogima je bilo Jofura, članova posade, ali oni nisu obraćali nimalo pažnje na otvaranje i zatvaranje jednih vrata - za njih je to bila marginalna informacija, sitno ometanje. Kao i njihovi rođaci na Jijou, Trekiji, Jofuri bili su uglavnom usredsređeni na svoje obaveze, a neskloni da uopšte reaguju na razna sporedna prekidanja.

Samo jednom se Larku desilo da se nekom Jofuru ne skloni na vreme sa vidika.

Išao je kroz laboratoriju punu staklastih, providnih, spiralno namotanih cevi, iz kojih su šištavo i klobučavo izlazila razna isparenja. Najednom se tačno ispred njega isprečio 'stog' masivnih, debelih prstenova. Jofur se tog trenutka bio okrenuo od svoje konzole sa instrumentima. Svi senzori bili su mu aktivni.

Mlazići dima jurnuše, sa prdećim zvukom, iz vrha Jofurovog tela: znak da je uvređen što se nekakvo ljudsko biće usudilo da ga špijunira. Po debelim torusima počeoše strujati treperavi obrasci svetlosti i tame, znak da je iznenađen i besan.

Da je tad zastao i razmislio, Lark naprosto ne bi imao hrabrosti da bilo šta učini. Ali, ne razmišljajući uopšte, uspeo je da se baci napred, ka toj zastrašujućoj masi, i da nađe put između desetak pipaka koji su već posezali ka njemu, obuhvatali ga, hvatali ga za ramena.

Komandujući prstenovi daju Jofurima ambicioznost i odlučnost, pomisli neki knjiški kutak njegovog uma; ali, Ifni hvala, oni su po mnogo čemu drugom kao Treki. Nervi im rade sporo; nikada nisu testirani u borbi sa mesožderima u savani.

Zato su Jofuri imali druge prednosti. Neki pipci stegoše mu se oko ruku, neki drugi oko vrata. Za to vreme, torus u njegovim rukama, poslednji dar blagog Aska, već je štrcao svoje uspavljujuće sredstvo.

Reakcija je, međutim, izostala. Ogromna kupasta kula nastavi da ga steže i da ga vuče ka svojim uljastim, svetlucavim prstenovima.

Osetio je kako se purpurni prsten napreže i štrca još tri puta. Svaki put nastajao je drugačiji smrad, ali uvek prodoran i jak, tako da su Larka od njega peckale oči, a grlo mu se dizalo na povraćanje... sve dok mu stisak oko vrata i prsa nije onemogućio svako dalje disanje.

Izgleda da nam trik više ne uspeva, pomisli on; ovi su se između sebe obavestili... Spremili protivsredstva...

Najednom se masni titan sav strese. Namotaji njegovih pipaka postadoše nekako kruti, a onda se opustiše sasvim, i pipci klonuše ka zemlji. Jofur, i dalje uspravan, 'potonu' prema podu, delimično se skljojka u sebe. Ovo potonuće u mlitavost bilo je praćeno tihim uzdasima i gadnim mirisima. Lark umalo da se uguši već pri prvom novom, grčevitom udisanju. Iščupa se iz groznog zagrljaja i otrča nesigurnim, klimavim koracima, grabeći punim plućima čist vazduh.

Postepeno nalaze rešenja, pomisli on. Kad god ovaj mali torus prevari nekoga od njih, oni svi dobiju informacije o tome, a i protivotrove. Čak ni Ask nije mogao predvideti koje će sve hemijske kodove Jofuri možda upotrebiti.

Živi 'plast' iza njega sad je bio u nesvesti. Ali, pomisli Lark, da li je stigao da pošalje alarm? Poče se brzo osvrutati po laboratoriji, ali ne vide više nijednog Jofura; ovaj uspavani, dakle, nije ovde imao saradnike.

Naumio je da se vrati u hodnik. Ipak, zastade; privukla ga je pomisao na Jofurovu konzolu, koja bi mogla biti još aktivna. I zaista, iznad nje su treperili holo-displeji, ali u takvim talasnim dužinama da su njegovim očima slike bile vrlo nejasne, ili jedva vidljive. Ipak, on priđe jednoj. Ponese ga radoznalost - zatim uzbuđenje.

Mapa! To je mapa! reče Lark sebi. Prepoznao je oblik jofurskog bojnog broda, presečen napola tako da se čitava unutrašnjost lepo videla. Ovaj prikaz broda polako je rotirao, tako da su posle nekog vremena svi delovi brodske unutrašnjosti dolazili na red i bivali prikazani u poprečnom preseku. Pred Larkovim očima smenjivale su se različite nijanse boja.

Kamo sreće da bolje poznajem galaktičku tehnologiju, reče on sebi. Pre nego što je zajednička rothensko-danička ekspedicija sletela na Jijo, kompjuteri su bili one legendarne stvari koje postoje samo u tom smislu što o njima možeš čitati u prašnjavim knjižurinama Biblosa. Čak i sad, Lark ih je gledao delimično kroz zastor dva stoleća straha i sujeverja. Naravno, i Lingova, koja je imala zvezdoletno iskustvo, pomučila bi se dok bi ovladala ovim terminalom, podešenim za jofurske potrebe. Zato se Lark odlučio da ne dira nijedno dugme i nijednu senzorsku ploču.

Ali ponekad se poprilično može doznati i prostim posmatranjem.

Ona blistava kutijica tamo, pomisli Lark; znam da sam otprilike u tom delu broda. Šta ako je ta kutijica - ova laboratorija?

Simboli su bili ispisani efikasnim jezikom gal dva, ali jednim određenim tehničkim dijalektom, koji je Larku bio slabo poznat i težak za razumevanje. Ipak, on posle kraćeg vremena pronađe, na ovoj mapi broda, onu zatvorsku ćeliju u kojoj su on i Lingova, a i Ran, proveli izvesno vreme kao uhapšenici neposredno po uvlačenju u brod. Duboka, gadna plava boja širila se u talasićima iz tog mesta, sa sprata na sprat, ka 'severu' broda.

To je potera za mnom, uvide Lark; tako su se rasporedili i tako pretražuju brod. Potiskuju me u sve manji i manji slobodan prostor... natrag prema komandnoj sali.

A što dalje od Lingove, zaključio on.

Po njihovom laganom, ali metodičnom nadiranju on vide da će roboti-lovci prodreti u ovu laboratoriju kroz manje od jedne midure. Iako je to samo po sebi bilo veoma loše, sama činjenica da je to uspeo da shvati prijala je Larku: samo saznanje gde se tačno nalazi i u kakvoj je tačno situaciji. Ovo mu je, osim toga, omogućilo da predahne od bežanja i da još malo prostudira plan unutrašnjosti broda.

Doduše, za to vreme mogao bih i pasti u nesvest od gladi, pomisli on.

Potera je, na žalost, bila tako vođena da ga je sve više udaljavala od jedinog njemu poznatog mesta u čitavom brodu gde ljudsko stvorenje može naći nešto za jelo.

Osvrte se još jednom po laboratoriji i vide lavabo sa česmom za vodu. Lingova je jednom prilikom rekla da je to konstanta na gotovo svim kiseonikaškim brodovima. Voda je bila aqua destilata, destilisana do apsolutne čistoće, pa je zato imala neobičan ukus; ali je Lark počeo piti žudno, bučnim srkanjem. Povremeno je bučkao vodu po ustima, nastojeći da iz njih ispere hiljade složenih brodskih ukusa. Kad se carski napio vode, on se vratio da malo pogleda informacije na ekranima.

Većinu toga nije uopšte mogao razumeti: bile su to neke treperave grafike, i neki slapovi boja od kojih su ga samo bolele oči. Samo jednu sliku, smirenu, uspe da razume. Na njoj se videlo veliko crno polje sa ponekom treperavom tačkom svetlosti.

Videli smo, ona i ja, nešto slično ovome, u jofurskoj komandnoj sali, pomisli Lark; tad mi je Lingova šapnula da je to zvezdana mapa, koja pokazuje gde smo u svemiru i šta se trenutno dešava oko nas.

I sad ga je podilazila jeza od pomisli da su se oni zaleteli nekoliko puta brže od svetlosti kroz prazninu u kojoj čak ni vazduha nema. Zazorna mu je bila ta slika. Za razliku od Sare, on nikada nije sanjario o odlasku sa Jijoa, na kome je imao svoj životni zadatak - studiranje mnogobrojnih, raskošno raznovrsnih živih oblika na tom svetu. Samo rat i kaos mogli su njega otrgnuti od tog posla. I samo njegovu sve veća zagrejanost za Lingovu mogla je donekle ublažiti bol i otuđenje zbog odlaska sa Jijoa.

Sad više ni nju nije imao pokraj sebe. Osećao se kao posle amputacije.

Zagleda se u sliku. Svuda crna praznina, u njoj tek po koja blistava trunčica. Shvatio je koliko su ogromne razmere onoga što je tu prikazano. Pred slikom na kojoj čitav Jijo ima veličinu samo jedne truni prašine... on se oseti bespomoćno.

Jedna tačka sjajila je postojano u samom centru slike; Lark zaključio da to mora biti ovaj jofurski bojni brod u kome se on sada nalazi. A ona loptica kao od kanapa, dole levo, to bi mogla biti neka razbuktala zvezda. Ali, bez prisustva svoje kosmopolitske prijateljice, Lark ne uspe da protumači šta predstavljaju one druge obojene tačkice koje plove u međuprostoru. Simboli na galaktičkom drugom palili su se i gasili, ali Lark nije imao iskustva potrebnog da ih stvarno razume.

Nezadovoljan, odlučio da se okane tog posla, ali stiže da primeti još jednu malu činjenicu.

Ona velika tačka tamo, blizu zvezde... kao da je krenula ka nama, pomisli Lark; pitam se, baš se pitam, da li će biti prijateljski nastrojena.

Emerson

Ništa nije prirodnije niti bliskije od gledanja u zvezdane mape. Bilo je to kao da Emerson gleda svoje lice u ogledalu.

Bilo je još bolje, jer Emerson je upravo proveo celu jednu godinu na jednom primitivnom svetu, gde nije imao na raspolaganju nijedno normalno ogledalo. Tamo se ogledaju u primitivnim pločama uglanog metala. Emerson je mnogo puta prazno blenuo u mutno lice u nekoj od takvih ploča i pitao se kakva ga to osoba posmatra iz nje; zašto tolika rupa iznad jednog uva, zašto su oči tako pomućene i ošamućene. Čak ni svoje sopstveno ime nije znao do pre nekoliko nedelja, kad su pojedini komadići njegove prošlosti najzad počeli da se uklapaju.

... uspomene, ožiljaka pune, o Zemlji, čudesnoj planeti, na kojoj je proveo čitavo svoje dečaštvo usmeravajući se ka samo jednom cilju, ka neodoljivo privlačnom nebeskom sjaju galaksija.

... život inženjera, privilegija najboljeg školovanja, sticanje majstorstva da zvezdanom lađom zaroni u misteriozne prevoje prostorvremena.

... pustolovina - putovanje u duboki svemir sa kapetanom Kraidaikijem - ponuda koju on ni slučajno nije mogao odbiti, pa sve i kad bi znao da će se završiti u čeljustima Hada.

Sve to, i mnogo više, postepeno mu se vraćalo u sećanje, zato što je naučio da isključi divljački bol koji ga je sprečavao da dopre do svojih sećanja; zato što je naučio da pusti svoje pamćenje iz robijašnice, na slobodu; zato što je počeo opet da osvaja, u velikim količinama, ono što je neko opljačkao od njega.

Nije, međutim, uspeo da se rehabilituje za ono najbolje: za govor. Bogata, teksturisana moć govora nije mu se vratila. Ništa od one reke reči, koja je svojevremeno proticala kroz njegovu glavu, podmazivala svaku prefinjenu misao, donosila znanje u gracioznim tovarnim brodovima sintakse, punim i krcatim. Bez govora, njegov um ostade pustinja, osakaćen agnozijom jednako dubokom kao ta rupčaga u njegovoj levoj slepoočnici.

Ali je barem sada pouzdano znao da su ga osakatali namerno. Čin tako zloban i opak da je Emerson jedva mogao pojmiti kolike su mu granice i kolika je razmera osвете potrebna da bi on njima uzvratio dostojno.

A onda se još jednom dogodilo ono neočekivano i netraženo. Neka mešavina razuma i emocija izazvala je u njemu pomak, oslobodila nagli izliv. Najednom se u njegovoj mašti stvorio zakovitlani ogrtač zvuka, sav od nekih odzvanjajućih brujanja - njihov blagi dodir osećao je više na koži nego na bubnim opnama. Odjeke tih zvukova više je osećao nego čuo.

Sa svakim okretom
cikloide pokretom
prevrću se u padu
kuboidi čije strane
jesu lica, u spinu
kaprica, nije fer...
Ali kćer sudbe, Ifni,
tako ih baca,
nudi vam nadu,
krade vam dane,
a smrt, zver,
ugrabi baš gorde.
Ifnine kockice
kotrljaju se ovde...

Emerson se blago nasmeši: da, on pamti ovu odu na trinarnom jeziku, a pamti i tekstove mnogih drugih pesama, i peva ih glasno, uspešno. Jer to je bilo sačuvano u nekom režnju njegovog mozga gde opaki Oni Stari nisu stigli da zaseku svojim skalpelima. Kao i stenjuća melodija o Velikom sanjaru, ova trinarna oda odjekuje rezonantno, stopljena u jednu celinu, poneta tonovima cetacejske mudrosti.

Ipak, znao je da je obećanje, sadržano u toj pesmi, samo tanka slamka. Nema tu mnogo nade. Zar će vasseljena ikad njemu dati priliku da se osveti! Retko kad se dešava da život nekome toliko izađe u susret. Ponajmanje slabima, namučanima, gonjenima.

Ipak, Emerson D'Anit bio je zahvalan sudbini što mu je ostavila bar pamćenje reči pesama. Iako to nije govor inženjera, trinarni poetski bar je izvrsno sredstvo za prenošenje ironije.

Kroz široki kristalni prozor posmatrao je kako Delfini plivaju malo tamo, malo onamo, kroz vodu kojom je komandna prostorija Brazdača bila ispunjena. Kretali su se snažnim zamasa repa, ostavljajući iza sebe milijarde mehurića u vodi obogaćenoj dodatnim kiseonikom. Drugi članovi posade, takođe delfini, ležali su na 'rampama' svojih kontrolnih stanica; njihove glatke glave bile su okružene polukupolama sa vazduhom, dok su neutralni kablovi povezivali njihove velike mozgove sa računarima i dalekim uređajima.

Kristalno okno vibriralo je ispod vrhova njegovih prstiju; to je zbog delfinskih sonarnih 'pucketanja' i zbog delfinskog ubrzanog govora kroz vodu. Muzika kooperativne veštine. Eufonija majstorstva. Ovo su najbolji preostali članovi jedne odabrane posade. Elita Tursiops amicus-a. Ponos zemaljske kampanje Uzdizanja, to su oni. Njih je odabrao i trenirao pokojni kapetan Kraidaiki, da budu posada bolja od svih.

Poručnica među Delfinima, Tišt, donosila je rutinske odluke brzo i tačno, i saopštavala ih ovima u komandnom akvarijumu. Pokraj nje je glavni pilot, 'kormilar' broda, Ka, koga još zovu i Kaa, ležao sav okružen kablovima; njegova uzana a dugačka vilica bila je otvorena, ali oči zatvorene i primetno utonule. Trzao se pomalo svim svojim perajima dok je pilotirao brodom, kao da je Brazdač proširenje njegovog tela. Trideset miliona godina instinkta pomagalo je sada Kau: intuicija skupljana još od kada su njegovi daleki preci sišli sa čvrstog tla u tečni vilajet tri dimenzije.

Iza Emersona, suva soba, ispunjena samo vazduhom, poznata kao Sala za planiranje, bila je jednako puna aktivnosti. Ovde su se delfini kretali na plitkim ležajevima sa po šest točkića ili mehaničkih nogu. Zato su izgledali masivno i tromo u poređenju sa dvoje uspravnih dvonožnih bića. A baš ta dva vitka bića komandovala su celom aktivnošću, usmeravala žustri rad svih delfina. Dve žene. Provele su život, do sada, sasvim različito, a sad su ih okolnosti dovele na isti bedem.

Dve žene. Emerson voli obe; ali, neće nikada moći to da im kaže.

Brundanje motora promeni ton; Emersonu je bilo u trenu jasno da brod usporava, ali istovremeno i pojačava svoj otpor zvezdanoj gravitaciji koja vuče nemilice nadole, u oganj. Promena kursa, dakle; Džilijan Baskin se upušta u još jedan od svojih odvažnih slaloma kroz sudbinu.

Za jednu od njenih ranijih intuicija cenu je platio Emerson lično - ogromnu cenu. Bilo je to u onom ogromnom, komplikovano strukturisanom artefaktu koji nosi ime Fraktalni svet - i koji je sav od razgranatih ledenih i snežnih 'šara' čiji najmanji vrščić ima poluprečnik veći od planete. Ipak, on se ne ljuti zbog te Džilijanine greške. Ko drugi je mogao tri godine da očuva slobodu Brazdača, i da izmakne poterama svemirskih armada desetak najfanatičnijih alijansi? Žalio je samo zbog jednog: što je to njegovo žrtvovanje bilo uzaludno.

Nadasve je želeo da priskoči upomoć sada. Da siđe na donje spratove broda, bliže brujanju motora, i da pomogne Hanesu Sueziju da izvuče nešto veću pseudobrzinu iz tih namučenih gravistatora. Ali, ne može: osakaćen je previše. Njegov pokidani korteks ne bi mogao očitati smisao sa simbola koji promiču na displejima; veoma je ograničeno ono što možeš postići samo svojim iskustvom i dodirom. Njegovi drugari bili su ljubazni, davali su mu nekakve kao-bajagi poslove, ali on je uskoro uvideo da je korisniji ako im se naprosto skloni s puta.

Nebitno; i bez njega, Sara i Džilijan očito su spremile nešto. Gledao je kako se dve žene raspravljaju o nečemu sa vrtuljivim priviđenjem Nis mašine. Videlo se da je u sali za planiranje napetost sve veća.

Nis stisnu svoje linije... Nešto presudno se, po svoj prilici, bližilo.

Emerson ostade samo posmatrač. Na zvezdanoj mapi video se Brazdačev opasni manevar, izmicanje punom zahvatu Izmunuti, provlačenje između uragana jonizovane toplote koji su preopterećivali štitove, agresivan zaokret uvis, ka maloj skupini blelih tačaka svetlosti.

To je neki konvoj brodova, uvide Emerson; brodova, ili nečeg drugog što se ponaša poput brodova. Neki misleći umovi određuju kretanje tih objekata kroz kosmos.

Začu jednu reč jasno. Izgovorila ju je Sara, zujavo, sa glotalnim zastojem. Reč na gal šest. Reč koju svi pametni izbegavaju, ili izgovaraju prigušeno i sa strahopoštovanjem.

Reč Zang.

Iako hendikepiran, Emerson je u trenu shvatio šta je Džilijan predložila mlada Jijoanska matematičarka. Prođe ga ledena hladnoća, i on sav zadrhta. Brazdačeva posada još nikada do sada nije preduzela ovakav rizik. Možda je ipak bilo bolje strmoglaviti se u neprolaznu transfernu tačku. Pomisao na ovo što se sad predlaže izmami iz dubina Emersonovog mozga reč, samo jednu, blistavu i dragocenu; reč koja se uspela uzdići iz nekog zakutka njegovog presečenog mozga.

Reč očajnički.

Brazdačeva promena taktike ubrzo je bila primećena.

Jofurski neprijatelj - sada samo dvadeset paktera iza njih - počeo odmah slično zaokretati, gubeći pseudobrzinu ali dobijajući na visini, sa ciljem da preseče Brazdaču put.

Neki drugi već su mu se našli tačno na putu.

Plave tačke predstavljale su one nejake žetvene mašine - Emerson je ranije viđao takve, i prepoznavao je taj izgled razapetog jedra. Polovinu tog nesrećnog konvoja prožderala je nagla solarna oluja. Oni preživeli manevrisali su očajno, nastojeći da dobiju maksimalan potisak svetlosti ali i da izvuku što više snage iz svojih nejakih motora. Njihova jedina nada bila je da stignu do onog prvog, upotrebljivog transfernog nekusa.

Sve to vreme, četiri blistave žute tačke krstarile su suvereno ispod te grupice slabih, nastojeći da pomognu mehanoidima. Brazdačev iznenadni nailazak poremetio im je planove. Samo dve žute tačke nastavile su rad na spasavanju postradalih: krstarile su od jednog do drugog žetelačkog broda, iz svakog izvlačile svetlucavi jezgri deo, a prostrano 'jedro' puštale su da izgori u naletima plamena odozdo.

Treća žuta tačka zaokrete ka brodu Jofura.

Poslednja, četvrta, ka Brazdaču.

Svi u sali za planiranje stadoše kao skamenjeni kad iz komunikacijskih zvučnika izbi prava poplava zvuka: bilo je to neko zviždanje, ali isprekidano i 'ispucalo'. Iako je Emerson D'Anit izgubio govorne centre u mozgu, pa time i sposobnost govora, njegov sluh je i sad funkcionisao odlično. Emerson je u trenu znao da to nije nijedan od poznatih galaktičkih jezika, niti 'vučjih'.

Ali zvučalo je ratoborno, nervozno, i ljutito.

Nis hologram je drhtao i ježio se tako što se na njegovim linijama pojavljivalo onoliko šiljaka koliko je u tom zvuku bilo neravnina. Delfini su pojačano stali da razmahuju perajima; iz sale je dopiralo njihovo tužno 'mukanje'. Sara je prekrila šakama uši, i čvrsto zažmurila.

Jedino Džilijan Baskin progovori smireno. Po tonu njenog glasa Emerson zaključuje da je rekla nešto ironično. Sledećeg trenutka cvrkut delfinskog smeha počeo se razlegati s kraja na kraj sale. Sara se isceri i spusti ruke, a čak i Nisove linije se ispraviše.

Emerson je unutar sebe goreo od želje da zna šta je to Džilijan rekla - kakvim je to dobro tajmovanim humorom ohrabрила svoju posadu koja je samo tren ranije toliko 'ucvikala'. Ali njene reči bile su u njegovom mozgu samo "Vah-vah-vah..." bez ikakvog značenja, maltene jednako tuđinske kao ono što je doprlo iz zvučnika, ono što im je poslao drugi red života.

Nis mašina počne i sama da proizvodi 'ispucali zvižduk'. Emerson zaključuje da ona verovatno pokušava da komunicira sa žutom tačkom. Zapravo, sa onim što je ta žuta tačka predstavljala na hologramu... sa jednom od tih legendarnih polutečnih 'globula' koje služe kao brodovi moćnim, tajnovitim hidrogenskim bićima. Pamtio je da su ga tokom obuke više puta upozorili da se kloni svakog kontakta sa nepredvidivim Zangima. Čak i Timbrimi su se obuzdavali, uspevali su da suzbiju svoju 'nestašnu' prirodu, kad bi se suočili sa tako smrtonosnim zagonetkama. Ako ovaj jedan Zang pomisli da je Brazdač pretinja - ili ako je samo malo nervozan u ovom trenutku - šanse za dalji opstanak Brazdača biće približno jednake nuli. Krhotine zemaljskog broda ubrzo će se pridružiti dobro kuvanim atomima Izmunutine uskomešane atmosfere.

Dalekodometni skeneri ubrzo pokazaše kako izgleda lice nepoznatog. Slika se, zbog maksimalnog uveličanja, talasala, jer su je delimično 'nosili' talasi olujne užarenosti plazme; ipak se videlo da je to približno loptasti leteći objekat čiji se bokovi pomalo dižu i spuštaju. Ukupni izgled podsetio je Emersona na mehur sapunice, a onda, još tačnije, na loptu ulja koje leti kroz prostor, okružena tankim ali gustim slojem nečega što isparava.

On vide da se jedna mala izbočina pojavljuje na telu broda, izdužuje, a onda i sasvim odvaja. Novonastali predmet svetluca je nadomak svog 'roditelja'.

I najednom eksplodirao.

Iz aktinичne vatrene lopte jedna igla bleštavog svetla pojuri pravo ka Brazdaču!

Sirene se oglasiše kratkim, nekoliko puta ponovljenim tonovima upozorenja, i u Sobi za planiranje ali i u pilotskom akvarijumu. Na 3-D slici svemira videlo se kako jedna tanka linija hita od te žute tačke prema njima, prelazeći za samo nekoliko sekundi razdaljinu veću od cele orbite Zemlje. Emerson još nikad nije video oružje ni nalik tome.

On se spremi za pogibiju.

... ali nastavi da diše, jer uništavajući zrak nije im doneo anihilaciju - samo je proleteo blizu Brazdačevog pramca i utonuo u svemirski beskraj.

Poručnica Tišt oglasi se ironično.

Ako im je to bio
pucanj upozorenja
bio je stravčuga!

Dok se Emerson mučio da, možda, razmrsi značenje tih reči na trinarnom jeziku, vrata Sale za planiranje se šištavo otvoriše, i tri prilike kliznuše unutra. Napred je išao jedan dvonožac, dobrim delom prekriven dugačkim belim krznom, visok maltene kao uspravljen Delfin, sa velikim klinastim izbočinama duž kičme i sa labavim naborima krljuštave kože ispod donje vilice. Za njim su šepesala dva poluuspravna stvora jadnog izgleda, hodajući na zadnjim nogama ali stalno se pomažući oslanjanjem na zglavke 'šaka' to jest prednjih šapa, kao što na Zemlji rade pojedine vrste majmuna. Ti stvorovi imali su veliku glavu i na glavi izbuljene kameleonske oči koje pokušavaju da gledaju na sve strane odjednom. Emerson, koji je nebrojeno puta ranije video i Huniše i glavere, posveti toj grupi pridošlica samo trenutak pažnje, ne više. Zagleda se opet napeto, kao i svi, u Saru i Džilijan, koje su se nešto sašaptavale.

Ne dadoše nikakvo naređenje za promenu kursa. Sara je stisnula usne, očigledno tvrdo rešena da nešto istera do kraja; Emerson shvati šta. Pređena je tačka bez povratka; dakle, ona druga, neupotrebljiva transferna tačka sad više nije postojala kao opcija. U to pribežište (ili, mnogo verovatnije, propast) oni uopšte ne mogu da stignu, jer će ih Jofuri prestići. A ne mogu pobeći ni u duboki svemir, niti oprobati sreću na nekom od nivoa hiperprostora. Motori jofurskog bojnog broda - najbolji koje je jedan veoma bogati klan mogao sebi da priušti - bili su u stanju da prestignu jadnog Brazdača u svakoj dužoj poteri.

Za propast nije bilo potrebno čak ni da Zangi unište zemaljski brod; bilo je dovoljno samo da ga ignorišu. Da prepuste gadnim dišačima kiseonika da se, do mile volje, uništavaju između sebe.

Možda je bila zapisana ta sudba... ili ona druga, da ih globularni brod Zanga naprosto raznese sledećim hicem... ali počne se dešavati nešto treće, što Emerson uopšte nije očekivao.

Nis hologram se ugasi, a onda se opet uključi na sasvim drugom mestu, ispred onog visokog mladog Huniša - kome je ime Alvin, priseti se Emerson D'Anit - i zaplovi oko njega, niže, pred glavere. Oni, dabome, nisu ništa shvatili. Prepadnuti, blejali su kao dve uplašene ovce i uzmicali natraške od lebdeće, rotirajuće mreže spiralnih linija svetlosti... iz koje, međutim, dopre isto ono 'ispucalo zviždanje' kao malopre iz zvučnika.

Dve životinje počese da sklappaju i otvaraju oči, obe istim ujednačenim ritmom, a zatim i da se njišu u tom ritmu, verovatno i same iznenađene da ih taj zvuk prisiljava na takvu refleksnu reakciju. Zatim počese da se oglašavaju nekim svojim zvucima. Neodlučno i prigušeno, u početku; zatim sve jače i energičnije.

Posadu je ovo zaprepastilo. Šef obezbeđenja - Delfin, mužjak, krupan i snažan, sa pegavim bokovima - čak pođe svojim šestonogim hodačem na tu stranu, valjda u nameri da izbaci pridošlice napolje; ali mu Džilijan jednim pokretom ruke pokaza da ih ne dira. I sama kapetanica gledala je sa živim zanimanjem šta se tu dešava.

"Jeeeee!" povika Sara i pljesnu rukama, kao da se ostvarilo tačno ono čemu se nadala.

Na licu mladog Huniša, zabuna ustupi mesto razumevanju, i on reče, svojim karakterističnim rezonantnim glasom: "... legenda..."

Emerson je shvatio tu reč, samo tu jednu; ili, barem, naslutio šta bi mogla da znači; jer i to značenje kao da je bilo klizavo, uspevalo je nekako da mu izmakne a on ga je opet lovio. Sad se poče koncentrisati svim silama, da bi stvarno razumeo šta znači reč legenda, ali, ovaj pokušaj propade zbog nove buke iz zvučnika. Silovito škripanje, isprekidano munjevitim sledom praznina, 'pukotina' u zvuku. Zangi su nešto poručivali; najverovatnije, nove pretnje Brazdaču, zato što se tako zaleteo ka njima.

Slika je sad bila nešto bolja, i Emerson vide da brod-grudva pred njima pulsira, podrhtava, kao da preti. Još jedna tečna izbočina pojavi se na njemu... veća od one prve. I poče se presijavati ljutitom vrelinom.

Glaveri su, međutim, reagovali još glasnije. Činilo se da više nisu ista rasa kao one glupe mumlave zveri koje je Emerson toliko puta video na Jijou. Kao da je neka svetlost ušla u njih; saznanje; kao da najzad izvršavaju svoj zadatak, odavno odlagan.

Zangovske pretnje, koje su dopirale iz zvučnika, mešale su se sa tom glaverskom galamom, stvarajući svojevrsnu akustičnu turbulenciju. Za to vreme, novi 'pupoljak' sasvim se izdvojio iz boka zangovske lađe, i videlo se da ga samo još trenuci dele od ispaljivanja.

Ali taj hitac neće biti upozoravajući.

Reti

"Izgleda da prolaženje kroz te transferne tačke nije tako lako kao što sam ja mislila."

Ovakvo njeno obraćanje Dveru bilo je, zapravo, ponuda pomirenja. Ujedno, i priznanje da je pogrešila, a to se od Reti veoma retko moglo čuti. Dver, međutim, nije nameravao da joj oprostí tek tako.

"Ne mogu da verujem", reče on. "Pa, ti si mislila da dvoje divljaka mogu tek tako da polete u nebesa i da se ponašaju kao zvezdani bogovi? To je bio tvoj plan? Da se dočepaš nekakve kršine, sa koje još visi morska travuljina iz midenske hladne vode, i da se vozikaš po svemiru, i da se onda baciš, tek tako, u jednu rupu u prostoru?"

Reti, za promenu - možda prvi put u životu - ne uzvratí ratoborno i žestoko, nego očuta. S jedne strane, ona ovog Dvera uopšte nije ni zvala da se ukrca u njen brod i u njenu pustolovinu. Ali, s druge strane, ne može ga ni grditi ako on nema neku blistavu ideju šta sad da rade njih dvoje u ovoj milionima godina staroj olupini koja jedva drži vazduh i koja samo nekim čudom još leti.

Razumela je i njegovu nervozu. Nagibari su takvi: kad im se smrt zagleda pravo u lice, oni se odmah uzvrpolje.

"Kad su Beša i Ran govorili o tome, zvučalo je prosto. Naciljaš da se brod strmekne unutra..."

"A-ha, da se strmekne", reče Dver ironično. "Ala mu ga dade po fizici! Pa, dobro, znaš li koliko generacija su naši preci samo učili taj jedan manevar? To što ti očekuješ da mi naučimo za miduru-dve?"

Ovog puta dobio je novu vrstu odgovora, ne od Reti. Malecki Ji izvi svoj zmijasti vrat iz kese na Retinom opasaču i malčice ujede Dvera za ruku.

"Ej!" uzviknu Dver i odmače ruku.

"Vidi?" reče urski mužjak tankim, ali prekorinim glasom. "Nema ništa ako ujeda ujeda jedni druge. Ta midura, uzme uči! Ili samo kuka dok zagine!"

Dver protrlja modricu sa tri jednake, pravilno raspoređene strane, koja se počela formirati na mestu ujeda. Pogleda maloga mrko. Ali Jiovi zubi nigde mu nisu stvarno probili kožu. Ljudi Jioja dobro poznaju urske ujede; bilo je savršeno jasno da je ovo bilo samo blago, odmereno upozorenje.

"Dobro, ajde", progundā on, obraćajući se Reti. "Ti si nam neka, kao, pripravnica za status zvezdane boginje. Pričaj sa tim tvojim hvalisavim kompjuterom, ubedi ga da nas spase."

Reti uzdahnu. U divljini njihovog zavičaja, Dver je uvek bio taj koji ume, zna i može. I to se njoj više sviđalo. Sad joj je Dver bio manje privlačan: uprpio se samo zato što je zatvoren u jednu metalnu sandučinu, bez mogućnosti da izađe, i što srlja u sigurnu propast.

Nadam se, pomisli ona, da ovo ne znači da ću morati da ga negujem i tetošim celim putem preko kosmosa do nekog civilizovanog sveta. Kad tamo stignemo, pa kad budemo imali stambene apartmante u svoje vlasništvo i robote da rade za nas sve što treba... moraće on da mi bude zahvalan, zahvalan.

Reti položi na pod onu malenu crnu kutiju koju je dobila od Džilijan Baskin lično, na Brazdaču, i spusti se u čučeci položaj ispred nje. Ta kutijica bila je namenjena da služi kao prvi učitelj vrlo maloj ljudskoj deci. To je i radila dobro: objašnjavala je najosnovnije stvari o prirodi i društvu jednoj divljoj devojčici iz jijoanskih 'područja zaostalih u razvoju'. Reti je, na svoje iznenađenje, uspela od te spravice da nauči pomalo da čita i piše. Ali, ne i da pilotira zvezdanim brodovima... to ne.

"Tutore?" reče ona.

Neposredno iznad kutijice pojavi se mali kockasti hologram a u njemu lice muškarca, debeljušno, sa brčićima tankim poput olovke i sa veselim osmehom.

"Zdravo zdravo opet!" povika taj. "Jesmo li dobre volje iorni za bolje? Jesi probala one igrice koje sam ti dao? Šta smo rekli: treba stalno nešto raditi-raditi-raduckati, sve dok pomoć ne stigne!"

Reti se ovlašno ritnu levom nogom, tek toliko da njena čizma proleti kroz to lice, ne dodirnuvši ništa materijalno.

"Slušaj, ti", reče ona. "Ja sam tebi rekla da neće niko doći da nas spasava, čak i ako si poslao signal 'Upomoć', što ne verujem da si mog'o, jer su delfini popravili samo ono što je bilo najneophodnije da bi ova stara kanta poletela uvis."

Hologram skupi usne, u znak da ne odobrava ovakav Retin stav.

"Nije nam to nikakav izgovor za pesimizam!" uzviknu hologram bodro. "Jesmo li rekli, kad smo u nevolji-nevoljici, mnogo je bolje da smo dobre volje! Kad te nešto tišti - preokreni, iskoristi. Zašto ne bismo mi..."

"Zašto ne bismo videli kako ja da kontrolišem ovu hrpu drosa", prekide ga Reti. "Tražila sam lekcije o pilotiranju, da ja vidim kako da se proguram kroz onu transfernu tačku tamo ispred nas. Počni!"

Tutor se namršti.

"Kao što ti pokušah objasniti ranije, Reti, ova letelica sada nije podobna za pokušaj interspacijalnog transfera. Navigacioni sistemi su ti minimalni, ne mogu sagledati taj neksus tamo i pronaći nit u odgovarajućem stanju. Pogon, ako uopšte hoće da proradi, izgleda da će raditi samo sa sto posto snage ili sa nula posto. Ali je mnogo verovatnije da će pregoreti sledeći put kad pokušamo da ga uključimo. Brodski nadzorni računar degradirao se na mentalni nivo šest. To je ispod norme za izračunavanje hiperspacijalnih trajektorija. Iz svih tih razloga, nikakav pokušaj da se uleti u transfernu tačku naprosto ne dolazi u obzir."

"Jest", reče Reti, "nego kuda? Jofurčine nas dovukli dovde pa ispustili. Već si rek'o da nam je motor jedva za išta. Dakle, nema šta da izgubimo!"

Tutor odmahnu svojom simuliranom glavom.

"Standardna mudrost diktira da svaki manevar koji sad pokušamo znači dodatnu teškoću da nas prijatelji/rodbina/roditelji jednog dana pronađu..."

Ovog puta Reti planu.

"Koliko puta treba da ti kažem? Niko ne dolazi po nas! Niko i ne zna gde smo. A i kad bi znali, nikog nije briga. A i kad bi ih bilo briga, ne bi mogli stići!"

Nastavna jedinica kao da se zabrinula. Okrete svoj erzac-pogled ka Dveru, koji je, sa 'strnjikom' nedelju dana neobrijanom na licu, izgledao kudikamo odraslije. To je, naravno, još više ljutilo Reti.

"Je li to istina, gospodine?" upita tutor. "To da nam pomoć nije u dohvat?"

Dver samo klimnu glavom. Iako je proveo na Brazdaču prilično vremena, nije mu ni sad bilo lako da razgovara sa duhovima.

"Pa, ako je tako", reče tutor, "za mene postoji samo jedan pravac delovanja."

Reti odahnu čujno. Krembil će najzad početi nešto da radi.

"A to je da se povučem i da otpočnem konsultacije sa brodskim nadzornim kompjuterom, bez obzira na to u kakvom je stanju. Ja nisam konstruisan niti programiran za ovu vrstu posla, ali od bitnog je značaja - pokušati!"

"E to jeste", progundā Reti.

"Jeste, da. Pridodati energiju komunikacionim sistemima i poslati jači poziv za pomoć!"

Reti đipi na noge.

"Šta? Pa je l' ti mene ništa nisi čuo, gomilo govana? Pa..."

"Ni najmanje brigice nemaj dok sam ja isključen. Samo hrabro devojčice. Vratite se tvoj tutorčić što pre može!"

I holo-kocka svetlosti nestade, a Reti ostade da se trese od besa i frustracije.

Činjenica da se Dver neposredno posle toga počeo smeјati na sav glas - da se sav pokrivio od smeha - nimalo ne pomože njenom raspoloženju. Smatrala je da se on smeje samo iz zlobe, jer ništa, baš ništa smešno nije se desilo. A on je skakao od smeјurije, frktao kao Urkinja, cerekao se. Zloba, zaključī Reti; zloba, ili ono nejasno što Ljudi zovu 'ironija' a pominju uglavnom kad čine nešto glupo.

Daću ti ja ironiju kad te zveknem po toј glavudži, znaš, ako ne prestaneš, reče mu ona... samo u sebi.

Treba ga lupiti, da, ali... ovaj Dver je prilično veći od nje. Jači. Osim toga... on je njoj spasao život barem tri puta u poslednjih nekoliko meseci. Zato je Reti samo stezala pesnice, i tako sačekala on prestane da se smeje i da nadlanicama obriše suze iz očiju.

Tutor ostade nem dugo, dugo. Za to vreme dvoje ljudskih izgnanika nisu imali načina da samostalno preduzmu ma šta sa svojim brodom.

Imali su, doduše, jednu konzolu sa kontrolnim uređajima, ali ona je bila improvizovana; skrpili su je i ostavili Delfini kad su vaskrsavali ovaj brod sa gomile drugih, takođe odbačenih, na dnu jijoanskog okeana. Tu se nalazio izvestan broj kutija nejasne namene, povezanih kablovima sa stvarnim brodskim kontrolnim aparatima. Programiranje je bilo krajnje jednostavno, prilagođeno samo jednoј svrsi: podići to čudo sa dna u isti mah kad se podigne i stotinak drugih, da bi u nastaloј gužvi Brazdač pobegao. Delfini, međutim, nisu nameravali da ovaj brod osposobe za neko trajnije korišćenje, a pogotovu ne da korisnici budu neki ilegalni putnici; zato je bilo vrlo malo dugmadi koju bi oni sada mogli pritiskati i išta time postići. Bez saradnje tutora, nisu imali nikakve šanse da pomaknu brod sa sadašnje putanje, koja je bila sasvim nasumično, pravolinijsko srljanje 'bilo gde'.

Pošto nisu imali šta drugo da rade, Dver i Reti odoše, posle nekog vremena, sasvim napred, u pramčani deo broda. Tamo su postojali veliki prozori, delimično izrovašeni zbog pola miliona godina provedenih u slanoј vodi, na dnu Velikog Midenā. Ipak se videlo dosta dobro. Njih je zanimalo da na nebu pronađu tu legendarnu 'rupu u prostoru samom, koja se okreće oko sebe', toliko pominjanu u narodnim sagama njihovih predaka. Svi 'posrnuli narodi' na Jijou pamtili su da je svaki pojedini brod sa doseljenicima, šunjajući se ka svom poslednjem utočištu, izronio baš iz te rupe, iz te transferne tačke. Tako se dolazilo sa dalekih svetova do zabranjene planete u jednoј galaksiji koja je cela takođe zabranjena, ostavljena da se odmori od civilizacije.

Gledali su iskričavo zvezdano nebo. Reti nije primećivala ništa posebno. Dver ubrzo pokazā prstom ka jednoј mestu na nebu.

"Vidiš? Tamo. 'Žaba' je sva nešto izobličena."

Reti nije znala da se to sazvežđe tako zove. Odrasla je u jednom primitivnom plemenu, koje se skrivalo u pravoj divljini i živelo u vrlo grubim uslovima, nemajući čak ni elementarne udobnosti naseljeničke civilizacije na dozvoljenom delu tog kontinenta, Nagibu. Retina bandica životarila je pod sklepanim kolibama, oko vatrice koja je jedina mogla koliko-toliko odagnati tamu i hladnoću. Skoro svake noći svoga života Reti je gledala zvezdano nebo nad glavom. Često je slušala komplikovane lovačke priče o tim obrascima svetlucah tačkica gore. Ali nju zvezde nisu zanimala, bilo joj je dovoljno da raspoznaje svega nekoliko najvažnijih, koje će joj poslužiti za orijentaciju, ponekad. Naročito su važne bile one koje pokazuju put ka zapadu, jer ona je nameravala da se odmetne od svog mizernog plemena i da, jednog dana, prebegne na Zapad.

Dver je, međutim, kao Glavni izviđač Zajednice Jijoa, bio uvežban da na nebu prepozna svaku sitnicu, utoliko pre što su stanovnici Nagiba, svih šest rasa, uvek očekivali da im baš sa neba stigne ona neželjena poseta i da Jijou osnuju preki sud. Zato je i bio u mogućnosti da sada, iz svemirskog broda, uoči svaku promenu.

"Ne vidim", reče Reti. Zurila je prema skupini blistavih tačkica koju je on pokazivao. "A-ha! Neke su... kao, okupljene ukrug, a..."

"A u sredini kruga je ništa", reče Dver, dovršavajući njenu rečenicu. "Baš-dibidus-ništa."

Zurili su još neko vreme, bez reči. Reti je primetila da se to 'ništa' polako primiče njihovom brodu, i od tog trenutka imala je utisak da je ta pojava slična ustima neke grabljive ribe koja je zinula da ih proguta i zaletela se ka njima.

"One zvezdice oko nje su sve nešto kao razmrljocane", reče ona.

Dver zaklima glavom, uz nekoliko huniških umblajućih zvukova.

"Hrrr-mm. Moja sestra je govorila da je transferna tačka 'zavrnuće u vasseljeni', gde se, navodno, sam prostor savije kao da ga je neko vezao u čvor."

Reti šmrknu.

"Prostor je prazno ništa, tupane", reče mu ona. "To sam naučila kad sam živela kod Danika, u njihovoj podzemnoj bazi. Sam po sebi nije ništa, pa nema ništa ni da se savije."

"E-he-he, fino. Onda ti objasni u šta ćemo to da upadnemo."

Tad mali Ji odluči da progovori.

"Lako objasni, veliki Čovek dečko. Šta život? Život - iz jedna rupa, u druga rupa! Pa možda u treća. Eto. To život. Dobro. Jii njuši, njuši koja bolja rupa! A šta sreća? Dobra rupa, to sreća. Eto."

Dver kiselu pogleda urskog mužjaka, koga Reti samo pogladi po glavi.

"Dobro si mu rek'o, o mužu moj", reče ona. "Ima mi da se provučemo kroz ovo ko blatni tvor kroz mokro blato, i ima da izađemo usred glavne spiralne arkade Galaksije broj jedan! Jeste. Tamo ima svetlosti onoliko, a brodova - k'o krpelja na ligerovim leđima. Tamo su zvezde tako blizu jedna do druge da mogu da pričaju ko komšinice, a svako je tako bogat da mu treba računar da bi prebroj'o kol'ko računara ima! - E, vidiš, Dver, takvima će biti potrebni ovakvi ko što smo mi. Jer su oni mekan narod, a mi smo malo otvrdnuli i malo naučili da se snaađemo, spremni za pustolovine! Mi ćemo uzimati poslove od kojih se zvezdani bogovi pomalkice gade i plaše - al' zato ima da nas plate više nego što vredi ta vaša, ha-ha, 'Zajednica Jijoa'. E? Ima da živimo k'o carevi, videćeš. Uskoro. Ima da blagosiljaš dan kad si me sreo."

Dver ju je samo gledao. Onda se njegovim licem, i protiv njegove volje, poče širiti osmeh. Pa se i naglas poče smeјati, ali sada na način znatno prijateljskiji.

"Reti, časti mi, ja bih radije da odem kući i održim neka obećanja koja sam dao. Ali, reklo bi se da su sad izgledi za to slabi, pa..." On pogleda napred, ka onom tamnom krugu 'ničeg' koji je, pred njihovim očima, приметно rastao. "Pa kad je tako, možda i ovo tvoje nije netačno. Uradićemo najbolje što možemo. I uspećemo da se 'snaađemo' valjda nekako."

Jasno je osetila da on pokušava da se samo spolja hrabro drži. Jer računa da će se uskoro rastati zauvek... da će ih razneti sile koje isto tako lako mogu da raznesu celu planetu Jijo u prah i razveju je.

Treb'o bi da ima više poverenja, pomisli ona; poverenja da će se pojaviti nešto dobro. Nama se uvek pojavi.

Pošto ni sad nisu imali šta da rade, brojali su proticanje dura, i komentarisali o čudnim načinima kako se slika dalekih zvezda napinjala, mutila i rastezala oko veoma bliske, ali čudovišne pojave tačno ispred njih, koja im je sad bila već tako blizu. Transferna

tačka postala je još mnogo veća, i ispunila četvrtinu prednjeg prozora, kad se Retin 'tutor' napokon pojavio, sa jednim tihim 'paf!', iznad crne kutijice. Malo lice gledalo ih je sa trijumfom u očima.

"Uspeh!" reče pobedonosno.

Reti žmiru.

"Naš'o si način da upravljaš ovom kantom?" reče ona.

"Još bolje od toga! Uspeo sam da pojačam sistem za komunikaciju i da mu proširim raspon talasnih dužina!"

"Da?" reče Dver, i koraknu napred. "I?"

"I dobio sam jedan odaziv, najzad!"

Dvoje ljudi se pogledaše, pitajući se šta bi to moglo značiti. Reti opsova i reče: "Nisi valjda pozvao Jofure na nas - one avetinje - nisi valjda?"

Kad bi Jofuri stvarno pojurili za ovom olupinom, to bi, možda, pomoglo onima u Brazdaču; ali ta kombinacija nije zanimala Reti, koja nije imala ni najmanje volje da opet bude živi mamac. Štaviše, radije bi se bacila u transfernu tačku - bilo kako - nego da se preda hrpama smrdljivih masnih prstenova.

"Ne, taj bojni brod je izvan našeg efektivnog dometa, zato što je zaronio u atmosferu one zvezde, crvenog džina, gde smo videli i neke druge moćne letelice koje se bave nekim energičnim aktivnostima koje ne uspevamo jasno da razaznamo.

Spasioci o kojima govorim su sasvim drugi."

Tutor začuta.

"Da čujemo..." reče Dver podozrivo.

"Kad smo osposobili aktivne skenere, što je jedva uspelo jer u početku nisu hteli da rade, video sam u blizini nekoliko brodova, koji beže ka transfernoj tački isto kao i mi! Posle još nekih dodatnih napora, uspeo sam da privučem pažnju najbližeg... koji je onda malo promenio kurs, tako da sad dolazi ka nama!"

Reti i Dver jurnuše ka zadnjim prozorima, maltene se spitičući jedno preko drugog. Tu provedoše zureći neko vreme u svemir. Tutor im je govorio gde da gledaju, ali nisu uspevali primetiti ništa osim ogromne zvezde koja je, i na ovako velikom rastojanju, izgledala veća nego nokat od palca kad je ruka potpuno ispružena. Besne protuberance vijorile su se svojim usporenim načinom sa zvezde u okolni prostor, čineći da izgleda još veća.

Dver pokaza prstom.

"Eno! Tri stepena nagore od Izmunuti i dva stepena levo. Sasvim sigurno ćeš videti."

Reti je gledala i gledala, ali to 'sasvim sigurno' nije se ispunjavalo. Svuda mnoštvo zvezdica, koje sijaju igličasto...

... ali se neke od njih i kreću, kao grupa, mada veoma malo. Kao jato vrlo sporih ptica. Pokrenule su se složno malo levo; posle nekog vremena, malo desno, i stalno tako, kao da se jedan maleni deo neba odlučio da se od Izmunuti udaljava u cik-cak.

Najzad je sagledala... Te zvezdice u složnom pokretu činile su formaciju nalik na blago nagnuti kvadrat.

"Dobro, to nisu zvezde", reče ona prigušeno.

"To su odsjaji", reče Dver. "Kao sa jednog velikog ogledala. Kako je to moguće?"

Tutor je, izgleda, bio najzadovoljniji kad mu se pružala prilika da objasni nešto sasvim elementarno.

"Slika koju vidite", reče on, "nastaje zato što se tamo nalazi ogroman kolektor energije i materijala. Zaista je kao ogledalo. Na galaktičkom sedmom to se kaže 'ntove tuniktun'. A na engleskom, tradicionalni izraz za to je: solarno jedro.

"Ovim metodom služe se uglavnom ona razumna bića koja ne sagledavaju vreme kao tako važan činilac kao što ga sagledavate vi, disači kiseonika. Ona posada tamo koristi ipak i jedno sredstvo da donekle ubrza svoj let - dopunske gravitacione motore. Oni to rade da bi pobjegli od haotičnog ponašanje zvezde Izmunuti. Pri ovim pseudobrzinama, trebalo bi da ta letelica uspe da nas pokupi, i posle toga da usmeri sebe ka optimalnoj vodećoj niti u onoj transfernoj tački napred, i sve to na vreme, tako da nas ponese ka svome nameravanom odredištu."

Dver diže obe šake.

"Ej-ej-eeeej! Stani malo! Da li to znači da bića koja pilotiraju tim 'ogledalom' tamo - ne dišu kiseonik? To jest, da uopšte nisu deo, hm, deo..."

"Civilizacije Pet galaksija? Ne, gospodine, nisu njen deo. To su mašine, koje su izgradile svoju sopstvenu kulturu, i koje putuju svemirom kako one žele. Ni najmanje ne liče na mene, niti na robotske vojne odrede Jofura. Njihovo ponašanje je čudnovato. Ali reklo bi se da sada imaju volju da nas ponese kroz ovu transfernu tačku. To je mnogo bolja situacija nego ona u kojoj smo bili do maločas."

Reti je nelagodno odmeravala pogledom to 'jedro' u svemiru. Posle nekog vremena mogla se videti cela glatka, svetlucava površina, a u samom središtu jedno 'гнездо' svijenih, komplikovanih, takođe svetlucavih objekata. Ispred Retinog broda transferna tačka se brzo povećavala, a iza broda - ovaj ogledalski brod mehanoida. Reti se nije mogla odupreti divljem osećanju da se našla uhvaćena u zamku između neprelazne litice i divlje zveri.

"Ovo, ovo..." započe ona pitanje. Usta su joj bila suva. "Ovo što dolazi da nas spase. Šta je to čudo radilo kod Izmunuti, pre poremećaja?"

"U većini slučajeva, nije lako razumeti druge redove života", reče hologramska slika 'tutora' sa poda. "Ali u ovom slučaju lako je. Ova klasa naprava zove se 'žetelac/sakupljač otpada'. Takve mašine zahvataju sirovine koje će kasnije biti upotrebljene za razne građevinske i inženjerske poduhvate. Jedro je sigurno služilo da se iz zvezdane atmosfere prikupljaju atomi metala, i drugi, zato što je Izmunutin 'zvezdani vetar' veoma bogat. Ali onda je naišao poremećaj na Izmunuti, oluja, i zato ovi mehanoidi sada beže. Naravno, čim se ukaže prva sledeća prilika, oni će zgrabiti materijal iz bilo kog drugog izvora akumulirane ili kondenz..."

Veštački glas iz holo-slike zamuknuo je a lice se zaledilo. Čutanje potraja nekoliko dura.

"Iz bilo kog drugog izvora", ponovi Dver, prigušeno, tutorove reči. "Na primer, ako opazi neki slupani svemirski brod, negde usput?"

Reti se oseti obamrlo.

Tutor ne reče "uuuuups".

Nije bilo ni potrebno.

Dvoje mladih Ljudi gledali su kako se na brodu mehanoida, koji je njihovu letelicu zahvatio jakim poljima i počeo je uvlačiti u mračni otvor u svom središtu, rasklapaju i pripremaju kandže, hvataljke, i divovska sečiva nalik na kose. Uokolo tog 'гнезда', koje je sad bilo nadohvat ruke, širila su se u daljinu velika prostranstva mehanoidnog 'ogledala' koje se prelivalo iskricama svetlosti.

Lark

Nešto se dešavalo.

Paluba je podrhtavala i povremeno se malo njihala. Prigušena tutnjava razlegala se kroz mekane zidove. U prvi mah nije razumeo.

Onda se setio da je takve zvuke u jofurskom bojnom brodu već jednom slušao - kad su Lingova i on bili tek zarobljeni, i kad je šest naroda Jijoa uspelo da iznenadi neprijatelja ogromnim plotunom raketa, mada primitivnih.

Tada je Lark bio u prilici da na jednom 3-D monitoru, kakvom-takvom, prati kako ta stabla gigantskog bambusa, punjena eksplozivom, šibaju kroz nebesa iznad Nagiba kao duhovi-osvetnici, hiljade stabala obrađenih ručno, najvećom veštinom koju je Jijo mogao dati, i poslatih u misiju odmazde. Setio se kako je tad upućivao molitve Bogu da bar neki projektil prođe kroz odbranu i pogodi jofursku lađu - da ubije i njega, ali i sve gnusne jofurske zavojevače; da raznese ovaj okrutni brod.

A onda se začulo isto ovakvo potmulo gruvanje.

Lingova mu je tada objasnila da je to paljba odbrambene artiljerije; da su jofurska oružja progovorila. Jedan po jedan, ponositi projektili Jijoanaca pretvorili su se u paru, ne uspevši da pridu ni blizu svojoj meti... a Lark se morao pomiriti sa činjenicom da će ostati živ.

Ovog puta, kadenca odbrambene vatre bila je desetostruko brža.

Pa, ovo im zvuči prilično panično, reče Lark sada sebi; pitam se od koga se te hrpe masti sada brane.

Međutim, gonioци mu nisu dali vremena da o tome razmišlja. Roboti-tragači, nahuškani na njega, nisu nimalo marili za događaje u okolnom svemiru; neumoljivo su nastavljali da pretražuju krivudave hodnike i da sužavaju Larkov prostor sakrivanja. Bilo je nemoguće provući se pored njih, zaći im za leđa. Potiskivali su ga uporno ka 'severu' ogromne loptaste lađe.

Poteru je dopunjavala šištava jofurska soldateska, koja je za robotima nastupala u grupama, po tri-četiri Jofurska vojnika zajedno. Nekoliko puta Lark je začuo da, iza njih, odjekuje i jedan ljudski glas, koji je povicima pozivao i usmeravao neprijatelje da brže pojure niz ovaj ili onaj hodnik. Glas Čoveka koji rovari protiv sopstvenoga roda i naroda.

Ranov glas.

Larku je preostalo vrlo malo opcija, ili nimalo. Sada je na strani dušmana bio i Ran, izdajnik, pa zbog toga purpurni trekijevski prsten, ionako već po svoj prilici istrošen, nije više mogao poslužiti kao sredstvo za neprimetno provlačenje. Zato Lark odluči da beži prema mestu gde je ranije, sa Lingovom, izveo uspešnu sabotažu. Ka mestu gde su bacili bombu (makar i slabu, jadnu) a onda, povlačeći se trijumfalno kroz oblake dima, posmatrali kaos u nervnom centru ogromne ratne lađe. Tada su se njih dvoje smejali, oduševljeni što im je diverzija tako dobro pošla od ruke. Pomoću purpurnog univerzalnog 'raskovnika' krstarili su po unutrašnjosti broda kako god su hteli, prkoseći pokušajima neprijatelja da ih uhvati.

Doduše, možda ga pamćenje vara; možda tad nisu bili baš toliko oduševljeni i radosni, nego se to njemu samo čini, zato što je ta epizoda bila toliko bolja od ove sadašnje nevolje. Bila je - u poređenju sa ovim sada - čista radost. On bi sad sve dao da se vrati u ono vreme. Možda su oni, zapravo, lunjali polugoli kroz tuđinski brod, gonjeni kao gamad, ali bar je bio srećan što je Ling bila uz njega.

Sigurno je prošao čitav jedan dan, pa i više, otkad se Lark poslednji put odmorio. Hrana je sad za njega bila samo uspomena koja brzo bleđi. Nema više ni trenutka slobodnog vremena da istražuje odaje kroz koje prolazi. Preostala mu je samo napeta budnost životinje gonjene u stopu, životinje koja se očajnički bori da još malo odloži ono neizbežno.

Drhtaji broda su se pojačali, sada praćeni i nekom drugačijom tutnjavom u daljini. Normalna 'mirišljivost' vazduha u jofurskim hodnicima počeo se dopunjavati novim, gustim smradovima, koji su dopirali sada iz... ventilacionog sistema. Neki su bili njemu nepoznati, ili donekle poznati ali suviše komplikovani da bi ih rastumačio, ali na osnovu svog dugogodišnjeg poznavanja Trekija na Jijou Lark prepoznade dva glavna scentomera, čije značenje je bilo: strah i odbojnost, gađenje.

Posada broda se, dakle, zbog nečeg jako uznemirila.

Neprijatan osećaj u nogama upozoriše Larka da se u brodskom veštačkom gravitacionom polju dešavaju neki pomaci; pod hodnika kao da se u jednom trenutku nagnuo u jednu stranu, a u sledećem sasvim prestao (ali, samo na trenutak) da pritiska tabane Larkovih bosih nogu. Postojano pozadinsko brujanje brodskih motora dobi neke povišene tonove, ali se i pojača. Lark je bio u iskušenju da jurne u neku pobočnu prostoriju i da pokuša uključiti neki ekran, samo da bi video šta se dešava. Ali dušmani su bili tako blizu da bi ta soba mogla postati klopka iz koje on više nikada ne bi živ izašao.

Nekoliko dura kasnije, oseti duž leđa nervozne trnce koji su ga upozoravali na primicanje robota; ovo neobično čulo, osetljivo na robotska gravi-suspenziona polja, već nekoliko puta ga je spaslo. Miris nadirućih jofurskih militarista takođe se pojačao. Gonjen time, on ubrza bekstvo.

Na još jedan viši nivo, brzo! reče on sebi.

Potrča uz rampu ka još jednom višem 'spratu' broda. Naravno, znao je dobro da ovim potezom još više sužava obim prostora po kome može bežati. Neprijatelji će ga uskoro saterati u ugao iz koga bežanja neće biti...

Lark ustrča uz rampu i nađe se na sledećem spratu, i potrča dalje, ali već iza prvog ugla stade kao ukopan, sa uzvikom neprijatnog iznenađenja.

Samo nekoliko metara ispred njega bio je Ran, koji dreknu iz sve snage: "Eno ga!" Zatim počeo to isto vikati u zlatnu narukvicu na zglavku šake. "Eno ga, eno ga! Vidim podlaca!" dernjao se visoki ratnik Danikenovac.

Lark se već okrenuo i stušio u suprotnom pravcu - jedinom preostalom. Činilo se da tamo, u tom 'tunelu', nema progonitelja. Čuo je da, iza njega, Ran prelazi na gal dva, jezik koji je u komunikaciji sa Jofurima korisniji nego psovanje i vika na engleskom.

"Na ovu lokaciju odrede brzo uputiti. Lovina je ovde, na domaku", glasila je Ranova poruka.

Lark razmisli o mogućnosti da stane, zavuče se u neku udubinu sa strane, sačeka Rana u zasedi i napadne izdajnika. Možda je to bolje nego bežati sve dok ne naiđu roboti koji su na njegove pesnice savršeno otporni.

Ali on se opredeli da beži slobodan, makar samo još nekoliko trenutaka. Nastavi poslednjim pravcem bekstva, uzanim hodnikom koji verovatno nije vodio nikud.

Krici iza njega postadoše trijumfalni, i Lark vide zašto: hodnik je bio na kraju zatvoren, bio je to ćorsokak. Nepunih četrdeset metara ispred njega bio je zid. Dalje se nije moglo.

On zastade pokraj poslednjih zatvorenih vrata, i drhtavim rukama podiže purpurnog mini-Trekija do senzorne ploče. Razređena izmaglica štrcnu ka ploči, ali, uzalud. Možda se mali torus umorio, ili su jofurski komandanti izvukli pouku iz dosadašnjih događaja. Vrata ostadoše nepopustljivo zatvorena.

Okrete se. Ran je stajao poprilično daleko, i odatle pobednički vikao; ali nije prilazio bliže. Čekao je da dođu roboti i sami Jofuri, da obave prljavi posao. Prođe dura, prodoše i dve, a to se ne dogodi. Njih dvojica su samo stajali i gledali se s mržnjom. Onda se pojavise dva robota, a za njima dva Jofura, i počеше nastupati ka Larku. Za njima pođe Ran, osmehnut.

Najednom, levo od Larka zid hodnika poče da podrhtava i da zrači vrelinom. Lark se pomače korak dva odatle, do samog desnog zida. Levi zid se poče žariti i nadimati, naročito jedan oval sa čijih ivica stadoše da pršte rastopljene kapljice nekog materijala. Lark podiže obe ruke da zakloni oči. Stravičan smrad dopre iz tog zida, smrad Larku poznat jer ga je osetio prilikom poseta kuli Gilde eksplozera, u Tarek gradu; tako zaudara samo sumpor-vodonik.

Taj oval otpade sa zida, i Lark, vide da mu je time otvoren prolaz u neki novi hodnik, nekako sablasno osvetljen. Jurnu tamo, ali se sudari sa talasom vrelih isparenja koji ga baci silovito unazad i tresnu o isti onaj desni zid ispred koga je maločas stajao. Lark se stropošta na pod, o koji bolno udari rukama; a talasi pržeće vrućeg vazduha jurnuše ka robotima, Jofurima i Ranu.

Tokom nekoliko trenutaka, sva čula bila su mu toliko 'ispreturana' da ništa nije registrovao; samo je ležao otupelo. Bio je svestan samo dve činjenice: da ga sve boli, i da je živ. Posle nekog vremena otvori oči. Ali onda poče žmirkati u neverici.

Oni koji su do pre nekoliko trenutaka ležerno marširali da ga uhvate, sada su bežali navrat-nanos niz hodnik, gledajući da 'uhvate tujanj' što pre oko prvog zavijutka. Ran se, u bekstvu, osvrnu na tren; u njegovim bleđim očima sjaktao se užas. Jofurski ratnici već su stigli, onako masivni, da se odgegaju u zaklon. Samo dva robota ostadoše na vidiku, tamo na zaokretu hodnika, kao da su spremni da stanu na megdan nečemu, nečemu u šta bi mogli i pucati - ali, radije ipak ne bi.

Lark je znao da bi trebalo da je srećan što su njegovi neprijatelji pobjegli od neke sile. Ali sad je trebalo da se i on osvrne, da pogleda iza i iznad sebe, da vidi šta je to došlo. Ustručavao se. Shvati da ni on, ipak, radije ne bi.

Nekako znam da mi se neće dopasti, reče on sebi.

Miris ukvarenog jajeta bio je maltene neizdržljivo jak, a hodnik se ispunjavao blagim osvetljenjem. Očigledno, ta svetlost dopirala je, kao i jedno novo, tiho brujanje, od nečeg što se bližilo Larku.

On prikupi hrabrost, osloni se na opečenu desnu ruku, i prevrte se na leđa.

Stvorenje je bilo samo korak-dva iza njega, i primicalo se. Zapravo je tek prošlo kroz novonastali otvor u zidu. Lopta, prečnika možda tri metra, koja je zračila nekim svojim sjajem. Jedva je uspevala da se protisne kroz hodnik. Imala je metalni izgled, i boju bronze, pa ipak, kao da je bila sva od tečnosti; talasala se i njihala valjajući se lagano napred, tako da je više ličila na kesu punu tečnosti nego na balon. Lark se seti živih ćelija koje je nekada gledao kroz svoj voljeni mikroskop, onda kada su on i drugi mudraci imali vremena da tragaju za znanjem, da se bave onim što je na primitivnome Nagibu važno za nauku.

Ćelija. Ovo je ćelija, mnogo veća od Larka celog. Živa.

Uviđajući istinu, on reče sebi...

Ovu vrstu živih bića ja nikada ranije nisam video.

Čulo se čak i pljuskanje iznutra, kao od vode, dok je ta stvar puzila bez žurbe prema Larku, popela se na njegova stopala, pa preko nogu, celom dužinom njegovog tela, pritiskajući ga tako da više nije mogao ni da makne. Duboka, paralizujuća hladnoća počela da mu prodire sve do kostiju.

Drugi deo: REDOVI ŽIVOTA

Već eonima - još od kako su blagosloveni Praroditelji otišli - pojedine mislilački raspoložene kiseoničke rase postavljale su pitanje takozvane 'popunjenosti'.

Ako je život tako česta pojava, i tako vibrantan, ovde, u civilizaciji Pet galaksija, pitaju oni, zar ne bi trebalo da vidimo znake života i drugde?

Astronomi izbrojaše još sedam stotina milijardi galaktičkih 'vatrometnih točkova' i ovala i drugih ogromnih skupina zvezda širom svemira; neke od tih galaksija su veće čak i od naše Prve. Stvarno bi nelogično bilo da se samo i jedino u ovih pet uzdigne razumni život.

Koliko je tu mogućnosti upropašćeno! Ako je tako.

Naravno, o tome postoje različita mišljenja. Među mnogim društveno-verskim savezima koji sačinjavaju ovu našu raznorodnu civilizaciju, neki insistiraju da mi moramo biti jedinstvena pojava, jer svaka druga mogućnost značila bi ruganje našim Praroditeljima, Praocima našim. Neki drugi sagledavaju sve te milijarde drugih galaksija kao boravišta uzvišenih Transcendenata, koji, navodno, tamo pređu kad dovrše dugotrajni proces samousavršavanja na ovom nivou realnosti.

Mnogi su pokušavali da prodru kroz taj veo pomoću naučnih instrumenata, kao što su, na primer, gigantski teleskopi. Usmeravali su ih prema spolja, i studirali naše bezglasne susede. Uistinu, neke anomalije su nađene. Na primer, nekoliko svemirskih objekata koji emituju svoj prirodni šum kratkim, isprekidanim pulsiranjem, i čija je struktura izuzetno složena. Mnoge galaksije izgledaju kao da su izgorele, kao da su neki unutrašnji požari protutnjali kroz njih i uništili, u jedan mah, gotovo sve planetne sisteme tamo.

Pa ipak, podaci su uvek nekako dvosmisleni, uvek je moguće nekoliko raznih interpretacija. Naša Velika biblioteka puna je i kreata tim debatama, koje traju već eonima.

Da li su i druge galaksije međusobno povezane hiperspacijalnim transfernim tačkama, kao naše? Da li je, dakle, i tamo moguće preskočiti, začas, ogromna rastojanja u ravnom prostorvremenu? Ni najbolji naši modeli i kalkulacije ne dadoše definitivni odgovor na to.

S vremena na vreme, poneka mlada rasa postane nestrpljiva i pokuša ta pitanja da postavi Onima Starima - rasi mudraca, koja se dobrovoljno odrekla zvezdanih brodova samo da bi dalje razvijala svoju dušu u Zagrljaju plima, i da bi jednoga dana mogla da se uzdigne u sledeći, viši red života.

Ovi naši drevni odgovaraju kako su kad raspoloženi, nekad ignorišu pitanje, a nekad daju nezadovoljavajuće odgovore.

Sami smo, odgovori jedna zajednica Onih Starih.

Ne, nismo, javi se druga. Druge galaksije, baš kao i ova naša, vrve preobiljem svakojakih vrsta razumnog života, a Uzdizanje je i tamo sveta dužnost koja se predaje na smenu, sa jedne vrste na drugu. Potom se iskusnije rase, i tamo, posvećuju dužnostima transcendencije... kao što sada činimo mi.

Jedan 'grozd' Onih Starih tvrdio je da zna pravi odgovor, drugačiji - da većina tih kosmičkih ostrva biva nastanjena odjednom, naglo: prva rasa koja dostigne razum i zvezdoletnu sposobnost raširi se kroz sve galaksije koje se zateknu u transferno povezanoj grupi, i zatim sistematski uništava ili porobljava sve oblike života koji nastanu kasnije. Takve galaksije su siromašne jer nemaju ni raznovrsnost, a ni uvid, kao mi; njima nedostaje ona mudrost koju su naši blagosloveni Praroditelji pokazali kad su započeli veliki lanac Uzdizanja.

Nije ni tako, kažu neki od njih, još jedna takva grupa zavedena negde u to klinasto ledeno stanište, zgurena u zahvatu plima kontemplacije. Mi osećamo da iz takvih galaksija dopire ujedinjenost namere, da, ali to samo znači da su oni, evolucijom, već dostigli potpuno ujedinjenje: jednost! Ono uzvišeno stanje koje se sastoji u tome da su sva razumna bića deo samo jednog nad-uma...

Posle dužeg vremena postalo je jasno da se iz sveg tog nesuglasja mogu izvesti samo dva zaključka, od kojih, opet, samo jedan može biti tačan.

Ili naši Oni Stari naprosto ne znaju ništa o tome, a ipak pričaju, proizvoljno...

Ili svi ti njihovi odgovori uzeti zajedno čine jednu propoved. Pouku samo jednu.

Da se druge galaksije nas ništa ne tiču! Eto, to je, verovatno, prava pouka. Da mi treba da gledamo svoja posla, kao što mladim rasama i dolikuje - da se borimo, uzdižemo, u stalnom nadmetanju između sebe; da treba da prikupljamo iskustvo i snagu za sledeću etapu.

Istinite odgovore dobiće samo oni od nas koji prežive test, kada se, konačno, suočimo sa blistavom svetlošću Velikog Mučitelja.

Hari

Činilo se da E prostor nije jedini u kome ideje imaju neku svoju samostalnu egzistenciju. Kad se vratio u bazu Kazkark, Hari ju je zatekao prepunu glasina. Čudna govorkanja kružila su kao vrlo gladni paraziti koji se bacaju u skokovima sa jednog nervoznog domaćina na drugog, i vrlo uspešno se razmnožavaju u atmosferi zarazne brižnosti.

Hari je, pilotirajući svojim izviđačkim brodićem, otišao do severnog pola planetoida Kazkark, spustio se u dok rezervisan za Navigacijski institut, i, sa velikim olakšanjem, ugasio motore. Sada je želeo samo jedno: da sledećih nekoliko dana spava, a da ne mora da se bori sa onim upornim, zamornim E-prostornim snovima. Ali tek što se iskrcao i počeo popunjavati protokole za razduženje, ponese ga vrtlog sumnjivih ogovaranja.

"Priča se da je došlo do raspada Abdikatorske alijanse na nekoliko jeretičkih frakcija koje sada ratuju između sebe", promrmljao je jedan trgovac Tormudž koji je stajao u redu ispred Harija ispred šaltera za imigraciju. To je rekao na žurnom, zveketavom galčetvrtom. "A Liga predostrožnih i neutralnih klanova izgleda da je otpočela mobilizaciju, napokon; oni sad prave jednu, kombinovanu flotu, pod komandom Pargija!"

Hari se zagleda u tog Tormudža - mršavog stvora žućkaste kože, koji kao da se sav sastojao od laktova i kolena - a onda odgovori na tom istom jeziku.

"Priča se? Ko priča? Na kojim medijima? Sa koliko verodostojnosti?"

"Bez ikakve verodostojnosti!" To je rekao, iza Harija, jedan diplomata iz naroda Ulomin; na resama svojih pipaka imao je obojene kapice, da bi se sprečilo nehotično ispuštanje polena. Taj Ulomin priđe, vukući se krljuštavo po podu, malo bliže; a svoj prezir prema Tormudžu izrazi mlazićem narandžaste pljuvačke koji za malo promaši Harijev rukav.

"Ja sam doznao iz proverenih izvora", nastavi Ulomin, "da ta eminentna rasa, visoko cenjeni Pargiji, namerava da istupi iz te Lige - i da se u celosti povuče iz svih galaktičkih poslova - zato što su zgađeni ovim sadašnjim stanjem haosa. Ta plemenita rasa uskoro će se povući u blagosloveni mir, pridružiće se svojim pradrevnim pokroviteljima u sretnom vilajetu plima. Samo retardirani glupak može verovati u neke vesti drugačije od tih."

Hari zaključio da se ova poslednja rečenica teško može nazvati diplomatskom.

Tormudž je reagovao tako što je besno rasklopio sve četiri svoje ruke i obe dugačke noge - tako naglo da je pri tome kvrgavom glavom bupnuo u plafon - a onda, žmirkajući bolno, otišao krupnim i odlučnim koracima, žrtvujući na taj način svoje mesto u redu.

A, zato si ti to, pomisli Hari osvrnuvši se i pogledavši Ulomina, stvora koji je očigledno dobro poznao psihologiju drugih rasa.

Samo nemoj to pokušati na meni, pomisli Hari; ja se odavde ne mičem pa makar mi neko rekao da sam ujak nekom delfinu.

Diplomata kao da je prihvatio da je to tako, pa je samo mahnuo sa dva pipka, univerzalnim gestom smirene dobre volje. Hari, a za njim i Ulomin, već sledećeg trenutka se pomaknuše za jedno mesto napred u redu.

Hari izvadi svoju prenosivu informacionu pločicu i pogladi na njoj komandne kvržice; za tren dobi pristup do ogranka Galaktičke biblioteke na ovom planetoidu, i to do direktorijuma 'Vesti'. Ovdasnji ogranak Biblioteke bio je izvrsno informisan, zato što su se na samom Kazkarku nalazili regionalni štabovi nekoliko važnih Instituta. Međutim, u Vestima - ni reči ni o kakvom raskolu među Abdikatorima. Štaviše, prema zvaničnim izvorima, Pargiji i sad sede u galaktičkim savetima, gde su veoma uticajni, i zahtevaju mir i održavanje od nasilja, traže od svih militantnih saveza da povuku svoje armade i da sadašnju krizu reše pregovorima a ne ratom.

Dakle, sve što je čuo od ove dvojice bilo je netačno? A da li je? U normalnim vremenima, Hari ne bi ni pomislio da posumnja u istinitost onoga što donosi, kao vesti, Galaktička biblioteka. U civilizaciji Pet galaksija postojala je izreka da se ništa nije stvarno dogodilo dokle god se nije i na vestima Biblioteke pojavilo. Može tačno pred tvojim očima da eksplodira neka planeta - to još neće biti potvrđena činjenica, dokle god se ne saopšti i na ekranu u čijem uglu se pali i gasi ikonica sa galaktičkom spiralom i zracima.

Ali ovo, očigledno, nisu bila normalna vremena.

Kasnije, dok je čekao pred kioskom carine, Hari je čuo kako u blizini razgovaraju jedna Talpurka, po zanimanju trgovkinja semenom, i jedan hodočasnik Guldinar. Talpurka se žalila da je tokom prelaska iz Treće galaksije morala da prođe kroz mnoge odvratne nove promene vodećih niti na raznim transfernim tačkama, i kako joj je zbog toga bila muka. Hariju nije bilo baš lako da prati talpurski dijalekt - koji je ona stvarala trljanjem zubaca na svojim rudimentarnim krilima - ali je razabrao da je kod nekoliko najvećih transfernih tačaka došlo do pomaka u oscilacionim obrascima, zbog čega su ili izgubile koherentnost ili se sasvim ugasile.

Krhki, tanani, paukoliki Guldinar odgovorio je istim dijalektom, govoreći kroz mehaničku napravu pritegnutu kaiševima uz jednu nogu.

"To su neka sumnjiva objašnjenja", reče Guldinar. "A zapravo su samo izgovori, koji nam stižu od velikih sila, zato što one hoće da prigrabe sebi najbolje hiperprostorne veze, da ih monopolizuju, u cilju strateških manevara."

Hari se namršti. Od zabrinutosti počeo da ga svrbi krzno ispod uniforme. Ako se nešto dešava sa transfernim tačkama, ako one gube upotrebljivost, onda je to od vitalnog značaja za Navigacioni institut. On hitro opet potraži po ogranku Biblioteke, ali uzalud. Nađe samo rutinska obaveštenja o putovanjima, i rutinska upozorenja o zaobilaznjima na nekim putanjama.

Pa, valjda će mi Verkvin reći, zaključio on; stara je to zmijurina, sigurno će znati ako se išta desilo.

Jedna od tema koje su zanimale Harija, ali ne i ove raspričane pojedince uokolo, bila je opsada Tere. Pre nekoliko nedelja, kad je polazio u patrolu po E prostoru, omča oko Zemlje i Kananskih kolonija zatezala se postupno ali sve jače. Zemlji su pomagali Timbrimiji i Thenanijanci, i ta je pomoć bila dobrodošla, ali bojne flote desetak fanatičnih alijansi obustavile su, barem privremeno, svoja međusobna koškanja i složno pritegle blokadu; bila je presečena svaka komunikacija, ali i trgovina, sa Harijevom prapostojbinom.

Iako u iskušenju, uzdržao se od postavljanja Biblioteci ijednog pitanja o tome. Jer on se sada nalazio u takvom političkom položaju - još je na probnom radu - da ne bi ni bilo pametno da postavlja premnogo pitanja o svom starom klanu.

Od mene se zahteva da više ne budem zainteresovan za to, reče Hari sebi. Moj dom je sad Nav-inst.

Prošao je kroz carinu, i stigao do sledeće prepreke, dobro znane i vrlo neprijatne. Bio je to jedan visok Huniš kisela lica, u glatko-svetlucavoj odeždi starijeg pokrovitelja i sa značkom magistra Migracionog instituta, koju je nosio na jednom ramenu: inspektor Tvafu-Anuf. U njegovim rukama sada je bila ploča preko koje se prelivalo obilje podataka, dok su skeneri pretraživali Harijevu letelicu/stanicu. Pri svakom svom povratku sa misije Hari je morao da trpi da taj dvonogi mužjak, u čijim se crnim očima nije čak ni moglo nazreti bilo kakvo veselje, pregleda ceo bio-manifest broda, da ne bi slučajno negde promakao ilegalni genetski materijal, a istovremeno da svojim huniškim 'balonom' od kože, ispod grla, proizvodi potmulo tiho brundanje, pompezno ali i podsmešljivo.

Zato se Hari poprilično iznenadio kad mu se ovaj krupni i snažni birokrata obratio tonovima koji su zazvučali nesumnjivo prijateljski.

"Vidim da se vraćaš iz E-prostora", reče inspektor na gal sedmom, dakle na onom jeziku koji je, od svih galaktičkih jezika, Zemljanima najmiliji. Govorio je tonovima zatalasanim na prijateljski način. "Hrrr-mmm. Dobrodošao kući. Nadam se da je putovanje bilo zanimljivo i prijatno?"

Hari je žmirkao i pitao se otkud taj neformalni pristup. Gde je ona uobičajena nadmenost?

Bilo je normalno da tipovi iz Migracionog nastupaju oholo i nadmoćno. Jer njihov Institut nadzire izvesne poslove koji su, bukvalno, od kosmičkog značaja, na primer: kod kojih zvezdanih sistema se bića koja dišu kiseonik smeju, ili ne smeju, nastanjivati, ili koji će kiseonični svetovi biti stavljeni na ugar, izvan domašaja bilo kog razumnog bića, za izvesno vreme. U poređenju sa time, Harijeva organizacija bila je 'mali rođak', jer je imala dužnosti kao negdašnje obalske straže na morima Zemlje - da osmatra prilazne puteve, vremeprostore prilike, i da brani bezbednost učesnika u galaktičkom saobraćaju.

"Pa, hm, E-prostor je carstvo iznenađenja", uzvratilo Hari obazrivo. "Ali moja misija je protekla onoliko dobro koliko se to može očekivati. Hvala na pitanju."

Jedan mali čupkavo-krznati Rusit, pripadnik rase koja je šticećenik Huniša, i koji je tretiraju kao poslugu - priđe i stade pokraj svog gazde, i uperi aparat za snimanje prema Hariju, što ovome samo poveća nervozu. Inspektor se primače bliže i nastavi da se raspituje.

"Naravno, ja ovo pitam samo iz čisto lične radoznalosti, ali, da li bi me hteo obavestiti o nečemu? Dok si patrolirao po E-prostoru, da li si kojim slučajem primetio neka izuzetno velika memoidna bića? Hrrmmm. Možda neki konceptualni entitet koji bi bio sposoban da se pruži iz svog rodnog kontinuuma u... hrrrrm... u druge nivoe stvarnosti?"

Harijev instinkt bio je, da se sad još više zatvori. Huniši, kao i mnogi drugi kiseonikaši, ne mogu podneti dvosmislene uslove E-prostora, niti gomile alafora nastanjenih tamo. Nikakvo čudo, ako se ima u vidu koliko su Huniši lišeni i humora, i mašte.

Onda čemu ovo iznenadno zanimanje?

Situacija je od Harija očigledno zahtevala da ne kaže ništa, ali da to zvuči formalno korektno pa čak i laskavo. On pribeže staroj taktici "da, bvana".

Dobro je poznato da se u E-prostoru memetički organizmi roje kao vakuumske ostrige na koritu sporog trgovačkog broda", reče on, prelazeći na gal-šest. "Ali, ovaj (o starije pokroviteljsko biće) videh samo stvorenja koja mi je moj jadni, napola uzdignuti mozak dozvolio da vidim. A to bejahu utisci tako primitivni da nikako ne mogu biti od interesa veličanstvenome biću kao što si ti."

Hari se nadao da Huniš neće reagovati na ironiju. U principu, svi koji se učlane u velike Institute odriču se, samim tim, svih svojih ranijih vernosti i predrasuda. Ali, još od katastrofe kod Novzore, opštepoznato je kakav je stav Huniša prema 'novopečenom' zemaljskom klanu. Kao neo-šimpanza, sada Šimpanza, narod koji se tek domogao razuma i koji je i sad u obavezi da služi Ljudima, Hari je od Tvfufu-anufa mogao očekivati samo snobovski stav.

"Ti si tu verovatno u pravu, (o mlađe, napredno biće koje puno obećavaš)", reče Huniš. "Ipak, mene i dalje (ovlašno) zanimaju tvoja zapažanja. Jesi li opazio ikakve (izuzetno velike ili složene) memoide da putuju (blisko) udruženi sa transcendentnim živim bićima?"

Inspektor je ploču sa podacima držao okrenutu ka sebi, ali svetlost sa te ploče odbijala se o glatke krljuštave pločice na njegovim grudima, tako da je Hari jasno video da se sve preliva dobro poznatom plavom bojom odobrenja. Sva proveravanja Harijevog broda/stanice bila su, dakle, završena. Nije postojalo više nikakvo zakonsko opravdanje da iko Harija zadržava ovde.

On još jednom promeni jezik - sad prede na engleski, jezik samouzdignutog klana sa Tere.

"Da ja tebi nešto predložim, Tvfufu-anuf. Učiniću ti uslugu i pokrenuću zvaničnu istragu o tome... u tvoje ime, naravno."

Hari okrete svoju značku ka inspektoru i, upadljivom kretnjom, snimi njegov identitet, pre nego što je Tvfufu-anuf mogao reagovati.

"Nije potrebno, nije! Samo čisto neformalno sam pitao, onako..."

Hari mu sa zadovoljstvom upade u reč.

"Ah, ne moraš mi zahvaljivati. Svi smo mi, najzad, položili zakletvu da ćemo sarađivati jedni s drugima. Zato ću srediti da to bude sa uobičajenim među-institutskim popustom cene, a izveštaj će biti upućen štabu Migracionog, sa naznakom da je za tebe? Hoćemo li tako? Može?"

Pre nego što je usplahireni Huniš mogao išta da odgovori, Hari nastavi.

"Odlično! Onda, po protokolima ulaska, i sa tvojom uzvišenom dozvolom, odoh ja."

Pođe pravo na malenog Rusita, koji se brže-bolje, sitnim trkom, skloni s puta. Zalete se pravo na barijeru, bez reči joj upućujući izazov da ga zaustavi ako sme.

Ona se povuče uz fijuk u stranu, otvarivši mu izlaz na avenije Kazkarka.

Možda je to bilo nenormalno, ali Hariju se dopadalo da živi u vremenu opasnosti i promene.

Pola galaktičke rotacije već - stotinak miliona godina - ova šuplja kamenčina koja plovi kroz svemirsku prazninu služila je kao dremljivo sklonište za galaktičke činovnike i takoreći nizašta više. U upotrebi je bila samo nekolicina od mnogobrojnih tunela koje je neka davna rasa izbušila kroz leteću stenovitu gromadu prečnika sto šezdeset kilometara, koja je time postala sunderasta. Ali sada, u samo petnaestak kadura od kako se Hari tu zaposlio, planetoid je doživeo velike promene. Katakombe u kojima je vladala mrtva tišina još od epohe Čturna počele su opet da bruje životom, jer su se u njih useljavale pridošlice svaki dan. U roku od samo nekoliko zemaljskih godina, tu je nastao jedan kosmopolitski grad. Sada je svaka pećina nudila nešto drugo, svaki hodnik je vodio do neke osobe; sveukupno, nastala je tu bogata mešavina utisaka za sva čula - mešavina nasumičnih uzoraka iz celokupnog raspona i bogatstva kulture kiseoničnih živih bića.

Pa, to je, pomisli Hari ironično, neka žešća koincidencija; kao da je sve to čekalo samo da se ja zaposlim na Kazkarku, dakle, na moj dolazak, pa da se dogodi.

Istina je, dabome, bila nešto drukčija. Istina je glasila da je on, Hari Harms, jedan od najmanje važnih slobodnih razumnih stvorova na čitavom tom planetoidu.

Hodanje... puzanje, gmizanje, skakanje, valjanje... svaka postojeća vrsta kretanja razumnih osoba bila je ovde zastupljena i videla se često. Oni koji su bili suviše krhki da se usprave u ovdašnjoj gravitaciji (polovini zemaljske) vozili su se u elegantnim hodničkim vozilima, koja su svojom prefinjenošću dostizala, ponekad, kvalitet minijaturnih svemirskih brodova. Hari je čak video desetak pripadnika jedne dugoruke sorte koja je donekle ličila na majmune gibone - ali sa purpurnim licima prevrnutim naopačke - kako se prebacuju od rukohvata do rukohvata, ostajući bukvalno u vazduhu, pod plafonom. Kad je video kako oni to rade, došlo mu je da počne da se smeje i da zahukće glasno ka njima, ali se uzdrža: ta rasa je verovatno pilotirala zvezdanim brodovima još kad su Ljudi životarili u pećinama. Osim toga, Galaktici retko imaju onu osobinu koju bi Hari nazvao smislom za humor.

Još do nedavno, većina stanovnika Kazkarka bila je u uniformama Migracionog, Navigacionog, ili Ratnog instituta, ili Velike biblioteke. Ali takvi, uniformisani (ili, moglo bi se reći, livrejisani) bili su danas u manjini, izgubljeni u moru drugih, koji su se šepurili u nepojamno raznovrsnoj odeći - od kompletnih, hermetizovanih skafandera, preko svećanih ogrtača na kojima je runama ispisana istorija rase i familije, pa sve do bića koja su se bez oklevanja šetala sasvim gola (ili sa pokrivenim samo organima za izlučivanje) tako da je sve šušalo od perja, kože, krljušti i torga.

Kad se Hari zaposlio, većina Galaktika nije umela da razlikuje neo-šimpanzu od stoličice za odmaranje nogu, toliko je slabo poznata i malo značajna bila porodica Zemlje. U poslednje vreme to se izmenilo. Dok je Hari prolazio, mnoga lica su se okretala da ga pomno odmere. Mnoga bića su se uzajamno i podgurkivala, i nešto prigušeno između sebe komentarisala - siguran znak da kriza oko onog broda Brazdač nije rešena ni tokom ovog Harijevog odsustva za Kazkarka. Očigledno, klan Zemlje postajao je sve više poznat na način kako to nije želeo biti.

Jedna stara, dobro znana galaktička poslovice sumirala je tu situaciju: "Kad ti se zlo piše, moćni te gledaju sve više."

Pa ipak, u većini situacija uspevao je da se oseća kao anonimni delić gomile, mase, dok je išao dugim putanjama ka svom štabu. Zaneto je posmatrao koliko je Kazkark sada prometniji nego što je bio kad je on kretao u patrolu.

Pomoću svoje značke očitavao je imigracione profile mnogih, na bulevarima i u ulicama, pa je znao da su ti sofonti uglavnom emisari i komercijalni delegati, i da su ih njihove rase, alijanse ili firme uputile ovamo da bi se dočepali nečeg korisnog, obezbedili izvesnu prednost, u trenucima kad se ustajala rutina jedne civilizacije raspada pod naletom sve izraženijeg nezadovoljstva. U haosu se može zgrabiti nešto neočekivano, pa su agenti i posrednici manevarisali, igrali prastare ugledne igre špijunaže, pravili i raskidali dogovore. Nuđen je mito naveliko, a lojalnosti su bile narušavane u igrama dvostrukih agenata, pri čemu su prevare bile tako kitnjasto i zapetljano izvođene da bi, u poređenju sa njima, dvorske intrige Medičija izgledale kao dečja igra u pesku. Vrzmati su se posvuda i mali klanovi, oni koji uopšte nisu mogli da utiču na galaktičku politiku niti na sudare bojnih armada; oni su nastojali da se dodvore moćnima, kao što su Kleši, Soroi i Džofuri; a ovi su, sa svoje strane, trošili materijalna sredstva izdašno, rešeni da uticajem nadmaše svoje neprijatelje.

Pošto se unaokolo razmenjivalo tako mnogo prenosivih simbola materijalnog bogatstva, procvetala je uslužna privreda. Trebalo je zadovoljiti potrebe svakog pojedinog izaslanika ili špijuna. Gotovo milion slobodnih sofonta i njihovih uslužnih mašina udovoljavalo je na Kazkarku tim potrebama, koje su bile uglavnom biološke - od specifičnih atmosferskih naklonosti pa do egzotičnih vrsta hrane i intoksikanata.

Baš dobro, pomisli Hari, što smo se mi šimpi ratosiljali jednog znatnog dela našeg čula mirisa, preusmerivši te delove mozga za potrebe sapijentnosti.

Šetkao se Ulicom Velikom - trgovačkom koja se nalazila blizu površine Kazkarka, a pružala se od južnog pa sve do severnog pola tog planetoida. Tavanica je bila pretežno od kamena, ali na svakih nekoliko kilometara pretvarala se u providne poluloptaste kupole koje su nudile zasenjujuće lepu sliku jednog od unutrašnjih spiralnih krakova Pete galaksije. Ulica Velika beše takva ista, ali potpuno prazna, bez ikog živog u njoj, kad je Hari, posle završene obuke u Navigacionom školskom centru, prvi put došao na Kazkark: bila je koridor aveti. A sad je svaki kutak, sa obe strane, bio popunjen nekom prodavnicom, ili nekim restoranom; a iz restorana su se širili organski mirisi tako jaki i mnogobrojni da je u tom vazduhu, neminovno, moralo biti za svaku živu vrstu bar ponešto otrovno! Zato je većina posetilaca morala, posle boravka u karantinu, proći i kroz anti-alergijske tretmane, a uz to i dobiti sredstva za jačanje imunološkog sistema. Pa i tako, mnogi su šetali ovim korzooom dišući samo kroz masku sa 'svojim' vazduhom.

A Hariju je baš prijalo bez maske. Na svakih nekoliko metara, nove arome jurišale su na njegove nozdrve i sinuse. Neke od njih izazivale su u njemu talase oduševljenja ili žestoke gladi. Druge su ga dovodile na ivicu povraćanja.

Ovo kao Njujork, rekao bih, pomisli on, sećajući se kako je izgledao njegov jedini, kratkotrajni boravak na Zemlji.

I njegov sluh bio je preopterećen. Iako standardnih galaktičkih jezika ima samo desetak, njihovih dijalekata ima nebrojeno mnogo, a nastaju u zavisnosti od toga kako svaka rasa proizvodi signale. Zvuk je bio najčešći prenosilac pregovora ili ogovaranja, pa je zujanje, pucketanje i stenjanje nekoliko stotina tipova živih vrsta ispunjavalo Veliku; činilo se da su to gotovo opipljivi talasi intriga. One vrste koje više vole da se sporazumevaju signalima pogoršavale su situaciju, mlatarajući i plešući i sevajući neumorno; a Hari je i te poruke čitao, i nalazio da su divne i zastrašujuće.

Pa tek psiho-moć...

Postojala su stroga pravila o tome koliko i kako psihomoćni pojedinci smeju da koriste svoj 'vividni spektar' u zatvorenom prostoru. Postojali su i detektori, večitno budni, koji su hvatali najgore prekršioce. Ipak, Hari je smatrao da deo ove njegove sadašnje napetosti potiče i od jakog pozadinskog šuma paranormalne aktivnosti.

Na sreću, Šimpanzi su, većinom, manje-više imuni na paranormalne poruke, ne čuju ih. Neke od onih crta koje su mu omogućile da u E-prostoru bude dobar osmatrač, takođe su ga činile poluimunim na kakofoniju mentalnih vibracija kojima je Kazkark bio ispunjen u ovom trenutku.

Naravno, mnogi tobožnji restorani bili su temeljito zaštićena sastajališta, gde su se održavali tajno zakazani 'randevui' agenata, i gde su pregovori vođeni sasvim neformalno; ponekad i pregovori između zvezdanih klanova koji su već bili prijavljeni kao zaraćene strane kod Instituta za civilizovano ratovanje. Hari krajčikom oka vide kako jedna nadmena Soro, izgledom kao gušter, sa omanjom grupom pratilaca iz naroda Pila i Paha koji su soroski štićenici, krišom ulazi, glatko i brzo, u jedan 'lokal' na kome je vlasnik istog trenu ugasio svetleći znak 'Imamo mesta'... ali je vrata ostavio odškrinuta, kao da očekuje još jednog gosta.

Moglo je biti zanimljivo ostati još neko vreme u blizini i videti ko će još doći na tajnu večeru sa soroskom matrijarhom, ali Hari uoči da se u blizini vrzma bar deset 'slučajnih prolaznika' koji su radili tačno to, glumeći da čitaju vesti sa infoploča baš sad, ili da natenane razgledaju i probaju sve što nude okolni prodavci - sve vreme se trudeći da imaju na vidiku onaj zasenčeni ulaz.

Prisetio se nesprenih pokušaja onog inspektora da od njega izmami nešto o E-prostoru. Kako se kod Galaktika gubilo poverenje u institute, tako se povećavala potražnja za dodatnim podacima, izvan uobičajenih; po svemu sudeći, mnogi su se nadali da bi uz samo malu dodatnu prednost mogli postići velike dobitke.

Nikako nije mogao sebi dozvoliti da bude ocenjen kao još jedan špijun. Naročito ne sad, u uniformi. Kod nekih drugih velikih galaktičkih službi možda se pojavio 'zamor materijala', gubitak profesionalizma i moralnog integriteta, ali Navigacijski institut ima neuprljan ugled... koji treba i odbraniti.

Šetkajući se preko jedne vrlo prometne raskrsnice, Hari primeti par trgovaca sintijanske rase, koji su izgledali kao rakuni. Ta rasa bila je poznata po svojoj naklonosti prema kulturi i umetnosti Zemlje. Bili su previše daleko da bi on mogao pogledom uspostaviti kontakt, ali on je svejedno gledao na tu stranu; tako, ne pazeći kuda ide, sledećeg trenutka nalete na jedno nakostrešeno biće zgureno na ulici. Vide da je to jedan Ksatini.

Oh, do pakla, pomisli on dok se lice ocelota okretalo munjevito prema njemu, izobličeno od zlovolje i mržnje. Ne gubeći ni tren, Hari pognu glavu duboko, i prekrsti ruke ispred grudi, u pozi štićenika koji se kaje. Poče i da uzmiče malo po malo. Stvorenje ispred njega otpoče tiradu, grdeći ga oštrim ali pokroviteljskim tonom, na jeziku gal-četiri čiji su tonovi veoma isprekidani.

"Objasniti ovo drsko ometanje! Odmah ponizno izvinjenje i iskreno samouniženje! Ubeležiti ovu uvredu na dugački spisak onog što nam sve duguje tvoj klan bezvrednih..."

Ksatini, koji nisu bili značajan klan, redovno su maltretirali Zemljane iz najstarijeg razloga kojim se rukovode svi siledžije svuda: moglo im se.

"Javiti se na raport kroz tri midure u moj stan u cilju daljih prekora, na sledeću adresu! Hodnik četrdeset sedmi sa pedeset drugim u..."

Na sreću, u tom trenutku jedan glomazni Vrilh dojuri teškim galopom duž avenije, usput se kratkim obrednim rečima mumlavo izvinjavajući svima koji su morali da se sklone pred njegovim dvometarskim koracima. Ksatini odskoči unazad uz ljutitu ciku, a Vrilh protutnja tačno između njih.

Hari iskoristi tu priliku i hitro zamače u gomilu.

Ajd zdravo, cicos macos, pomisli, a na tren i požele da je psihomoćan pa da dobaci, bežeći, neku uvredu. Umesto da se onako ponižava, mnogo skloniji je bio da raspauči Ksatinija po njušci - a možda i da mu otkine ruku ili dve, čisto da bi mu poboljšao aerodinamiku.

Nadam se, pomisli on, da ćemo se sresti još neki put, u nekoj mračnoj uličici, kad niko ne gleda.

Na žalost, samokontrola je bila prvi obavezni kriterijum koji je morao biti zadovoljen pre nego što bi Teragenski savet ikoga uzeo u obzir za vanzemaljske dužnosti; pogotovu pre nego što bi jednog neo-šimpa pustio da krstari svemirom bez ikakvog nadzora. Slab i malen, klan Zemlje nije smeo sebi dopustiti nikakve incidente.

Da da... a ta politika nam je, dugoročno, mnogo pomogla, baš vidim, pomisli Hari Harms.

Zato su delfinima dali čitav brod, pomisli on; i gle šta su te pametne ribe uradile... Izazvale su najveću krizu u Ifni-zna-koliko miliona godina.

Na čemu im je, ako će se baš prava istina reći, Hari pomalo i zavideo.

Osim onih koji su na Kazkark došli iz službenih razloga, bilo je u ovdašnjim jazbinama i po trotoarima i mnogo drugih - jedna velika populacija koja se kretala 'kako voda nosi': izbeglice sa staništa zahvaćenih sve većim neredima, plus mnoštvo svakojakih oportunističkih, altruista, i mistika.

Ovi poslednji kao da su se izuzetno namnožili.

Na većini svetova, o pitanjima filozofije i religije diskutuje se ležerno, razvoj pojedinih argumenata meri se sporim tokom generacija ili se čak prenosi sa pokroviteljske rase na klijentsku pa sa nje na sledeću, njenu klijentsku, tako da debata traje eonima. Međutim, Hari oseti, ovde i sada, nešto frenetično u govoranjama koje su držali misionari okupljeni ispod kupole broj 67. Pod treperavim sjajem konstelacija i galaksija iznad, predstavnici najpoznatijih verskih zajednica nudili su, iz svojih naparfirmisanih platnenih paviljona, drevne mudrosti. Govorili su, između ostalih, i Naslednici, Čekači, Transcendisti... pa i Abdikatori. Nije se primećivao nikakav znak razdora među Abdikatorima. Njihovi aktivisti, zaogrnuti u crvene toge, pripadnici desetak sasvim različitih rasa, složno su spopadali svakog prolaznika, nudeći svoju ortodoksnu interpretaciju volje Praotaca.

Hari je znao da postoje mnogi aspekti galaktičke civilizacije koji će njemu ostati zauvek nerazumljivi, ma koliko se on dugo ili jako trudio da u njih pronikne. Na primer, kako je moguće da se veliki savezi 'razumnih' nacija uporno sukobljavaju, tokom čitavih epoha, zbog sićušnih razlika u dogmi?

Nije on bio jedini koga je to zbunjivalo. I mnogi od najvećih umova Zemlje mučili su se oko pitanja, na primer, da li je legendarna Prva rasa pre dve milijarde godina otpočela ciklus Uzdizanja zato što je to moralo tako biti - jer tako diktiraju zakoni fizike, dakle 'bilo je predodređeno' - ili zato što je ta odlika žive materije tek naknadno 'izronila' kao jedna od mogućih odlika samo-organizujućih sistema u jednoj pseudovolunterskoj vaskelnosti. Hariju je jedino bilo jasno da se oni svađaju uglavnom oko toga kako su kiseonična bića postala pametna i kakvu konačnu sudbu mogu da očekuju u daljoj evoluciji kosmosa.

"Pa ne vredi valjda zbog toga olešiti nekoga", govorio je, i prezirivo frktao, kad je razmišljao o tome. "Ili zbog toga biti olešen."

Ali, Ljudi u tom pogledu nisu bili nevinašca. Pobili su nebrojene svoje sunarodnike zbog nesaglasnosti slične vrste, ali mnogo sitnijih i opskurnijih, tokom duge, mračne izolacije Zemlje, pre Kontakta. I pre nego što su Harijevoj rasi doneli svetlost.

"E, ali ovo je novo", progundala sad Hari, zastajući na jednom mestu blizu izlaza iz kupole.

Iza svih lakirano-sjajnih paviljona glavnih sektori, u jednom od poprečnih među-paviljonskih prolaza, bili su sada prozeliti neke pohabane vrste, sirotinja; oni su se prolaznicima obraćali iz udubina iskopanih u prirodnoj steni Kazkarka, tako malih da je tu bilo moguće samo navući ili ne navući zavesu; a neki i iz kamenih niša, bez ikakve zavese; neki su, čak, naprosto hodali, mešali se s prolaznicima, i usput propovedali svoja nekonvencionalna uverenja.

"Odlazajte sa ovijah mestahah!" kreštao je jedan Piut neraspoloženog izgleda, sa spiralnim vratom i izbuljenim očima. "Spasenijih budešće samo onijah, od zla dolazajšega, koji izvorima svojih se vraćajše!"

Hari je ovo morao malo da dešifruje sa neobičnog dijalekta galaktičkog trećeg jezika. Govornik je koristio jedan arhaični padež, takozvani kolektivno-responsivni. To bi značilo da nudi spasenje samo rasama, ne pojedincima (čak i jeres ima svoje granice), koji ga poslušaju i vrate se sa 'ovih mesta' nekim 'svojim izvorima'.

Da li on tvrdi da svaka rasa treba da se vrati na svoj matični svet? zapita se Hari. Na onu loptu blata gde su se pred-razumni preci grčili kroz onoliku evoluciju, da bi ih na kraju usvojio neki pokrovitelj, za Uzdizanje?

Ili je tip imao na umu nešto, ipak, alegoričnije?

Možda on hoće da kaže, reče Hari sebi, da svaki beočug Uzdizanja treba da potraži znanje o nekom svom sopstvenom nasleđu, znanje koje će se razlikovati od svih drugih. To bi značilo: rasturiti Institute, i pustiti da svaki oksi-klan ide svojim putem kako god zna i ume.

Naravno, Hari nije bio opremljen da analizira fine poente galaktičke teologije, niti mu je uopšte stvarno stalo do toga. Sledeći zelot, međutim, bio je nešto zabavniji.

Bio je to evangelista iz rase koja se zove Komad - sa tronožnim donjim torzom ali humanoidnim gornjim torzom i rukama - i izgledao je kao dobro raspoložen drugar, prijateljski nastrojen. Na gušterolikoj glavi imao je široka usta koja kao da su bila urođeno razvučena

u trajni srećni osmeh, a dugačke trepavice na njegovim očima kao da su bile namenjene da zavaraju i pridobiju. Ali njegova treća, zadnja noga, debela i teška, udarala je danas o tle postojanim, sumornim ritmom; Komad je na gal-šestom jeziku napevao mračnu priču, nimalo u skladu sa tim i sad 'veselim' licem.

"Svi naši (sadašnji, za svako žaljenje) društveni poremećaji imaju svoje korene u (podloj, prezira dostojnoj) zaveri onih koji su neprijatelji celokupnog kiseonik-dišućeg života!

Vidite kako naše velike sile i alijanse navaljuju da se međusobno iskrvare, kako traće uludo svoju vojnu moć, sve u borbi i otimanju za (nejasne) nagoveštaje o (mogućem, ali slabo verovatnom) povratku (odavno otišlih) Praotaca!

To može služiti jedino interesima (nedokučivih, nedobronamernih) disača vodonika! Zavidljivi zbog naše (hitre, agilne) brzine i (visokog tempa) metabolizma, oni strahuju već eonima od nas, i spremaju (dugoročne, spore, opake) planove. Sada su, napokon, spremni. Vidite kako (zli) hidrogenaši (zlokobno) manevrišu, da bi postigli (kolektivni) nestanak svih nas!

Ko se ne seća kako smo (vrlo) nedavno morali predati jednu od naših pet galaksija! Pre samo pola miliona godina, (cela) galaksija Četiri navodno je stavljena 'na ugar' i iz nje su isterane sve zvezdane kulture koje dišu kiseonik. Nikada ranije nije se Migracioni institut saglasio sa jednim takvim (izdajničkim, na veliko) ustupanjem naših teritorija, zbog čega patnje izgnanika traju i do danas!

Nama kažu da su hidrogenaši (za uzvrat) napustili celu galaksiju Petu, ali zar ne čujemo (svakog dana) izveštaje da se primećuju čudni prizori i čudni poremećaji u normalnom prostoru, a što jedino može biti delo (perfidnih) Zanga?

Šta znači narušavanje transfernih tačaka? Zašto su (ogromne) oblasti hiperprostora na nivoima A i B sada usporene i neupotrebljive? Zašto nam (veliki ali sumnjivo nemi) Instituti ne kažu istinu?"

Propovednik Komad završio je govor tako što je uperio prst, i previše sličan ljudskom, ka Hariju, koji je ovako u uniformi izgledao kao baš pogodan predstavnik Nav-insta. Hari pocrvene ispod krzna, i brzo uzmače.

E, bez veze, reče on sebi; a počinjalo je da biva zanimljivo. Pa, dobro, barem neko se buni zbog glupavih načina kako postupaju Soro i druge velike sile. Osim toga, Komadova poruka bila je o budućnosti, nije se opterećivala prošlošću. Doduše, malo je paranoična. Ali, ako bi veći broj sofonta poverovao u nju, možda bi se smanjio pritisak na Zemlju, pa bi oni jadni delfini imali šansu da se vrate kući, zaključujući on.

Onda pronade ironiju u tome što Komadi, koji su poznati kao slobodni mislioci, takođe (generalno govoreći) mrze Zemljane. Hariju se njihov izgled prilično sviđao; osim toga, smatrao je da i mirišu dobro. Na nesreću, ovo uvažavanje nije bilo uzajamno.

Iza njega se začu neka galama, koja ga navede da se okrene - upravo na vreme da vidi kako se gomila prolaznika žurno sklanja ka zidovima! Sredinom ulice nailazilo je nešto. Hari vide i šta; ledeni trnci prodoše kroz njegovu kičmu. Odred od dvadeset Tandu ratnika, zastrašujućih, nalik na zemaljske insekte 'bogomoljke', nastupao je ka njemu. Bili su nenaoružani, ali ipak opremljeni smrtonosnim, kao brijuč oštrim hvataljkama. Nastupali su u koloni po jedan, samom sredinom bulevara, a vrhovi njihovih razmahanih očnih mahuna maltene su doticali talasasto izgrađenu tavanicu tog hodnika. Svi koji su ih videli, brže-bolje su se sklonili. O pravu prečeg prolaza niko se ne raspravlja sa Tanduima; niti ih prodavci koječega saleću svojim ponudama. Ta bića izduženih klinastih udova prolaze neometano.

Pre nego što je pošao na svoju, upravo završenu, najnoviju misiju, Hari je bio očevidac jednog incidenta: jedan tvrdohlavi Paha ponosito je odbio da se skloni nekim Tanduima s puta. Sledećeg trenutka jedan Tandu mu je odgrizao glavu. Zatim je vođa odreda 'ukorio' tog Tandua tako što ga je sasekao na komadiće, pri tome čak i ne ispoljivši neku posebnu uznemirenost. Tim jednostavnim činom, na principu 'oko za oko, zub za zub', zadovoljena je neka elementarna pravda, i onemogućeno ma kakvo dalje mešanje ovdašnjih ili bilo kojih vlasti. Pa ipak, glavna poruka iz tog događaja bila je jasna svakome.

Nemojte se kačiti s nama.

Nikakva istraga o tom slučaju nije ni pokrenuta. Čak i komandanti tog Pahe saglasili su se da je njihov pripadnik, postupajući onako izazivački i nerazumno, u suštini počinio samoubistvo.

Harijev puls bio je jako ubrzan dok su prolazili... i smirio se tak kad je i začelje tanduovske kolone zašlo za jedan ugao i nestalo sa vidika.

Pa, biće bolje da ja više ne odugovlačim, pomisli on; Verkvín će biti opasno ljut ako ne podnesem raport uskoro.

Želeo je, osim toga, i da pita starog zmijana o nekim stvarima koje je čuo, načuo, i video od sletanja; na primer, zašto se sad Huniši raspituju o E-prostoru, zašto transferne tačke ne rade kako treba, i da li u tvrdnjama ovog komadskog proroka...

Srce mu zamalo učini salto unatrag kad ga za jedno rame iznenada ščepa koščata šaka veća od cele njegove podlaktice. Prsti vitki i beli - sa sisaljka/pripijaljkama na vrhu svakog - stegoše umereno čvrsto, ali, nepopustljivo.

On okrete glavu hitro na tu stranu i zagleda se uvis, preko prostranstva srebrnog ogrtača, u visokog dvonošca čija masa je sigurno iznosila više od pola tone. Glava tog stvora izgledala je kao brodski pramac, ali umesto da sa svake strane pramca bude 'naslikano' samo po jedno oko, bila su po dva. Jedno iznad drugog. Vilica se ispod toga pružala podvijeno napred i nadole, kao klinasti, probojni pramac grčke bojne trireme.

Skiano... reče Hari Harms u sebi. Dobro su to znanje udirivali u njega na obuci. Ali, nije očekivao da će ikada videti tu rasu na ulici, a ponajmanje da će jedan Skiano ovako da spopadne njega lično.

Šta li sam sad uradio? zapita se, spreman na još jedno pokajničko samoponižavanje.

Ova grdosija barem ne može da mi kaže da sam mu zaklonio pogled na nešto, pomisli on.

Na jednom širokom ramenu Skianoa čučala je neka ptica, šarenog perja, nalik na zemaljskog papagaja.

"Izvinjavam se što te uplaših, brate", reče titan blagim tonom, pre nego što Hari stiže da se počne izvinjavati. U drugoj mamutskoj ručerdi Skiano je držao vodori aparat, iz kog je dopirao taj glas. Skiano nije ni najmanje pomicao usta, niti je, sam, proizvodio ikakav zvuk. Ali je zato iz donjeg para Skianovih očiju dopiralo blago, isprekidano treperenje svetlosti, koje je vodori-aparat primao i transformisao u zvuk.

"Meni se učinilo da si poprilično izgubljen."

Hari odmahnu glavom. "Izvinjavam se zbog protivrečenja, stariji pokrovitelju. Tvoja briga greje ovog jadnog klijenta mladunca. Ali, znam kud krenuh. Zato, zahvaljujem se, pa, da poč..."

Ptica na Skianovom ramenu zakrešta podsmešljivo, prekinuvši ga usred reči. "Idiote! Budalo. Ne telesno. Duševno izgubljen. Tvoja duša! Tvoja duša!"

Tek tad Hari uvide da se razgovor odvija na angliskom, na 'vučjem' jeziku koji je njemu bio maternji. On malo bolje pogleda tu pticu.

Zbog strogih zahteva koje fizika postavlja pred sve leteće stvorove, oni izgledaju, na svim kiseoničnim svetovima, otprilike isto; a naročito oni koji imaju perje. U ovom slučaju, međutim, nije to bilo samo 'otprilike' nego je to bio baš pravi papagaj. Greške nije moglo biti: baš ta sorta umela je svojevremeno gusarima s južnih mora da otpeva reči "Jo-ho-ho i boca ruma!"... Utoliko je čudnije izgledao div, Skiano, sa papagajem na ramenu.

Ako si ti pirat, pomisli Hari, onda šta će ti četiri oka... Trebalo bi da nosiš crnu 'zakrpu' preko jednog. Ili čak preko tri! Trebalo bi i da imaš jednu drvenu nogu... i kuku umesto jedne šake.

"Uistinu, majmune moj dobri", nastavi zujkavi sintetički glas iz vodora, u saglasnosti sa onim što je iskreštala ptica. "U opasnosti je, reklo bi se, tvoja duša. Jesi li izdvojio bar malo vremena da porazmisliš o njenom spasenju?"

Hari žmirnu. Nikad ranije nije imao prilike da čuje kako zvuči kianovska religijska agitacija, a ponajmanje na angliskom, pa još uz pratnju papagaja na ramenu. Zemaljskog, ali nešto mnogo pametnog.

"Ti to o meni", reče Hari.

"Jest, o tebi."

Tek sad Hari poče žmirkati sa nevericom.

"O meni... lično?"

Papagaj zazvižda uvredljivo-prezrivo. Ali u Skianovim očima zasvetluca zadovoljstvo. Mašinski govor zazvuča radosno.

"Najzad, neko ko hitro shvata taj koncept! Ali, i ne treba da budem iznenađen što baš tvoj plemeniti rod raspolaže tim razumevanjem."

"Plemeniti... rod?" ponovi Hari. Još niko, nikad, nije stigao da mu pripiše to.

"Naravno. Ti si sa Zemlje! Koja je blagosloveni dom Mojsija, Isusa Hrista, Bude, Muhameda, Tiplera, i Vajmberg-Čenga! Stanište iz koga ponikoše vučići, svesna bića očigledno devičanskim rođenjem nastala, bez intervencije ijedne druge galaktičke rase, grešničke; bića koja su razum dobila kao besprekorno čist poklon od Kosmosa samog!"

Hari uzmače još jedan korak, totalno zapanjen. Ali Skiano mu se primače tačno za toliko.

"Svet sa koga je potekla misao koja će izmeniti vaseljenu zauvek. Jedna koncepcija koju mi svi, dragi brate, želimo usvojiti, ali nam ti moraš pomoći!"

Div-evangelista se nagnu bliže Hariju, zračeci zanosom i kroz glas, i kroz sjaj u očima.

"A to je koncepcija Boga koji voli svaku osobu pojedinačno! I koji ne pridaje značaj rasama i klanovima, i drugim apstrakcijama, nego svakom pojedinačnom biću koje je svesno sebe i sposobno za poboljšanje.

To znači da postoji Stvoritelj svega, koji obećava blaženstvo kad mu se pridružimo na tački zvanj Omega.

Da postoji Onaj koji nudi spas, ne kolektivno, nego svakoj duši ponaosob."

Hari je samo mogao da trepće, krajnje zapanjen; mozak i grlo bili su mu u blokadi iz koje se nikakav govor nije mogao probiti.

"Amin!" zakrešta papagaj. "Amin i aleluja!"

Alvinov dnevnik

Za promenu, jednom da ja imam najbolji pogled na ono što se dešava. Moji drugari - Ur-rončica, Hakica, i Štipko - bili su u raznim drugim delovima broda, pa su tamo morali da se zadovolje onim što se videlo na monitorima. A ja sam stajao na samo nekoliko koraka od doktorke Baskin i video, tako, isto što i zapovednica broda, dok smo se otkidali od Izmunuti.

Desilo se, dakle, tačno ispred mene.

Zvanično, bio sam u Sobi za planiranje kao vodič onih smrdljivih glavera. Međutim, taj posao sam odrađivao uglavnom tako što sam im povremeno davao po koju grudvicu sintetičke hrane, iz džepa... i što sam čistio za njima pod, kad god je zatrebalo. Nije se imalo šta drugo oko njih raditi. Zato sam gledao i slušao događaje, pitajući se kako ću sve to sabiti u nekoliko stranica dnevnika. Ništa u mom životnom iskustvu - ni odrastanje u malom huniškrom ribarsko-lučkom gradu, a ni čitanje knjiga iz ljudske prošlosti - nije me pripremiło za ono što se desilo u tim midurama opasnosti i promene.

Inspiraciju sam našao u uspesima Sare Kulhan. Ona je, kao i ja, od prerano došlih, urođenica jijoanska, potomak kriminalaca-naseljenika. Kao i ja, ni ona nije, sve do ove godine, nikada videla zvezdani brod, a ni računar. A ipak, njena reč se sad sluša. Ovi na vlasti pitaju je za savet. Ne izgleda izgubljena kad diskutuje o 'graničnom obimu transfernih niti' i o 'kvantnim nivoima realnosti'. (Tačno pisanje tih reči obezbeđuje mi ovaj autopisar, samo da znate.) Pa, kad je tako, kažem ja sebi - kad može jedna Nagibarka da savlada sva ova čuda, trebalo bi da mogu i ja.

Ali, hm, Sara je bila mudrac, velemajstor znanja, dok bejasmo kod kuće, a to znači da sam ja ipak samo ja... onaj koji će pokušati da prepriča akcije zvezdanih bogova, i događaje daleko čudnije nego što ikad videsmo u dubokome Midenu, a sve to jezikom koji jedva da mi je shvatljiv.

(Na Jijou, za razgovor o tehničkim stvarima koristimo angliski, zato što je većina knjiga, štampanih na toj planeti u doba Velikog štampanja, na angliskom. Ali na Brazdaču je drukčije. Kad neke naučne pojedinosti moraju biti kazane precizno, prelazi se na gal sedam ili na gal dva, koriste se reči-glifi za mene nerazumljivi... što pokazuje koliko su ta dva jezika 'devoluirala' kod nas na Jijou.)

Cviljenje glavera je nešto sasvim drugo. Ne liči ni na jedan 'govor' koji sam ikad ranije čuo! Popravljeni i ukrašeni intervencijom Nis mašine, ti jadni zvuci posegnuli su preko nebesa, dok se zastrašujući brod Zanga obrušavao pravo na nas, rešen da nas 'razduva' tako da se svi naši atomi, svaki ponaosob, pomešaju sa uskovitlanom atmosferom divovske zvezde.

Čak i ako je taj napad zlatasto žute tačke na holo-projeksiji bio samo blef - ako su Zangi nameravali da u poslednjem trenutku skrenu sa te putanje, i dozvole nam da prođemo - time ne bismo bili spaseni. Jer onaj isti bojni brod Jofura koji nas goni još od Jijoa, sada je već na takvoj putanji da očigledno može stići pre nas do jedinog poznatog izlaza iz ovog olujama namučenog zvezdanog sistema.

Džilijan Baskin nam je odredila putanju koja, u svakom slučaju, vodi pored nekoliko demona.

Glaveri su nastavili da bleje i njaču pomalo, a napete dure su prolazile.

Najzad - disači vodonika odgovoriše.

Njihovo isprekidano pištanje zvučalo je još gore, za moj sluh. Sara, međutim, pljesnu šakom po konzoli i uzviknu: "Dakle legenda je bila istinita!"

U redu, u redu, trebalo je da i ja znam za tu priču. Pa, dobro, priznaću, proveo sam preveliki deo mladosti gutajući prastare zemaljske romane umesto da studiram dela jofurskih učenjaka. Naročito je trebalo da proučavam ona dela koja nisu ni zapisana - usmene jijoanske legende i predanja. Jer to je ono naše kulturno nasleđe koje smo imali pre nego što su pristigli Ljudi i vratili nam pismenost.

Navodno je prva generacija glaverskih doseljenika razgovarala sa G'kekijima koji su već bili na Jijou, i rekla ponešto o svojim razlozima za bežanje od civilizacije Pet galaksija. Dakle, vekovima pre nego što su sišli niz Stazu iskupljenja, dok su još umeli da govore i bili školovani, glaveri - tada narod, Glaveri - objasnili su šta ih je nagnalo na samoizgnanstvo.

Navodno su imali jedan poseban talenat, koji im je omogućio da među zvezdoletnim klanovima budu vrlo značajni. Umeli su uspešno da razgovaraju i pregovaraju sa vodoničnim bićima. Zato su posredovali u raznim trgovinskim aranžmanima... i postali veoma bogati. I postajali su sve bogatiji, dok ih nisu najzad ponele sopstvena arogancija i nemarnost. A te mane sebi ne može dozvoliti onaj ko ima ikakva posla sa Zangima.

Jednog dana izdala ih je Talija. Možda su odali poslovnu tajnu, ili primili mito, ili nisu platili neki veliki dug. U svakom slučaju, posledice su bile prilično sumorne.

Zangi su, za uzvrat, zatražili da Glaveri daju jedino što im je preostalo.

Sebe.

Tako je, barem, Sara prepričala tu legendu doktorki Baskin. Slušali smo i mi ostali. Vreme je krvarilo ka nuli, ka sudaru sa zahuktanim kosmičkim levijatanom.

Sklopio sam neke elemente i shvatio da ovi sadašnji glaveri (sa malim g) zapravo ne govore Zangima ništa, jer i nemaju sposobnost govora. Jer, oni su zaista postigli iskupljenje, a to znači da više nisu razumna bića. Sada su pod-sapientni. Ili su, bar, maltene podsapientni; možda su moć govora uglavnom, ili pretežno, izgubili.

Ali Zangi imaju dugačko pamćenje. A naši glaveri izgleda da su u svome instinktu - možda je to u njihovom genetičkom programu - sačuvali sposobnost da odcvile još samo jednu jedinu poruku. Poslednju; onu koja će njihovim drevnim poveriocima javiti...

Hej! To smo mi! Ovde smo! Mi smo, mi!

Ovoj identifikaciji Nis mašina je, valjda, dodala samo još jedan prizvuk, jedan prosti, očigledni zahtev.

Molimo oterajte ove Jofure koji nas jure.

Pomozite da se izvučemo odavde.

Prođe još nekoliko trenutaka napetosti. Moje kičmene bodlje kostrešile su se. Lepo se videlo kako se Zangi naglo povećavaju na ekranima pravo ispred nas. Bio sam nervozan kao Urkinja na plaži kad naiđu veliki talasi.

Onda, u trenu kad se činilo da će otvoriti vatru, zangovski brod naglo skrete sa kursa! Preko zvučnika, kao vrhunac svega toga, stiže još jedna kričava poruka od njih. Nis se sledećih nekoliko dura mučio, i na kraju, uz pomoć broskog ogranka Biblioteke, dade jedan mogući prevod, koji je glasio: "Sad pođite sa nama."

I tako se naša Nemeza u trenu pretvorila u naš eskort: u oružanu pratnju koja će nam pokazati kako da se dalje krećemo. Kako da izvučemo Brazdača iz ljutitog haosa Izmunuti.

Za to vreme, prvi zangovski brod pokupio je središnje delove svih preživelih mehanoidskih brodova-žetelaca, i krenuo i sam u bekstvo ka staroj transfernoj tački. Mi zauzemosmo mesto u tom konvoju spasa.

A treći brod Zanga nastavi vrtoglavo ka sudaru sa Jofurima.

Dalekodometni senzori pokazivali su kako dva svemoćna titana izlaze jedan drugome na megdan.

Bio je to prizor za strahopoštovanje, iako je slika na toj daljini, u tim uslovima, bila mutna. Slušao sam reči poručnice Tišt, upućene Sari.

"Ono su projektili koji se zovu 'adski oganj'", reče Delfinka. Jofurski brod ispaljivao je usijane tačkice svetlosti na protivnika.

Debeli Jofuri, pomislih ja, sigurno prilično očajno žele da se dočepaju ovih delfina oko mene... kad, zbog toga, idu čak i u bitku protiv takve grdosije.

Globularni brod Zanga bio je veći od jofurskog; na slici se videlo da se pomalo ljulja ili njiše iznutra, kao želatin, ili kao nešto što curi iz ranjenog Trekija; kao da nije od solidne materije. Meni se u jednom trenutku čak učinilo da naslućujem neke nejasne prilike da plivaju unutra, kao oblaci u pokretu ili kao ogromni živi stvorovi u nekoj neprovidnoj tečnosti.

Mali delovi izdvojiše se iz glavnog zangovskog tela, kao kapljice koje pršte iz komada slanine bačene na usijani tiganj. Ali, za razliku od jofurskih projektila, ne poleteše strelovito i neumoljivo ka protivniku.

Naprotiv, sve te zangovske 'kapljice' ostadoše blizu svog matičnog broda, ali se počеше i naduvavati i širiti, pa i spajati u nešto nalik na odbrambenu površinu između dva ratna broda. Jofurski projektili su manevrisali spretno, ali ipak gotovo svi naleteše na tu površinu, izazvavši blistave eksplozije.

Tišt je, ležeći u svojoj masivnoj mašini za hodanje, gledala bitku samo jednim hladnim sivim okom. Njen komentar glasio je: "Zang-g izbacuje deliće svoje supstance ispred sebe, da bi se branio. Zass-sad još ne preuzima nikakve ofanzivne akcije."

Sećam se da sam tad pomislio, pun nade, da to možda znači da su hidronje neka smirena bića, manje sklona divljaštvu i nasilju nego što se to o njima priča. Možda im je namera samo zadrže Jofure, dovoljno dugo da mi pobegnemo.

Onda razmislih bolje, uviđajući da ni to ne bi bilo dobro.

Jer tada bi se, možda, Brazdač izvukao iz nevolje - što je dobro za Zemljane, a možda i za Pet galaksija - ali bi planeta Jijo nastradala. Jofuri bi se tamo vratili, možda sa pojačanjem, pa bi sa narodima Nagiba učinili šta god im volja. Svakako bi poubijali sve preostale G'kekije. I preobratili sve jadne Trekije u jofurizam. Naravno da bi spalili arhive Biblosa. Čitav Nagib bio bi jedna velika 'genetska farma' na kojoj bi se Jofuri izživljavali. Menjali bi sve rase u neke nove, koje bi njima bile ponizna posluga zanevek...

Džilijanin raniji plan, da povuče i nas i neprijatelja u samoubistvo, značio bi pogibiju i moju, i svih nas u Brazdaču, ali bar bi moj rodni svet bio, možda, spasen.

Dobici i gubici bili su vrlo jasno ocrtni i gorki. Počeh, u mislima, zamerati toj sredovečnoj ženi što je načinila izbor koji je spasio mene lično, moj život.

Počeh drugačije misliti i o ponašanju Zanga.

Šta čekate? pomislih. Uzvratite paljbu, već jednom!

Jofuri su bili disači kiseonika, kao i ja, dakle u nekom smislu moji daleki srodnici; imali su oni u sebi i ponešto od one DNK koja se difuzno raširila po svim tim galaksijama u eri 'pre zore', pre nego što su Praoci započeli tradiciju Uzdzivanja. Pa ipak, u tom času ja počeh navijati da ih unište stvarni 'ejlieni', oni iz jednog dalekog, nerazumljivog reda života.

Hajde, Zangi, ispržite te gadne hrpe slanine!

Ali bitka se nastavljala isto kao i dotad, samo se rastojanje između dva džina smanjivalo. Zangovski brod je izdašno trošio delove svoje materije da bi amortizovao sve nove i nove plotune smrtonosne jofurske paljbe, nove projekte, nova klobučanja adskog ognja. Neizbežno, pojedini projektili i hici prodoše kroz tu odbranu, i pogodiše samu hidrogensku lađu, silinom grozomornom i opakom. Čitave erupcije polutečnog materijala kuljale su iz pogođenih mesta u svemirski prostor, iskričeći i goreći divno naspram crnine kosmosa. Jaki talasi, ili grčevi, potresali su brod Zanga, ali on je bezglavo srljao dalje u sve gušće i gušće jofurske artiljerijske salve. U našoj sali, glaveri su se ludo razgalamili, svojim nesuvislim glasovima; činilo se da navijaju za Zange.

Začu se, preko zvučnika, glas jednog delfina: "Bližimo se ulazu u transfernu tačku." Zvučalo je to nekako šuštavo, što znači da je govorio neko iz komandnog akvarijuma, iz vode prezasićene kiseonikom. "Svi da se pripreme za tranziciju. Naš pilot Ka javlja da ovi koji nas vode idu nekom čudnom, nekonvencionalnom prilaznom putanjom, što znači da bi moglo biti žestokog drmusanja."

Džilijan i Sara čvrsto stisnuše rukonaslone svojih fotelja. Delfini u Sali za planiranje narediše svojim mehaničkim hodačima da rašire i magnetizuju stopala, koja se, na taj način, pribiše veoma čvrsto za pod. Ja i glaveri nismo imali šta da učinimo osim da kolutamo očima, otprilike podjednako glupavo i beskorisno. Video sam, u samoj sredini glavnog prednjeg ekrana, da su pejzaži zvezdanih

nebesa prekinuti jednim zavrnutim potezom apsolutne tame. Dugi nizovi kompjuterski generisanih linija i simbola opružali su se radijalno ka tom mestu; konvergirali su ka jednoj tački. Sara je nešto mrmrljala uzbuđeno.

Gledao sam šta radi brod ispred nas, onaj prvi zangovski, na čelu konvoja. Zadrhtao je maltene kao od radosnog iščekivanja sručivši se pod nekim uglom u to zavrnuće prostora...

... i sledećeg trena pao je u nekom sasvim novom pravcu, koji ja nikako ne bih mogao opisati niti pokazati.

Do tog trenutka nisam ni sanjao da takav pravac postoji.

Brzo prenesoh pogled na ekrane koji su prikazivali nastavak bitke iza nas. Treći zangovski brod bio je tako gadno pogođen da se počeo raspadati; mahnito gruvanje jofurske vatre bukvalno ga je razdiralo na komade. Udarac za udarcem! Udarci su se sustizali i prestizali, jer je sad i jofurska kratkodometna artiljerija plamtela poludelo. Ali rastojanje između dva diva smanjivalo se, bližilo se nuli.

Završno pobesnelo divljanje svih jofurskih oružja raskide globularnu lađu Zanga na nekoliko velikih komada, koji počese i sami da se rasipaju i rasturaju.

Na tren sam pomislio da je to kraj bitke.

Da su Jofuri pobedili.

Onda se dva 'raspadnuta' komada zangovskog broda saviše kao živi pipci i zalepiše se sa dve strane na svetlucavo metalno korito jofurskog broda. Taj čvrsti obuhvat pretvori se u lepljivo polutečno širenje, rasprostiranje.

Iako je rastojanje između nas i tog poprišta bilo sve veće, pa zato i slika sve lošija, imao sam osećaj da zangovski materijal traži otvore i slaba mesta, sa ciljem da prodre unutra.

Onda ta slika nestade.

Prenesoh pogled na središnji ekran. Naša tranzicija je počela.

Ka

Pilotiranje brodom kroz razvučene geometrije transfernih tačaka - to je fina umetnost. Nijedna mašina to ne može sama; nijedan računarski algoritam nije dovoljno dobar.

Jer, pilot se mora donekle osloniti i na neopisivo 'ono nešto', na svoju intuiciju, mora da oseti pravi tren kad treba ugastiti, na bočnim perajima, polja koja vas drže za jednu blistavu nit, da bi se dogodio preskok - koji traje samo nekoliko sekundi ali, zapravo, i nekoliko eona - kroz jednu prazninu koja je mnogo praznija od vakuuma... i sledeći tren kad treba uključiti druga polja koja će vas vezati za onu drugu nit diskontinuiteta (a nikad ne dodirnuti smrtonosni obod transferne tačke) tako da stignete, kao da se vozite kroz nekakvu cev, pravo do svog cilja.

Čak i transferna tačka koja se idealno mirno ponaša ipak je prava oluja. Nešto kao svežanj vrlo uznemirenih špageta koji se komešaju i presavijaju veoma brzo, i oko sebe svijaju ono od čega je sam prostor kosmosa načinjen; presavijaju se kroz nekoliko dimenzija, pa i kroz neke koje su samo delimično 'tu', tako da se njihovo prisustvo ne može iskazati celim brojem nego samo razlomkom.

To je lavirint zasenjujućih, vlaknastih nesavršenstava.

Tu je ogledalo Postanja ispucalo, a pukotine imaju izgled putanja pruženih u drugde.

Ko ume da ih iskoristi na pravi način, u mogućnosti je da izvuče iz toga ogromne koristi: da putuje iz jedne galaksije u drugu, ako su one povezane ovakvim transfernim tačkama, mnogo brže nego što bi mogao hiperprostorom.

Ali ko ne ume, ko je neobazriv ili nerazuman, naći će u svemu tome samo svoj blistavi, munjeviti kraj.

Pilot Ka voleo je baš ove skokove sa jedne niti na drugu, više nego ijedan drugi deo letenja kroz svemir. Nešto u tom poslu uklapalo se odlično u obe strane njegove neo-delfinske prirode.

Novi slojevi njegovog mozga, dodati uticajem ljudskog genetičkog inženjeringa, omogućavali su Kau da sagleda svaku nit kao 'kvar' u kvantnoj metrici prostora; kao 'grešku' zaostalu još iz vremena kad se univerzum, u svome hlađenju iz inflatirajuće super-pregrethane

'ključale čorbe', razlistavao u mnogoslojni 'kolač' raznih nivoa realnog prostora i hiperprostora. U zgušnjavanju nije sve proteklo savršeno, ostali su ponegde pojedini 'defekti', lomovi graničnih površina - gde su i sami zakoni fizike prelomljeni i gde su prečice moguće. O svemu tome mogao je Ka dubokoumno razmišljati, onim disciplinovanim mentalnim procesima za koje je kapetan Kraidaiki govorio da su 'inženjerski um'.

Ali, naporedo s tim, Ka je primao različite teksture i sticao bogatstvo utisaka kroz svoje druge, mnogo starije organe, one koji su podatke slali do pojedinih tačaka znatno dublje u njegovoj lobanji. Tamo je Ka imao nervne čvorove izvanredno podešene za slušanje - za osluškivanje kako šušte različite struje vode ispod površine, kakva im je struktura, kakvim cikloidnim ritmovima se oglašavaju talasi. Instrumenti su osmatrali guste zamršaje arhajskih topoloških fraktura u prostoru samom, a ti podaci u Kaovoj glavi postajali su sonarne slike. Mogao je maltene čistim osećajem, i bez razmišljanja, da predvidi kad će nekoj transfernoj niti doći kraj, i na koje susedno vlakno treba u kom trenu preskočiti, da bi Brazdač jurnuo svetlom stazom ka sledećem cilju.

Tomas Orlej je jednom prilikom uporeedio taj proces sa preskakanjem "iz jednog tobogana u neki drugi, ali, za vreme oluje sa grmljavinom".

Kraidaiki je to iskazao drugačije.

* Konvergencija

* linija i prekida,

* spruda i plime...

Još na početku ekspedicije, kad je kapetan još bio sa njima, i kad su brilijantnom Kipiruu poveravani svi stvarno teški manevri, svi su složno govorili da je vožnja kroz transfernu tačku, kad Ka upravlja, doživljaj koji se ni sa čim drugim ne može uporediti; tako je odvažno i spektakularno manevrisao, bez ijedne greške. Jednom, kad je zahvaljujući seriji nepojamno srećnih sticaja okolnosti uspeo da nadmaši jedan galaktički rekord star više od milion godina - naime, obavio je prelazak od Tanita do Kalafije za samo pet i jednu četvrtinu miktera - posada mu je dala specijalni nadimak.

Talični.

To znači, na engleskom, 'onaj koji ima sreće; onaj koji je srećne ruke'. Ali na trinarnom jeziku to znači još nešto; ima jednu konotaciju više. Naime, ta reč je i naziv za jedan specijalni 'ukus' u Talijinom moru, ili, kako još kažu, u Ifninom vilajetu, tamo gde se bacaju kockice i kolo sreće okreće. U tom moru neki sanjari iz nepojamno davnih vremena pevuše neke svoje napeve koji su bili prastari mnogo pre nego što je prva zvezda rođena.

Velika je to počast bila, dobiti takav nadimak na trinarnom jeziku.

Onda je, za samo nekoliko dana na Jijou, sudbina izneverila Kaa najpodmuklije. Našao je svoju ljubav... i odmah je izgubio, jer ga je dužnost, ova dužnost, otrgla od nje - od njegovog sopstvenog srca, zapravo, koje na Jijou ostade - i pozvala u svemir, gde se sada rastojanje između njih dvoje povećava za po nekoliko parseka svakog minuta.

Upravo kad joj je bio najviše potreban.

Zato danas nije mnogo uživao u ovom proletanju kroz lavirinte blistavih vlakana. Održavao se samo na sumornom profesionalizmu.

Naučio je da na svoju taličnost više ne računa.

Iza njega, kontrolna sala/akvarijum nekako se sablasno utišala. Ne otvarajući oči i ne gubeći koncentraciju nimalo, Ka je sasvim jasno osećao da su se Delfini u vodi iza njega učitali kao retko kad; da su suzdržali čak i svoje refleksno sonarno kvrcanje, samo da ne bi kojim slučajem uznemirili njega.

Bilo je dobrih razloga da nervi budu zategnuti. Ovaj transfer se razlikovao od svih ostalih.

Razlog za to svetlucao je neposredno ispred Brazdača: jedan ogroman nebeski predmet. Ka ga je percepirao u jednom trenutku kao ogromnu meduzu, u sledećem kao mamusku hobotnicu, čiji su pipci veći od ijednog zvezdanog broda koji je Ka ikad video. Profil zangovske lađe bio je fluidan, prilagođen putovanju kroz 'upletena creva' transferne tačke, i poprilično jeziv, bar po Kaovom utisku. Instinkt mu je govorio da treba klisnuti negde u stranu: isključiti polja kad Zangi to ne očekuju i preskočiti na neku sasvim drugu nit, bilo koju, bez obzira na to u koji deo vaseljene će to odvesti Brazdača - samo da se više ne bi nalazio u takvom konvoju.

Ali, razmišljao je, ovaj brod ispred nas je vodič, a onaj iza nas je čuvar; ako nešto pokušamo, ubiće nas.

Čuo je kroz vodu, iz susedne sale, one za planiranje, neki vrlo slab zvuk nalik na mjaukanje ili cviljenje. Znao je da se tako oglašavaju glaveri, degenerisana stvorenja Jijoa koja su se namerno vratila u životinjsko, pred-razumno stanje. Već samo taj zvuk bio bi sasvim dovoljan da Kaa prođe jeza skroz-naskroz, čak i bez saznanja da baš te buljave životinje imaju neki poseban afinitet prema hidrogenskom redu života. Zahvaljujući toj bliskosti, Brazdač se otkao od jofurske potere. Ali, kakva će, na kraju, biti cena toga?

Spaseni smo od jednog strašnog neprijatelja, razmišljao je on, pilotirajući; samo da bismo pali u ruke drugom, koga se priborjava cela kiseonična civilizacija.

Ali takve dileme već su postajale, ovoj delfinskoj posadi, rutina. Cela vasseljena bila je, za njih, već odavno sastavljena od samo dve komponente, od kojih je jedna zlo a druga još veće zlo. Ili, moglo bi se reći: od kaskade 'užarenih tiganja' i 'razbuktalih vatri ispod'.

Ovi se spremaju, reče Ka sebi, gledajući kako se jedno karakteristično blago talasanje pronosi kroz sve prividne 'pipke' broda ispred. Već dvaput je, danas, bio svedok toga; Zangi su tako činili neposredno pre skoka na neko drugo vlakno. U oba slučaja Ka je morao upotrebiti svu svoju veštinu da se Brazdač ne bi sručio u obližnju nit koja vodi pravo u jedan singularitet. Nikad nije video ovakav stil 'voznje' kroz transfernu tačku; hidrogenaši su skakali na one niti koje su više vreme nego prostor, a to je izazivalo kauzalitetne mikrotalase od kojih je svima u Brazdaču, pa i samom Kau, pripadala muka u stomaku. Ništa u tom zangovskom metodu pilotiranja nije bilo osobito efikasno; nije bilo nimalo efikasnije od običnih metoda. Svaki takav nezgodan manevar, i svaki trzaj Kaovih nerava, govorili su da ne treba tako, nego da treba odustati i poleteti razumnije.

Pa, ja bih vas doveo tamo upola brže, razmišljao je, kao da upućuje te misli napred, ka tom letećem 'oktopodu', ako biste mi samo rekli kuda idemo.

Doduše, rezonance u ovoj transfernoj tački izmenile su se od Kaovog poslednjeg prolaska kroz nju, od onog dana kad je Brazdač, bežeći iz ledenog Fraktalnog sveta, krenuo putanjom Džilijaninog očajničkog kockanja... da se sakrije na 'stazi prerano došlih', na dalekom, zabačenom Jijou. Kad se onaj drugi neksus ponovno otvorio nadomak Izmunuti, nedavno, verovatno je izazvao nekakve pomake i potrese u ovom. Svejedno, mora biti da postoji lakši način da se dođe do zangovskog cilja, koji god da je...

Sonarne slike sklopiše se u fokus. Ka vide jedan blistavi grozd niti tačno ispred njih... Gordijev čvor, bez ijedne niti koja bi ličila na prostor.

Ghhhh! reče Ka sebi; sigurno su se ustremili baš u onaj čvor tamo... baksuzi jedni.

Ipak, osluškujući pomno 'zvučni' portret tog čvora, on oseti nešto o tom zapetljanom snopu vlakana...

Hm, mislim da znam koje će vlakno odabrati, reče on sebi.

Kaova pažnja bila je sad nepogrešivo prikovana. Ovo mu je bilo važno. Dvesti Džilijan Baskin i njen tovar bezbedno do cilja. A onda naći način da se on sam, Ka, vrati na Jijo. Da se vrati svojoj Pipoi. Pa makar to značilo da on više nikad neće pilotirati.

Pokrete alarm da upozori posadu.

Idemo!

'Sipa' se zatalasala opušteno, i pošla u novi, završni skok.

Alvinov dnevnik

Ne umem da opišem nijedan trenutak našeg boravka u transfernoj tački.

Ali neka poređenja mi dolaze na um. Na primer: vatromet na dan Osnivača zajednice Jijoa. Ili: mađioničarska predstava u kojoj Urkinja, na pozornici, baca onu iskričavu eksplozivnu prašinu. Ili...

Odustani, Alvine!

Stvarno sam zapamtio samo dve stvari, da mi je bila muka u stomaku i da su preko svih ekrana lepršale neke zasenjjuće trake, vrlo nerazgovetno. Sara Kulhan je uzvikivala nešto oduševljeno, jer najzad je njena voljena matematika oživela pred njenim očima; ali iskusnija Džilijan Baskin je samo huktala zabrinuto... Zvuk koji me je bacao u brigu.

Naša brodska gravitaciona polja su se oko mene ispravljala i savijala, nagingjala i premeštala. Iz pojedinih komandnih konzola oko nas izletala je po koja iskra. Neo-delfinska posada trampala je unaokolo u tim njihovim hodajkama, i gasila te požare u začetku, pomoću aparata sa inertnim gasom. Sve u svemu, ovaj svemirski putnik-početnik, čiji dnevnik čitate, brzo je zaključio da transfer ne ide baš kako je uobičajeno.

Uskoro sam se, ako ćemo govoriti iskreno, osećao tako jadno, da sam malo šta mogao zapaziti. Raširio sam ruke i pozvao glavere da se zgre uz mene. Oni su blejali pomalo, zvukom baš tužnim. Pokušavao sam da umblam na smirujući način, ali opasno cicanje Brazdačevih motora nadjačavalo me je mnogostruko.

Nema sumnje, bile su to izuzetno rđave dve midure u mom životu, među najgorima; upoređive sa onim kad smo tonuli, moji drugari i ja, u Snu Vufona, u ledeni bezdan midenskih voda, pošto smo pali sa kontinentalnog praga; i sa onim kad smo se razbili o ulazni otvor podmornice i kad je ledena voda šiknula pravo meni u lice.

U jednom trenutku neki Delfin je povikao "Idemo" i tad je sve, naglo, postalo još gore. Moje drugo crevo poskočilo je kao da hoće da se sudari sa mojim srcem. Onda uvideh da sam ostao bez daha, da ne čujem: svi zvuci oko mene apsolutno su iščezli!

Nekoliko dugih trenutaka lebdeo sam kao usred velike bale bek-pamuka, nekako iščupan iz vaseljene, prema kojoj sam mogao baciti pogled-misao samo kao kroz nekakav dugačak tunel na čijem se kraju ona nalazi, ili kao da sam ja na dnu nekog dubokog, dubokog bunara a vaseljena gore, iznad njega.

Isto tako iznenada vratio sam se! Kosmos me je gusto, odasvud, okružio i zatisnuo. Kao da se veliki teret podigao sa mojih kičmenih bodlji: odjednom sam mogao da udahnem, duboko.

Mi jijoanski Huniši volimo naše jedrenjake, pomislih tada, boreći se protiv talasa nagona na povraćanje; nikad nam nije muka na moru. Ali naši zvezdoletni preci mora biti da su povraćali neprestano, ako su ovako putovali. Onda nije čudo da se za njih priča da su bili takvi namćori.

Podigavši pogled, videh da su Džilijan i Sara već ustale sa svojih mesta i da napeto prilaze velikom displeju. Tišt i ostali Delfini prišli su u svojim šestonogim hodačima i zbili se u grupu odmah iza to dvoje Ljudi, vireći preko njihovih ramena.

Malčice klimavo, ustadoh i ja, i pridružih im se. Komešanje boja brzo se razilazilo na glavnom ekranu. Brazdačeve mašine, koje su do maločas tutnjale, sad su se naglo stišavale, i uskoro se spustiše do smirenog brujanja. Talasanja i kovitlanja boje razdvajala su se kao zavese, otkrivajući...

... zvezde.

Zagledao sam se u čudna sazvežđa.

Te zvezde su prokletu daleko od onih koje ja znam, rekoh tada sebi; ni Ifni ne bi umela izračunati koliko daleko.

Kako bi trebalo da se oseća onaj čiji se davni, nemogući san ostvari?

Alvine, rekoh ja tada sebi, sad si veoma, veoma daleko od kuće.

Dok sam ja razmišljao o tom čudesnom ishodu, Brazdač se polako okretao. Blistava panorama zvezda prolazila je ispred nas - čudna jata, i nebule, i spiralni galaktički kraci čija svetlost neće stići do Jijoa još milionima godina - a onda, najzad, vidismo našeg vodiča, ogromno zangovsko brod-biće.

Zatim i mesto prema kome nas je vodio.

Svi u Sali za planiranje jeknuše uglas: emocije svih Zemljana bile su u ovom času iste.

"Oh, ne", zastenja poručnica Tišt. "Pa, ne tamo!"

Doktorka Džilijan Baskin zastenja.

"Ne mogu da verujem!" reče ona. "Toliko smo se namučili... samo da bi se našli opet ovde?"

Preda mnom se našao taj predmet koji je tek počinjao, polako, da ispunjava čitav glavni prednji ekran. I eto opet nečega što, u prvi mah, ne umem da opišem. Video sam da je neka struktura, i da je gotovo isto onoliko crna kao kosmos oko nje. Džilijan naredi poboljšanje kontrasta slike. Tek tad se struktura izdvoji; sad je izgledala kao da se žari dubokom nijansom ćilibarne boje.

Činilo se da je otprilike sferična, ali nekako sva pokrivena klinovima - nekakvim šiljcima. Kao čičak: ona bodljikava loptica koja ti se zakači za krzno noge kad se mnogo vrzmaš kroz travu i drugo rastinje. Zaključio sam da je to još jedan ogroman zvezdani brod, ali da nam je zaista vrlo blizu. Zastrašujuće blizu.

Onda mi postade jasno da smo se zaputili na tu stranu, i da već letimo veoma brzo, ali da se prividna veličina tog predmeta menja samo vrlo, vrlo sporo.

Zaboga, ovo mora biti još mnogo veće, rekoh ja sebi, pomerajući svoju maštu ka daleko većoj skali; mnogo veće čak i od zangovskog broda!

Brod Zanga, sada žut kao da je dobio žuticu, leteo je naporedo sa Brazdačem. Drhtao je na način koji me je činio nervoznim. Iz zvučnika nas opet napadoše oni parajućí, učestalo isprekidani zvuci; na to glaveri počеше da odmahuju tim svojim velikim glavama, da prevrću izbuljenim očima, i da ječe.

"Kažu da moramo za njima", prevede Nis mašina.

Poručnica Tišt zamuca.

"M-m-možda jurnemo u t-transfernu tačku? Nazad. Ako se brzo okrenemo. Pa zaronimo. Mogao bi Ka..."

Džilijan zavrte glavom.

"Zangi nas ne bi pustili da odmaknemo ni dva metra."

To rekavši, poguri se u pozi ljudske tuge, na način koji nijedan Huniš ne može imitirati. Jasno mi je bilo da je to bockasto mesto ispred nas dobro poznato ovoj posadi... ali vrlo neomiljeno.

Uhvatio sam pogled Sare Kulhan. Po prvi put je moja komšinica Jijoanka izgledala jednako u čudu kao ja. Žmirkala je i očigledno pokušavala da izračuna koliko je ogromno to ka čemu letimo. I, takođe očigledno, nije uspevala.

Čudan zvuk začu se od jedinog prisutnog ljudskog mužjaka. To je onaj mutavi, onaj što nikad ništa ne kaže - Emerson D'Anit. On se naročito umirio tokom putovanja sa Izmunuti, čutke je studirao čudne boje transfernog prostora, kao da one prenose više značenja nego reči.

Ali sada, dok je zurio u ogromnu bodljikavu loptu ispred Brazdača, njegovo lice bilo je ne samo zapanjeno, kao i kod dvoje drugih ljudskih bića, nego i izobličeno nekim vrlo jakim emocijama. Sara mu hitro priđe, uhvati ga za ruku i poče mu nešto govoriti blagim tonom.

Pamtim da sam razmišljao ovako: ako ih je ovo mesto navelo na tako očajnički potez kao što je bekstvo na Jijo, onda nije čudo što su uznemireni zbog povratka ovamo.

Jedan glas, dobro znan, uzviknu iza mene, oduševljeno ali i sa strahopoštovanjem:

"Ultra-carski!"

Okrehuh se i videh našu Hak kako ulazi, vozeći se na svojim telesnim točkovima, u Salu za planiranje. Mahala je sa sva četiri oka iznad glave, ali ih je ponajviše usmeravala ka velikom središnjem ekranu.

"Stvarno izgleda kuuul", nastavi ona. "Šta je to?"

Još jedan moj drugar stiže do otvorenih vrata, odmah iza nje. Urska glava provukla se kroz vrata prva, na dugačkom, zmijastom vratu; nozdrva, jedina na toj glavi, raširi se zbog neprijatnog mirisa zemljanskog straha.

Dok je Ur-rona tako oklevala na ulazu, jedan crveni gheuen progura se svojim glomaznim oklopnim telom pored nje i uđe. Štipko zavrte kupolu za gledanje, koja se njemu nalazi na leđima, i poče uzbuđeno da škljoca svojim velikim štipaljkama-hvataljkama.

Trebalo je to da očekujem, naravno. Niko ih nije zvao, ali moji prijatelji imaju instinkt koji im je zajednički, i koji nadilazi sve granice između živih vrsta: nepogrešivo pronađu nevolju i uskaču pravo u nju.

"Ej, čupava nogo!" uzviknu Hak, ćušajući me u rebra pomoću dva svoja pipka sa očima. Druga dva su se naprezala da virnu pored gomile, ka ekranu, što uspešnije. "Mrdni malo tu telesinu, da bude neke koristi i od tebe. Proguraj se kroz ove ribaste stvari, da bih ja mogla da vidim!"

Bilo mi je baš neprijatno; nadao sam se da Delfini, zauzeti onim što se dešava, neće primetiti njenu neučtivost. Da ne bih uznemiravao posadu, sagnuo sam se, dovatío Hakicu za glavčine točkova, i podigao je (stenjući od napora) iznad gomile, tako da je ona sad mogla

videti najbolje. (Mlada G'kekica nije mnogo teška. Ali, u ono vreme moja leđa još su se oporavljala. Malo su me 'probadala' bolom svaki put kad bi se Hak, iznad moje glave, promigoljila od oduševljenja.)

"Dobro, ajde, šta je ta stvar?" upita Hak ponovo, pokretom ukazujući ka ogromnoj bockavoj kugli.

Poručnica Tišt podiže svoju glatko aerodinamičnu glavu sa mekanog naslona na mehaničkom hodaču, i uperi jedno tamno oko prema meni i mojoj g'kekijevoj prijateljici.

"To je messsto gde smo mi ribaste stvari mnogo stradali, pre nego što smo došli na vaššš svet!"

Da sam bio ljudsko biće, uši bi mi silno pocrvenele od stida. Ali pošto sam Huniš, samo sam naduvao vreću ispod grla, da počnem izvinjavajuće umblanje. Hak na sve to nije obratila nikakvu pažnju.

"Jeeeee, al je veliko!"

Delfinka se frktavo nasmeja kroz svoju vlažnu rupu za disanje, navrh glave.

"Veliko je, doista. Zapremina tog omotača je oko trideset astronaa, a to ti je jedan trilioniti deo kubnog parseka."

Kretnjama svojih pipaka sa očima, Hakica pokaza da je blaženo-baš-briga.

"Ma dobro! Neka je toliko... šta god to značilo. Ja ću ti reći na šta mene podseća. Na onaj bodljikavi oklop pustinjske ostrige!"

"Izgled-d može da prevari, Jijoanko mlada", reče Tišt na to. "Taj oklop je tako mekan da ga možeš rezati drvenom kašikom. Ako bi mu prišla i disala na njega, taj deo, dodirnut dahom, bi ispario. Prosečna gustina mu je kao gustina oblaka u vreme snežne mećave."

To ne zvuči osobito opasno, pomislih ja. Onda videh iznenađeni izraz na Sarinom licu. Naša mlada ljudska mudrica namrštila se; pogledom je preletala sa konzola na ekrane pa na Tištino lice.

"Pa, ovoliko infracrvenog... ovakvi profili reemisije... Ne tvrdite valjda da se unutar ove stvari nalazi..."

Začutala je; nije mogla da završi tu rečenicu. Delfinska oficirka se tiho, ironično zasmeha, pa reče: "Da, baš to. Sadrži jednu zvezdu. Taj 'konditorski proizvod' koji gledaš, Jijoanko, a koji je načinjen od otrovnog snega, ima u svome središtu celu jednu zvezdu."

"Dobrodošli, dragi prijatelji naši jijoanski. Dobrodošli u Fraktalni svet."

Lark

Nije osećao hladnoću, mada bi je, po logici, svakako morao osećati.

Našao se u zagušljivoj izmaglici; membrane su se zatisnule uz njega sa svih strana, a on se branio tako što se zgurio i zgrčio kako je najbolje mogao. Kolena su mu bila negde blizu donje vilice.

On reče sebi da bi se verovatno osećao otprilike ovako kad bi ga neko silom ugurao nazad u matericu iz koje se rodio.

Uskoro još jedna sličnost sa življenjem u materici postade očigledna.

Više nije disao. Uopšte.

Štaviše, usta su mu bila zatvorena i čvrsto zapečaćena, a obe nozdrve zatvorene nekim mekanim čepovima. Ništa od onog naviknutog ritmičkog širenja i skupljanja grudnog koša; nema tihog šuštanja slatkog vazduha; ti značajni 'pozadinski' elementi života su... nestali!

Čim je to shvatio, obuze ga panika. Crvena izmaglica prekri njegovo vidno polje, koje se poče sužavati u tunel okružen crnilom. Borio se, bacakao. Iako njegov organizam kao da nije to želeo, on ga prisili na pokušaj udisanja... sasvim uzaludan.

Pokuša jače. Sad je, već, upućivao kategorična naređenja svojoj uspavanoj dijafragmi i grudnom košu. Kičma ga zaboje od naprezanja. Najzad, uspe da uvuče mlazić gasa kroz jednu nozdrvu, pored čepa - možda samo nekoliko molekula...

Čistog kiselinskog smrada.

Nagli grčevi zahvatiše Larkovo telo. Ruke i noge su se trzale kako koja, a utroba pokušava da se olakša u to sumorno okruženje.

Na sreću, prazna utroba, jer on već danima nije jeo gotovo ništa. Neko pamučno osećanje počeo se širiti prvo kroz njegove ekstremitete, kao uspavljujuće sredstvo, donoseći prijatnu otupelost. Napad grčeva brzo prođe, ostavljajući samo gadan ukus u ustima.

Lark je, tako, naučio jednu dragocenu lekciju, koja je glasila: sledeći put kad se nađeš zguren u fetalnu pozu, uguran u smrdljivu vreću, bez instinkta disanja, oslušni malo šta ti te okolnosti kažu; potrudi se da 'uhvatiš ritam' sa njima.

Počeo opipavati jednom rukom drugu; uveri se da ima puls. Dakle, bar njegovo srce još funkcioniše. Sinusi ga bole i peku od onog strašnog smrada malopre; dakle, eto još jednog dokaza da se život, makar i bolan, nastavlja.

Lark počeo okretati glavu tamo-amo, gledati. Uskoro vide da vreća u kojoj je zarobljen nikako nije jedina; još mnogo drugih, sličnih vreća, ili mehurova, plovilo je u okolini, očigledno u nekoj mnogo većoj, zajedničkoj posudi. U većini tih mehurova bili su zarobljeni Jofuri. Njihova kupasta, glomazna tela slična trekijejskim, sagrađena od debelih masnih prstenova, bila su stisnuta membranama; moćne noge na donjim prstenovima pokretale su se uzaludno, ne postižući baš ništa, jer nije postojala čvrsta površina na koju bi se mogle osloniti ili od nje odgurnuti. Neka od tih bića bila su sačuvana u celosti; neka druga bila su nesumnjivo 'rasturena' na skupine od po nekoliko prstenova, a u pojedinim 'mehurovima' bio je zarobljen samo po jedan jedini jofurski (ili trekijejski) prsten.

Čvornovati pulsirajući kablovi, nalik na pipke mulk pauka, vodili su do svake takve 'vreće' sa živim bićem... pa i do njegove. Jedan takav pipak, ili kabel, bio je zaboden u Larkovu vreću, omotan oko Larkove leve noge, i zariven duboko u unutrašnju stranu butine, neposredno ispod prepona.

Ova slika izazva u njemu drugi talas panike, ali sad se i sam Lark trudio da to obuzda, koristeći najbolje sredstvo koje mu je za to bilo na raspolaganju: znanje primitivnog naučnika. Možda je planeta Jijo naučno zaostala, možda nema na raspolaganju intelektualne resurse Pet galaksija, ali um se i na njoj može osposobiti za rad, pa čak i samo na osnovu papirnih knjiga.

Upotrebi ono što znaš, reče on sebi; provali ovo!

U redu.

Kao da je usmeren ka glavnoj butnoj arteriji. Moguće je da se vanzjjoanci hrane Larkovim telom, kao neka svemirska pijavica u drečavim, jeftinim naučno-fantastičnim pričama pre Kontakta. Ali ta horor-slika zaista je smešna; Lark zaključio da mora biti nešto drugo posredi.

To je dovod materija potrebnih za održavanje u životu; ja lebdim u otrovnoj atmosferi, zato oni ne mogu dopustiti da udišem, niti da bilo šta pijem ili jedem. Zato šalju kiseonik i hranljive materije direktno u moj krvotok.

Ko god da su 'oni'.

Pogled na mnoge druge vreće sa po jednim uhvaćenim živim bićem bio je Larku, prirodnjaku, vrlo jasan: tako neki kolega, prirodnjak, čuva uhvaćene uzorke. Nije imao fizičku mogućnost da se nasmeje (plućima), ali osećaj ironije ispuni ga jasno, omogućavajući mu da celu situaciju sagleda iz nove perspektive. Jer on sam, Lark, mnoga je živa bića svojevremeno držao bespomoćna, u zarobljeništvu, da bi ih proučavao, da bi otkrio kako funkcioniše živi svet na Jijou, čije su mnogobrojne vrste međusobno povezane na mnoštvo načina.

Ako priroda dodeljuje pozitivne i negativne poene svakome, svačijoj 'karmi', za takvo ponašanje, onda je Lark u svome životu nakupio već više nego dovoljno negativnih poena i zaslužio da se sad, za promenu, prema njemu samom postupa ovako. Dovoljno za silazak u jedno ovakvo lično 'čistilište od greha'.

Napinjao se da pogledom prodre što dalje kroz maglu, u želji da se, na neki način, uveri da devojkica Ling nije među uhvaćenima. Onda, kad je nigde ne vide, počeo da se oseća usamljeno i potišteno baš zato što je ne vidi.

Možda je pobegla od Rana i od Jofura, kad su ova žuta vodonična čudovišta osvojila Polkdži, reče on sebi; možda je stigla do one botaničke bašte u samom središtu broda, i tamo se sakrila, i našla u onoj džungli, u svem onom lišću, skrovište i bezbednost... makar i privremenu.

Pogledom kao da nasluti, daleko u sumraku magle, nekakve zidove; proceni da se nalazi u odaji koja je veća od onog drveta pod kojim se sastajalo celo selo, u njegovom zavičaju. Nasluti pojedine delove nameštaja i kompjuterske informacione table, i zaključio da se nalazi, i sad, u jofurskom brodu, a ne u nekom drugom, ali da su vodonikaši, posle uspešno izvedene invazije, preuredili ovaj deo lađe, ispunili ga svojom sopstvenom, otrovnom atmosferom.

To bi trebalo nešto da mu kaže. Onaj miris maločas, grozan ali nekako poznat... ona toksičnost koja ukida svaku mogućnost udisanja. Ali, Larkov um, 'izbombardovan' nedavnim događajima, nije bio u stanju da sad, odmah, izvuče iz toga zaključak. Jednom Jijoancu - pa čak i tobožnjem naučniku, među Jijoancima - sav svemir je povezani vilajet užasavajućih čudesa.

Jesu li osvojili ceo brod? zapita se on.

Činilo se da to nije verovatno, ako se ima u vidu ogromna sila kojom su raspolagali Jofuri, moćni nebeski bogovi; ali, i ako jesu osvojili ceo Polkdži, Lark bi u tome našao nešto pozitivno. Jer dokle god Jofuri imaju ikakvu akcionu sposobnost, dotle su svi narodi Jijoa (pa i Trekiji, rođaci Jofura) u velikoj opasnosti. Najbolje što bi se moglo desiti, sa stanovišta naroda na Jijou, bilo bi da Polkdži nikada ne uspe da se vrati u ma koju jofursku bazu, niti da ikada pošalje izveštaj o onome što se dogodilo u ovom zabačenom kutku Četvrte galaksije.

Što ne znači da mu je sadašnja situacija prijala, niti da je postao naročito zahvalan svojim najnovijim zarobiteljima.

Tek posle nekog vremena Lark shvati: neki od njih su tu!

Jer sve do tada on je za te uzdrhtale 'grudve' u okolnoj magli mislio da su samo to - nešto gušća magla; nije obratio posebnu pažnju na njih. Sada uvide da su kompaktne, da ostaju u nekim jasnim (mada fluidnim) granicama. Zaključio da liče na ostrvca žabokrečine na površini bare... ili na izdvojene, moćne olujno-kišne oblake, kumuluse, koji plove carski kroz manje i slabije oblake na nebu. Nekoliko tih prividno amorfnih tela okupilo se oko jednog mehura da razgleda uzorak unutra... zarobljenog Jofura.

Odakle ti pomisao da oni njega razgledaju? zapita se Lark Kulhan. Da li im vidiš oči, možda? Ili ma kakve čulne organe?

Lebdeće grudve kretale su se lagano, ležerno; kroz okolnu gustu sredinu pomerale su se ispružajući privremene ruke ili pseudopodije, ili ih grčeci. Nije se primećivalo prisustvo ma kakvih trajnih organa niti drugih struktura u njihovim poluprozirnim telima, ali su se mogle razaznati neke gromuljice i kapi, u njima, nešto nalik na grudvaste 'delove' koji su se kretali ritmično, stapali u veće, ili delili na manje; u tome se pokazivala neka složena pravilnost koju on ni približno nije uspevao da prati.

Lark se priseti jednog ranijeg ameboidnog stvorenja, onog napadača koji je prosekao zid i upao u hodnik, tako da su Ran i Jofuri, umesto da konačno uhvate Larka, pobjegli. Taj osvajač kao da je, na neki način, 'pogledao' Larka, maltene 'pravo u oči', a onda se prevaljao celom težinom preko njega i progutao ga.

Šta su, ko su, ova stvorenja? zapita se Lark. Da li je Lingova ikad pomenula neki oblik života koji bi ličio na ovo? Nije se mogao setiti da je ikad rekla išta tako.

Najednom se seti gde je ranije osetio onako gadan miris. U Biblosu... u Sali prirodnih nauka... u onom delu velike arhive iz koga su iznete sve knjige, pa čak i police za knjige, da bi se ugradila mala hemijska laboratorija, u kojoj su grupice mudraca teškim trudom pokušavale da obnove bar ponešto od drevnih znanja, radeći o trošku jijoanske Gilde eksplozera.

Pokušavali su, pomisli on, da opet osvoje stare veštine, ili čak da nešto novo doznaju; u toj Gildi je sigurno bilo mnogo onih kao što je Sara... mnogo 'jeretika'.

Onih koji su verovali u 'napredak'.

Nikad ranije nisam pomislio na to, reče on sebi, ali, sada znam - Nagib je bio sav prožet buntovničkim načinima razmišljanja, čak i čudnijim od mog sopstvenog. Pre ili kasnije nama bi se dogodila verska 'šizma', pa možda i građanski rat... da nisu, ove godine, bogovi sišli s neba, sipajući vatru.

Poče razmišljati o Harulenu i Uthenu, svojim hitinskim prijateljima, koji poginuše zbog podlosti i zlikovaštva tih nebeskih tuđina. Onda o svome rođenom bratu, Dveru, i rođenoj sestri, Sari. Ponada se da su oni, oboje, sada kod kuće, i bezbedni. Već samo za spas to dvoje, bio je savršeno spreman da podmetne ovde neku ogromnu eksploziju, da izvede diverziju kojom bi razneo veličanstveni Polkdži na atome, ako bi, posle toga, Jijo ostao da živi još jednom u blaženoj zaboravljenosti.

Larkova tmurna razmišljanja nastaviše nekom svojom orbitom, iz melanholične prošlosti, oko kriптиčne sadašnjosti, u neizvesnu budućnost.

Vreme je promicalo, ali on ga nije imao kako meriti, osim otkucanjima srca. On to i počeo. Brzo mu je dosadilo, ali on ipak nastavi to da čini, tek da bi nešto radio.

Živ sam! reče Lark Kulhan sebi.

Dakle, zaključio on, stvorenjima koja su na vlasti valjda sam, na neki način, zanimljiv.

Nameravao je da održava kod njih to zanimanje, svakako.

Alvinov dnevnik

"Dobrodošli, dragi prijatelji naši jijoanski. Dobrodošli u Fraktalni svet."

Ala bi to dobro zvučalo kao završetak mog dnevnika.

Bio je to trenutak sablasne, napete drame. Osećao sam kako je tragično bila izdana Brazdačeva posada, koja je pobjegla čak do Jijoa, sakrila se tamo u ledenim dubinama našeg okeana, izgubila mnoge kolege, samo da bi se opet našla na mestu gde im se dogodilo toliko bolnih nesreća.

Ali ono što se dalje događalo zasenilo je tu njihovu ličnu tragediju, kao što udar munje zaseni neku malu, bledu svetlost.

"Možd-da je to neka druga krizvel-struktura", reče Akeakemai, delfinski tehnički oficir, iz komandne sale pune vode. "Navodno ih ima na milione, samo u ovoj galaksiji, a koliko tek u drugima."

Ovo priželjkivanje propade čim Tišt saopšti zvezdane koordinate. Bile su iste.

"Osim toga", nastavi poručnica Tišt, "kakvi su izgledi da bi još jedna krizvel-struktura ležala ovako blizu nekoj transfernoj tački? Takve građevine, većinom, leže u udaljenim globularnim zvezdanim jatima, daleko od saobraćaja.

Ne, ne", nastavi ona, "naššši prijatelji Zangi vratili su nas baššš ovamo, iz nekog proketo jakog razloga... zbog koga dabogda izgoreli i u paru se pretvorili."

Nas četvoro klinaca iz Vufon grada okupismo se u jednom kutku Sale za planiranje, da malo uporedimo 'beleške' o najnovijim događajima. Ur-rona je bila na vezi sa svojim prijateljima u mašinskoj sali. Njeno ursko šuškanje u govoru (samo pri upotrebi angliskog) postajalo je sve izraženije, zato što je i ona postajala sve uzbuđenija dok je opisivala karakteristike te fraktalne 'bockave lopte' ispred nas.

"Šuplja je, a iva prečnik otprilike triput veći nego što je orvita Jijoa", reče ona. "U centru je jedna zvezda, crveni patuljak. Sva je neravna, da vi vila naksinalizovana površina za izražavanje toplote u okolni svemir. Ali jednako je neravna i sa unutrašnje strane, što znači da ovaj ovjekat svoj on unutrašnjon površinon hvata svaki toplotni zrak te zvezde!"

Nis mašina, koja se našla blizu nas, reče profesorskim tonom: "Da, pa prema tome, isti efekat bi se postigao i kad bi to bila sasvim obična, prosta sfera, bez ikakvih šiljaka."

Pojavi se slika, u holo-kocki. Videli smo šuplju loptastu ljusku a u njenom središtu jednu blistavu grimiznu tačku.

"Neki pred-kontaktani Zemljani", nastavi Nis mašina, "zapravo su naslutili da takve stvari postoje, a njihov naziv za takvu strukturu bio je..."

"Dajsonova sfera!" povika Hak.

Svi okrenusmo poglede ka njoj. Ona samo uplete dva svoja uspravljena očna pipka jedan oko drugog, u znak 'sleganja ramenima'.

"Pa, šta je, drugari. Čitajte klasičnu naučnu fantastiku."

Huniši razmišljaju sporije nego Treki. Ipak, ja napokon klimnuh glavom.

"Hrrr-mmm, da. Pamtim da sam čitao o Dajsonovim sferama", reko ja. "Pominju se u romanima... hrrmmm... Šoa i Alena. Ali meni je ta ideja izgledala odveć fantas..."

Začutah. Čemu priče; videti svojim očima, znači verovati.

"Kao što htedoh objasniti", nastavi Nis hologram, malčice nadmeno, "najprostija verzija Dajsonove sfere promašila je jednu bitnu geometrijsku odliku predmeta koji opkoljava čivavu jednu zvezdu sa svih strana. Dozvolite mi da ilustrujem."

Glatku loptu zameni slika bockaste, koja je ličila na grudvu kvil-korala koju neka naša ribarska brodice nehotice izvuče u mreži. Pred našim očima, ta kompjuterski generisana slika se rascepi napola i polako otvori, pokazavši široki unutarnji zev u čijem središtu je i dalje blistala ona malena crvena zvezda. Videlo se da struktura sada ima i mnoštvo klinova uperenih unutra, i na klinovima mnoštvo drugih, manjih klinova koji su stršali svaki u svom pravcu; i na njima nebrojeno mnogo još sitnijih; bila je to prava džungla tih izukrštano izraslih bodlji i bodljica.

"Posle-kontakti Zemljani govorili su da je to krizvel-struktura. Klinovi, na većima uvek manji a na njima sve manji i manji, daju fraktalni oblik, čija dimenzija je u ovom slučaju, na spoljašnjoj strani, približno 2,4. Unutrašnja strana ima dimenziju još i veću, da bi što veća ukupna površina bila izložena sunčevoj svetlosti, pa makar i postrance, pod nekim velikim uglom."

"Zašto?" reče Štipko.

"Da bi se maksimalizovao broj prozora, naravno", odgovori Nis mašina, kao da je time sve objašnjeno.

"Energija je presudni ograničavajući faktor ovde", nastavi rotirajući hologram pred nama. "Ovo je jedno malo sunce. Ono izračuje približno deset na trideseti erga u sekundi. Ako se to sve uhvati i iskoristi, i ako se svakom pojedinom stanovniku stavi na raspolaganje čitav jedan megavat, a to je veoma izdašno, u ovoj građevini mogu biti adekvatno zadovoljene sve potrebe populacije koja bi iznosila preko sto hiljada milijardi razumnih bića. Ali, ako bi odobrena upotreba energije po glavi stanovnika bila manja, ovde bi moglo stanovati više od deset kvadriliona njih."

Zurili smo. Ovog puta je zaprepašćenje bilo toliko da je čak i Hakica zamukla.

Ja sam se trudio da iznađem neki način da 'obmotam' moje jadne, spore misli oko takvih brojeva.

Hajde da ih pogledamo ovako. Kad bi svaki stanovnik (i stanovnica) Jijoa bio rasturen na ćelije, pa kad bi svaka pojedina ćelija izrasla u po jednu razumnu osobu, i to bi bio tek maleni deo od ukupne populacije koju je Nis mašina opisala. Deset kvadriliona... Nema toliko zvezda i planeta ukupno, u svih pet galaksija naše civilizacije; ni približno toliko.

(Ja sam sva ta izračunavanja obavio naknadno, znate. U onim trenucima, za moj mozak bilo je dovoljno naporno i da samo blenem u sliku, što sam i činio. Više od toga nije se moglo!)

Ur-rona se oporavila prva.

"Zvuči... kao da je prilična gužva tano", reče ona.

"Zapravo, nije gužva", reče Nis. "Populacija je tamo ograničena količinom energije i površinom koja može biti izložena suncu. Zapremina stambenih prostorija je manji problem; one bi mogle biti prilično velike. Svako pojedino razumno biće imalo bi stan, samo za sebe, prostraniji od one planine koju vi Jijoanci zovete Guen."

"A je l' je l' je l' je l' tako?" zamuca Štipko, gubeći za trenutak koordinaciju, tako da je govorno-disajni ventil na svakoj njegovoj nozi progovorio za sebe. Ali onda opet progovori iz svih pet nogu manje-više sinhrono: "Narod je t-t-to napravio... za stanovanje?"

Nis hologram uspe da se presavije u takve rotirajuće apstrakcije da time poče sugerisati koliko ga ovo zabavlja.

"Ti stanovnici mogli bi se uvrediti ako bi im neko rekao da su 'narod', dragi moj mladi varvarine. Većina njih klasifikovani su kao bića viša nego što smo ti ili ja. Fraktalne kolonije većinom nastanjuju pripadnici Povučenog reda života. U ovoj krizvel-sferi koja je pred nama, i u još oko milijardu drugih, sličnih, koje su razasute kroz svih Pet galaksija, žive starije rase, one koje su se povukle u relativni mir, u neke svoje tihe godine, daleko od koškanja i nadgovaranja vas mladih naroda."

Jedan od Delfina u blizini frknu prezrivo. Ja u tim trenucima nisam uopšte ukapirao gorku ironiju reči Nis računara.

Sara Kulhan došeta se do nas.

"Od čega kažeš da je ovo napravljeno?" upita ona Nis mašinu. "Koliko li je jak taj materijal, kad može da drži terete tako ogromne?"

Slika u holografskoj kocki ispred nas uveća se, fokusirajući se hitro na jedan vrlo mali deo na samom rubu jedne, presecanjem dobijene, polovine. Ono što je izdaleka izgledalo kao pravilan polukrug, sada se izgubi u beskrajno izukrštanim granama, grančicama, pod-grančicama, pod-pod-grančicama... i tako dalje. Naše oči više nisu mogle da prate sva ta razgranavanja, tu fraktalnost, niti smo mogli naslutiti šta bi tu bilo najmanje, gde je pod-podelama kraj. Ispunjavale su celu zapreminu slike.

"Unutrašnja struktura je sazdana velikim delom od ugljeničnih vlakana, a ugljenik se pribavlja 'žetvom' iz raznih izvora, pa i iz same te zvezde. Deo ugljenika proizvođen je i u hidrogensko-helijumskim fuzionim reaktorima, tokom mnogo miliona godina. Ugljenik sa lakoćom izdržava direktnu sunčevu svetlost na tom rastojanju. Osim toga, dobro odoleva centrifugalnim naponima.

Spoljašnji delovi ove ogromne strukture, međutim, nalaze se u sub-keplerovskim dinamičkim uslovima. Pošto osećaju, i pored svoje rotacije oko zvezde, neto privlačenje ka njoj, moraju čvrsto odolevati kompresiji. Zato se veliki deo ogromnog 'saća' pred nama sastoji od metalnog vodonika, čija su polja stabilizovana. Vi znate da je vodonik metaloid, i da je najobilnije zastupljeni element u vasesljeni. Ovde je pomešan sa ugljenikom, tako da se dobija keramičko-karbonski polimorfni materijal. To je građevinski materijal koji je, u

suštini, skinut sa zvezda, magnetnom indukcijom, u davnoj prošlosti. Sa ove jedne zvezde skinuta je približno jedna desetina njene mase - ne samo vodonik i ugljenik, nego i kiseonik, i drugi elementi potrebni kao komponente protoplazmičkog života. Dodatna korist sastoji se u tome što je zvezda, posle tog oduzimanja materijala, postala stabilnija: ona sad gori sporije i predvidljivije.

Spoljašnja površina krizvel-strukture tako je hladna da toplota, koju re-emituje u kosmos, jedva nešto malo nadmašuje univerzalnu pozadinsku toplotu kosmosa samog..."

Tad se moj sluh, recimo to tako, isključio. Nis mašina je verovatno mislila da je neko razume. To se sve snimalo; moji prijatelji i ja kasnije smo preslušavali snimak, i trudili se da rastumačimo jednu po jednu rečenicu, često pozivajući autopisara da nam pomogne oko pojedinih teških reči. Ali na kraju je, od nas četvero Vufonaca, samo Ur-rona izjavila da razume "dobar deo toga."

Stvarno smo stigli u vilajet bogova.

Ja sam tada 'otplivio' zato što svi ti tehnički detalji nisu imali nikakve veze sa onim što sam ja želeo znati.

Naime: iz kog razloga!

Da li su oni tu grdosiju izgradili da bi u njoj bilo stambenog prostora za milione miliona miliona stanovnika? Ako jesu, ko to tamo stanuje? Zar je pametno okupiti tako ogroman broj osoba na jednu gigantsku grudvu snega, oko jedne male zvezde? Dovesti ih sve u 'kuću' tako hladnu, da je ja mogu dahom topiti?

Toliko vodonika na jednom mestu... zapitah se: šta ako tu žive uglavnom Zangi?

A nadasve, šta se to toliko strašno dogodilo posadi Brazdača u ovom Fraktalnom svetu, pa ga se oni toliko plaše?

Primitih da Džilijan Baskin stoji sama pred dva velika ekrana. Na jednome je Fraktalni svet bio prikazan u realnim bojama, u običnom vidljivom svetlu. I zapravo se tu nije video - nije se videlo gotovo ništa: samo jedan ogroman disk crne boje, koji je zaklonio zvezde.

Druga slika bila je ista ali u 'pomaknutom infracrvenom', i ličila je na glavu nekog srednjevekovnog bojnog malja koji se žari crvenkasto... bojom ne mnogo različitom od naše, huniške, krvi. Fraktalni sistem se polako povećavao pred nama, i polako obrtao, jer je Brazdač hitao kroz noć, prilazeći toj grdosiji pod vrlo ostrim uglom. Zapitao sam se koliko kompleta očiju sada škilji prema nama, iz ogromnih ledenih prozora, i ocenjuje nas sa stanovišta svojih iskustava, koja sežu neznano mnogo eona unazad. Takvi umovi zaključice za nas, u najboljem slučaju, da smo nekakve larvice. U najgorem slučaju, zaključice da ne vredimo više nego insekti.

Naš vodič, jedno od dva gigantska zangovska broda/bića, poče iz svog boka da ispušta male svetlucave predmete - jezgrene delove onih mašina-žetelica koje su postradale kod daleke Izmunuti. Neki od tih delova uspeali su, u sklopljenom obliku, da sačuvaju ponešto od svojih jedara. Te mašine počeše da orbituju ispred nas, brže od nas; kao da ih neki hitan zadatak vuče ka gigantskoj Dajsonovoj sferi.

Meni pade na um da imam retku privilegiju da posmatram čak četiri različita reda života u akciji, istovremeno. Disače vodonika, mehanoide, disače kiseonika (u koje i sam spadam) i 'povučeni' filum (to jest, 'kolo') života, a to su oni napred, na sferi, koji su skloni da zidaju stanove u takvim razmerama da im jedna zvezda dođe nešto kao njihova privatna vatrica u sredini, tek koliko da se ogreju. Ja sam i dotad bio veoma svestan da sam samo urođenik sa Jijoa, i da je moje pleme primitivno u poređenju sa veličanstvenom, uzvišenom civilizacijom Pet galaksija. Tek sad mi svanu da bi neko mogao i tu civilizaciju, i njene velike Institute, da gleda kao beznačajni mravinjak.

Neko ko se nalazi na višim delovima piramide evolucije.

Bilo mi je jasno gde sam, u tom slučaju, ja.

Onaj ljudski mužjak tamnije kože stade uz doktoriku Baskin. Zajedno su se zagledali u ta dva, podjednako velika ekrana. Na trenutak su se i pogledali u oči, i time sigurno kazali više nego ikakvim rečima.

"Osećaš i ti, Emersone?" reče ona tiho. "Nešto se izmenilo. Obuzima me zaista neko avetinjsko osećanje."

Mutavko se počeška po toj glavi sa rupom sa strane, a onda se naglo, jako nasmeši, i potom poče da zvižduće neku melodiju. Ja je ne prepoznaoh. Ali Džilijan se nasmeja.

"Jest", reče ona. "Život je pun-puncijat promena. Pa, prema tome, treba da budemo optimisti. Možda su Oni Stari, hajde da kažemo, 'odrasli' malčice, od kad smo mi onako otišli." Ali njen osmeh, lišen veselja, govorio je da to nije verovatno. "Ili im je, možda, nešto drugo skrenulo pažnju, do te mere da su sasvim zaboravili na nas malecne."

Jako sam želeo da čujem nešto više o ovim mogućnostima - da pridem kapetanici i zatražim da to obrazloži. Ali, činilo mi se da ne bi bilo u redu da ja prekidam njeno setno raspoloženje. Zato ostadoh miran, gledajući kako roboti-žeteoci zalaze, daleko ispred nas, za oblinu Dajsonove sfere, i na taj način nam nestaju s vidika.

Posle nekog vremena iz interkoma dopre jedan zabrinuti glas. Javljala se Olela, brodska oficirka za detekciju.

"Već neko vreme primamo potpise znatno povećanog prisustva gasa i čestica, iz ovog sistema ispred nas", reče ta Delfinka. "Sad vidimo odsjaje sa krupnijih zrnaca materijala, pravo ispred-d nas, a takođe jonske tokove, entreinovane, karakteristične za sssolarni vetar."

Doktorka Baskin izgledala je zbunjeno.

"Odsjaje?" reče ona. "Odsjaje čega? Zvezdane svetlosti?"

Usledilo je kratko ćutanje.

"Ne gospodo", reče Delfinka. "Spektralni profili podudaraju se sa direktnom osvetljenošću od strane obližnje patuljaste zvezde klase M8."

Ovog puta zbunjeno smo se pogledali samo Emerson D'Anit i ja, jer nismo ništa razumeli - on zbog svoje moždane invalidnosti, a ja zato što nemam pojma o tim stvarima. Kapetanica je, međutim, razumela, i nije ostala nimalo ravnodušna.

"Direktnom?" reče ona. "Pa to bi moglo značiti jedino da..." Oči joj se raširiše, od straha i uviđanja. "Oh, za ime Boga..."

Prekide je iznenadan pisak alarma. Svi razgovori u Sali za planiranje prestadoše. Slika na glavnom prednjem ekranu poče se naglo uvečavati; zumiranje je bilo usmereno pravo napred, na sam 'horizont' Dajsonove sfere, na najdalji deo tog tela nama u tom trenutku vidljiv. Pravidnom rotacijom sfere, zbog našeg sopstvenog kretanja oko nje, taj deo postajao nam je svakog trenutka malčice vidljiviji.

Hakica je raširila sva četiri svoja očna pipka, koji su njoj navrh glave, vrlo jako, kud koji, i uzviknula samo jednu reč.

"Ifni!"

Neodelfini su se ustumarali u svojim mašinama za hodanje, tamo-amo po sali, iz čiste nervoze. Ur-rona zaklopota svojim kentaurskim kopitima, a Štipko reče, opet gubeći sinhornizaciju svojih pet govornih ventila: "Bože-ože-ože-ože-že!"

Ja nisam imao nikakav komentar, ali sam refleksno počeo da umblam. Smisao tog postupka je: smiriti nervozna bića oko sebe. Kao i obično, bio sam valjda poslednji koji je provalio šta se dešava ispred nas.

Nazupčena, ali ipak izvanredno pravilno savijena Dajsonova površina ispred nas bila je na jednom mestu zasečena.

Široki mlaz nečega, okupan bledocrvenom svetlošću, pružao se odatle kao pramen koji se razmotava polagano prema zvezdama.

U tom pramenu, mirijade svetlucahkih tačkica i iskrica, kao kad vatra suklja iz zapaljene kuće pa nosi trunčice žara pravo uvis.

Naša jijoanska mudrica, Sara Kulhan, pođe jedan korak napred i uzviknu:

"Sfera je probijena!"

Olelin zabrinuti glas javi se iz komandnog akvarijuma.

"Probušena je... U krizvel-strukturi vidimo rupu! Prečnik je... barem jedan astron, ili dva; ogromna rupa. Osim toga, mada ne možemo proveriti odmah, ja bih rekla..."

Pauza je potrajala. Za to vreme niko nije izgovorio ni reč; niko se nije usudio ni da diše.

"Da, potvrđeno je", nastavi Olelin glas iz interkoma. "Taj kolaps ssse nastavlja, dok mi govorimo.

"Ono što se toj sferi dogodilo, šta god to bilo... još traje."

Džilijan

Gledala je tu panoramu smrti netremice, kao prikovana.

"Jedno vam se mora priznati", reče pokraj nje glas iz rotirajućeg holograma. "Gde god vi Terani prođete ovom vasseljenom, ostavite neki... trag."

Nije imala šta da odgovori Nis kompjuteru. Nadala se da će, ako mu ona ne kaže ništa, Nis sam otići.

Ali, umesto toga, tornado svetlih linija u nečujnom okretanju dolebdje bliže njoj. Priđe, čak, blizu njenog levog uva. Odatle progovori tiho, njenim maternjim jezikom, blagim tonovima.

"Dva miliona vekova.

Toliko dugo, prema tvrđenju naše Biblioteke, postoji ova jedna Dajsonova to jest krizvel-sfera ispred nas. I toliko je dugo, do danas, smireno orbitovala oko središta galaksije, i bila luka mira.

Onda su, jednog dana, neki vučići došli u kratku posetu."

Džilijan oštro razmahnu rukom, ali njen udarac prođe kroz hologram bez ikakvog otpora. Apstraktni obrazac nastavio je da se vrti oko sopstvene uspravne ose kao i do tada. Ta mreža finih sjajnih linija bacala je, tako izbliza, sablasne odsjaje na njeno lice. Naravno da je prokleti Nis u pravu. Brazdač je teško malerozan, on svoju zlu sreću prenosi na sve što dotakne. Ali, razmere kataklizme koju je inicirao ovde prešle su sve što je Džilijan mogla obuhvatiti svojim umom ili srcem.

Instrumenti su, uskoro, počeli davati sve potpunije i sve izoštrnije slike razaranja koje se pred njima nastavljalo. Žureći za svojim zangovskim vodičem, Brazdač uskoro ulete baš u to provaljeno mesto u gigantskoj ali tananoj ljušturi Fraktalnog sistema. Sad je i sam brod bio okupan tom istom crvenkastom sunčanom svetlošću koja je dobila priliku, po prvi put posle više eona, da pobegne iz zatočeništva. 'Dah' zvezde, sačinjen od atoma i subatomske čestice, izlazio je kroz otvor, tako gusto da je vakuum na tom mestu bio već vrlo loš, ili i nije bio vakuum. Na instrumentima se, naime, pojavi pritisak tog 'gasa', izuzetno nizak, ali, ipak, dovoljan da bude izmeren. Osim toga, prisustvo gasa ispoljavalo se, pri ovoj brzini kretanja Brazdača, i kao maleni otpor, nalik na otpor vazduha.

Videlo se da to strujanje nešto nosi: komade ruševina, sitnije i krupnije. Kaa je majstorski, sa lakoćom, krivudao između njih, izbegavajući ih sve. Neke od tih ruševina bile su čitavi fraktalni klinovi, oni veliki; na mestima razdiranja videle su se presečene dvorane, velike svaka kao asteroid. Mnogo takvih dvorana, šestouganih, zbog čega su preseći izgledali kao saće. Razbijeni delovi tumbali su se ka svemiru i usput isparavali. Ispred sebe su 'gurali' svetlucave repove jona i prašine, kao komete. Zbog prisustva hiljada takvih veštačkih kometa, čitavo to provaljeno mesto u Dajsonovoj sferi - tako veliko da bi Zemlja u svome orbitiranju putovala preko njega bar mesec dana - imalo je dodatni sjaj.

"Iako nerado, doktorko Baskin", zaključio Nis mašina, "priznaću da sam impresioniran. Čestitam."

Oko nje je, u Sali za planiranje, bilo sve više Delfina u šestonogim spravama za hodanje. Dolazili su mnogi koji sad nisu bili na dužnosti, samo da bi gledali taj spektakl. Putnici sa Jijoa vrzmali su se, iz istog razloga, po sali. Nastala je prilična gužva; jedino oko nje, Džilijan, nije bilo nikog. Praznina ju je okruživala, kao da je kapetanica dvorac okružen odbrambenim rovom koji se niko ne usuđuje da pređe. Niko osim ovog mašinskog uma, koji je dobijen od Timbrimija, i koji je sad jedini bio raspoložen za ironične komentare. Niko se nije radovao što se ovako nešto dešava jednom mestu koje je Zemljanima nanelo ogroman bol. Jer ova šteta i propast bili su toliko ogromni da zloradost naprosto nije bila moguća.

Niti bi bila opravdana. Jer, od svih Onih Starih, samo nekoliko frakcija bilo je umešano u zločin protiv Brazdača, u izdaju od koje je Brazdač pre skoro godinu dana očajnički pobegao čak na Jijo. Neke druge frakcije čak su pomogle Zemljanima u tom bekstvu. Uostalom, ako stotine milijardi razumnih bića izgine zbog pohlepe samo nekolicine, gde je tu pravda?

Nemoj se zanositi, reče ona sebi; nema dokaza da je ova katastrofa u ikakvoj vezi sa nama. Možda je uzrok nešto sasvim drugo, sasvim nepovezano.

Ali, takvo objašnjenje nije izgledalo ubedljivo. Pretpostavka da je u pitanju čista slučajnost naprosto je 'molila' da se, ipak, nađe neko drugo, uverljivije tumačenje.

Džilijan je pamtila sam kraj njihovog prethodnog boravka u ovom Fraktalnom svetu. Brazdač je bežao u svemir, najbrže što je mogao, i uspeo je u poslednjem trenutku, jedva, da se provuče kroz jedan tesnac i da pobegne; a Džilijan je u tom istom trenutku bacila pogled na ekrane koji su pokazivali šta se iza broda dešava.

Videli smo kako izbija prava erupcija nasilja, iza nas, reče ona sebi sada; neko nam je otvorio prolaz da jurnemo do transferne tačke, ali tog trena sekte su otpočele međusobni sukob. Videla sam kako nastaje šteta na nekim fraktalnim 'granama', videla sam kako se razbijaju i prosipaju neki prozori. Sekte su dograbile Emersonov izviđački čamac, koji zato i nije mogao da pobegne za nama.

Džilijanin prijatelj platio je veliku, preveliku cenu za svoju herojsku akciju: on je bio Brazdaču zaštitnica, ali je zarobljen i podvrgnut nezamislivo surovnoj torturi. Posle toga je, neobjašnjivo, prenet ili bačen direktno na Jijo, na koji je stigao kad i Brazdač! Lišen moći govora, taj bivši inženjer nije mogao dati nikakvo objašnjenje.

Pritisnuti osećajem krivice što napuštamo D'Anita, reče ona sebi, i obuzeti željom da po svaku cenu pobegnemo odavde, nismo ni pomislili na mogućnost da rivalske frakcije Onih Starih, posle našeg bekstva, nastave da ratuju između sebe. Ko bi tako nešto očekivao? Zašto bi oni to radili? Zašto bi sami sebi napravili ovu apokalipsu, kad smo mi, sa našim ukletim tovarom, otišli?

Ali glavno stradanje očigledno je počelo tek tada. Očigledni, užasni dokazi plovili su sad svud oko zemaljskog broda. Plazma i prašina, u crvenkastoj svetlosti zvezde... i senke, kroz tu gasovitu sredinu daleko opružene; senke nastale zbog prisustva pojedinih odvaljenih komada. Neki od tih komada bili su veći nego Mesec. Neki, znatno manji. Mnogi su nastavljali da se raspadaju. Ali svi komadi bili su, u suštini, krhki kao snežne pahulje.

Džilijan poče razmišljati o osnovnom uzroku svega ovoga - o Brazdačevom brodskom tovaru. Glavno arheološko blago u brodu je 'Herbi', pradrevni leš, koji je na neki način uspostavio svoju 'vlast' u njenoj radnoj sobi, kao crni gavran Edgara Alana Poa, ili, u jednoj Šekspirovoj drami, Bankuov duh. Pojedine velike sile, vođene svojim fanatizmom, želele su sad da se dočepaju Brazdačevih arheoloških blaga, po svaku cenu i bez obzira na posledice, samo da bi, možda, uz pomoć nekih starih tajni izborile za sebe odlučujuću prednost, ako zaista nastupi Vreme promena.

Bilo je apsolutno neophodno onemogućiti im to. Teragenski savet dao je, prvo kapetanu Kraidaikiju a kasnije doktorki Baskin kad je ona preuzela komandu, savršeno jasna naređenja. Brazdačeva otkrića moraju biti saopštena otvoreno, celoj civilizaciji, u skladu sa prastarim pravilima naučnog rada, ili ne smeju biti saopštena nikome. Možda bi neke moćne rase ili savezi mogli pogaziti ovu osnovnu, jedino zakonitu orijentaciju, u uverenju da niko neće moći da ih kazni. Maleni zemaljski klan, međutim, ne sme pokazati ni trunku pristrasnosti u korist, ili protiv, ma koga.

Ponekad, u vremenima kad su talasi haosa sve jači, onaj ko je malen i bez prijatelja nema nikakvo drugo utočište osim zakona samog. Ljudska bića, i njihovi klijenti, moraju ostati verni galaktičkim institucijama. Odstupanje od toga, makar i maleno, moglo bi da znači gubitak svega.

Na nesreću, Džilijanino traganje za nekom neutralnom silom koja bi preuzela brigu o arheološkom blagu bilo je neuspešno... i mnogo gore nego neuspešno.

Potrudila se prilično; neuspesi nisu nastali zbog lenjosti. Pošto se, kod Oake, pokazalo da čak ni veliki Instituti nisu dostojni poverenja, Džilijan Baskin je došla na jednu ideju koja je (tada) izgledala odlično.

Zašto ne ići kod nekoga ko se, u hijerarhiji, nalazi još više?

Naumila je da donese blago ovde, u citadelu onih rasa koje su 'produžile' nekim uzvišenim putem, izašle iz svetovnog i prizemnog, izdigle se iznad trivijalnih opsesija zbog kojih nastaju sukobi u Pet galaksija. U nekom od legendarnih Fraktalnih svetova, Ljudi bi mogli dobiti, najzad, nepristrasne savete, a i posredničke dobre usluge, od stvorenja koja imaju ugled tako ogroman da će samim svojim blagim rečima uspeti da zaustave grčevito nervozne mlađe rase i klanove. Poštovani i cenjeni stariji razumnici preuzeće na sebe svu odgovornost za dalje rukovanje tovarom; u Brazdaču se, naprosto, više neće nalaziti to otrovno blago, a svi savezi kiseonikaša biće primorani da se saglase da je ono u zajedničkom vlasništvu svih razumnih rasa i naroda podjednako: svojina svih sapijentnih.

Tako bi premoreni Delfini, najzad, mogli da krenu kući.

A ja bih, pomisli Džilijan, mogla da krenem u potragu za Tomom. Mora se ustanoviti gde je njega, i Kraidaikija, i ostale, sudbina odelna posle Kitrupa.

Tako je to sve izgledalo u teoriji; u njihovoj nadi.

Na nesreću, pokazalo se da i Oni Stari, oni u povučenom redu života, umeju da se ponašaju jednako grčevito, gramzivo, očajnički i prevarantski, kao i njihovi mladi srodnici koji lete između drečavih, silovitih zvezda.

Ispada kao da smo mi neki 'brod kuge' iz starih vremena, pomisli ona; kao da nosimo sa sobom neku zarazu iz daleke prošlosti. Kud god mi prođemo, racionalna bića počinju da se ponašaju ludački.

Monitori su se fokusirali na najbližu ivicu te ogromne rane, pa Džilijan vide da je ljuska ove Dajsonove sfere zapravo debela nekoliko hiljada kilometara, čak i ne računajući mnogostruko razgranate klinove na njoj. Tragedija je bila zaogrnutu gustom izmaglicom, koja ipak nije mogla sakriti sve. Pred Džilijaninim očima pojedine sekcije su se odlamale i raspadale. Fraktalne 'grane' lomile su jedna drugu i odlazile tumbajući se lagano kroz prostor, u sve novim sudarima, započinjući usput nove lančane reakcije.

Masivni klinovi na osunčanoj strani svetlucali su na način koji podseti Džilijan Baskin na nešto.

Prozori, reče ona sebi. Pri našem prvom dolasku ovamo... kad su nam otvorili ona uzana vrata da uđemo... prvo što sam primetila bilo je da se ogroman deo unutrašnje površine sastoji od 'stakla'. Bila su to ogromna okna, a ispod njih...

Ona sklopi oči, i u mislima pogleda opet one tadašnje prizore. Teleskop je pokazao da je svaka grančica - svet za sebe. Pojedine 'staklene bašte' bile su veće nego savezna država Minesota, iz koje je Džilijan bila poreklom. U nekima od njih bujale su džungle. U drugima su se videle svetlosti mnogih gradova, ili palate koje plove na talasima čudnih mora, ili pustinje iskričavog peska. Bilo bi potrebno razviti i poravnati mnogo miliona Zemalja, da bi se pokrio samo delić te površine, i dobio makar mali delić bujne raznovrsnosti Fraktalnog sveta. Džilijan je mogla provesti godine osmatrajući teleskopom jedan po jedan habitat i nalazeći svaki put nešto drugačije, nešto novo.

Bilo je to najveličanstvenije i najdivnije mesto koje je ikada videla.

A sada se raspadalo pred njenim očima.

Ta izmaglica, uvide ona užasnuto.

To nije samo gas nastao sublimacijom, reče ona sebi, niti su samo srušeni delovi zidova. To su i osobe. Njihov nameštaj, njihovi kućni ljubimci, odeća, saksije sa biljkama, porodični albumi. Ili, već, nešto drugo što Onima Starima služi umesto tih kućnih stvari. Zar bi moglo ijedno ljudsko biće pogoditi kakve želje, interesovanja i opsesije imaju oni koji su još davno videli sve što se u Pet galaksija ima videti, i učinili sve što se ima učiniti?

Koliko god da su želje i nade Onih Starih bile obične, ili neobične, čudne ili apstraktne - sada su se raspadale, i to brzo. Samo tokom Brazdačevog kratkotrajnog preletanja preko te zjapeće rane, ovde je sigurno pomrlo više stvorenja nego što iznosi cela populacija Zemlje.

Njen um je uzmicao od te pomisli. Primiti ovakvu tragediju lično, značilo bi zakoračiti u susret ludilu.

"Pa zar niko ne pokušava ovo da zaustavi?" upita ona promuklo.

Nis mašina, posle nekog vremena, odgovori.

"Neki pokušavaju, svim snagama. Osmotri njihove napore."

Kamere se preusmeriše. Brazdač se našao, najzad, nad unutrašnjom, još ne odlomljenom, površinom Dajsonove sfere.

Kao i u prethodnom takvom nadletanju, Džilijan je stekla utisak da je ušla u nepregledno ogromnu dvoranu svetlucavih, oštro-neravnih, stalaktita, ali i senki ogromno dugačkih. Iako su najudaljeniji delovi tog ledenog predela bili udaljeni nekoliko stotina miliona kilometara, Džilijan je, svejedno, videla mnoge pojedinosti na njima. Sistem kamera uzimao je u obzir kretanje očiju kapetanice, pa je na nekim ekranima uveličavao i izoštravao ono što je ona najviše gledala.

Crvena patuljasta zvezda, iznad i ispred broda, svetlela je kao lampa u sredini bazilike, toplim blagim svetlom. Vidljivi disk zvezde bio je mutniji i crveniji nego kod onih sunaca rasipnika oko kojih se vrte svetovi na kojima život niče, kao što je Tera to jest Zemlja. Skidajući pojedine slojeve da bi uzeli materijal, graditelji Dajsonove sfere obezbedili su sebi savršeno ognjište, čije će gorivo potrajati još sto milijardi godina. U taj disk moglo se gledati i golim okom, bez ikakvog bola. Međutim, plazmena koža zvezde, koja je bila tako mirna tokom Brazdačeve prve posete, sad kao da se osula modrim ranama. Ponegde su je obasjavali bleštavi kratkotrajni ognjevi bele boje, na mestima gde su komadi sfere, veliki poput planeta, padali na zvezdu samu.

Ubrzo Džilijan vide da su takvi sudari retki. Većinu velikih komada neko je presretao i uništavao uzanim mlazovima pržeće vrele, plave energije, znatno pre nego što su mogli stići do solarne fotosfere.

"Naravno", reče Nis mašina pored nje, "i kad oni pretvore te ruševine u paru, tako dobijena masa ipak 'legne' na zvezdu, kao gas, zapravo se vraća suncu iz koga je i uzeta u prošlosti tako davnoj. Ovo će rdavo uticati na termonuklearne i atmosferske rezonance zvezde. Ali ipak je bolje tako, nego da se događaju veliki padovi čvrstog materijala, jer na tim mestima izbijaju vrlo vruća rasplamsavanja."

"Znači, nekakav sistem održavanja postoji, i radi", reče Džilijan. U njoj se budila nada.

"Postoji, ali je vrlo neizvesno hoće li uspeti. Što je još gore, u toku je zloupotreba pojedinih delova tog sistema."

Slika na jednom ekranu se zamuti od brzog preletanja napred, do jednog dalekog kvadranta Dajsonove sfere. Videlo se da jedan od plavih zrakova, oštar kao skalpel, žurno obavlja posao daleko manje altruističan: zaseca u još zdrave delove sfere, kasapi ih i komada, odseca najveće klinove, razbija milione prozora, oslobađa ogromne količine pare.

Džilijan ustuknu jedan korak i opsova.

Zatim reče: "Bože! Pa to je genocid!"

"Naučili smo jednu tužnu lekciju na ovim putovanjima", reče Nis kompjuter tonom saglašavanja. "Lekciju koja će veoma zanimati moje tvorce, Timbrimije, ako ikad uspemo da podnesemo naš raport.

A to je, da rasa disača kiseonika, kad se povuče iz galaktičkih poslova da bi potražila mir u nekoj od ovakvih ogromnih ljuštura, ne uspeva uvek da se oslobodi svojih mladalačkih predrasuda i naklonosti. Mnogi traže prosvetljenje, ili uvide potrebne za transcenciju, ali mnogi ostaju podložni iskusejima, ili verni savezništvima iz svoje mladosti."

Drugim rečima, Džilijan je bila naivna što je poverovala u nepristrasnost onih rasa koje stanuju ovde. Neke od njih bile su pokrovitelji - ili preciznije pokrovitelji - onih mladih rasa koje su danas veliki neprijatelji Zemlje.

Užasno vide kako neka sekta zloupotrebljava još jedno odbrambeno sredstvo - namenjeno odbrani Dajsonove sfere kao celine - protiv uporišta neke druge sekte.

"Oh, Ifni", reče ona. "A šta ih sprečava da ošinu ovim oružjem po nama?"

"Pojma nemam, doktorko Baskin", priznade rotirajući hologram. "Možda su se toliko zaneli u svoje ratove, da i ne primećuju naš dolazak.

Ili zaziru od ovih u našoj pratnji", zaključio je Nis mašina.

Jedan ekran je pokazivao da veliki brod Zanga plovi samo devedeset kilometara ispred njih, i da se sav njiše pod dodirima čadavog vetra smrti koji je ovlašno prelazio preko njegovih polutečnih bokova. Čitavi oblaci manjih predmeta lepršali su u blizini, kao da su prateća svita velikoj lađi Zanga. Ponešto od toga bila su mašinska bića, mehanoidi. Drugi delovi bili su očigledno izdvojeni iz žive mase samog bića/broda Zanga - živi delovi, poslani da obave neke poslove napolju a onda, kad zadatak bude obavljen, da budu tiho reapsorbovani.

"Potvrdila se moja pretpostavka", reče Nis mašina. "Hidrogenska bića koordiniraju napore mehanoida žetelaca, i drugih mašinskih bića, da stabilizuju i popravke Fraktalni svet."

Džilijan klimnu glavom. "Pa da, zato su i išli na Izmunuti. Da zahvate konstrukcioni materijal. Izmunuti je njima lak izvor ugljenika, samo jedan transferni skok daleko."

"Pod normalnim okolnostima, da. Ali su naišle nepredviđene oluje, izazvane onim talasom paranormalnog uticaja sa Jijoa. Žeteoci koje smo videli bili su, izgleda, samo mala grupa, delić ukupne žetelačke flote, jer za ovu popravku potreban je trud ogromnog broja njih", reče Nis mašina.

"Znači, to je bio ugovor o popravkama. Komercijalna stvar."

"Pretpostavljam da je tako", reče Nis. "Pošto su se zvezdoplovni kiseonikaši evakuisali iz Četvrtе galaksije, logično je da su Oni Stari zatražili pomoć od nekog drugog; od najbliže civilizacije sposobne za to. Da li da se uključim u informacioni neksus Fraktalnog sveta i zatražim potvrdu ovih nagađanja?"

"Ne, ne! Ništa slično! Ne želim da privlačimo pažnju na sebe. Ako nas niko nije primetio, neka to tako i ostane."

"Mogu li primetiti", reče hologram, "da neke od grupa u povučenom redu nisu bile neprijateljski nastrojene? Bez njihove pomoći, mi ne bismo nikako pobegli onaj prvi put. Možda će nam te iste grupe pomoći i sada, ako uspostavimo kontakt."

Džilijan odlučno zavrte glavom.

"Ono zbog čega sam ja zabrinuta, to je mogućnost da se Jofuri pojave tik iza nas, i da nastave da nas gone. Hajde da mi razrešimo naše odnose sa Zangima, i da se sklonimo odavde. Jesi li čuo išta od njih?"

Sara Kulhan je tvrdila da disači vodonika imaju neko prastaro pravo, vlasničko pravo, na živote cele glaverske rase... jer je ostao neki neplaćen dug. Prema toj teoriji, upravo sada imao bi čime da bude plaćen, jer sad postoje glaveri koji su opet životinje - dostigli su

presapijantnu nevinost. Ali, i ako je tako, ostaje pitanje kako bi se ta transakcija izvela. Da li je u redu, i da li je moralno, da posada Brazdača izruči jednu kiseoničnu vrstu nekim tamo dišačima vodonika, bez posredovanja nadležnih Instituta? Zar bi ta stvorenja imala ikakvu bezbednost u brodu koji je izgrađen da podržava jednu sasvim drugu biohemiju?

Pitanje nešto konkretnije: da li bi Zangi posle toga dopustili Brazdaču da ode? Na osnovu nekih šturih, minimalnih podataka u Biblioteci, vodonikaši imaju pojmove 'čast' i 'obaveza', ali se pridržavaju neke čudne, uvrnute logike. Mogli bi dati Zemljanima nagradu... ili ih razneti na komadiće, naprosto da bi se otarasili jedne zaostale sitne neprijatnosti.

Bar nas nisu dovukli ovde na suđenje, kao što sam se ja plašila, pomisli ona; nisu nas izručili Onima Starima. Još nisu.

Tihi glas savesti prekorevao ju je. Ona se ovde brine kako da se odšunja u svom majušnom zvezdanom brodu, i da time spase manje od stotinu života, dok svud oko njih populacije velike kao celi narodi umiru kad god ona udahne ili izdahne vazduh.

A to je još jedan razlog da ne dozvoli Nis kompjuteru da stupi u kontakt sa komunikacionom mrežom Fraktalnog sveta. Neka sve ove nesreće ostanu, u što je moguće većoj meri, apstraktna stvar. Jedan živopisan šou specijalnih efekata. Ogroman sudar sila, ali, nekih dalekih, bezličnih sila. U ovom trenutku, bilo kakva potvrda o stvarnom broju mrtvih mogla bi gurnuti zapovednicu Brazdača u očajanje.

Nismo mi krivi, reče ona sebi.

Došli smo ovde tražeći pomoć, u skladu sa zakonom. U okvirima naših prava.

Istina je da smo doneli neke uklete predmete iz Plitkog zvezda; ali kako smo mogli znati da će ludilo zahvatiti i eminentne, i mudre?

Nismo mi krivi!

Tišť

Mogao bi ovo da bude savršen trenutak; sad kad svi blenu u spektakl napolju. Brazdač će najverovatnije mirovati neko vreme, tako da Tišť neće morati da bude svakog trenutka na raspolaganju doktorki Baskin, niti će morati da glumi da su njih dve zajedno na vlasti, kad je svakome jasno ko stvarno komanduje.

Mnogim članovima posade maločas je istekla smena, to jest, stigla je na dužnost druga smena, pa su se mogli povući u svoje prostorije; ali oni to nisu iskoristili. Naprotiv, zadržavali su se u komandnom akvarijumu i u Sali za planiranje. Vrzjali su se tu pod raznim izgovorima, a zapravo samo da bi gledali, iskolačenim očima, rasprsnutu slavu Fraktalnog sveta, i da bi vrlo kratkim pucketavim zvucima razmenjivali komentare pa i opklade o tome da li očajnički naponi nebrojenih robota mogu, ili ne mogu, spasiti gigantski, ranjeni habitat.

Kroz miduru-dve moraće se takvima narediti da odu u svoje prostorije i odmire se. Tišť, međutim, nije oklevala ni trenutka: čim je njoj došla smena, okrenula se i otišla na niže spratove broda.

Bila je to njena šansa, možda jedina, da proveri neke svoje sumnje.

Znam da je Džilijan krišom ukrcala nekoga, ili nešto, u brod, pomisli ona. Bilo je to kad smo doplovili do onog jijoanskog gradića odakle Huniši veselo odlaze u ribolov onim svojim primitivnim jedrenjacima, iako nijedan Huniš ne može da prepliva nijednu svoju dužinu kroz vodu. Olujna beše ta noć, a ja sam se udaljila radi nekih tehničkih razgovora sa onom urskom kovačicom. Ali, znam Akeakemaija. Taj je pravi 'miljenik nastavnice'. Uradio bi sve što Džilijan kaže.

On laže; ili krije nešto, reče Tišť sebi.

Nešto prošvercovano na naš brod... te noći. Kad ja nisam pazila.

Tišť je bila zabrinuta zbog mogućnosti da se takve stvari rade mimo nje. Navodno između nje i Džilijan postoji puno poverenje; navodno njih dve zajednički komanduju brodom. Tišť bi bila veoma uznemirena ako bi se sad ispostavilo da je, ipak, potisnuta u ulogu osobe koja ne zasluđuje puno poverenje... pogotovu zato što je znala da ga, doista, i ne zasluđuje.

Još nisu posumnjali da ja imam ikakve veze sa trovanjem one dvojice ljudi; nisam, barem, primetila nikakav znak da su posumnjali, reče ona sebi.

Ipak, bila je zabrinuta.

Njen šestonogi mehanički hodač kaskao je teškim koracima niz jedan od glavnih hodnika Brazdača. Osećalo se da brod više nije ono što je bio: kao da je dobrim delom napušten. Posle tri godine jurnjave i borbe, posade je ostalo još vrlo malo.

Naravno, reče poručnica Tišt sebi, moguće je da Džilijan, tim svojim paranormalnim talentom, nešto nasluti; možda ona već zna da smrt Kuna i Džesa nije bila samoubistvo.

Pokuša da suzbije u sebi uznemiravajuću sliku ta dva ljudska leša. Neka nervoza, neka jeza prođe kroz njene leđne nerve; vlažna koža joj od toga zadrhta, a onda i repno peraje šljapnu nekoliko puta, pljoštimice, o zadnji deo ležaja na hodaču.

Kako bi volela da sad jurne kroz vodu - da se ispliva kako duša želi! Ali gotovo sva voda je izbačena iz Brazdača pre polaska, da bi bio lakši za bekstvo sa Jijoa. Opterećen slojevima čađi sa većito 'garave' Izmunuti, brod je morao postići maksimalnu moguću agilnost; zato su gotovo sve prostorije za boravak i rekreaciju suve kao barut. Uskoro će se ispred ambulante čekati u redu; Delfini će se žaliti na kožna oboljenja i na nagnječenja rebara. Koliko god da su mekani ovi ležajevi sa efektom polja, ipak, hodači prilično drmusaju Delfine koji na njima leže; posle dužeg vremena na hodaču, Delfin se oseća kao da je nasukan na obalu sačinjenu od oštrog šljunka.

Sada nema doktorke Makani, pomisli Tišt; niti ono troje bolničara. Ostavili smo ih na Jijou, da se brinu o zdravlju one naše kolonije tamo. Ovo malo bolničara što imamo... moraće da odradi sav posao, u brodu. A ja sam ta koja će morati da smisli kako oni to da postignu. Nekako, uprkos svemu ovome, moramo održati moral, i efikasnost u timskom radu. To je ono što visoka i moćna doktorka Baskin prepušta meni - to jato banalnih, 'smarajućih' poslova, kako brod da funkcioniše, kako posada da funkcioniše... Džilijan Baskin, ah, ona duboko razmišlja o pitanjima politike i sudbine, vodi nas tamo-amo širom Pet galaksija, pokušava jedno, zatim pokušava nešto drugo, beži iz jedne katastrofe u drugu.

Ova ogorčenost nije bila bez jedne primese naklonosti. Tišt je iskreno volela doktorku Baskin, koja je dokazala da je u stanju da izvuče Brazdača iz nevolja, ali i da ga isto tako uvali u njih. Nije Tišt, zapravo, imala ništa ni protiv ljudskih bića kao pokrovitelja. Da nije bilo njihovih trapavih, dobronamernih pokušaja genetičkog inženjeringa, rasa Tursiopsa možda nikad ne bi načinila onaj završni korak, prelazak od bistrih, nevinih životinja na obećavajuće zvezdoletače... i Tišt ne bi nikad videla Zvezdani luk, niti Herkulov luk - a ni Plitko zvezde.

Teragenska kultura dala je neo-delfinima više prava, i veće poštovanje, nego što nove šticieničke rase normalno dobijaju u civilizaciji Pet galaksija. Većina šticienika provede sto milenijuma - sto hiljada godina - u ulozi slugu, maltene robova, prema svojim pokroviteljima. Ljudi su učinili otprilike najbolje što su mogli, ako se uzme u obzir kakve su okolnosti bile.

Ali, ima granica onome što možemo očekivati od vućjih rasa, pomisli Tišt, ulazeći u dvostruku aerokomoru da bi prešla u Brazdačev suvi točak.

Najnovija tužna epizoda dokazala je ljudsku ograničenost. Posle pristizanja u ranjeni i provaljeni Fraktalni sver, Džilijan Baskin je pričekala da protekne dobar deo dana, nekoliko midura, a onda je odlučila da proveri da li su oni ovde gosti, ili zarobljenici. Pošto se činilo da su Zangi sasvim obuzeti svojim poslom, nadziranjem mnogobrojnih mašina koje su nastojale da poprave štetu, naredila je Kau da uključi mašine Brazdača samo malo, i da zaplovi lagano, probne radi, ka primamljivom sjaju slobodnih zvezda.

Zangovski brod je tog trenutka ostavio sav svoj posao, oterao od sebe robote koji su se raspršili kud koji, i zapanjujućom hitrinom presekao Zemljanima put.

Pokriven i sad slojem zvezdane čađi debelim nekoliko metara, Brazdač nikako nije mogao pobeći globularnom brodu Zanga. Džilijan se pokorila, i zaplovila nazad, u ogromni habitat. Onda je ukinula stanje pripravnosti i naredila svima, sem minimalnoj dežurnoj ekipi, da se dobro odmore. Brod Zanga vratio se svom poslu, bez ikakve primetne ljutnje. Tišt je, međutim, zaključila da je došlo do 'ponavljanja gradiva' - i da su ljudi ponavljači.

Ljudi su sapijentni samo nekoliko hiljada godina duže nego mi Delfini, pomisli Tišt; a to je samo tren oka, u ukupnoj istoriji vaseljene. Nije njihova krivica što su nezalice i trapavci.

Dakle, potrebna im je pomoć, reče ona sebi; čak i ako su suviše tvrdoglavi da je zatraže.

Side liftom do oboda prostranog centrifugalnog točka, u kome je postojao jedan dugačak hodnik i duž njega mnogo soba. Hodnik se, u oba smera, 'dizao' prividno u visine i na taj način, zakrivljenjem, nestajao sa vidika. Ovaj veliki obruč bio je pritegnut Brazdaču oko struka, a čitava njegova sadržina mogla je, po želji, da rotira, da bi se dobio efekat podudaran sa gravitacijom. Ovo je bilo od koristi u onim razdobljima kad je posadi bilo potrebno, iz nekog razloga, da isključi gravitaciju u prostorijama broda, onu podnu - na primer, kad u dubokom kosmosu treba izvršiti dalekometno skeniranje... ili kad se beži od flote gonilaca, pa kad se mora skrivati u nekom asteroidnom pojasu. Nezgodna strana ovoga sastojala se u tome što je ovaj rotacioni pojas neupotrebljiv, a gotovo sve prostorije u njemu nepristupačne, kad god Brazdač sleti na ma koju planetu; tako je bilo na Kitrupu, Oaki, i Jijou.

Nepristupačne, osim za dvonožno stvorenje koje se vešto pentra.

Tišt brzo prođe pored zaključanih vrata kancelarije dr Baskin, gde su bezbednosni uređaji, raspoređeni u nekoliko 'slojeva' odbrane, čuvali Kraidaikijevo blago - istorijske ostatke koji su toliko jada doneli mnogima. Kad god je Brazdač ležao na tlu neke planete, ovaj deo Suvog točka bio je 'na dnu' to jest odozdo, ispod celog broda. Delfini su rutinski ulazili u nekoliko obližnjih apartmana i radionica, ali oni na suprotnoj strani, dakle oni 'odozgo i naopačke', bili su im često nepristupačni, pa je posada, zapravo, izostavljala te prostorije iz svog razmišljanja... i, u suštini, zaboravljala da postoje.

Tu bih ja nešto sakrila, da sam Džilijan, reče Tišt sebi.

Sada se Suvi točak vrteo, pa je Tišt mogla bez ikakvih problema da pešači kroz čitav njegov dugački obim. Prolazila je, tako, pored laboratorija koje su svojevrsteno upotrebljavali naučnici kao što su Ignacio Mec, Deni Sedmen, i geolog nao-šimpanza Čarls Dart. Tišt je neprestano podizala glavu sa ležaja da malo oslušne, kao da nervozno očekuje avetinjske korake pametnog mladog kalafijskog oficira Tošia Ivašike... ili snažan, samopouzdan hod Džilijaninog izgubljenog dragog, koji se zvao Tom Orlej.

Ali nikog od njih više nema, kao ni Kraidaikija niti Hikahija. Mrtvi su, ili možda tavore napušteni na otrovnom Kitrupu - što bi bilo gotovo isto kao da su mrtvi.

Bili su to najbolji među nama, pomisli Tišt; a ostadosmo bez njih, eto, pre nego što su naša najteža iskušenja i počela. Koliko toga bi bilo drugačije da su kapetan, i svi ostali, još na brodu? A umesto toga komanda je pala na Džilijanina i moja pleća... na pleća brodske lekarke-isceliteljke, i mlade poručnice... dve osobe koje nikad nisu ni zamišljale da će morati da nose takav teret, nekoliko dugih sumornih godina bez predaha.

Umor ju je sve više savladavao. Tokom razdoblja spavanja, upućivala je svoju pucketavu sonarnu pesmu ka Kitovom snu, sa molitvama da dođe neko i ukloni sa njenih pleća ove napore, ovaj teret odgovornosti.

Mi iz Brazdača uvalili smo se u ovo preko glave, reče ona sebi; i mi, i ceo klan Zemljana. Džilijan je što se jedne stvari tiče bila u pravu: nama su potrebni saveti i pomoć. A to ne možemo dobiti od neznanaca iz svemira. Niti od Velikih instituta, a ni od Onih Starih.

Džilijan je zaboravila jednu od velikih istina života, onu koju od detinjstva zna gotovo svako ljudsko biće i Delfin. A to je: kad si u ozbiljnoj nevolji, okreni se svojoj porodici.

Kroz neuralni utikač Tišt pozva brodski sistem za održavanje i naredi pretragu ovdašnje atmosfere, da bi se našlo gde ima ikakvih elemenata zagađenosti. Još naredi da ta pretraga počne od prostorija koje su, u Suvom točku, tačno nasuprot kancelarije Džilijan Baskin, dakle od onih koje bi pri ležanju broda na nekoj planeti bile 'na vrhu i naglavačke'. Prostorije koje Delfini ignorišu i kad su im sasvim pristupačne.

A-ha! Tako sam i mislila. Podignut profil ugljendioksida, plus nekoliko ketona, i jedan čudan par alkohola. Sigurni znaci da neko kiseonično živo biće, 'životna forma' kako bi rekli oni na engleskom, diše tamo. Ali, ne Zemljanin; jasno je da to nije Zemljanin.

Centar iz koga se sva ta zagađenja šire je... ovde, zaključila ona.

Naredi svojoj hodajućoj mašini da stane pred vratima na kojima vide natpis: OPASNI ORGANSKI MATERIJALI. Mala šala. Džilijanina. Kojoj se Tišt tiho nasmeja.

Samo jedno maleno 'podgurivanje' voljom bilo je dovoljno da se iz radnog ama, pritegnutog oko Tištinog tela, ispruži jedna mehanička ruka i uperi malenu burgiju u vrata, vrlo blizu ragastova, gde je manja verovatnoća da neko odmah primeti rupicu. Tiho brujanje rotora bilo je jedini zvuk. Burgija je ne samo probijala materijal, nego ga je i pretvarala u paru koju je odmah, usisivačem, hvatala i uklanjala tako da ni atmosfera broda ne bi bila zagađena.

Tišt razmisli koliko, ovim postupkom, pogoršava krivična dela koja je već počinila. Svoj sopstveni dosije izdaje. Počelo je prilikom one prethodne, Brazdačeve prve posete Fraktalnom svetu, kad je svima postalo jasno da će ih Oni Stari izneveriti. Dok je moral posade tonuo ka nuli, Tišt je zaključila da je vreme da preduzme neku samostalnu akciju. Da pošalje poruku, da bi uspostavila kontakt sa jedinim narodom u koji se mogla pouzdati da će priteći upomoć.

Na sreću, Fraktalni svet je imao priključke za slanje redovne komercijalne pošte. Dok se Džilijan svim silama trudila i dovijala da parira sve oštrijim pretnjama i optužbama pojedinih političkih krugova ovog Fraktalnog sveta, Tišt je vrlo lako uputila jedan tajni 'paketić' informacija, poruku; paketić je bio programiran da bukvalno odskakuće kroz mnoge delove poštanskog sistema Pet galaksija, usput da svuda paranoično izbriše svoje tragove, da nasumice odabere mnoga dalja odredišta, a onda da se usmeri ka konačnom odredištu - kapsuli za 'vremensku isporuku' čije koordinate je Tišt zapamtila još u detinjstvu, davno. Ta kapsula bila je od tog trenutka programirana da reaguje na blizinu samo jedne rase u celoj vasseljeni.

Džilijan je nešto pre toga donela odluku da pobegne iz krizvel-strukture i da oprobira opciju 'prerano došlih' - da se usunja u zabranjenu Četvrtu galaksiju, provuče pored izuzetno bučne i čađave div-zvezde, i sakrije u jedan kutak planete zvane Jijo.

Činilo se da problema neće biti: Tišt će na ovaj način zakazati jedan mali, tajni randevu...

Burgija se probi na drugu stranu. Tišt zapovedi mehaničkoj ruci da se povuče, da ostavi burgiju, uzme komunikacijski kabel sa optičkim vlaknima, i gurne ga kroz istu rupicu, umesto burgije. Kabel se uvuče zmiјasto. Prođe. Na onoj strani vrata uzdiže se i počeo se njihat i osmatrati kao kobra.

Posle kraćeg osmatranja s leva na desno, vide, u toj zaključanoj odaji, jednu visoku, mršavu dvonožnu figuru kako sedi na nekakvoj klupi, za jednim malim stolom.

Ta osoba podiže glavu, kao da reaguje na neki zvuk. Delimično okrete glavu ka vratima. Tišt ugleda to lice i jeknu užasnuo.

Vrlo uzano, maltene spljošteno-sa-strane lice, sa kosim očima, ogoljeno kao da je od sve samih kostiju, sa donjom vilicom bez vrha ali zato zubima vrlo izraženim, iskeženim.

Ipak, čelo i oči davali su veliku, sablasnu sličnost sa ljudskim licem. Te kose oči žmirnuše, ugledavši špiјunsku sondu u vratima.

Glava se žurno okrete na suprotnu stranu a pleća se poguriše, da sakriju lice. Tišt vide da to stvorenje oberučke grabi jednu kutiju - jedinicu za biološku podršku; takve stvari služe da se održavaju u životu malene životinje uzete kao uzorci iz nekog drugačijeg ekosistema. Spretne ruke izvukoše nešto što se migolјilo. Tišt nije mogla dobro videti šta se dešava, ali činilo se da taj dvonožac ždere to malo stvorenje, ili da ga grli, pribija uz sebe.

Ramena se opustiše. Visoki dvonožac opusti ruke duž tela, ustade, i okrete se elegantno.

Sad je to bilo sasvim preobraženo lice. Izgledalo je plemenitije, uzvišenije od ljudskog. Sa više dobronamernog humora nego što ga imaju Timbrimi. Sa više strpljenja i razumevanja nego što ih poseduje Bog.

Gle, gle, pa to je on, reče Tišt sebi; baš on.

Rothenovo lice ipak je zadrhtalo još nekoliko puta, na mestima gde se simbiozno biće-masko nameštalo da bi se sasvim dobro ugnezdilo. Živo biće, konstruisano samo da bi služilo kao masko sposobna da sraste, da postane deo gospodarevog lica, dajući fino uzdignute jagodice, kraljevsku donju vilicu, i usne koje mogu u celosti da pokriju te zube, ali mogu i da ih otkriju vrlo umereno, osmehom nežnim i gracioznim.

Misionar.

Tišt je zapamtila njegovu posetu planeti Zemlji. Davno je to bilo; Tišt je tad bila tek upola odrasla, i jedva je uspevala da govori. A ipak, kao da je juče bilo; tako dobro je zapamtila sliku ovog misionara. Stajao je i propovedao, u skrivenoj podmorskoј pećini, maloj skupini Delfina koje je uspeo da preobrati u novu veru.

"Vaseljena je usamljeno mesto", govorio je tada - ili je, bar, otprilike tako ostalo u Tištinom sećanju do danas. "Ali nije tako opasna kao što izgleda. Sadašnja vlada Zemlje možda se sastoji od darvinista i nevernika, ali to nije bitno. Imajte na umu, uprkos propagandi onih koji propovedaju 'ponos vučića', da niste sami. Mi koji smo napravili gene za ljudski rod, tajno, mi koji smo zatim vodili ljudski rod ka veličanstvenoj sudbini, ostajemo verni tom snu. Cilj je isti, veličanstven. Delujemo i sad iza kulisa, štitimo, čuvamo, pripremamo za veliki dan.

Kao što volimo naše ljudske šticeņike, tako isto volimo i vas. Jer naš klan je izuzetan, i predstoji mu slavija budućnost nego ijednom drugom. Delfini će u njoj imati veliku ulogu, kad dođe čas. A naročito oni od vas koji odaberu put Danika."

Bilo je to sasvim izuzetno osećanje, odrastati kao članica jedne ekskluzivne sekte, kao osoba koja zna veliku, smirujuću Istinu. Naravno, Teragenski savet obećao je slobodu veroispovesti svima, ali u praksi bili bi samo ismeјani oni koji bi otkrili zemaljskoј javnosti previše, prerano. Delfini su, većinom, verovali u mit da su Ljudi uspeli da se domognu razuma samostalnom evolucijom, bez intervencije odozgo. Koještarija, naravno... ali, svejedno, novi vernici nisu mogli otvoreno da plivaju protiv tako jake struje.

Među Ljudima i Šimpanzama, gde su danikenovska verovanja bila češća, debate su besnele između različitih, međusobno suprotstavljenih kultova. Mnogi kultovi imali su neke svoje kandidate za ulogu tajnih pokrovitelja... te tajanstvene rase koja je, navodno, donela Uzdižanje homo sapiensu, u davnoj prošlosti. Za nekoliko galaktičkih rasa govorilo se da su 'verovatniji kandidati' nego slabo poznati, tajnovitosti skloni Rotheni.

Zato je Tišt čuvala tajnu, nikom nije govorila; i tako je prošla kroz školovanje, kroz obuku, i kroz prve zadatke za zemaljske svemirske snage. Uzdržavala se od akcije dok je Brazdač prolazio kroz katastrofe na Morgranu, Kitrupu i Oaki. A onda je, jednog dana, shvatila da ljudska bića naprosto nisu dorasla sadašnjoj situaciji. Džilijan Baskin, jedna od najposobnijih među svim Ljudima, očigledno nije postizala uspeh.

Došlo je, prema tome, vreme da se pomoć potraži na drugom mestu u porodičnom stablu.

Rotheni će znati šta treba da se radi.

Sada je u njoj sve previralo od zamršenih i suprotnih emocija i misli. Stigla je pred ova vrata a nije znala šta očekuje da će naći.

Znala sam za simbiozu Rothena sa tim organizmom, reče ona sebi; Jijoanci su videli jednog Rothena bez maske. To stoji u svim izveštajima. Međutim, sad kad sam videla, ja lično, kako to lice izgleda ogoljeno...

Šokirao ju je taj malopredajni pogled na stvarne crte rothenske fizionomije. Ali odmah posle toga osetila je toplinu zbog spokojnog rothenskog osmeha koji je ostao sa njom još od detinjstva.

Dobro, potrebna im je maska, pa šta; imam ja razumevanja i za to, reče ona sebi. Maskiranje ne mora biti nečasno. I nije nečasno, ako im pomaže da obavljaju svoj posao bolje. Da uspešnije vode nas Zemljane ka našoj sudbini.

Važno je ono unutra, zaključila ona.

"Dakle?" reče Ro-ken, i načini jedan korak ka vratima. Sastavi šake; njegove dugačke ruke virile su daleko iz rukava bade-mantila napravljenog za visoko ljudsko biće. Ovog zarobljenika svakako su, u tajnosti, poslali mudraci Jijoa, koji su ga i zarobili na nekom mestu koje oni zovu Livada okupljanja. Lako bi moglo biti da je on jedini preživeli iz mešovite ljudsko-rothenske ekspedicije koja je uletela u izdajstvo i katastrofu, napadnuta prvo od šest rasa a zatim od Jofura čiji je bojni brod bio mnogo jači.

Sve se sklopi u jednu celinu, u Tištinom srcu. Sva ona čežnja, koju je ona čuvala u sebi još od detinjstva. Namučena tokom tri strašne godine. Krivica što je učinila neke stvari krišom od Džilijan. I daleko veća krivica, što je usmrtila dva ljudska bića... iako je to učinila u interesu zaštite nečeg mnogo bitnijeg.

A došla je, došla je ovde da bi energično zatražila od Ro-kena objašnjenje za ono što se desilo.

Znaš, ona poruka koju sam ja poslala... i koja je bila podešena da je može očitati samo rothenski um. Poruka kojom sam ja vama odala tajnu destinaciju prema kojoj je Džilijan krenula. Trebalo je da dođete na Jijo u apsolutnoj tajnosti... da nam pomognete. Da budete naši spasioci.

Sada kažu da ste proganjali i uništavali prerano došle, pa i Ljude koji su tamo ilegalno nastanjeni. Kažu da ste prodali Jijo, i to za sitninu, Jofurima. Da ste sitni prevaranti, to kažu; da pridobijate naivne Zemljane da se učlanjuju u vašu sektu, samo da bi vam služili kao besplatni agenti za vašu lopovska posla.

Jednoga od one dvojice Ljudi, pilota Kuna, ubila sam da bih zaštitila našu tajnu. Ali, kako da znam sigurno da li...

Ništa od toga ona ne kaza. Reči, naprosto, nisu htele da iziđu.

Umesto toga, svi tokovi koji su stremili kroz nju sliše se naglo u jedan, veliki, prepun emocija. Očajanje, koje je bilo nadmoćno toliko dugo, nestade, ustupajući mesto svom jedinom pravom protivniku.

Nadi.

Tišt je morala da udahne duboko, nekoliko puta. Onda je našla snagu volje potrebnu da bi progovorila.

"Gosspodar... došla sam da se ispovedim."

Izraz iznenađenja na kratko pređe Rothenovim licem, a levi obraz mu zadrhta.

Onda se topli osmeh raširi, i on progovori dubokim, plemenitim glasom.

"Uistinu, dete toplih mora. Ovde sam. Ne žuri; sve kaži polako. Ja ću slušati. Budi sigurna da se iskupljenje za sve grehe nalazi u tome da se sve kaže."

Lark

Pitam se koliko dugo sam već ovde. Ima li ikakvog načina da se zna da li su prošli sati, dani... ili meseci?

Ako ovi razumeju moju telesnu hemiju tako dobro, da me, evo, održavaju već dugo u životu, onda je moguće da i pale i gase moju svest, kao sijalicu. Mogli bi oni i da izmene moju percepciju trajanja, naprosto tako što bi podesili moj metabolizam.

A-ha, pa to bi mogla biti, takođe, indikacija...

Lark, sa tim mislima, pozele da uz sebe ima nekoga sa kim bi uporedio 'beleške'.

Devojku Ling. Oni i jesu poredili svoje utiske o raznim pitanjima biologije, još kad su bili protivnici stalno na oprezu, a i kasnije, kad su postali saveznici, a najzad i ljubavnici. Ona mu je nedostajala, sada, veoma. Njena topla koža i bogati miris, ali ponajviše njen živahni um. Prošli su zajedno kroz dobro i zlo, a Larka je od početka najviše udivljavala njena nepredvidiva duhovitost. Sad bi sve dao samo da popriča s njom.

Od mene se očekivalo da je nekako spasem, da je ne uhvate ni Ran ni Jofuri, reče Lark sebi; a sad, evo, samo mogu da maštam o tome kako bi ona 'možda mogla' da nabavi skafander i da prodre ovamo, pucajući laserskim pištoljima iz obe ruke; da proseče put kroz onaj zid tamo i izvuče me sa ovog groznog mesta, pa da zajedno odletimo u nekoj otetoj le...

Ova privlačna sanjarija rasplinu se jer on uvide da se nešto u njegovoj okolini jeste promenilo. Kroz njegovu kičmu prodoše neki trnci nelagodnosti... osećaj da ga neko posmatra. Lark okrete glavu, i sav se strese.

Jedna velika grudvasta... stvar plovila je nadomak membrane kojom je Lark bio zarobljen. Bilo je to biće otprilike sferično, ali sa izbočinama i talasićima koji su se nadimali ritmično, uspevajući nekako da dočaraju utisak života, a možda i namere. Blage struje žute izmaglice proticale su okolo, ali to biće je ostajalo na istom mestu, što je postizalo talasanjem malih, tananih pipaka na sebi, koji su bili mnogobrojni kao dlake na nogama Huniša.

Pa, to su cilije, pomisli Lark, prepoznavši trepljasto kretanje karakteristično za paramecijume i druge mikroorganizme koje Čovek može lako videti pod mikroskopom. Ali, nikada nije čuo da se tim oblikom lokomocije služi biće makar i približno ovako veliko. Larku je, kao biologu, ovo bilo vrlo čudno.

Začudenost se pretvori u zapanjenost, jer stvorenje je sledećeg trenutka usisalo sve te cilije. Naduvalo se, kao balon, ka levoj strani, a onda izdužilo u valjak. Na oba kraja pojavila su se udubljena koja su se brzo izdužila i spojila: to stvorenje je sad bilo cev, koja se poče razgibavati longitudinalnim talasima. Onda iz jednog kraja šiknuše mlazevi žute tečnosti, i tom živom biću dadoše pogon dovoljan za brzi obilazak oko Larkove male prozirne ćelije.

Tri puta ga stvorenje oplavi na ovaj način. Lark je imao utisak da to biće kruži zato što ima želju da ga dobro osmotri sa svih strana.

Nije to gas, a nije ni isparenje ma koje normalne vrste, reče on sebi; ali ne izgleda baš ni kao tečnost.

Imao je utisak da fleksibilnost ovog bića na neki način stoji u vezi sa medijumom kroz koji se ono kreće. Ovako se prebaciti sa jednog na sasvim drugi način kretanja; sa malenih pipaka na, bukvalno, mlazni pogon sličan onom koji koristi sipa.

Životna sredina u kojoj je takvo biće evoluiralo morala je biti drukčija od svih za koje je Lark ikada saznao; osim ako...

Oči mu se raširiše u naglom uviđanju; otvoriše se tako jako da on očnim kopcima dotače male providne kupole kojima je i jedno, i drugo oko bilo prekriveno i zaštićeno. Do tog trenu nije bio svestan da ima te zaštitne 'naočari'. Pošto je njegova nagla kretnja omogućila da nekoliko molekula okolnog gasa prodre pod njih, odmah mu postade jasno zašto su potrebne; ovo saznanje plati osećajem da ga oči užasno 'peku', obilatim bolnim suzama, i prigušenim jaucima.

Ovo, međutim, jedva da je nešto malo usporilo hitri tok njegovih misli.

Disači vodonika! Ovo su disači vodonika, reče on sebi; pominju se u drevnim Spisima kao jedan od velikih redova života. Oni žive u istim ovim galaksijama koje sačinjavaju našu kiseoničku civilizaciju Pet galaksija; ali ostaju sasvim odvojeni, drže se svojih svetova i interesa a mi svojih.

Lark se takođe priseti da je u tekstovima o toj temi u Biblosu, iako su bili sasvim škrti i sadržali samo ostatak ostatka znanja, ipak jasno pisalo i to da je svaki međusobni odnos sa vodonikašima veoma rizičan, i da dva toliko različita molekularna nasleđa ne treba da se mešaju. Svođenje na minimum svih dodira između kiseoničnog i vodoničnog života bilo je jedan od najvećih zadataka Migracionog instituta, koji je formulisao svoja pravila o ostavljanju svetova 'na ugar' ne samo da bi zaštitio kiseoničnu prirodu, nego i da bi umanjio zone prostornog preklapanja te dve civilizacije, tako da susreta, makar i slučajnih, bude što manje.

Jasno je bilo, pošto se planeta Jijo nalazi u četvrtoj galaksiji koja je cela ostavljena na ugar, da nijedan kiseonikaški brod ne bi smeo sada da leti kroz njene krake, ni iz kog razloga. Upravo zato je Jijo bio tako privlačan beguncima, prerano došlima.

Žmirkajući, Lark uspe da ukloni suze i mutnoću bar iz jednog oka dovoljno da vidi da se hidrogensko biće zaustavilo ispred njega i vratilo u globularni oblik. Zapita se da li pred sobom ima policajca, ili zvaničnika iz službe za imigraciju.

Ispod površine tog bića nastade vakuola, prividno sasvim prazna. Onda se iz tog mesta u obližnju tečnu sredinu probiše neki mehurići, koji su blistali nekim svojim čudnim površinskim naponom. Lark pomisli da to izgleda kao kad neko prdne ispod vode, ali, da isto tako može biti i govor; možda mu je neko upravo održao elokventno predavanje o finesama kosmičkih zakona po pitanju međuredovskog kontaktiranja.

Možda su me pitali šta ću ja ovde, pomisli on; zatražili pasoš i vizu. Ili pitaju da li se izjašnjavam kao kriv ili kao nevin. Ili samo pitaju da li želim da mi vežu oči...

Vakuola se povećavala a stvorenje se na taj način naduvavalo i bližilo Larku, koji vide da se unutar vakuole 'rađa' nekoliko novih bića, vrlo malih ali po obliku slične svom 'roditelju'. Ta nova bića zauzeše različite položaje u praznini, a onda počеше da se menjaju, da poprimaju nove oblike i boje.

Do vraga! reče Lark sebi.

Jedno stvorenje poprimi plavu boju, nešto tamniju od boje jijoanskog neba. Prestade se talasati i kao da se stvrdnu, prividno dobijajući oklop, sa simetrično izbočenim kvrgama i mahunama u kojima je naoružanje. Video se čak i minijaturni amblem pri vrhu, spiralni galaktički kraci prozračeni sa nekoliko radijalnih crta. Bio je to maltene savršen likovni prikaz jofurskog bojnog broda Polkdži.

Kapiram, pomisli on; biće slikovna i 'filmska' komunikacija... Ona druga grudva, treba li da predstavlja brod ovih hidrogenaša?

Ovo nagađanje ubrzo se potvrdi. Dve grudve odglumiše, pred njim, svemirsku bitku, u slobodnom prostoru koji nije bio veći od onog masnog debelog prstena na samom vrhu kupastog tela odraslog Trekija. Lark je posmatrao netremice, sasvim fasciniran, kako jofurski ratni brod razara protivnika pravim uraganom besomučne paljbe, koja se u prvo vreme zastavljala na mnogobrojnim jofurskim odbrambenim 'balončićima' a zatim uspeła da prodre do cilja i raznese ga, eksplozijama, projektilima, ognjem, bez ikakve milosti, tako da je brod vodonikaša ličio na lepršanje zastave razderane na bezoblične krpe. Međutim nekoliko tih krpa uspe da se nalepi po tvrdom metalnom koritu jofurskog broda.

A, tako su oni ubacili svoju pešadiju ovamo, pomisli Lark, gledajući bitku kakvu nikad nije ni video, ni sanjao.

Plava kugla ostade sama i bitno se poveća pred Larkom; on vide da se borba prenosi unutra. Prodori žutog, kao mala koplja, zabodoše se duboko u Polkdži; ovo je u prvi mah išlo lako, onda otpor postade jači. Lark vide žurno kretanje malih blistavih tačaka koje su držale 'front' protiv invazije vodoničnih bića; pretpostavio je da su to pojedinačni jofurski vojnici, ili, još verovatnije, njihovi bojni roboti naoružani laserima koji onako užasno seku sve ispred sebe.

Pojedine plave iskre su se gasile. Druge su padale u žutu boju odakle su odvlačene u pozadinu, među hidrogenske trupe.

Zarobljenici, reče Lark sebi; ove su uhvatili.

Uskoro se to desi jednoj drugačijoj tačkici, a Lark oseti signal upozorenja koji dođe iz njegove leve butine.

To sam ja!

Sad uvide još nešto.

Ovo nije samo vizuelna komunikacija, reče Lark sebi; ona je donekle i biohemijska. Ponešto shvatam gledajući ovu demonstraciju. Ali, kroz cev za dodavanje hranljivih materija ovi mi verovatno doturaju znanje neposredno. Pravo u krvotok.

Jedno takvo saznanje moglo ga je navesti da se zgadi, da počne povraćati... ali, ništa od toga se ne desi. Naprotiv, neka čudna smirenost počе prožimati njegove udove. Biolog u njemu reče da je i to, nesumnjivo, molekularno indukovana pojava, zaista zadivljujuća.

Hidrogenaši imaju nesumnjivo bar jednu milijardu godina iskustva sa nama oksigenašima, reče on sebi; ali ni to nije bilo dovoljno da se premosti ogromna provalija između dve vrste života. Da je bilo dovoljno, oni bi se meni obratili normalno, rečima, zvukom. Ipak, naučili su mnoge trikove, u to sam siguran.

Mnoge stvari u njegovom umu počese da se premeštaju u neku sasvim novu perspektivu. Sav svoj dosadašnji profesionalni život proveo je opčinjen ogromnom raznovrsnošću koja postoji između nekoliko miliona kiseoničnih živih vrsta koje dominiraju na jednom delu jedne planete. Sad uvide da postoje bića koja smatraju da je razlika između Čoveka i Jofura neznatna.

Jesu li ovi ikada ranije videli ikog sa Zemlje? zapita se. Po svemu sudeći, logično bi bilo da nisu. A ipak... sviraju na meni kao Urkinja na violini.

Oseti novu skromnost. Poniznost. Ali poče razmišljati nije li i to molekularno indukovana reakcija.

Pa neka je, reče sebi; važno je da oni žele da ja učim. Imaju nekakvog interesa da me održavaju u životu, i da mi omoguće da shvatim. Hajd, neka bude i tako; moći ću ja i sve ovo da trpim, bar neko vreme.

Emerson

On možda više nije inženjer, ali ipak je sposoban, i sad, da oceni dobar rad.

Pošto je imao odličan pogled na ogroman projekat obnove - iz osmatračke kupole koja je pripala samo njemu, a koja se nalazila iza i iznad Brazdačevog komandnog "akvarijuma", neupadljivo smeštena na brodsko korito - Emerson je Dajsonovu sferu video gotovo celu, od centralne zvezde-ognjišta pa sve do ogromne rane kroz koju su se videla neizbrojiva mnoštva neukroćenih zvezda. Iako su mnoge veličanstvene mašine ulagale ogroman trud da zakrpe i poprave rupu, bezbrojne grudve i gromade ruševina strujale su i sad napolje, u svemir, usput se raspadajući u prašinu, i isparenja, i u armade blistavih kometa sa repovima pruženim van.

Ova rana ličila je Emersonu na njegovu sopstvenu, na glavi, koju je upravo u ovoj Dajsonovoj sferi, u ovom Fraktalnom svetu, zadobio.

Sad podiže uzdrhtalu ruku do jednog mesta na slepoočnici, iznad levog uva. Jedno tanko, razapeto, prozirno stvorenje zadrhta pod njegovim dodirom; reug, simbiot, koga je Emerson bukvalno na svojoj glavi poneo sa Jijoa. Ne samo melemi dobijeni od jednog tamošnjeg Trekija apotekara, nego i ovaj reug, omogućili su Emersonu da se koliko-toliko oporavi od rane koja ga je vrlo lako mogla ubiti ili onesposobiti toliko da bi samo vegetirao, nepokretan, kao biljka. Reug siđe sa jednog Emersonovog krvnog suda u koži glave, za koji se do sada blagim zahvatom držao, i skloni se; a Emerson opipa ožiljke oko te rupe koja je ostala da zjapi u njegovoj glavi. Ne, to nije slučajna rana... nego namerno, hirurški izvedeno, sakaćenje.

A desilo se baš u ovom Fraktalnom svetu, pre oko godinu dana.

Evo... on se seća kako je uskočio u malu letelicu, spreman da se žrtvuje da bi Brazdaču branio odstupnicu.

Evo - seća se kako je plameno jurnuo napred, u tom malom izviđačko-lovačkom aparatu, dernjajući se prkosno, rešen da se suprotstavi tim neprijateljskim sektama koje su pogazile slavnu 'mudru neutralnost' Onih Starih... a njegova vika se pretvorila u radosne poklike kad su neke druge frakcije intervenisale, i odškrinule jedna velika vrata u krizvel-dajsonovskoj ljušturi, taman toliko da se Brazdač provuče napolje, da odnese Džilijan i sve ostale u slobodu.

Evo - seća sa kako su njegovi povici zamuknuli kad su divovska pločasta polja sile zgrabila njegovo maleno vozilo, zgulila njegovo zaštitno energetska polje kao koru sa prezrele voćke, a onda ga bacila u ropstvo užasnije od svega što je mogao zamisliti.

Ni sad mu nije bilo jasno šta se dešavalo kasnije. Njegovi zarobitelji upotrebili su snažna sredstva za izazivanje uslovnog refleksa, sa ciljem da on ubuduće oseti užasan bol pri svakom pokušaju da se seti ma čega iz tih dana. I zato je Emerson proveo oko godinu dana tumarajući po maglama amnezije, koje je presecao samo njegov krik bola kad god se pokušao okrenuti svom pamćenju.

Potukao je to programiranje: to je bila njegova najveća pobeda. Postao je opet vlasnik svog uma - naime, ostatka uma. Refleksi izbegavanja, ali ne više bola, pokušavali su i sad povremeno da spreče njegovo razmišljanje, ali on je uporno krstarilo kroz svoju preostalu memoriju ne bi li se još ponečeg prisetio. Njegovo glavno oružje protiv bola bilo je: ne obraćati pažnju. Neka boli! Znao je da svaki udar bola, i svaki refleks izbegavanja, znače samo jedno: da se primakao još jednom deliću saznanja o svojoj prošlosti. Samo na taj način mogao je naneti štetu planu neprijatelja.

A kad bi još i znao u čemu se taj plan sastoji...

Lišen mnogih važnih delova svog nekadašnjeg mozga, Emerson nije mogao rečima iskazati ironiju sadašnje situacije, ali ju je osećao, dok je čučao zguren u svojoj tajnoj maloj niši, u providnom malenom 'mehuru' na leđima Brazdača, i posmatrao nezamislivo ogromne nazupčane vidike Fraktalnog ledenog sveta. Tekstura njegovih emocija bila je jednako fraktalna i kompleksna.

Na primer, on je sad imao puno pravo da bude zadovoljan što Oni Stari tako strašno, masovno stradaju. Čitavi rojevi mehanoidnih bića naviru kroz ranu, u nameri da je zakrpe; trebalo bi da se Emerson nada da će im posao propasti. Trebalo bi da 'navija protiv njih'. Bila bi to pravedna osveta: oni koji su ga mučili, treba da izgine do poslednjeg, a njihov pepeo da se sruči u emancipovano sunce.

Ali u njemu je postojalo i nešto drugo, starije i jače od pravednog gneva.

Naklonost prema nekim vrstama lepote.

Prema eleganciji konstrukcije.

Prema slavi nečeg što je maestralno dobro napravljeno.

Pamtio je dan - kao da je pre cele večnosti bilo - kad je Brazdač ušao po prvi put u ovaj redut Povučениh živih bića, pun naivnih nadanja koja će uskoro biti sasečena izdajom. U strahopoštovanju pred ovolikom divotom, on i Karkaet i Hanes Suezi diskutovali su žučno o suštinskoj svrsi postojanja ovog titanskog habitata: da li su tvorci hteli da prevare vreme i izbegnu njegovo erozivno dejstvo; ili su hteli da ukrote rasipničku ekstravagantnost jedne zvezde. U oba slučaja, činilo se da je izgradnjom Fraktalnog sveta ostvaren inženjerski raj.

Emerson je i sad prema ovoj Dajsonovoj sferi gajio takva osećanja! I navijao je, neverovatno, za robote i njihov napor da je poprave. Računao je da će svoje mučitelje potući već i samim tim što će ostati živ. Dokle god Brazdač krstari slobodno, nesumnjivo je da će biti nezadovoljne one hladne oči koje pamti kako su gledale odozgo na njega dok su se okrutni instrumenti zarivali u njegov um, prosejivali ga i sekli, tragali za tajnama kojih tu nije bilo...

Emerson zadrhta. Zašto ga Oni Stari nisu naprosto ubili kad su završili sa preturanjem po njegovom mozgu? Zašto su ga osakitali a onda bacili njegovo telo i brodić, na neki nepoznati način, čak na usamljenu planetu Jijo, gde se on srušio u jednu močvaru?

Toliko su se potrudili - zbog čega? Na neki način, ta naročita pažnja koju su mu ukazali, doprinela je njegovom osećaju vrednosti i samopoštovanja.

Zato je imao volje da bude velikodušan. Pozdravljao je trud mehanoida-popravljača, koji su ispredali ogromne kalemове novih ugljeničnih vlakana (velike kao Mesec) a od tih vlakana tkali mreže kojima su obuhvatali i podržavali još nesrušene, samo poljuljane, fraktalne klinove sazdane od snega, veće od planeta. Aplaudirao je gledajući kako robot-tegljači, u ogromnom rojevima, kao komarci, saleću već otkinute klinove, i pokušavaju da ih usmere ka nekim putanjama na kojima barem neće izazivati dalje sudare u kojima bi poginule milijarde stanovnika preostalih unutra. Nije stvarno razmišljao o tim milijardama, o razumnim bićima koja žive ispod tih nebrojenih, svetlucavih prozora. Možda naprosto zbog nedostatka reči kojima bi se izrazio, a možda i iz nekog drugog razloga, ova Dajsonova sfera njemu je ličila ne toliko na habitat, koliko na živo biće, zatvoreno u sebe, svesno sebe, i ranjeno; biće koje se bori da opstane.

Pomoću džepnog terminala pribavljao je uvećane slike, krupne planove. Nije umeo da izdaje kompjuteru naredbe ni glasom, ni preko tastature, ali je zato nabavio jedno kompjuterče predviđeno baš za takve kao što je on, za korisnike koji moraju da se služe drugim načinima; verovatno za invalide i afazičare na Zemlji. Upravljalno se zgodnom mešavinom pokreta šakama, pokreta očima, i prstima - naprosto upiranjem prsta ka željenom delu slike. Obično je uspevao da objasni ovom malom računaru, iz prve, šta želi; mnogo lakše i efikasnije nego na Jijou gde se često grdno mučio da bi Sari preneo i najprostiju misao, tako da su ponekad oboje bili u suzama zbog čiste uzaludnosti truda.

Pa ipak... sećao se tih meseci sa ljubavlju. Svet prerano došlih bio je predivan, a ilegalna kolonija šest rasa koje su obrazovale neko svoje malo savezništvo bila mu je dirljiva baš zbog svog čudno-srećnog pesimističnog pogleda na svet. Iz tog razloga, i zbog Sare, želeo je da nađe neki način da učini nešto za Jijoance.

Ali, i za svakog, zapravo... za Džilijan, za posadu Brazdača... pa čak i za ove horde mehanoida koji su sad davali sve od sebe da bi popravili građevinu nastalu kad su rani dinosaurusi krstarili Zemljom. A pošto on sam nije mogao ništa korisno da doprinese, morao je jednostavno da zuri u tu veliku dramu koja se odvijala napolju.

Emerson, međutim, nije nikako voleo da bude samo gledalac. Steže pesnice. On ima ruke... i radije bi da ih upotrebljava, nego ne.

Brzim nizom treptaja, prizva scenu u Sali za planiranje, gde su stajali Džilijan, Sara Kulhan, i ona klinčadija iz luke Vufon. U međuvremenu se njima pridružio i visoki stog debelih masnih prstenova koji su sve nešto huktali i dimili se mlazićima isparenja: Tjug, Treki po nacionalnosti, alhemičar iz kovačke radionice na vulkanskoj planini Guen, koji je svojim prisustvom dopunio kvorum svih šest tradicionalnih rasa Jijoa. Video je da o nečemu živo diskutuju. U tome se isticala osoba koja je izgledala manje-više kao kentaur: imenom Ur-rona, Urkinja po nacionalnosti. Ona je jednom rukom sad pokazala ka njihovim glaverima (samo dva, od celog krda, koje je ostalo u nižim prostorijama); a glaveri su blejali, sedeli, lizali svoju kožu; stvorovi koji su nekad davno leteli među zvezdama, ali koji su u međuvremenu uspeli da se nanovo dočepaju potpune nevinosti. Postali su životinje. A to i jeste metod propisan za sticanje 'druge šanse'.

Emerson je slutio da ta degradirana bića imaju neku vezu, ali nije razumeo kakvu, sa ogromnim bezobličnim 'grudvastim' brodom koji je, kao oružana pratnja, doveo Brazdača ovamo.

Zangi, reče on sebi, i ispuni se ponosom što je ta imenica doplovila u njegov um uspešno; to je brod Zanga.

Osim što nije dozvoljavao Zemljanima odlazak, globularni brod Zanga kao da nije želeo da ima s njima nikakva druga posla; bavio se samo popravkom Dajsonove, to jest Krizvelove sfere. Nadgledao je rad mehaničkih plaćenika koji su tkali nepregledno ogromne mreže od crnih vlakana i razapinjali ih preko ugroženih, ali još neodvaljenih delova sfere.

Tako prođe ceo prvi dan.

Tokom drugog dana Zangi su morali obratiti pažnju na približavanje nekih tajanstvenih objekata koji su se iz raznih pravaca usmerili ka zemaljskom brodu. Videlo se da dolaze iz različitih delova Fraktalnog sveta, i da žele da njuškaju oko Brazdača, da ga pobliže ispitaju.

Zangi su sve takve oterali. Stvorili su svojevrsan kordon oko teragenskog broda. Ali - za mnogobrojne poruke koje im je Džilijan slala nisu bili ni najmanje zainteresovani.

Emerson se priseti jedne od malobrojnih konkretnih činjenica poznatih o tim moćnim vodonikašima: njihovo sagledavanje vremena je drugačije. Po svemu sudeći, smatrali su da njihov posao sa Brazdačem može da pričeka.

Uključio je, sada, ton, da oslušne kako zvuče Džilijanine konsultacije sa urođenicima Jijoa; verovatno su pokušavali da smisle nekakav plan.

"Šta ako mi naprosto uteramo celo krdo glavera u jedan šatl, i pošaljemo ih tamo?" govorila je Džilijan. "Imamo li ikakav razlog za verovanje da bi to zadovoljilo Zange? I da li bi glaveri tamo bili bezbedni?"

Pretpostavimo", nastavi ona, "da je odgovor na oba ta pitanja pozitivan. Šta kaže galaktički zakon o takvim situacijama? Je li treba da ih isporučimo na revers - da nam Zangi potpišu da su ih preuzeli?"

Poplava reči, ali samo jedna od njih, Zangi, imala je za Emersona konkretno značenje. Sve druge plovile su samo malčice izvan razumljivosti. Ipak, bogato zvučanje njenog glasa bilo mu je kao muzika.

Naravno, on je u sebi oduvek gajio tajnu ljubav prema doktorki Džilijan Baskin, čak i u doba kad je njen muž, Tomas Orlej, živeo na Brazdaču; bila je to bezazlena zaljubljenost koju odrastao čovek može da kontroliše, a nikad ne ispolji. Ili, bar, nikad na grub, upadljiv način. Život nije bio pošten prema Emersonu, ali mu je ipak omogućio da boravi blizu Džilijan.

Posle Tomovog herojskog nestanka na Kitrupu, ova zaljubljenost počela je, nažalost, da utiče na Emersonovo rasuđivanje. Da bi bio 'kao Tom', Emerson je počeo uletati u sve veće rizike. Nadao se da će zablistati i da će u njenim očima postati dostojna zamena za Toma.

Nerazuman pokušaj, ali želja prirodna. Uspelo je na Oaki, gde su pojedini službenici galaktičke Biblioteke i galaktičkog Migracionog Instituta pogazili svoje zakletve i urotili se da prigrabe Brazdačev tovar za sebe i svoje rodne klanove, a ne za korist cele kiseoničke civilizacije. Tamo je Emerson izveo jednu ludo opasnu akciju, i kockanje se isplatilo: odneli su tesnu pobjedu, spasli su se još jednom (ali ne za dugo) i Brazdač je odleteo sa Oake, sposoban da se bori sa daljim izazovima.

Ali ovde...

On odmahnu glavom. Mnogo puta pregledao je trake snimljene iz Brazdača u trenucima bežanja iz ovog Fraktalnog sveta; sad mu je bilo jasno da je njegova samožrtvujuća akcija, u pozajmljenom thenanijanskom izviđačko-borbenom aparatu, vrlo malo ili nimalo doprinela spasenju broda. Jer, kad je on jurnuo u napad, izlaz pred Brazdačem već je bio počeo da se otvara, pa bi se, dakle, i bez te njegove akcije otvorio. Trebalo je da poslušna Džilijanin zahtev da se vrati. Stigao bi on, i tako, na Jijo, i to mnogo udobnije; uopšte nije bilo potrebno da padne u kandže Onih Starih.

Zadubi se, opet, u razgledanje konstrukcionih radova u kosmosu, oko broda. Zadatak je bio fantastično težak. Emerson se nije više mogao osloniti na brojeve i jednačine, ali je i sad imao instinkte inženjera, pa je sav treperio od oduševljenja videći kako mašine podržavaju divovske konstrukcije od leda pomoću karbonskih mreža. Nikad nije video saradnju u takvim razmerama, pogotovu ne saradnju bića iz tri različita reda života - vodoničnog, kiseoničnog i mehaničkog.

Ta pomisao činila je da kosmos izgleda kao lepše mesto.

Vreme je proticalo. Emerson, već odavno, nije razmišljao u ljudskim terminima za vreme - minutima, satima - niti u galaktičkim, a to su midure i dure; nego u nejednakim, subjektivnim intervalima telesnih potreba, između 'gladan' i 'opet gladan', 'žedan' i tome slično. Sad, međutim, počeo da oseća neku napetost; neko iščekivanje.

Počeo ga mučiti osećanje da nešto nije u redu.

Nije mogao da odredi šta. Delfini na dužnosti, u komandnoj prostoriji punoj vode, izgledali su nezabrinuto. Svud u brodu vladao je mir. Nijedan ekran nije pokazivao neki primetan znak pretnje.

Slično tome, osobe u Sali za planiranje razišle su se. Mnogi su otišli da nešto drugo rade, ili da se odmaraju. Poneko je i sad razgledao prizore oko Brazdača. Nije se primećivalo da je iko uznemiren.

Emerson prenese svojoj maloj holo-jedinici želju da proveri šta kažu senzori za bliži deo svemirskog prostora oko njih, oni raspoređeni po koritu broda. Pregleda sve. Pa ponovo. Osećanje neke jeze dolazilo je i prolazilo u talasima, ali on nije uspevaao da odredi zašto.

Pozva sliku same Džilijan, i vide da se i ona mršti, i da se ponaša kao da joj je nelagodno; kao da se neke čudne misli bore ispod same površine njene svesti. Pred njom je bila uključena jedna holo-kocka. Emerson vide da je to slika prostora oko repnog dela Brazdača.

Upirući prstom i stenjući, Emerson naredi svom kompjuterčiću da prikaže to isto. Pred njim se opet stvori slika brodske spoljašnjosti - prekrivene slojevima guste zvezdane čađi - i Emersonu odmah laknu. Jer, ako i Džilijan nešto sumnja, znači da se nije samo njemu pričinilo. Ona ima dobre instinkte. Dakle, kad bi pretnja bila ozbiljna, Džilijan bi već nešto učinila.

Holo kamera pređe preko repnog kompleta probabilitetnih peraja, i pokaza samu krmu broda. Do tad se Emerson već osetio mnogo bolje.

I to mu posluži kao prvi nagoveštaj onoga šta nije u redu.

Taj osećaj da mu je sad bolje.

Ironično, poče se sad plašiti više nego ikad baš zato što se tako naglo prestao plašiti.

Dok je bio na Jijou - još od dana kad se probudio, u delirijumu, u Sarinjoj kući na drvetu, sa opekotinama na telu i teškom povredom mozga - uvek je postojalo jedno zadovoljstvo koje je nadmašivalo sva ostala. Prijalo je više od lekovitih melema koje izlučuju apotekari Trekiji. Više od stalnog poboljšanja zdravlja, i vraćanja snage u ruke i noge. Više od predivnih prizora, zvukova, i mirisa Jijoa. Čak više i od blagog, dragocenog Sarinog prisustva.

Blaženstvo da bol prestane.

Uslovljena agonija, učitana u njegov korteks, u samu koku velikog mozga, ponekad je prestajala, i to naglo odsustvo patnje za Emersona je predstavljalo najveću ekstazu.

A dešavalo se kad god bi on prestao da radi nešto zabranjeno. Kad bi, na primer, obustavio pokušaje da se priseti nečega. Svaki pokušaj korišćenja memorije kažnjavan je užasnim bolom. A svako odustajanje nagrađivano je zadovoljstvom. Nagrada je, u prvim mesecima, bila čak i efektivnija nego kazna. Hedonističko zadovoljstvo koje se sastoji u tome da se više ne pokušava.

Emerson uoči sličnost toga sa ovim sadašnjim olakšanjem.

Nije bilo toliko jako; to ne. Ovog puta i nagrade i odvrćanja ispoljavali su na mnogo disjretnijem nivou. Najverovatnije Emerson ne bi ništa primetio, da nije proveo godinu na Jijou u stalnoj borbi, u stalnom rvanju sa takvim pojavama. Tamo je naučio da se navalama bola suprotstavlja čistom tvrdoglavošću, čeonu, srljajući pravo u bol, kao gonjena životinja koja se iznenada okrene i kidiše na gonioce, koji tada ustuknu... Lekcija vrlo teška, ali on ju je, vremenom, savladao.

Ne... tamo! povika on u sebi, silno se mućeći da pronade i oblikuje bar dve reči, te dve, da bi svojoj odlučnosti dao čvrstinu nečeg kazanog.

Nego... pramac!

Sad, odjednom, kao da se upirao da hoda nasuprot jakom vetru, ili da pliva uz jaku rečnu maticu; uspevaao je malo pomalo da premešta usmerenje holo kamera ka pramcu, ali svaki put bi ga proželi talasi unutrašnjeg osećanja da se to ne sme raditi; da je i sama pomisao na pramac Brazdača nepristojna i nedopuštena, i opasna, otprilike kao pokušaj ljudskog bića da sebi vizuelno dočara petu dimenziju.

Štaviše, ista 'zabrana' kao da je uhvatila i kompjutere. Instrumenti nekako nisu hteli da slušaju, ili ne iz prve. Kad je 'izgurao' kamere do prednjeg kompleta peraja za projektovanje probabiliteta, one počeše sve nešto da promašuju pramac, da vrdaju, da se kao slučajno okreću opet prema krmu.

Bujica psovki i kletvi juru iz Emersonovih usta - savršeno izgovorena, razgovetno, tačno, vulgarno i bučno, kao nekad. I tečno kao što je sav govor, nekada davno, pre rane, izlazio iz njega. Kao i pevanje i pojedine vrste poezije, psovanje je dopiralo iz jednog dela njegovog mozga koji noževi Onih Starih nisu dirali. Emerson, vičući tako, postiže razbistravanje i koncentraciju svojih duhovnih moći. Odustade od korišćenja kamera i učini ono što je odavno trebalo, pogleda, naravno, sopstvenim očima prema pramcu, koji se iz njegove osmatračke kupole sve vreme odlično video!

Ta kupola bila je načinjena od nekog prozirnog, izuzetno jakog materijala koji zemaljska nauka još nije uspjela ni da analizira. Emerson pritisnu lice uz nju; trebalo je, dakle, da odavde odmah vidi sve; ali opet naiđe na žestok otpor. Svest naprosto nije htela da vidi; bilo je to kao pokušaj da gledaš kroz svoju sopstvenu slepu mrlju. Averzija je bila prejak. Ali Emerson se upusti u borbu, koristeći sve tehnike koje je naučio na Jijou.

Najzad ugleda samo nagoveštaje nekog komešanja u crnoj praznini oko pramca.

Reug na njegovoj glavi, osetivši Emersonovu silovitu rešenost da vidi, skliznu svojim providnim telom pred njegove oči i počeo filtrirati, pojačavati, interpretirati sliku. Boje su se pomicala, menjale... onda Emerson zamumla zadovoljno.

Čitav roj nekih objekata vrzmao se oko Brazdačevog pramca. Ličili su na robote, ili na nekakve vrlo malene brodove. Pomicali su se vrlo hitro tamo-amo, ali glavnina roja ostajala je tačno kod pramca; upravo kod onog dela broda koji su svi članovi posade, gle čuda, baš sad zaboravili!

Emerson vide oštre sitne bljeskove, slične veštačkim plamenim 'zvezdama' na samom pramcu.

Nije gubio više ni sekund na psovanje i gledanje. Četvoroonoške se izvuče iz malene osmatračke kupole, sagrađene za potrebe neke rase koja je telesno daleko sitnija od ljudske, a koja se prevozila ovim brodom mnogo pre nego što je, kao polovni 'krš' ranije pet puta preprodavan po sve nižoj i nižoj ceni, konačno prodat siromašnom klanu 'vučića', nezalica, koji tek što su izvirili iz svoje dotadašnje izolacije, tako duboke da su se u njoj, čak, pitali ima li života igde drugde ili su oni, baš oni, u čitavoj vasašeni sami.

Nije imao načina da prijavi svoje otkriće. Nijednu reč ne bi umeo da kaže preko interkoma. Ako sad otrči do Sale za planiranje, zgrabi Džilijan za ramena i prisili je da gleda napred, ona će verovatno videti nešto. Ali, koliko bi to potrajalo?

Još gore: sme li na taj način da rizikuje njen život? Sredstva koja su upotrebljena za ovo 'omadijavanje', kakva god da su, liče na ona koja su ranije stvorila uslovne reflekse bola, a i ogromna oštećenja, u njegovom mozgu. Emerson prepoznade taj stil, tu vrstu bezobzirnosti. Oni koji stoje iza ove akcije mogli bi da osete da se u Džilijaninoj svesti nešto budi, mogli bi, zato, da posegnu za njenim paranormalnim čulom, i da je 'ugase' na neki način.

On nije mogao izložiti Džilijan toj opasnosti.

A Saru? Ili Priti? To su njegove prijateljice, on ih voli. Ista logika važi i za sve ostale članove posade Brazdača. U svakom slučaju, nema dovoljno vremena da ga oni shvate.

Neke stvari naprosto moraš uraditi sam.

Zato Emerson, sada u hodniku broda, potrča, pravo u ogromni brodski hangar, zvani Izlazni, koji je zapremao dobar deo Brazdačevog pramca. Nije tu bilo više nijednog od onih brodića koji su, na polasku sa Zemlje, ispunjavali hangar; takozvani dugi čamac, a i brzi 'skif', izgubljeni su kad i Tom Orlej, i još nekoliko članova posade, na Kitrupu. A još pre toga, kapetanski brodić je eksplodirao u Plitkom zvezđu - prva užasna cena plaćena za Kraidaikijevo arheološko otkriće.

Sad je u hangaru bilo mnoštvo malih, robusnih thenanijanskih izviđačko-borbenih letelica, uzetih besplatno sa jedne olupine koju su Thenanijanci ostavili a Zemljani delimično spasli. Emersonu je bio vrlo dobro poznat ovaj osećaj: kako je kad sklizneš u sedište ovog hitrog malog oklopnika. Već jednom je to uradio - uključivao redom sve prekidače za snabdevanje aparata energijom, rvaio se sa volanom izgrađenim za rasu koja ima mnogo krupnije ruke i šake, povlačio 'okidače' koji će ispaliti brodić niz šine u jednu lansirnu cev a odatle kao torpedo, napolje... u svemir.

Zabrani sebi da se seti, sada, šta je posle bilo; jer ako bi se setio, lako bi ga mogla izdati hrabrost. Svu pažnju posveti indikatorima i ekranima na kontrolnoj ploči ispred njega. Mnoštvo simbola, a on ih više ne ume pročitati; nadao se da će stare navike i veštine, a i Ifhina taličnost, pomoći da ne izgubi kontrolu već pri izletanju u akciju.

Jedna pesma poteče nepozvana kroz njegov um, pilotska himna o raketnom poletanju u duboke crne daljine; ali njegove vilice ostadoše čvrsto stisnute, ne dajući joj glasa. Odveć je zauzet bio, sad, da bi išta govorio.

Da je mogao razmišljati u jasnim rečenicama, Emerson bi se verovatno zapitao šta, zapravo, pokušava da postigne, i kako uopšte misli da zaustavi onakve napadače. Njegov aparat ima naoružanje, ali Emerson se pre godinu dana nije baš proslavio kad ga je upotrebio. A sad, sad čak ne ume ni da pročita šta na kontrolnim uređajima piše.

Pa ipak, moći će da napravi 'frku'; da poremeti rad napadača; da pocepa njihov plašt iluzije, jer će Zemljani, čitava posada, primetiti paljbu tačno ispred svoga nosa. Spoznaće opasnost.

Koju?

Nije bitno, reče on sebi. Znao je da njegov mozak više nema sposobnost da razmatra složene probleme. Ako samo privuče pažnju Zanga, i ako, onda, njihov zaštitnički gnev rastera ove napadače - bilo bi to sasvim dovoljno.

Vazдушna komora munjevito se zatvori i zabravi iza njegove malene letelice; bio je, već, ispaljen u svemir. Sada se ranjeni Fraktalni svet raširio pred njim u svom veoma laganom obrtanju; a Emerson dade prvi pogon motorima letelice, proletevši kao bomba kroz roj napadača. Talasi gađenja i bola, zadovoljstva i opčinjenosti, munjevito i mahnito su se smenjivali, bio je prosto zasut time, a i mnogim drugim osećajima, koji su kidisali na njega kad god bi pogledao pravo u neprijatelja ili skrenuo pogled u prazninu. Da nije imao iza sebe čitavu godinu iskustva sa takvim nevoljama na Jijou, verovatno bi mu sad razbili koncentraciju, pokolebali ga. Ali on je srljao pravo u centar svakog bola i svake nelagode, znajući da je tu rešenje, kao dete koje gnječi, pipka i klima mlečni zub sve dok on najzad ne ispadne, da bi bio oslobođen put novom, trajnom zubu.

Maleni reug itekako je pomagao. Osećao je, tačno, njegovu potrebu, pa je u talasima smenjivao jedne boje drugima, prelazio sa spektra vidljive svetlosti na druge talasne dužine, pojačavao, interpretirao, tako da Emerson vide...

Mašine.

Uvide da se najmanje dvanaest vretenastih napadača već prikačilo za pramac Brazdača. Nasrtali su da prodru dublje, kao gladni insekti koji se zarivaju u oko neke oborene, bespomoćne životinje. Da im je cilj bio naprosto da unište Brazdača, to bi odavno bilo gotovo. Njihov cilj, dakle, mora biti nešto drugo, složenije.

Emerson je još ranije prepoznao oštru svetlost plamenih sekača za metal. Pokušavaju, dakle, da prorežu otvore na brodu, da bi otvorili put za invaziju marinaca, ili...

Ili da odseku i odnesu neki deo broda. Uzorak? Ali, čega, i zašto?

Emerson dočara sebi sliku Brazdača kako bi izgledao bez pokrivke Izmunutine čađi. U ovom pokušaju, afazija nije smetala nimalo, jer to je bila uspomena bez reči, čisto vizuelna, a donekle čak i taktilna. Godinama je Emerson D'Anit voleo ovu staru lađu, na način kako se ne može voleti žena; godinama je nadzirao njeno pretvaranje u ponos zemaljskog klana.

Zato se odmah seti šta leži ispod mesta gde napadači pokušavaju da režu.

Jedan simbol. Amblem, onaj koji bi na sebi morali imati svi zvezdoplovi kiseonikaša.

Galaktička spirala civilizacije Pet galaksije, poznata od milošte kao kao 'kraci i zraci'.

Ovo je zapanjilo Emersona: toliki napor, za tako mali dobitak! Zapita se nije li to još jedan trik, neko poigravanje njegovim umom. Možda on samo misli da oni seku na tom mestu? Zar kreću u ovakav juriš samo da bi ukrali obaveznu oznaku sa nečijeg pramca?

Mašine čak ni u tome nisu imale mnogo uspeha. Gusti omotač od naročite vrste ugljenika nije se mogao brzo seći ni najjačijm alatima Hanesa Suezija i delfinske posade; sada je isto tako zadrto sprečavao sve napore ovih mašina da ga zaseku. Emerson u proletanju vide da su sekači napredovali, kroz taj ugljenik, vrlo malo.

Umalo da se nasmeje ovom tuđinskom 'problemu'.

Onda, proletevši daleko napred, pogleda dublje u svemir, i vide još mnogo mašina.

Pristizale su kao mračne legije, iz zvezdane pozadine. Pojačanje, nesumnjivo; sa zadatkom da posao obave na neki brži, drastičniji način.

Vreme je došlo za zaokret i akciju. Emerson dohvati polugu sa okidačima naoružanja. Odabra najslabije zrake, da ne bi u gužvi mnogo ošteti Brazdača nekim nehotečnim pogotkom.

Krećemo sa svim što nemamo, pomisli on.

Daj Bože da iole uspe.

Zaokrete i obruši se ka neprijateljima oko Brazdačevog pramca, nišaneći pažljivo; toliko pažljivo da nije imao vremena da razmisli o onome što se upravo dogodilo unutar njegovog osakaćenog uma.

O činjenici, naime, da je sklopio dve cele povezane rečenice, jednu za drugom, jednu ironičnu i jednu punu nade.

Džilijan

Spoznaja puče kroz njenu svest kao udar groma u neposrednoj blizini, i Džilijan kriknu:

"Uzbuna! Bezbednosna!"

Sirene počеше da jauču isprekidano, celom širinom i dužinom zemaljskog broda; i svuda Delfini jurnuše na borbene položaje. Ambijentalno brujanje motora se znatno pojača, a taj ton postade znatno viši: Suezijeva ekipa dolivala je velike količine energije u štitove i naoružanje.

"Nis, kaži!"

Rotirajući hologram progovori brzo, bez imalo onog svog uobičajenog ironisanja.

"Izgleda da smo podlegli paranormalnom napadu koji je izveden krišom, a cilj je bio da branioci Brazdača, organski i mašinski, ne opaze približavanje jakih odreda kiborga. Činjenica da smo se ti i ja istovremeno preneli iz te hipnoze sugerise da je psi-emitor naglo uništen ili onesposobljen. Preliminarna analiza indikacija sugerise da je upotrebljen sofisticiran logički entitet čiji menski nivo je morao biti barem klase..."

"Opasnost sada?" preseče ga Džilijan.

"Ne vidim da je ikakvo teško oružje upereno ka nama s bilo koje strane, niti pristizu ikakvi nišanski snopovi. Ali u blizini je veći broj automatskih i kiber-bića čije latentne količine energije mogu biti opasne u slučaju da neko od njih eksplodira u neposrednoj blizini našeg brodskog korita. Zasad... zasad ovi naoružani napadači ne čine ništa protiv nas, nego samo otvaraju paljbu jedni na druge."

Džilijan zakorači ka ekranima koji su sad jasno prikazivali pramac i sve ispred pramca; tačno suprotno od onog što je do maločas zaneseno osmatrala, sluteći da nešto nije u redu. Srce joj je grvalo: jedva su se izvukli, jedva! Jer sve je moglo biti izgubljeno, da se ovi bataljoni napadača nisu sukobili između sebe. A sad od njih sve vrvi i seva, ispred Brazdača: bića nalik na metalne pauke, i mnoga druga, sasecaju se uzajamno laserima, komešaju i rvu. Bleskovi i senke ove bitke titraju po Brazdaču, opasno blizu.

"Pa gde su do vruga Zangi?" reče ona brzo, poluglasno.

Naredi instrumentima da dobro osmotre oblast gde bi trebalo da se nalazi brod Zanga. Tamo, ni traga od globularnog broda/bića... samo izduženi oblak jonizovanog gasa u brzom razilaženju, pojava zloslutna po svom mogućem značenju.

Možda je to samo gas koji su Zangi ostavili za sobom, pomisli ona; skoknuli su negde, da nešto obave, vратиće se svakog trenutka. Možda.

Užasavala se i da pomisli na drugu mogućnost - da je neko oružje izbrisalo Zange iz ovdašnje jednačine. Oružje tako divovske snage, da je od onog ratnog broda ostala samo mrlja uznemirenih plinova u rasipanju.

Oseti kako su se Suezijeve mašine najzad angažovale: Ka je počeo izvlačiti Brazdača, unatraške, lagano, iz područja bitke. Ali stotine zaraćenih mašina pođe odmah za Brazdačem - pođe cela bitka, kao nekim nevidljivim kablovima povučena.

"Imaš li ikakvu predstavu ko..."

"Nijedan učesnik bitke nije se predstavio", reče Nis hologram.

"A šta pokušavaju da..."

"Čini se da je neka grupa pokušala da ukrade našeg VOM-beležnika."

"Bel...?"

Zastade joj ta reč u grlu. Džilijan istog trena zatvori usta; shvatila je.

Prema zakonu, svaka galaktička letelica mora nositi u sebi jednog 'posmatrača'; napravu koja pasivno prati, ali i snima, sve glavne događaje na svakom putovanju. Neke od tih jedinica bile su veoma usavršene; druge, one koje sebi može da priušti i najsiromašniji klan, samo su primitivne mineralne naprave, koje beleže na kojoj lokaciji je brod i koji su se drugi brodovi pojavili u blizini. Ali svi ti 'beležnici' (ili 'notari', kako ih još zovu) imaju jednu zajedničku osobinu, a to je memorija u koju je samo moguće upisivati nove podatke, a nikad ništa očitati. Cilj je da se znanje iz ove epohe sačuva, ali da ostane apsolutno nedostupno savremenicima. Trebalo bi da svi beležnici dospeju, pre ili kasnije, u beskrajno prostrane arhive velike galaktičke Biblioteke, da bi ih studirali stanovnici nekih drugih, budućih epoha, kad strasti ove epohe utihnu i pregore i svedu se na smireno akademsko zanimanje za istoriju.

Strategija iza ovog napada bila je jasna.

"Sigurno su Oni Matori našli kodove da, ipak, čitaju našeg beležnika", reče ona brzo, "a to bi im otkrilo gde je sve Brazdač bio!"

"Da", reče Nis, "pa bi lako našli koordinate Plitkog zvezda, i odjurili tamo."

Džilijanina reakcija na ovo bila je čudnovato "pomešana". S jedne strane, ljutila se i imala osećaj da je nad njom učinjeno nasilje: kako smeju ta bića da petljaju po njenom umu i da opljačkaju Brazdačevo blago. Informacije koje je posada čuvala već tako dugo, i koje su Tom i Kraidaiki životom platili.

S druge strane, da su lopovi uspeli, tako mnogo problema bilo bi odjednom rešeno. Neka moćna frakcija dočepala bi se, konačno, tajne, koju bi možda iskoristila da dominira sledećom epohom. Nastavile bi se bitke i velike zavere, pa bi to, možda, omogućilo Zemlji i njenim kolonijama da otplove u marginalne vrtložice istorije, a to znači u zanemarenost i možda bezbednost, bar za neko vreme.

"Pa čudi me da niko to nije i ranije pokušao", reče ona, podozrivo odmeravajući pogledom kako se krš i lom malih boraca vuče za Brazdačem, kroz unutrašnjost Fraktanog sveta.

"Tačno", reče Nis. "Sasvim je logično da neko pokuša da ukrade beležnika iz našeg pramca. Ja samo mogu pretpostaviti da naši raniji neprijatelji nisu raspolagali sredstvima za čitanje VOM beležnika."

Ako je to tačno, onda to govori nešto dobro o Bibliotečkom institutu: čak ni najbogatiji i najmoćniji klanovi i savezi nisu, dakle, uspeli prošle godine da 'provale' kodove pomoću kojih bi se beležničke mašine ipak mogle odmah čitati. Džilijan se počeo pitati šta iz toga proističe. Možda su izdaje na Oaki bile samo jedna, usamljena aberacija? Možda je bila zla sreća, tipično Brazdačeva, da naleti baš na izdajnike iako ih možda nigde drugde nije ni bilo. Možda su zvaničnici tog Instituta časniji i pošteniji, na drugim svojim uporištima.

Ako je tako, reče ona sebi, treba li da pokušamo ponovo? Treba li poleteti odavde ponovo na Tanit, i pokušati još jednom izručiti sebe u ruke tamošnjih vlasti?

Za to vreme, Nis se toliko zadubio u misli da se njegov hologram sasvim snizio i spljeskao, postavši slika vrtloga u ravni; onda je opet progovorio.

"Sigurno im je bio potreban veći deo protekle godine, uz upotrebu njihovog ugleda zato što su stariji članovi Povučenog reda života, da bi pribavili ta sredstva. Zapravo..."

Pljosnati vrtlog svetlih linija, do poda spušten, kao da se zateže: znak dodatnog napora.

"Zapravo, to baca senku na naše ranije čudesno izbavljenje iz ove krizvel-strukture."

"U kom smislu?" reče Džilijan.

"U smislu da smo mi verovali da nam pomažu neki altruistični članovi Povučenog reda, dakle Onih Starih, i to sa dobronamernim ciljem da izmaknemo zločincima i da se pravda odbrani. Međutim, razmisli kako se sve 'zgodno' uklopilo! I naročito kako smo 'slučajno', bez velikog truda, naišli na reference o stazi prerano došlih..."

"Bez velikog truda? Pa ja sam onoliko navaljivala na našu Biblioteku dok nisam to pronašla, bilo je kao da cediš vino iz kamena..."

"Bilo je lako. Ja to sada, u retrospektivi, jasno vidim. Verovatno smo bili inficirani nekim memetičkim parazitom niže klase, koji nam je preneo privlačnu misao o bežanju na Jijo. Skrovište, ali ne mnogo daleko; ulaz samo jedan, izlaz takođe samo jedan. Pribežište iz koga ćemo se jednog dana izvući samo da bismo se stvorili opet ovde."

Džilijan žmirnu, shvativši kuda vodi ova logika mašine.

Šta ako se jedna frakcija nadala da zgrabi i očita njihovog VOM beležnika, ali je znala da će biti potrebno dosta vremena za pribavljanje ilegalnog sredstva za očitavanje? Nije bilo moguće držati, na otvorenom prostoru, vučice (koji su bili u bekstvu) sve do tad, jer mogao bi ih oti neko i dočepati se plena!

Kako bolje skloniti beležnika na bezbedno mesto, nego uputiti ga na jednu skrovitu planetu, gde će ga svim svojim snagama i veštinama čuvati oni koji su već dokazani velemajstori samoodržanja? A to su Zemljani, članovi posade samog tog broda.

"Da se mi nismo sami od sebe, ovako, pojavili", nastavi Nis uzdižući se, "sigurno bi oni poslali neku poruku na Jijo, da nas primame. Plan zaista ima karakteristične oznake Povučenog Reda, veliko strpljenje i veliko samopouzdanje."

"Ali", nastavi Nis, "ovaj njihov sadašnji neuspeh u pokušaju da ukradu VOM beležnika pokazuje da im se plan raspao. Ne ide sve baš kako bi oni hteli. Ta frakcija, ili sekta, ipak ima neprijatelje. Osim toga, njihova moć je očito bitno umanjena ovom ogromnom nesrećom!"

Nesreća je bila prava reč. Pred Džilijaninim očima, bitka mnogobrojnih zavađenih bića počeo se u talasima širiti na razne strane. Taktički senzori su već nagoveštavali da bi borba lako mogla da se proširi na najbliži rub 'rane' na Dajsonovoj sferi.

"Ako se ovako nastavi", reče dr Baskin zamišljeno, "nekome će sigurno da dozlogrdi, pa će potegnuti jedan od onih ogromnih zraka za dezintegraciju. Pucaće. I to, možda, na nas. Biće bolje da se mi sklonimo odavde."

"Doktoro Baskin, maločas, dok smo razgovarali, toliko sam se koncentrisao da sam zanemario neke druge stvari. Sad, na primer, pokušavam da pozovem Zange, ali uzalud. Taj brod/biće, koji nas je zarobio ali i štitio, nije nigde na vidiku. Vodeća hipoteza mora biti... da je uništen."

Džilijan klimnu glavom, jer je i sama došla do tog zaključka.

"Pa, ništa", reče ona, "ako Zangi ne dolaze, ja ih sigurno neću ovde čekati."

Ona podiže glas i reče u pravcu interkoma: "Ka! Sad punom snagom. Izvlači nas, i juriš do transferne tačke!"

Pilot se odazva brzim, kliktavo-pucketavim zvucima, koji iskazaše da je saglasan.

Jedu planktone
a mogli bi samleti
za još čas i nas!

Ipak, nije bilo načina da se proleti brzo kroz tako gustu bitku; moralo se izvlačiti pažljivim manevrisanjem. Bitka se vukla za njima, i širila u oluju ogromnih razmera. Mašinska pojačanja pristizala su iz mnogo pravaca, što se na detektorima jasno videlo; ali videlo se i da na jednom pravcu nastaje razređivanje. Pojavljivala se moguća 'rupa' za bekstvo.

Nis opet progovori.

"Još nešto zapazih, dr Baskin; znam da će te interesovati. Evo, vidi."

Glavni ekran se zumirao ka jednom kutku borbe - žestoke, ali ipak malene u poređenju sa nekim drugim bitkama kojima je Brazdač bio očevidac. (Iako su neke od njih bile na velikim udaljenostima od njihovog broda, tako da je ova, u neposrednoj blizini, sa svojim mnogobrojnim hicima i eksplozijama izgledala možda, prividno, dramatičnije.) Videlo se da su borci mašine: nisu nigde imali karakteristične zatvorene delove, u suštini kutije, koje bi štitile protoplazmičnu posadu. Očigledno, 'povučene' rase jednako kao i 'obične' imale su sklonost da u bitku guraju drugog a ne sebe.

Ali u slici se pojavi jedan leteći objekat sav nešto zdepast i okruglast, pravo leteće bure sa šiljatim vrhom i jakim naoružanjem. Džilijan prepoznao jedan od vlastitih borbenih aparata thenanijanskog porekla.

"Oh, Ifni!" reče ona kroz uzdah. "Uradio je to ponovo?"

"Ako misliš na inženjera Emersona D'Anita, mogu ti reći da interno skeniranje ne pokazuje njegovo prisustvo nigde u Brazdaču, tako da jedino mogu pretpostaviti da se u toj letelici nalazi baš on. Puca kao lud, troši naoružanje neštedimice, ali gotovo sve promašuje. Organska bića stvarno ne bi trebalo da se kače sa mehaničkim bićima u ovako brzim bitkama iz neposredne blizine. Nišanje u tim okolnostima nije vam jača strana."

"Imaću to u vidu", progunđa Džilijan, duboko razdirana dilemom šta da učini sad.

Emerson

Kad je konačno 'skontao' da ne pogađa više ništa, i da mu niko ne uzvraća paljbom, Emerson podiže prste sa svih okidača. Očigledno, ovi niti ga se plaše, niti nalaze da je vredan truda da ga upucaju. Ponižavajuće je to bilo, biti tako ignorisan, ali je prijalo što niko nije navalio da mu se osveti za onih prvih nekoliko robota koje jeste pogodio i uništio na samom početku, valjda pukom srećom, i time započeo, izgleda, čitav jedan novi rat.

Bitka se valjala tamo i amo oko njega. Senke su se munjevito tumbale jedne oko drugih i međusobno kasapile i razbijale; to ljudsko oko nije moglo ni da prati, ni da shvati.

Ali nešto drugo počeo da sviće u Emersonovoj glavi, nešto važnije i daleko ličnije od događaja napolju.

Talasi zabune prolazili su kroz njegov um.

Nikakvo čudo; odavno je on 'oguglao' na osećanje da je zbunjen i da mu ništa nije jasno. Ali ovaj tip dezorijentacije bio je izuzetan. Bilo je to kao da baca prvi pribran pogled pored tmastih oblaka delirijuma, u neko zdravlje, u neku vedrinu. Kao da je sve do tad bio samo jedan dugotrajni, upečatljivi san, zasnovan na nekoj perverznoj logici. Kao da je on, poput deteta sa vrlo visokom temperaturom, bio u grozničavom buniću, nemoćan da shvati šta mu se dešava, i tako ostao veoma dugo... sve do sad. Jer sad kao da su prvi bleštavi zraci svetlosti uma prodrli do njega, i ocrnali srebrno bele ivice na mnogim oblacima, do tad samo crnim i sastavljenim.

Kao naznaka, kao miris koji se oseti samo u prolazu, to začas nestade.

Trik, pomisli on; neko psihomoćan me opet zavarava.

Ali ta svetlost morala je biti nešto više od varke! Jer donela je radost i to prejaku. I, utrućem svojim, tugu pregolemu.

Onda se, bez upozorenja, svetlost vrati, sad mnogo raskošnije raširena.

Bila je... nešto što je njemu odavno nedostajalo.

Bila je nešto vrhunski dragoceno, što nije umeo ni približno da ceni dok nije to nešto izgubio.

Pa... ja mislim, reče on sebi.

Ja opet mislim rečima!

Bile su to ne samo reči, nego cele rečenice. Pasusi!

Ja pilotiram thenanijanskim 'ratnim burencetom'. Iza mene lebdi Brazdač. A gotovo svuda uokolo, sem tamo, vidim Fraktalni svet, koji je celo nebo obujmio, ali je i znatno oštećen.

Nezadržive poplave razumevanja nabujaše u njemu, iznutra, i počeo ga nositi. Stvari koje je video na Jijou, i posle Jijoa. Koncepti koji su mu do sad izmicali jer se nisu mogli oblikovati samo slikama i osećanjima nego im je bila potrebna bogata prefinjenost apstraktnog jezika, premrežena simbolima i ukotvljena pravim rečima.

I potop tuge, kad uvide koliko je toga hteo da kaže Sari na njihovom dugom putovanju preko onog jijoanskog kontinenta... preko Nagiba. I koliko Džilijani, u ovim danima od kad se vratio kući, na Brazdač, kao bogalj uma. To su dve različite vrste ljubavi; a on ni jednu ni drugu nije umeo iskazati - a ni u sopstvenoj pameti razmrsiti - do sad.

Pa kako je ovo moguće? Izvadili su iz mog mozga delove... uništili su mi centre za govor!

Jer Oni Matori, kad su završili sva saslušanja, odlučili su, ko zna zašto, da ga ne ubiju, nego da ga puste da živi u ćutanju. Mutav. Način za ovo našli su u njegovom sopstvenom pamćenju: videli su kako je bio ranjen jadni Kraidaiki. Napravili su imitaciju te rane. On je ostao polumrtav... manje od pola Čoveka, zapravo.

Toliko je još na Jijou shvatio, mukotrpno i polako, bez ijedne reči. Ali taj odgovor nije ga nikada zadovoljio, jer nije bilo jasno kakva bi logika mogla stajati iza tog brutalnog postupka.

Sad začu i glas. I seti ga se istog trenutka; tek sad.

Bio je potpuno zaboravio da ga je ikad čuo; a to je onaj glas, asociran sa hladnim očima Onih Starih.

"Netačno", reče njihov glas. "Izvadili jesmo, ali ne uništiti, te delove tvog organskog mozga. Samo smo pozajm/prisvoj/uzeli nekoliko grama tvog tkiva, radi upotrebe za cilj veliki. Nama je bilo potrebnije nego tebi."

Drskost ove tvrdnje umalo da ga navede na krik besa. Samo najvećim naporom uspe da obuzda sebe, i da oblikuje odgovor, i da ga pošalje kroz nervne puteve neupotrebljavane već predugo. Njegov glas zazvuča neuvežbano i nekako nazalno.

"Gadovi jedni, osakatili ste me da ne bih mogao da pričam šta ste radili!"

Odgovor stiže, praćen osećajem daleke nadmoći i blage rasonodenosti.

"To nam je bilo povoljno, ali sasvim marginalno. Nama je, zaista bilo poželj/potrebno baš tkivo, to. Ako ćemo istinu, bilo je od veće koristi nego što si bio ikada ti, ceo. Još bolje je bilo da si bio od jedne kudikamo drugačije rase, ali, imali smo fizički u svojoj vlasti samo jednog jedinog Zemljanina, pa je odlučeno da ti budeš davalac."

Posle ovog objašnjenja razumeo je manje nego pre. "Pa kako je onda moguće da sad govorim?"

"To je stvar veza i blizina. Šupljinu koju smo napravili u tvom mozgu obložili smo kvantnim rezonatorima. Oni su dovedeni u kauzalne veze sa drugim kvantnim rezonatorima, kojima smo obložili uzeti uzorak. Kad se nađeš dovoljno blizu, ako su uslovi povoljni, možeš obnoviti svoje nekadašnje neuralne funkcije."

Emerson se namršti. Nagnu glavu bliže povijenom providnom poklopcu kabine, i zagleda se u mračna nebesa, prožeta bleskovima nečujnih eksplozija.

"Da", reče njihov glas, "ta kapsula je sada u blizini. Prineo ju je jedan robot-radnik. On izgleda bezazleno, tako da ne privlači pažnju ovih frakcija koje ratuju svud oko vas. Ali, taj robot može doći još mnogo bliže. Uistinu, to tkivo može opet biti tvoje, ako se ispune izvesni uslovi."

Želeo je da vikne nešto, otprilike u smislu: da njegovi nekadašnji zarobitelji nemaju nikakvo pravo da prave pogodbe na osnovu nečeg što su ukrali; nema trgovanja kradenom robom. Ali oni bi to samo odbacili kao cviljenje jednog vučića koji zamišlja da su njegovi standardi poštenja nekome važni.

Emersonov um sada je jurio zahuktano, na mnogo nivoa istovremeno, pokrivajući ogromne teritorije paralelno, ne samo putanjama verbalne logike kao u starim danima, nego i novim tehnikama, naučenim na Jijou.

"Ako vam budem služio, vratićete mi govorne centre? Zašto? Vaša prvobitna šema nije uspeła?"

"Neki od nas imaju i sad pover/pouzdanje u taj plan. Mada je, i u najboljim trenucima, bio kockarski, bio je pokušaj da se podmiti neko daleko. Ali, sada, sasvim neočekivano, ti si opet nedaleko. Što otvara nove mogućnosti za uspeh."

"Jedva čekam da čujem te nove mogućnosti", reče on. Ali, znao je, još od onih ranijih susreta s njima, da Oni Stari naprosto ne shvataju ironiju, pa im, zato, ni ne vredi ironično govoriti.

"Taj predlog je tako jednostavan da bi trebalo da bude u domašaju intelekta bića kao što si ti; bića na tom nivou. Ako pohitaš, sustići ćeš zemaljski brod, i u njemu prona/pribaviti informacije nama potrebne. Usledila bi jednostavna trampa, pa bi ono što najviše želiš postalo opet tvoje."

Emerson zaustavi svoje misli, da se ne formiraju jasno oko nekih stvari koje su mu zasvetlucale u dnu uma. Sve što bi verbalizovao, makar i ne izgovorio to glasno, prošlo bi neminovno kroz jednu grudvu materije koja leži tamo negde, napolju, u mašini koja tiho plovi kroz razbojište i agoniju mnogih drugih mašina. A sve što prođe kroz tu grudvu materije, neko pažljivo prosejava, natenane.

"Znači vi biste sad da se nagodite sa mnom. A pre godinu dana mislili ste da vam moja lešina više ne treba. Pa kad vam nisam bio potreban, što me baciste na Jijo? Zašto sam još živ?"

U njihovom glasu kao da je zazvučala rezignacija što će morati da mu daju objašnjenje.

"Postoje granični uslovi koji sputavaju univerzalnu talasnu funkciju, onu koja utiče na svetske linije koje se pružaju u svim pravcima. Tvoje fizičko postojanje u jednom budućem vremenu jeste jedan od tih graničnih uslova. Naše akcije moraju biti kompatibilne sa poznatim činjenicama. Međutim, ima labavosti i iskliznuća u međugri svetskih linija. Numeričke kalkulacije pokazale su da je

dovoljno da ti budeš stavljen fizički u blizinu tvojih kolega, živ, u određenom prostoru i vremenu, pa da se računi uravnoteže. Staviti tvoje telo na Jijo, i to tako da se nađe na dohvat reke tvojim kolegama, ocenjeno je kao adekvatno."

Zurio je u mrak, zapanjen njihovim moćima, ali i bezobzirnošću koja je provejavala iz te izjave.

"Vi... vi za onaj užas u koji ste me strmoglavili kažete 'na dohvat'?"

Njihov glas ne odgovori. Pitanje su izgleda smatrali čisto retoričkim.

Prelete pogledom preko instrument-table. Slova i znaci svi u trenu razumljivi rekoše svoju priču o Brazdaču koji se udaljava i hvata brzinu. Džilijan je, dakle, krenula u još jedno bekstvo ka zvezdama.

"Jeste", reče njihov glas. "Ti, dakle, imaš na raspolaganju samo još nekoliko dura vremena. Ako se ne ukrcaš, i ako ne prihvatiš našu ponudu, bićemo prinuđeni da uništimo zemaljski brod, i sve tvoje kolege."

Emerson se nasmeja.

"Pod pretpostavkom da će vam vaši neprijatelji to dozvoliti!" reče on. "Malo je falilo da zgrabe VOM beležnika iz Brazdača, neposredno pre nego što se vaša frakcija umešala. Možda oni imaju, sa svoje strane, nešto da 'izjave' o vašim planovima."

Osim toga, ja sam važan granični uslov, je li tako? Morate i vi pomoći da ja u budućnosti postojim živ, kao i moji prijatelji, inače propade cela vaša kombinacija sa uzrocima i posledicama!"

"Zahtevi kauzaliteta nisu tako strogi kao što ti impliciraš, Ljude. Nemoj testirati svoju problematičnu vrednost, niti nas izazivati svojim nepoštovanjem."

On se opet nasmeja na sav glas.

"Ili šta? Kaznićete me? Bolom?"

Ćutanje je bilo jedini odgovor na ovaj podsmeh, ali Emerson je znao da je protivna strana, najzad, shvatila i osetila ubod ironije. Prezir... slabašno oružje. Ali oni na to oružje nisu navikli, pa ih je zabolelo.

Ipak, Oni Stari znaju da on nema mnogo izbora. Ostati ovde, to nije nikakva opcija; sigurno da neće ostati, ako to može izbeći. Šake odlučiše umesto njega, podgurnuše malo kontrolu motora, i 'burence' jurnu ka Brazdaču... a Emersona poče obuzimati strah, sve jači.

Šta će biti kad se on udalji od tog robota-radnika, u kome je nedostajući deo njegovog tela? Da li će robot ići svuda za njim? Da li će se šunjati nadomak Brazdača da bi on mogao nastaviti da misli pomoću reči?

Njihov glas opet progovori. Sad je zvučao hladno i daleko.

"Šaljemo ti jedan kod, pomoću koga nas možeš pozvati u svako doba, čim budeš spreman da postupiš u skladu sa našom ponudom."

Sekvenca boja ispuni Emersonov um - prosta, laka za pamćenje. Ureza se u njegovu memoriju silovito; sad je ne bi mogao zaboraviti ni kad bi hteo.

Onda, na rastanku, njegovi nekadašnji zarobitelji dadoše još jedan komentar.

"Očigledno smo potcenili tvoj nivo sapientnosti, kad smo ranije ocenili da će jednostavno averziono uslovljavanje biti dovoljna brana. Čestitamo na istrajnosti i fleksibilnosti."

Ali, za ovo krajnje motivisanje sigurni smo da je dovoljno snažno."

I sa tim rečima glas nestade, iako Emerson još nije rekao njima sve što je hteo.

"E sad prvo i prvo da ja vama kažem gde mož da gurnete vašu Ifni-prokletu ponudu, vi degenerisana ikro retardiranih barskih ljigavaca! Idite tražite iskupljenje u vašim sopstvenim kloakama, vi džefoždorni, blatogrizni, do Gehene prokleti..."

Emerson je nastavljao da psuje obilato, dok je jurio za Brazdačem, vrdajući da izbegne robote-borce koji su se u munjevitim zahvatima rvali i komadali, nikad ne dotičući njega nijednom kandžom, nijednim zrakom. Psovao je i proklinjao, uživajući u

bogatstvu svoje domišljatosti ali i u osećaju da se reči tako uspešno prosipaju iz njegovih usta. Nastaviti, nastaviti! Dokle god je moguće! Svaka dalja sekunda psovanja bila je jedna dodatna pobjeda.

Grditi ih neprestano; to je oslonac. Ispunjavao je tesnu kabinu promuklom vikom. Držao se svim silama za veštinu govora, silovito odbijajući da udaljenost - ili neprijatelj - to otmu od njega.

Uskoro opazi da Brazdač usporava, da čak zastaje u bekstvu, očito samo zato da bi on mogao da ga sustigne. Ovaj čin lojalnosti zagreja Emersonovo srce. Isti onaj tunel na pramcu otvori se, prosipajući toplu svetlost dobrodošlice, ali samo na tren, tek koliko da izviđačko/borbeni aparat uleti unutra. Emerson nastavi da izvikuje svoja uverenja o Onima Starima - o njihovom poreklu, karakteru, i najverovatnijoj sudbini unutar velike piramide života.

Tek kad je brodić bio na svom polaznom mestu, u hangaru, parkiran i čvrsto pritegnut, Emerson zastade. To je bilo dovoljno da se seti nečega.

Psovanje nije bilo od značaja.

Mogao je on da psuje i na Jijou. I da peva; i da crta grafike. Sve te veštine dolazile su iz raznih drugih delova njegovog mozga, ne iz onog ukradenog dela.

Sad pokuša nešto da kaže; neki komentar o borbama napolju, o nebesima punim rastrgnutih robota, o njegovom rastućem strahu.

Ne uspe.

Njegove misli kovitlale su se u glavi očajnički, pretraživale su namučeni mozak, tragale za onom sposobnošću koja je samo pre nekoliko trenutaka izgledala tako prirodna i fluidna. Celoga života imao ju je, a onda je dopao šaka nekim bitangama koje se dosetiše da mu je otmu... pa vrate, ali samo na kratko.

Osećao se kao da pokušava ispružiti ruku koju su mu upravo amputirali. Neki 'duh' reči još je lebdeo u njegovim nervnim putanjama. Imao je volju. Imao je i značenja, punu glavu svakovrsnih značenja. Samo je trebalo ostvariti, učiniti: progovoriti.

Ali neki ključni element je opet nedostajao, pa je zato otpala mogućnost da on kaže Sari, i Džilijani, sve ono što je planirao.

Ostade sav skljojkan u sedištu koje je konstruisano za nekog krupnijeg, fizički snažnijeg pilota, za neko biće koje je sigurno bilo cenjeno širom civilizacije Pet galaksija. Njegove ruke spadoše klonulo sa masivnih kontrolnih uređaja, a glava klonu na grudi. Suze su već strujale iz njegovih očiju, najednom toliko zamagljenih da ništa nije mogao videti. Osećao se bespomoćan kao dete kad ga savladaju odrasli. Kao pripadnik jedne malene 'vučje' rase.

Do tog trenutka gordio se da on 'zna šta je gubitak'. Sad mu je bilo jasno...

... Da je uvek moguće pasti još dublje.

Džilijan

Poručnica Tišt se javi iz komandne prostorije, mašući repom snažno, tako da su mehurići kiseonika šušтали u turbulenciji oksi-vode.

"Inženjer D'Anit vratio se na brod. Da pojurimo sad?"

Džilijani se činilo da ju je neodlučnost uhvatila kao neka teška životinja koja vuče njene ruke i pleća unazad i nadole.

"Jesu li senzori našli ikakav trag Zanga?"

Nis hologram izrazi svoju brižnost novim zatezanjem linija.

"Ta bića koja dišu vodonik, i njihov brod sa njima, možda su uništeni", reče on. "Ali čak i ako su Zangi negde u blizini, zabavljeni nekim drugim poslom, mi bismo mogli nastradati, jer neke od tih sekti svakako će se ujediniti da nam onemoguće odlazak."

"Ne znamo njihove motive", reče Džilijan, "niti koje su to klike, ni..."

"Pregledom njihovih taktika zaključio sam da je u borbu ušlo barem pet različitih formacija. Bore se većinom roboti one vrste koju nazivamo 'sepojska soldateska', a instrukcije dobijaju iz različitih sektora Fraktalnog sveta; uputile su ih različite lokalne 'asocijacije' ovdašnjeg Povučenog reda života."

Nis mašina začuta za trenutak, pa nastavi.

"Ne, ja percipiram šest vojnih formacija. Ali, jedna od njih kao da je sebi stavila u zadatak da nam otvori putanju za bekstvo. Dakle, čini se da među zaraćenim stranama imamo i saveznike."

"Pa tako je bilo i prošli put", reče ona. "Ti pomagači - jesu li oni dovoljno jaki da nas zaštite?"

"Ne bi se reklo. Presudni momenat nastaje kad pokušamo da prođemo kroz sam otvor na Dajsonovoj sferi; bićemo u dometu oružja kojim se sfera brani od napada spolja. Tad će svaka grupa moći da nas uništi, ako hoće. Videli smo već kakvi su ti njihovi 'odbrambeni' zraci..."

Misao baš 'prijatna' za posadu. Brazdač pođe u taj koridor uništenja, gusto ispunjen ruševinama koje su isparavale i svetlucavim veštačkim kometama. Ali ovog puta za sobom je vukao i zatalasanu bulumentu krvnički sukobljenih robota, među kojima je sve iskrilo i previralo od paljbe.

Džilijan reče Kau da se drži na oko pola miliona kilometara daleko od sadašnjeg ruba ogromne rane, i da pažljivo bira put između patrljaka i odvaljenih gigantskih fraktalnih tornjeva u letu.

"Možda će", reče ona, "neko oklevati da puca na nas iz tako teškog naoružanja, ako vidi koliko smo blizu njihovih još neuništenih naselja."

Odavde su mogli i golim okom pratiti nastojanja pojedinih ogromnih mašina da održe ta još neuništena naselja u krizvel-strukturi, pomoću mreža dobijenih uplitanjem ugljeničnih vlakana strpljivo odmotavanih sa gigantskih kalemova. Ovo nisu bili nikakvi roboti, nego mehanizmi sasvim druge vrste: živi, autonomni, sapijentni - dakle, mehanoidi; plaćeni radnici, ne robovi.

Videlo se da je većina njihovih kalemova prazna, ili gotovo prazna; ponestajalo im je 'konca'.

Ponestaje im sirovina, pomisli Džilijan; a i inače, može im lako propasti čitav posao... naročito ako Oni Matori nastave da se međusobno razaraju, umesto da se slože.

Radosni poklici nekoliko Delfina odjeknuše iza Džilijan. Ona se okrete i vide da u Salu za planiranje ulazi Emerson D'Anit, ali pognute glave, poguren, očigledno deprimiran.

"Hej, evo našeg heroja..." počeo ona. Ali Sara Kulhan jurnu pored nje i sa radosnim povikom zagrlila svog prijatelja. Mala Šimpanza, Priti, naskoči sa strane i zagrlila oboje, i uskoro se Emerson nađe sav okružen, ako ne i zatrpan. Jijoanska omladina - Alvin i prijatelji - tapšala ga je po plećima, rukovala se s njim. Govorili su mu kako je divan. Okolo su se tiskali Delfini, ležeći svaki na svom hodaču, i razgovarali uzbuđenim pucketanjem.

Emerson nije razumeo šta koja reč znači, ali opšta atmosfera odobravanja kao da mu pomože da se donekle oslobodi svoje sumornosti. On podiže pogled i zagleda se Džilijani u oči; na njegov oklevajući osmeh ona uzvratila svojim. Ali Nis računar progovori.

"Dva nova eskadrona se približavaju, dr Baskin."

Ona se okrete da pogleda. "Novi sepoi-soldati?"

"Ne... a to me i brine. Ovo su daleko moćnija bića, Džilijan. Ovo su graditelji-saugovarači, nezavisna bića, umna. Samostalni članovi Mašinskog reda života."

"Da vidim!"

Te dve nove flotile bile su već blizu. Jedna, sa dvanaestak brodova, dolazila je sa jedne strane, a druga, gotovo ista tolika, sa suprotne strane. U kockastom hologramu jedna grupa bila je označena crvenim tačkama, a druga zelenim. Obe su nastupale kroz borbenu zonu suvereno, kao da je tu sve njihovo. Kakav status imaju videlo se po tome što se nijedan borbeni robot nije usuđivao da puca na njih; naprotiv, roboti su jurili da se brže-bolje sklone mehanoidima s puta.

Ovo izgleda nezgodno, pomisli Džilijan.

Zeleni eskadron uđe u vidno polje običnih kamera. Sad se videlo da su to brodovi nalik na morske ježeve; veliki, ali ipak znatno manji od Brazdača. Nijedan nije bio veći od jedne desetine Brazdačeve dužine. Odmahujući pomalo svojim bodljama (ili nogama), ova bića poleteše ka repu zemaljskog broda.

"Sudar kroz trideset sekundi!" javi se Tišt iz komandnog akvarijuma. "Da otvorimo vatru?"

"Nikako!" viknu Džilijan. "Niko ne puca na nas ni zracima, ni česticama, za sad. Ja sigurno prva pucati neću. Da vidimo prvo kakva posla imaju ovi."

Taj eskadron okupio se oko zadnje polovine Brazdača. Nekoliko mehanoida pričvrsti se na brodsko korito. Uskoro oko tih mesta poče da lebdi svetlucava izmaglica.

"Rastvaraju nam brod!" povika Nis. "Skidaju više od trideset tona materijala u sekundi sa nas! Ovo se povećava... Moramo se boriti i oterati ih!"

Tišť javi da je na jednu od mašina već nanišaniła laserskom topovskom kulom, ali Džilijan smesta naredi da se to naređenje povuče.

"Nemoj neko da se prevvari pa da nešto uradi dok ja ne naredim! Akeakemai, fokusiraj mi sliku na one iza, one koje se nisu pričvrstile na nas!"

Nije bilo lako izoštriti sliku kroz maglu koja se, zbog aktivnosti mehanoidnih 'ježeva', širila oko broda. Džilijan uspe da razazna nešto nalik na kalem, ogroman.

"Kalem!" reče ona. "Na takvima oni nose vlakno za te mreže." Okrete se i povika: "Brzo, daj mi spektralni potpis tog materijala koji se skida sa nas, da li je to čisti ugljenik?"

Kratko ćutanje, a onda Nis progovori tonom daleko smirenijim, kao da je najednom 'ukroćen':

"Jeste."

"Koliko čist?"

"Vrlo čist. U tim isparenjima nema ni traga od metala sa Brazdačevog stvarnog korita. Kako si znala?"

Džilijan se i sad osećala kao da joj srce kuca tačno u grlu. Ali panika poče da splašņjava.

"Ovi veliki momci ne mare za sitna koškanja prgavih malih kiseonikaša. Prihvatili su se posla, a ponestaje im sirovine. Najbolji izvor ugljenika je sada nepristupačan, zato što su Jijoanci na neki način izazvali one protuberance na Izmunuti. A mi nosimo na sebi debele slojeve tog istog materijala koji je njima potreban, i koji su onako požrtvovano prikupljali pomoću svojih brodova-žetelaca! Ove dve radne ekipe verovatno su opazile da im je takav ugljenik na dohvatu, ovde, pa su došli da ga pokupe, da bi mogli nastaviti sa opravkama."

"Potvrđujem", reče Nis. "Oni polako napreduju prema našem pramcu, a sve što podignu sa korita pretvaraju u paru, usisavaju, i odmah pretvaraju u polikarbonsko vlakno, koje namotavaju na kalemove. Naše brodsko korito ostaje savršeno netaknuto."

Iz mašinskog odeljenja dopre klicanje Hanesa Suezija, kome se očigledno dopao tempo kojim su mašine skidale ovu sasvim izuzetnu vrstu 'čađi' koju on za godinu dana nije uspeo ni da načne primetno.

"Ovim tempom postaćemo lakši za nekoliko megatona, za tili čas", reče Suezijev glas. "Postaćemo znatno pokretniji."

Drugo jato, ono koje je maločas bilo prikazano crvenim tačkicama, dođe u blizinu Brazdača. Počeše se prikačņjati za pramac. Ali, bez nekog posebnog interesovanja za oblast oko amblema 'kraci i zraci'.

Džilijan klimnu glavom.

"Sad će nas valjda očistiti sa oba kraja", reče ona. "Nadajmo se da će korito zaista ostati netaknuto. Ako nas je pošla neka stvarno jaka taličnost, prisustvo ovih radiša ubediće sve ostale ovdašņje da ne pucaju na nas dok ne otperjamo dobro na transfernoj tački."

Nis se vrteo zamišļjeno.

"Ali postoji jedna druga opasnost", reče on. "Ako je u Fraktalnom sistemu došlo do potpunog raspada zakonitosti i konsenzusa, ništa ne sprećava razne 'povućene' frakcije da stupe u kontakt sa svojom mlađom braćom, pomoću hipertalasa ili vremenske kapsule."

"Ti kažeš, dakle, da bi ovde mogle da banu ratne flote Soroa, Jofura, ili Tandua; mogli bi da isključaju iz transferne tačke, hiljade njih, svakog trenutka. E baš fino." Ona uzdahnu. "Razlog više da se pokupimo odavde đavolski brz..."

Prepletene spirale svetlosti u svome rotiranju se naglo raširiše kao balon: znak iznenađenja.

"Nije isto!" uzviknu Nis, upavši joj u reč. "Oni na pramcu rade nešto sasvim drugo."

Džilijan načini jedan korak napred.

"Da vidim!"

Prizor, uvećan, izgledao je na prvi pogled isto. Mašine sa ježevski ispruženim šiljcima/nogama pridržavale su se za Brazdačevo korito prekriveno debelim slojevima ugljenika, i delovale svetlucavim zracima na tu površinu. Ali nije se dizao nijedan oblak isparenja mlečnog izgleda niti su se primećivali kolektori u čije čeljusti bi taj materijal uletao da bi sa druge strane izlazilo crno ugljenično vlakno i namotavalo se na kalemove... kojih takođe nije bilo. Umesto svega toga, ugljenični sloj se samo menjao, i to na čudan način. Kao da su se mnogobrojni slojevi duginih boja razlivali po površini, i postepeno kondenzovali, dok su mašine 'hodale' spiralno od samog vrha broda prema sredini.

Nekoliko minuta niko ništa nije govorio. Ovo ponašanje tuđina bilo je toliko neočekivano i neobjašnjivo da Džilijan naprosto nije znala kako da reaguje.

"Ne skidaju ugljenik, uopšte", reče ona najzad. "Nego..."

"Nego ga transformišu na neki način", saglasi se Nis.

Najzad se iz mašinskog odeljenja javi Suezi. Njegovo lice, a to znači slika jednog kibernetičkog organizma, pojavi se na jednom od pomoćnih ekrana. Iako mu je glava sad bila samo kupola, sjajna kao ogledalo, Džilijan je po njegovom ukupnom držanju videla da je stari Suezi došao do neke teorije.

"Ona čađ koju oslobađa Izmunuti", reče on, "sastoji se uglavnom od ugljenika, naravno. Ali, u obliku bakminsterfulerinskih loptica i cevčica, kao i Penrouzovih dijamantnih stanja. Taj materijal ima neke vrlo čudne osobine, što smo i otkrili kad smo pokušavali da ga sečemo, na Jijou. U ugljeničnim kavezima sadržane su nečistoće koje celini materijala daju odlike superprovodnika toplote, kao i bitno izmenjen koeficijent trenja..."

"Hanes!" prekide ga Džilijan. "Pređi na stvar."

Srebrna kupola klimnu.

"Skenirao sam tu površinu koju ove druge mašine ostavljaju za sobom. Znatno je glatkija od sirove čađi Izmunuti. Geodezične 'kupole' ugljenika spojene su na nove načine, koje nikada ranije nisam video. Nagađam da će one stare, dosadašnje odlike našeg ugljeničnog omotača biti pojačane za mnogo redova veličine."

Jedan od Delfina promrmlja: "E, lepo, bogami. Sad da vidim ko će to da sassisruže."

Džilijan odmahnu glavom.

"Šta pokušavaju time da postignu? Da nas zatvore u čauru?"

Ako je to, možda bi još bilo dovoljno vremena za evakuaciju broda, posada bi mogla da pobegne kroz aerokomore na krmi. Pa, možda, potražiti utočište kod one prve, 'zelene' grupe radnih mašina...

Progovori jedna mlada Jijoanka, ona koja je sa strane tela imala i dva posebna okrugla organa za kretanje - dva točka: mala G'kekijevka, koju zovu 'Haklberi'. Ona je bila dobar osmatrač, zato što je svoja četiri talasava pipka sa očima, navrh glave, mogla da usmeri u četiri razna pravca: po jedno oko prema svakom ekranu ili grupi ekrana.

"O-ou", reče ona u maniru Ljudi. "Izgleda da će i ovi naši novi posetioci početi da se šibaju."

Jednom rukom 'Haklberi' je pokazala prema ekranu na kome se videlo frontalno sučeljavanje i primicanje dve grupe koje rade suprotno. Na obe strane svetlucale su i praskale energije jedva suzdržane. Sukob se očigledno bližio. Skeneri pokazahu da stotine malih zaraćenih robota beže da bi se našli što dalje od sukobljenih.

A mi ćemo im poslužiti kao bojno polje, pomisli Džilijan; zar bi moglo biti išta gore od toga?

Ali znala je da je greška postavljati stvari tako. Ne izazivaj Ifni, boginju taličnosti, jer ona uvek može da te iznenadi i nečim još mnogo gorim.

Nis hologram se blizu nje presamiti nadvoje. Progovori niskim tonom, rezignirano.

"Sad nas skeniraju sa samog Fraktalnog sveta. Nišanske sprave njihovih velikih dezintegracijskih zraka usmerene su na nas. Lako može biti da uskoro odemo istim putem kao pokojni Zangi."

"Pa rizikovaće da pogode svoj sopstveni habitat, i to tamo gde je najoštećeniji!" reče ona.

"Izgleda da neki od njih smatraju da se isplati rizikovati, samo da bi nas zastrašili. Ili da bi uništili ono što ne može biti njihovo", reče Nis računar.

Džilijan je već imala prilike da vidi te uništavajuće zrake na delu. Brazdač bi se u sledećih nekoliko sekundi mogao pretvoriti u paru.

Lark

Okolnosti paklene, ali, za biologa, možda i rajske. Njegovo telo trpelo je usled zgurenosti i zarobljenosti u jednoj plastičnoj vreći bez vazduha, ali je Larkov um, gledajući panoramu života, jurio kroz ogromne nove prostore saznanja, neizmerno šire od onih ranijih, provincijalnih.

Uvežbao se u novom obliku komunikacije. Poruke je primao vizuelnim putem, 'odglumljene' pred njegovim očima, ali mnoga dodatna značenja i konotacije stizali su mu i na neposredniji način - kroz jednu cev, pravo u krvotok. Bio je to jezik hormona i peptidnog 'štipkanja' njegovih raspoloženja. Odgovore je upućivao isto tako. Kad god je nešto shvatio, bilo je nepotrebno da klimne glavom ili išta kaže. Sam čin uspešnog shvatanja ima metaboličke efekte - uobičajeni endorfinski talasić zadovoljstva - koje su njegovi zangovski tutori odmah detektovali, i po tome znali da jeste razumeo. Slično tome, neuspeh i nerazumevanje imali su svoje potpise u krvotoku. Globula-nastavnica pred njim samo je menjala prezentaciju sve dok Lark ne ukapira 'gradivo' koje mu se pokazuje. Čudnovato aktivna vrsta pasivnog učenja.

Da li bi se ovo moglo nazvati telepatijom? pitao se.

Ipak, to je bio spor i primitivan metod. Vizuelne lekcije bile su u osnovi lutkarsko pozorište. Instruktor izdvaja deliće svog tela, koji lebde u jednoj velikoj telesnoj šupljini, a tamo se ti delovi preinačuju i 'maskiraju' da bi odglumili pojedine scene. Iste slike mogle su biti prezentovane daleko brže i živopisnije na ekranima kao što su oni koje je Ling upotrebljavala na brodu Rothena i Danikenovaca, na Jijou, i kakve su Jofuri koristili u ovom svom brodu sve dok nisu 'pali' pod naletom Zanga.

Posle nekog vremena Lark je razumeo zašto njegovi zarobitelji insistiraju na ovom metodu komunikacije, možda i znajući da nije najefikasniji.

Upravo taj metod bio je od bitnog značaja da bi se shvatila razlika između kiseonikaškog i vodonikaškog pogleda na svet.

Na prvi pogled, činilo se da su to dva sveta, bez ikakvih sličnosti.

Obe biologije bile su zasnovane na atomima ugljenika vezanim u molekule, ali jedna od njih išla je odatle na reaktivnu hemiju oksidizujućih atmosfera, pri čemu je voda u tečnom stanju, kao rastvarač, od bitnog značaja: ne može se bez nje. Samo vrlo uzan repertoar temperaturnih i kompresionih uslova može podržati tu vrstu života od početka, pa se ona normalno javlja samo u vrlo tankim slojevima (okeanima i atmosferi) na tvrdim, zemljolikim planetama. Mršave su to oaze, pa zbog toga kiseonični život, kad se odvaži da krene u svemir, mora da nosi sa sobom upravo takve retke uslove.

'Redukcione' životne sredine su daleko češće: hladne gigantske planete kao što su Jupiter, Saturn, Uran, ili satelit Titan, pa i čitav ogromni vilajet kometa. Neki od tih svetova sagrađeni su od obilja vodonika, drugi od metana, amonijaka, ili cijanogena. Većinom izgledaju slično: imaju ogromne, guste atmosfere, sa mnogo turbulencije i konvekcije, što donekle liči na uskomešane spoljašnje slojeve zvezda. Toplota, koja i ovde život daje, često se širi odozdo, iz vrućeg planetnog jezgra. Vrlo često takva planeta nigde nema nikakvu jasnu 'površinu'.

Zbog toga su hidrogenaši većinom bića ogromnog, bujnog neba. Vertikalna je njima ogromna, ta treća dimenzija gotovo im je jednako prostrana kao dve 'položene' dimenzije. Oni ne moraju da 'lete' u smislu kako to čine kiseonikaši koji se naprežu, mašu krilima, bore se protiv gravitacije; hidrogenaši samo podese svoju plovnost i uzdignu se ili spuste kroz svoj plinski svet u kome su pritisci kao na dnu najdubljih okeana Zemlje.

U takvom svetu, prednost je biti veliki. Velika stvorenja krstare elegantno i spokojno, i usput 'prosejavaju' okolinu, iz koje izdvajaju hranljive, organske mrvice. Kad naleti neka jaka okomita struja koja vuče nadole, samo div može da se izbori protiv nje; neko malen biće odvučen na samo dno, gde će umreti od nepodnošljive vreline ili biti zgnječen. Zato neka od tih hidrogenskih bića u toj meri porastu da se lako vide i osmatranjem planete iz kosmosa: izgledaju kao titanski, u sebe zatvoreni oblaci.

Organska hemija - poznata kao Tvorčev Asistent - mogla je ostaviti stvari na tome, da se nije umešala još jedna sila.

Poznata kao Kritičar.

Evolucija.

Logika reprodukcije, i prednosti koje se reprodukcijom postižu, delovala je snažno i na redukcionim svetovima, kao i na oksidacionim... ali drugačije.

Kiseonični život oslanja se na vodu, jer jedino u njoj može da se odvija složena koloidna hemija belančevina i aminokiselina. Međutim, preveliki priliv vode dovešće do preteranog razređivanja tih procesa, pa će oni postati beskorisni. To znači da čak i u toplom moru mora da dođe do izdvajanja kompaktnih paketića... a to su ćelije. One moraju biti baš one prave veličine, da bi mašinerija života mogla, evolucijom, da se unapređuje. Tokom dve milijarde godina, vrhunac bioloških dostignuća na Zemlji sastojao se u tome da se jednoćelijski organizmi šire kroz okean, upijajući sunčevu svetlost i proždirući jedni druge, i za to vreme veoma sporo unapređujući svoje molekularne tehnike.

Sve dok se nije desilo, jednog dana, da jedna ćelija proguta drugu... i dozvoli joj da nastavi živeti. Primitivni eukariot prihvatio je plavozelenu algu i dao joj dom, razmenio je nešto za nešto: stanište, i to bezbedno, za šećere proizvedene fotosintezom. Ovim činom saradnje, novostvorena 'ekipa' (stanodavac i stanar) stekla je prednost u takmičenju sa drugim ćelijama.

Ali nije ostalo samo na tandemima. Uskoro je došlo do pridruživanja tri ćelije, četiri, mnogo njih: one su se nagomilavale, stvarale su svakojaka privremena ili trajna 'udruženja', da bi stekla prednost u odnosu na druge ekipe. Poče cvetanje i bujanje složenih organizama; evolucija se ubrza.

Neki to nazivaju lancem ishrane, a drugi plesom života. Lark je tu dinamiku gledao na Jijou, u nebrojenim ekološkim sistemima i podsistemima. Biljke koriste fotosintezu, nagomilavaju dobijenu energiju u obliku ugljenih hidrata. Biljojedi to proždiru, a njih, mesožderi, koji svoju materiju, međutim, vraćaju u zemljište kad god izlučuju nešto ili izbacuju otpadne materije iz sebe, i kad uginu. To izgleda kao dobro podešena mašina, čiji svaki deo se oslanja na druge, ali paradoksa tu ima u izobilju. Sve što na prvi pogled izgleda kao saradnja, pokaže se posle kao takmičenje. Ali gotovo svaka međusobna borba uklopi se u neki širi sistem, koji ostaje zdrav, kao da je u njemu ipak i saradnja bila predviđena od početka.

Naravno da je ta slika previše pojednostavljena. Ponekad dođe, i te kako, do gubitka ravnoteže - zbog neke promene u ekosistemu, ili kad neka živa vrsta uspe da izmakne prirodnim uslovima koji su je do tad obuzdavali. Ta živa vrsta će, možda, kao maligni tumor, da se 'takmiči' tako jako da će ubiti baš onaj sistem na kome je zasnovala svoj opstanak.

Ipak, osnovni obrazac je isti na milionima plodnih svetića. Uzmite kompaktne vrećice vode prožete belančevinama. Dajte im sunčeve svetlosti i minerala neštedimice. Angažujte ih da se žustro, na život i smrt, takmiče između sebe. Posle dužeg vremena, izroniće njihova savezništva, sve veća, sve šira. Kooperativne grupe koje će stvoriti organe, tela, ćopore, jata, plemena, nacije, planetne alijanse... sve do učlanjenja u nesložnu ali zapanjujuću galaktičku civilizaciju.

Ima sličnosti to sa pričom o vodoničnom životu, ali ona je ipak drugačija.

Na svetovima tipa Jupitera, ogromnost se pojavila na početku. Jednostavna bića, ali divovska, plovila su njišući se i talasajući se polako preko nebesa tako ogromnih da bi stotine Jijoa tu bile progutane neprimetno. Evolucija je prinudila te stvorove da evoluiraju, ali sporije, na nižim temperaturama. Promene su nastupale, ali ne uvek kroz evoluciju i nasleđivanje. Češće se dešavalo da neki deo ogromne životinje u letu naiđe, pukim slučajem, na neki novi trik hemije ili ponašanja. Taj deo onda se počinjao širiti lateralno, proždirući i zamenjujuće 'meso' do sebe, tako da je na kraju transformisao celi entitet.

Smrt je deo tog procesa, nečija smrt, i te kako, ali ne sasvim u onom smislu kao na Zemlji.

Zemaljska bića umiru kao svanti. Umre jedna individua, druga, treća, ponaosob. Neka individua uspe da načini potomstvo; neka ne. Ali, u oba slučaja, lična smrt se šunja za pojedincem, čitavog njegovog života, i na kraju sigurno pobeđi, ma koliko uporno se taj pojedinac borio, ma koliko inovacija smislilo.

Kod hidrogenaša, sve je zamučeno, kvalitativno. Bez jasnih linija, tako da je i smrt relativna stvar. Transformacija dođe, ali polagano i glatko, tako da se pojedinac plaši smrti otprilike kao što se Čovek plaši sišanja.

Umesto da se izgrađuju ka veličini, polazeći od mukotrpno izborne saradnje mnogobrojnih sićušnih ćelija, živa bića na svetovima poput Jupitera ogromna su od početka. Zato saradnja i rivalstvo nisu toliko bitni. Koncepti jastva i drugosti poznati su, ali razlika između njih nije onako centralna kao u egzistenciji oksi-bića.

Pa dobro, kako se vi organizujete? pomislio je Lark u jednom trenutku, rvući se sa frustracijom; kako prepoznajete objekte, ciljeve, protivnike, ideje?

Larkov tutor nije bio u stanju da mu čita um jasno, niti da percipira Larkova pitanja kao zasebne rečenice. Ali neka vrsta značenja nesumnjivo se ulivala u Larkov krvotok, izlučena iz Larkovog mozga kad god je on mislio neko pitanje. Sporiji način, proces manje efikasan od govora, prepun iteracija. Ali... Lark je ostajao tu. Nije hitao nikud.

Objekti su podrhtavali u vakuoli, izrastali iz roditeljskog tela, pulsirali prelazeći prazan prostor, stapali se jedni s drugima ili rekombinovali sa većom celinom. Lark ih je dugo gledao kako izvode svoje lutkarsko pozorište da bi on nešto shvatio i naučio. Onda je, najednom, sagledao celinu, dublju istinu iza svega toga.

Ova malena pod-jastva... ona su...

Snažan talas prodre u njegovu butinu, prožimajući celu levu nogu, onda kao roj nečega puneći i njegov torzo. Ovaj osećaj jasno se razlikovao od svih dosadašnjih, i Lark shvati da mu saopštavaju jedno ime. Ali, ime koje se ne može izgovoriti ni na jednom jeziku, niti u mislima, pa ga on zato prevede u reč; u najbolji prevod koji je umeo smisliti.

... izaslanici.

U svom prirodnom životnom ambijentu, entiteti koji dišu vodonik ne gledaju često izvan sebe, kad žele da nešto nauče ili da ispune svoje želje. Ako dođe do susreta jednog ogromnog bića sa nekim drugim, to može dovesti do bitke, ili do proždiranja - ili do sloge - ali teško do ikakvog trajnog druženja. Div-vetrovi jupiterijanskih nebesa rasture, ubrzo, svako poznanstvo. Uzvratiti posetu, zakazati sastanak, to je gotovo nemoguće. Ali, za rast je potreban izazov. Zato se takva bića, kad žele razgovor, ocenu vrednosti, ili nečije razumevanje, okreću... u sebe.

Zaštićeno mnogobrojnim jakim membranama, središte hidrogenskog bića je oaza mira i tišine, iako napolju besne oluje planetnih razmera. Zaklonite odaje mogu se oblikovati po volji, pa i mala pod-bića koja napupe i neko vreme tu slobodno 'žive' i stupaju u nebrojene međuodnose sa drugim takvim bićima. Kao što Čovek može u glavi imati mnogo misli i fantazija, tako i vodonikaš može imati u svom središtu mnogo tih 'izaslanika', koji će se družiti, voditi razgovore, razrađivati nebrojene scenarije, a sve za dobro svoje matične celine.

Simulacije, reče Lark sebi.

Pogleda opet globularno stvorenje koje je plovilo nadomak njegove membranske zaštite. Ta kreatura je, na prvi pogled, autonomna, ali Lark je sada znao da je i ona samo 'izaslanik' nečeg mnogo većeg - možda celog onog brod-bića koje se onako izložilo užasnoj jofurskoj vatri i žrtvovalo samo da bi pojedinim svojim delovima uspeo da prodre u ovaj ratni brod kiseonikaša.

Lark se tek sad priseti da je svojevremeno, čitajući jedini primerak nekog udžbenika iz galakto-ksenobiologije, pročitao dve-tri rečenice o jednom narodu vodonikaša koji se zove 'Zangi'.

Pisalo je tamo da oni strastveno simuliraju spoljašnje svetove, pa i celu vasseljenu, ali ne pomoću matematike, niti računara, nego pomoću živih modela, mini-replikanata, unutar sebe.

Ovo je Larku bilo, na neki čudan način, i tuđe ali i blisko.

I mi Ljudi tako istražujemo razne mogućnosti samo u mislima, reče on sebi; ali, nije samo to. Pošto započinjemo život kao vrećice vode - kao ćelije - mi kiseonikaši moramo se uzdizati kroz borbu 'od nule', složenom igrom uz mnogo 'podizanja samih sebe za

perčin', takmičenjem i saradnjom, stupanjem u koalicije i udruženja, da bismo tek na kraju, Uzdizanjem u galaksiju, ovladali celinom tog procesa. Kakva je, da je - galaktička civilizacija je logičan vrhunac tog procesa. Kulminacija.

Od mnoštva... jedno.

Vodonikaši to rade drukčije. Počinju kao veliki, ali ih usamljenost prisiljava na pod-podele, na stvaranje raznovrsnosti unutra.

Od jednog... mnoštvo.

Od ovog uviđanja Larkova glava ispuni se naglim, zanosnim zadovoljstvom. Sagledati, jednim pogledom, i razlike i sličnosti sa jednom sasvim različitom imperijom života, to je ogroman poklon; Lark nikad nije ni sanjao da će ga dobiti, niti je posedovao sposobnost da zatraži nešto takvo, nešto nezamislivo.

Požele da to podeli sa nekim; sa Lingovom; da joj sve kaže, i da čuje njene zadivljene komentare...

Ali naiđe tuga, kao poplava bezmerna, jednako ogromna kao zadovoljstvo maločas. I ta dva osećanja se upletoše i zakovitlaše, i ta mešavina poteče kroz njegov krvotok, gonjena srcem ugruvanim. Do butine, kroz zabodenu cev, i...

Kreatura pred njim naglo se trže. Poče se njihati, kao da nastoji da odvagne hemikalije koje je Larkovo telo oslobodilo u trenucima epifanije, kad je on shvatio celinu.

Bar stotinu malih vakuola otvori se širom tog grudvastog prozirnog tela. U svakoj od njih pojavi se, naglo, bujna pena nebrojenih sićušnih 'životinjica' koje počеше svoju interakciju, mahnito spajanje, odskakivanje, deljenje. Lark je zurio, zadivljen ovom prilikom da bukvalno gleda nečiji proces razmišljanja. U praksi, ova misaona aktivnost jednoga Zanga bila je vrlo složena, i toliko brza da se slika pred očima zamućivala.

Ovo silno penušanje završilo se isto tako naglo kao što je i počelo. Svi ti mali 'šuplji' prostori su kolapsirali, a minijturni 'izaslanici' su svi reapsorbovani u telo tog Zanga. Larkov tutor se pomače...

Novi talas komunikacije prodre u njegovu nogu i poče se širiti kroz utrobu, kroz arterije: jedan oblik komunikacije tako intiman da je nadrastao svaku pomisao da je nešto u tome sramota, 'nezgodno'. Oblik koji naprosto jeste.

Ceniti vrednost drugog, reče taj molekularni talas njemu. Ili je, bar, on tako shvatio; nadao se da pravilno interpretira ovo osećanje.

Ceniti vrednost drugog, to je dobrodošlo.

Ceniti vrednost drugog, to će se jednakim stavom uzvratiti.

Uskoro Lark izgubi svest. Nagla pospanost koja ga je obuzimala reče mu da njegovi domaćini žele da on zaspi. On poslušao.

Svest mu se vrati gotovo isto tako brzo. Nije imao nikakvu predstavu o tome koliko je vremena proteklo, ali je znao da je premešten.

Nije ga više okruživala velika prostorija, puna drugih zarobljenika i primetnih, otrovnih isparenja. Preseljen je, zajedno sa prozornom membranom u kojoj se nalazio, u neku malu sobu. Bilo je i drugih promena.

Membrana oko njega skupila se, smanjila, tako da je sad bila mnogo bliže njegovom telu, ali ne pripijena nego mlitava, kao odeća malo prevelika. Lark uvide da sada stoji na sopstvenim nogama. Možda su ga tako i doveli dovde: kao marionetu koja hoda u snu.

Neprijatna pomisao, ali sloboda da se najzad protegne, posle veoma duge nepokretnosti i pogurenosti, više je nego nadoknađivala tu nelagodnost.

Nije, međutim, ni sada disao. Kateter zariven u butinu bio mu je i sad jedini izvor kiseonika i hrane. Ali okolina se videla mnogo jasnije, a nestalo je i ono veliko osećanje hladnoće svud uokolo.

Obazrivo, oklevajući, Lark poče premeštati stopala, da se okrene.

Jedan Zang lebdeo je u blizini. Da li je to bio onaj prvi tutor, Lark nije mogao znati; verovatno ne. Ovaj je više ličio na onog globularnog ratnika koji je prodro u hodnik broda na vreme da otera Jofure i Rana, a onda zarobio Larka. Pažljivim posmatranjem moglo se videti da je ovo biće adaptirano za opstanak u kiseoničkoj atmosferi, 'oklopom' zaštićeno od kiseonika veoma opasnog po njega. Debeli zaštitni slojevi svetlucali su, a biće je zadržavalo sferični oblik, idealan za minimalizovanje površine izložene opasnosti. Znači, pomisli Lark, obojica smo u svemirskoj odeći; obučeni za susret na pola puta. Ostaje mala razlika: ja sam na ovoj pupčanoj vrpci, tako da vi, momci, možete da me ugazite kad god želite, kao sijalicu.

Lark prenese pogled pored Zanga, i vide da ova soba ima još jednu odliku, koju do tog trenutka nije zapazio.

Prozor... ka svemiru.

Pazeći dobro da se ne spotakne, on pride lagano prozoru, željan da vidi zvezde. Bila bi mu to prva prilika da neposredno, svojim očima, vidi svemirski prostor, još od trenutka kad je jofurski brod-orijaš uzleteo sa Jijoa a Lingova i Lark ostali unutra, u klopci.

Ali, umesto da razgleda čudna sazvežđa, on odmah usmeri pažnju na jedan predmet u svemiru, nešto nalik na bodljikavu 'anemonu iz živice' koja se može lako naći na rubovima alpskih livada u Larkovom rodnom kraju. Ali nešto reče Larku da je ovaj predmet astronomski ogroman. Ta bodljikava kugla bila je... veća nego čitav Jijo. Možda mnogo puta veća.

Ubrzo Lark primeti da je ta kugla na jednom mestu provaljena. Poprilična rupa videla se na jednoj hemisferi; kroz nju se prosipalo crvenkasto svetlo prožeto nekakvim iskricama ponegde, pokatkad.

Činilo se da Polkdži juri baš ka tom otvoru, i to veoma brzo.

Lark razmisli o ovome.

Ona predstava koju su Zangi izveli za njega, ranije, kao da je sugerisala da je zangovsko osvajanje Polkdžija bilo samo delimično. Možda Zangima nije ostalo dovoljno resursa za tako nešto. U brodu ima još mnogo Jofura... koji, izgleda, kontrolišu svoje motore, životnu sredinu u onim delovima broda koje su odbranili, i spoljašnje naoružanje.

Možda hitaju ka mestu gde će moći da obave dezinfekciju broda, pomisli Lark; dezinfekciju od gamadi kao što su Zangi... i kao što sam ja.

Ili možda Jofuri misle da će onamo naći 'lovinu' o kojoj je Ran govorio, taj brod Zemljana, za kojim navodno svi tragaju.

Lark okrete glavu da pogleda globularnog ratnika. Da li su Zangi sa nekom naročitom namerom omogućili njemu, zarobljeniku, da vidi ovaj prizor baš sad? Možda su razumeli da Lark nije Jofurima nikakav prijatelj. Možda mu nude savezništvo. Ako je tako, on će se rado saglasiti... pod jednim uslovom.

Morate mi pomoći da pronađem i oslobodim Lingovu, pomisli on; dajte nam čamac za spasavanje, ili ma koji drugi način da pobeđemo odavde, ali tako da možemo stići do Jijoa ili, već, do nekog drugog mesta gde se može živeti... Učinite to, a ja ću vam poslužiti kao lovački pas, njuškaću i pomoći ću da eliminišete nekoga iz moje rase.

Ovu misao sročio je hotimice ironično, naravno; samo u poređenju sa disačima vodonika mogli su se Jofuri nazvati 'njegovom sopstvenom' rasom. Ali, ironija je verovatno previše prefinjena stvar da bi je Zangi mogli pročitati analizom njegove krvi.

Ako ćemo biti jedna ekipa, vi i ja, biće nam potrebna daleko bolja komunikacija, pomisli on. Posmatrao je živu grudvu, nadajući se da će ipak primetiti nekakav odgovor ili bar znak shvatanja. Umesto toga, posle nekog vremena vide da je globula podskočila, najednom uznemirena, kao od velikog iznenađenja. Iz katetera se u Larkov sistem preliše talasi nervoze.

Šta? Zašto! pomisli on.

Okrete se brzo, i pogleda opet kroz prozor.

Oh, Ifni...

Brod se već sjurio mnogo bliže velikoj 'bockavoj' lopti, očigledno sa namerom da priđe provaljenim mestu. Lark uoči da lopta izgleda nekako šuplja, i da se unutra nalazi nekakav izvor svetlosti; nešto kompaktno, crveno, okruglo, plameno. Nije mogao ni da nasluti šta je sve to pred njim, i šta bi, na primer, moglo biti to okruglo vatreno.

Uskoro primeti da se jedan od rubova provaljenog mesta, dakle 'rupe' na neravnoj kugli, nekako rastura. To raspadanje dešavalo se u talasima, i bilo je praćeno iskričenjem... eksplozijama. Pred Larkovim očima, nekoliko gigantskih klinova odvali se i polako otplovi u svemir, usput se raspadajući na sve manje i manje delove. Otvor na ovom svemirskom objektu širio se, dakle, i to destruktivno.

Glavninu štete kao da su izazivale oštre igle svetlosti koje su dopirale odnekud iz unutrašnjosti te velike beličaste bockave 'ljuštare'.

Lark zaključuje da gađaju jednu tačkicu, jednu blistavu trun, koja je vrdala i bežala blizu jednog ruba velike rane. Zraci su padali na tu tačkicu, odbijali se, i tako odbijeni sekli su sve oko sebe, čineći nezamislivo veliku štetu.

Ta vrlo sitna stvar bežala je veoma žustro, izbegavala je paljbu, koja je često sasvim promašivala tako da su zraci proletali u prazan prostor. Ali povremeno su i pogađali svoju metu, a tad je odbijena svetlost bivala tako jaka da je Lark morao da žmirka i okreće glavu da bi zaštitio sopstvene oči.

Pitao se šta se to dešava; ko to radi, šta radi, zašto.

Opet ga obuze osećaj da je divljak i nezalica. Mudrost lebdi nadomak njega - Zangi svakako razumeju ove čudne prizore. Ali sigurno će im biti potrebno nekoliko midura strpljivih lutkarskih predstava da bi svom tupavom zarobljeniku objasnili šta je to tamo, makar i na najuprošćeniji način.

Metalni pod ispod Larkovih nogu najednom se ispuni brujanjem, treperenjem. Gospodari Polkdžija stupili su u nekakvu akciju.

Lark prepoznade tu vibraciju. Ispaljivanje oružja.

Vide, kroz prozor, da je pregršt nekih svetlih predmeta jurnulo iz Polkdžija napred, ka tom dalekom poprištu, brzinom očigledno astronomskom.

Jesu li to projektili? zapita se.

Prisetio se kako je njegova Zajednica Jijoa iznenadila isti ovaj jofurski brod, Polkdži, zasuvši ga primitivnim hemijskim raketama.

Nešto mu je govorilo da su projektili sada ispaljeni iz Polkdžija mnogo smrtonosniji.

Prva pomisao bila mu je da se Polkdži pridružio napadu na onu blistavu trunčicu. Ali projektili prohujaše munjevito pored nje, i elegantnim zaokretima pođoše svaki duž jednog surovog zraka, prema njegovom izvoru.

Nekoliko talasića 'komentara', jasno obojenih osećanjima, prođe kroz Larkov krvotok i kroz čitavo telo. Ovog puta bilo je lako interpretirati hemijske poruke Zanga, a one su glasile:

Brzopleto.

Nemudro.

Njegovi tutori, dakle, ne odobravaju ovaj postupak Jofura. Ali, tu se više ništa nije moglo učiniti. Putanje nekoliko desetina ispaljenih projektila, povivši se, zađoše u unutrašnjost titanske neravne lopte, i nestadoše sa vidika.

Pošto nije imao šta drugo da radi, Lark je samo gledao i nervirao se.

Posle kraćeg vremena, oštri zraci-uništitelji počeoše da se gase, jedan po jedan.

Njihova blistava mala meta bežala je kao i dotad: sve u cik-cak, grabeći da se dočepa dubokog svemira. Polkdži zaokrete da joj preseče put.

Evask

Smirenost, prstenovi Moji.

Kultivišite vedro-smirenu misaonost; na to vas pozivam Ja.

Gladite vosak.

Poštujte mudrost našeg kapetana-vođe.

Istina je, taj velikodostojni stog prstenova u poslednje vreme kao da nije ono što je bio. Neki od njegovih prstenova pretrpeli su rane teške, kad se ono ljudska gamad uvukla u kontrolnu dvoranu i bombom primitivnom sabotazu podlu pokušala.

Istina je i to da se u naš brod uvukla gamad još daleko gora, i čak isterala našu posadu ponositu sa nekoliko spratova, to jest paluba. Morali smo napustiti znatne delove našeg Polkdžija. Tamo sada orgija jedna gomila gadosti zvana 'Zangi'.

Istina je da komandni torusi našeg vođe izdušuju, u poslednje vreme, neke arome čudnovate, neke mirise nesviknute, zbog čega stogovi-sveštenici počinju ispuštati buntovna isparenja, što, naravno, dovodi do pojave sličnih buntovnih isparenja i među posadom.

Pa ipak, sigurni budite da ću/mo ja/mi ostati veran/ni našem komandantu. Razloga ima. Zar nije ova hrpa prstenova, zbrda-zdola nabacana tek eksperimenta radi, nastala po volji našeg kapetana-vođe? Ako se umesto njega popne na vlast drugi, moraće odmah da naredi da se ja/mi rasturim/o u delove!

ŠTA JE BRE neki od vas kao da nisu ni približno dovoljno užasnuti zbog te opasnosti.

Stoga, dozvolite mi da kao vaš voljeni Torus Gospodar, podsetim vas dole - pomoću nekoliko električnih udara bola iz dobronamerne naklonosti - da Jofur, ili Džofur kako neki kažu ponekad, nije biće isto kao što vi bejaste tamo na vašem divljem Jijou, tamo gde vam dadoše da među Trekijima budete mudrac Ask.

Vi/ja/mi sad nešto smo znatno veće.

Još od kad su plemeniti Oailie intervenisali, i našu rasu spasli od dremaljive nenametljivosti, jofurski klan se uzdiže ka sve većoj eminentnosti i moći kroz redove žustro-takmičarskih rasa u ovih Pet galaksija. To nije sudba koje bi se trebalo olako odreći. Osobito ne sad kad mnogi znaci, i proročanstva mnoga, ukazuju na to da nam se strmoglav-brzo primiće Vreme promena. Sa svakom prolazećom jadrom postaje sve jasnije da se točak sreće može okrenuti, i da baš mi možemo dograbiti nagoveštaje/dokaze/koordinate/antikvitete koje prenosi taj brod Delfina.

Zaključujem da je ispravna ova sadašnja odluka našeg kapetana-vođe da interveniše!

Neka stariji konus-sveštenik zuji do besvesti o tome šta je navodno 'zakonito' i šta 'dolikuje'. Zar da ostanemo po strani, i dopustimo da brodić Zemljana bude spaljen? Posle svega što smo pretrpeli, posle onakve jurnjave kroz nedoglede prostorne ogromnosti i kroz pet nivoa hiperprostora, konačno je naš ulov/profit sasvim blizu i jasno vidljiv - zar sad da pustimo nekoliko upaničenih blenta iz Penzionerskog reda da unište najdragoceniju imovinu u celome kosmosu?

Istina je, doduše, da mi nemamo nikakve zakonske osnove za delovanje pa ni boravak ovde, u galaksiji Četvrtoj. Formalno-pravno gledano, nemamo pokriće za ispaljivanje ovih projektila u fraktalne stambene blokove koji su pred nama. Ali, njihova je krivica što smo mi prinuđeni na delovanje! Taj zemaljski brod, i ono u njemu, od vitalnog su interesa za naš red života, aktivni; za nas, potomke Praotaca, nas koji i danas krstarimo zvezdanim stazama. Oni koji su Povučeni, nek su povučeni, nek gledaju svoja posla: dakle, neka se posvete svojim dubokim mudrovanjima i opskurnim filozofiranjima, ne bi li možda pripremili svako svoju genetsku liniju za transcendenciju; a ne da se paćaju u stvari koje se njih više ne tiču!

Jedan po jedan, naši nadsvetlosni projektili zarivaju se u ciljeve, na unutrašnjoj površini tog snežnog habitata... i, naravno, zraci za dezintegraciju se, jedan po jedan, gase.

Eno! I poslednji je ugašen, a brodić Zemljana gura dalje, štaviše vidi se potpis njegovog sopstvenog motora... još je aktivan.

Uspeli smo!

Vučići više ne krivudaju, nego sprintaju (brzinom alarmantnom, prstenovi Moji!) ka transfernoj tački; misle da iskliznu iz ove zamke i u pribežište ko-zna-koje odjure. Samo, džaba im nadanja.

Mi smo ovde, i zaokrećemo u dobru, dobru poziciju za presretanje.

Ali kako su mogli?

Ovo pita moj/naš drugi kognitivni, i pri tome izduvava isparenja radoznalosti.

Uistinu nam je drago - kaže drugi kognitivni - to što su Zemljani preživeli takvu paljbu iz najtežih zračnih oružja. Ali, na koji način su oni to postigli? Pa, zar nije trebalo da se od prvog pogotka pretvore u paru? Znamo da takvi zraci 'proždiru' sve što dotaknu.

Isto ovo pitanje putuje prigušeno od jednog do drugog našeg konusa-taktičara. Dakle i ti naši stogovi, zaduženi za ocenu borbene situacije, pitaju se isto. Prigušeno, to znači: pastelni su tonovi zabrinutosti, koji se pojavljuju na bočnim komunikacionim svetlećim površinama na pojedinim prstenovima njihovim, i ublažena su isparenja zabrinutosti, koja se sad kao mirisni oblačići šire od njih kroz komandnu salu. Pojedini prstenovi, oni specijalizovani za saradnju sa računarima, već imaju povišenu temperaturu: pregrevaju se, u žestokom nastojanju da reše ovu zagonetku.

Zaista, kako preživeše Zemljani tako opak zračni udar?

Još nekim potuljenim trikom vučjim?

Možda su i sad pod zaštitom tih Zanga, koji se stalno iznova mešaju u ove događaje iako zakon jasno kaže da svaki red života treba da gleda svoja posla!

Zar su hidrogenaši zaista voljni/spremni da ulete u Armagedon zbog nečeg što ne mogu ni da shvate, ni da iskoriste?

Sada stariji stog torusa istupa otvoreno, kritikuje kapetana-vođu bespoštedno.

Hodajući odlučno nogama mnogim, koje ima na svom prstenu najdonjem, njegovo kompozitno preosveštenstvo dolazi nasred komandne sale i sa samog vrha svoga, glasom, počinje govor, tonom pravednika apsolutnoga.

"Ovo je nepodnošljivo! Ispalivši te projekte, ti/mi otuđi/smo od sebe ovu koloniju Povučениh, koja je do sada mogla imati neke naklonosti prema našoj rasi, klanu, i alijansi!"

Kapetan-vođa, možda osećajući da je situacija u ovoj prostoriji veoma zaoštrena, odgovara smirenijim tonovima, i uz to ispušta arome slatkog samopouzdanja.

"Reperkusija će vrlo malo, ili nimalo biti", veli on. "Legalnih nimalo, jer su očigledno ilegalno postupili oni koji su naš red života gađali teškim naoružanjem. To njima i njihovi sopstveni zakoni zabranjuju.

"Delovali smo u nameri da zaštitimo blago za kojim traga celokupna oksi-civilizacija."

Mnogi stogovi prstenova, oni koji su samo obični članovi posade, ispuštaju isparenja saglasnosti. Sveštenika, međutim, nije tako lako ubediti.

"Reperkusija kažeš/te t/vi? Nisu li ono tamo eksplozije koje nastavljaju da razdiru habitat sve dalje i dalje od mesta naših pogodaka! Mogla bi se raspasti cela ta struktura!"

Neporecivo: mogućnost ozbiljna. Pa da vidiš onda kakve bi tužbe bile podnete; vukle bi se kroz galaktičko sudstvo hiljadama, ako ne i milionima godina. Međutim, iz našeg proslavljenog komandanta naviru samopouzdanost-smirujuće arome.

"Društveno i fizičko tkivo ovog staništa Povučениh već je bilo uveliko poderano, zbog prisustva patogenih sojeva Zemljana", kaže on. "A sad, svi stogovi, pažnja: naš brodski ogranak Biblioteke pokupio je najnovije podatke o tamošnjoj populaciji. Osmotrite kako većina je pobjegla već!"

Neki u druge fraktalno-snežne domove Povučениh, udaljenije od opasnih talasa mladalačke strastvenosti.

Neki su međutim se razmonašili i iz povučенosti iskoračili nazad u naš red života! Oni sada uveliko jure svoje ranije klijente, obnavljaju alijanse, upuštaju se nesuzdržano u fluks/previranje civilizacije Pet galaksija.

A neki su, naprotiv, otišli ka visinama mnogo većim; prevremeno, u vilajete transcendentne, prenos sebe pokušali."

Ćutnja prepuna respekta prati ove komandantove reči. U ovom stogu torusa, u ovoj naslazi spojenih prstenova koja je ja/mi/Evask, nastaje (za kratko) puno duhovno jedinstvo, gle. Od Torusa Gospodara, pa redom nadole, sve do najnižeg masnog prstena negdašnjeg Aska, svi, b-a-š svi misle isto: imam/o privilegiju da živim/o u ovakvim vremenima. Da smo učesnici ovakvih čudesa. Da gledam/o i pratim/o događaje koji će biti legende, u erama daleko onostran sutrašnjice.

Naš kapetan-vođa nastavlja glasom. Kaže:

"Prema tome, ovaj habitat je kao prazna ljuska od jajeta oiuta: manje je važan nego što izgleda. Samo nekoliko hiljada milijardi stanovnika ostalo je u tim nebeskim gradovima u raspadanju. Pa kad je tako, nemojmo se više pričama o njegovoj sudbi zamajavati. Ako i bude dosuđeno da platimo neke reparacije, to će biti trivijalno u odnosu na nagradu koja će biti naša kad i brod Zemljana bude naš, zaliven jofurskim voskom i u vremenu zaustavljen!"

Pristalice kapetana-vođe oglašavaju se sad klicanjem glasnim, a i gustim oblacima mirisa radosti. Pridružujem/o se i ja/mi, ali nekako ne jako. Gde je tu entuzijizam. Šta, neki od vas mrljavih i sentimentalnih bivših trekijevaca sažaljivaju sudbinu tih pet-šest hiljada milijardi koji nisu imali sreće.

Optužba sveštениčki neumoljiva nastavlja se, međutim.

"Glupost do gluposti! Zaboravio si naše nevolje, je li? Doletesmo ovde u nadi da nam Povučени pomognu da se otarasimo dve različite najezde gamadi: ljudske i zangovske. Ko će sad da očisti naš dragi Polkdži od toga! Ovi Povučени sigurno neće!"

Naš komandant šišti, uzdiže se do veće telesne visine na svojoj ionako uzdignutoj komandantskoj platformi, očigledno gubeći i strpljenje i pribranost. Njegovi potčinjeni uzmiču kud koji, užasnuti.

"Ta situacija je pod kontrolom. Zangovska gamad je izolovana, u karantinu. I sve dok se taj karantin održava, ništa nije preče od hvatanja zemaljskog broda!"

Možda su svi ostali prestravljeni, ali njegovo preosveštenstvo, duhovni vođ Polkdžija, ne može se uplašiti ni vikom ni pretećim pokretima. Naprotiv: sav izdužen uvis, taj stog prstenova prilazi još bliže.

"A komunikacije?" kaže. "Plan je naš bio, da pomoću ovdašnjih priključaka za hiperpoštu stupimo u kontakt sa našim klanom i alijansom. Od toga sad nema ništa. Kako informisati pretpostavljene naše o otkrićima/mogućnostima na Jijou? Kako zatražiti pojačanja u cilju savladavanja ovih Zemljana?"

Potčinjeni uveliko beže iz prostorije, samo da se ne bi našli u dohvat u ako se 'nešto dogodi' u ovom sukobu visokih i uzvišenih; a ta dvojica stoje tako blizu da im samo malo nedostaje pa da jedna kupa divno masnih prstenova nalegne fizički na drugu. Zgusnuta, kategorično imperativna isparenja štrckaju i sukobljavaju se i kovitlaju u svojim nespojivostima, sluđuju svakog manje moćnog Jofura koji se nađe 'niz vetar' od ove dvojice. A oni se ispružaju uvis, svaki bi da bude viši od protivnika, da bi ostavio nadmoćan utisak.

Imam/o privilegovanu tačku gledišta, malo desno i malo iza, tako da vidimo pokret kapetanovog manipulativnog izdužetka koji 'iza leđa' polako izvlači vatreno oružje. Nervni grčevi sjuruju se niz naše masno jezgro.

NEĆE VALJDA?

Najednom se ova zaustavljena slika remeti. Svetlosne reči/glifovi stižu od glavnog brodskog oficira za taktiku, prosecaju sav silni smrad međusobnih optužbi kao ledeni vetar pameti, podsećaju nas na ono što sad (treba da) radimo.

"Zemaljski brod u domet ulazi. Uskoro će mimo nas proleteti. Usmeren je ka transfornom neksusu. Mogućnost presretanja biće optimalna kroz devedeset dura."

Kao dva antagonistička vulkana koji su doneli odluku da ne dozvole erupciju - ni jedan ni drugi - za sad - naši velikani se povlače, unatraške, od ruba provalije. Snižavaju se, prestaju ispuštati mirise neposrednog sukoba.

Neke stvari razumeju se same po sebi. Ako uspemo sad, ovoj posadi (i njenim vodećim Jofurima) neće biti uskraćena nijedna nagrada, nijedan oprostaj za greške i grešćice.

Skeniranje je pokazalo da je obližnji prostor prepun ostataka koji ispadaju iz regiona nesreće velike i plove u daljine svemira. Ali takođe se videlo da iz hiljada lokacija na spoljašnjosti ogromnog snežnog staništa izleću brodovi, nebrojeni brodovi, nesumnjivo izbeglica prepuni, i da se zapućuju ka tački transfernoj.

Podozrivo proveravamo sve oko sebe, naprežemo senzore: šta ako je tu neki ratni brod, ili neki drugi entitet koji bi mogao nešto da nam se nabacuje kao što su ovi Zangi uradili. Kad god su nam ovi Zemljani u dohvat, iskrsne nešto tako. Ali, skeniranje ne pokazuje nijedan brod ma i približno u takvoj klasi da bi nam mogao biti pretnja.

A ni vućići ne pokušavaju da se pomešaju sa izbeglicama i sakriju; ta varka, koja im je uspela kod Jijoa, sad ne bi, jer mi ih imamo jasno na vidiku još od trenutka kad smo razbucali ono teško zračno naoružanje Fraktalnog sveta. Očigledno i Zemljani znaju to, jer sad, izgleda, pokušavaju samo jedno, a to je da brzinom što je moguće većom šmugnu. Hteli bi oni da nas nadbrzaju. U čvor transfernih linija da ulete i nestanu neznanu kuda.

Sitnica samo: Polkdžija kako da mimoiđu.

To će biti malo tvrđa džomba.

Doduše (ukazuje moj/naš drugi kognicioni prsten) već tri godine ta bandica izmiče neverovatno. Puni su vrazjih trikova, kakvi bi se mogli očekivati od Timbrimija recimo; gonile su njih i najveličanstvenije armade Pet galaksija, uzalud. Sad se čuju govorkanja da trome snage umerenjaka počinju polako da dižu glave, tu i tamo, širom Pet galaksija. Ako Zemljani budu još neko vreme odugovlačili, ko zna šta bi mogli Pargi i razni takvi mlakonje učiniti!

Da, prstenovi Moji. Naš vosak se preliiva od uznemiravajućih briga. Pa ipak, neće li zbog svega ovoga naša slava biti samo još veća, kad mi Jofuri postignemo ono što niko drugi nije uspeo!

Iz Polkdžija evo ultimatum poleće, sličan onome koji Zemljani zanemariše u jednoj prilici ranijoj; posle koje smo onako zasuli podmorje jijoansko minama.

"Predajte se", saopštenje je naše, "i predajte svoja blaga. Za uzvrat, naša moćna alijansa štitiće odsad Zemlju. Delfinsku posadu čeka interniranje, naravno, i zaleđani san, ali samo hiljadu godina dug. Posle toga vaši Delfini biće pušteni u jednu novu, preoblikovanu civilizaciju Pet galaksija."

Ništa. Odgovor je i ovog puta samo njihovo drsko ćutanje.

Pripremamo arsenal.

"Dinamika zemaljskog broda inferiorna/degradirana", saopštava jedan stog prstenova taktičara. "On na sebi ima i sada suvišak mase - zaprljanost korita, stečenu višestrukim dugotrajnim izlaganjem čađavoj zvezdi klase 'crveni div'."

Prošao je i naš Polkdži kroz to zagađenje, da da. Ali Zemljani su mogli kupiti samo tu staru kantu od broda, dok smo mi letelica superiorne vrste; naša odbrambena polja podešena su da odbijaju, pa su i odbila, sve nepoželjne atome.

"Ma jesu li? Kako onda Zangi udoše?"

TIŠINA DOLE!

Ček da ih šibnem malo električnom strujom niz ove moje pipke za kontrolu, tek da drugi kognitivni shvati da mu je bolje da se ne meša preterano.

Degradiran ili ne, naš plen grabi bespoštedno ka svom cilju, a reklo bi se i da je dobro pilotiran. Ovaj naš prvi hitac, koji je bio samo hitac upozorenja, promašio je za mnogo više nego što smo nameravali.

U međuvremenu se, prstenovi Moji, između taktičara naših nastavlja debata: zbog čega taj brod Zemljana uopšte postoji.

Jedna frakcija insistira da zračni napad koji smo videli - zracima za dezintegraciju, namenjenim za uništavanje ciljeva planetnih dimenzija, i to iz nekoliko pravaca istovremeno - nije bio pravi; nego da je bio fiktivan. To je bila neka inscenacija, kažu oni; gluma, laž, svetlosni šou, samo da bi se stvorio utisak da su Zemljani osuđeni na propast, i da bi, zavedeni tim utiskom, svi ostali napadači odustali, a Zemljani zapravo pobjegli bezbedno! Ovo mišljenje po svemu sudeći je većinsko; polako preovladava, kod naših stručnjaka, iako iz njega proističe da je naš napad projektilima nije bio pametan, retrospektivno gledano.

(Iza nas se čitav taj veliki habitat ljulja, raskliman našim titanskim udarcima, ali i isečen svojim sopstvenim oružjima.)

Glavni argument u prilog toj tezi jeste sama činjenica da je brod sa delfinskom posadom odoleo napadu. Ali postoji i manjinska frakcija koja sugeriše oprez. Možda smo, kažu oni, bili svedoci stvarnog napada. A to bi bio događaj zaista alarmantan.

Naš drugi hitac upozorenja mnogo je tačniji. Sevnuo je ni pola brodske dužine ispred nosa zemaljskog broda.

"Jedna zabrinjavajuća promena."

Ovo reče ona naslaga prstenova koja ima zaduženje da pazi u kakvom stanju je neprijatelj naš.

"Sa naše mete dopiru čudne rezonancije", kaže taj član posade. "Hiperbrzinski profil nije isti kao što je bio ranije, u blizini one džinovske crvene zvezde. Osim toga, sa korita stižu čudni odsjaji."

Na zahtev našeg kapetana-vođe, preuzima se dubinsko skeniranje. Potvrđuje se, prvo, da je to ipak taj isti model i tip broda. Emanacije njegovih motora: identične. Detektori paranormalne aktivnosti njuškaju i primećuju, kroz zaštitna polja, blagi ali karakteristični zadah: tamo ima ljudskih bića.

Osmatranje optičkim teleskopom, sa jakim uveličanjem... tako da najzad vidim/o to brodsko korito.

Ala sija, o ala sija, torusi Moji!

Ni govora o onoj boji crno-čađavoj poput boje svemira samog; sija glatkim savršenstvom kakvo se vidi na brodovima koji po prvi put isplovljavaju iz svemirskih brodogradilišta.

I još jače, jer svetlost svake zvezde, odbijajući se sa tog zaobljenog trupa, izgleda blistavije nego original!

Šta bi to značiti moglo?

Naš stariji sveštenik opet je silno besan.

"Posle svega što nam se nadešavalo", kaže on, "i posle svega što videsmo, samo budala sklopljena od totalnih imbecila ne bi očekivala još neku prevaru/čudo/varku.

Samo stog sasvim nakaradno sklopljen ne bi pozvao flotu upomoć."

Naš kapetan-vođa drhti, snižava se oprezno, ostavši na svojoj komandnoj platformi. Mlazići dima velike zabrinutosti štrcaju svakojako iz njegovog najvišeg prstena.

Najzad, nalazeći kod svojih prstenastih komponenti rezervnu zalihu čvrstine, on komanduje da se brod Zemljana onesposobi za dalji let, jednim dobro odmerenim udarom. Zraci će biti ispaljeni sa samo deset posto od maksimalne moguće snage.

Brujeći fino podešenom bojnom pesmom, Polkdži ispaljuje tri zraka, čija snaga je, ipak, strahovita. Treba odseći tri probabilitetna peraja sa tog broda. Oslobođena energija šiba silovito, preko prostora sada već ne mnogo velikog, i pogađa tačno.

NIKAKVA PITANJA prstenovi moji nego radite ono što vam kažem.

Krećemo se neupadljivo, nonšalantno, prema onim vratima tamo.

Tako tako. Gazimo tihim hodom, bez ijednog nepotrebnog zvuka. Nijednom kombinacijom boja se ne oglašavamo. Nemoj slučajno neko da bi ispustio mlazić ma čega.

Dok je sva posada u šoku zbog drame/tragedije, da se mi izmigoljimo iz ove prostorije, ne-pri-met-no. Kao ponizni Treki koji nekad bejasmu.

Hm, oklopna vrata se, evo, povlače u stranu, jer smo im dali adekvatnu mirisnu lozinku. Izlazimo, oh izlazimo u hodnik mi. Naši pupoljci sa očima, mnogi, izbuljeni su unazad. Vidim/o gomilu Jofura saplemenika naših, kako lutaju ošamućeno kroz oblake toksina straha i stresa.

I dima neuporedivo goreg, koji u gustim klobucima purnja iz hrpe zapaljenog voska i masnoće - iz gorućih ostataka onoga što je do maločas bilo naš kapetan-vođa.

Naši stogovi svešteničkih prstenova bili su zaista prinuđeni da postupe tako; šta su drugo mogli? Kad je delovanje našeg zračnog oružja ostalo bez ikakvog rezultata, kad je svetlucava nova 'koža' ili 'presvlaka' zemaljskog broda odbila tu silnu energiju kao od šale... promena u komandnoj strukturi ovog broda postala je neminovna.

Neminovna kao širenje prostorne metrike u vasseljeni koja se širi.

Naravno da nastavljamo goniti neprijatelja. U poziciji smo nadmoćnoj. Zemaljski brod nama pobeći ne može, ostaćemo uz njega ma šta radio. A pošto u Polkdžiju imamo snažan, veliki ogranak galaktičke Biblioteke, tragaćemo po toj mudroj memoriji, tragaćemo do dubina, i svakako pronaći trik kojim su se Zemljani poslužili ovog puta - pa, zatim, i način da se taj trik neutrališe.

Avaj, prstenovi Moji, to neće nimalo pomoći ovom nahereno skrpljenom konusu.

Dok Polkdži spretno leti pomoću autopilota, tik iza neprijatelja - i dok oba broda jure ka transfernoj tački u koju će, očigledno, uskoro ući; predstoji nam poniranje i te kakvo - u redovima posade počinje prestrukturiranje; čistka jofurka; na udaru su svi oni koji su, preteranom lojalnošću prema donedavnom zapovedniku, pokazali da imaju slabu pamet. Mnogi će biti samo ražalovani, poslani na niže poslove, i tome slično. Kod nekih će, međutim, komandni torus, ovaj na vrhu, morati da bude... zamenjen.

A jadni Evask... bio/li sam/smo proizvod lične inspiracije baš tog vođe našeg. U najboljem slučaju, pojedini naši torusi biće upotrebljeni kao dopuna onim našim borcima koji su ranjeni u okršajima sa prokletim Zangima; tamo gde je potrebno da se umesto uništenog prstena ugradi nov, ugradiće se jedan nov, moj/naš.

U najgorem slučaju, bićemo svi mulkovani.

Sad sam zahvalan što pamтите neke životinjske veštine iz vremena kad ste bili divljak/prerano došli/Treki. Bekstvo vaše zavidno je spretno i neupadljivo. O prstenovi Moji. Jasna stvar, vi se skrivati umete bolje nego Jofur.

Oklopna vrata za nama su se glatko vratila u zatvoreni položaj. Pođimo, pođimo u neke tihe, zaklonite delove ovog broda, da se tamo predamo kontemplaciji. Da u dubini svog voska potražimo odgovore na dilemu... opstanka.

Alvinov dnevnik

"Navikneš se i na to, posle nekog vremena."

Te reči, koje je izgovorila Džilijan Baskin, još odjekuju niz moje šuplje kičmene prstenove, dok ja, evo, zapisujem nekoliko žurnih rečenica o našim poslednjim trenucima u blizini ovog Fraktalnog sveta.

Moram požuriti. Moji huniški nervi već osećaju početak onog karakterističnog pritiska: Brazdač se stropoštava kroz 'granične zone' na prilazima transfernoj tački. Unutra je to isto samo u većoj količini i namotano. Kad nas dobro zahvati, biće mi muka u stomaku, toliko da uopšte neću moći da radim. Dakle, dozvolite mi da u najkraćem rezimiram strahote kroz koje prođosmo.

Najčudniji utisak na mene je ostavio sam glas doktorke Baskin, prepun rezignacije toliko duboke da je zazvučala više kao Jijoanka (što nije) nego kao zvezdana boginja. Kao kad neko od naših jijoanskih visokih mudraca čita delove Svetih spisa pa dođe do mesta gde se predviđa neizbežno kažnjavanje sviju nas. Naravno, ta njena rečenica, to je jedna nemoguća tvrdnja. Ali, način kako ona to izgovara...

Zazvuči strašno moguće.

"Navikneš se i na to, posle nekog vremena."

Transferna polja se stiskaju oko mene - muka mi je - sav se ledim i ježim od muke - ali svejedno se nadam da se naviknuti nikad neću na ovakve događaje.

Dakle, to je rekla pre manje od jedne midure, dok je gledala, na jednom ekranu, ono što iza sebe ostavljamo, ono što ostaje iza Brazdača.

'Učinak' koji niko od nas nijednog trenutka nije želeo.

Katastrofu koja se dogodila naprosto zato što smo mi doputovali.

Zapravo, svi mi koji smo se vzmali tada po Sali za planiranje gledali smo dve verzije Fraktalnog sveta: jednu na nekim ekranima, drugu na drugim, naporedno, istovremeno.

Dve verzije sasvim različite, a obe, zvanično govoreći, istinite.

Kao divljak, urođenik sa Jijoa, moram priznati da me je to zbunilo, iako sam godinama čitao zemaljske knjige iz dvadeset drugog veka, pre-kontaktnog. U mnogim romanima podrazumevalo se da je putovanje brže od svetlosti nemoguće. U nekim drugim romanima, jeftinijim svemirskim romansama, autori su naprosto polazili od postavke da je moguće, kao da je to stvar koja se sama po sebi podrazumeva. Za to je postojala skraćenica FTL - na engleskom, faster than light. U oba slučaja, zadatak pisca bio je prost: stvari se događaju onda kad se događaju. Posle svakog uzroka, nastupe neke posledice, i to je to.

Ali jedan ekran, levo od mene, pokazivao je da vreme teče unazad!

Ovo mi je objašnjavao autopisar, nadam se da sam nešto shvatio. Izgleda da je ovako: dok se Brazdač u treptajima vraćao sa C nivoa u normalni prostor, svake 'mikrosekunde' u naš teleskop na krmi uletali su fotoni; davali su sliku krizvel-strukture to jest snežne Dajsonove sfere, koja je, naravno, postajala sve udaljenija i davala nam sve manje svetlosti, naprosto zbog našeg bežanja od nje. Te slike su postajale, međutim, i sve starije, zato što smo mi bežali brže od svetlosti. Znači izmicali smo svakom sledećem talasu svetlosti još po malo. Prema uvrnutoj logici Alberta Ajnštajna, to znači da smo išli unazad kroz vreme.

Zurio sam zapanjeno u taj masivni habitat koji kao da je postajao zdraviji. Oštećene zone su se vraćale na svoja mesta i uspevale tačno da se utkaju u celinu. Užasna rana smanjivala se. Iskrice u mraku - izbeglički konvoji - strujale su nazad u svoje stanište.

Ovaj prizor delovao je na moje prijatelje kao provokacija, ali ne na svakog isto.

Naša 'Haklberi-Finka' se smejala glasno. Ur-rona je, međutim, samo tužno šmrčala, a Štipavi je mrmljao: "Bože-ože-ože... Bože-ože-ože..."

Nisam im mogao zameriti, stvar je bila i tužna, i komično apsurdna.

Sara i Džilijan su više gledale veliki desni ekran, sa onom drugačijom serijom slika: to su bile slike koje su nam donosili hipertalasi, svaki put kad smo se, takođe u treptajima, privremeno vraćali na C nivo. Ovde sam imao utisak nelagodne simultanosti. Ekran kao da nam je govorio šta se dešava baš sad, ali daleko iza nas, u Fraktalnom svetu. Tu je vreme odmicalo normalno. Zato se videlo razvijanje posledica našeg prolaska.

Iz svakog efekta nastajala je još po jedna posledica.

Nije sve bilo tako jednostavno; na primer, slike su se talasale i pri tome menjale kao priča čiji autor još nije siguran šta će baciti na papir.

Sara mi je to objasnila ovako:

"Fotoni, Alvine, prenose spore istine, dok hipertalasi, mnogo brži, prenose verovatnoće. Znaš - probabilitete."

Znači, ova desna slika je predstavljala samo najverovatniji scenario onog što se dešavalo iza nas; a šta je najverovatnije, to je promenljiva stvar. Uvek je za svaku sliku ostajala i mogućnost, makar i malena, da nije tako, da se možda dešava drukčije.

Tako mi Boga, i tako mi Ifni, i Svetog jajeta Jijoa, i do danas se molim da se desilo drukčije.

Jer ono što smo videli, kroz povremene smetnje statika, bila je surova priča o naglom pogoršavanju.

Velika sfera bila je sad ne samo ranjena na jednom mestu, nego i presečena na mnogo drugih mesta; osakaćena, smrtno ranjena.

Nejaka snežna ljuštura krunila se i otpadala i sa tih novih rana, koje su se pred našim očima brzo širile i razgranavale. Iz svake se prolivala svetlost crvena kao urska krv.

Stotine spoljašnjih klinova već se odlomilo; sad su se tumbali polako u svemirske dubine, razilazeći se. Nove stotine klinova-kula odlamale su se svakog trena. Nisam smeo ni da zamišljam koliko je užasnije moralo biti sa unutrašnje strane. Svakako su bili provaljeni prozori čija je ukupna površina iznosila već mnogo, mnogo površina Jijoa. Možda već milion Jijoa - šume, stepe, okeani - našlo se rasprnuto, u vakuumu.

Hipertalasi prizori sami sebe su ažurirali, s vremena na vreme, i pri tome 'odustajali' od neke svoje dotadašnje varijante. Neki odvaljeni deo pojavljivao se tamo umesto onamo. Kao da nijedan detalj nije bio, pojedinačno, 'čvrst'. Ali opšti tok bio je sasvim jasan i postojan.

Osećao sam bockanje kandži na ramenima. Na jedno moje rame popela se moja nurkinja, mala Hufu, a na drugo rame ovaj valjda Titlal, šta li je, ovaj baksuz Blatko. Počeli su da se trljaju o mene, ne bi li izmamili pesmu, znajući da ona blaži neraspoloženje.

Šokiran, otupeo, reagovao sam našom porodičnom verzijom 'Tužbalice za grob neobeleženi', a to je jedna pesma (peva se umblanjem,

naravno) tako drevna da je nastala pre huniškog Uzdzanja, u doba kad su naši mozgovi bili tako nerazvijeni da mi još nismo mogli pojmiti puni potencijal očaja.

Čuvši moje duboke rezonance, dr Baskin se okrenula i bacila pogled na vibrirajuću vreću ispod mog grla. Kažu mi da zvezdoletni Ljudi ne vole Huniše osobito mnogo, ali, Sara Kulhan šapnu kapetanici nešto u uvo, a Džilijan sa odobravanjem klimnu glavom. Očigledno, razumela je.

Nekoliko dura kasnije, kad sam stigao do kraja pesme ožalnice, Nis hologram se pojavi, i poče da lebdi u vazduhu. Iskrasnio je, kao i obično, uz jedan tihi zvuk, kao da je nešto blago tupnulo. Hologram je sad bio nekako malen.

"Koliko čujem, Ka raportira da smo oko deset minuta daleko od poniranja u transfernu tačku."

Doktorica Baskin klimnu glavom.

"Ima li ikakvih promena u našoj pratnji?" reče ona.

Njen digitalni pomagač kao da je malo, nezainteresovano 'slegnuo ramenima'. "Prati nas bulumenta svakojakih letelica", odgovori mašinski glas. "Ima ih robotskih, ali većina su izbeglice kiseonikaši, sa emblemima koji im, u ime Povučenog reda života, garantuju slobodan prolazak, humanitarni... Ali svi dobro paze da se drže podaleko od jofurskog bojnog broda."

Nis zastade na trenutak, pa nastavi.

"Jesi li apsolutno sigurna da želiš da se uputimo na Tanit?"

Visoka žena slegnu ramenima.

"Otvorena sam i sad za druge predloge. Čini se da smo oprobali sve drugo, pa čak i zavlacenje u najzabitiji budžak u vasseljeni... Bez uvrede, Alvine."

"Nema uvrede", odgovorih, jer takav njen opis Jijoa bio je nesumnjivo istinit. "A šta je Tanit?"

Nis mašina mi odgovori.

"To je jedna planeta, na kojoj se nalazi sektorski štab Bibliotečkog instituta. Najbliži Zemlji. Kapetan Kraidaiki nameravao je da sa našim arheološkim otkrićima poleti prvo tamo, što bi i učinio, da nismo pali niz 'stepenište' sve gorih izdaja i sve većeg nasilja. Pošto nemamo nikakve druge opcije, dr Baskin sad smatra da se moramo vratiti tom prvobitnom planu."

"Pa dobro, zar niste već jednom pokušali da se predate Institutima? To mesto se zvalo Vaka..." velim ja.

"Oaka. Tačno, pre dve godine izmakli smo poteri nemilosrdnih bojnih flota i upravo to pokušali. Ali ludilo koje hara našom civilizacijom stiglo je i na to mesto pre nas. Zakleti kaluđeri birokratsko-monaških institutskih redova pogazili su svoje sopstvene zavete o neutralnosti, i odabrali da se vrata svojim negdašnjim, starim vernostima. Motivisani donekle praiskonskim razdorima i mržnjama, ali i ogromnim učenama koje su za glave posade Brazdača raspisane od strane svakojakih fanatičnih alijansi, oni su pokušali da otmu ovaj zemaljski brod i predaju ga svojim krvnim i klanovskim srođnicima - naime, svaka grupa svojim."

"Znači više se nije moglo imati poverenja u Institute. Šta se to danas promenilo?"

Dr Baskin uperi prst u jedan od manjih ekrana. "Ono se promenilo, Alvine."

Na tom ekranu video se jofurski bojni brod - sada centralna činjenica naše situacije. Taj ogromni ovalni brod zalepio se za nas kao rdav miris: nije više otvarao vatru na nas, ali nas je gonio u stopu, držeći se sasvim blizu. Iako je naš pilot bio majstor svog posla, Delfin Ka, posada je bila saglasna da se jofurske napasti sada ne možemo otresti, nikako. Lakše bi se Huniš otrešao svoje senke na sunčan dan.

"Imamo jasna naređenja", nastavi Baskinova. "Ne dozvoliti, ni po koju cenu, da se bilo koja pojedinačna frakcija dočepa naših antikviteta."

"Znači", reče Nis, "zato ćemo se zaleteti glavačke u jednu od najprometnijih luka u galaksiji Drugoj?"

Ove Nisove reči zazvučale su skeptično, možda i podsmešljivo. Ali dr Baskin na taj prizvuk nije reagovala, uopšte.

"Pa zar to nije naša najbolja šansa?" reče ona. "Uskočiti u najveću gužvu, gde je sve prepuno saobraćaja, i gde lako može biti mnoštvo bojnih brodova dovoljno jakih da 'smire' onaj jedan bojni brod koji nam je trenutno za petama? Uostalom, postoji mogućnost da je Oaka bila izuzetak. Aberacija. Možda će se zvaničnici na Tanitu pridržavati svojih zaveta."

Nis izrazi svoju sumnju u to, jednim nepristojnim zvukom, ali zatim reče: "Da, dobro, postoji neka mala šansa da je tako, a i šansa kudikamo veća da bi naš nastup, uz faktor iznenađenja, mogao podstaći obazrive klanove, koji u Pet galaksija ipak čine većinu, da napokon stupe u akciju, posle toliko vremena provedenog u neodlučnosti i nedelovanju."

"To je bio naš san od samog početka", reče Džilijan Baskin. "Moglo bi se desiti baš to, ukoliko Sintijanci, Pargiji, i njihovi saveznici, imaju dovoljno brodova u toj oblasti u tom trenutku. Zašto ne bi intervenisali, podržali tradiciju i zakon?"

"Jedna od najšarmantnijih tvojih odlika je tvoj optimizam, doktorica Baskin - ali zaista je veliki optimizam zamišljati da se umerene države mogu usaglasiti da preduzmu bilo šta odlučno, u situaciji koja je smrtno opasna. Sad je već svakome jasno da Vreme promena neposredno predstoji: primaklo se sasvim. Svako računa da li će njegova rasa opstati ili neće. Pravda za neku tamo vučju decu ne može sad zauzeti visoko mesto ni na čijoj listi prioriteta.

"Mnogo je verovatnije da će naša iznenadna pojava isprovocirati opštu bitku, rat zapravo, iznad Tanita; i to takav rat da će onaj užas na Kitrupu izgledati kao sitan incident. Nadam se da ti je jasno da armade koje sad opsedaju ili brane Teru mogu u samo dva transferna skoka da se prebace do Tanita? Verovatno će se već istog dana pregrupisati..."

"I podići opsadu Tere? Pa, time ćemo već postići nešto što je vredno našeg truda", reče ona.

Nis hologram se steže u uzano vreteno brže rotacije.

"Obigravamo oko glavnog problema, dr Baskin. Nejasno je do kog odredišta mislimo stvarno da stignemo. Jer, ovi Jofuri nam neće ni dozvoliti da dopremo do Tanita, to je jasno."

Progovori Sara Kulhan, po prvi put.

"A mogu li da nas spreče? Jednom su, već, pokušali, ali nisu uspeali."

"Avaj, mudra Kulhan", reče Nis, "naša neranjivost ne može potrajati. Jofure je iznenadila, ali oni sad nesumnjivo prekopavaju bazu podataka koju u brodu imaju; traže neku fatalnu slabost tog našeg čudesnog oklopa."

To se odnosilo na blistavu materiju kojom je korito Brazdača sad bilo zaogruto. Ja sam Jijonac, ništa ne znam o tim stvarima, pojma nemam zašto je taj oklop tako uspešan, ali živo pamtim one brižne trenutke dok su se dva roja crnih mašina gurala oko nas: mračne prilike, u zagonetnom nadmetanju koja će kako uticati na našu sudbinu, a nezainteresovane da zatraže saglasnost od broda punog vučje rase i prerano došlih.

Bile su to dve različite ekipe veoma velikih robot-radnika, čija je namena bila da vrše popravke i održavanja. Oni na krmi pokušavali su da podignu sa nas svu zvezdanu čađ i da je odnesu, kao dobru žetvu materijala, to jest sirovine, za svoje potrebe; drugi tim je žustro transformisao tu čađ u oklop koji se prelivao bojama, kao neki stakleni Spektralni tok.

Onda je između dvaju grupa počelo da preleće nešto nalik na munje. Nis nam je tada rekao da su to 'memsko-direktivni impulsi' i preporučio nam da ne gledamo, jer bi nam mozak mogao biti u nekom smislu 'inficiran' memskim bićima. Za samo koju duru taj sukob je okončan, bez ikakvog materijalnog oštećenja na mašinama; ali ona grupa na krmi najednom se 'predomislila'. Počeli su svi da rade isto, da polažu oklop na nas, i završili su ovu transformaciju Brazdača u poslednjem trenutku, neposredno pre nego što je usledio napad teškim zračnim naoružanjem Fraktalnog sveta.

"A ko kaže da mora postojati ikakva 'fatalna slabost'?" reče dr Džilijan Baskin. "Izgleda da nam dalekometna zračna oružja ne mogu ništa."

Zvučalo je to samopouzdanje, ali ja sam pamtio kako su šokirane bile i Sara, i kapetanica, i Tišt, a i mnogi drugi, kad su shvatili da je napad dezintegratorskim zracima počeo a da smo mi još živi. Tada je samo naš osakaćeni inženjer, Emerson D'Anit, mrmljao nešto i klimao glavom kao da je upravo takav ishod očekivao.

"Nema savršene odbrane", uzvratila Nis. "U velikoj Biblioteci pobrojana su i detaljno opisana sva oružja. Ako neka tehnika izgleda iznendujuća ili čudesna, to je samo zato što je pre veoma dugog vremena isprobana i napuštena... iz nekog dobrog razloga. Čim Jofuri dokonaju koji je to razlog bio, nama će naš oklop postati štetan, a ne koristan."

Ova logika očigledno se nije svidela prisutnim ljudima, a ni Delfinima. Pa, ako ćemo pošteno, ni meni, Hunišu. Ali niko ne uze reč da je ospori, a i kako bi mogao? Čak i mi prerano došli znamo jedno od osnovnih pravila života u Pet galaksija, koje glasi: ono što nije ušlo u Biblioteku, gotovo sigurno je nemoguće.

Svejedno, ja nikad neću zaboraviti one trenutke - kad su crni roboti 'ježeve' dovršili svoj posao i žurno se odmakli od nas, a ovaj olupani brod ostao u svemiru blistav, blistav, kao naj-superiška dragi kamen.

Brazdač se tad dao u bekstvo bez imalo zazora, ne bi li se dočepao slobodnog dubokog svemira; kad, odjednom, paljba po nama, iz više pravaca. Alarmi počеше da tulle. Zračni udari bukvalno su nas gurali tamo-amo, kao udarci nekog razmahanog diva.

Ali nismo sagoreli. Brod se samo ispunio čudnovatom bukom, nalik na stenjanje podmorskih levijatana. Hak je uvukla sva četiri oka u glavu, Štipko je pribio svih svojih pet nogu čvrsto uz telo, a Ur-rona je savila svoj dugački vrat u jedan čvrst, zbijen namotaj, i još, uz to, ispustila jedan dugi, prigušeni arlauh, karakteristično kenta-ursko zavijanje.

Svi instrumenti su poludeli... ali, ne sagoresmo!

Posle nekog vremena većina posade se saglasila sa procenom Hanesa Suezija da su ti uništavajući zraci lažni.

Demonstracija moći, rekao je Suezij; šou, samo da bi se naši stvarni neprijatelji zaplašili i da bi nas pustili da pobegnemo. Niko nije mogao ponuditi alternativno objašnjenje za činjenicu da smo još živi.

Kasnije su Jofuri pokušali da nam odseku dva-tri probabilitetna peraja, i onda nam je postalo jasno da imamo oklop koji je zaista delotvoran. Taj neuporedivo manji zračni udar takođe je izazvao, u brodu, one zvuke nalik na stenjanje.

Znali smo da je neko učinio veliku uslugu Brazdaču... neko ko je poslao one robote 'ježeve'. Ali nismo znali ko. Takođe nismo znali neće li se ta usluga, kasnije, preobraziti u neku novu nesreću.

Tako je to bilo tada.

Jedan glas sad se javi preko brodske glasnog sistema.

"Ulazak u transsfernu tačku kroz... trideset ssssekundi."

Oni u Sali za planiranje pogledaše ekrane sa prednjim prizorima. Pred nama je bila učvorena, umršena mreža tame. Proletanje kroz nju, i kroz još nekoliko takvih, izbaciće nas iz naše rodne galaksije, Četvrte, u daleke druge svetove koji su za mene i moje jijoanske sunarodnike do sada postojali samo kao legende i pripovesti o bogovima. Moj huniški sistem za varenje već je očekivao ono što mu je sledilo: mučnina, malo žešća. Sećam se da sam u tim trenucima razmišljao koliko bih se udobnije osećao na teretnom jedrenjaku moga oca, takozvanom 'dros-brodu', koji služi uglavnom za izručivanje otpadnog materijala jijoanske civilizacije u okeanske dubine. Mogao bih da potežem brodske konope i umblam sa srećnom posadom, topli vetar Jijoa bio bi na mom licu, a 'sprej' od sitnih slanah kapljica zasipao bi naša jedra.

Videh da jedan Čovek gleda ipak u prošlost, u jedan od hipertalasnih ekrana koji su prikazivali šta ostavljamo za sobom, što je njega očigledno više zanimalo nego ono u šta idemo. Emerson, osakaćeni inženjer. Njegov reug bio mu je sada razapet preko očiju. Videći da ga ja gledam, Čovek me pozdravi jednim tipično čovečijim osmehom, nesimetričnim. Ja odgovorih talasanjem vreće ispod grla. Slika Fraktalnog sveta iza nas, mutna i talasava, izgledala je kao naprsla i provaljena ljuska jajeta, veća od mnogih sunčevih sistema, ljuska iz koje bi se svakog trenutka moglo ispiliti nešto mlado, vrelo i žestoko. Crveno sunčevo svetlo šibalo je kroz rupe i pukotine; videli smo eksplozije tako okrutne da se od njih čitava ta namučena struktura kolebala, nadomak potpunog raspada.

Emerson uzdahnu i, na moje iznenađenje, izgovori jednu rečenicu na engleskom jeziku. Rečenica je bila kratka i jednostavna, ali misao neverovatna.

"Pa... kako došlo... tako prošlo."

Blatko počе nešto da 'cvrkuće' na mom ramenu. Motori Brazdača pojačaše rad, dajući dodatnu snagu potrebnu da se prebrode 'brzaci' transfere. Ali nas dvojica smo gledali samo tu zlosrećnu snežnu Dajsonovu sferu, netremice.

Raspala se najednom, prsila je po svim šavovima istovremeno, rasturila se u milijarde gigantskih povijenih krhotina, koje su većinom krenule u svemir, tumbajući se lagano. Ali neki odvaljeni komadi poleteli su na suprotnu stranu, ka ujedinjenju sa vatrom svoga sunca.

Oslobođeno posle pola milijarde godina robovanja, to malo sunce blistalo je sada pobeđnički, kao da namerava da proslavi činjenicu što će 'splavovi' snežnih ruševina usmereni ka njemu uskoro pasti u njegove ognjeve... supstanca dobrim delom oteta baš iz njega, iz tog sunca, a sada sudbinom gurnuta da se u njega vrati.

Slobodno sunce, rešeno da se najbučnijim mogućim vatrometom javi nebesima celim.

Moja vreća ispod grla se napuni, i ja počeh da umblam trenodiju... huniški rekvijem za one koji nastradaju na moru, tako da njihovi srčani bodljasti pršljenovi budu zauvek izgubljeni.

Ali vratiše mi se ledeno one reči Džilijan Baskin: "Navikneš se i na to, posle nekog vremena."

Zavrteh glavom na ljudski način.

Naviknuti se? Na ovo?

Ifni, pa kroz šta su prošli ovi Zemljani, ako im se sada čini da je iza njih samo još jedan dan posla na koji su 'navikli'?

A kad samo pomislim da sam nekada blenuo u zvezde onako čežljivo i priželjkivao da poletim među njih! Da doživim 'avanture'! Tek sad sam, po prvi put, zaista razumeo jednu od najosnovnijih pouka iz prastarih spisa jjoanskih: u ovoj vaseljeni, najvažnije i najteže je... ostati živ.

Treći deo: VELIKI MUČITELJ

Svim našim mušterijama širom Pet galaksija -

Saentski kladionički sindikat privremeno obustavlja primanje opklada u vezi sa opsadom Zemlje. Iako i sad predskazujemo da udružene snage koje brane postojbinu tih vučica moraju biti u neposrednoj budućnosti potučene, odnosno doživeti neku vrstu kolapsa, ukupni uslovi postali su još jednom toliko fluidni da naše dinamičko-analitičke mašine ne mogu izračunati razumne verovatnoće.

Za one učesnike koji su već dali pare, uslovi opklada ostaju kao što su i bili. Dakle: dvadeset prema jedan da će planeta biti pokorena u roku od jedne solarne orbite (tri četvrtine jedne tanitske godine); četrnaest prema jedan da će se planeta predati sama u toku sledeće jedne četvrtine svoje orbite; pet prema dva da će se desiti 'nesrećan slučaj, za svako žaljenje' zbog koga će ekosistem postati nestabilan što će dovesti do organske smrti vučje rase to jest do njenog potpunog izumiranja; sedam prema dva da će Ljude i njihove klijente prinudno usvojiti ili uvesti u kmetski status jedan od velikih klanova koji sada opsađuju tu planetu, na primer Soroi, Tandui, Klennati, ili Jouourououi.

Iako su ove opklade ostale čvrsto važeće, postoje fluktuirajući faktori koji dovode do pomenutog visokog stupnja neizvesnosti.

(1) Izdaje i promene savezništava nastavljaju se među moćnim klanovima i alijansama koje učestvuju u opsadi. Da su se njihove snage udružile, mogle su odavno i lako slomiti odbrambene snage Ljudi, Timbrimija i Thenanijanaca, ali nisu se udružile, jer se ti politički entiteti nisu mogli dogovoriti oko podele budućeg plena. Štaviše, sporadični ali žestoki incidenti između njih, koje su Zemljani uspevali lukavo da raspire u žestoke borbe, odugovlače opsadu i čine prognoziranje mnogo težim nego što bi bilo normalno.

(2) Politička previranja u Pet galaksija pojačana su i neobično ubrzana. Na primer, dugo odlagana skupština Koalicije umerenih rasa napokon se sastala, sa iznenađujuće sažetim dnevnim redom, koji se sastoji od samo jedne tačke, koja glasi: "kako suzbiti pomahnitale ambicije nekih fanatičnijih galaktičkih klanova". Ova skupština izostavila je sve pripremne formalnosti, tako da bi se čak moglo dogoditi da uloži zvanično upozorenje kod Ratnog instituta, pre isteka ove tanitske godine. Samo jednu godinu posle toga moglo bi početi prikupljanje svih njihovih bojnih flota.

Osim ove Koalicije, i nekoliko drugih koalicija ili labavih konfederacija 'umerenih' klanova počelo se aktivirati. Ako se ova njihova žurba nastavi, i ako ne bude još jednom ohlađena i odgođena veštinama soroske diplomatije, bio bi to nezapamćeni slučaj brzog, akciono konkretnog delovanja ne-zelotskih delova oksidruštva.

Naravno da će to biti daleko prekasno za spasavanje Zemlje, ali, moglo bi možda dovesti do spasenja nekih grupica preživelih Zemljana, ako takvih bude.

(3) Već pola tanitske godine niko nije prijavio da je igde viđen zvezdani brod sa posadom Delfina. Ako se dogodilo (ali je verovatnoća za to veoma mala) da su begunci preneli svoje blago u neko idealno neutralno pribežište, ili da su dokazali bezazlenost toga što imaju, moguće je da će doći do popuštanja napetosti pre nego što izbije opšti rat širom kiseoničke civilizacije. Time bi, naravno, bili stvoreni uslovi da se opozove naša sadašnja kladionička politika, koja se, kao što znate, zasniva na principu 'plati pa prati' odnosno na obaveznoj uplati cele sume u gotovini odmah.

(4) Međuzvezdani saobraćaj, a naročito transport robe, koji je već bio narušen 'brazdačkom krizom', u poslednje vreme je ozbiljno poremećen zbog 'uznemirenih uslova' na svim interspacijalnim nivoima. Kod barem trideset najvažnijih transfernih tačaka zapaža se prenaprezanje niti. Instituti ovo pripisuju navodnim 'abnormalnim vremenskim prilikama u hiperprostoru', ali ima glasova da bi to mogao biti još jedan predznak velikih promena.

(5) Nastavlja se bujanje socio-religijskog fanatizma, uključujući i naglo povećano zanimanje za kult Ifni. Ovo je loše delovalo na biznis kladioničara i organizatora lutrija širom Pet galaksija. Pošto sad imamo povećane troškove (jer moramo braniti naša sopstvena naselja od napada militantnih predeterminista), morali smo povećati učešće firme to jest udeo organizatora u zahvatanju iz nagradnog fonda koji nastaje uplatom od svih igrača u svim opkladama.

Dakle, čak ni saentski kladionički sindikat ne može nastaviti posao kao obično, suočen sa predskazanim Vremenom promena.

Hari

O-ou, pomisli on; ovo će biti džombasto.

Isključi računar, da u tranziciji ne bi došlo do pregorevanja računarskih elektronskih kola. Oklopne ploče naglo se, sa oštrim zvukom, zaklopiše preko spoljašnje strane svih prozora. Hari priteže oko svog tela bezbednosne kaiševе. Bio je, sada, spreman za preskok u jednu drugačiju, odavno 'pod zabranom pristupa', oblast E prostora.

Tako mi i treba kad se ja javljam dobrovoljno, pomisli on; Verkvин je rekao da je ovo 'specijalna' misija ali što dalje idem sve više mi se čini da je samoubilačka.

Neko vreme činilo se da se ne dešava ništa. Njegovi službeni instrumenti bili su neupotrebljivi ili su radili nepouzdanо, pa je Hari gledao uglavnom u svoj mali verimeter, amaterski napravljen. Sastojao se od jednog origami labuda koji je drhtao navrh igle načinjene od čistog metala sastruganog neposredno sa površine neke neutronske zvezde. Tako je bar tvrdio onaj ulični prodavac od koga je Hari to kupio na bazaru u Kazkarku. Samo jedno parče hartije, ispresavijano umetnički tako da liči na labuda... koji se malčice trza, i širi i skuplja, na toj igli. Harijev um mogao je sad samo da nagađa šta se dešava oko malenog broda/stanice. Ali znao je da se tamo, napolju, objektivnost sada sasvim rastopila.

Nervoznim šakama grebuckao je kroz krzno na vratu i prsima. Papirni labud je drhtao kao da se pokušava prisetiti kako da poleti...

Naglo osećanje poniranja. Harijev pun želudac pokuša da odskoči tačno za toliko uvis. Zatim nekoliko oštrih udara, a onda žestoko ljuljanje, kao u čamcu na talasima u žestokoj oluji. Hari oberučke čvrsto dohvati rukonaslone. Bezbednosni kaiševi mu se usekoše jako u kožu pleća i stomaka.

Jedna posebna vrsta drhtaja prođe kroz pod ispod Harijevih bosih stopala: znao je da se realitetno sidro automatski izbacilo. A to je bio drhtaj, i zvuk, koji para nerve, jer ta automatska mera bezbednosti stupala je u dejstvo samo kad je situacija toliko kritična da svi ostali bezbednosni mehanizmi mogu svakog trena otkazati. Dešavalo se da samo zahvaljujući tom sidru izviđački brod odoli vetrovima nasumičnog kauzaliteta, koji bi ga mogli prevrnuti i baciti na hridi nematerijalnog probabiliteta... pri čemu se i izviđačevo telo pretvori u nešto što ne bi želelo da bude.

Zato je realitetno sidro pomagalo... ponekad.

Kamo sreće, pomisli on, da mogu ovde upotrebiti makar jednu TV kameru; pa, da makar virnem šta se to dešava napolju.

Ali, iz razloga koji su i najvećim mudracima Pet galaksija ostali nedokučivi, samo živa bića mogu da vide išta u E prostoru, i to samo lično, bez ikakvog posredovanja, pa i to uvek uz veliku opasnost po sebe.

Na sreću, baš kad je Hari ozbiljno pretpostavio da će se njegov poslednji pojedeni obrok pridružiti posudu i priboru za jelo na podu, trzaji se počеше smirivati. Posle samo nekoliko sekundi svedoše se na blago njihanje.

Hari opet baci pogled na improvizovani verimeter. Papirni labud izgledao je čvrst... mada je na oba krila imao neke sasvim nove, složene nabore koji, koliko se Hari mogao setiti, ranije nisu bili tu.

On oprezno otkopča kaiševе i ustade. Pođe napred, šireći ruke da bi u slučaju nekog potresa imao bolju ravnotežu, priđe prednjem prozoru, i podiže jednu traku 'venecijanske roletne' samo malo.

Odskoči prestravljeno.

Brodic se njihao - bez vidljive potpore - iznad praznine, provalije; dole su se širili prostrani predeli i daleki vidici.

Hari proguta knedlu, što nije bilo lako, pa priđe da pogleda još jednom.

Njegova tačka gledišta, to jest njegova stajna tačka, njihala se polagano u levu stranu, pa u desnu, kao klatno; imao je dakle perspektivu obešenog čoveka. Zato je njegov pogled nesigurno lutao preko ogromnih prostora, horizonata, nedogleda, a sve to sa vrtoglave, ogromne visine. Iza svega toga, u maglama naj-daljina, mutno su se naslućivali obrisi nekih gigantskih kula, simetričnih, čije su bočne strane bile glatko-okomite.

Hari je nastavio da diše tek kad se uverio da mu se one ravnice ispod ne primiču. Nije imao osećaj da pada. Nešto ga je, dakle, održavalo na ovoj ogromnoj visini.

Bilo je vreme da ustanovi šta. Poče da obilazi svoju osmatračku sobu, i da proviruje redom kroz sve žaluzine. Kroz onu sasvim pozadi najzad vide šta sprečava kobni sunovrat.

Brod/stanica visio je na samo jednom, blistavom vlaknu, koje se pružilo uvis iz jednog otvora na trupu. Hari nikad ranije nije primetio taj otvor. Ali vlakno je bilo na pojedinim mestima plavo, a ti plavi delovi bili su raspoređeni na karakterističan, poznat način, što je govorilo da to mora biti realitetna kotva... koja se ovog puta pokazala izrazito svrsishodnom.

Drugi kraj te 'niti' bio je daleko iznad stanice, i videlo se da je zakačen za sam rub neke ravni koja se pružala horizontalno, na desno. Poluravni, zapravo, jer levo od Harija nije je bilo, nego se tamo otvarao samo dopunski, ogroman zev plavog neba. Ali naslućivalo se da, na mnogo većim visinama, postoje još neke linearne granice, neki rubovi.

Barem se stanica nije mnogo izmenila u svom fizičkom izgledu tokom ovog putovanja. Visoke metaforične noge, nalik na štule, visile su ispod jajastog trupa, i lagano se njihale zajedno s njim iznad ambisa. Ali, vidljivost je bila nekako poremećena. Hari protrlja oči, ali problem nije bio u njima. Iz nekog razloga, sve se kroz prozore videlo nekako nerazgovetno. Na primer, Hari nije uspevaao da prepozna one najudaljenije predmete, te kule ili div-planine, ali uporno mu se nametao utisak da bi trebalo da ih prepozna, i da imaju neke veze sa plesnivim mirisima njegovog detinjstva.

Ovaj predeo nije ličio ni na šta što je Hari ikad igde video, počev od dana kad su mašine za utvrđivanje 'profila ličnosti' odabrale baš njega da bude prvi Šimpanza koji će poći na obuku u Navigacioni institut. Znao je da ne vredi da se obrati ma kom brodskom računarskom programu za pomoć u tumačenju ovih prizora.

"Taj region E prostora, gde ćeš se sada zaputiti, veoma retko posećujemo, a za to imamo i te kako razloga", rekao mu je Verkvin pre polaska. "Mnoge odlike koje pokroviteljske rase snažno nameću svojim štićenicima, kao što su stabilnost, racionalnost, trezvena orijentacija ka poželjnim ciljevima, veoma su štetne i opasne u carstvu gde i sam pojam predvidljivosti nestaje."

Hari, razmišljajući sada o tome, odmahnu glavom. "Pa, ne mogu reći da nisam bio upozoren."

Okrete se levo, ka sredini nevelike prostorije, i naredi: "Pilot mod."

Sa tihim 'pop!' zvukom, dobro znano iskošeno malo slovo 'p' se materijalizovalo u blizini.

"Na raspolaganju sam tvom, Harvi."

"Hari, zovem se Hari", ispravi ga on, već ko-zna-koji put, i uzdahnu. "Nisam dobio agorafobiju slepe mrlje; prema tome, zašto ne bi roletne bile podignute sasvim."

Brod posluša, a Hari se malo trže videći koliko su boje čudno pomešane, mada sve ublažene izmaglicom.

"Hvala", reče on. "A sada bih zamolio da obaviš jedno malo skeniranje da bismo ustanovili možemo li kroz ovaj metaforični prostor leteti."

"Proveravam."

Usledilo je dugo ćutanje. Hari je držao prste prekrštene, za taličnost. Kad možeš leteti, kretanje je toliko lakše... osobito ako je brod na početku misije okačen o konopac tako da ispod tebe zjapi nekoliko kilometara praznine. Pričinjavalo mu se da čuje kako računar škljoca i zujka, uključuje svaki motor redom ali samo malčice, neprimetno, da bi ustanovio koji će i da li će raditi, a koji je nekoristan ili čak opasan. Posle nekog vremena ovo 'italik-p' u vazduhu, nastavljajući da se okreće oko sebe, saopšti zaključak.

"Izgleda da je neka vrsta letenja moguća, ali ne uspevam da ustanovim koja. Nijedna od alaforskih tehnika u mojoj memoriji neće to uspeti. Moraćeš da smisliš nešto originalno."

Hari slegnu ramenima. Baš to je bio jedan od glavnih razloga što su ovde poslali njega, a ne nekog drugog.

"Jesi li pronašao našu zonu osmatranja?"

"Osećam jednu uzanu cev normalnog prostora ne mnogo daleko od nas, mereno figurativnim jedinicama", reče kompjuter. "Trebalo bi da vidiš, subjektivno, jednu aveniju svetlosti negde 'dole'... u četvrtom kvadrantu."

Hari ode do naznačenog prozora i pogleda dole. Oblici ogromni, ali mutni.

"Hmmm, da, mislim da vidim", reče on. Opazio je liniju, bledu ali ipak svetleću. "Bilo bi nam pametno da se postavimo nekako bliže."

"Ako ti nađeš načina da to postignemo."

"Da", reče Hari Harms. "Ta sitnica."

Poče nervozno provlačiti prste kroz kratko krzno na svojoj donjoj vilici i na temenu glave. Priseti se koliko je već vremena prošlo od poslednjeg dobrog sređivanja njegovog krzna. Dok je bio na Horstu, gde su on i njegovi preuzzeti roditelji bili jedini Šimpanzi na celoj planeti, mislio je da samo treba redovno da pere krzno, da bi uklonio prašinu koja se tako uporno i neprimetno uvlači u njega. Tek u doba školovanja na Zemlji saznao je kakvo je to sibiritsko zadovoljstvo kad neko drugi, ili nekoliko drugih, glade i pročešljavaju, četkaju i pomalo vuku tvoje krzno, potežu korenčiće na baš-onaj-pravi način, tako da folikule maltene 'vrište' od zadovoljstva. Gledajući unazad na te dane, on zaključuje da je upravo topli fizički dodir uzajamnog sređivanja dlake ono zbog čega mu najviše nedostaje njegov, šimpanzovski rod.

Na žalost, njegove tadašnje partnerke bile su jako brbljive. Pričale su, ogovarale, prepričavale i nagvaždale o svemu i svačemu, pa baš i o svačijim ličnim stvarima - a Hari se u takvim diskusijama uvek osećao nelagodno. Njegova zatvorenost je na zemaljske Šimpiki ostavljala utisak kao da je on nadmen, maltene kao da prezire sve njih, dok je Hari, međutim, smatrao one brinu tuđu brigu. Zato je uvek ostajao donekle 'stranac', nikad se nije stvarno integrisao u neki od tih studentskih kružoka za uzajamno sređivanje krzna.

Znao je, sada, da su ovakva razmišljanja... odugovlačenje. Ali, nije znao kako da pristupi poslu.

"Znači, tebe su uznemirile te glasine o neuobičajenim zaobilaznim putanjama u hiperprostoru, i o uznemirenosti mnogih transfernih tačaka", glasio je Verkinov odgovor pre nekog vremena, kad se Hari vratio sa svoje prethodne misije na Karkaet i počeo postavljati pitanja. "Te pojave su znatno izvan tvoje nadležnosti. Ali, po svemu sudeći, sticajem nekoliko faktora, došlo se do situacije da je potrebno poveriti istinu, o tome, tebi."

"Dozvoli da nagađam", reče Hari. "Poremećaji su toliko jaki da se primećuju čak i u E prostoru."

"Tvoje naslućivanje je pronicljivo", saglasio se tad Verkin, i kljunom 'klepnuo' na način koji je trebalo da znači, na galaktičkom drugom, 'znak interpunkcije sa odobravanjem'. "Vidim da angažovanje tebe za ovaj posao nije bilo kockanje unapred osuđeno na propast, nego je, naprotiv, bilo dokaz o mom dubokom uvidu, čime je dokazano koliko sam ja od koristi ovom Institutu, i koliko zaslužujem brzo unapređenje."

Polaziš na sledeću patrolu kroz jedan zapeta tri standardna dana."

Pošto je trebalo još i podneti kompletan raport, i primiti sve nove instrukcije, Hariju je zapravo ostalo vremena dovoljno samo da se istušira i da odspava jednu noć, ali dobro, u svom ležaju u baraci. A baš se nadao da će ostati na odmoru mnogo duže. Na bazaru je postojala i jedna maserka iz rase Foruni. Ta mlada ženska je instinktivno razumela mišićno-skeletne sisteme drugih rasa, tako dobro da je umela bolje nego iko opustiti mišiće duž njegove kičme... Ali, tu se sad ništa nije moglo.

Nervozno je pročešljavao prstima krzno na donjoj vilici. Jedna dlaka zapade u pukotinu na iskrzanom rubu nokta. Hari se trže: to je zabolelo. Zagleda se izbliza u iščupanu dlaku.

Dobra je stvar, pomisli on, što dlaka na licu Šimpanze ne raste sve više i više u dužinu, kao kod ljudskih muškaraca koji se ne depiliraju. Na Horstu je bilo nekih šamana iz tog, tamošnjeg ljudskog naroda, takozvanog naroda Probšer, koji su puštali bradurine dugi niz godina, takoreći sve do zemlje...

Hari žmirnu, uviđajući šta njegova podsvest pokušava da mu kaže. Okrete se brzo i ode do zadnjeg prozora, uz koji pritisnu lice. Zurio je pomno u kabel prošaran plavom bojom. Samo o tom jednom kabl stаница visi nad provalijom i njiše se lagano. A kabel se pruža u visine, u visine, toliko da u njima i nestaje; ali vidi se da je usmeren ka rubu jedne daleke horizontalne ravni.

"Pilote", reče on. "Da vidimo da li je moguće povećati pseudodužinu ove kotve koja nas spaja sa realnošću. Možemo li odmotati još tog kabla?"

"Već je odmotan do kraja", stiže odgovor.

Hari Harms opsova. A bila je lepa ideja...

"Ej, čekaj malo", reče on. "Nemoj me shvatati sasvim bukvalno. Ako ne može da se odmoti, možda može malo da se zagolica na neki način, a? Možda postoji neki drugi način da mu se promeni dužina. Recimo da se istegne, ili da poraste."

Znao je da se izrazio nejasno, ali, fleksibilno razmišljanje ponekad se i sastoji u istraživanju nejasnih rubova neke ideje.

"Pokušaću, pa ću ti reći kakav je rezultat", reče računar.

Svakojaka tiha brujanja i zujanja počese da se smenjuju... onda brod/stanica pade u dubinu, ispod Harijevih nogu, sasvim neočekivano; ovo poniranje trajalo je kratko, i brzo se zaustavilo, ali bilo je dovoljno da u Harijevim prsima nastane još jedna erupcija

strave, da se on u tom kratkotrajnom bestežinskom stanju zatetura i prestravljeno uhvati za komandnu fotelju, i da njegov stomak izvede još jednu 'akrobaciju' negde ispod grla.

"D-d-d-d-d..." pokuša Hari da izgovori. "Dakle?"

"Izgleda da ovdašnji zakoni topologije dozvoljavaju široki raspon fleksibilno-konformalnog mapiranja. To u praksi znači da se kabel može istezati praktično do ma koje dužine, bilo kojom željenom brzinom. Čestitam, komandante Harmse. Našao si način da manevrišemo u ovdašnjoj subjektivnoj vertikali."

Hari posumnja da se u tim rečima krije neka ironija, ali, ne znajući da li je to stvarno ili mu se samo pričinjava, odluči da ne obraća pažnju. Bitno je bilo da će iz ove zamke izaći lakše i brže nego iz one sa bananama.

Ipak, znao je da se neće osećati bezbedno dok ne nauči i druga metaforična pravila koja vladaju u ovom regionu E prostora. Jer ovde normalno ni patrolni brodovi/stanice ne zalaze... iz prostog razloga što se, od onih koji su pokušali, mnogi nisu vratili.

"Dobro, onda nas počni spuštati", zapovedi on. "Polako."

Poluravan iznad njih ode u još veće visine i sasvim nestade sa vidika, a 'zemlja' ispod se počeo približavati postojanom ali velikom brzinom. Podsećala ga je na nešto. Ili na neumoljivu prirodu sudbine... ili na voz koji se približava.

Dok je bio na Kazkarku, našao je vremena da se raspita o opsadi Zemlje.

To ne bi trebalo da ga zanima. Pošto je posvetio svoj život Navigacionom institutu, što znači da se u nekom smislu zamonašio, Hari je bio dužan da se odrekne svih ranijih vernosti, a naročito vernosti svome rodu i narodu. Ali malo ko od zaposlenih u Institutu bio je baš tako savršeni kosmopolita, da bi mogao sve svoje prirodne simpatije preneti na tog poslodavca. Većina njih je ipak, povremeno, diskretno, tražila vesti o onome što se dešava u njihovoj staroj postojbini... 'kod kuće'.

Pošto je ulučio priliku, pola sata slobodnog vremena između podnošenja raporta i dobijanja instrukcija, Hari je otišao na bazar. U tamošnjoj vrevi našao je jednog prodavca iz rase Le4'2vo koji je primio Harijevu izdašnu napojnicu i poveo ga u jednu sobicu obloženu osmijumom; unutra se nalazio tajni, dobro skriveni priključak na galaktičku Biblioteku.

Začas su našli tu temu - koja se izdigla za tri kategorije značajnosti, od kad ju je Hari poslednji put potražio - u rubrici 'glavne vesti, kvazidanašnje'. To najnovije što se moglo doznati o zbivanjima u galaksiji Drugoj bilo je grozno.

Zemaljske snage i njihovi malobrojni saveznici bili su prinuđeni da se povuku iz kanaanskih naseobina... u kojima je neki soroski admiral uspostavio privremenu vladu.

U toku je bila i invazija na divni svet delfina, Kalafiju. Jednu trećinu te planete, pokrivene vodom, okupirali su združeni odredi jedne frakcije takozvanog Bratstva noći, a druga frakcija tog istog bratstva ogorčeno se borila da 'oslobodi' i ostatak.

Zemlja je ostala u čvrstom obruču snaga daleko nadmoćnih, koje su mogle odavno potući i Zemljane i njihove saveznike Timbrimije i Thenanijance, da se nisu stalno sukobljavale između sebe. Pa i tako, kraj se očigledno primakao.

Hari vide i pridodatu vesti da je majušna zemaljska kolonija na iznajmljenoj planeti Horst pala pod okupaciju užasnih Tandua.

Ledeni trnci spustiše mu se niz kičmu. Ni pomena o nekoj evakuaciji. Možda su Marko i Feliciti uspeli da pobegnu sa nekom grupom antropologa. Ali Hari je bio, nekako, skloniji verovanju da nisu. Ne bi to ličilo na njegove roditelje; suviše su oni opsednuti poslom. Najverovatnije su ostali, zaneti uverenjem da tuđinski osvajači neće dirati dvoje naučnika koji se bave nemilitarnim istraživanjem.

Ali, čak i ako su pobešli građani galaksije, tehničari i teraformatori, ljudski urođenici sigurno nisu. Jer to su zaostala plemena, kojima je dodeljen mentalni status 'razumnih na probu', što su oni iskoristili kao dozvolu za bekstvo od strogih zahteva modernog društva. Upustili su se u eksperimentisanje sa nebrojenim drugačijim sistemima organizovanja društva, često imitirajući neku životinjsku vrstu odabranu da bude totem. Neki od tih Ljudi su nastojali da žive kao pčelinje društvo, u matrijarhatu sa jednom kraljicom na vlasti. Drugi su nastojali da žive kao čopor vukova ili lavova. Neki su se vratili čudnovatim vrstama braka, kakve se danas mogu naći uglavnom samo u romanima iz pred-kontaktne epohe. Zajednički naziv za sve te ljude bio je: Probšeri. Većina Probšera lunja po toj planeti podeljena u malena plemena koja se nimalo ne zanimaju za tehnologiju niti za galaktopolitiku.

Plemena koja će biti samo bespomoćno meso pred ratobornim grabljivicama kao što su Tandui.

Bežeći iz tog ćumeza, Hari je nastojao da izbriše ove informacije iz svog uma. Uskoro će se pobednici, vanzemaljci, gložiti oko poslednjih 'kostiju' preostalih od uništenih Zemljana i celog zemaljskog klana. Pošto se neutralna vladavina već uveliko raspada širom pet galaksija, verovatno će biti lako izdejstvovati kod Instituta za Uzdizanje dozvolu da Ljude, Šimpanze i Delfine neko usvoji. Te tri

rase biće ratni plen, pripašće nekome, verovatno svaka po jednoj od pobedničkih rasa. Predstoji tuđinsko genetičko i društveno 'rukovođenje' koje će trajati sto hiljada godina.

Osim ako, 'pukim slučajem' svi Zemljani budu pobijeni... navodno u 'haotičnim ratnim prilikama'. Takve stvari su se i ranije dešavale u ratovima, naročito kad rat izgube neka 'vučja deca', rasa koja tvrdi da se uzdigla do sapijentnosti bez ičije pomoći. U ovom slučaju takva rasa su Zemljani; oni gube; i pravo je čudo da nad njima još nije izvršen genocid.

Dobro, pomislio je Hari, bar su gorile bezbedne. Thenanijanci će biti dobri gospodari... ako, već, moraju postojati gospodari.

Pitam se kakva će pogodba biti na kraju sklopljena, ko će dobiti nas, Šimpanze?

Hari je tada napravio grimasu, iskezio sve zube.

Možda će se pokazati, rekao je sebi, da stvaramo više problema nego što smo korisni.

Pri ponovnom susretu sa Verkvinom izgovorio je, vrlo brzo, jedno pitanje. "Da li se sve te anomalije i poremećaji u hiperprostoru dešavaju zbog rata za Zemlju?"

Umesto da prekori Harija što pokazuje interesovanje za svoj negdašnji klan, stariji zvaničnik uslužno mahnuo jednim pipkom sa usisaljka.

"Mladi kolega, važno je imati na umu da jedna od velikih pretnji u mentalnom životu sapijentnih bića jeste egoizam - tendencija da se svi događaji sagledaju u kontekstu sopstvene ličnosti ili svoje rase. Prirodna je tvoja percepcija da se čitav univerzum okreće oko nevolja tvog negdašnjeg klana, koji je, inače, zaista malen i malo značajan.

E, sad, ja ću priznati da nedavni događaji kao da potvrđuju istinitost te percepcije. Saopštenje da su pronađeni ostaci Praotaca samih, njihove relikvije - da ih je, navodno, na nekom tajnom nalazištu prikupio onaj neslavni delfinski brod - dovelo je do otvorenog ratovanja između nekih od inače najratobornijih kiseoničkih klanova. Mnogi trgovački putevi postali su neprolazni zato što su lokalne snage preotele kontrolu nad transfernim tačkama. Međutim, veruj mi da su protoci energije, oslobođeni u svim dosadašnjim bitkama, premaleni da bi uticali na osnovne kosmičke spojne linije."

"Ali vremensko podudaranje!"

"Pomešao si uzrok i posledicu. Gnev i očajanje sada uskovitlani oko te vučje dece nagomilavali su se iz sasvim drugih razloga, već odavno, mnogo vekova pre nego što su Ljudi nabasali na našu civilizaciju. Još od epizode Fututhun, mir se u Pet galaksija održavao jedva, sa velikom nervozom, uglavnom zahvaljujući velikom strahu, a ratoborne nacije spremale su se ubrzano za sledeću fazu. Na nesreću po tvoj matični svet, vremena su izuzetno nezgodna za slučajni izlazak jednog naivnog novog naroda na zvezdane staze."

Hari je trepnuo nekoliko puta, a onda rekao: "Govoriš o Vremenu promena."

"I te kako. Mi u Institutima znamo već skoro milion godina da se primakla nova era velike opasnosti i velikih narušavanja poretka. Jedan od znakova toga je povećana zapaljivost u odnosima između kiseoničkog i vodoničkog reda života. Drugi takav znak bile su epizode nekontrolisanog, eksponencijalnog razmnožavanja u mašinskom redu života - što je zahtevalo drakonske, najsurovije mere suzbijanja. A među klanovima u Pet galaksija, jačanje verskog fanatizma."

Hari se prisetio prozelita koji su onako vrveli po avenijama Kazkarka i propovedali različite opskurne verzije prastarog proročanstva.

"Ma to su praznoverja i gluposti", progundao je.

Na njegovo iznenađenje, Verkvin se saglasio, što je pokazao jednim naglašeno jakim zaklapanjem kljuna.

"Ono što je najbučnije prisutno, ne mora biti karakteristično za stav većine", reče on. "Većina vrsta i klanova raspoložena je, i danas, u prilog politike 'živi i pusti i druge da žive'. Oni razvijaju neke svoje putanje ka mudrosti, i dopuštaju sudbini da stigne kad stigne. Koga je briga da li će se Praroditelji ove civilizacije vratiti u telesnom obliku, ili samo u duhovnom, ili će se remanifestovati u genomu neke nevine pred-sapijentne rase? Nek se alijanse fanatika tuku do smrti oko takvih razlika u dogmi. Većina kiseonikaša naprosto želi da nastavi svoj sopstveni napredak prema prosvetljenju, postojano. Pre ili kasnije, svi odgovori će biti pronađeni, kad se svaka rasa pridruži svojim precima i pokroviteljima u povučenosti... a onda i u transcendentnosti... što je put koji vodi kroz sveopšti Zagrljaj plima."

Eto, opet to osnovno uverenje, pomislio je Hari tada; uverenje koje leži u samom temelju gotovo svih galaktičkih religija. A to je, da spasenje mogu postići samo vrste, nikako pojedinci.

Jedini izuzetak bio je onaj misionar Skiano, onaj na čijem ramenu je stajao papagaj. Taj Skiano je predlagao sasvim suprotnu tačku gledanja. Bila je to prava, 'jaka' jeres.

"I tako, mladi kolega", dovršio je Verkvín, "ti pokušaj sebi dočarati kako je uznemiravajuće to bilo, i za fanatike i za umerenjake, kad su tvoji nepametni rođaci Delfini emitovali slike koje su značile da brodovi Praotaca lebde u jednom od najpravilnijih područja galaktičkog prostora vremena! Implikacija tog prizora bila bi, da je netačno samo jezgro verovanja gotovo svih kiseon..."

Hari je, tada, vrlo dobro pazio šta će njegov pretpostavljeni reći. Ali, na nesreću, uleteo je neki Verkvínov asistent, panično javljajući da se raspada još jedna transferna tačka, i to u galaksiji Petoj, u sektoru Gorgol. Najednom Verkvín više nije imao vremena za apstraktne diskusije sa osmatračima-početnicima. U opštoj žurbi, Hariju rekoše da će ostatak instrukcija dobiti u nekoj drugoj kancelariji. Zato nije stigao da postavi staroj zmiji pitanje kakvo je to 'samo jezgro verovanja' kod kiseoničnih rasa, kad je moglo biti jednim Brazdačevim otkrićem toliko narušeno.

Napokon se brod/stanica spustio na 'zemlju'.

Površina je bila prilično mekana. Visoke tanke noge njegove letelice dočekale su se bez nekog oštrog potresa.

Pa, do sad je dobro, reče Hari Harms sebi; ovo tle me nije progutalo. Niti se sjatio roj parazitnih memskih organizama da okupira moj um, ili da mi proda neku robu koja se već eonima ne proizvodi.

Hari je naročito mrzeo takve napade.

Podozrivo je osmatrao ravnice na kojoj su rasli nebrojeni valjci, mnogo manji od broda, nekako mlitavi i paperjasti. Izgledali su kao kaktusi, vitki ali prilično klonuli, često naslonjeni u grupama jedni na druge. Prostirali su se dokle god je Harijev pogled mogao dosegnuti. On dohvati ručne kontrole i pomače jednu nogu broda/stanice, koja malo ćušnu, zapravo ritnu najbližu gomilu toga, a onda je i nagazi. Te 'biljke' se gnjecavo pokoriše pritisku. Ali kad se mehanička noga sklonila, počеше polako da se vraćaju u svoj prvobitni oblik.

"Možemo li sad da namotamo realitetno sidro nazad u brod?" upita on kompjuterskog pilota.

"Nema potrebe. Već je namotano, i leži u svojoj pregradi."

"Pa onda šta je ono?" reče Hari, pokazujući prstom prema naizmjenično-plavom kablju koji se i sad dizao vertikalno u nebesa.

"Ta metafora, slična konopcu, postala je polupermanentna struktura. Možemo je ostaviti tu gde jeste, ako želiš."

Hari se zapilji uz taj zategnuti 'konopac', trljajući donju vilicu.

"Da, pa dobro, mogao bi nam to biti izlaz u slučaju nekog hitnog povlačenja. Ti samo dobro upamti gde je, i, krećemo."

Osmatrački brod/stanica pođe napred, čvrstim koracima, preko ravnice paperjastih stubića. Hari se za to vreme šetkao od prozora do prozora, nervozno gledajući tamo-amo i pitajući se kad će se i kako početi da manifestuje ta mnogo pominjana ubitačnost ove oblasti.

Dvadesetak nemejljivo visokih kula uzdizalo se negde iza horizonta. Neke od njih davale su utisak da su u obliku krsta, ili pravougaonika, ili ovala. Hariju se učini da su raspoređene sa nekom određenom pravilnošću, postrojene.

Posle nekog vremena shvatio je da nejasnoća u gledanju nije posledica nikakve 'izmaglice' nego je kvar u samom pojmu gledanja; u ovom svetu jasan vid bio je moguć samo izbliza.

E baš fino, reče Hari sebi; samo mi je još to trebalo. Delimična slepoća, u jednom prostoru gde realnost može bukvalno da ti se prišunja s neke strane i da te ugrize.

Trebalo bi da stigne, ne mnogo dugim marširanjem, do mesta gde je video cev realnog prostora, takozvanu 'aveniju'. Naredi mašini da hoda brže, pa još brže. Zapatljane paperjaste 'biljke' pod nogama njegovog broda nisu mnogo ličile na travu Horsta, njegove rodne planete, niti su se njihale na vetru, ali su ga ipak, iz nekog razloga, podsećale na Horst, na tamošnju testerastu travu, na beskrajne stepe gde se nebo puno prašine pali svake zore kao difuzna buktinja, bolna za oči. Takve predele njegovi preci su osmotrili, šmrknuli prezrivo, i vratili se na drveće, pre mnogo miliona godina, na Zemlji. Postupili su razumno, naime, užareno nebo i travu koja seče kožu prepustili su nekom drugom, svojim rođacima idiotima... primatima koji nisu umeli ni da se sklone sa podnevnog sunca, a od kojih su kasnije postali ljudi, a zatim Ljudi.

Prema podacima iz velike galaktičke Biblioteke, Horst je svojevremeno bio prijatan svet, sa bogatim, raznovrsnim ekosistemom. Ali pre mnogo milenijuma - mnogo pre nego što su Zemljani samostalno napravili svoje prve svemirske brodove i pukim slučajem

nabasali na galaktičku civilizaciju - nešto strašno se dogodilo mnogim planetama u sektoru Tanit. Po drevnom kodeksu Praotaca, prirodni ekosistemi su svetinja, ali i civilizaciji Pet galaksija događaju se, ponekad, omaške. Na primer, u takozvanoj 'epizodi Fututhun' opustošeno je nekoliko stotina planeta, zato što su po njima povrveli gramzivi kolonisti čije ponašanje je bilo veoma kratkovidno.

Posle te epizode usledila je predvidljiva reakcija, klatno je otišlo previše na onu drugu, suprotnu stranu: odanost 'istinitoj stazi Praotaca' dostigla je manijačke razmere. Takođe i uzajamno prebacivanje krivice za nastalu štetu.

A koja je staza istinita? Nekoliko milijardi godina dovoljno je da izblede i najpomniji čuvani podaci. Šum se uvlači u njih, eonima, i na kraju ne ostane gotovo ništa. To se i dogodilo sa zaveštanjem rase, sada mitske, koja je ovu civilizaciju započela. U nedostatku činjenica, nabujala su nagađanja. Umesto vladavine dokaza, nastupila je vladavina dogme. Umerene države nastojale su da ublaže neprijateljstva između fanatičnih vojnih saveza čija preterana reakcija na epizodu Fututhun je sada pretila da izazove drugačiju vrstu katastrofe.

U ovu delikatnu ravnotežu banuli su Zemljani. U prvi mah bili su samo smešni i zabavni: vučići koji prave grešku za greškom. Komično olakšanje. Pošto nisu ništa znali, i pošto im je nedostajala veština ophođenja, naljutili su (prvo Ljudi, a zatim i njihovi štice) neke velike klanove, koji su sada smatrali da je za njih uvredljivo već i to što Zemljani uopšte postoje. Štaviše, pošto su pre Kontakta izvršili Uzdizanje šimpanza i delfina u Šimpanze i Delfine, Ljudi su morali biti odmah klasifikovani kao pokroviteljska rasa, a time su stekli i pravo da iznajmljuju planete i naseljavaju ih... pravo koje mnoge druge rase, daleko starije, još nisu stekle nego će na njega morati da čekaju još dugo.

Konsenzus u Pet galaksija je bio: "Dobro, ali onda neka se ti Zemljani pokažu i dokažu prvo na upropašćenim planetama." Ako uspeju vratiti u život biosfere koje su već katastrofalno 'rasturene', mogli bi kasnije iznajmljivati svetove kudikamo poželjnije. Zato su Ljudi i njihovi klijenti prionuli na teški trud na Atlastu, Gartu, pa čak i na sirotome Horstu, i time počeli sticati (uprkos mnogim gundanjima) ugled kao menadžeri planeta.

Ali i za to se moralo platiti na neki način.

Pustinjski svet te izmeni, pomisli Hari Harms, sećajući se Horsta. Obuze ga najednom tuga, iz nekog razloga. Siđe u kuhinju svog broda/stanice, pripremi obrok, i donese ga gore u osmatračku prostoriju. Jeo je polako, a beskrajno prostranstvo mlitavih paperjastih stubića odmicalo je ispod brodskih nogu. Pitao se otkud mu osećanje da mu je to 'rastinje' odnekud poznato.

Njegove misli odlutaše opet na Kazkark, do onog pripadnika rase Skiano koji je, noseći papagaja na ramenu, propovedao nekakvu svoju čudnu jeres zasnovanu na uverenju da je Zemlja sveto mesto čije će patnje otvoriti put spasenja za celu vasseljenu.

"Zar ne vidite paralele?" govorio je taj. "Baš kao što su Isus i Ali i Velečasni Feng morali da se žrtvuju, da postanu mučenici, da bi ljudske duše mogle biti spasene, tako i gresi svih kiseoničnih oblika života mogu biti sprani samo ako se na žrtvu prinese nešto dragoceno, nevino i jedinstveno. A to će biti tvoj matični svet, o šimpanzovski brate moj!"

Harija takva 'počast' nije osobito oduševila, što on i reče. Osmatrao je, dok je to govorio, putanje kojima bi se mogao provući kroz gomilu i pobeći. Ali Skiano nije posustajao, naređivao je svom vodor-uređaju pojačan rad, tako da se svako prigušeno sjaktanje svetlosnih signala iz Skianovih izražajnih očiju pretvaralo u jako bučan prevod, koji je treštalo Hariju u lice.

"Predugo su sapijentna bića prošlošću okovana bila - legendom o Praroditeljima! - mitologijom koja nudi spasenje rasama, a pojedincu ništa! Svaka rasa meri svoj napredak po tome koliko se uzdigla na lestvici Uzdizanja - od štice do pokrovitelja, pa onda do plemenitog povlačenja, i najzad u nežni Zagrljaj plima. A na tom putu, koliko se hiljada milijardi pojedinačnih života žrtvuje? A svaki je bio unikat, svaki dragocen. I svaki od njih je temporalna manifestacija jedne besmrtno duše!"

Hari je znao da to signalno svetlucanje u očima jeste prirodni način govora za stvorenja te rase. Ipak, davalo je čudan utisak dodatne strastvenosti u govoru, pri svakom gromkom oglašavanju vodora.

"Razmisli o svom matičnom svetu, o Šimpanzo brate naš! Ljudska bića su vučja deca koja bez ičije pomoći, bez Uzdizanja, do sapijentnosti stigoše. Zar to nije jedan oblik devičanskog rođenja? I zar nisu, uprkos porekla tako skromnog, nahrupili na sredinu pozornice, u sjaju i slavi, donevši uzburu i polemiku, sagledavajući stvari koje do tad neopažene ostajahu? Govoreći, štaviše, stvari koje se dotad kazati ne usudi niko?"

Da li vi Zemljani sada stradate zbog svoje unikatnosti? Zbog poruke koja sa tog vašeg divnog plavog sveta struji, iako njemu predstoji da u neposrednoj budućnosti 'na krst raspet' bude? Poruka, ipak, nade - za sve što je živo?"

Gomila slušalaca se brzo povećavala. Skiano uzvi dve ruke ka 'nebu' Kazkarka.

"Nemoj strahovati za svoje voljene, o dete Zemlje.

Tačno je, njima predstoji propast ognjena u danima vrlo bliskim. Ali njihovo žrtvovanje doneće novu zoru svim sapijntnim bićima - pa čak, uistinu, i onima iz drugih redova života! Lažni idoli, koji su u slavu tobožnjih Praotaca dizani, sada razmrskani biće. Navodni Zagrljaj plima biće razotkriven kao prevara, mamac varljivi. Sva srca će se okrenuti, najzad i konačno, veri pravoj, koju vredi slaviti i poštovati.

Ka nebesima svetlim - gde boravi Bog, samo jedan, koji voli sve nas."

Papagaj blistavog perja razmahnu krilima i zakrešta: "Amin!"

Mnogi gledaoci su besnim mrštenjem propratili napomenu da su Praoci "tobožnji". Hariju nimalo nije prijalo da ovaj propovednik tako skreće pažnju svih prisutnih baš na njega. Ako tako nastavi, neko bi mogao postati 'mučenik za veru' odmah, ovde i sada! Činilo se da Skianoa još niko iz ove gomile nije napao samo zbog toga što je skianovska rasa široko cenjena kao uzvišena i dostojanstvena.

Hari pristade, samo da bi smirio situaciju, da prihvati 'misiju' koju mu je Skiano sledećeg trenutka poverio... misiju da bude 'prenosilac poruke' u slučaju, zaista vrlo slabo verovatnom, da na svom sledećem patroliranju kroz E prostor susretne božjeg anđela.

Približno jedan sat kasnije - po subjektivnom brodskom vremenu - u vazduhu ispred Harija (i malo levo od njega) uz tihi zvuk "Pop!" stvori se plavo veliko slovo M.

"Monitorski mod angažovan, kapetane Harmse", saopšti glas, malčice suvoparnim, cepidlačkim tonom. "Sa zadovoljstvom saopštavam da se bližimo aveniji. Sad već može biti osmotrena kroz prednji prozor."

Hari ustade.

"Gde? Ne vi..."

Ipak vide, i odahnu šumno. Iz mutnoće je, pravo ispred broda, izranjala jedna traka mrljaste svetlosti. Avenija je 'legla' na ovdašnje 'zemljište' kao zmija, krivudavo; zmija koja izlazi iz mutnoće na levoj strani ali i odlazi u sličnu mutnoću, desno. Na neki način je podsetila Harija na ono talasavo 'morsko čudovište' koje mu je zaprečilo put na prethodnoj misiji, kad je trebalo izbaviti se iz 'minskog polja' banana. Ali, ono je bilo samo jedno memsko biće - u suštini, jedva nešto više od nečije ekstravagantne ideje, ovlaš otelotvorena misao; dok je ovo bilo nešto sasvim drugo.

Ova avenije nije potpadala pod alaforske zakone E prostora.

Strogo uzev, sastojala se od svega što postoji a nije E prostor.

Zato se i moglo dogoditi da je primeti računar, pomoću kamera.

Tehničari Nav-insta napunili su Harijev brodić paketima instrumenata; namera je bila da Hari te pakete ostavi na podjednakim razmacima duž sjajne cevi, a onda, kad se bude vraćao u bazu, da ih pokupi i donese nazad. U idealnom slučaju, ti podaci mogli bi pomoći Verkinovim ljudima da predkažu kakve će se dalje promene dešavati u hiperprostoru tokom ove sadašnje krize.

On pritisnu jedno dugme i oseti malo podrhtavanje vozila. Prvi paket je izbačen.

Šta sad: poći na levu stranu, i ostavljati pakete tamo, ili na desnu? Nije bilo vidljivog razloga da se odabere jedna a ne druga od te dve alternative.

Ali on se priseti svog drugog posla: ipak, on je oficir, ovde je da sprovodi zakon. Na patroli je, treba da motri na eventualne kriminalne aktivnosti.

"Kompjuteru, primećuješ li ikakve znakove da je neko nedavno prošao ovuda?"

"Skeniram. Uljezi bi morali putovati avenijom, da bi stigli do raskrsnice sa koje jedan put vodi u Petu galaksiju. Ako bi ijedna velika letelica probila ovu cev, ili čak prošla vrlo blizu nje, ostavila bi tragove u vidu talasanja, bez obzira na to kakvog je alaforskog oblika bila u to vreme."

Platforma/brod/stanica pride bliže svetloj magistrali. Hari je u ranijim patrolama imao prilike da vidi avenije, ali samo iz daljine; nikad ovako izbliza kao sad. Činilo se da je ova avenija vrlo uska, u prečniku možda samo dvaput veća od Harijeve letelice. Presijavala se milionima iskrica, koje su bockavo sjale naspram dubokog crnila unutra.

Uzana, zmijska cev neba... prepuna zvezda. I ne samo zvezda. U tom položenom, krivudavom valjku ležala je cela vasseljena Hariju poznata - planete, sunca, svih pet povezanih galaksija istoimene civilizacije.

Malo čudo topologije, koje je moglo ostaviti utisak (na one istraživače koji su ga prvi otkrili, i koji su davno izumrli) da će idealno poslužiti za zaobilaznje relativističkih zakona. Samo treba naći jednu raskrnicu blizu svog planetnog sistema, i drugu blizu svog odredišta. Tehnika za ulaženje u E prostor i izlaženje iz njega dostupna je svakome, opisana je u svakom ogranku galaktičke Biblioteke.

Ali E prostor je vilajet nepredvidljivosti, metapsihološke 'uvrnutosti', pa čak i otelotvorenih apsurdna. Moguće je tom avenijom putovati do željene destinacije veoma dugo, ili veoma kratko. Odnosi i rastojanja tu se neprestano menjaju.

Ako putnik pronađe bezbednu izlaznu tačku, i ako dobro savlada nevolje tranzicije, možda će se naći otprilike na onom mestu gde je želeo da doputuje. Ali, samo pod uslovom da je ikada krenuo sa polazne tačke! Većina razumnih bića mrzi E prostor ponajviše zbog nerazumnog načina kako se u njemu ponaša zakon uzroka i posledice - kauzalitet. Nepažljivima se lako može desiti da stignu ali da se onda pokaže da nikada nisu ni pošli. Stigneš, ali si poništio sebe. Osmatrači kao što je Hari mnogo su se nervirali kad god bi, vraćajući se iz misije, ustanovili da više ne postoje, ili da nikada nisu ni postojali.

Hari je gledao na postojanje E prostora uglavnom sa neodobravanjem - a Navigacioni institut je to sigurno zapisao negde. Sad taj podatak leži zabeležen u 'profilu ličnosti' Harija Harmsa. Ipak, osposobili su ga za ovu dužnost. Valjda su imali neke razloge za to.

Brod je pešačio na levo, duž cevaste avenije, u cik-cak, prateći njeno krivudanje. Ponekad je savijao prednje noge i spuštao se svojim prednjim krajem niže, da bi primakao instrumente nečim sumnjivom, kao lovački pas kad njuška ne bi li nešto otkrio. Vreme je prolazilo. Hari je radio na negovanju svoje vrline strpljenja. Posmatrao je kako čudnovate magline polako promiču pored njega, zatvorene u svoj cilindrični kontinuum.

Jedna blistava žuta zvezda pojavi se sasvim blizu, takoreći na samoj najbližoj površini avenije, jasno vidljiva na pozadini sačinjenoj od crne praznine i obilja manjih zvezda. Činilo se da je tako blizu da bi je Hari mogao, u prolazu, dohvatiti mehaničkom rukom.

Pretpostavljam, reče on sebi, da postoji neka šansa, mala ali ne beskonačno mala, da je to Sunce; šansa da ono lebdi baš u ovom delu kosmosa jeste, recimo, jedan prema milijardu.

Stanica se zaustavi. Veliko koso slovo (B)M kao da se zavrtelo bliže.

"Zapažam talasne tragove bliskog prolaska barem tri broda", reče (B)M. "Prvi je prošao pre možda godinu dana, a drugi, koji je pratio njegov trag, nedugo za njim."

"Potera?" reče Hari. Ovo ga je zainteresovalo. Činjenica da se tragovi mogu jasno razlikovati posle toliko vremena, i da su toliko očuvani, pokazuje koliko je malo onih koji putuju kroz ovaj deo E-prostora... a možda i nagoveštava da tom postupku pribegavaju samo oni koji su u najvećem očajanju.

"A treća letelica?" pita on.

"To je bilo nedavno. Pre samo nekoliko dana, prema subjektivnom trajanju. Ali, postoji još nešto."

Hari nervozno hvata jednom rukom palac druge, pa pušta, i hvata drugom rukom palac prve, i tako naizmenice. "Da?"

"Zatalasanost sugeriše da je tu proletelo biće iz mašinskog reda života."

Hari se mršti.

"Mašina?" kaže on. "U E prostoru? Ma nemoj. Kako bi mogla da se orijentiše? Kako bi uopšte znala da je u..." On odmahnu glavom. "Kuda je otišla?"

"Na figurativnu levu stranu... kao što smo se zaputili i mi."

Hari počeo da tumara po osmatračkoj prostoriji, nervoznim brzim hodom. Od Verkvina je dobio jasna naređenja. Položiti kamere na takva mesta da one mogu iz E prostora zvirati u normalniji, njima vidljiv, prostor; na taj način omogućiti da Navigacioni institut eventualno iz neke nove perspektive sagleda fluks sila koje sada toliko uznemiravaju Pet galaksija. Ali, ali, on je položio zakletvu da će proveravati sve sumnjive aktivnosti...

"Naređenja, kapetane Harms?" reče (B)M.

"Za njima!" Ovo mu je 'ispalo' bez ikakve svesne odluke.

"Žao mi je, moj program ne obuhvata..."

Hari opsova. "Angažovati pilot mod!"

U vazduhu nastade praznina u koju uskoči rotirajuće malo (B)p. Maltene pre završetka te trenutne smene Hari stiže da izbací jedan upereni prst na tu stranu. "Za njima! Tamo! Ako pojurimo mogli bismo ih uhvatiti!"

Platforma se trže i zaokrete desno.

"Aj aj, Huveru. Ide-mooo!"

Hari na ovo nije reagovao čak ni grimasom. Ovaj program ume da nervira, ali nikad se ne ponaša na način štetan po misiju. Čak i Timbrimi, Ifni hvala, znaju da šala treba da ima neke granice. Brod/stanica potrča žustrim osmonogim galopom preko savane paperjastih kaktusoidnih izraslina.

Levo od njega promicala je avenija, svetlucava cev u koju je stalo sve što je stvarno.

Sara

Stvari su se prilično iskomplikovale čim je Brazdač zaplovio kroz zamršaje 'utrobe' transferne tačke.

U susednoj, vodom ispunjenoj sali Ka je šibao perajem svog mišićavog repa, pretvarajući vodu iza sebe u huk bele pene, i uzvikujući: "Gužva! Suvišše je proklete gužve ovde!"

Sara je znala da se to ne odnosi na broj osoba u vodi oko njega, nego na situaciju u tom izuvijanom lavirintu oko broda. Trebalo je naći put kroz zapetljane interspacijalne 'makarone', mnogi od njih spiralno uvijeni, koji su vodili kroz sve moguće dimenzije, kao izobličeni delirijum nekog poludelog dizajnera karnevalskih tobogana.

A u tim i takvim putevima sada je, zaista, bila velika gužva. Tokom normalnog transfera moguće je videti, možda, poneku daleku sjajnu tačku među upletenim 'nitima' i znati da su to drugi brodovi koji su se upustili u isti poduhvat da bi začas stigli od jedne zvezde do neke druge, veoma daleke. Ali sad je bilo kao u nekoj džungli u noći sa bezbroj uznemirenih svitaca: na sve strane upetljane lijane, lišće, granje, a po svemu 'popanule' baš takve svetle tačke, u pokretu.

Čilibarna upozoravajuća svetla neprestano su se palila na kontrolnim tablama, zato što je Ka u poslednjem trenutku uspevao da 'izvrda', da izbegne sudare sa ogromnim brodovima koji su tutnjali Brazdaču u susret ili ga prestizali ili on prestizao njih. Promašivali su se za malo; u nekim slučajevima, instrumenti su pokazivali 'udaljenost nula' a Sara je na ekranima uspevala da vidi, samo na tren, slike tih drugih, zamućene od brzine. Zbog prostornih talasa koji su se vukli iza tih drugih brodova, Brazdač je poskakivao i bacakao se kao nervozan konj. Motori su naizmenice cvileli i urlali, boreći se očajnički za opstanak broda.

Sara začu Džilijanin uzgredni komentar: "Pa nemoguće je da svi ovi beže iz Fraktalnog sveta!"

Nis mašina odgovori na ovo, tonom koji je opet zvučao malo ironično, kao u normalnim vremenima.

"Očigledno ne, dr Baskin. Samo nekih milion brodova trenutno beži iz tog Fraktalnog sveta kroz trajektorije slične našoj, od iste one katastrofe koja je i nas nagnala da se pridružimo njihovom egzodusu. A taj broj, milion, samo je maleni delić ukupne populacije brodova koja sada pokušava da se protisne kroz ovu dimenzionu matricu. Svi ostali, dakle ogromna većina njih, ušli su kroz neke druge transferne tačke, negde drugde. Podaci Biblioteke pokazuju da ovaj neksus prima brodove iz barem stotinu transfernih tačaka koje se, u normalnom prostoru, nalaze razasute po celoj galaksiji Četvrtoj."

Sara žmirnu na pomisao o takvom mnoštvu brodova: mnogo miliona njih. Gotovo svi su mnogo veći od jasnog Brazdača. I svi, Sveto Jaje ih blagoslovilo, pokušavaju navrat-nanos da pobegnu u neki drugi prostor ili u neko drugo vreme.

"A ja mislila da u Četvrtoj nema nikog..." promuca Sara.

Sa tom slikom je odrasla. Ceo jedan galaktički točak, ogroman, ali maltene do savršenstva evakuisan: u njemu, gotovo nikog razumnog nema... Zar nisu njeni preci bili izuzeci? Zar nisu došli u najstrožoj tajnosti, računajući da će se provući, samo oni, kroz najstroži karantin, i ostati zauvek skriveni na zabranjenome Jijou?

"Nikog, tačno", odgovori Nis, sada se obraćajući Sari. "Ali nikog iz samo dva reda života, mudra Kulhan. Iz mašinskog, i iz onog koji diše kiseonik. Migracioni ugovor ne zahteva da se drugi redovi života izmeštaju. Ali, kao što vidimo, razumno je pretpostaviti da su upravo ti drugi redovi počeli opštu evakuaciju iz Četvrte."

"Hmmm..." reče Sara, nagoveštavajući da je ovo shvatila. "Stanovnici Fraktalnog sveta..."

"Zvanično nisu pripadnici kiseoničkog reda", reče Nis računar. "Oni su Povučeni red. Uživaju u blagim plimskim potezanjima i trljanjima koja nastaju dejstvom njihovog pomno negovanog, privatnog sunca, i tiho usavršavaju svoje duhovne sposobnosti, pripremajući se za sledeći korak. Neki od njih pokušavaju da izvedu taj sledeći korak baš sad."

"Kako?" upita Džilijan Baskin.

"To ću vam najbolje objasniti slikom. Molim gledajte."

Jedan od najvećih ekrana ožive slikom - talasavom zbog vrlo velikog uveličanja - nekoliko desetina letelica koje kao da su bile prilično oštećene i pohabane. Bile su raspoređene u konvoj, u 'kolonu po jedan', i tako su se provlačile, munjevitim klizanjem, kroz jedno svetlucavo, cevasto transferno vlakno. Teleskop postiže bolje izoštravanje, i Sara vide da neuredan izgled brodova potiče, zapravo, od mnogih klinastih ispupčenja na kojima su bila druga, manja klinasta ispupčenja, a na ovima još manja, i tako dalje.

Fraktalna geometrija, reče Sara sebi; čak i njihovi brodovi za spasavanje su fraktalno oblikovani. Pitam se dokle to kod njih ide. Jesu li im i tela fraktalno razgranata? I ćelije?

Slika se nastavila uvećavati, dajući bolji pogled na pramac prvog broda u koloni. Sara, ali i svi drugi u Sali za planiranje, videše na pramcu glifski simbol koji kao da se žario nekim svojim sjajem. Imao je izgled gnezda, sačinjenog od nekoliko koncentričnih prstenova.

Čak i jijoanska divljakinja začas je prepoznala da je to pečat Povučenog reda života.

"Pogledaj proces koji će uslediti, ja ga videh već nekoliko puta ovde", reče Nis mašina. "Izbeglice iz Fraktalnog sveta, koje se u tom brodu nalaze, uskoro će se izjasniti; doneće, time, jednu vrlo krupnu odluku."

Sara oseti da joj Emerson D'Anit prilazi i da staje uz nju. Smireno, bez nametljivosti, taj visoki ranjeni Čovek uze je za levu ruku. Stajali su tako i posmatrali sudbonosni prelaz izbeglica iz fraktalizma.

Taj čeonu brod, sav klinasto neravan, kao da se strese. Talasići energije prostrušaše po njemu, celom dužinom, polazeći od krme i svi se usmerivši ka simbolu na pramcu. Tokom nekoliko trenutaka, sjaj iz ekrana, sa tog mesta, postade tako jak da Sara zakloni oči rukom.

Blistanje se naglo ugasilo. Sara opet pogleda taj glif na pramcu, i vide da nije isti. Krugova tu više nije bilo. Umesto njih, videle su se samo dve kratke, debele linije, sastavljene pod tupim uglom, tako da su podsećale na trougao kome nedostaje treća, donja strana.

"To im je znak unije", reče Nis mašina, tonom nešto prigušenim. "Dve sudbine, koje se susreću pod uglom od sto četiri stepena."

Džilijan Baskin klimnu glavom, pokazavši da to shvata i ceni. Ali njen jedini komentar uz to glasio je: "A-ha."

Ne volim to njeno 'a-ha', pomisli Sara; i ne volim to što ću ja, sad, morati da zatražim dalja objašnjenja.

Ali ne stiže ni to, jer događaji su išli dalje, sustižući se. Teleskop sa kamerom se pomerao duž konvoja; videli su, u brzom sledu, istu takvu transformaciju kod još nekoliko izbegličkih brodova. I svi koji predoše na taj 'dvonožni' simbol poleteše nešto brže, za svojim predvodnikom, čineći sada jednu izdvojenu flotilu koja kao da je žurila u susret nekoj novoj sudbini. Već na sledećem zaokretu transfernog vlakna, oni svi zablistашe ekstatično jakim probabilitetnim praznjenjima i preskočiše u drugo vlakno, da bi odleteli Ifni-za-kuda.

Ali taj proces se nije tako odigrao kod preostalih pripadnika te izbegličke kolone. Doduše, talasi energije vidno su strujali i kroz njih, ali efekat je bio drukčiji. Fraktalni klinovi razgranati u sve manje i manje klinove počеше da se tope, da teknu, da se prelivaju u glatkije oblike brodskih korita... u dobro poznate simetrične oblike brodova sa hiperpogonskim perajima, kakvi se koriste širom Pet galaksija.

Svaka takva metamorfoza završila se zasenjujućim kratkotrajnim sjajem na pramcu, ali sad se umesto gnezda koncentričnih prstenova pojavljivao drugačiji glif, galaktička pljosnata spirala prosečena radijalnim zracijama iz svog centra; identična sa onom na pramcu Brazdača.

"Ovi", reče Nis kompjuter, "očigledno ne smatraju da su njihove rase dovoljno duhovno uzdignute za dostizanje transcendencije. Iako i oni odustaju od statusa Povučenih, njihovo odustajanje ima sasvim suprotan smer. Oni se vraćaju u kiseonični red života, među ambiciozne, nesložne zvezdoletne rase.

Možda su uvereni da imaju neke nedovršene poslove koje moraju dovesti u red pre nego što se opet prepuste Zagrljaju plima."

Džilijan zabrinuto klimnu glavom. "Jedan od poslova", reče ona, "mogao bi se sastojati u tome da 'dovrše' nas."

Okrete glavu ka susednoj, komandnoj sali/akvarijumu. "Ka, izbegavaj sve brodove sa amblemom Pet galaksija, obavezno!"

Iz sale pune vode začu se Kaov cvrkutavi uzdah prožet porukom na kompleksnom trinarnom jeziku - izražajnom, poetičnom delfinskom jeziku u kome se Sara tek počinjala snalaziti. Ritmični cijukavi i pucketavi zvuci kao da su dali oduška, sada, rezignaciji i ironiji; nekoliko Delfina u Sali za planiranje nasmeja se, prateći pilotovu duhovitost.

Sara je, međutim, razabrala samo treći, završni stih, koji je glasio:

* ... osim ovog što nam grize rep!

Naravno; mogao je da izbegne sve brodove sa spiralnom 'krestom' na pramcu - osim onog koji ih je od početka pratio u stopu. Primaknuvši se zemaljskom brodu kao senka, mnogo bliže nego što bi po standardima navigacije bilo bezbedno, jofurski ratni brod ispunjavao je glavninu onog ekrana koji je prikazivao šta se nalazi tačno iza Brazdača. Da nije bio opterećen novim, složenim oklopom, Ka je mogao pokušati ludi preskok na neke sasvim druge transferne niti, primeniti ceo arsenal svojih pilotskih trikova, i možda pobeći od Jofura. Ali sa Brazdačem toliko otežanim, to nije bilo moguće; ovakav Brazdač, oklopljen, manevrisao je otprilike kao teretni brod pun rude.

Ali, pomisli Sara, da ne beše tog oklopa izgoreli bismo u trenu, kad su po nama grunuli oni dezintegratori; ili bi nam Jofuri odvalili nekoliko peraja pa bismo ostali paralisani. Kad pomisliš, taj oklop nam je otprilike podjednako koristan i štetan. Možda.

Ona prenese pogled opet na glavni od ekrana sa prednjim slikama, onaj sa velikim uveličanjem. Izbeglička kolona još jednom se podelila. Oni koji su se vratili spiralnom galaktičkom amblemu izdvojili su se, rešeni da zarone još jednom u žustre i strasne borbe jedne mlađe životne faze.

"Iz ovog neksusa", reče Nis mašina, "oni mogu odabrati po nekoliko raznih putanja za povratak u bilo koju od preostale četiri galaksije. Bića koja pilotiraju ovim letelicama nesumnjivo imaju nameru da se pridruže svojim negdašnjim rasama i klanovima."

Džilijan šmrknu.

"To je", reče ona, "kao da se baba i deda vraćaju iz staračkog doma i useljavaju opet u kuće koje su već dali svojoj deci u nasledstvo. Baš se pitam koliko će dobrodošli biti."

Hologram svetlih linija kao da zastade u svom rotiranju i poguri se. Kod njega je to bio znak zbunjenosti i zabrinutosti. "Molim? Šta?" reče Nis.

"Nije bitno", reče Džilijan, i odmahnu glavom. "Dobro, videli smo i to: jedan starački dom se raspao u komade, pred našim očima, a starci beže u tri različita pravca. Treći vodi - kuda?" Ona pokaza na ostatak kolone nevoljnika, onaj koji je ostao pri svojim koncentrično-kružnim amblemima. "Kuda idu ovi?"

Nis se zavрте normalno.

"Moglo bi se pretpostaviti da idu u neku drugu snežno-fraktalnu Dajson-Krizvelovu građevinu. Oni koji su zaista Povučeni, ne mogu dugo da podnose ovaj naš prostor, koji je za njih 'plitak'. Ne vole ni svemirsko putovanje; vole samo osećaj solarnih plima, zgurenost u blizini neke pripitomljene zvezde.

Štaviše, uhvatio sam veliki broj poruka koje oni sada emituju... Obraćaju se mnogim drugim brodovima i kolonama. Raspituju se da li neko zna za drugi, pogodan Fraktalni svet sa obiljem praznih soba i sa izolo..."

"Nedostaje im smeštaj, a?" reče Džilijan Baskin. "Pa traže neki drugi starački dom, u kome ima slobodnih mesta? To kapiram."

"Tačno to", reče Nis. "Ali... izgleda da nemaju sreće. Hiljade drugih kolona, koje naziremo širom ovog neksusa, izgleda da tragaju za istim!"

"Šta, oni koji su došli iz raznih drugih transfernih tačaka?" reče Džilijan. "I njima treba novo boravište? Pa, dobro, zar nema u Četvrtoj galaksiji nekoliko desetina hiljada tih Dajsonovih sfera, a u svakoj toliko ogroman raspoloživi životni prostor da..."

"Samo čas", reče Nis. "Da ja to proverim."

Zavlada ćutanje. Nis je stisnuo svoje linije i zadubio se u istraživanje. Posle nekog vremena saopšti rezultat, tonovima koji su zazvučali zapanjeno.

"Izgleda, dr Baskin, da katastrofa kojoj smo mi prisustvovali nije bila usamljeni incident na jednom Fraktalnom svetu."

Usledila je još jedna dugotrajna pauza, kao da Nis pokušava da proveri svoj nalaz. I da provereno potvrdi, za svaki slučaj, još jednom. I još jednom.

"Da", reče konačno. "Bizarna i tragična istina potvrđena je izvan svake sumnje. Fraktalni svetovi razbijeni su i uništeni širom Četvrte."

Sara ne uspe to ni da zamisli. Bila je svedok jednog nezamislivo velikog razaranja - propasti jednog staništa u kome su živeli kvadrilioni razumnih stanovnika. Pred njenim očima je uništeno. Ali, ne bi se to, valjda, moglo ponoviti još negde - i svakako ne na hiljadama drugih takvih mesta! A ipak, prema Nisovoj tvrdnji, upravo to su sada jedna drugoj signalisale mnogobrojne, milionske kolone begunaca koje su vrvele po ovog Gordijevom čvoru prostorno-transfernih niti.

"Zar nije onaj Fraktalni svet propao zbog borbe i razaranja otpočetih zbog nas!" uzviknu Sara.

"To sam i ja verovao, mudra Kulhan", reče Nis. "Ali, možda sam poverovao samo zato što su moji proizvođači, Timbrimiji, uneli u matricu moje ličnosti deo svog preuveličanog egoizma i osećanja sopstvene važnosti. Sasvim je razumno, zapravo, sagledati događaje u onom Fraktalnom svetu na drugi način: bili smo, možda, kao mravi ispod kuće zahvaćene požarom, koji beže uvereni da se kuća zapalila zato što je njihova mravlja kraljica snela jaje pogrešne vrste."

Sari je ova Nisova misao bila jasna, ali neprivlačna. Jer, čak i ako živiš u strahu zato što si paranoično uveren da cela vasiona proganja baš tebe, ipak imaš i jednu utehu, koja godi sujeti: naime, 'važan si', misliš da zauzimaš centralno mesto u svemirskom poretku stvari. Svemoćna bića spremna su da poderu sopstvena ogromna dela samo zbog tebe? Značajan si, dakle.

Sada je, međutim, Nis kompjuter nagovestio da je prisustvo (i stradanje) Zemljana na Fraktalnom svetu bilo sasvim marginalno; da oni nisu razumeli šta se tamo desilo; i da njihova vrsta entiteta ne može razumeti takve stvari, širu sliku.

"Ali-li-li-li", zapita neodlučno jedan oklopni Gheuen, po izgledu kraba sa pet nogu, Štipko, jedini takav stvor u Sali za planiranje, "akko je tak-ko, onda ko je razlupao te fraktalne svetove?"

Niko mu ne odgovori. Niko nije imao šta da kaže. Sara, međutim, poče da razmišlja o jednoj mogućnosti. Tako zastrašujućoj, da se u njenoj svesti pojavila samo u obliku matematičkih izraza. Zasvetlucale su jednačine, a u njima granični uslovi... to ona može održati u stanju čistote i urednosti, bez ikakve strasti. A i mora, inače bi nagoveštaji te pomisli predstavljali suviše težak udarac; uzdrmlali bi temelj njene ličnosti, temelj njene vere u stabilnost kosmosa samog.

Javi se, iz vode, Tišt, Delfinka poručnica. Tištin predlog bio je pragmatičan. "Džilijan, Ka javlja da smo nadomak jedne raskrsnice koja bi nas mogla odvesti u galaksiju Drugu. Da li je Tanit i sad tvoje odredište?"

Plavuša slegnu ramenima. Izgledala je umorno.

"Jeste", odgovori, "osim ako neko nađe grešku u mom rezonovanju."

Nis mašina progovori tonom opet veoma ironičnim.

"Naći kod tebe greške, ne zahteva napore teške... dr Baskin. Rešila si da nas uputiš u najgušći kaos, u najratoborniju rulju, u jednu svemirsku luku gde naši neprijatelji vrve kao malo gde drugde.

Stvarno je vrlo lako naći manu tvom planu, dr Baskin. Ne pitaj koliko mana.

Pitaj, samo, ima li iko bolju ideju."

Džilijan još jednom slegnu ramenima. "Rekao si da bi Jofuri svakog trenutka mogli pronaći način da probiju naš novi oklop. Moramo, dakle, naći pribežište negde, kod nekoga, pre nego što se to desi. Postoji bar zračak nade da Instituti..."

"Dobro, dobro", prekide je Tišt iz komandnog akvarijuma. "Naše odredište ostaje galaksija Druga. Sektor Tanit. Planeta Tanit. Narediću Kau da nastavi tako."

Štićenici, po pretpostavci, ne treba da upadaju pokroviteljima u reč, nikada. Ali, Tišt je samo nastojala da bude efikasna.

Sara poče razmišljati na drugi način o tom odredištu.

Tanit, reče ona sebi; znači, krećemo se otprilike ka Zemlji. Uskoro ćemo joj biti tako blizu da će Sunce postati vidljiva zvezda, golim okom vidljiva, samo nekoliko stotina parseka udaljena; takoreći nadohvat.

Ja joj možda nikad neću prići bliže od toga, zaključí ona.

Džilijan Baskin potvrdí Tištinu sugestiju. Klimnu glavom. "Da", reče. "Nastavljamo tako."

Hari

Od polaska u poteru prošao je približno jedan subjektivni dan. Tada Hari saznade da se pravo ispred njega nalazi prepreka.

Hitajući preko ove čudne provincije E prostora, usput je revnosno obavljao svoju osnovnu dužnost, polagao je pakete sa Verkvinovim instrumentima duž jedne debele, vijugave cevi koja je u sebi sadržala ceo nebeski univerzum. Sve galaksije Hariju poznate - zajedno sa kompleksnim hiperdimenzionalnim čvorovima u njima, koji su poznati kao 'transferne tačke' - ležale su tu negde, u unutrašnjosti te cevi, takozvane 'avenije'. Kad god bi se zagledao u aveniju, Hari je iz te jedinstvene, jako svijene perspektive video sazvežđa i magline kako plove; spiralne krake svetlučave od zvezda i bleštavih emisija pobuđenog gasa. Bila je čudna pomisao, suprotna intuiciji i zdravom razumu, da je realni vilajet, taj u cevi, neizmerno prostraniji nego ovaj imaginarni, metaforični svet oko avenije.

Ali Hari je već oguglao na život u jednoj vaseljeni čija zamršenost daleko nadilazi shvatalačke sposobnosti njegovog jadnog, skromnog mozga.

Radeći to što mu je Verkvin rekao da radi, Hari je ujedno i gonio nekoga; stanica je grabila sve dalje i dalje, najbržim galopom koji je mogla bezbedno ostvariti, idući tragom nekih ranijih posetilaca ovog egzotičnog carstva.

Trag koji su ostavili za sobom bio je Hariju veoma sumnjiv.

Bio je, međutim, svestan da bi mu najpametnije bilo da se pritaji, da sačeka istek Verkvinovog roka, i da se onda vrati, usput prikupi sve kamere, i pobegne nazad na Kazkark pre nego što se ova zona metarealnosti još jednom transmutuje ili naprosto rastopi i odnese sa sobom i njega.

Ovde je opstanak bio toliko nesiguran a logika toliko deformisana da su čak i memska stvorenja - red života kome je E prostor jedino prirodno stanište - zalazila ovde samo retko, nervozno i nerado. Dakle, čak ni otelotvorene ideje nisu se ovde osećale prijatno. Hari je viđao uglavnom samo najprostije idejne zveri, veoma malobrojne, koje su pasle na preriji paperjastih cilindričnih biljaka nalik na klonule kaktuse. Većina tih pokretnih zamisli sastojala se samo od jedne jedine, izjavne misli: jesam.

Kao da je vasseljenu bilo briga za to.

Harijev brod, veoma prilježan, postepeno je sustizao nepoznate uljeze. Predmeti sagrađeni od realne materije neizbežno ostavljaju primetan trag u E prostoru. Maleni delići neprestano otpadaju, ili isparavaju, sa svakog fizičkog tela koje se usudi da zadre u ovaj svet reifikovanih apstrakcija. Ponegde pobegne pramičak atmosfere, iz ventilacionog sistema; ponekad ispari delić okolopa, samo šest-sedam atoma debeo.

Trag je postajao sve 'vreliji'.

Pitam se šta ih je navelo da zađu ovde, razmišljao je Hari Harms; očajanje... ili neka užasna izgubljenost.

Prvi trag bio je oko godinu dana star, ako se može imati poverenja u instrument za merenje subjektivnog trajanja, koji ovde radi tako što meri kojom brzinom se protoni raspadaju, a njihovu masu preobražava u mikroskopske izjave. Na osnovu profila disperzije Hari je znao da je taj prvi uljez bio malih dimenzija - ne veći od ove njegove mobilne osmatračke stanice.

Drugi trag bio je noviji, ali ne mnogo noviji; poticao je od veće letelice, ali ipak manje masivne od fregate. Da je ta druga žustro gonila prvu, bilo je prilično jasno.

Uzimajući uzorke molekula koji su i sad lebdeli u blizini, Hari se uverio da su oba broda bila iz njegovog, kiseonično zasnovanog reda života. Bili su to brodovi iz Pet galaksija, a u njima živa bića koja dišu kiseonik, oksigen. Bića aktivna, žustra, ambiciozna, sa velikim potencijalom za nasilje.

Treći trag neko vreme ga je zbunjivao. Neki brod je prošao ovim putem sasvim nedavno, možda samo pre nekoliko dana. Gust oblak atoma još se komešao duž te putanje. Sonde za uzimanje uzoraka stršale su iz Harijevog broda u trku, i njihale se, kao hemijski osetljive antene nekog insekta; i neprestano su pokazivale metalokeramičke profile, koji odgovaraju mehaničkom životu.

Kao službenik i 'kaluđer' Instituta, Hari je uvek pomalo motrio i na eventualne znake da mehanoidi rade nešto sumnjivo. Iako su programiranjem u njih uneta određena bezbednosna ograničenja, još pre više od milijardu godina, mehanoidi su ponekad umeli da se 'otkače' i da se počnu nekontrolisano, ludo razmnožavati. Tada su grabili i upotrebljavali sve sirovine, bukvalno sve pred sobom, i proizvodili kopije sebe, brzinom koja se eksponencijalno uvećavala.

Naravno, ovaj problem je endemski i kod svih drugih redova života; takozvana 'oportunistička proliferacija' predstavlja opštu sklonost svih bića koja se mogu nazvati živim. Imali su i kiseonikaši svoje holokauste, za koje su sami krivi, u Pet galaksija: prenaseljavali su i preterano eksploatisali mnoge planete, crpili su iz njih resurse mnogo brže nego što su planete mogle da se obnavljaju. Zato su uvedeni zakoni migracije, po kojima su mnoge planete ili galaktičke oblasti povremeno ostavljane 'na ugar' - prepuštane (prinudnom) nekorišćenju, planirano nenaseljene. Ali reprodukcija mašina ume da bude izuzetno brza i halapljiva, a ponekad započne u mračnim uglovima gde niko ne zaviruje. Desilo se jednom da su autonomni replikator u Trećoj galaksiji počeli da se razmnožavaju tako naglo da je to bio pravi talas, prava invazija; za samo deset miliona godina bukvalno su pojeli sve planetoide i druga manja tela u toj galaksiji, pretvorivši ih u vitke automatske primerke sebe samih... a onda su počeli da žderu i planete. Ta nevolja nikako nije htela da prestane, pa je stvorena koalicija svih drugih redova života, koji su zajedničkim snagama likvidirali tu napast.

Ali Harija nisu brinule samo mašine. U ovakvim vremenima, kad civilizaciju disača kiseonika potresaju unutrašnji razdori, moralo se paziti i na eventualni sumnjiv potez vodoničnog reda života; jer, rivali kiseonikašima jesu i hidrogenska bića, koja bi takođe mogla pokušati da 'uskoče' u događaje, da izvuku neku korist za sebe.

Međutim, tragovi koje je Hari usput nalazio bili su više čudnovati nego preteći. Preobilje metalnih otpadaka nagoveštavalo je da je to mehanoidno biće možda veoma oštećeno. Bilo je i drugih anomalija. Harijevi senzori nanjušili su aminokiseline, kao i druge organske otpadne materije. Možda je mehaničko živo biće donelo sa sobom i neku malu količinu organskog, kiseoničnog života; možda kao brodski tovar? Ponekad su mehanoidi koristili biološke komponente, zato što su one otpornije na dejstvo kosmičkih zraka nego savršeno precizna elektronska logička kola.

Istekla je još jedna midura, i Hari zaustavi vozilo, da bi valjano postavio još jedan paket sa instrumentima. Kamera je morala biti uperena tačno u aveniju, i aktivirana, da bi prikupila podatke koje će tehničari Nav-ista kasnije proučavati. Hari se nadao da će od toga biti i neke koristi.

Naravno, njegov poslodavac već je vršio mnogobrojna merenja obiljem dobrih instrumenata na (i u) svim transfernim tačkama, kao i na hiperspacijskim nivoima A, B i C. Osim toga, putnici rutinski prijavljuju vlastima kakve su uslove imali tokom putovanja. Činilo se da je opskurno i nekonvencionalno slati jednog izviđača da postavlja kamere u jednu ovako nepouzdanu, prevrtljivu oblast E prostora. Ali, kako bi on sam, Hari, mogao o tome doneti kompetentnu ocenu?

Ja sam negde na dnu totemskog stuba, razmišljao je; na meni je da radim svoj posao korektno. 'Veži svemirski brod gde ti gazda kaže.' Nije moje da pokušam da postupam 'mudrije' nego što mi je rečeno.

Na pripremi za ovu misiju rekoše mu da instrumenti pokazuju povećano naprezanje prostora na gotovo svim prohodnim transfernim putanjama u Pet galaksija. Mnoge su ispadale iz upotrebe; zbog toga su postala neminovna mnoga nova zaobilaženja. Putnički i robni promet počeli su da trpe znatnu štetu zbog ovoga. Ali kad god je Verkvín pokušavao da se obrati institutskim funkcionerima višim od sebe, dakle svojim starešinama, sa pitanjem šta se to dešava, dobijao je samo uopštene, isprazne odgovore koji su u suštini značili "ne brini".

Ovakve:

- Ovi događaji nisu neočekivani.
- Pripreme su obavljene (još davno) za savladavanje takvih pojava.
- Funkcioneri tvog nivoa ne treba da gube vreme na razmišljanja o uzrocima, niti o dugoročnim posledicama.
- Radi poslove koji su ti dodeljeni. Štiti saobraćajne puteve. Kao i putnike. Podnosi izveštaje redovno. I, nadasve, suzbijaj paniku. Pozivaj građane da vedro i samopouzdanu sagledavaju situaciju.
- Pazi da sva tvoja oprema bude u punoj pripravnosti.
- Poništi zaposlenima sva odsustva i bolovanja.

Stizali su takvi memorandumi 'odozgo', ali nisu nimalo inspirisali Harija, pa čak ni Verkvina, koji je bio očigledno uznemiren... mada nije lako čitati raspoloženja i duševna stanja jedne velike hobotnice koja se vuče po suvom.

Situacija je navodila Harija na svakojaka podozriva razmišljanja. Pitao se, na primer, zašto su ga sada u ovo poslali.

Šta ako je Verkvín to učinio 'na svoj pipak', bez odobrenja viših starešina? Možda Verkvín želi da pogleda situaciju nezavisno, bez znanja Instituta; možda želi podatke koje niko neće moći da cenzuriše ili izmeni.

To bi značilo da ima poverenja u Harija... što bi Hariju svakako, kao pohvala, prijalo. Ali oni drugi nagoveštaji te pomisli ipak su bili uznemiravajući.

Šta ako se čitav sistem raspada? Šta ako je onaj propovednik iz rase Skiano bio u pravu? Ako je nastupio kraj sveta, zar ne bi trebalo ostaviti sve poslove, i zagledati se samo u stanje svoje duše?

Samo jednu miduru pre polaska na ovu najnoviju misiju, Hari je, ne bez straha i 'mešovitih osećanja', prihvatio poziv tog Skianoa da prisustvuje jednoj maloj kongregaciji novih vernika. Ulazeći u neki omanji magacin u jednom zabitom, jeftinom kvartu Kazkarka, on tamo zateče šaroliku bulumentu stvorova koji su se učlanili u ovu novu sektu.

Dva zdepasta, krupna Sintijanca - a ta je rasa tradicionalno naklonjena zemaljskim običajima i konceptima. Nekoliko malih Vazuna, jedan Pring izbuljenih očiju, trojica Pornata, jedan Rugugl, sav prugast; i...

Hari se priseti kako je iznenađeno ustuknuo videći ko je još tu. Grupa strašne Braće noći! Braća su imala lica nalik na ajkule, a ruke dugačke i mišićave, i reputaciju religioznih zanesenjaka koji lako menjaju veru ili varijantu vere a onda se fanatično bore za to najnovije ka čemu ih baci taj njihov verski impuls. Oprobaju jednu veru, ratuju za nju, pa pređu u neku drugu, ratuju i za nju... i tako redom. Ipak, Hari se iznenadio videći da su stupili u jednu tako kosmopolitsku sektu, sačinjenu većinom od stvorova koji nisu ni u kakvom srodstvu niti vezi sa Braćom noći niti sa njihovim klanom.

Vernici, tako šaroliki, okupili su se pred jednim simbolom za koji se Hariju učini da je smešan i zastareo, ali, ipak, nervirajući: pred holo-fotografijom planete Zemlje. Ta prapostojbina Harija Harmsa i njegove neošimpijevske rase bila je dočarana kao da iz nje zrači neka svetlost, a naročito četiri jaka, široka svetlosna zraka raspoređena u krst. Hologram se polako okretao na krstu, prosipajući svetlost... nadimao se... a onda rasprsnuo. Zemlja je predala svu svoju materiju toj svetlosti, izvršila je konačno samožrtvovanje. A time je, valjda, 'doprinela prosvetljenju cele vasseljene'.

Samo nekoliko trenutaka potom, slika se vratila na početno stanje. Pred vernicima je taj ciklus počeo iz početka, još jednom.

"Kažu nam da je cilj života u tome da se život stalno usavršava", propovedao je Skiano, govoreći prvo nečujnim iskričenjem svetlosti u svom donjem paru očiju, na jeziku gal dva, a zatim čujno, preko vodora koji mu je bio u jednoj ruci, a koji je svetlosne signale maltene istovremeno prevodio na gal sedmi.

"Ta mudrost je istinita, sumnje nema. Sve granice redova i klasa prevazilazi. Kad se jednom sapijentnost postigne, onda život mora imati i neki viši smisao, nešto što je iznad pukog održavanja i nastavljanja svog jastva, svojih gena, svog egoa. Još davno rekoše Praoci da je vrhunski cilj naš da stalno tragamo za ciljem. Da bi postojanje imalo smisla, moramo imati cilj kome stremimo. Metu, prema kojoj ćemo ispaljivati projektele svojih života.

Ali šta se to u ovoj vasseljeni može usavršavati? Svakako ne materija, koja se malo po malo raspada, što na kraju svede i najveličanstvenije spomenike, najgrandioznija dela, na mutno svetlucanje pozadinskog toplotnog zračenja. Svaki pojedinačni organizam ostariće i umreće, kad-tad. Neke svoje uspomene može, eventualno, da učita u nešto, da prenese nekome, ali se neće, stvarno, moći da usavršava - smrt će ga u tome zaustaviti.

Čak i ovaj kosmos celi, koji čulima svojim percepiramo, osuđen je, izgleda, na entropijsko-haosnu smrt.

Jedino žive vrste imaju, reklo bi se, šansu da se proticanjem vremena unapređuju. Prvo evolucija, slepa, pripremi teren, na mirijadama svetova-odgajališta; nebrojene tipove života testira i proseje, i najzad nastanu pred-sapijentne forme, dragocene. One stupaju u blagosloveni ciklus usvajanja i Uzdizanja, prihvataju vodstvo starijih, ubrzavaju svoj proces usavršavanja.

Sve do te tačke, ono čemu nas Praoci naučiše dobro je, mudro i opravdano. Jer znači da svetovi-uzgajališta sačuvani biće, i vrednovani kao svetinje. Potencijal za nastanak novog biće očuvan, ali i mudrost starog biće prenošena sve dalje i dalje, kroz beskonačni ciklus uzgajanja.

A kad neka stara živa vrsta prenese na mlađe sve što preneti može? Vrhunce uvida i znanja kad dostigne? Onda je vreme da nastavi svoje samopoboljšavanje, da se povuče iz svemirskih putovanja, iz čitavog dotadašnjeg načina života, da u Zagrljaju plima punih ljubavi potraži svoje rasno savršenstvo.

Tim putem, rečeno je nama, otišli su, u čvrsti zahvat gravitacije, i naši Praroditelji sami. I sad čekaju tamo, i dobrodošlicom pozdravljaju svaku novu genetsku liniju koja dostigne tu konačnu transcendenciju."

Skiano sklopi 'ruke' koje su se kod njega završavale vakuumskim sisaljicama-pripiljkama, i nagnu se bliže svojoj publici.

"Međutim, da li je to jedina putanja ka usavršavanju? Nije li nekako hladan i dalek takav pogled na spasenje, koji gleda samo u daljine i vidi samo cele rase? Osobito danas, kad je vremena preostalo, možda, samo još malo. Premalo da mlade rase poboljšaju sebe na onaj starinski način.

Osim toga, postoji i pojedinac; šta s njim? Doduše, moguće je naći pravo zadovoljstvo u saznanju da si život utrošio plemenito, doprinevši da sledeća generacija bude bar malo bolja od tvoje, i da si na taj način omogućio svojim naslednicima da se malo više primaknu ostvarenju velikog cilja. Ali zar nikakve nagrade nema za plemenitog, časnog, odanog pojedinca u životu ovom?

Zar se pojedincu ne nudi nikakav kontinuitet? Baš nimalo transcendencije?

Ustinu vam kažem, prijatelji moji i braćo, ima nagrade! Mi ćemo je dobiti sa mesta ponajmanje očekivanog. Sa jednog čudnog malog sveta, gde su vučići doskočili do sapijentnosti, osvojili je devičansku, celu odjednom, posle duge i teške borbe samouzdanja. Tokom te borbe, usamljenost i tišinu mogle su im olakšati samo pesme kitova.

Pesme kitova... i još nešto. Jedno obećanje, koje im je blažilo dušu. Dobili su ga od Boga, jedinog, pravog.

To obećanje bilo je strašno ali i divno. Uskoro će biti i ispunjeno. Ostvariće ga mali svet zvani Zemlja, koji će svojom mučeničkom pogibijom isкупiti sve naše grehe. Da, grehe svih, i svakog pojedinog, sapijentnog bića.

A to je obećanje spasenja i večnog života."

Položio je najzad i poslednji paket sa instrumentima. Sad je imao mnogo slobodnog vremena, do trenutka kad će morati da počne obrnut posao, njihovo prikupljanje i odnošenje na Kazkark. Zato je nastavio jurnjavu za neovlašćenim 'šetačima' kroz E prostor.

Sva trojica uljeza držali su se blizu avenije... mudra predostrožnost, jer konvencionalni zvezdoplovi uopšte nisu građeni za navigaciju po E prostoru. Na ovaj način zadržavali su za sebe mogućnost da u svakom trenutku zarone nazad u realni svemir, ako nešto pođe kako ne valja i ne treba, ovde u imperiji memskih bića.

Naravno, 'zaroniti' u aveniju nije baš bezazlen pokušaj. Ako i pogodiš jednu od Pet galaksija, može ti se lako dogoditi da stigneš malo 'proširen'... tako da su svi atomi u međusobno tačnim položajima, ali po nekoliko metara jedan od drugog, a ne po nekoliko angstroma: pretvorio si se u oblak razređenog gasa, maltene vakuuma, a narastao si do dimenzija zvezde.

Ili se može desiti da sačuvaš fizičku koheziju - ti, i tvoj brod i posada - ali da zaglavinjaš u neki deo svemira koji je veoma daleko od ijednog poznatog orijentira, i od ijedne transferne tačke, tako da ostaneš izgubljen i praktično 'na pustom ostrvu' zauvek.

Nasuprot tome, Harijeva letelica bila je spretna, robusna, dobro prilagođena životinja, koja se ume snalaziti u ovoj hirovitoj okolini. Namenski konstruisana za E prostor, njome je pilotirao vešt, živ i za to osposobljen pilot, mogla je potražiti ulazne i izlazne tačke daleko bezbednije od avenije.

Od tri letelice za kojima je galopirao, ponajviše ga je brinula treća, mašinska. Prema njoj je osećao maltene sažaljenje. Jer ona je ovde bila u najslabijem položaju, praktično slepa, što znači da kroz E prostor srlja ne videći uopšte kuda i u šta ide.

Hari je naredio brodu/stanici da ubrza svoj klimavi galop, radoznao da vidi šta je moglo naterati jedan takav entitet, mehanoid, da jurne bezglavo u metaforični prostor, verovatno goneći dva broda oksigenaša. Uskoro počne detektovati tragove digitalne svesti, siguran dokaz da u blizini deluju moćni kompjuteri, neprekidno, nezaklonjeni kamuflažnim oklopima; tu negde, iza magle.

Taj jadni stvor kao da je emitovao poruku svim mesoždernim memskim bićima u okolini: evo me! Zveri! Pojedite me!

Zaviri još jednom kroz maglu. Da, pred njim je litica, fantastično strma i visoka. Bela, ali nekako sivkasto i umorno bela. Pokrivena je simetričnim crvenkastim mrljama. Isprečila se ta barijera ispred njega, vertikalna, nedogledno visoka - ko zna koliko metara ili kilometara visoka. Ali, sjajna cev avenije produžavala je pravo napred, u tu prepreku.

Mrlje na prepenci bile su poređane u stroge geometrijske redove, kao ratni brodovi postrojeni do u beskraj. Hari je bacio poneki podozriv pogled na tu stranu, ali pilot mu reče da su to samo 'dvodimenzione diskoloracije', dakle pljosnate mrlje, ništa više.

Stanica je marširala dalje, galopom preko obrasle stepe, i Hari uskoro uvide da u litici postoji rupa, dovoljno velika da kroz nju prođe avenija i da sa strane ostane još poprilično prostora. Da, njegova osmatračka stanica tu može proći... a mogao bi i neki omanji zvezdani brod.

"Mislim", promrmlja slovo (B)p pilotskog moda nagađajući, "da je neko ovde upotrebio energetska oružja."

Hari vide da je neko grubom silom prokrčio sebi put kroz liticu, naporedo sa avenijom. Prokrčio, razvalio zapravo; pukotine su se odatle granale na sve strane, kroz zid, a razvaljeni komadi ležali su među čupkastim klonulim 'kaktusima' nadaleko.

"Nerazumnici!" uzviknu Hari. "Njihov brod bio je preveliki, nije mogao da prođe kroz tu rupu, pa su krenuli odmah oružjem, umesto da pronađu neku zgodnu metaforu koja bi ih provukla."

Zavrte glavom. Opasno je pokušavati bilo kakve izmene u E prostoru silom. Mnogo je bolje prilagoditi se čudnim pravilima tog prostora i na taj način stići do ostvarenja svojih ciljeva.

"Izgleda da je ovo urađeno pre godinu dana, kad je veći brod išao ovde za manjim", reče računar-pilot. "Želiš li da angažujemo opservacioni mod, pa da ustanovimo koji tip oružja je upotrebljen?"

"Ma, nemamo mi vremena za to", reče Hari. "Jasno je da su pred nama neki idioti... ili fanatici. Što, u oba slučaja, znači nevolju."

Hari dobro pogleda mrak u toj rupi napred, oko avenije. Nema sumnje, to je granica neke nove tranzicije. Čim uđe unutra, metaforična pravila opet će se izmeniti.

Verkvinu se ovo ne bi dopalo. Nema apsolutne garancije da će Hari moći da se vrati istim putem, ili bilo kojim putem. Trebalo bi da su mu instrumenti prvi prioritet.

Posle duže pauze, koju je proveo uglavnom češkajući se u neo-šimpijevskom stilu, on zamumla i odluči.

"Ulazimo u to", naredi on. "Pripremi se za pomak na drugu simboliku!" Zauze svoje komandno mesto i priteže se kaiševima. "Zatvaraj te žaluzine. Ide..."

Kurzivno (B)p se zavrte brže. "Uzbuna! Nešto se približava!"

Hari se osvrte. Prednju polovinu njegovog vidnog polja zauzimala je litica. Drugu polovinu, 'savana' i po njoj avenija koja se pružala krivudavo u maglene daljine.

Potežući nervozno oba svoja palca istovremeno, Hari je razmišljao o prvom pravilu opstanka u E prostoru. Kad nisi siguran ko ti se približava, pritaji se malo i pogledaj ti njega pre nego što on vidi tebe.

"Identifikacija? Odakle dolazi?"

Pilot-program je oklevao samo tren. "Predmet nepoznat. Dolazi iz unutrašnjosti tranzicione zone."

Iz te mračne pećine, tačno ispred njega! Dakle, nema šanse da se Hari sakrije tu. On se počeo okretati levo, desno, u očajničkom traganju za idejom.

"Moramo se ukloniti sa vidika", reče. "Treba se smuvati negde, ali, gde?"

"Nemam odgovor, osim ako ćemo leteti. Jesi li našao način da letiš ovde, Harvi?"

"Nisam, prokletniče!"

"Ono tamo se približava."

Hari spusti pesnice na rukonaslone. Došao je čas kad treba pokušati nešto, bilo šta.

"Penji se na zid!"

Stanica poslušala i zatrčala se gipkim galopom pravo u zid. Hari Harms zavučela i ruke i noge u kontrolne rukave, i povikala: "Sad ja preuzimam!"

Vozilo dojuri do zida a Hari izbacila prednje dve noge napred; one se svojim velikim, pljosnatim stopalima praktično zalepiše za tu glatku površinu.

Hari zadrža dah...

A stanica, prirodno kao da je upravo za to napravljena, produži da galopira po zidu, vertikalno uvis.

Alvin

Ovaj prilog dnevniku moraću da zbudžim što je moguće brže. Nema vremena da bilo šta glačam. Ne mogu tražiti od autopisara da mi sredi gramatiku ili da mi predloži neku kitnjastiju terminologiju. Već smo ukrcani u jedan od Brazdačevih trofejnih čamaca thenanijanskog porekla, a otisnuti se moramo kroz manje od jedne midure. Moram ovo zapisati brzo, da bih drugi primerak mogao ostaviti u Brazdaču.

Želim, vidite, da Džilijan Baskin ima jedan primerak, zato što pojma nemamo da li će nam ovo malo putovanje uspeti. Šalju nas u nadi da bi čamac mogao da se dokopa bezbednosti dok Brazdač uleće u opasnost u kakvoj još nikada nije bio. Ali moglo bi ispasti obrnuto. Ako smo tokom naših pustolovina išta naučili, to je: da se ni na šta ne možeš osloniti.

Doktorica Baskin mi je nešto obećala. Ako se ona provuče a mi ne, postaraće se da moj dnevnik bude objavljen na Zemlji, ili već negde. Znači, postaću pravi pisac, pa makar tad bio i mrtav. Ljudi će čitati ovo što sam napisao, čitaće u ovom veku i možda u sledećim vekovima, možda na mnogim svetovima.

Mislim da je to toliko ultra-carski-super, da maltene nadoknađuje ovu zaista lošu foru sada, naime, ovo što moramo da se rastanemo od svih prijatelja koje smo na brodu stekli. Otprilike isto toliko teško mi je pao i rastanak od moje porodice, na Jijou.

Doduše, jedan član posade ide sa nama, on će pilotirati ovim našim borbenim čamcem. Doktorica Baskin nam je dala svog najboljeg pilota, da bi pomogla da što bezbednije stignemo do cilja.

"Tamo gde mi idemo", rekla nam je, "neće nam biti potreban vrhunski svemirski pilot. Ali, vama klincima i te kako će biti potreban, da biste imali bar nekakvu šansu. Zato će Ka biti sa vama."

Hakica se bunila, naravno, mahala je svim svojim pipcima sa očima (a ima ih na vrh glave ukupno četiri, to znate) i protestovala onim svojim specijalnim cvilećim tonom koji samo mladi G'keki umeju da izvedu baš tako, do savršenstva.

"Bacate nas u izgnanstvo", kukala je ona. "Baš sad, kad Brazdač treba da stigne na mesta zaista zanimljiva!"

"Nije izgnanstvo, nije izgnanstvo", odgovorila je Džilijan. "Šaljemo vas na opasnu i važnu misiju. Za koju ste vi Jijoanci, doduše, odlično osposobljeni. Ta misija bi mogla dati smisao svemu ovome kroz šta smo dosad prošli."

Naravno da su obe u pravu. Siguran sam da nas teraju sa Brazdača dobrim delom zbog toga što smo mladi, a Džilijan oseća krivicu zbog toga; smatra da nije u redu da vodi 'decu' na ovako opasno putovanje, na kome nas napadaju ponekad i sa desetak različitih strana, i ugrožavaju na nekoliko različitih načina. Očigledno bi volela da nas četvoro, a naročito naša Haklberi-Finica, budemo sklonjeni na neko drugo mesto, koliko-toliko bezbedno, što pre.

Ali, opet, ne verujem da bi se Džilijan olako rastala od Kaa, osim ako to može na neki važan način doprineti uspehu njene misije. Verujem da ona zaista želi da se mi tajno probijemo kroz Pet galaksija i uspostavimo kontakt sa Teragenskim savetom.

"To do sad nismo mogli", objasnila nam je, "zato što smo u brodu imali samo Ljude i Delfine. Čak i ako bismo se uvukli u neku slabo poznatu luku, pri prvom pokušaju da kupimo zalihe ili pitamo za pravac daljeg putovanja bili bismo primećeni; čim bismo prvu reč ikome rekli, nastala bi opšta uzbuna. Zemljani su tako dobro poznati - ali ne po dobru - da nigde ne mogu proći neprimećeni."

Ali ko će obratiti posebnu pažnju na neku mladu Urkinju? Ili na Huniša koji se šeta po nekoj beznačajnoj svemirskoj luci? Vi ćete biti tipični siromašni svemirski putnici, koji prodaju poneku informaciju pokupljenu usput, a za uzvrat dobijaju prevoz četvrtom klasom; putnici koji iz nekih svojih ličnih razloga žele da idu u sektor Tanit.

Naravno, Hakicu ćete morati da krijete i izolujete - možda čak i da nosite u kontejneru za životinje, sve dok ne dospete na neko bezbedno mesto gde će moći da je štite, recimo, Timbrimi. Ili Thenanijanci, možda - ako je ona voljna da trpi kmetski status i njihove pompezne pridike o 'kampanji rasnog samopoboljšavanja'. U svakom slučaju, od Hak zavisi tako mnogo da ona naprosto ne sme uleteti ni u kakve rizike."

Ova Džilijanina napomena utišala je Hakicu koja je tek počela da 'hvata zamah' ljutnje i protesta zbog ideje da nju neko nosi u kontejneru za životinje. Od svih nas putnika Jijovaca, ona ima najveći razlog da ostane živa. Ona je jedini živi G'keki izvan planete Jijo, a pošto bi Jofuri mogli svakog trenutka da unište sve preostale G'kekije tamo, Hakica bi očigledno trebalo da se odsad posveti stvaranju poroda, a ne pustolovinama. Ova promena ju je prilično otreznila.

"A kako skrivati Kaa?" upitala je Ur-rona, izmahujući izduženom, glatkom glavom i šušajući pomalo na svoj kenta-urski način. "Neće nan viti lako da sakrijeno onolikog Delfina. Treva li da ga nosimo u prtljagu?"

Ignorišući tu ironiju, dr Baskin je samo odmahнула glavom.

"Ka neće ići sa vama sve do Tanita. Bio bi previše upadljiv. Osim toga, ja sam njemu obećala nešto; vreme je da to obećanje ispunim."

Spremao sam se da postavim pitanje o tome... kakvo je to obećanje ona dala njemu... kad poručnica Tišt uđe u Salu za planiranje i reče da je završila ukrcavanje zaliha u naš čamac.

Na mom ramenu 'vozila se' moja nurkinja, moja kućna ljubimica, Hufu. Ali njen sapijentni rođak istog izgleda, tajnoviti Tital po imenu Blatko, sedeo je na obližnjem konferencijskom stolu i lizao svoje krzno. Ličio je jako na jednog zemaljskog stvora koji se zove vidra, s tom razlikom što je na vratu imao i bele bodlje, a na licu izraz prezira i dosade.

"Dakle?" obrati se Džilijan Baskin tom stvoru, iako je dobro znala da on još od poletanja sa Jijoa nije pristao da kaže ni jednu jedinu reč. "Želiš li otići kod Timbrimija, da im javiš o situaciji na Jijou? Ili ćeš poći sa nama, i videti stvari koje naš red života normalno nikada ne vidi?"

Pošto znam koliko su Titali radoznali, mislim da je ona to pitanje tako formulisala sa namerom da izmami iz ovog Titala neki odgovor. Ali, nije me iznenadilo kad je umesto odgovora dobila nešto drugo.

Znate kakvi su Titali, spremni da odgrizu sopstveni rep samo da bi im šala uspela.

Valjda bi trebalo na ovom mestu da zastanem i da objasnim kako je došlo do toga da nas nekolicina žurno spremimo bojni čamac i pošaljemo ga tamo gde je trebalo da pođe čitav Brazdač.

Razlog se sastoji u tome što je Džilijan dobila privlačniju ponudu.

Ili, barem, ponudu koju nije mogla odbiti.

Rastanak se primakao. Ali, kako je došlo do toga?

Tamo gde sam prošli put prekinuo pisanje ovog dnevnika, Brazdač se sjurivao duž složene unutrašnjosti jedne transferne tačke, samo nekoliko desetina strelometa ispred jednog jofurskog bojnog broda koji se držao za nas kao prerijski skakač za svoje poslednje štene. Činilo se da ćemo samo na jedan način uspeti da se otresemo tog neprijatelja - zaletanjem pravo u jednu od najprometnijih, najvećih luka, i to u onu koja je cela (čitava ta planeta, dakle) u vlasništvu velikih Instituta i njihovih glavnih štabova; tu bi moralo da se zatekne nebrojeno mnoštvo drugih ratnih brodova. Ako bi sve uspelo savršeno, Instituti bi u poslednjem trenutku proglasili opšte primirje, opšti prekid vatre; ali ako oni to ne bi uspjeli da urade, otvorio bi vatru svako na svakoga, a u toj vatrenoj oluji Brazdač bi u trenu bio preseljen u Carstvo Nebesko.

Dobro, plan je bio prilično klimav, priznati se mora, ali niko nije uspeo da smisli bolji. U svakom slučaju bilo je pametnije tako, nego dozvoliti da baš Jofunjarama padnu u ruke naša arheološka otkrića, koja bi onda mogla biti upotrebljena protiv svih ostalih klanova u svih Pet galaksija.

I tako smo strmoglavo padali sve dalje i dalje kroz jedno transferno vlakno. Naš pilot se jako trudio da izbegne sudar sa bilo kojim od mnogo miliona brodova koji su bežali iz stotina razorenih fraktalnih svetova koji su se upravo tad raspadali širom galaksije Četvrte...

Ne pitajte mene kako je došlo do toga. Jer, to je sasvim izvan moje moći shvatanja. Doduše, neko od nas Jijooanaca nešto je razumeo o tome; Sara, Čovečica, koja ima titulu Mudra. Kad je nekolicina brodova u jednom od tih izbegličkih konvoja promenila, pred našim očima, i oblik i oznake na pramcu, Sara je, izgleda, ukapirala nešto.

Meni je rečeno da neki od tih izbeglica tragaju za novim staračkim domovima u koje bi mogli preći, i tamo nastaviti život u tišini i razmišljanju. (Ali im traganje slabo uspeva jer slobodnih mesta nema.)

Drugi su, navodno, rešili da se povuku iz udobnog penzionerskog života i da se pridruže svojoj aktivnoj kiseoničkoj rodbini u ovim trenucima opšte krize. Doktorka Baskin je mislila da se mi možemo nekako ubaciti u tu opštu gužvu, i da možemo neprimetno klisnuti do neke gusto naseljene zone negde u Prvoj, Drugoj, Trećoj ili Petoj galaksiji.

Pred izbeglicama je postojala i treća opcija, koju je samo mali broj njih odabrao - prodor uvis, ka sledećoj prečki na lestvama sapijentnog života: pokušaj prelaska u jedan mnogo uzdignutiji nivo postojanja. To ne može, ni slučajno, imati nikakve veze sa nama.

Naime, mislili smo da ne može.

I ne da smo se 'prešli', nego...

Kažem, vrtoglavili smo ludo kroz učvorenu strukturu tog transgalaktičkog nekusa (kako transfernu tačku naziva naš Ka) i čekali da konačno stignemo u nešto što nije Četvrta. Onda se dogodilo.

Alarmi su zapištali. Ka je izveo još jedan višestruki luping. Pred nama se pojavio oblak svetlosti, bezobličan, bez ikakvog nagoveštaja strukture. Mi smo se njemu približavali. Taj moj prvi utisak o bezobličnosti promenio se. Stekao sam utisak da je pred nama jedno gigantsko biće sa nebrojenim mnoštvom ruku koje se ispružaju i komešaju! Ti izdužeci posezali su tamo i amo kroz transferne putanje i uzimali svemirske brodove kao da beru bobice sa nekog žbuna!

"Je li ono... hmmm... normalna pojava?" zapitala je Hak. Nepotrebno, jer svud oko nas zblanuta i prebledela lica Ljudi i Delfina pokazivala su da oni nikad ništa slično tome nisu ni videli.

Štipko zamuca kroz nekoliko nožnih ventila: "Da-da-da-da li je to Bo-bo-bo-bog?"

Niko mu nije odgovorio, čak ni naš ironični računar Nis. Jurili smo bezglavo tačno ka toj stvari, bez i najmanje šanse da skrenemo i izbegnemo sudar, jer sve do tamo nije bilo nikakve mogućnosti za prelazak u ma koju drugu transfernu nit. Zato smo samo blenuli napred i odbrojavali dure do uletanja u tu brilijantnost.

Poplava svetlosti. Jedna ogromna ruka sačinjena od svetlosti spustila se do nas... i sve se, odjednom, počelo kretati usporeno. Ve-oma... us... po... re... nooooooooo.

Neka nelagodna osećanja počela su se širiti iz moje utrobe prema koži, a po koži se, istovremeno, širila neka vrsta otupelosti. Brazdač je tada podignut, sa celom svojom ogromnom masom, iz transferne niti to jest cevi kojom je do tad jurio. Urlik naših motora nestao je, i ja začuh samo neki tihi zvuk, i shvatih: to naši motori romore, ali sada tiho, besposleno. Svi ekrani za posmatranje kosmosa oko nas ispuniše se belinom. Ali to žarenje kao da nije bilo praćeno nikakvom toplotom. Paralizovan od straha, pitao sam se da li će nas pojesti neko gladno čudovište, ili će nas pojesti jedna prirodna pojava koja prema nama ne oseća ništa. Ali bilo je zapravo savršeno svejedno šta će se od te dve mogućnosti ostvariti.

Osvetljenje je bilo tako savršene nijanse, i tako raskošno, bogato teksturom, da ja zaključih: to samo može biti smrt u čistom, destilisanom obliku, ništa drugo.

Koliko dugo je trajao naš izlazak iz transferne niti, pojma nemam. Ali, posle nekog vremena svetlost se povukla a čudna telesna osećanja u meni su polako prestala. Brazdačevi motori nisu pojačali rad, ali smo, bar, mogli opet da vidimo svemir oko nas i to svetlo biće na izvesnoj udaljenosti ispred nas.

Sara je u međuvremenu čvrsto zagrlila Emersona, a naša mala Šimpika, Priti, zagrlila je njih oboje. Ur-rona, Hakica i Štipko su se zgurili jedno uz drugo, a Blatko i Hufu su se držali za moja ramena vrlo čvrsto, sa ukupno osam kompleta kandžica... koje su bockale, i te kako.

Svi smo prenosili pogled sa ekrana na ekran, i kao da nismo mogli poverovati da oni opet rade.

A radili su, i pokazivali da smo još u upetljanim 'makaronima' transferne tačke... ali, ni u jednoj cevi, ni u jednoj niti! Oko Brazdača se nekako stvorio mehur, poprilično veliki, normalnog prostora.

U tom prostoru nismo bili sami, naprotiv, bila je velika gužva: stotine drugih, postrojenih brodova. Većinom su bili znatno veći od Brazdača. Činilo se da svi čekaju, tiho i mirno, da se nešto desi.

Nis hologram, tek sad, pucnu i pojavi se u vazduhu među nama. Njegov splet tankih linija izgledao je napeto, brižno.

"Vidim", reče on, "samo jednu zajedničku osobinu kod sveg tog brodovlja. Svaki brod bez izuzetka ima na pramcu znak Unije, dakle sjedinjavanja. To je onaj od dve linije koje se susreću pod uglom od sto četiri stepena. Amblem transcendencije."

Uskoro videsmo da svetlo biće pred nama ponovo hvata brodove, jedan po jedan, i na neki način ih odabira. Veliku većinu vraća nazad u transferne niti; takvi su odmah odlazili, nestajali sa vidika, kao da im je drago što će moći da pobegnu u neku drugu galaksiju.

Tek poneki brod, možda svaki stoti, izvlačen je i pregledan obiljem svetlosti, mnogo pumnije, a onda premeštan u našu kratku ali rastuću falangu odabranih...

Odabranih za šta? pitao sam se ja dok sam to gledao. Odabranih da budu zarobljenici? Uzorci? Kandidati? Predjelo?

Laknulo nam je kad smo videli da se jedan obližnji brod obliva onom karakterističnom pulsirajućom vatrom preoblikovanj i vraća u svoj raniji oblik, sa pramčanom oznakom u vidu gnezda koncentričnih krugova. Ta letelica iskliznu iz formacije, i klimavo odlete da se pridruži izbegličkim kolonama u najbližoj transfernoj niti.

"Ovi odustaju, uplašili su se", glasila je Hakicina dijagnoza, saosećajna kao i uvek. Još neki brodovi, pred našim očima, odustadoše. Ali bela svetlost dodavala je druge našem stroju.

Emerson D'Anit poče nešto da petlja sa ekranom za dalekodomno osmatranje. Uskoro zamumla i prstom pokaza šta je otkrio: naš mehur normalnog prostora, ne-transfernog, nije bio jedini takav. U istoj ovoj transfernoj tački stvorilo se još desetak, ako ne i mnogo više, takvih, i u svima se vršilo odabiranje i postrojavanje. Ali, dok su u nekima bili klinasti brodovi sa fraktalno 'načičkanom' površinom, u drugima su lebdele žute grudve, otprilike sferične, koje su se ponekad spajale ili razdvajale kao lopte ulja.

"Zangi!" uzviknu Emerson, i sav se isprsi ponosito i ozareno zato što je uspeo da izgovori tu reč, da tačno, po imenu, identifikuje te letelice. Kao da je time znakovnije umanjio našu zbunjenost.

"Hmmm..." reče Sara. "Ima li iko neku ideju šta mi ovde tražimo? Da li mi je nešto promaklo? Ili smo stvarno, nekom ogromnom greškom, postrojani za ulazak u transcendentni red života?"

Poručnica Tišt zabaci glavu, koja je kod Delfina tako velika, sa izduženim glatko-kljunastim ustima. "Bila bi to sssuper promocija", reče ta Delfinka.

"Bila bi", umeša se Nis. "Većina rasa koje dišu kiseonik bore se stotinama hiljada godina - trguju, ratuju, Uzdižu, brode - pre nego što, napokon, oseće zov plima, i potraže neku pitomu zvezdu kraj koje će moći da se skrase. Tako, kao penzioneri, miruju u zagrljaju plima možda milion godina, i tek tad postaju spremni za sledeći korak."

Ur-rona predloži.

"Da pitano onaj ogranak Vivlioteke koji inano na ovon vrodu?"

Uskovitlani hologram se malo strese u vazduhu naše sale.

"U Galaktičkoj biblioteci ne može se naći mnogo o Povučenom redu života", reče on, "zato što oni koji njome upravljaju kažu da to nisu naša posla.

A o onome posle Povlačenja govore uglavnom samo religije. Većina velikih kultova u Pet galaksija bavi se time: baš pitanjem šta 'transcendencija' to jest 'prevazilaženje, nadilaženje' - uopšte znači, ili šta može značiti, za ovu ili onu rasu. Mnogi veruju da su tim putem prvo prošli Praoci, i da su ostavili u amanet svima ostalima da, kad ko bude u mogućnosti, krene istom stazom. Ali..."

"Ali to nije odgovor na pitanje koje je Sara postavila", dovrši Džilijan Baskin. "Zašto smo baš mi odabrani da se postrojimo za transcendenciju? Pitam se nema li..."

Začutala je, videći da naš mutavi bivši inženjer, Emerson D'Anit, opet gestovima nastoji da privuče našu pažnju. On je vrhom prsta pokao svoj nos, a zatim, ispružio ruku, napred, napred. Nekoliko trenutaka nismo ga razumeli, a onda poručnica Tišt malo pociknu, shvativši, prva, šta on želi da kaže.

"Noss broda! Oni koji su nam napravili novi ok-klop... možda su izmenili i simbol na pramcu! Možda tamo sad nosimo nešto što nije spirala 'kraci-i-zraci', nego..."

Nije to dovršila, niti je bilo potrebno, svi smo razumeli da sad nosimo, na pramcu, možda neki pogrešan amblem, koji nas identifikuje kao nešto što sigurno nismo.

Svi prihvatiše da ta mogućnost postoji, a niko ne pokuša da raspravlja zašto bi naši dobročinitelji uradili tako nešto, niti kakve će biti posledice ako se obmana razotkrije.

Po licu Džilijan Baskin videh da ona ne prihvata ovu teoriju. Očigledno je imala neko drugo objašnjenje za naše svrstavanje među transcendentne.

Ja sam možda bio jedini dovoljno blizu nje da čujem reč, samo jednu, koju je ona tad šapnula, i to tonom rezignacije i tuge.

Zapisaću, evo, mada mi ništa nije jasno. Rekla je samo:

"Herbi..."

I tako, eto, dođosmo u ovu situaciju: putevi se naši razilaze.

Možda je Brazdač, u suštini, našao pribežište, kakvo-takvo. Barem više nije tik iza nas onaj bojni brod Jofura, mada ne možemo znati neće li on jednog dana opet iskrsnuti odnekud i pojuriti nas. Bilo kako bilo, doktorica Baskin je odlučila da se ne protivi ovom najnovijem zaokretu točka sudbine, nego da se na njemu neko vreme vozi i da onda vidi kuda bi nas to moglo odvesti.

Ali nećemo se na njemu voziti mi Vufonci. Jer evo stojimo spremni za ukrcavanje u jedan stari thenanijanski bojni čamac - na čijem pramcu, vrlo jasno, blistaju galaktički kraci-i-zraci, oznaka nas kiseonikaša - a sa nama Ka koji treba da nas preveze, bezbedno, u galaksiju Drugu. To neće biti lako, naročito ako pomislite da treba sa ovog 'ostrva' normalnog prostora uskočiti u neku transfernu nit! A i kad to uspe, moraćemo se dobro potruditi da se ušunjamo u civilizaciju Pet galaksija tako neupadljivo, kroz neku tako beznačajnu luku, da niko ne 'prošnjufa' ko smo zapravo.

A kad i to uspemo, ako se Iphine kockice zakotrljaju kako treba, mi ćemo dati sve od sebe da budemo uspešni kuriri, da poruku Džilijan Baskin, toliko značajnu, prenesemo do cilja; i najzad, posle svega toga, da možda smislimo gde i kako da provedemo ostatak svog života.

Kao ni Haklberi-Finica, ni ja nisam mnogo oduševljen takvom perspektivom. Ali šta drugo možemo, osim da pokušamo?

Tišt je utovarila zalihe. Na pilotskom 'sedlu', prilagođenom za oblik delfinskog tela već leži Ka, i pljuska perajima, nestrpljiv da krene. Sve nas su zagrlili, jednog po jednog, i poželeli nam sreću, oni koje ostavljamo za sobom.

"Postignite da se Jijo ponosi vama", rekla je Sara. Kamo sreće da polazi i ona! Onda bismo mogli da se oslonimo na njenu mudrost, a osim toga, u našoj grupi bio bi po jedan predstavnik svih šest rasa sa Nagiba. Ali, ako iko sa našeg skrivenog svetića treba da vidi kako izgledaju transcendentna bića, i da pri tome ima ikakvu šansu da razume išta o njima, onda izbor za to mora pasti, dabome, na Saru. Stvari jesu onakve kakve jesu, rekao bih.

Naš alhemičar, naš Trekonja, po imenu Tjug, ispušta mlaziće slatkih isparenja. Ta aroma blaži naše strahove i naša žaljenja zbog rastanka. Pretpostavljam da, ako jedan Treki može smireno i vedro da gleda svoj predstojeći ulazak u vaseljenu nakrcanu Jofurima, onda i ja mogu, barem, bez kategoričnih predrasuda da očekujem susret sa mnogobrojnim rođacima sa kojima je kontakt davno izgubljen - sa dalekim rođacima, koji provode čitav svoj životni vek u udobnosti i moći zvezdanih bogova, ali koji nikada nisu čitali Konrada, Elisona, ili Tvena. Jasnici.

"Ovoj stvari treba dati ime", insistira Štipko, kuckajući jednom štipaljkom/hvataljkom po metalnom podu bojnog čamca.

Ur-rona klima tom svojom izduženom glavom sa tri oka.

"Naravno, postoji samo jedno odgovarajuće", kaže ona.

Ja se, potmulim umblanjem, saglašavam sa ovim. Okrećemo se, zato, Hakici, koja sleže očnim piccima iznad glave, na taj način naznačavajući da prihvata jedan deo odgovornosti za ovu odluku.

"Važi, neka bude San Vufona", veli ona, i sad je jednoglasno.

Džilijan Baskin stoji pored hermetičnih brodskih vrata, čeka da joj uručim disk iz autopisara, sa kopijom ovoga što, evo, dovršavam. Zato sad moram zaključiti ovu stavku dnevnika - bez ikakvog doterivanja, glačanja. Tako je kako je; idemo.

Ako ovo bude poslednja stranica dnevnika, čitaoče, to će značiti da je Brazdač uspeo da se probije a mi ne. Ne ulažem nikakve proteste, ni za čim ne žalim. Samo kažem: pamтите nas, ako vam bude tako po volji.

Hvala, dr Baskin, hvala za pustolovinu i sve ostalo.

Srećno.

I zbogom.

Hari

Ma, nešto mu je bilo od samog početka užasno poznato u ovoj oblasti E prostora, još od kad se spustio na preriju klonulih izraštaja i pošao ka četvrtastim, jako dalekim kulama koje se negde u visini susreću sa gigantskim ravnim površinama na nebu. Nešto na potiljku ga je golicalo uporno, neprijatno; tako Šimpanza doživljava 'deža vi'.

On sada osmotri isti taj prizor iz drugog ugla, sa velike visine. Njegova letelica hodala je po gigantskoj okomitoj steni, kroz mutno prostranstvo. Bezbrojni obrasci, crvenkasti i simetrični, pravilno su se ponavljali, nanizani po toj vertikalnoj ogromnosti, kao da je tuda prošla armija identičnih monstruma sa raščepljenim velikim stopalima.

"E, dakle, stvarno", reče on glasom hrapavim od iznenađenja. "Nikad ranije ne uradih ovo. Ko bi rekao da pravila ovde dopuštaju da se ovolika mašina penje pravo uvis, kao pauk po z..."

Zamuknu, u sevu uviđanja; vilice nastavi da otvara i zatvara bez ijednog zvuka.

Pa nije valjda!

Zagledao se u te pljopsnate, monotono ponovljene šare na litici, onda u daleke tornjeve maltene sasvim izgubljene u izmaglicama ovog sveta. Samo jedno mentalno pomeranje skale, pomak u sasvim druge dimenzije, objasnilo je celu sliku.

Provalio bih ja ovo i ranije, reče on sebi, samo da se moglo jasnije gledati i videti.

Obuze ga osećanje da je kosmički glup. Zaječa glasno.

"Tako mi Čitine brade i Tarzanove kile... ovo je soba. Soba u nečijoj proklesoj kući!"

Svest o ovome izoštri, tek sad, njegove percepcije.

Prerija sva čupkasta i ujednačena?

Ćilim!

Visoke, uzane, četvrtaste kule?

Noge nameštaja!

Ona ogromna ravan sa koje je na početku visio, i onda se spustio do ćilima: sto. Ploča stola.

Mrljaste šare na ovom zidu po kome se malo popeo: tapet, verovatno, ili neki sličan pokrivni materijal, odabran bez iole estetskog čula. Ovako iz neposredne blizine Hari nije mogao oceniti da li je motiv zemaljski ili tuđinski.

Ova zona E prostora ima tako malo posetilaca, reče Hari Harms sebi, da je, u trenutku mog dolaska, verovatno bila u sirovom, nemanifestovanom stanju. Verovatno se čitav ovaj ogromni predeo zgusnuo i materijalizovao oko neke slike iz moje podsvesti!

A on je tada razmišljao o trenutno važećem formatu svog broda/stanice. Taj format, zadržan od prethodne misije, imao je i ovih nekoliko nogu, vrlo dugačkih. Hari je upravo razmišljao da ga to podseća na pauka. Možda je ta misao kreirala ovaj njegov subjektivni kosmos. Ovu sobu.

Osim, pomisli on, ako ja sve ovo samo sanjam, u poslednjem bunilu, a moje telo leži smrskano, negde, pod tonama ruševina, u stanici koja je pala i razlupala se čim sam pristigao u E prostor.

U oba slučaja, njegova sudbina jasno pokazuje zašto svi pametni izviđači smatraju da je ovaj vilajet E prostora izuzetno opasan.

Možda insekti ovako vide stvari u kući: sve veoma udaljeno, sve nejasno, osim onog u najneposrednijoj blizini. Hari se zapita postoje li ovde slike na zidovima, činiya voća na stolu, i jedna živa div-planina - maće koje leži na sofi i tiho prede.

Možda je bolje ne saznati to. Ne prisiljavati E prostor da se izdefiniše baš preterano u materijalna tela.

Samo jedna stvar nije se uklapala u ovu scenografiju klasične ljudske dnevne sobe: avenija, vitka krivudava cev mraka i svetlucanja, koja je dolazila iz nesagledivih daljina, krivudala ležeći na tepihu, i zalazila pravo u zid, tačnije u rupu u zidu, ispod Harija. Avenija zvana stvarnost; potpuno u vlasti materije i nepopustljivih zakona fizike.

"Osećam primicanje vibracija", reče stanica. "Iz konekciono-rupturne lokacije."

Hari ovo prevede: iz te mišje rupe dole. Tu avenija ulazi u mrak... nesumnjivo u drugu, drugačiju oblast E prostora. Tri uljeza prošla su ranije tim putem. Za sobom su ostavili jasne tragove. Prvo se, pre oko godinu dana, provuklo jedno malo vozilo... za njim progonitelj, mnogo veći, koji je bezobzirno pucao u 'zid' i proširio 'mišju rupu' da bi mogao da se progura kroz nju. Obojica su ostavili za sobom 'mirise' života zasnovanog na disanju kiseonika. Treća letelica prošla je nedavno, ostavivši mešovite tragove, mehanoidne i oksigenske. Ušla je u istu mišju rupu.

Ali je sad nešto dolazilo odatle, krećući se u suprotnom smeru.

Hari proveri u kakvom je stanju naoružanje. Na instrument-tabli, na delu za naoružanje, nekoliko pravougaonika je svetlelo... što je značilo da će ta oružja moći da funkcionišu u ovom prostoru, na neki način. Ali trebalo je tek saznati na koji.

"Da vidimo može li se opet primeniti isti trik", promrmlja on.

Prešavši na ručno upravljanje, on izbacio sidro koje sa jakim potmulim zvukom udari u tapet i tu se čvrsto zalepi. Onda, nervozan, počeo odvajati jedno po jedno stopalo broda od zida. Uskoro je brod/stanica visio samo o svom kablju, visoko iznad 'tla'. "Spuštaj!" uzviknu on, i kabl se počeo izduživati. Zastade na samo dve dužine broda iznad mesta gde se tepih susretao sa zidom. Avenija i mišja rupa ležali su samo malo levo od Harija.

To što izlazi, pomisli on, ne može biti mnogo veće od ove stanice. Biću u prednosti, ne samo zbog faktora iznenađenja, nego i zato što većina brodova koji uđu u E prostor nisu dobro opremljeni za njega.

Zvučalo je logično. Hari je uspeo, maltene, da ubedi sebe.

Ali je logika nepouzdan prijatelj, čak i u onoj vaskeljenici koja je Hariju zavičaj. U E prostoru, ona je samo jedna od mnogih igara koje se mogu igrati pomoću simbola i ideja.

Jedan od mnogih načina da zavaras sebe.

"Evo, nešto izlazi!" saopšti pilot-mod. I zaista, nešto je izvirilo iz mračnog tunela.

Izgledalo je jadno: apsurdno dugačko, a toliko 'debelo' da se kroz tunel jedva provlačilo. Ovaj uljez sastojao se od dugačkog niza segmenata, koji su između sebe bili uzglobljeni. Za kretanje su mu služile krute, člankovite noge. Istrčalo je to stvorenje iz 'mišje rupe' kao da beži od nečeg. Onda je skrenulo, pribilo se uz zid, i tako ostalo, drhteći. Gledajući odozgo, Hari dobi utisak da je to biće ranjeno i preplašeno, i da se pokušava sakriti bar na neko vreme, da dođe do daha.

Nije bilo potrebno angažovati brodski opservacijski mod da bi bilo provereno da li je to mehanoid. Kruta formalnost pokreta jasno je pokazala da jeste mehanoid. Još značajnija bila je činjenica da ovo biće nije moglo da se menja dovoljno brzo. Sve druge vrste živih bića umele bi, prilikom prelaska u drugi vilajet E-prostora, da se malo razgibaju, da izvedu neku svoju tranziciju, da prilagode svoju umnu koncepciju o sebi, svoj geštalt, pa time i da postignu telesno prilagođavanje novoj životnoj okolini.

U ovom, E carstvu, verovanje u nešto često je bilo dovoljno da to i bude tako.

Pa ipak, već po svojoj prirodi, mašine su vrhunski manifestacija primenjenih zakona fizike. Doslednost sebi je baš glavni izvor njihove moći, tamo gde je njihova domovina, u realnosti. Ovde je ta doslednost nedostatak, i to katastrofalan. suočena sa hitnom potrebom da izmeni svoj materijalni oblik, mašina može reagovati samo na jedan način: tako što će pomno proučiti nove okolnosti, doneti odgovarajuću odluku, a onda je i sprovesti, naime izvršiti sve promene, jednu po jednu, prema planu.

Hari pogleda kroz ručni teleobjektiv, izoštri sliku, i vide da po telu tog mehanoida sve vrvi od manjih pokretnih predmeta, robota za opravku i održavanje. Oni su radili histeričnom brzinom na preoblikovanju svog gospodara. Sekli su, premeštali, i zavarivali velike komade realne materije. U tom procesu, mnogi komadi i komadići su otpadali, mrvili se, ili se upijali kao rastvor u tepih ispod. Harijev senzor za atome pokazivao je da gusti oblaci čestica kuljaju iz ovog bića na sve strane... otpad koji će uskoro, sasvim sigurno, privući memoide strvinare.

Ova stvar očigledno je, nekad, bila svemirski brod, žitelj dubokog vakuuma i međuzvezdane tame. Zapanjujuće je bilo da takav stvor uopšte uspeva, makar i delimično, da se prilagodi na ovakvu životnu okolinu.

Jedan senzor počeo sevanjem upozoravati na anomaliju: jedan deo oslobođenog otpadnog materijala sastojao se od atoma kiseonika i azota, kao i od složenih organskih jedinjenja, što je govorilo o prisustvu sasvim drugog reda života.

A-ha, tu li si ti, pomisli Hari.

Do sad je podozrevao, sad je bio siguran. Ovo je bio onaj novi, treći uljez, koga je i hteo da sustigne.

"Ovaj je sigurno naleteo na nešto što mu nije prijalo", pretpostavi Hari, "nešto od čega se uplašio dovoljno da zbríše."

Pilot-mod uskoro potvrdi da je tako.

"Detektujem još neželjenih pojava, koje nadiru ka probijenoj graničnoj površini sa druge strane, u žestokom gonjenju ovog bića", reče (B)p.

Hari se potrudila da ustanovi iz kog dela mehanoidovog tela dospevaju abnormalne, ne-mehanoidne emisije gasa. Pronađe, na sredini mašine, jedno zadebljanje, odasvud zatvoreno; kao da se na sredini nekakve velike gusenice nalazi zrno graška. Bio je to habitat; stanište nečeg živog ali ne mehanoidnog; u suštini, posuda puna atmosfere i drugih stvari potrebnih za kiseonični život. Na površini tog habitata videlo se nekoliko glatkih pravougaonika iz kojih je dopirala svetlost. Možda su to bili prozori, ali Hari nije mogao zaviriti kroz njih.

Mašini je očigledno bilo sasvim jasno da nema mnogo vremena. Pokušavala je da ubrza rad na svom preoblikovanju, ali zbog toga roboti počeo da greše, da se lome, pregrevaju, da padaju na tepih, čija vlakna su počinjala da se njišu na tu stranu, ispoljavajući neugodne simptome svesne, žive gladi. Atoma u E prostoru ima vrlo malo; i kad zalutaju tu, posle izvesnog vremena nestanu. Mnogim prostim memoidima izuzetno su korisni, kao prehrambena materija koja i u najmanjim količinama, u tragovima, bitno doprinosi zdravlju: memoidi, koji su apstrakcije ali žive, na taj način postaju malo, makar sasvim malo, stvarni.

"Trideset dura do pojave novih pridošlica", saopšti pilot-mod.

Iako nije dovršila rad na svom preoblikovanju, mašina slična gusenici zaključila je da vremena više nema, pa je nastavila da beži naporedo sa avenijom.

Pitam se, pomisli Hari Harms, zašto ne zaroni nazad u realni prostor; bilo bi dovoljno da samo uskoči u aveniju. Naravno, ovaj mehanoid bi se onda mogao pojaviti takoreći ma gde, pa bi mu onda mogli biti potrebni vekovi da se domogne najbližeg pristojnog hiperspacijalnog terminala, ali, zar mašine nemaju vremena koliko god žele?

Razmislio je o mogućim objašnjenjima za ovo. Bilo ih je nekoliko. Možda je mehanoid toliko oštećen da ne bi preživeo novi ulazak u stvarnost. Ili, možda, organski 'tovar' u habitatu ne može da čeka nekoliko vekova dok mašina putuje ka terminalu.

Bekstvo je donelo nespretnoj mašini užasne nove probleme. Noge, uzglobljene metalnom čvrstinom, kočile su se, lomile, otpadale. Hariju izađe pred oči slika ranjene životinje koja beži poslednjim snagama.

Okrete se da posmatra nailazak progonitelja. Oni se najaviše mlazovima svetlosti iz tunela. 'Kaktusi' tepiha na ovo su reagovali obeshabrenim klonućem. Pojavi se prvi progonitelj.

Harijev utisak bio je da iz tunela izlazi glista, ali oklopljena; glava te kreature bila je prekrivena blistavim pločama. Zver, dakle, iz mračnih prostora, gde vazduh ne dospeva. Ovo se, međutim, počeo vrlo brzo menjati. Biće je prolazilo kroz metamorfozu, prilagođavalo se novoj oblasti E prostora. Izrastoše mu, na gornjoj strani glave, organi nalik na oči. Ispod tela nastade prava erupcija pseudopodija, tako da je stvor uskoro stajao graciozno na nebrojenim delikatnim nogama.

Kao stonoga, pomisli Hari; tačnije, kao milion-noga.

Samo jedna vrsta živih bića može se tako brzo prilagođavati u E prostoru: ona koja je tu i nastala, ona čiji je tu dom. Usavršeni memoid-mesožder. Ideja, dakle, zasnovana na lovu, na grabljivičkom napadu na druga živa bića; možda, čak, sama ideja grabljivištva.

Dok se taj prvi memoid transmutovala da bi se prilagodio ad-hok pravilima jedne gigantske dnevne sobe, nekoliko drugih naiđe, gurajući se, kroz isti tunel. Svi su bili prepuni želje da se bace na svoj bespomoćni plen.

Ovo se mene ništa ne tiče; nemam ja tu nikakva posla, počeo Hari govoriti sebi, potežući brižno oba svoja palca istovremeno. Imam dužnost, primarnu, da prikupim Verkvinovu instrumente. Sekundarnu, da hvatam ili razjurujem uljeze... ali, ovog uljeza srediće memoidi sami.

Ali Harijeva neodlučnost naglo se pojača. Setio se kako se nastavila ona propoved Skianoa, misionara, koji je o svojoj čudnovatoj veri govorio sa improvizovane govornice, ispod lagano-rotirajućeg holograma planete Zemlje raspete na krst. Prvo svetlosnim signalima iz donjeg para očiju, a zatim i moćnim zvukom, taj evangelista je ubeđivao sve prisutne da svaki sapijentni pojedinac treba da stremi ka spasenju svoje pojedinačne duše.

"Iako je naša sekta stupila tek nedavno na bulevare i uličice Pet galaksija, stare vere već u nama vide ozbiljnu pretnju. Pokušavaju da uguše našu poruku; donose zakonske propise protiv nas, maltretiraju nas tobož legalno, ne biraju sredstva da onemoguće naše emisare. Nadasve, tvrde da mi propovedamo sebičnost.

Ako abdikatori, čekači, transcenderi, i druge tradicionalne religije imaju o ma čemu podudarno mišljenje, onda je to svakako njihovo uverenje da spasenje može stići samo rasama i klanovima, ako se poboljšaju i usavrše, do te mere da pođu za našim blagoslovenim Praroditeljima u zagrljaj plima. Svaka generacija, kažu, treba da radi predano da bi svoje potomke iznela makar i malčice bliže tom velikom cilju. Kakav će užas nastati, dakle - kažu oni - ako pojedinci, trilioni i kvadrilioni pojedinaca, počnu misliti o sebi! Šta ako spasenje svoje duše može postići svako misaono biće ponaosob, kroz veru u Boga koji je iznad i onostran svih poznatih nivoa univerzalne stvarnosti?

Šta ako je moguće zaobići zagrljaj plima, dovinuti se do rajskog posleživota, koji je opisan u svetim knjigama Tere? Da li bi onda svi prestali ulagati trud svoj u unapređenje rase? Da li bi napustili svoje potomstvo, samo da bi se dočepali duhovnog uzvišenja sad?" Donji par Skianovih očiju je sebao. "Odgovor postoji. Dadoše ga Budo, Moše, Isa Hris, i drugi veliki proroci koji govorahu na Teri tokom slavne usamljenosti te planete. Njihov odgovor - naš odgovor - sastoji se u tome da je samilost odvajkada bila glavna alatka za stizanje do spasenja."

Prošli su od tad dani, ali Harijeve misli još su se komešale oko neverovatnih, mnogostranih nesklada u tome što je Skiano govorio.

Grickajući usnu, okrete se i obrati se plovećem (B)p simbolu u vazduhu.

"Koliko ima lovaca?"

"Tih memoida ima pet", odgovori pilot-mod brodskog kompjutera. "Dva su se već u potpunosti transformisala; oni nastavljaju gonjenje mehanoidnog uljeza. Dva još menjaju svoj izgled. Jedan je u tunelu, gde čeka na red da izađe."

On vide par mesoždernih memoida kako ubrzavaju jurnjavu preko tepiha. Sustizali su, brzo, posustalu mašinu, nošeni svaki svojim mnogobrojnim zatalasanim pipcima/nožicama. Dok se Hari šetkao nekoliko koraka levo, pa desno, još dva dovršiše svoju metamorfozu. U Harijevoj glavi preovladavalo je priželjkivanje da nikada nije ni čuo ni video propoved onog Skianoa.

Nije mogao, kasnije, zaključiti šta ga je nagnalo na akciju. Samilost je, doista, mogla tu imati nekakvog uticaja. Ali Hari je smatrao da je jedna druga njegova osobina ponajviše kriva za ono što se dogodilo.

Radoznalost.

Nikad neću doznati šta je ta glupava trapava mašinčina prenosila, pomisli on, ako bude prožderana od strane ovog čopora preglednelih misaonih stavova.

Iz tunela izađe i peti memoid i poče svoju metamorfozu.

Hari odlučno kriknu i tresnu po jednom dugmetu, otkačivši realitetno sidro od zidnih tapeta; stanica pade pravo dole, ispruživši svih osam nogu kao da su kandže.

Prvog protivnika uništio je najlakše.

Memoid je sasvim nesposoban da se brani tokom tranzicije, kad reformatira svoj konceptualni okvir da bi se prilagodio novoj okolini. "Kad treba da parafrazira sebe u novi idiom", tako je to objasnio Hariju njegov starešina Verkin tokom obuke. Dok se menja, memoid gubi samouverenja i koheziju, koleba se, i zato ga lako može uništiti neka druga tačka gledanja, različita od njegove.

Brod/stanica se zari petom memoidu u leđa; isprobada mu kičmu na nekoliko mesta; poče ubrizgavati kritičke misli.

PREKID

OKLEVANJE

SUMNJA

Ideja može, u E prostoru, nastaviti svoje postojanje ako i nema mozga koji bi je mislio. Ali, samo ako je, kao misaona postavka, dovoljno snažna da veruje u sebe. Za koncepciju koja je prinuđena da održava sama sebe, pokolebanost je najgori otrov, naročito ako se unese u pravom trenutku, na pravo mesto. Poslednji memoid je reagovao brzo, ali se nije mogao odbraniti; posrnu, a onda se rasplinu, a okolni tepih začas usisa osnovne postavke od kojih je memoid bio sagrađen. Hari je sad bio sasvim slobodan da pojuri za ostalima.

Budi kao pauk, reče on sebi, pripremajući konzolu za oružano dejstvo. Sad je u prednosti zato što im se privlači s leđa, i zato što je mnogo brži... a prednost je i to što se čitava ova sub-oblast E prostora očigledno zgusnula oko neke slike iz njegovog uma koja je poslužila kao semenka. Možda oko neke uspomene iz detinjstva, kad se mali, malecki Hari igrao u nečijoj dnevnoj sobi i pri tome imao utisak da je nedogledno ogromna.

Brzo sustiže još dva memoida. Hari odluči da ih zaustavi mrežom za zapetljavanje. Bilo je to idealno oružje za napad u E prostoru: ispaljivač mrežu silogizama, logičkih argumenata koji se u velikoj Galaktičkoj biblioteci prikupljaju već više od milijardu godina, i neprijatelj se spetlja.

Hajd, pa šta bude - bude, reče on sebi.

Nanišani, i opali.

To oružje bilo je 'kontingentno', što je značilo, osposobljeno da menja svoj izgled kao i izgled svog pucnja u skladu sa okolnostima. Hari ga je koristio u drugim prilikama, u drugim vilajetima E sveta, i video je da hitac ima izgled razornog zraka ironije, ili da ispaljuje kontra-argumente kao užarenu topovsku đulad. Ali ovde iz oružja pokulja mlaz destilisanih argumenata, nekako spiralno, kao da izleću mreže lepljive svile. Mreže se raširiše iznad oba sustignuta memoida.

Padoše na njih, i jedan se odmah sruši, nogu zapetljanih u prastare lukave argumente. Svađalačke uvrede počеше mu razdirati telo. Memoid se sklupča u agoniji a onda se rasu u isparenje koje se brzo razide i nestade sasvim.

Onaj drugi imao je nešto više sreće. Iako temeljito upleten, uspe se zaustaviti u poslednji čas; ne pade. Gde god su niti zlovoljne raspore zasedale u njegovo telo, kiselinski ga izjedajući (naročito po bokovima), iznutra su, iz rana, vrveli odgovori, kao žustra antitela.

Kreatura okrete svoj metaforični pogled ka Hariju a onda počе štrcati otrov ka njemu. Grudve otrova poleteše - najverovatnije logična objašnjenja udešena da ubede Harijev brod da više ne treba da postoji. Mogao je pokušati da ih obori paljbom, ili da ih udarcima odbaci u levu i desnu stranu, od sebe, ili čak da stoički izdrži njihov nasrtaj. Ali on je već bio smislio svoju taktiku, sasvim drukčiju. Koristeći svoje poznavanje lokalnih uslova, terena dakle, on natera svih osam nogu broda/stanice da se jako poviju, a zatim skoči visoko, iznad verbalnog otrova, štaviše iznad samog spetljanog neprijatelja.

Nekoliko sekundi je taj let trajao. Hari je posmatrao kako velika prostranstva tepiha promiču, kao more, ispod njega. Poče se brinuti kad i gde će doskočiti; avenija je bila sasvim blizu, opasno blizu.

Pa, nisam spreman za povratak u kosmos, ne sad niti ovde! pomisli on. Izgledi da bi mogao ostati živ posle jednog takvog nasumičnog strmoglava u stvarnost bili su slabi.

Na sreću, u poslednji čas uspeo je da izvede manevar izvijanja mašine u vazduhu, i da doskoči malčice izvan avenije. Ali to je bio doskok bez odgovarajuće ravnoteže i gipkosti, vrlo tvrd. Hari nalete na prednji zid sopstvene kabine i bolno ugruva desno rame. I još gore od toga: kabina se ispuni zvucima neke lomljave. Nešto se skršilo, svakako. Jedan alarm zableja. Crvena svetla počеше da se pale i gase.

Bolno trzajući licem, Hari se dovuče do instrument-table, gde saznade da su se dve noge, prilikom pada, odlomile, a da se treća gadno izobličila. Njegov brod-stanica mogao je sad krenuti u susret novim izazovima samo hramajući.

Ali, Hari je i sad bio u vatri adrenalina. On iskezi zube i oglasi se divljačkim šimpanzovskim režanjem.

Tri oborena, još dva pred nama, pomisli on, hlabreći se.

Na nesreću, sledeća borba počе loše.

Jedan od preostala dva predatora već se bacio na plen. Počeo je da otrže metalne delove sa velike mašine, razarajući je srećno, razmahano. Drugi memoid se okrenuo da se obračuna sa Harijem. Upozoren na vreme, savršeno pripravan, ovaj memoid je svoj oblik odlično prilagodio ovom vilajetu E prostora. Sada je izgledao kao insektoid sposoban da gadno ugrize, kao stvor koga biste najviše mrzeli da vidite kako se zavlači pod vaš nameštaj - nešto sa mnogo kandži i žaoka. Hari dobi utisak da je ovaj protivnik podivljalo radostan, kao da je sama misao o ratobornosti.

Pljuvačka zapenušanog svađanja pocure sa mamoidovih čeljusti, a onda jurnu na Harija.

Ovog puta nije mogao da skoči, ali on zato počе da vrda levo, pa desno. Očajno je izmicao, ali jedna grudva ga pogodi posred prozora, i raširi se u veliku mrlju svetlucave sluzi.

Hari okrete glavu da to ne gleda, ali talasi zle slutnje ipak ga preplaviše.

Šta ću kog đavola ja ovde? pomisli on. Trebalo je da budem u svom krevetu, bezbedan. Da sam ostao na Zemlji, imao bih ženske, a i prijatelje. Ko me natera da putujem čak ovamo, samo da bih ovde skončao...

Bolno požali zbog počinjenih grešaka, znajući, međutim, da se dejstvo neprijateljskog oružja upravo i sastoji u tome da se on tako oseti. Na sreću, napad je bio opšti, difuzan. Memoid još ne zna kakvo stvorenje se nalazi u kabini broda/stanice; zato i ne može da otrove podesi baš za uništenje Harija. Ili: ne može još. Ali, avaj, krvožedne misli-zveri na ovom nivou istančanosti izuzetno su osećajne, i vrlo hitro se prilagođavaju svim misaonim slabostima svojih protivnika.

Hari nije nameravao da svom tuđinskom neprijatelju pruži dovoljno vremena za bilo kakvo prilagođavanje na bilo šta. Ispali još jednu mrežu lepljivih argumenata. Ali, neprijatelj se izmače, vrlo agilno - možda pomoću nekih jedinstvenih aksioma, bez suštinske veze sa

temom. Nekoliko lepljivih niti ipak padoše po memoidu, ali skliznuše uzaludno, bez snage da ugroze egzotične postulate. Memoid, kome je ovaj napad zasmetao samo malo, pogrbi leđa a onda se baci u napad. Kidisao je tako brzo da Hari nije imao nikakve nade da pobegne.

Neprijatelj je razjapio čeljusti, i pokazalo se da u njima ima ne zube nego redove blistavih, šiljatih, spiralnih burgija, koje su se već okretale. Prizor zastrašujući i nervirajući.

Ovaj će pokušati da uđe u brod! pomisli Hari.

Tresnu po dugmetu ispod koga je pisalo RAKETE ZA ZAS. Ti projektili, namenjeni da zasene protivnika i skrenu mu pažnju, na nekim ranijim misijama su mu spasli život, jer su stvarali pred neprijateljem pravi baraz konfuzije i netačnih podataka, zahvaljujući čemu je Hari uspevao da pobegne i od mnogo većih monstruma.

Ali, ovog puta efekat je bio razočaravajući. Da, oblaci mutnoće raširili su se pred mesožderom, ali ga nisu značajnije usporili.

Kad si u dilemi, probaj fizički, pomisli on, i poteže obarač mini-topa. Vibracije ispuniše brod/stanicu; visokobrzinski projektili zasuli su neprijatelja, koji je uzmakao, uzdigao se prednjim delom tela, i počeo da para vazduh kandžama i da urliče. Ali nada ubrzo uminu, jer Hari vide da neprijatelj od toga ne trpi nikakvu štetu. Naprotiv, čudovište je grabilo malene granate i trudilo se da ih pojede. Ugrađivalo je tako pribavljeni materijal u svoju informacijsku matricu! Burgije, koje su nastavile da rotiraju, počеше da menjaju boju: od simulirane pastelne plave prelazila je u tamnu, metalnu sivu.

Hari isključi automatski mini-top, psujući. Upravo je poboljšao protivnikove šanse da ga pobedi.

Brod/stanica se zatrese, ali ne mnogo, pod naletom memoida, koji se odmah počе penetrati na prozore. Složena ideja je razređena stvar, ima vrlo malu težinu i inerciju. Ali ideje i te kako mogu da ti svrdlaju do mozga, a ova ideja to i počе da radi: svrdla zagriže u metal Harijevog broda.

On oproba svu preostalu dugmad, okidače, poluge, ali ništa nije radilo. Oružja su ili ostala neaktivna, ili su deystvovala ali uzaludno, ne nanoseći štete protivniku.

U E prostoru, predmet sagrađen samo od atoma ne može dugo odolevati napadima živih ideja.

Nekoliko 'bubuljica' pojavi se na unutrašnjoj površini zidova oko Harija... i raspade se, jer burgije prodreše kroz ta mesta. Već nekoliko trenutaka posle toga, burgije, zaustavljene, počеše da menjaju oblik, pretvarajući se u stvorenja nalik na bumbare. Hari se priseti da čak i na malim insektima i paucima često žive paraziti, koji su takođe insekti ili pauci ali još mnogo, mnogo sitniji. Ova tuđinska zver-misao dosetila se odličnog ratnog trika, koristeći logiku ove Harijeve pod-oblasti... protiv Harija samog.

On pritisnu poslednje dugme, namenjeno za upotrebu u očajnim situacijama, poput ove.

Njegova osmatračka kabina, to jest kontrolna prostorija, ispuni se hologramima. Bile su tu slike svakojakih bića, čitave rulje kiseonikaša, vodonikaša, i mehanoidea. Ti stvorovi puzili su i leteli, hodali i skakali, kao na nekoj pangalaktičkoj svevremenskoj omnistvarnoj žurki.

U brod je prodrlo desetak 'bumbara'. Oni su se raširili i počeli traganje za konceptualnim jezgrom stanice - za Harijem samim. Bili su to mali stvorovi, ali užasni, sa opakim hvataljkama-sekačima. Njuškali su kroz gomilu lažnjaka. Jedan bumbar se prevari i napade hologram Zanga, virtuelnu žutu grudvu u vazduhu koja, pod tim napadom, zadrhta i počе se ugibati a onda se rasprsnu i sa svih strana obujmi neprijatelja, stiskajući ga smrtonosnim slojem antimemoida. Nešto sevnu, a onda u vazduhu ne ostade na tom mestu ništa osim malo prašine koja lagano potonu do palube.

Pa, u ovima postoji izvesna količina stvarne materije, pomisli Hari; ovi su jezivo opasni!

Ujed ovih bumbara ne bi bio samo atak na njegov um... nego bi i njegovo telo bilo stvarno, fizički, ranjeno. Ovi mogu da grizu.

Još dvaput su bumbari pogrešili i napali holograme-mamce; u oba slučaja napadač je uništen. Ali Hari je jasno video da oni postaju oprezniji. Počеše da ignorišu sva hidrogenska i sva mašinska bića, i da se koncentrišu na organizme koji dišu kiseonik... slične njemu.

Moram udariti prvi, reče on sebi; ali, kako? Šta mogu učiniti? Kakvom borbom se probiti iz ovog haosa?

Ako se ikad bude vratio u bazu, imaće šta da kaže ekipama koje održavaju ovo naoružanje u 'ispravnom' stanju. Ali, u ovom trenutku, imao je samo jednu nadu: da nekako strese memoida sa svog broda/stanice, tako da bumbari, lišeni roditeljskog usmeravanja, prestanu da funkcionišu. To će, doduše, ostaviti ogoljene rupe u zidovima kabine. Ali - probleme treba rešavati jedan po jedan.

Nije se usuđivao da rukama učini bilo šta na komandnoj tabli, jer bi ga to odmah odalo. Zato se glasom obratio pilot-modu.

"Da, Hermane?" odgovori mu lebdeće koso slovo (B)p.

"Nemoj lebdeti blizu mene!" prošaputa Hari kroz stisnute zube. "Ostani na proklesnoj distanci od mene i slušaj. Zahtevam da stanicu počneš da bacakaš na sve strane... nasumičnim kretanjem... da bismo zbacili ovog Ifni-prokletog tudina sa nje!"

"To bi bilo kršenje bezbednosnih parametara."

"Poništavam ih!" zareža Hari. "Protokol za krizno interventno delovanje. Izvrši!"

Izviđački brod/stanica počeo se opet kretati. Glavni problem bile su dve odlomljene noge, a ne veliki memoid, čija ukupna realna masa najverovatnije nije iznosila više od nekoliko stotina grama, čak i posle hranjenja Harijevim mini-granatama. Hramanje je možda čak i pomoglo da ovo novo kretanje stanice bude stvarno nasumično: levo, desno, napred, ukrug oko sebe, i tako dalje, pijančev hod preko tepih-predela.

Iako je imao tako malu inercijalnu masu, memoidu se ovo drmusanje očigledno nije dopalo. Kretanje je, ipak, jedna vrsta informacije. Hari je začuo nejakojak mjaukanje: zver-misao se grabila da čvršće 'zagrlji' brod, da ne bi izgubila vezu sa svojim bumbarima.

Na nesreću, drmusanje je uticalo i na Harija, koji se počeo teturati na sve strane. Hologrami su automatski počeli da imitiraju ovo, da se teturaju slično njemu; ali je Hari znao da će u ovako izmenjenim uslovima bumbari brzo otkriti ko je, pred njima, realan.

Kroz jedan prozor stiže da baci pogled ka mehanoidu koji je, napolju, bio već sasvim izmasakriran i tako kažnjen za svoj greh, ulazak u jedan vilajet gde ono što pomisliš postane tako. Prvi od mehanoida pokidao ga je i presekao na mnogo komada, i sad se bližio zaobljenom habitatu...

Jedno valjanje broda otrže Harija od tog žalosnog prizora, baci ga o drugi prozor, onaj i sad presvučen tinkturom žaljenja-zapropuštenim.

Ma, žalim ja za propuštenim, nema sumnje, reče Hari sebi; žalim pre svega što nisam ovde ušao opremljen pravim memskim naoružanjem! Trebalo je da imam pri ruci one prave vučje otrove za um. One bolesno-slatke ideje koje hipnotišu milione. Ideje zbog kojih se um fiksira za samo jednu sliku stvarnosti, i ne može od te fiksacije nikud da makne. Ideje koje učine da gipki umovi postanu kruti kao kamen.

Hari Harms je bio siguran da bi čak i ove lokalne zver-misli - tako snalažljive i vešte u prostorima apstrakcije - postale konceptualno lako lomljive kad bi se izložile zavodljivim dogmatskim učenjima nekog Platona, Marksa, ili jedne Ajn Rend... nekog Frojda, ili Tome Akvinskog... Gebelsa, ili Hab...

Stanica groznom silinom nalete na nešto i stade kao ukopana, a Hari produži u tom istom pravcu i tresnu o jedan ormančić sa zalihama. Okrete se mahnito i vide da su inercijom na sličan način poneti i bumbari, zbog komponente stvarne mase u sebi. Dva bumbara sudariše se sa hologramima i 'poginuše' u trenu.

Ali dva preostala bumbara, poslednji preživeli, bupnuše o zid nedaleko od Harija... a onda počеше da usmeravaju svu svoju pažnju samo na njega.

O-ou, reče on sebi, dižući se na noge. Leđima se oslonio na ormarić, ali, nije više mogao nikud odatle, jer su se bumbari rasporedili tako da mu preseku odstupnicu: jedan je lebdeo ispred njega i malo levo, drugi desno. U suštini, oni su ga saterali 'u ugao' osmatračke kabine.

Stanica nastavi da se tetura i bacaka, ali su se bumbari sad postojano i polako približavali Hariju, škljocajući ostrim čeljustima i izmahujući škorpionskim repovima.

Hari pokuša da očisti svoj um. Navodno, ako si majstor mentalne discipline, možeš postići da tvoj um bude sasvim otporan na sve toksične ideje.

Na nesreću, pojedinci koji su toliko mentalno disciplinovani ne mogu postati dobri osmatrači E prostora, pa zato Institut takve i ne prima. Harija su primili i dali mu ovaj posao baš zbog toga što je prepun mašte i lakovernosti... a sad će ga ovi memski paraziti uništiti zasnovavši svoj napad upravo na tim njegovim odlikama.

"Hmmm..." reče Hari. "Možda bih ja mogao vas, momci, da zainteresujem za jednu idejicu, ili dve?" Govorio je ubrzano, bez daha. "Šta kažete na ovo: ova rečenica je laž!"

Njihova reakcija sastojala se samo u tome što su još nekoliko puta raširili i sklopili hvataljke/sekače. Činilo se da ih ovo zabavlja.

"Dobro, ali... otkud znate da postojite?"

Totalni prezir.

A uspeo je, do vraga, u nekim starim TV serijama.

Naravno, takvi klišetirani napadi paradoksa moraju se odbiti od ovih sofistisiranih memskih zveri kao što se strela sa vrhom od kremena odbije od oklopa tenka. Međutim, šta ako im uvali neki koncept sa kojim se nisu ranije sreli?

"Ovaj, da li vam je ikad pričao o nečemu što se zove samilost? Neki kažu da je to najsigurnija staza do spa..."

Bumbari se spremiše da se bace na njega.

Stanica se još jednom zavrte oko sebe i 'pade' na jednu stranu, voljom autopilota.

Najednom se jedan prozor ispuni obiljem zvezdane svetlosti.

Hari uzdahnu. "E, dabogda postanem majm..."

Pre nego što je stigao do kraja te reči, nekoliko stvari se dogodi.

Oba parazita uma jurnuše na njega.

Ali njihov gospodar, velika memska zver u čijem zahvatu se brod/stanica nalazio, ciknu užasnuto.

Jer stanica se, u svom ludom kovitlanju, sudarila sa avenijom, štaviše pala je svom svojom težinom na aveniju, a memoid se našao između... prisiljen da okusi materijalnu stvarnost sa obe strane. Naguran, takoreći, u kontinuum stvarnosti.

Krici paklene muke ispuniše Harijev mozak, dok se memska grabljivica raspadala, prosipala svoju složenu konceptualnu utrobu, nestajala u eksplozivnoj agoniji.

Sad bez roditelja, jedan bumbar umre i nestade tren pre nego što bi zaklao Harija. Ali drugi zadrža koheziju još samo jedan tren duže, dovoljno da se zarije u Harijevu kožu 'donjih leđa'.

Sad je bio na Harija red da se oglasi jezivim cičanjem. Bol poteče kao široka, brza reka u njegovo telo. Bol koji poništi svaku racionalnu misao, probivši prvo njegovu stražnjicu, pa kičmu, pa sve mišiće, celo telo, kao nepregledno mnoštvo ognjenih noževa. A u dubini njegove duše počeo pravi napad: dileme i nesigurnosti jurnuše da ugroze sva njegova verovanja, svaku postavku koja mu je ikad bila draga.

Sunca i galaksije počеше da se nadnose nad Harija sa više strana: stanica se nagnula duboko u aveniju, silovito pritiskujući membranu kojom je E svet odvojen od realnosti, ugibajući je jako, preteći da je svakog trenutka pocepa, što bi značilo da je počeo nekontrolisani 're-entri', povratak u stvarnost.

Motori broda/stanice takođe su jaukali, pridružujući se Harijevom krikom očajja.

Nestali su svi memoidi, ugasili se svi hologrami. Vazduh je bežao iz kabine kroz desetak rupica. Ali Hari to jedva i primeti. Pokoleban do temelja svoga bića, na rubu između carstva živih ideja i carstva strogih univerzalnih zakona stvarnosti, borio se da nađe uporište, ono suštinsko, da nađe osećaj svog unutarnjeg bića.

Sebe.

Evask

Ovo nije najbolje moguće skrovište.

Pa onda zašto ga izabrah/smo, prstenovi moji?

Toliko ima raznih krivina i zakutaka u jednom velikom ratnom brodu, zašto baš u ovu dvoranu da se zavučem/o, gde su zidovi stakleni i hermetizovani, a inkubacione ćelije, pune klobučavih tečnosti, svud uokolo?

Da li zbog toga što nam je ovo 'dom'? Mesto našeg početka?

Naš drugi kognitivni torus osporava ovu tezu, podseća nas da je većina naših komponenti-prstenova nastala na sasvim drugom mestu, u mirisnim rupčagama koje su bile prepune divno sagnjile vegetacije, u jednoj primitivnoj naseobini koja se zove Daleko Vlažno Pribežište, na samotnom Jijou.

Istina je. Samo tri sadašnja člana ove kupaste zajednice rodiše se ovde, na brodu Polkdži, u ovom sterilnom uzgajalištu, gde se začeti prstenčići uzgajaju kompjuterski, dobijajući kap po kap sintetičke prehrambene materije, da bi izrasli u savršene Jofure. Ali to su naša tri najvažnija torusa, zar ne?

Naš torus za kretanje, tako mišićav, sa nožurdama tako hitrim i mnogobrojnim.

Naš mirisni uštipak, koji miriše na onaj pravi način, tako da nas svi Jofuri prepoznaju, znaju da smo deo njihove posade.

Naravno, naravno, ovaj koji sedi navrh svih vas, najdragoceniji, vaš prsten-vladalac. On je bitni nosilac našeg ja, našeg objedinjenog identiteta, neophodan da bi se Trekijevac, smučeni smetenjak, preobrazio u slavno odlučnog Jofura.

Zar je to ikakav povod za nostalgiju? Zar zato ovu potamnelu čeliju nazvati domom svojim? (Inače, izgleda da je nedavno bila razlupana, pa na brzinu 'popravljena' zakrpama kojekakvim.)

Dobro, samo napred. Gladite vi vaš vosak memorije koliko god hoćete. Prisećajte se, slobodno, kako je na Jijou bilo, pre ovih promena. Prisećajte se kako stesmo učili da imamo razumevanja za druge oblike roditeljstva, zato što bejah/smo u druženju bliskom sa pet različitih netorusnih rasa.

U toj našoj ranijoj inkarnaciji, kao trekijevski mudrac Ask, držah/smo ponekad i gheuenske larvice u našim nežnim pipcima, ali isto tako i ljudske, i huniške bebe, i njihao/smo ih sve da spavaju srećno, ili prosipah/smo slatko-aromatične izmaglice iznad njih, udešene da im donesu lepe snove.

Te uspomene istrajaše, nisu rastopljene prilikom naše silovite transformacije u Evaska. Ipak, zbunjen sam.

Šta vi to pokušavate kazati, prstenovi moji, u čemu je poenta vaša?

Da treba da zavidimo drugim narodima?

Da nijedan stog kupasto naslaganih masnih prstenova - bio on Treki, ili Jofur - nikada ne može upoznati roditeljsku ljubav?

Mi smo gomile delova, koji su naslagani jedni na druge, montirani. Proizvedeni, kao mašine. Možda nas zato sve druge rase gledaju sa toliko zavisti i zlobe.

Šta? Na Jijou nije bilo ni te zavisti, ni te zlobe, kažete vi? Ah, ali pomislite samo kakvu cenu ste platili vi kolonisti da biste bili gledani sa simpatijama! Živeli ste u potpunom neznanju, kao životinje. I, još gore, pomirili ste se da dremate svoje živote u miru trekijevstva, gotovo sasvim nepokretni i neambiciozni. Pa zar nećete priznati, napokon, da nikad ničeg živopisnog nije bilo u vašim životima dok ste sačinjavali jadnog poslušnog Aska?

Priznajte? Priznajte to? Da?

A, pa dobro. Dobro. To je napredak, možda.

ŠTA? ŠTA REČE BRE!!!

Vi biste da Ja, vaš torus-gospodar, zauzvrat nešto priznam vama?

Želite da priznam da smo nedavno videli neke slabe strane - neke neželjene posledice - jofurskog monomanijačkog ponašanja.

Ne, nije potrebno da gladite novi vosak, niti da nam vraćate u misli ono što je nedavno bilo u komandnoj sali, i što sam/smo dobro video/li pre nego što pobegoh/smo; onaj užas. Svi nešto zagriženi i nadrdnani, sve to besno, ogorčeno i nasilno; kako su se naši lideri poneli, stvarno nije za ugled. Nisu pokazali veliki napredak ka prosvetljenju.

Ali, zar ima druge mogućnosti? Mi polkdžijevci moramo goniti i zgrabiti tu kantu punu delfinčina. Tajne tamo sadržane mogle bi osvetliti ovo Vreme promena, zbog koga su sad Pet galaksija u takvim grčevima. Ako su Zemljeni stvarno nabasali na neki arheološki ostatak Praotaca u nekom plitkom zvezdanom jatuu, šta bi nam to moglo reći o načinu kako je galaktičkom civilizacijom upravljano

ovih poslednjih milijardu godina? Da li je to možda nagoveštaj da je čitav naš religijski i genetički hijerarhijski poredak postavljen naglavačke?

ŠTA, ŠTA?

Naš drugi kognitivni pita "Pa šta ako je?"

Šta s tim ako je ceo prastari sistem verovanja o Praocima bio pogrešan, i to se dokaže!

Šta s tim ako su nas lagali o zagrljaju plima!

I šta s tim ako se neki drugi klan prvi dočepa Brazdača i prvi očita informacije iz njega! Zašto bi stvorenja koja su ne samo sapijentna nego i razumna morala da besne oko jedne tako opskurne i trivijalne prednosti?

Oklevam... sa odgovorom bilo kakvim.

Pitanja koja tako potresu jednog Jofura, svojom nerazumljivošću... to vam je kao da ste pitali zašto dišemo kiseonik, zašto metabolizujemo hranu, ili zašto se razmnožavamo, ili zašto izražavamo lojalnost prema svojim srodnicima i potomcima! Duboko me uznemirava potezanje takvih sumnji.

Možda ipak nije trebalo pobeći iz kontrolne dvorane onako.

(Pa naći pribežište u ovom budžaku, nama tako bliskom.)

Naše zajedničko jezgro uskomešano je, gle, mislima ludim i provokativnim, koje dovode pod znak pitanja najosnovnija uverenja jofurizma. Od kako pobegosmo iz dvorane, ja više kao da nemam onu komandnu odlučnost da takva razmišljanja ugušim u začetku.

Možda je trebalo dopustiti sledbenicima Njegovog preosveštenstva da nas razmontiraju i da od nas naprave rezervne delove.

Možda sam tako mogao učiniti svoju najveću uslugu ovom Polkdžiju i jofurskom narodu kao celini.

Glavna prednost ovog skrovišta sastoji se u tome što brodski senzori ne mogu otkriti naše telesne tragove, jer su nadjačani i maskirani telesnim emanacijama svakojakih, mnogobrojnih mladih prstenova, koji su ovde, u svim ovim pregradama, oko nas. Naravno, tu su i robot-dadilje, koje neguju podmladak. To su robovi koji će nas/me prijaviti bez oklevanja, ali samo ako neko sa komandnog mosta pita da li sam/smo tu. Ako se ne dogodi, ili dok se ne dogodi, takvo konkretno raspitivanje, mogu/možemo ostati ovde, u punoj bezbednosti, emitujući feromone vlasti, zapovedajući tim mašinama, glumeći starešinu celog uzgajališta.

Postoji još jedna opasnost. Povremeno na vrata dođe poneka jofurska naslaga torusa i zatraži rezervni deo.

Vojnici, uglavnom. To su visoki, zastrašujući stogovi, često u ranama ili sa jezivim mrljama na sebi, zato što oni nastavljaju borbu za izbacivanje Zanga koji su nam se uvukli u neke delove broda. U trećini naših zona i paluba prisutna je sad ta gamad. Uspevamo ih potisnuti tu i tamo, ali cena tih uspeha vidi se na našim borcima, koji dolaze da zamene prstenove ranjene u borbi sa disačima vodonika.

Da, prstenovi moji. Samo je pitanje vremena kad će me/nas uhvatiti. Uskoro idem/o na rastavljanje. Ali pitam se da li će ijedan od ovih naših prstenova biti sačuvan, i ma i najmanji komadić našeg voska pamćenja, ili će biti doneta odluka da se sve to uništi.

Verovatnije je ovo drugo.

I dok protiču polako besposlene dure, razmišljam/o pred vizuelno-mirisnim ekranima, pregledam/o opet događaje koji zahvatiše Polkdži posle pogibije nešeg kapetana-vođe.

Pamtite li, prstenovi moji, kako je naš veličanstveni brod strmoglavo jurio kroz umršenu utrobu transferne tačke, goneći brod Zemljana u stopu, tako majstorski da oni ni slučajno nisu mogli pobeći?

Stizale su vesti iz našeg Naučnog odeljenja, da se napredak postiže u analizi tog Brazdačevog zaštitnog sloja, zbog koga ih ne mogosmo uhvatiti ranije. Oklop je to glatko-sjajan, i kao da im neranjivost daje, ali, naš brodski ogranak Biblioteke kaže da su tu tehniku napustili, još u davnoj prošlosti, gotovo svi galaktici! Taktika je to koju lako može nadvladati svako, samo treba znati pravi način. U Fraktalnom svetu je uspeła samo zahvaljujući tome što je delovala kao potpuno iznenađenje.

Bibliotekari obećavaju da će uskoro javiti kakva je protivmera potrebna.

Transforni neksus popunio se, u međuvremenu, neverovatnim ruljama izbeglica, ne samo iz onog jednog razvaljenog Fraktalnog sveta koji ostavimo za sobom, nego i iz nekoliko stotina drugih! I svaki takav izbegličko-emigrantski brod imao je pred sobom tri mogućnosti: da ostane u Četvrti i traži smeštaj u nekom drugom snežnom 'manastiru', ili da pređe u neki drugi red života. A to znači, ili natrag u zvezdoletnu kiseonikašku civilizaciju Pet galaksija, ili napred, dublje u zagrljaj plima. Zadržavajuće je bilo gledati, i velika čast prisustvovati: Oni Stari, Povučeni, otiskivali su se - mnogi - ka toj sudbinskoj odluci. Doduše, to nimalo nije uticalo na našu upornu poteru za Zemljanima.

Onda naidosmo na Mučitelja.

Na to biće iz legende.

Na taj fenomen sudbine, koji se tako retko manifestuje.

Na oblak svetlosti, koji je posezao u duge, uznemirene kolone izbegličkih svemirskih brodova; uzimao neke, a druge ostavljao da idu svojim dotadašnjim putem.

Pamtite li naše zaprepašćenje, o torusi moji, kad je Veliki mučitelj uzeo brod Zemljana i postavio ga, nežno, među one koji su namenjeni za transcendenciju?

Zapanjenost i zanemlost zavlada u dvoranama i hodnicima Polkdžija tada. Ko je mogao i zamisliti da se tako nešto može dogoditi? Najmlađa zakonski odobrena sapijentna rasa u celoj civilizaciji Pet galaksija su baš Delfini. Najmlađa. Pomisao da bi oni mogli otići u transcendenciju, makar i najluđom prevarom ili najvećom zaslugom - poslednja je koja bi pala na um ijednom razumnom biću.

U tom trenutku naš novi kapetan-vođa pokorio se neizbežnom: naredio je da Polkdži obustavi gonjenje.

Preusmerio nas je prema galaksiji Prvoj, ka jednoj dobroj jofurskoj bazi, da bismo se tamo, prvo, očistili od zangovske gadosti, a zatim, kao drugo, podneli podroban raport o svemu što se dogodilo. Iako je brod Terana izmakao našem zahvatu, bićemo, bar, u mogućnosti da saopštimo njegovu konačnu sudbinu, a to bi trebalo da bude od koristi.

Postoji, kao vredna utešna nagrada, Jijo! Kad saopštimo našem klanu gde se Jijo nalazi, taj svetić prerano došlih postaće idealan poligon za genetsku eksploataciju i eksperimentisanje. Izvor bogatstva za našu rasu. Poubijaćemo, konačno, i poslednje G'kekije: već sam taj uspeh više je nego dovoljan da opravda naš dosadašnji utrošak truda i materijala.

Možda će se klan toliko obradovati našim uspesima da će blažim okom pogledati ovu jadnu hrpu prstenova mešovitog porekla... Evaska, dakle, ovoga... ako ne budemo pre toga uhvaćeni i isećeni u delove.

Sve u svemu, posada se obradovala, iako centralni zadatak naše misije ne ostvarismo. Brazdač pobeže, ali, ne našom krivicom. Postigli smo više nego ijedan brod, ičiji, u celom poznatom univerzumu. Zaključak: ide se kući.

Tek tad se desilo ono zaista neočekivano.

Pamtite li, prstenovi moji? Ili je vosak iznenađenja još toliko svež i tečan da se u dostupnu uspomenu ne može očvrnuti?

Doleteli smo i mi pred Mučitelja, očekujući da prođemo rutinski, kao i velika većina brodovlja, i da hitro odjurimo ka Prvoj.

Neobična svetlost ispunila je naš brod, pa osetih/smo da nas pregleda, ispituje. Neki od moj/naših prstenova kažu da je osećaj bio kao u 'duhovnom kontaktu' sa čudesnim kamenom Jijoa, Svetim Jajetom.

Onda je, na zaprepašćenje naš/moje/svačije, Polkdži dignut iz transferne niti i premešten u stroj onih koji su izabrani! Promeni se amblem na našem pramcu, nagoveštavajući veliku čast i veliko prosvetljenje, u najdubljem zagrljaju plima.

Tako smo doznali da prelazimo u novo stanje, u čast i slavu... ali i da nam predstoji bol veliki.

Niko nije umeo ponuditi objašnjenje - niko, ni vrhovni sveštenik, ni najskromniji vojnik - zašto se to desilo.

Zašto smo izabrani za ovu čast?

Koju nismo nikad tražili.

I koja ne raduje nijedan jofurski stog prstenova na ovom plemenitom brodu.

Ispravljam/o se.

Jedan stog ipak doživljava zadovoljstvo.

Neki od kognicionih prstenova preostalih od Aska raduju se ovim vestima!

Oni misle da iz tih vesti proističe da Polkdži možda, ipak, neće podneti raport o Jijou, nikada. To čudnovato, rasno nečisto društvo svakojakih prerano došlih moglo bi da bude ostavljeno na miru, ako ovaj bojni brod nikada ne stigne u svoju bazu.

Da li su vaša verovanja i nadanja tako usmerena, prstenovi moji?

Stvarno bi trebalo da vas disciplinujem sada, udarima bola, čisto iz ljubavi prema vama, da bih isterao takvu nelojalnost iz našeg zajedničkog jezgra... ali...

Ali Veliki Mučitelj je izgleda završio posao. Armade koje je postrojio u džepovima namotanog normalnog prostora pokrenule su se, najzad. Krenuli su redovi, kolone, regimente... duž nekih posebnih, izdvojenih transfernih vlakana, koja počinju da se žare, kao od prevelikog trenja.

Vibracije i nagli zaokreti toliko drmaju i tresu Polkdži da to prodire čak i kroz naša moćna stabilizaciona polja.

A sad, kao da sve ovo nije bilo dovoljno, nailaze nova uznemirujuća iznenađenja.

Roboti nastavljaju da rade oko inkubatora, u kojima vrlo mladi prstenovi (mnogih vrsta, boja i atributa) napreduju hraneći se destilisanim hranljivim materijama, rastu polako da bi postali komponente od kojih će se graditi novi Jofuri.

Vojnici nastavljaju dolaziti na popravku, željni da im se nameste (umesto oštećenih starih) novi prstenovi hodači, novi prstenovi mačevaoci, novi hemosintetički, pa čak (namesto smrtno ranjenih starih) i novi prstenovi-gospodari. Očigledno, bitka protiv Zanga nastavlja se, žestinom smrtonosnom.

U međuvremenu, na monitorima, vidim/o da je Polkdži izronio iz transfera i stigao u neki daleki zvezdani sistem, zajedno sa velikim jatom drugih kandidata za transcendenciju - a tu ima brodova svakojakih, od konvencionalnih, i fraktalno mnogo-klinastih, pa sve do uzdrhtalih globula koje pred našim užasnutim pogledima izgledaju nesumnjivo kao Zangi.

Tokom sledećih nekoliko jadura, ova bizarna armada kreće se hipersvemirskim preskocima po B nivou, samo da bi prešla rastojanje od nekoliko paktera po rubovima jedne velike užarene nebule, do sledeće transferne tačke. Zatim ulećemo u nju, i eto putovanja kroz taj novi neksus, kroz nova transferna vlakna, duž multidimenzionalnih graničnih površina koje se nisu ispravno obrazovale u davnoj prošlosti, kad se sam prostor kondenzovao iz sirove suštine kosmosa koji se širi.

Nastavlja se putovanje, a mi ostajem/o u budžaku, u ovom odgajalištu, krijući se od sopstvenih kolega iz posade... Onda se jedna nova neočekivana pojava nameće našoj svesti već odavno šokiranoj i oguglaloj na silna šokiranja.

Zurimo u novog uljeza, koji se pojavio pred nama.

Stao, tek tako, pred naša čula.

Taj je sigurno najčudnije biće koje sam/smo ikad video/li.

Dospeo je u odgajalište pre nekoliko trenutaka, putanjom neuobičajenom: kroz cev za snabdevanje, dakle teretnim kolicima koja bi trebalo da prenose samo materijal, nikad nijedno živo biće.

Izvukao se iz kolica pre nego što sam mogao reagovati, rasklopio svoje dugačke tanke udove, i pokazalo se da je proporcijama ponajviše nalik na homo sapiensa. Ta glava na vrhu izgledala je baš sasvim kao glava Čoveka, štaviše, jednog određenog, nama poznatog Čoveka.

Ala smo se zablenući tada u njega, a, prstenovi moji? Nekoliko naših kognicijono-memorijskih torusa počelo je uzvikivati, oslobađati isparenja prepoznavanja, i izazivati izlazak reči (zvukom) iz zajedničke govorne rupe na našem zajedničkom vrhu.

"Lark! Jesi li to... stvarno... ti?"

Na tom licu se raspukla donja polovina i pojavilo se zakrivljenje poznato kod ljudi kao 'osmeh'. Začuo se iz te pukotine i glas koji je bio baš onaj njegov koji znadosmo u starim danima na Jijou.

"Pozdravljam te, časni Ask... ili treba da kažem: Ev-ask?"

Nekoliko naših komponenti počeo mukotrpane pregovore oko toga kako bi trebalo da glasi najpodesniji odgovor na ovo. Međutim, mi ostali smo osmotrili njegovo telo ispod glave, bitno izmenjeno. Iako je stajao i sad na dve noge, u kojima se kriju krute, uzglobljene kosti, njegovo telo bilo je sad zaogruto nekom novom kožom, poluprovodnom, koja je sa njega prilično visila, nalik na mlitavu vrećastu odeću, i koja je čak i pulsirala nekim bolesnim polutečnim ritmom koji ne valja gledati - jer kad ga gledam, drhtaji mučnine prolaze kroz naš/moje centralno jezgro. Na leđima je imao nešto nalik na grbu, ili tumor, ili veliki ranac koji mu je nekako prirastao za leđa tako da se on i ne buni što taj teret nosi.

Naši hemosintetski prstenovi detektovali su nekoliko užasnih smradova kao što su metan, cijanogen, i vodonik sulfid.

Tako smrde Zangi!

Iznenadenje je doprinelo da naš odgovor bude poprilično neusklađen i raskliman.

"Ja/mi... reći baš ne. Možemo koje... ime bi najbolje. Primenilo se. Na ovu hrp/kupu/naslag. Glasanje nastavlja se o toj problematici. Ali... istina glasi da neki delovi nas/mene prepoznaju neke delove vas/tebe..."

Tu je naš zajednički glas utonuo u ćutanje. Nije bilo moguće ni na engleskom, ni na gal-šestom, preneti odgovarajući nivo zaprepašćenja. Ispustismo obilje emocionalnih feromona... a, na naše dodatno iznenadenje, ovaj 'Lark/Zang' entitet pred nama odgovori istom merom!

Molekularne poruke počeo da izlaze kroz pore te njegove nove kože, izazivajući trenutne reakcije razumevanja u moj/našim receptorima u porama.

UZAJAMNO PREPOZNAVANJE

PRIJATELJSKE NAMERE

VOLJA DA SE NAĐE REŠENJE

U traganju za izvorom ovih mirisnih poruka, naš/moju senzori locirao jednu izbočinu približno toroidnog oblika, blizu Larkovih prsa.

Izbočinu purpurne boje.

Istog tog trenutka bilo nam je jasno da je to jedan od onih malih prstenova koje je Ask pripremio u tajnosti, bez znanja gospodara Evaska, i vlenovao u jednom trenutku, da bi pomogao Larku i njegovoj pratilji Ljudici da pobegnu iz zatvorske ćelije, pre nekoliko jadura.

Pogladih memorijski vosak iz tih dana i primeti/setih se da je tad vlenovan još jedan tajni prsten.

"Tog drugog ovde ostavih", objasni Lark, kao da je pročitao moj/naše misli. "Ranjen je bio. Ling ga je sakrila ovde, u odgajalište, da bi dobio negu i hranu. To i jeste jedan od razloga što se, evo, vraćam. Moji novi saradnici žele da nađu taj mali crveni prsten. Žele znati kakva je namena bila mu."

Nije potrebno da objašnjava kakvi su mu to 'saradnici'. Jofur kao ja instinktom zna (a unitarna bića većinom ne znaju to) da je moguće spojiti komponente raznorodne i neskladne u biće koje će, kao kompozitno, funkcionisati dobro. Ova himera pred nama bila je očito amalgam ljudskosti, trekijevstva i zangovstva... zastrašujuća unija, ali, na neki način uverljiva.

"Ti želiš da ti se pomogne da nađeš... i sebi vratiš... onaj drugi, mali crveni, torus?" pita/smo.

Lark klimnu glavom. "Da. Njegove moći", reče on, "mir bi mogle doneti ovom brodu ogromnom."

Zastade u govoru, kao da se konsultuje sam sa sobom.

"Ali", nastavi on, "postoji još nešto. Cena koju tražim da bih sarađivao u ovoj misiji.

A to je da Lingovu spasemo."

Hari

Neki glasovi nametnuše se njegovom najnovijem košmaru, proguravši se kroz delirijum drugih razbrbljanih glasova i kroz razne muke i bolove.

"Mislim da dolazi svesti", rekao je neko.

Hari se bacakao, odmahujući glavom s leva na desno.

Do tada je proveo dugo i predugo vreme (večnost, činilo mu se) u nekom ogoljenom stanju svesti: njegov um bio je bez ikakve odbrane pred E prostorom, a to je značilo - plodno tle koje mogu naseljavati parazitetni memoidi, složeni samoodržavajući simboli koji su živa bića ali ne liče ni na šta na Zemlji poznato; njihova invazija imala bi za cilj osvajanje njegovih nepovezanih snova. Čak i sad, kad je kakva-takva zora svesti počinjala da sviće u njegovoj glavi, horde tih misli-aveti tiskale su se tu negde i cerekale, oblikom bizarnije od svega što se u organskom umu može roditi.

Ali on nekako - snagom volje, ili možda čistom tvrdoglavošću - uspe većinu njih da odgurne, i da se pentra dalje ka potpuno budnom stanju.

"A je l' bi trebalo da ga pustimo da ustane, a? Šta misliš?" reče drugi glas, nešto viši, tanji. "Vidi kol'ke zube ima. Mog'o bi da nas ujede!"

Prvi govornik odgovori smirenije, mada ne bez izvesne nesigurnosti.

"Ma, hajde. Viđala si šimpanze i pre. Oni su naši prijatelji. Srećnije od ovoga nismo mogli proći, kad pomisliš šta nam se sve nadešavalo dosad."

"Tebi ovo šimpanzo?" uzvratil tanji glas. "Ja se nisam motala oko njih tol'ko kol'ko ti, i nisam čitala tol'ko knjiga, al' bi se kladila da nikad nijedan šimpi nije izgled'o ovako!"

Taj komentar, više nego išta, podstae Harija da se još upornije bori protiv pospanosti koja se lepila za njega.

A šta to nije u redu sa mojim izgledom? zapita se on. Lepši sam od ma kog bezdlakog čovekolikog majmuna, i na takvo takmičenje u lepoti spreman sam da izađem u svakom trenutku!

Naravno, ti glasovi bili su ljudski. Prepoznao je te pomalo nazalne tonove. Akcenat im je, doduše, bio neki čudan.

Otkud Ljudi u E prostoru? zapita se on.

Bolna bleštavost ubode ga pravo u oči, pri prvom pokušaju da pogleda. On zaječa, i podiže tešku podlakticu da zakloni oči od svetlosti.

"Ja...."

Grlo suvo, suvo. Toliko da su reči jedva izlazile.

"Malo vode bi... pomoglo", reče on.

Reakcija to dvoje iznenadi ga. Tanji glas povika prodorno: "Jesi čuo! On govori! To ne mož' bude šimpanza. Udri ga u glavu!"

Hari naglo otvori oči, i pogledom zaroni u svet prejakog svetla i mutnih silueta. Izbori se do sedećeg položaja i oseti da dve prilike, nedaleko, uzmiču. Znači, oni radije ne bi da budu blizu njega. Mladi Ljudi, opazi on; užasno prljavi, raščupani.

"Ej bre", graknu on. "Zašto ne bih mog'o da budem..."

Zaćuta i zaustavi se kao paralizovan. Sad je samo mogao netremice da zuri u tu ručerdu ispred njegovog lica... njegovu sopstvenu. Prekrivenu retkim krznom...

Sjajnim, potpuno belim.

Njegova dlaka je sad imala boju mraza na prozorskom okviru na planeti Horst, u zimsko doba.

U prsima je osećao jako gruvanje. Dodatna nevolja: vrlo oštar bol zabode mu se u kičmu, odmah iznad stražnjice. Osećaj je bio kao da tu negde on ima još jednu ruku, ili nogu, koja je strašno utrula, ali je on to tek sad, sa prvim kretnjama, primetio.

"Pazi", ciknu mlada Čovečica. "Ustaje!"

Boreći se da suzbije paniku u sebi, Hari se nekako osovi na noge, i počeo se opipavati odasvud, proveravajući: da li je tu negde neka rana, da li neki deo tela nedostaje. Na njegovo veliko olakšanje, ustanovi da su svi važni delovi još tu gde i treba da budu. Ali pogledom je nastavio da luta divlje, i da koluta očima, ne bi li ustanovio šta nije u redu.

Belo krzno... belo krzno, pa šta, pomisli on; mogu s tim živeti... ako se nije ništa drugo poremetilo.

Jedan Ljud uđe nekako bliže u njegovo vidno polje pomućeno strahom. Mužjak, sav u nekim dronjcima. Nekoliko nedelja se taj nije brijao. Hari, sav zbunjen i brižan, počeo da uzmiče režeći; nije uspeo ni na koji pametniji način da reaguje, ovom prilikom.

"Hej, hej", reče mu mladi Čovek umirujućim tonom. "Polako, gospodine. Tražio si vode. Evo, imam vode, ovde u ovoj čuturi."

U ruci tog čoveka bilo je nešto. Otprilike kao neka tikva, neka omanja bundeva; prljava; sa rupom odozgo; u rupu je bio naguran okrugli drveni čep.

Šta je ovo? upita se Hari. Neka šala? Ili me to E prostor zasipa novim smećem uma?

Uzmicao je i dalje, korak po korak, preko palube svog olupanog izvidničkog broda/stanice. Baci pogled kroz jedan prozor i vide da se pejzaž napolju izmenio. Ogromna ravnica čupkavog tepiha bila je sada žuta, a ne više bež boje; izmaglice su se zgusnule, tako da se nije moglo videti mnogo dalje od hrpa skršenog metala koje su ležale unaokolo i polako se dimile i rastapale. Okolna vlakna tepiha žudno su usisavala tu materiju. Hteo je da pita šta se desilo, odakle su iskočili ovi Ljudi, kako su se uvukli u njegov brod. Možda su mu spasli život. Ali, još je bio u nekom stanju bliskom histeriji, tako da se jedva uzdržavao da ne počne vrištati na njih.

Belo krzno, pomisli on; u redu, krzno mi je belo, ali to nije sve. Još nešto nije u redu! Oni bumbari su me sredili na neki način, siguran sam!

Sad je jasno i oštro video oba ta ljudska bića. Ženka je bila vrlo mlada, tek nešto više od devojčice. Na jednoj strani lica imala je grozan, veliki ožiljak. U rukama je držala nekakvu metalnu šipku, pripravna da njome udari. Mladić ju je zadržavao, ali se videlo da je neodlučan, i da je zbunjen Harijevim izgledom.

"Nećemo ti ništa", reče on. "Ti si nas izbavio od nekoliko čudovišta. Zato smo došli i zakrpili rupe na koritu tvog broda. Vidi, ja se zovem Dver, a ovo je Reti. Mi smo ljudska bića... Zemljani. Možeš li nam reći ko si - i šta si?"

Hari pozele da vrišti. Jesu li slepi? Zar ne treba pokrovitelji da prepoznaju svoje šticećenike? Čak i sa belim krznom, Šimpi ostaje Šim...

Nešto ga zagolica iza leđa. Naravno, bio je sad čvrsto oslonjen leđima o zid svoje komandno-osmatračke kabine, i nije više imao kud uzmicati; ali zato je možda zid mogao nešto da učini njemu. Osećaj je bio kao da njegova kičma ima nekakav produžetak i da sad zid nekako štipka ili češe taj produžetak.

Moja kičma, pomisli on.

Poslednje čega se sećao bilo je baš to: bol u kičmi. Poslednji 'bumbar', zverska mala ideja, napao ga je s leđa i zario čeljusti tu negde, a njegov um/telo isprobadao osećajima pometnje i dezorijentacije.

"Mislim... izgledaš kao da bi nam mogao biti neki rođak", nervozno je nastavio mladi Ljud. "A pošto si maločas progovorio na angliskom, moguće je da..."

Hari nije slušao. Nervozno, sa sve više straha, počeo pipati iza svojih leđa. Levom šakom. Opipao je metalni zid. Pođe šakom nadole.

A nešto pođe nagore, ruci u susret, on to jasno oseti. Nešto što je deo njega.

Neki pipak, kao zmija, krznat, leže spretno, tačno, u njegov levi dlan. Osećaj je bio da je to prirodna kretnja, naviknuta, kao da se počeo po stražnjici ili povukao palčeve ruku.

A, pa da, pomisli on sa olakšanjem; to je samo moj prokleti rep, ništa više.

Onda mu se usta zaokrugliše.

A dah se zaledi u prsima. Dah koji počeo izlaziti iz pluća uzdahom pištavim, dugotrajnim, tužnim.

Dvoje Ljudi uzmaoše nervozno kad se uzdah preoblikovao, nekom svojom zvučnom metamorfozom, nekom audio-transmutacijom, kao memoid koji to po svojoj volji radi, u smeh histeričan, na mahove grubijanski.

Ukupan utisak, kad se Hari Harms najzad sredio i oporavio toliko da je mogao da razgleda svoj lik u velikom ogledalu, nije bio baš toliko loš koliko se on u prvi mah uplašio da će biti. Ne, ni upola toliko loš. Belo krzno izgledalo je čak... moglo bi se reći... harizmatično.

A sa novim telesnim izdužetkom već se pomirio.

Valjda i rep može nečemu da služi, razmišljao je rezignirano; ali će zato računati kod krojača biti, uh, bolje da ne mislim koliki.

Moglo je sve da se završi mnogo gore, naravno. Memoidni parazit koji je zagrizao u njegovo telo upravo je, u tom istom trenutku, umirao, jer je i njegov idejni roditelj tada poginuo zbog kratkotrajnog jakog dodira sa materijalnom stvarnošću. Poslednjim naporom misao-parazit verovatno se zakačila za nešto u Harijevom umu, nešto što se pukim slučajem našlo tu. Parazit je uspeo da nametne munjevit promenu Harijeve slike o sebi. U E prostoru, način kako sebe sagledavaš može imati dramatične posledice na ono što jesi i što ćeš postati.

Jedno je bilo sigurno - ovakav na Zemlju ne može, nikada. Rekli bi mu da je majmun. To bi bilo nepodnošljivo poniženje.

Kad sam se priključio Navigacionom institutu, pomisli on, računao sam da ću do kraja života biti prilično odvojen od mog naroda; sad sam, evo, više Verkvinov nego ikad.

Komandovao je stanici da pođe povratnom putanjom duž velike, svetlucave avenije, i stanica je to sada činila: hramala je natrag, najvećom brzinom koju je mogla bezbedno razviti. Usput je sakupljala pakete instrumenata. Cilj je bio: dovršiti misiju pre nego što još nešto pođe po zlu.

Jedna stvar je kod Verkvina dobra, pomisli Hari; ta stara sipa teško da će primetiti ikakvu promenu u mom izgledu. Njemu je jedino važno da posao bude obavljen.

Ostao mu je još jedan problem.

Šta da radi sa tim mladim Ljudima.

Po svemu što je uspeo da sazna, Reti i Dver su bili taj 'organski tovar' u habitatu na leđima mehanoida. Upravo kad je intelektualni raptor, silno gladan, hteo da razdere njihov habitat i da ih proždere, Hari je stigao, kao poslovična 'konjica', kao vitez iz knjiga; došao je galopom, i spasao ih, zaista, u poslednji čas.

Kasnije su mu oni uzvratili, kad je poslednji memoid, sav naduven od ukradenih atoma, pobjegao sa poprišta. To dvoje su uspeli da nagovore umirućeg mehanoida da uloži svoje poslednje resurse u izgradnju mosta sa aerokomorom; ušli su u Harijev brod/stanicu i spasli mu život, jer mu je pretilo gušenje, pošto je vazduh izlazio iz stanice a Hari ležao na podu, u dubokoj nesvesti.

Tada je mehanoid uginuo, a njegova masa poslužila je kao privremeno đubrivo ovoj pustinji, u kojoj od svega ponajviše nedostaje materija.

"Nijednog trenutka nismo shvatili gde smo, i zašto nas je mehanoid doveo ovde", govorio je Dver, energično proždirući već treći kompletan ručak iz Harijeve brodske kuhinje. "Taj brod-mašina nije nam se nikad obratio nijednom reči. Ali činilo se da ponekad shvata šta mu govorimo na galaktičkom drugom."

Hari je posmatrao tog momka. Sagledavao ga je kao zadivljujuću mešavinu divljaka i džentlmena. Dver nijednog trenutka nije poricao da je član jedne kriminalne naseobine prerano došlih, naseobine koja se, međutim, još pre dva veka odrekla glavnine svoje tehnologije. Ipak, taj isti Dver umeo je da čita pet-šest galaktičkih jezika, a neke od implikacija svog položaja očigledno je dobro razumeo.

"Kad nas je mehanoid zgrabio i uneo u sebe, blizu jedne zvezde koja je crveni div i koja se nalazi nedaleko od našeg sunca, mislili smo da nam je došao kraj. U Spisima stoji da mašine koje žive u dubokom svemiru umeju da budu veoma opasne, i da ponekad napadaju našu vrstu života. Ali ova mašina je napravila sklonište za nas dvoje, dala nam poboljšan vazduh, i popravila aparat za reciklažu. Čak nas je pitala i kuda želimo da oputujemo!"

"Pa reko si da ništa nije govorila", reče Hari.

Reti, omladinka sa velikom brazgotinom na obrazu, zatrese glavom. "Nije, ali taj jedan put pojavio se jedan robotić i doneo jednu kao ploču od metala, na kojoj su bile reči, kao, urezane, znaš. Nemam pojma zašto nas je mašina pitala na taj način, imali smo malu tutor-jedinicu sa kojom je mogla da razgovara da je htela. Al kad smo odgovorili, robot je razumeo, valjda."

"A šta ste odgovorili?" reče Hari.

Dvoje Ljudi uzviknuše istovremeno ali različito.

Dver: "Da nas odvede kući!"

Reti: "Da nas odvede kod onih koji su najvažniji!"

Onda se pogledaše. U njihovim očima zasijao je žar nedovršene svađe.

Hari je o ovome razmislio malo duže. Onda klimnu glavom, uviđajući šta je bilo.

"Te dve komande zvuče nespojivo. Da je neko tako zapovedao meni, ili vama, mi bismo zaključili da tu postoje dve opcije i da treba da se odlučimo za jednu, ili da postignemo nekakav kompromis. Ali, ne verujem da je mašina razmišljala na taj način. Nagađam da je pokušala da kombinuje dve komande u jednu, da optimizuje ispunjenje oba imperativa istovremeno. Naravno, termine koje ste vi upotreбили shvatila je na svoj način, odnosno, prema nekim svojim definicijama, koje se mogu veoma razlikovati od onog što ste vi imali na umu."

Mladi Čovek i mlada Čovečica izgledali su zbunjeno. Hari odmahnu glavom.

"Mogu vam, međutim, pouzdano reći da vas mehanoid nije poveo nazad ka toj vašoj planeti prerano došlih, niti se ka njoj vraćao sad pred kraj, kad je bežao i kad sam ja naišao na vas."

Reti zadovoljno diže nos. "Ha!"

"Ali nije vas poveo, niti vraćao, ni ka Zemlji, niti ka ijednoj bazi velikih Instituta, niti ka ijednoj velikoj sili Pet galaksija."

"Pa onda kuda..."

"Mehanoid vas je zapravo poveo - izlažući se smrtnoj opasnosti - u druge dimenzije i druge zone, toliko slabo poznate da im se ni ime ne može jasno odrediti. Izgleda da se zaputio ohlađenim tragom dva..."

Prekide ga diskretni upozoravajući zvon: još jedan paket sa verkvinovim osmatračkim instrumentima nalazio se negde ispred broda/stanice.

"Pardon", reče Hari. Činilo se da ovo dvoje Ljudi savršeno dobro shvataju da on ima svoje radne dužnosti koje mora obaviti. Reti ga je tretirala sa poštovanjem koje je izgledalo malčice i preterano, ako se ima u vidu da je ona pripadnica rase pokrovitelja, dakle patrona, a Hari Harms pripadnik rase šticećenika, klijenata.

Pozabavio se poslom. Pomoću mehaničkih ruku dohvatio je tu osmatračku 'sondu', poslednju koja je preostala. Poštrcao je po njoj specijalni rastvarač, da bi uništio memoidne mikrobe ako su se kojim slučajem nahvatali po oklopu paketa; onda je poneo i taj paket u tovarni prostor broda/stanice. U blizini je avenija, crna, iskrila preobiljem zvezdane svetlosti. Vilajet materijalnih biča i pouzdanih zakona prirode... na dohvat ruke, takoreći, ali Hari nije imao nameru da se baci unutra. Njegov odabrani put kući bio je na principu 'preko preče, naokolo bliže': zaobilazniji ali bezbedniji.

Dok je dovršavao svoje poslove na ovoj misiji, povremeno je bacao pogled na Dvera i Reti, dvoje brodolomnika koje je spasao... i koji su kasnije spasli njega. I on, i oni su iz istog klana: deca (ili potomci dece) Zemlje. Ljudi su, zvanično, gospodari Uzdizanja šimpanzovske rase. Ali, takođe po zakonu, on kao pojedinac ne duguje ovim Ljudima, Dveru i Reti, ništa. Štaviše, kao oficir jednog od velikih Instituta, on po službenoj dužnosti treba da uhapsi sve prerano došle na koje naiđe.

Međutim, kakva bi se korist postigla time? Nije bio uveren da oni poznaju astronomiju i astrodinamiku toliko dobro da ikome mogu objasniti gde je ta njihova planetica, prema tome bilo bi uzaludno saslušavati ih. Sudeći po ovome što su dosad ispričali, njihova naseobina navodno na nekom 'Jijou' je veoma neuobičajena, jer tamo u slozi i miru živi nekoliko rasa koje se, u civilizaciji, međusobno mrze i sukobljavaju naveliko. Hapšenje to dvoje i otkriće kolonije na Jijou moglo bi biti zanimljiva mala vest za medije, da su normalna vremena. Ali sad su potresi u svih Pet galaksija tako gigantski, a putni pravci u takvom haosu, da najverovatnije niko ne bi objavio ništa, nego bi cela stvar zapala u neku pukotinu nekog birokratskog radnog stola u bazi Kazkark, i odatle u zaborav.

Međutim, Harija je iznenađivalo koliko mu prija zvuk njihovih glasova i njihov urođenički dijalekt vučje dece. Iako je tokom svog života bio, maltene uvek, usamljenik, osećao se ozareno i ohrabreno dok su se po njegovom brodu/stanici vrmali ovi Ljudi, koji su, manje-više, njegov rod.

Paket sa kamerom i drugim instrumentima skliznuo je u svoj plastični ležaj sa zadovoljavajućim zvukom. Tu će i ostati, do Kazkarka. Hari, silno zadovoljan, na listu svoje beležnice 'otkači' i tu poslednju stavku.

To je poslednji paket, reče on sebi; znam da su u bazi sklapanje opklade da li ću se ja sa ovog zadatka vratiti ili ne. Dakle, neki su se kladili da se uopšte neću ni vratiti. Šta li su tek mislili o mojim izgledima da posao odradim uspešno. Jedva čekam da im ovim spiskom natrljam noseve, kljunove, njuške, žaoke, i druge prehrambeno-disajne izdužetke!

Njegov brod/stanica, hramajući teško, zaokrete i poče se udaljavati od avenije, najzad. Pođe ka jednoj formaciji jako visokih kula, za koje je Hari sada znao da su noge nekoliko ogromnih metafora za stolice, kao i jednog metaforičnog div-stola. To mu je najbolji put kući.

Pitam se, pomisli on, koliko će dugo ova zona ostati formatirana oko moje tačke gledanja koja je za sve ovo poslužila kao semenka. Kad ja odem, da li će se sve ovo rastopiti u kaos? Ali - šta ako je ovakvo razmišljanje simptom onoga na šta me je Verkvín toliko upozoravao: preveličanog osećanja sopstvene važnosti?

Znao je i te kako dobro da nije prvi materijalni posetilac koji je prošao ovom oblašću u novijim vremenima. Pre njega, i pre onog mehanoïda koji danas onako pogibe, prošla su još dva posetioca, dva svemirska broda, i to jedan goneći drugog.

Duboko zamišljen, on opet osmotri kolosalni nameštaj i druge predmete u metaforičnoj 'dnevnoj sobi' po čijem tepihu su nastavljali da odmiču gegajući se.

A šta ako je sve ovo bilo već uobličeno pre mog dolaska? pomisli on. Nikako se ne sećam da sam ikada, pa i kao sasvim malo dete, bio u dnevnoj sobi tačno ovakvoj. Možda je ideju-semenku ubacio neki od tih brodova koji su ovuda prošli pre mene?

Mučila ga je i činjenica da ni sad nije razumeo zašto je mehanoïd tako samoubilački poneo svoj organski tovar u E prostor. Da, verovatno je dve komande spojio u jednu: pokušao je da odvede Dvera i Reti 'kući - kod onih koji su najvažniji'.

Hari zavrte glavom. Ne, stvar se nikako nije uklapala.

Međutim, pomisli on, onaj propovednik iz naroda Skianoa ima da pošizi kad vidi nas troje Zemljana - dvoje pravih živih Ljudi i mene transformisanog Šimpanzu - kako se šetamo bulevarima Kazkarka. Na korzou ćemo biti, ah, senzacija.

Jedna noga od stola uzdizala se u svojoj ogromnosti tačno ispred njih. Ona prava. Tu negde je vlakno uz koje Hari namerava da se popne, do portala kroz koji je ušao u E prostor. Sve će dobro biti, ako je portal još na istom mestu (a Hariju je instinkt govorio da jeste). I, ako stanica u ovakvom stanju može da se penje. I ako...

Pilot-mod se pojavi blizu njega, pucnuvši blago. Kurzivno (B)p koje rotira u vazduhu.

"Da?" reče Hari.

"Na žalost moram prijaviti pokrete koji su uhvaćeni na simbolično levoj strani od mesta ka kome smo se uputili. Krupni idejni entiteti. Približavaju se našoj sadašnjoj poziciji brzo."

Hari zastenja. Uopšte mu se nije dopadala pomisao na još jedan susret sa ovdašnjim urođenicima, sa memoidnim redom života.

"Možemo li brže?"

"Uz skromno povećanje rizika, možemo, za oko dvadeset procenata."

"Onda bih te zamolio da učiniš tako!"

Brod/stanica pređe u još brži trk... ali i hramanje i drmusanje postade još gore; i kao da se poče pogoršavati sa svakim daljim korakom. Hari pogleda Dvera i Reti: oni su se, kao i obično, svadali i koškali zbog nečega, na način koji podseti Harija na izvesne bračne parove koje je imao prilike da upozna: nerazdvojni, a nikad složni. Odluči da im za sad ne kaže ništa o ovome što se približava sa levice.

Neka veruju, još neko vreme, da je opasnost prošla, reče on sebi.

Stade pored levog prozora i zapilji se u mutne daljine.

Bilo bi nam dovoljno samo još nekoliko minuta, pomisli on; o'ladite, vi gadovi misaoni! Ostavite nas na miru bar toliko!

Zasvrbeše ga malčice leđa, i on pokrete ruku da se počeše; ali je i zaustavi, jer njegov novi telesni izdužetak obavi taj posao brže i bolje. Rep, rep koji se tako gipko savio i nepogrešivo počešao baš onu tačku koja ga je zasvrbela. Dogodilo se to tako prirodno i uvežbano, a ipak ga je toliko iznenadio. Zapravo, iznenađivao ga je svaki pokret njegovog repa, svestan ili nesvestan.

Opazi da su dvoje Ljudi vrlo dobro videli to češanje repom po ledima, i da sad zure netremice u njega. Dver je, međutim, bio dovoljno dobro vaspitan da barem pocrveni.

E pojedite se od muke, pomisli Hari kao da im upućuje poruku. Repom poče zaglađivati svoje glatko krzno boje slonove kosti.

Vi, jadni Ljudi, reče im on, ali samo u mislima.

Vi, jadnici, neizbežno nosite na sebi kožu bez krzna... i stražnjicu bez repa.

Onda više nije imao vremena za šalu i dokolicu.

Primeti komešanje tamo daleko, u maglama. Nekoliko tamnosivih bića. Bila su ogromna, daleko veća od 'milijon-noga' sa kojima se borio ranije. Viđeni kroz maglu, ti stvorovi su izgledali nekako glatko i zaobljeno. Jurili su spuštajući noseve ka tepihu, kao krdo slonova u trku.

Pogrešna metafora, uvide Hari, prepoznavši njihove uši, njihovo mrdanje njuškama.

Miševi, prokleti miševi, reče on sebi; oh, Ifni, samo mi je još to trebalo.

Oseti ledene trnce straha: primetili su njegov brod/stanicu.

Povika pilot-modu: "Brže to, brže! Moramo otpočeti penjanje pre nego što ovi stignu do nas!"

Čilibarna i žuta svetla preliše se po kontrolnim tablama, a tempo galopa se pojača. Gigantski drveni stub već je bio blizu, ali Hari oseti da su i memoidi pojurili još brže ka njima. Vide da su to samoodržavajući misaoni sistemi daleko usavršeniji i krvožedniji od onih koje je do sada vidao. Shvati da će biti kritično. Vrlo kritično.

Bože, reče on sebi, ne znam koliko još ovoga mogu da podnesem.

Četvrti deo: KANDIDATI ZA TRANSCENDENCIJU

Naš univerzum povezan zvezdanim stazama - nazvan Pet galaksija - sastoji se od nebrojenog mnoštva raznih hijerarhija. Neke žive vrste su drevne, imaju ogromno iskustvo u primeni mudrosti i moći. Neke druge vrste su tek počele da se kreću stazama svesti o sebi. A između te dve krajnosti postoje nebrojeni međustepeni, međunivoi.

To nisu uslovi u kojima bi priroda proizvela pravедnost. Teško da bi tu mogla nastati pravda za slabe, osim ako neki kodeks definiše da moćnici moraju obuzdati svoje sirove impulse.

Imajući taj cilj u vidu, mi prihvatismo od Velikih praotaca, kao nasleđe, mnoge tradicije i regulative, kojima se formalizuju odnosi između pokrovitelja i štitičenika, kao i odnosi između naseljenika i nesapijentnih bića koja postoje na mnogim svetovima po kojima se naseljenici kreću. Ponekad se čini da je to zakonodavstvo tako zamršeno i tako proizvoljno, da naše strpljenje dođe u opasnost da popusti. Izgubimo iz vida smisao svega toga. Nedavno je jedan mudrac iz zemaljskog klana (Delfin) predložio da se sve to sagleda mnogo jednostavnije, kao poštovanje lanca ishrane.

Drugi zemaljski mudrac (Čovek) izrazio se još jednostavnije, formulisavši misao kojoj dade naziv 'zlatno meta-pravilo': "Postupaj sa podređenima onako kako bi želeo da tvoji nadređeni postupaju prema tebi."

Iz dnevnika Džilijan Baskin

Kamo sreće da je Tom ovde. Njemu bi se ovo veoma svidelo.

Ova misterija.

Ova zastrašujuća grandioznost.

Stojim sama u svojoj kancelariji, u kojoj su svetla veoma prigušena, i gledam kroz jedan uzani brodski prozor napolje, u treperavo-svetli prostor sirovog ilema koji je, sada, svud oko Brazdača. Ilem je osnovni sastojak našeg kontinuuma, ona elementarna građa iz koje se kondenzuju svi nivoi prostora i hiperprostora, pa i naš takozvani 'vakuum'.

Prolaze me trnci od tog prizora. Od te neopisive lepote. Ali misli beže dalje. Ne uspevaju da se vežu samo za lepotu prizora.

Jedino što moje srce želi sada, to je da Tom stane ovde uz mene, pa da se ovome divimo zajedno. Maltene osećam njegovu ruku oko mog struka, topli dah njegovog glasa, maltene čujem kako me poziva da pogledam u daljine, preko svih napornih a sitnih stvari, briga, opasnosti i žalosti koje nas napadaju svakodnevno.

'Niko nije rekao da će svemirska putovanja biti laka i bezbedna', rekao bi mi Tom, kad bi sad bio ovde. 'Niti je iko rekao da će uzdizanje iz prekambrijskog blata i okretanje lica ka nebu biti lako i bezbedno. Možda smo mi pametni majmuni, draga moja, ali do kraja ostajemo brzopleti vučići. U svakom slučaju, nešto u nama čuje zov. I mi moramo jurnuti napred, da vidimo.'

Naravno, bio bi u pravu, kad bi to rekao. Ja dobih privilegiju da vidim svakojaka čudesa. Ipak, ovom njegovom imaginarnom glasu upućujem odgovor nalik na ono kad neka veoma zauzeta supruga i majka prekoreva svog muža što se bavi filozofijom umesto da joj pomogne oko mukotrpnih 'prizemnih' poslova u domaćinstvu.

Oh, Tome, čak i kad smo okruženi milionima čudesnih stvari, neko mora da vodi brigu o sitnicama.

Ovde, u ovom krhkom čunu, u ovom kanuu, ja sam taj neko.

Dani prolaze, a Brazdač ostaje uronjen u ovu izuzetnu flotu. Prolazi ogromna armada pokretnih... posuda. Ne znam kako bih drukčije nazivala te klinaste 'stvari' velike kao planeta. Ponekad pravimo preskoke kroz A ili B hiperprostor, ponekad manevrišemo i bacamo se u grlo još jedne transferne tačke... Oko nas je ogromna gužva tih svemirskih divova, a i drugih brodova. Odlazimo nekim kosmičkim transfernim nitima koje nisu ubeležene ni u jednu našu mapu zvezdanih putnih pravaca.

Treba li to da me iznenađuje? Koliko puta sam čula od drugih sapijentnih, to jest, inteligentnih i razumnih, bića - i to najrazličitijih, od Soroa i Pila do Sintijanaca i Kantena - da moramo sa strahopoštovanjem gledati na veličanstveni obim i izobilje galaktičke Biblioteke, u čijoj evidenciji su nebrojeni svetovi i više od milijardu godina trajanja. Ta Biblioteka pamti šta se događalo još od vremena kad su je legendarni Praoci uspostavili, tako davno.

Mi, mlađe rase, odrastamo u uverenju da Biblioteka zna sve. Retko se događa da neko pomene njeno glavno ograničenje.

Ta Biblioteka služi samo civilizaciji koja se zove 'Pet galaksija' i koju sačinjavaju samo disači kiseonika; mi Zemljani uspele smo se ubaciti u tu civilizaciju pre tri stoleća.

Jadnom malom zemaljskom klanu to znanje, znanje u toj Biblioteci, izgledalo je više nego dovoljno! Tako je složeno i nadmoćno galaktičko zvezdoplovno oksidruštvo, tako je prepuno tajanstvenih tradicija, rivalskih političkih saveza, tako je prožeto ugledom velikih Instituta - da mi jedva možemo i početi neko razmišljanje o nečemu što, eventualno, leži negde izvan. Onostran.

Ali, postoji mnogo toga izvan i onostran Pet galaksija. Pre svega, u istim tim galaksijama - kojih, stvarno, ima pet - postoji barem još sedam redova života, koji se razvijaju bujno, ali naporedo s nama: postojimo, dakle, paralelno. I potrebe, i ambicije tih drugačijih vrsta živih bića veoma se razlikuju se od naših; zato svaki red života ima neku svoju, specifičnu vrstu mudrosti.

Čak i večito radoznali Timbrimi savetovali su nam da izbegavamo dodire sa tim stvarno tuđinskim narodima, a to su ovako objašnjavali: slabo se isplati, mnogo će vas zbuniti, i veoma će opasno biti, zato je bolje kloniti se takvih stvari.

Na šta ja samo mogu, na osnovu nedavnog iskustva, reći: amin.

Naravno, svako zna da najstarije kiseonične rase jednog dana, kad im dođe vreme, izumru ili 'otputuju dalje'. Nijedna rasa, kao ni ma koji pojedinac, ne može živeti večno. Ciklus Uzdizanja, koji čini jezgro galaktičke društvene organizacije, sav je usmeren ka nadoknađivanju tih gubitaka; to je jedan permanentni galaktički pokret obnove. Dodaj nekome, dalje, sapijentnost kao poklon, jer i tebi je poklonjena tako.

Pošto smo bili u ovoj igri apsolutni početnici, neznalice, najjadnija sirotinja, i pošto smo se morali brinuti o svojim klijentima, Šimpanzama i Delfinima, mi Ljudi smo uglavnom studirali početne poteze, 'otvaranje partije' tog šaha, da se tako izrazim. Nastojali smo da proučimo ona pravila koja bi nam omogućila da budemo dostojni pokrovitelji, i da možda izbegnemo onu sudbinu koja se često sručuje na 'vučje rase', samouzdignute.

Otvaranje je važan deo igre.

I oni koji su mnogo stariji od nas, udruženi u mnogo šire i moćnije klanove i saveze, govore sa velikim poštovanjem o drugima, još starijima; o svojim pretečama. O rasama koje su nešto kao ugledni pra-pradede; i koji, završivši u potpunosti svoj zadatak uzgajanja dece i unuka, preusmeravaju svoju pažnju na neke druge stvari, ka novim visinama i novim horizontima.

Kad pobegosmo od tuđeg izdajstva na svetu zvanom Oaka, ja donesoh odluku da Institutima više ne poklanjam nikakvo poverenje, jer su prožeti korupcijom; umesto kod njih, da savet zatražim kod učenih, nepristrasnih starijih bića o kojima smo toliko slušali. Kod bića koja se dobrovoljno odrekoše zvezdane plovidbe, samo da bi se bavila dubokim razmišljanjima, u jednom u suštini kaluđerskom redu, u Povučenom redu života. Njihovi su 'manastiri' uvek u blizini neke pritajene crvene zvezde.

Zbivanja u Fraktalnom svetu uskoro nam poslužiše kao nova lekcija. Nadmenost nije nepristrasnost. Taj takozvani Povučeni red života, poznat i kao Oni Stari, samo je trem na koji izlaze, iz zgrade civilizacije, oni kiseonikaši koji više ne mogu podnositi napore života u ravnom prostorvremenu. Oni se zgure tamo kao pustinjaci, okrenuti gravitacionom 'bunaru' svoje zvezdice, i trude se, zaista, da usavrše svoju rasnu dušu, ali to ne znači da postaju tolerantni ili mudri. Posle nevolja koje doživemosmo sa Onim Starima, ja zaključih da ipak treba poći nazad u civilizaciju Pet galaksija, dakle u kiseonikaški red života; ipak oprobati sreću još jednom sa 'oksijima'.

A gle kako se to završilo: neko nas podiže, protivno svakoj logici i svakom razumu, pravo u Transcendentni red života!

To bi, bar, trebalo da bude značenje amblema koji se sada nalazi na našem pramcu. Ta oznaka na Brazdaču se promenila, voljom nekoga, ili nečega. Lako bi moglo biti da je to, sve zajedno, jedna rđava šala.

Kako možemo mi poneti simbol koji znači vrhunska dostignuća duhovnog života i potpunu spremnost da se napuste svi svetovni interesi.

U suštini taj amblem na pramcu znači: hej, obratite pažnju, mi krećemo ka božanskom statusu!

Koješta. Gde zapadosmo, stvarno... Osećam se kao neka mala uličarka koja je ukrala prelepu večernju haljinu, nabavila falsifikovane dokumente, uspeła se uvući na ceremoniju dodele Nobelove nagrade, ali sad, kad sedi u prvom redu do blistave pozornice, uviđa da će morati da se popne tamo i da održi govor!

Ova mala skitnica, u ovom trenutku, želi samo jedno: da se nekako, neprimećena, odšunja iz svećane dvorane, pre nego što prevara bude otkrivena. Pre nego što nas oni punoletni uhvate i užasno kazne.

Izvući se odavde, to neće biti lako. Ova ogromna flota obuhvaćena je nekakvim inercijalnim poljem, koje nosi i Brazdača; jednako smo bespomoćni kao i brodovi mnogo veći od nas. Naši navigacioni sistemi su potpuno 'u rebusu': pojma nemamo ni gde smo, ni kud bi se moglo krenuti odavde.

U jednom trenutku, tokom jednog izuzetno lakog i glatkog prolaska kroz B prostor, Akeakemai prijavi da je okolno inercijalno polje veoma oslabilo. Ja mu rekoh da proćuška Brazdača polako do periferije ovog 'jata' brodova, pa da vidi možemo li nekako da klisnemo, možda prilikom jednog od ovih periodičnih preskoka u normalan prostor. Ali, upravo kad smo se spremali da pobegnemo, Olela nas upozori zvižbukom i mahanjem peraja. Detektovala je da smo izloženi neprijateljskim osmatračkim zracima, koji su dopirali iz nekog obližnjeg broda.

Ubrzo ustanovismo iz kog. Bio je to isti onaj jofurski ratni brod. Počeo nam se primicati, manevrišući kroz gomilu drugih brodova. Svojevremeno je ta 'ratna kanta' izgledala svemoćna; sad je, u poređenju sa nekim div-brodovima u blizini, izledala malena. Osim toga, na brodskom koritu Jofura, nekada tako ujednačenom i čistom, sada su se videle velike žute mrlje, nalik na inficirane plikove. Pulsirale su, pomalo. Pa ipak, i sa takvim brodom Jofuri, debeli i masni i ludo egoistični, srljali su da nas još jednom napadnu. Dakle, čim bismo izašli iz bezbednosti ovog konvoja, jofurski brod bi se bacio na nas.

Zato smo se šćućurili između nekoliko titana, i naprosto čekali šta će dalje biti.

Možda će 'infekcija' koja je zahvatila jofursku lađu najzad pobediti, i uništiti ih.

Ili će vasseljena proizvesti još jedno čudo.

Ko zna?

Možda ćemo, čak, 'transcendovati'.

Nis mašina je 'prekopavala' po našem (ukradenom) ogranku Biblioteke, tražeći informacije o ovom sloju koji sad prekriva naše brodsko korito i služi nam kao izvanredan oklop ali nas i usporava kao ogroman balast. Svojevremeno je to bio samo debeli sloj čađi posebne vrste, koja se nakupila dok smo proletali kroz koronu jednog slabo-gorećeg ugljeničnog sunca. Kasnije je neka politička frakcija, čiji identitet ne saznadosmo, preobratala taj naš pokrov - dobronamerno, ili sa nekim arkanskim ciljem, ko zna kojim - u ovaj oklop, koji nam je ubrzo potom spasao život.

"Jeste jedna vrsta oklopa", javio je Nis meni. "Daje fantastično dobru zaštitu od energetskih oružja koja gađaju direktno, u šta smo se i uverili onako dramatično u Fraktalnom svetu. Našao sam podatke da su mnogi ratni brodovi nosili takav oklop, do pre, otprilike, dvesta miliona godina, kad je otkrivena fatalna slabost takvih oklopa, posle čega su se prestali koristiti."

"Kakva slabost?" pitala sam ja. Jasno - pronalazak koji tako fenomenalno dobro služi mora imati, ipak, i neku svoju Ahilovu petu.

Nis je objasnio. "Čađ koja suklja iz Izmunuti sastoji se velikim delom od molekula za koje vi Zemljani imate naziv 'fulerin' ili 'bakminsterfulerin', ili čak 'baki-loptice'. Po šezdeset atoma ugljenika udruži se u jednu savršeno pravilnu lopticu, koja je šuplja. Takve ugljenične loptice koriste se u industriji, naročito kad su poravnate u tanke listove, ili kad su povezane u duge lance. Zato su oni roboti-žeteoci posećivali Izmunuti: uzimali su materijal potreban za njihov pokušaj, pokazalo se neuspešan, popravke onog Fraktalnog sveta."

"Znamo mi da je to snažan materijal", odgovorila sam ja Nisu. "Znamo po tome što se Sueziji onoliko mučio da ga ukloni, a nije uspeo. Ali to je daleko od oklopa koji odoleva dezintegracijskim zracima klase osam!"

Nis objasni da se jednom specijalnom vrstom prerade taj materijal, u suštini jedna korisna sirovina, može preobraziti u nešto sasvim drugo. U svaku fullerinsku lopticu ugljenika treba uneti po jedan atom, ali onaj pravi, odgovarajući; i te 'goste' treba rasporediti tačno.

"Ali to moraju biti atomi čudne materije", rekao mi je Nis.

Prilično je nelagodna pomisao da je Brazdač obložen slojem čudne materije, koja nije sagrađena od normalnih protona, neutrona i elektrona, nego od svakojakih drugih kombinacija kvarkova. Takvi atomi se moraju držati, vidite, 'u kavezu', inače brzo iščeznu iz normalnog prostora: preskoče na D nivo, ili u neki drugi subkontinuum gde će se osećati više 'kod kuće'.

Nezgodno, zazorno. Biti okružen time. Doduše, postoji nešto još nezgodnije od te pomisli, a to je: biti mrtav.

Kad su nas oni zraci najteže artiljerije Fraktalnog sveta onako dohvatili sa više strana, očekivala sam da ćemo u trenu biti pretvoreni u paru, sećam se toga. Ali naš zapanjujući novi oklop je svu tu energiju odbio, ili apsorbovao, ili pomakao svaki erg na neku drugu ravan stvarnosti; štete po nas, u svakom slučaju, nije bilo.

"Dobra forica", rekla sam Nisu.

"Strava forica", odgovorio mi je taj računar, majstor ironije. "Strava je u tome što je pre nekoliko stotina eona neko otkrio način da tom odbrambenom materijalu nametne reverziju toka, to jest, da okrene tok energije u suprotnom smeru. Onda taj oklop, umesto da prosipa energiju u hiperprostor, počinje da je privlači i prikuplja iz hiperprostora, zbog čega se i brod, i posada u njemu, skuvaju."

Eto, dakle, razloga što niko u Pet galaksija, već odavno, nije bio toliko glup, ili toliko očajan, da upotrebi tu vrstu oklopa. U našem slučaju, uspelo je 'na prvi udar', jer ni Fraktalci ni Jofuri nisu tako nešto očekivali, niti pamtili. Ali, u Polkdžiju Jofuri imaju svoj ogranak Biblioteke, koji nimalo ne zaostaje za našim; do sad su, svakako, provalili ovo za oklop, i spremili se za sledeći susret sa nama.

Moramo se nekako otarasiti toga!

Naredila sam Hanesu Sueziju da traži rešenje. Meni je preostao 'pun tanjir' drugih problema.

Kao prvo, glaveri tule i zavijaju, po ceo dan i po celu noć.

Pre nego što je otišao onim thenanijanskim borbenim čamcem, kojim pilotira lično Ka, Alvin Hf-vajuo nam je ostavio podrobna uputstva o ishrani i negovanju tih devoluiranih potomaka jedne nekada moćne zvezdoletne rase. Nije imalo mnogo da se zna: daj im da jedu veštački napravljene 'crviće' koje oni vole, i počisti otpadne materije iz njihovog tora jednom u svakih nekoliko dana. Glaveri su izgledali kao tupava i glupava bića koja su i sa vrlo malim pogodnostima zadovoljna. Ali, čim su Alvin i njegovi drugari odleteli,

da bi negde daleko od svega ovoga našli bezbednost, ovi gnusno umazani neveliki stvorovi u toru počeli su da cvile, a onda da zavijaju, i evo, ne prestaju ni sad.

Pitala sam jedinu ovde preostalu osobu sa Jijoa, mudricu Saru, šta bi to moglo značiti, ali glaverska dreka neshvatljiva je i njoj. Zato mogu samo nagađati da je to u nekoj vezi sa izmenjenim sastavom ogromne migracione flote oko nas.

Nastavljamo putovanje kroz ogromne raspone prostora i hiperprostora. Pridružuju nam se stalno sve novi brodovi, koji nisu poreklom iz Povučenog reda. Mnogi od njih su globularni, izgledaju kao ogromne lopte neke tečnosti. Nisu to samo Zangi; ima tu i drugih, poprilično različitih varijanti disača hidrogena. Sada hidrogenaši sačinjavaju možda oko dve trećine ove flote. Ali, mora se reći da su njihovi brodovi relativno mali u odnosu na neke kiseonikaške brodove, koji su zaista monumentalni.

Mora biti da naši glaveri na neki način osećaju blizinu Zanga. To ih uznemirava. Da li se plaše Zanga, ili, naprotiv, žele da dozovu Zange - teško je oceniti.

Nisu oni jedini nervozni ovde. Tako veliki deo svoje posade je Brazdač izgubio ili ostavio na Jijou, da je sad sav nekako prazan... sablasno prazan. Kao brod duhova. A oko broda, mnoge tajne; pred brodom, mnoge opasnosti.

Ipak, mogu bez oklevanja reći da delfini koji su preostali u ovom olupanom starom zvezdoplovu rade uspešno, zadivljujuće uspešno, svako svoj posao, profesionalno i odano. Tri godine trpimo gubitke; od one posade koju je Kraidaiki odabrao, ostadoše samo najbolji od najboljih. Ostadoše oni koji su, čini se, imuni na zastrašivanje, ali i na reverziju procesa Uzdizanja. Oprobani u najvećim nevoljama, prekaljeni u borbama i u radu, oni su pravi biseri Uzdizanja - najbolji predstavnici svog naroda. Svaki pojedini od njih dobiće neograničene privilegije razmnožavanja, ako ikada stignemo do Zemlje.

Eto šale.

Jer, nijedan od njih ne veruje da ćemo mi Zemlju ikada više videti.

Šta reći o Sari Kulhan, ona provodi vreme uglavnom sa svojom ćutljivom Šimpanzicom po imenu Priti, što, inače, na engleskom znači 'lepa'. Njih dve stalno nešto kuckaju po računarima, crtaju hiperdimenzionalne mape i složene prostorvremenske matrice.

Kad sam pitala Nis mašinu šta to njih dve, zapravo, rade, dobila sam prezriv odgovor: "Bave se sujevnim glupostima!"

Ovo bi trebalo da znači da Sara ne odustaje od nade da će dovršiti posao svog nekadašnjeg nastavnika; naime, da će spojiti tradicionalnu zemaljsku matematičku fiziku sa računarskim modelima galaktičke nauke, i na taj način rastumačiti ove poremećaje koji su zahvatili našu civilizaciju. Ove grčeve koji, reklo bi se, poremetiše već znatan deo ukupne vasseljene.

"Nedostaje mi još neki element, neki ključ", rekla mi je Sara ovog jutra. Vidi se da je uskraćena zbog neuspeha, ali ipak i vrtoglavo zadovoljna, na način tipičan za Ljude koji se intenzivno bave nečim što najviše vole. "Pitam se da li je sve ovo u nekoj vezi sa zagrljajem plima", nastavila je.

Nis, uvek sklon cinizmu, olako je odbacio sve njene napore, zato što nisu potvrđeni ničim što se u Biblioteci može naći. Ali ja sam zadivljena Sarinom istrajnošću i brilijantnošću, bez obzira na to da li su njene šanse za uspeh velike ili male. U svakom slučaju želim joj uspeh.

Uvek negde iza i iznad Sare nalazi se jadni Emerson. Njegov pogled je udaljen ali čežnjiv. Emerson posmatra kako Sarini modeli, koji su svi zasad nedokazani, teku kroz holografske kockaste, 3D ekrane. On ponekad žmirka kao da pokušava uhvatiti neku misao koja mu je blizu, blizu, na vrh jezika... Možda čezne da nekako pomogne Sari. Ili da je upozori na nešto. Ili, naprosto, da iskaže svoja osećanja prema njoj.

Divno je gledati kako se naklonost između njih dvoje razvija... ali, ne uspevam ugušiti u sebi ove nalete ljubomore. Ni pre nesreće koja ga je zadesila ja nisam nikad mogla da uzvratim na znake naklonosti koje je upućivao meni. A ipak, tako mi je drag. Pa, ljudski je da me pomalo i zaboli to što on sad gleda drugu. Gola istina glasi ovako: njoj, Sari, sada pripada jedini muževan član muškog ljudskog roda u krugu od nekoliko megaparseka. To mi je nabilo osećaj usamljenosti... a zar može biti drukčije?

Da, Tome. Osećam da ti i sad postojiš, negde daleko, a pored tebe i Kraidaiki; šunjate se vi kroz neke mračne zakutke kosmosa. Osećam veoma slab odjek tvoje suštine, a ona se nesumnjivo sastoji u tome da stvaraš zapanjujuće nove vrste nevolja u koje, dabome, i ulećeš. Dižeš još veću 'firku' od ove koja se već digla.

Ako pretpostavimo da to nije samo moje puko priželjkivanje i samozavaravanje, trebalo bi da i ti osećaš moje misli kako posežu prema tebi.

Dakle? Zar ne možeš, ili nećeš, da kreneš za njima?

Osećam se tako izgubljena ovde... bez obzira na to gde je, zapravo, ovo 'ovde'.

Tome. Molim te dođi i vodi me kući.

Ah, dobro. Kasnije ću sređivati ovaj dnevnik i brisati sve te pasuse u kojima se ja samosažaljevam.

Imam, ipak, nekakvo društvo: tu je Herbi.

Dobri stari Herb. Mumija. On stoji u uglu moje kancelarije, uspravan. Uzvraća mi pogled, evo, praznim zurenjem. Humanoid, ali jasno je da nije Čovek, tu se pogrešiti ne može. Stariji od mnogih zvezda. Enigma, koju je Tom kupio žrtvujući ne jedan život, nego nekoliko. Blago, čija se vrednost ne može ni iskazati, ma kakvim ciframa. Vest o toj jednoj mumiji bacila je hiljadu galaktičkih klanova i alijansi u smrtnu paniku, porušila njihov poredak zakonitosti, naterala jadnog Brazdača u bezglavo bekstvo kroz ovaj mnogoslojni kosmos; svako pokušava da zgrabi ovaj naš tovar, ovog Herbija, pre nego što iko drugi uspe oko njega da obavije ruke/kandže/pipke/čeljusti.

A moja naređenja su jasna da jasnija ne mogu biti. Isporučiti Herbonju - i sva ostala naša blaga - 'nadležnim vlastima'.

Nekada sam verovala da to znači: velikoj Biblioteci, ili Migracionom institutu.

Kasnije, užasno razočarana i izdana, jer se pokazalo da nisu nimalo neutralni, potražih nekog drugog ko je 'nadležna vlast'. Ali, kad smo pomislili da Oni Stari mogu to biti - izneveriše i oni. Tom prilikom, umalo da izgubimo sve.

A sad?

Nadležne vlasti.

Ja pojma nemam ko bi to, u ovoj vasašeni, mogao biti.

Sve do ovog mesta uzdržavala sam se od beleženja najtužnije vesti. Sad više nema smisla odgađati to.

Juče sam bila prinuđena da uhapsim svoju najdražu prijateljicu.

A to je poručnica Tišt, koja mi je bila zamenik, tako pouzdana, sposobna. Tišt, stena na koju sam se oslanjala tako dugo.

Srce mi se cepa kad pozovem zatvorsku kameru i dobijem sliku: Tišt pliva ukруг, ukруг, na njoj više nije am sa alatima i mehaničkim rukama. Tišt sama u bazenčiću koji je sa svih strana izolovan a jedina vrata zaključana, sa dodatnom pločom koja se samo šifrom može otvoriti.

Šta sam drugo mogla?

Ništa. Otkrilo se šta je muvala u tajnosti.

Kako se ovo dogodilo? Kako sam mogla biti slepa za upozoravajuće znake, kojih je i te kako bilo? Oni Danikenovci su u našoj zatvorskoj ćeliji 'počinili samoubistvo' pre ne-tako-dugog vremena. Trebalo je sprovesti temeljitu istragu. Ispružiti, malo, one moje 'antene' ka tom slučaju. Umesto toga, ja sam istragu prepustila njoj, Tišt, toliko sam bila prezauzeta drugim stvarima.

Ali došao je i dan kad više nisam mogla zanemarivati gomilu dokaza. Jer Tišt je pomogla drugom, daleko opasnijem zatvoreniku da pob...

Završiću o tome drugi put. (Mada ne rado.) Prekinuli su me hitni događaji, pre nekoliko sati.

Jedna velika promena u našoj situaciji.

Nis je zvao i javio da je inerciono polje u kolapsu.

Cela ta ogromna gomila brodova najzad je usporavala, silazeći sa A nivoa na B pa na C. Pri svakom od tih preskoka boravili smo sve duže u normalnom prostoru. Uskoro nam dalekodohvatni senzori pokazaše da se bližimo jednom vrlo sjajnom ali malom izvoru plave svetlosti. Moglo se zaključiti da je to naše konačno odredište.

Olela je izvršila spektroanalizu, i ustanovila da je to zvezda, beli patuljak. (Zove se 'beli', ali njegova svetlost je ipak plava.) Takve zvezde su izuzetno kompaktne, prečnik im je stotinak puta manji od prečnika Zemljinog Sunca, a sagrađene su uglavnom od 'pepela'

koji preostane od fuzionih ognjeva koji su još pre mnogo eona ušli u svoju poslednju fazu. Uistinu, ovaj patuljak je veoma masivan i veoma star, a njegova 'peć', koja nikako da se ugasi, radi zahvaljujući gravitacionom sabijanju. To će tako potrajati još dvadesetak milijardi godina.

Počeli smo da opažamo i anomalije u blizini te zvezde, i to neke vretenaste tamne predmete koji se kreću po orbitama veoma blizu tog zbijenog nebeskog tela. Predmeti su veoma veliki i masivni, lako ih je pratiti pogledom dok, kao crne senke povremeno prožete iskricama ili sevanjem, prelaze preko 'lica' zvezde. To čine baš često. Ima ih mnogo. Orbituju tako blizu da im je za jedan puni obilazak oko zvezde dovoljan samo jedan minut!

Brzo smo se uverili da su veštački. Njihov boravak tako duboko u tako strmom gravitacionom bunaru je, po svemu sudeći, hotimičan.

Naravno da nas je to odmah podsetilo na Dajsonove sfere i fraktalne svetove, one penzionerske i kaluđerske, oko primirenih crvenih sunaca. Ovo pred nama stvarno liči na te snežne habitate, ali rastojanja su stotinak puta manja a količina materije sabijena u zvezdu je mnogo, mnogo puta veća. Zapravo se tu u jedan savijutak sabila gigantska masa. Otud tako silovita gravitacija. To je jedan uzani strmi levak kondenzovanog prostorvremena.

Oni koji žive tamo dole, ko god da su, sigurno se veoma trude da sebi obezbede dovoljno slobodnog prostora.

Oni pripadaju nekom redu života, onom koji silovito priželjkuje jednu drugu vrstu dimenzionalnosti. Čeznu da ih drži strahovito jaka gravitacija. Neke stare rase misle da je spasenje upravo tu.

Stajala sam sa ostalima u Sali za planiranje i gledala kako se lagano približavamo ovoj novoj varijaciji jedne stare teme.

"Ima po nekoliko milijard-di belih patuljaka u sssvakoju galaksiji", komentarisao je Akeakemai. "Kad bi svaka bila ovako nastanjena, onda bi uk-kupna populacija transcendentnih bića bila ogromna. A ipak ništa od toga ne bi bilo detektabilno sa one stare, pred-kontaktne Zemlje."

Sara je držala za ruku Emersona, koji je pogledom preletao kroz ogroman oblak brodovlja oko nas, motreći na najbliže, očigledno se plašeci šta bi oni mogli da nam urade sad kad smo stigli. Razumem ga. Svi mi čekamo da se događaji odmotaju do nekog, nekakvog, kraja.

Usporavanje se u normalnom prostoru nastavilo; o tome smo povremeno dobijali izveštaj od Nis mašine.

Nis je dovršio i istraživanje o novom amblemu koji se stvorio na našem pramcu, o toj 'prelomljenoj debeloj gredi' koja sada simboliše naše falsifikovano članstvo u mnogo višem redu sapijentnosti.

"Dopusti da pogadam", rekla sam pre nego što je hologram stigao da kaže svoju reč o tome. "Taj amblem znači uniju kiseonikaškog reda života sa vodoničnim, njihovo konačno udruživanje."

Jedno od malobrojnih meni preostalih zadovoljstava je to: iznenaditi ovu mašinu koja misli da je toliko pametna.

"Kako... si znala?" upita Nis.

Slegnuh ramenima; ravnodušan gest, namenjen da prikrije činjenicu da sam pogodila bez pouzdanog, stvarnog znanja.

"Dve linije koje se susreću pod uglom od sto četiri stepena", rekoh, "to sugeriše molekul vode, u kome je tačno toliki ugao koji zaklapaju zamišljene linije povučene iz dva jezgra H ka centru jezgra jednog O. Vodoničnik i kiseonik, u svom najosnovnijem spoju, koji je ujedno i osnovni za hemiju života. Nije bilo teško."

Rotirajući splet linija svetlosti u vazduhu kao da se malo zanjih. "Možda tebi nije bilo teško", odgovori Nis. "Možda kod Zemljana predrasude nisu tako tvrdo ušančene. Ali za mene, ovo je šok. Posle toliko upozorenja, toliko ponavljanih priča da su Zangi opasni, nelogični, prgavi, nerazumljivi..."

Opet sam slegnula ramenima.

"Mali dečaci govore svakojake uvredljive stvari malim devojkicama, a i one, bogami, njima. Često se i ne podnose. Ali, kad odrastu, pokaže se da jedni bez drugih ne mogu."

Analogija možda površna, olako izrečena, ali ne i besmislena.

Oduvek sam se ja pomalo čudila tom oksi-hidro antagonizmu. Kako je moguće, ako su ta dva reda života nespojiva, ako su razlike toliko duboke a neprijateljstvo tako eksplozivno, da Zangi i njihova braća žive bukvalno u istim galaksijama gde i mi, već toliko

dugo, bez rata? Zašto nije jedna strana već odavno izvršila genocid nad onom drugom? Kako je moguće da čak i saraduju, makar koliko mrzovoljno, po raznim pitanjima migracije stanovništva, ekologije, i sličnim; i da budu suvlasnici istih spiralnih galaktičkih krakova, i učesnici u istom galaktičkom putnom prometu, a da se krv prolije samo izuzetno, i samo malo?

Zaista, kako? Videlo se da to, naprosto, nije verovatno.

Osim ako je neko, na višem nivou, unapred režirao te odnose! Neko na nivou tako visokom da tamo oba reda života, i oksi i hidro, imaju predstavnike koji su dovoljno zreli da nađu područja zajedničkog interesa.

Bio bi to 'brak' u kome svaka strana dobija ono što joj je do tad nedostajalo.

Eto.

Tu smo, na mestu gde treba da se dogodi ujedinjenje i konsolidacija.

Unija, koja će biti iskovana u vrlo jakim strujama gravitacije, vrlo duboko u zagrljaju gravitacionih plima.

Pozvani smo i mi, očigledno.

Ostaje dakle samo jedno pitanje.

Zašto?

Hari

Očekivao je da će biti dočekan čestitanjima, i da će na dočeku biti možda Verkvina lično, ili bar nako od starijih pomoćnika te velike sipe; i da će svi željno dograbiti Harijeve podatke i slušati kako je na misiji bilo.

Uspešno ali prokletno teško je bilo, zaista. Epopeja kroz jedan od najtežih regiona E prostora, gde je Hari bio neuporedivo slabiji a ipak preovladao, a usput, za dobru meru, čak i spasao dva Čoveka, dvoje zalutalih prerano došlih!

Očekujući aplauze, došao je u bazu Kazkark ali ga je tamo dočeka samo haos.

Na severnom polu asteroida, svi dokovi su već bili zauzeti, osim nekolicine rezervisanih za službenu upotrebu. Hari je pošao ka jednom od tih ali ga ne pustiše da uđe. Morao je da viče i preti, i ponavlja svoj kod za prioritet; tek tada je jedan zlovoljan institutski robot-monitor odobrio da Harijev brod/stanica sleti u pristanište i veže se za taj dok.

Kroz okolne skele Hari vide da su za čitavu površinu planetoida vezani izbeglički brodovi, većinom glatkih obliha trupova ali sa karakterističnim probabilitetnim perajima što im je davalo zupčast izgled. Svaki je bio kablom vezan za planetoid. Milioni brodova, u više gustih slojeva jedan-preko-drugog, tako da je to sve izgledalo užasno zamršeno, puno senki ali i sevajućih pozicionih svetala.

"Ej, Dver, vidi što je uzbudljivo", promrmljala je Reti, devojka sa velikim ožiljkom na jednom obrazu. Užagrenim očima gledala je taj prizor. "Jesam ti rekla? Drži se mene i stići ćeš u civilizaciju! A? Jesam rekla? I vidiš. Zbogom Jijo smrdljivi - zdravo galaksijo!

Nema više nikad da budemo prljavi, gladni, siromašni, ili da nam je dosadno."

Hari razmeni pogled sa drugim Čovekom, visokim mladim muškarcem. To dvoje divljaka očigledno nisu bili 'na svom terenu', pa se od njih nije ni moglo očekivati da shvate šta se dešava. Ali, za razliku od Reti, Dver kao da je uviđao razmere katastrofe. Gledao je te milione brodova napolju sa strahopoštovanjem, ali i veoma zabrinuto.

A ja sam još zabrinutiji, reče Hari sebi.

Brodovi su lebdeli vezani ali u suštini naslagani kao drva, pa Harija podsetiše: tako izgleda kad na Horstu neka izuzetno jaka oluja poruši čitavu šumu murva.

Od mog odlaska, pomisli on, poremećaji su očigledno postali mnogo gori... a ako narod nema gde da beži osim na jadni mali Kazkark, onda je stvarno loše!

Magnetske hvataljke prijatno se stisnuše oko njegovog olupanog izviđačkog broda/stanice, koji najzad ugasi motore, sa uzdahom/ječanjem ogromnog olakšanja. Odahnu i Hari Harms, duboko. Oslobođi se one napetosti koja mu je bila u kičmi još od polaska na ovu misiju.

Kakav je, reče on sebi, takav je... moj dom.

Sve podatke koje je za Verkvina prikupio prenese u jedan pločasti mali kompjuter. Onda povede svoje goste ka aerokomori. U normalnim prilikama, na povratku sa bilo koje misije, pojava dva ovakva posetioca izazvala bi senzaciju na pospanom Kazkarku. Na sve strane bi se razglasilo da je otkrivena nova najezda prerano došlih. Oficir hapsitelj to dvoje postao bi slavan.

Hari je bio u dilemi. Ostaci lojalnosti prema Ljudima, koji su, ipak, pokrovitelji njegovog naroda, činili su svoje, iako je Hari po službenoj dužnosti morao da zaboravi to. Navike dugo traju.

Osim toga, to dvoje su mu spasli život.

Ovaj sukob različitih vernosti učinio je da se Hari oseća više upitano, nego trijumfalno, dok su pešačili kroz kratki tunel aerokomore i ulazili u planetoid.

Ako i podnesem izveštaj o njima, možda će, u ovom haosu, ostati nezapažen, reče on sebi.

Zaključiti da njemu, Hariju, takav ishod ne bi mnogo smetao.

Ulazni atrijum, zvani 'Ingres', bio je pun buke i gužve. Mešavina mnogih rasa i naroda gurala se odasvud i proticala neujednačeno.

Ovde ostadoše zanemareni mnogi delikatni ritmovi rasnog starešinstva, mnoga prava prečeg prolazjenja i međuklanovskih protokola; svako je samo navaljivao svojim putem, u nadi da se izbori za sklonište, za spas u ovom sve neprijateljskijem kosmosu. Kroz nekoliko kapija Hari Harms se probio samo zahvaljujući svojoj institutskoj identifikacionoj znački. Na taj isti način je prošao pored nekoliko

dugačkih redova i ušao bez čekanja. Svaki put je uspeo da provuče i dvoje Zemljana koji su išli sa njim. Pa i tako, bila im je potrebna gotovo cela jedna midura da stignu do konačnog portala na kome je pisalo 'Imigracija i karantin'.

Usput je pomalo slušao šta narod priča; bile su to tek samo kapljice iz širokih reka brige i panike koje su sada proticale kroz civilizaciju Pet galaksija.

"... u sektoru Lalinguš, tri od četiri transferne tačke pokazuju dislokacije ili katastrofalne rekombinacije domena", šištao je na gal-sedmom jeziku neki trgovac iz naroda Tuniktguppit, razmenjujući neproverene vesti sa jednim zdepastim Portlom koji je treptao svojim jedinim, ogromnim okom na prsima.

Portl je u znak odgovora frknuo, što je kod te rase zvuk bogat, sa višetonskim harmonijama. "A ja sam čuo da su većinu preostalih transfernih tačaka okupirale trupe lokalnih alijansi, i da sad naplaćuju takse za prolaz, sasvim ilegalne, svakom brodu koji hoće da uđe ili izađe. Posledica: bezbroj trgovaca, studenata, hodočasnika i turista koji nikako ne mogu da se vrate kući!"

Na Harijevo iznenađenje, dvoje mladih ljudi nisu pokazali nikakve znake panike, niti straha, u suočenju sa ovim gomilama tuđina. Reti se osmehivala široko i srećno, i samo je gladila vrat svog malog 'muža', Ura; a Dver je pomno gledao to preobilje živih oblika oko sebe, i ponekad se naginjao da devojci nešto šapne u uvo i da neupadljivo pokaže ka nekom galaktiku. Verovatno je pojedine rase prepoznavao, možda na osnovu legendi koje je slušao oko logorskih vatri na svom plemenskom zavičajnom svetlu. Oboje su imali držanje znatno više kosmopolitsko nego što je to Hari Harms od njih očekivao. Ali je Dver ipak ispoljavao i nervozu: stalno je jednom rukom stiskao i pribijao uz telo svoj luk i tobolac pun strela.

Hari je još pre sletanja na Kazkark razmišljao o mogućnosti da konfiskuje to primitivno oružje koje odapinje 'strele'. U principu, uhapšeni prestupnici ne mogu sa sobom nositi nikakvo oružje. Međutim, Hari je smatrao da ni najcepidlačkiji birokrata na Kazkarku neće u tim drvcima, kanapima i zašiljenim kamenčićima prepoznati oružje.

Pa ja naleteh baš na najgoreg, pomisli on, videći koji birokrata sedi iza službenog radnog stola, tačno ispred njega. Naime, isti onaj gnjavator koji ga je smarao i prošli put prilikom povratka sa misije. Videlo se da je rešen da i sad bude jednako dosadan. Iako je bilo na snazi vanredno stanje, Tvaфу-Anuf je svojom bogato obojenom zvučnom vrećom ispod grla dodavao snagu kategoričnom "Ne!" za svakog ko se pred njim pojavio sa dokumentacijom makar i najmanje neispravnom; ignorisao je sve proteste, i svakog takvog upućivao da ispravi nedostatke a onda da stane ponovo u red, to jest da čeka na red iz početka. Ipak, kad je Hari pristupio radnom stolu, vide da je taj Huniš premoren i pomalo ošamućen od prekovremenog rada.

Spremi se za iznenađenje, birokrata jedan mator i tmurni, pomisli Hari, unapred zamišljajući kako će rep na njegovom telu, i njegova nova boja krzna, šokirati starog carinika.

Na njegovo razočaranje, taj Huniš ga pogleda samo ovlaš, na tren, a onda se zadubi u posmatranje svojih monitora. Bleda boja krzna očigledno nije ni najmanje uticala na njegov sud o Šimpanzi sa Zemlje.

"A-hrrrrmmmm. Dakle, to je osmatrač Harms, koji još jednom nameće svoju nedobrodošlu šimpanzoidnu fizionomiju mom premorenem senzoriјumu", glasio je Tvaфу-Anufov komentar na ironično akcentovanom galaktičkom šestom jeziku. "Ali ovog puta - a to je jednako nedobrodošlo - on dovodi i dvoje svojih seljakoidnih zemaljskih gospodara. Dođoše li oni da te najzad vode domu tvome, kao dete lutanju sklono?"

Hari oseti da su se Reti i Dver ukrutili. Pohita da odgovori čvršće i oštrije nego što bi inače.

"Tvaфу-Anufe, ti svoje prerogative prekoračuješ uveliko, jer oni ne uključuju izricanje ličnih uvreda kolegi iz jednoga od velikih Instituta. Međutim, ako nas odmah pustiš da prođemo, ja ću se možda uzdržati od ulaganja zvanične žalbe."

Možda je premor zbog duge ali uspešno okončane misije uticao da Harijev glas bude samopouzdaniji i čvršći. Na njegovo iznenađenje, veliki Huniš odustade od svog uobičajenog 'bodljikavog' ponašanja i samo pruži šaketinu ka Hariju.

"Hrrmmm. Pokaži mi njihove identifikacijske značke. Zamolio bih."

Hari odmahnu glavom.

"To dvoje su uzorci koji dolaze u Navigacijski institut na posmatranje, a vodim ih ja. Oni ulaze u teritoriju Kazkarka na osnovu samo mojih dokumenata. Možeš oboje snimiti i bio-skenirati pre nego što nas propustiš. To ne bi trebalo da traje više od trideset dura, zato što pravila ne dopuštaju duže zadržavanje putnika. Ili je potrebno da se žalim Verkvinu?"

Pogledaše se, njih dvojica, oči u oči. Potmulu zvuk nezadovoljstva brujaо je iz dna Huniševe vazdušne vreće ispod grla. Hari je znao da ga činovnik psuje na nekom poluprivatnom rasnom dijalektu. Za to niko ne može podneti zvaničnu priјavu protiv Tvaфу-Anufa, jer nije upotrebljen nijedan od galaktičkih službenih jezika, ali nekoliko onih u redu iza Harija i Reti i Dvera ipak su razumeli, pa počеше izražavati svoje saglašavanje ili rasonodenost na različite načine. Još od onog debakla na koloniji Novzori, pre više vekova, naširoko je poznata činjenica da članovi zemaljskog klana svuda mogu očekivati zlovoljno-sumoran odnos Huniша administratora prema njima. Najednom se bučno nasmeja i Dver Kulhan. Taj zvuk preseče Tvaфу-Anufovo neprijateljsko umblanje, koje se pokoleba i prestade. Huniš se iznenađeno zagleda u mladog Čoveka koji progovori na angliskom - jeziku koji je, iako još neslužben, postajao sve šire prihvaćen u Pet galaksija.

"A-uh, al mu ga dade!" reče Dver i zacereka se. "Samo malo, dok objasnim jadnom Šimponji šta ste mu rekli, gospodine, o njegovom tipu tela, precima, i tako tome!"

Dver se nagnu prema Hariju, pa hitro namignu i šapnu: "Smeškaj se i kao kaži mi nešto smešno o matorom tupanu."

Hari žmirnu. "Šta to pokušavaš da izvedeš? Ja..."

Dver se uspravi, odmakavši se za toliko od Harija Harmsa, i zasmеja se još jednom, pokazujući uperenim prstom ka Šimpanzi. Onda kao da htede nešto da kaže Tvaфу-Anufu, ali ne uspe, zbog napada smeha.

"Rek'o je... Šimpi ti je rek'o..."

Reti je sve to pratila sa kiselim izrazom lica i prevrtala oči, a Hari više zaprepašćeno. Međutim Dver Kulhan duboko udahnu vazduh, pogleda pravo u Tvaфу-Anufa... i oglasi se umblanjem, koje je zaista veoma ličilo na pravo huniško.

Ili na podrigivanje i stenjanje, zavisi kako se shvati. Huniš zvaničnik, zapanjen, samo zanjiha vrećom za vazduh.

Zvlada mrtva tišina, a Dver se opet prebaci na angliski. "Dobra fora, ne? Tamo odakle ja dolazim, kad bi neki Šimponja to rek'o nekome..."

Hari ga dograbi za ruku i steže. Momak je bio baš jak i žilav za ljudsko biće, ali ipak njegove ruke nisu bile ni približno jake kao šimpanzovske. Dver, poslušno, odmah začuta, smeškajući se gomili posmatrača prijateljski. Niko od njih nikada ranije nije čuo da ljudsko biće umbla. To je i za Harija, van svake sumnje, predstavljalo iznenađenje.

Onda, da bi sve bilo još luđe, iz torbe-fišeklije o Retinom pojasu izviri njen mali muž kentaur, vijajući dugačkim vratom kao zmija, i prošišta nešto ka cariniku, na šta se iz gomile začuše uzvici zaprepašćenja.

"E sad je DOSTA!" povika Tvafu-Anuf i tresnu pesnicom o sto. Ali, baš nekako po prekidaču, tako da se portal ispred njih troje otvori. "Ljudi govore huniški? Huniši ljudski? Je li čitav ovaj kosmos poludeo? Ispadajte što pre odavde! Što pre!"

Birokrata ostade na svom mestu, držeći se obema šakama za glavu, a Hari, ne popuštajući stisak na Dverovoj ruci, pođe i provede svoje goste bezbedno kroz portal... na avenije Kazkarka, pokrivene kupolama da bi bile zaštićene od svemirskog vakuuma. I ne pusti Dverovu ruku sve dok ulazni atrijum ne ostade daleko, daleko iza njih.

Tada stade, uzmače jedan korak, i pogleda Dvera kao da ga sad prvi put vidi.

Posle nekog vremena klimnu glavom i promumla jedno "Hm!" a onda reče: "Imam samo jedno pitanje za tebe."

"Da?" odgovori Dver.

"Mož' naučiš i mene kako se radi to što si sad izveo tamo?"

Postoje načini da se o jednom događaju podnese izveštaj tako da zvuči kao da se nije desilo ništa, ili ništa naročito.

Dok je sedeo u Verkvinovom predsoblju i čekao razgovor sa gazdom, Hari je brzo modifikovao svoj već napisan izveštaj o susretu sa Dverom i Reti u E prostoru. Izostavio je pretpostavku da su oni sa nekog sveta prerano došli. Nije bilo potrebno čak ni prećutati ijednu stvarnu činjenicu. Ko bi još, osim pravog Zemljanina, mogao da shvati da Dver na sebi ima odeću od jelenske kože, ručno sašivenu, i neolitsko oružje, i da shvati šta to znači?

Mogao je, dakle, razumno kazati da takvim izveštavanjem ne krši zakletvu. Ili: da je ne krši baš. Ne baš stvarno.

Prethodno je naučio to dvoje kako da lažu. "Vaš brod se pokvario, ostali ste bez ičega, a onda vas je mehanoid pokupio. Osim toga, pretrpeli ste oštećenja mozga i sad patite od delimične amnezije. To znači da imate pravo na osnovnu hitnu pomoć, na osnovu Tradicije o pomaganju putnika. Možda će vam dati dovoljno da možete plaćati za vazduh, vodu, i belančevine, sve dok se ne snađete to jest dok ne počnete nešto zarađivati. Jasno?"

Dver je uozbiljeno klimao glavom. Reti je, međutim, sagnula glavu ka svom malom Jiiu u torbi i obratila mu se. "Jesi čuo? Oštećenja mozga! Kladim se da će ovaj ovde Dver to da odglumi lako i dobro."

Njen muž je na ovo reagovao tako što je zamahnuo glavom i pokušao malo da je ugrize za ruku, što ona izbeže sklonivši ruku hitro, u poslednjem trenu. Hari zaključio da je taj mali u torbi pravi laf.

"Znam neke osobe u Donjem Gradu", reče on. "Možda bi mogli da nađu nekakav posao za koji ste vas dvoje sposobni. A do tad, evo vam informacijski čip sa standardnim podacima o Kazkarku i okolnom sektoru kosmosa." Dade im jednu providnu šipkicu, koju Reti ubaci u svoju najvredniju imovinu - olupan nastavni kompjuterčić dizajniran na Zemlji. "Dok sam ja unutra, proučite to. Kad završim posao unutra, odvešću vas na neko bezbedno mesto. Ali, za uzvrat tražim da mi ispričate šta se to desilo sa vama - sve što se stvarno desilo sa vama, jasno? O vašoj matičnoj planeti, i svemu tome."

Njih dvoje istovremeno klimnuše glavom. Hari je bio siguran da su iskreni.

Začu se pozivni zvon, muzikaln, ritmičan, razvijen u čitavu malu melodiju. Harija su tokom obuke izdrilovali da na to reaguje spremnije nego na sopstveno ime.

Najzad, pomisli on ustajući. Dvoje mladih ljudi već su bili zadubljeni u slike i zvukove koji su sada izvirali iz malenog mehaničkog nastavnika; zato ih on, bez ijedne dalje reči, ostavi tu, i požuri prema kancelarijskim vratima svog starešine.

Sa svakim korakom hvatalo ga je sve veće uzbuđenje. On, evo, u karijeri postiže uspeh za uspehom; to u ovom Institutu znači nešto.

Na njega se sada drugačije gleda. Možda čak toliko drugačije da bi mu mogla biti poverena i velika tajna.

Možda će mi, pomisli on, neko sada reći šta se, za ime Ifninog probabilističkog čistilišta, dešava.

Izađe nekoliko midura kasnije iz Verkvinovog uporišta, ošamućen.

Nadao se da će dobiti objašnjenje.

Više nije bio siguran da je bilo pametno pitati.

Ali, reče on sebi, zar nije uvek ovako? Bogovi su nas upozorili da dobro pazimo šta ćemo poželeti, jer bi nam se moglo ostvariti.

Bilo je dobrih vesti, loših vesti... i vesti naprosto užasnih.

Šef mu je prvo čestitao na tome što se Hari uopšte živ vratio sa tako teškog putovanja. Promena boje krzna, i pojava repa na Harijevim leđima, bile su relativno bezazlene posledice, ako se ima u vidu na šta su ličili neki osmatrači kad su se vratili iz tog regiona E prostora. Na njegov bankovni račun prebaciše veliku gomilu para kao 'kompenzaciju za lično žrtvovanje', i o tome više nikad, niko, u Nav-instu ne reče ništa.

Što se tiče misije same, Verkvin je bio više nego zadovoljan. Koristeći izuzetne, E-prostorne tačke gledanja da iz njih osmatraju siderealni univerzum, Verkvinove to jest Harijeve kamere snimile su i izmerile progresivno rastezanje onoga u čemu taj univerzum leži, a to je opšti sub-vakuum. Ovaj proces istezanja naglo se bližio kidanju. Zahvaljujući Harijevoj odvažno izvedenoj misiji, Verkvinovi lokalni savetnici sada su o ovom procesu znali gotovo isto koliko i uzvišeni vrhovni mudraci Nav-instituta u regionalnom štabu.

Ali to su ujedno bile i zle vesti.

Jer te Verkviniovi starešine svakako su već neko vreme znale tačno šta se događa. Ipak su odugovlačile sa proglašenjem vanrednog stanja sve dok se ono nije nametnulo samo po sebi. A i sad su lagale iz sve snage, samo da bi 'stišale strahove u javnosti'.

"Pa, je li to neka zavera ćutanja?" upitao je Hari svog šefa Verkvinu u jednom trenutku.

To biće nalik na sipu zamaha nekolicinom pipaka istovremeno. "Ako je tako, izvidniče Harmse, onda su u tu zaveru prikrivanja umešani vrhovni rukovodioci svih glavnih Instituta, kao i državna rukovodstva svih najmoćnijih rasa. Nego, čuj, sad kad smo naoružani ovim tvojim podacima, iščupali smo konkretnije podatke iz ogranka Biblioteke koji imamo ovde na Kazkarku, i otkrili nešto tako značajno da smo takoreći ostali bez daha."

Hari je, čuvši ovo, progutao knedlu, pa upitao: "A to je?"

"A to je, da se ovo ne dešava prvi put! Ista pojava ali u manjem obimu desila se i pre nekih sto pedeset miliona godina, i dovela je do privremene ili trajne disfunkcije nekih sedamdeset pet procenata transfernih tačaka! Društvena zajednica bila je, i tad, katastrofalno poremećena, dogodili su se i genocidni ratovi. Naročito užasno je bila opustošena galaksija Treća."

"Ali, kako je moguće sakriti tako nešto? Zar ne bi trebalo da u Biblioteci nešto tako bude baš..."

Verkvin na ovo samo odmahnu pipcima, kao da je pitanje naivno. "Niko nije obrisao i prikrilo naročito veliki broj činjenica. Prikrivanje je izvršeno na savršeni način: značaj nekih događaja je minimalizovan, a drugih maksimalizovan, mnogostruko, izvan svake stvarne proporcije."

Hari pocrvne jako. Sad mu je bilo drago što ima na koži poprilično gusto krzno, koje skriva takve stvari. Jer, opisani postupak bio je tačno ono što je i on maločas uradio kad je 'editovao' izveštaj o misiji da bi prikrilo stvarno poreklo Dvera i Reti. Zatrpao je 'beznačajnu' istinu gomilom pojedinosti o koječemu drugom.

"Haos te epohe uporno je pripisivan ratovima između klanova, ali, oni su bili posledica, simptom, a ne uzrok", rekao je Verkvin.

"Osim toga, narod je naviknut da istorijski podaci postaju sve mutniji i nepouzdaniji što se dalje u prošlost gleda. Zato se tako malo pažnje obraća na onaj presudni događaj - groninski kolaps."

"Gro...?"

"Groninski kolaps. Izvini, vuče si dete, tvoje obrazovanje je tako nepotpuno. Većina školske dece u galaksijama zna da su se Praoci vratili, u obliku duhova, pre oko dvesta trideset miliona godina, da bi vodili i štitili kiseonički život tokom jedne od najgorih kriza svih vremena. Interstelarna navigacija tada je postala veoma teška, ako ne i nemoguća, a u međusobnim sukobima velika većina populacije je masakrirana. Preživelo je samo veoma mali broj zvezdoletnih klanova. Oni su iznova započeli ciklus Uzdisanja, da bi nove generacije mogle da se uključe u njega."

"Hm", reče Hari mršteći se. "Čuo sam ja nešto o tome. Ali, zar nisu mehanoidi i Zangi na neki način krivi za to?"

"To je površno objašnjenje koje se uvaljuje narodu, masama, a one to progutaju bez problema. Istina je bila po razmerama veća, i kudikamo strašnja."

Tad su došle užasne vesti.

"Ove nedavne konvulzije", rekao je Verkvin, "po svemu sudeći deo su prirodne katastrofe koja, u tom obimu, nije viđena još od groninskog kolapsa. Ovo što smo do sad postradali, samo je blagi nagoveštaj nesreća koje će se sručiti na nas u predstojećim durama." "K... koliko velikih?"

Verkvin uplete nekoliko svojih dugačkih pipaka, sa ventilima-usisaljicama duž svakog, u jedan moćan 'palamar' i proteže se malo, snagom koja bi savila čeličnu polugu. I zadržta, taj stari galaktik, normalno postojan kao neutronska zvezda; zadržta kao da mu je potreban najveći napor volje da izgovori sledeće reči.

"Naša civilizacija će, izgleda, ostati bez cele jedne galaksije."

I tako se Hari Harms odteturao nazad u predsoblje sav u šoku.

Verkvin je nagovestio da već ima u vidu sledeći zadatak za Harija, i da će Hari biti prvo promovisan u viši čin, a zatim poslat opet u akciju, sutra.

Akcija će biti u nekoj vezi sa jednom porukom koju je Zemlja, iako pod opsadom, nedavno emitovala sa naznakom "Za sve baze svih Instituta". Bilo je to upozorenje... a vladajući krugovi učinili su sve što je bilo u njihovoj moći da poruku presretnu i ponište. Ipak, procurelo je ponegde ponešto, i panika se počela nezadrživo širiti kroz pojedine kvadrante.

Ono što se na Hariju, posle svega, najjasnije videlo, bila je njegova teška premorenost. Glava mu je bila već potpuno smučena. Video je to i njegov šef, koji je takve stvari obično ignorisao; zato je naredio Hariju da ode kući i dobro se ispava, što je i te kako i zaslužio, pre nego što se poduhvati bilo kakvog novog posla.

Vraćajući se, takav, u predsoblje obloženo raskošnim drvenim pločama, Hari je stao, i onda još dugo stajao, pitajući se šta mu nije jasno.

Konačno mu sinu: Dver i Reti.

Nisu tu. Trebalo je da me čekaju ovde, reče on sebi.

Osvrtao se, gledao levo, desno.

Ne. Nisu tu.

Prođe žurno kroz izlazna vrata institutske zgrade i stade na najviši stepenik. Stepenište te građevine bilo je baš visoko, pa je Hari, odozgo, imao odličan pogled na nepregledne gomile galaktika; zapita se kuda li odoše ono dvoje. Ljudska su bića, ali, iz divljine, bez ikakvog ranijeg iskustva sa raznovrsnim opasnostima galaktičke kulture. Ni najbleđu predstavu nemaju šta im se sve može desiti pri susretu sa stotinama veoma 'temperamentnih' sapijentnih vrsta... od kojih neke mrze sve Zemljane i samo čekaju priliku da ih napadnu.

Sara

Svelo se na lingvistički problem, na kraju.

Možeš da razmišljaš, reče ona sebi, samo o onome što tvoj um može opisati.

Sistem galaktičkih jezika bio je konstruisan tako da kiseonične rase komuniciraju sa što manje nesporazuma, i to je i uspevalo, već gotovo dve milijarde godina. Jedna čvrsto sklopljena, logična struktura semantike, sintakse, morfologije; oblika i značenja. Ali Sara je najzad uvidela da je u strukturu svih tih zvaničnih galaktičkih jezika ugrađena i druga svrha, suprotna: prikrivanje istine od naroda.

Jedna sofisticirana intergalaktička civilizacija, sačinjena od ogromnog broja veoma inteligentnih bića, kanalisana je lingvističkom manipulacijom, od početka, da ne razmišlja o izvesnim temama. O izvesnim mogućnostima.

Možda je to pravi razlog što samouzdignute rase bivaju tako često uništene, pomisli ona; to su rase koje, možda, hoće da zavire baš u 'slepe mrlje'. Rase koje vide ono što ne treba da bude viđeno.

To što se ne može dozvoliti da iko vidi.

Posmatrala je, kroz prozorsko okno od kristala, jata gigantskih habitata, vretenastih i iglastih, koji su se strahovitom brzinom vrteli oko veoma zbijene zvezde. Postrojeni radijalno: vrhovima upereni tačno ka centru zvezde. Opruženi, dakle, po istim onim pravcima kojima zraci svetlosti beže iz nje. Vrhovi maltene dotiču površinu koja blešti tako jako. Ko god živi tamo dole, okačen o zid strmog gravitacionog bunara te zvezde, neminovno mora biti izložen jakim plimnim silama, koje će različito potezati i rastezati takoreći svaku pojedinu ćeliju njegovog tela.

Naravno, u tome i jeste čitav smisao življenja na ovakvom mestu.

Vodonik u metalnom obliku, koji u fraktalnim svetovima može da posluži kao konstrukcioni materijal, ovde nikako ne bi izdržao ni vrelinu, ni naprezanje. Hanes Suez je pokušao da objasni kakvi materijali bi možda mogli izdržati (ali, ojačani energetske poljima,

naravno) naprezanja u ovakvoj životnoj sredini. Za Saru, to je bio slap ne-mnogo-jasnih tehničkih termina, od kojih joj se samo zavrtelo u glavi. Tehnologija daleko iznad obrazovanja jedne varvarske devojke... tehnologija koja izgleda kao da je samo za bogove. Međutim, matematika... ah, to je druga priča. Čak i u svom zavičaju, gde je od opreme imala samo hartiju i olovku, Sara je naučila da matematičkim prečicama spretno opiše nebrojene načine kako se sam prostor možda može presavijati, rastezati, ili cepati; koristila je analitičke metode koje nisu deo usvojene galaktičke tradicije.

A sad, sa čudesno moćnim 'makinama' koje je našla u prostorijama Brazdača, Sara se bacila u ekstravagantne inkantacije. Pomoću samo jedne reči ili jednog pokreta postizala je da se u vazduhu ispred nje razbokore veličanstveni grafikoni složenih jednačina. Tenzori su se rascepljivali pred njenim očima. Transformi Tarskoga, i Takebašijeve funkcije: spretno alatke za rešavanje transfinitnih integrala. Zahvaljujući tim alatkama, procesori obave posao za nekoliko trenutaka, kad god ona poželi. Tako je rešavala probleme koje ni najmoćniji, najbrži procesor ne bi uspeo, samo sirovom računskom snagom, da reši još vekovima.

Njena mala asistentkinja, Priti, pomagala je tako što je, u vazduhu, spretnim šakama gnječila linije i konture, iz kojih su izrastali gotovi grafici jednačina.

A te jednačine su davale portret jednog kosmosa koji je izložen sve većem naprezanju.

Tako bih želela, pomisli ona, da je ovde Mudrac Purofski... da vidi ovo.

Bilo je kao da su i jednačine, i kompjuteri samo čekali ovaj svoj susret, da bi mogli ostvariti sve svoje potencijale. Sada zajedno, pod Sarinom dirigentskom palicom, ostvarivali su najveći stari san njenog nekadašnjeg učitelja, dokazujući da koncepti Ajnštajna i Lijeve, stari nekoliko vekova, ipak jesu relevantni.

Možda su astronomi na zemlji već postigli isto, radeći ili otvoreno, ili tajno. Ali, Sara se osećala kao da prva stupa kroz jednu devičansku teritoriju. Otvarali su se koncepti, osvetljavali budućnost... i javljali o primicanju katastrofe čija magnituda je neslućeno ogromna.

Sad će barem biti jasno, reče ona sebi, da nismo mi krivi za propast onog fraktalnog sveta; mislim da će to donekle utešiti doktoru Baskin.

Jer Džilijan je i sad, očigledno, verovala da je na neki način kriva za masovnu pogibiju i slom ogromne, krhke ljuštore od leda; za smrt mnogo milijardi tamošnjih stanovnika. Ta tragedija dogodila se neposredno posle Brazdačevog dolaska - otud i utisak da se dogodila zbog dolaska Zemljana. Kao da je zmija ušla u Raj i pokvarila ga. Sarini argumenti ukazivali su da je kolaps nastao zbog prirodnih fenomena, koji su nastupali svojom masivnom neizbežnošću, bezlični kao zemljotres. Daleko nezadrživiji nego uragan. Nikakvo čudo da se tako ogroman broj izbegličkih brodova pojavio u našim transfernim putanjama, pomisli ona; te osetljive Dajson-Krizvelove sfere možda se sada raspadaju u svih pet galaksija istovremeno. Iz tog razloga, nebrojeni pripadnici Povučenog reda moraju se brzo opredeliti da li da siđu nazad u oksi-civilizaciju, ili da pokušaju skok u viši, transcendentni nivo... ili da ostanu gde su, i poginu.

Pošto nisu hteli da se liše, ni privremeno, uživanja u zagrljaju plima, mnogi su odabirali ovu treću mogućnost; ostajali su zgureni oko svojih malih crvenih sunaca, dok se oko njih kontinuum kolebao, a onda i cepao njihove ledene naseobine i razdirao ih u komade koji su odletali kroz prostor, isparavajući brzo.

Gledajući dole, ka brilijantno kompaktnom belom patuljku, Sara se pitala kakva će mu biti sudbina. Da li će isti pogoršani uslovi ugroziti i ovu prenaseljenu oblast - ove šiljate konstrukte koji tako munjevito orbituju oko superguste zvezde? Ova naseobina je neuporedivo moćnije konstruisana od ma kog fraktalnog sveta, a u njoj stanuju rase mnogo starije i uglednije; ponikle iz svega onog najboljeg što su dale i oksigenska, i hidrogenska kultura.

Mora biti, razmišljala je Sara, da Transcendentni red zna šta se sprema. Mi smo, u poređenju sa tim mudrim bićima, kao mravi na travi. Ova uzvišena stvorenja svakako imaju na raspolaganju i odgovarajuća sredstva da se zaštite tokom vremena promena.

Bila je to ospokojavajuća misao.

Nažalost, Sara nije mogla otkloniti jednu drugačiju brigu.

Onu zbog Bujura.

Na sledećem okupljanju broskog saveta, rekla je sve ovo. Njeno saopštenje dočekano je trezveno i uzdržano. Oslobođanje Brazdača od krivice za slom Fraktalnog sveta nije toliko zainteresovalo dr Džilijan Baskin koliko pitanje šta će biti dalje.

"Ti kažeš da su svi ti poremećaji posledica prirodnog širenja vasseljene?"

"Tako je", reče Sara. "Metrika prostorvremena - pa i podloge prostorvremena, a to je ilem - rasteže se i slabi, a onda, u jednom trenutku, stigne do tačke cepanja. Granice pojedinih domena tada se naglo razdvoje, kao kad prsne balon; a onda se dogode neka drugačija prespajanja i povezivanja. To donekle liči na nagomilavanje pritiska u planetnoj kori uoči zemljotresa. U jednom trenutku, nagomilana energija se oslobađa, a to i jeste zemljotres. Takozvane 'transferne niti', koje su zapravo neispravna mesta, nabori u prostorvremenskoj matrici, tom prilikom se sužavaju ili kidaju, transferne tačke postaju beskorisni kovitlaci, pa se u izolaciji nađu čitavi sektori, ili kvadranti, ili čak cele galaksije."

Starija žena nagnu glavu na jednu stranu. "Ta ekspanzija kosmosa traje već šesnaest milijardi godina. Zbog čega je kriza nastupila baš sad, tako naglo?"

Tad progovori Nis mašina. "Jednostavan je odgovor. Ovo nije prvi put da se to dešava."

"Je li?"

"Da, dešavalo se i ranije. Ovo mogu ilustrovati tako što ću ti postaviti jedno pitanje, dr Baskin. Da li ti ovaj simbol išta znači?"

Sara je posmatrala kako se u vazduhu iznad konferencijskog stola formira jedna slika: spiralna galaksija sa trinaest krakova, a preko nje četiri ovalne linije.

Džilijan je zatreptala očima, a onda napravila kiseo izraz lica. "Dobro ti znaš šta mi znači. Tom je zatekao taj simbol na pramcu onih brodova u Plitkom zvezđu... na toj takozvanoj 'Floti aveti', koja nas je dovela u tolike nevolje od trenutka kad smo je videli."

Nis mašina ovo potvrdi učtivim naklonom svog vrtećeg 'levka' svetlih linija, a onda nastavi.

"Onda pamtiš i onu mogućnost o kojoj se tada razgovaralo: da je Flota aveti zapravo bila izaslanstvo neke sasvim druge civilizacije? Neke koja je potpuno odvojena od ovih naših pet povezanih galaksija. Da je to možda bila ekspedicija koja je preletela stotine megaparseka otvorenog, ravnog prostora, iz nekog sasvim drugog neksusa života, samo da bi stigla do nas?"

Nis je čekao i sačekao da Džilijan klimne glavom.

"Sada, evo, mogu dokazati da su takve pretpostavke bile pogrešne."

Ti brodovi doleteli su iz naše prošlosti... iz one prošlosti u kojoj smo bili skupina više od pet povezanih galaksija." Duž jednog zida brodske konferencijske sale protezala se cev puna vode. Tu je sada plivuckao Akeakemai; povremeno je razmahivao širokim pljosnatim repom, tako da se voda silovito komešala i, svud oko njegovog glatkog sivog tela, ispuštala pravu oluju vazdušnih mehurića. Posle hapšenja poručnice Tišt, on je ostao po starešinstvu prvi među Delfinima; počast zbog koje je, očigledno, bio nervozan.

"Viššše?" reče Akeakemai. "Mislite da je bilo povezano... sedamnaest galaksija?"

"Tačno", reče Nis mašina. "Bilo je sedamnaest galaksija na okupu. Trinaest spiralnih i četiri eliptične. Međutim, posle nekog vremena (istorijski izvori nam ne daju mogućnost da kažemo precizno kad) taj broj se smanjio na jedanaest... pa na sedam... i najzad na pet, koliko imamo danas."

Zavlada ćutanje. Posle nekog vremena javi se za reč Hanes Suez. Njegovo kiborško lice ostalo je glatko i mirno kao ogledalo, ali je svoju nervozu odao time što je zamucuo.

"Z-zar je moguće da da mi nemamo informacije o stvarima koje su tako... tako..."

"Tako ogromne?" reče hologram. "Tako epohalne i traumatične? Tvoja sopstvena šokiranost rečito govori zašto je to moguće. Svaki takav gubitak morao je predstavljati nezamisliv udarac za staloženu i mirnu društvenu zajednicu u kojoj se konzervativnost duboko ukorenila. Zapravo, talasi poremećaja koje je mudra Kulhan upravo opisala morali su u tim ranijim slučajevima biti još gori, još porazniji. Ko je preživio, morao je eonima samo prikupljati komadiće jednog razbijenog društva.

Pretpostavimo, međutim, da su se posle gubitka prve tri galaksije okupili, jednog dana, neki malo stariji i mudriji galaktici, i da su u vekovima najveće pometnje uspeli da preuzmu kontrolu nad velikom galaktičkom Bibliotekom. Ko ih je mogao tada sprečiti da brišu ili prepravljaju istorijske podatke... i da, na primer, krivicu za masovno izginuće prenesu na neke 'banalne' krivce. Na primer, na Zange, ili na one oksi-klanove koji krše zakon, ili na populacionu eksploziju kod mašinskih živih bića."

"Ne vidim da su mogli prikriti gubitak celih galaksija", reče kiborg.

"To je možda bilo lakše nego što bi se pomislilo. Kad se poslednji put dogodilo u velikim razmerama - o čemu govori dosje Gronin - malo ko je uopšte pominjao izgubljene teritorije, zato što je Migracioni institut na vreme izvršio pripremu, tako što je..."

Sara ustade. "Tako što je naredio evakuaciju celih galaksija - onih koje će se odvojiti!"

Ona se okrete ka Džilijan. "Pre dvesta trideset miliona godina Transcendentni su sigurno naslutili šta će se desiti, pa su naredili potpuno napuštanje te dve galaksije koje su se udaljavale. Izvučeno je celokupno stanovništvo, pre nego što su se one 'otcepile.'" Sara se zagleda u prostor. "Time je objašnjena ova sadašnja evakuacija cele Četvrte. Sad znamo zašto je cela navodno ostavljena 'na ugar', da se oporavi od tehnologije. Svi kiseonikaši prisiljeni su da se povuku iz nje. Ali pravi razlog nije ekologija, nego predznanje da će se Četvrta otcepiti!"

Hologram Nis samo 'slegnu ramenima', kao da su te stvari sada same po sebi jasne svakome. I ne izvini se što nije ranije dao upozorenje o opasnostima tako jasnim.

"Nema sumnje", reče Nis, "najviši redovi života uticali su na čelnike, na vladajuće osobe u Institutima, a ovi, opet, na državne vlasti, na režime širom Pet galaksija. To se možda činilo tako što je istina poveravana tiho, samo nekima; a možda tajnom manipulacijom. Cilj je bio da se pripreme izvrše a da stanovništvo to ne shvati."

"Tu ostaje još mnogo otvorenih pitanja", reče Sara. "Zašto ne ostaviti jedan deo populacije u toj galaksiji koja će ostati izvan saobraćajnog dohvata? Kako na isto to udaljavanje pojedinih galaksija reaguju drugi redovi života, nekiseonični? I kakve su..."

Prekide je glas Džilijan Baskin.

"Verujem da ćeš nam ti pomoći da prozremo i te velove, mudra Kulhan. Ali, moramo videti šta ćemo sad sa ovim uznemiravajućim saznanjima. Kad si rekla da će se jedna galaksija odvojiti od preostale četiri, ja sam pomislila da se to odnosi na onu u kojoj je Zemlja - na Mlečni put. Mislila sam da će se tu naći neko objašnjenje za tako dugotrajnu izolovanost Zemlje od galaktičke civilizacije. Kao i za veliku uzbunu koja je u galaktičkoj civilizaciji nastala kad smo joj se, napokon, pridružili."

Nis odgovori patronizirajućim tonom, kao da je on svima prisutnima nekakav 'mudri pokrovitelj'. "Bez uvrede, doktorko Baskin, ali, stvarno treba da obuzdaš tu vašu ljudsku tendenciju ka veličanju svoje uloge. Ovaj brodić u kome se nalazimo doista je izazvao nekakvo trivijalno, kratkotrajno medijsko uzbuđenje. Ali, to ne znači da se cela vaspeljena okreće oko tvog naroda."

Sara je smatrala da je ovaj prekorač nezastužen i na neki način perfidan. Ali Džilijan ga prihvati, i samo klimnu glavom.

Nekoliko sati kasnije, Hanes Suez je podneo izveštaj o svojim nastojanjima da zbaci sa broda neželjeni oklop.

Tome je prethodio drugi Brazdačev pokušaj da se neprimetno izvuče iz ogromnog jata 'kandidata za transcenciju', izveden opet pod Džilijaninom komandom, pokušaj koji umalo da se završi uništenjem. Jofurski bojni brod opet ih je uvrebao, ali je sad prešao i u napad, i to na novi način. Emitujući složen pulskiranje na jednoj od hiperprostornih rezonancijskih frekvencija, neprijatelj je stimulisao atome takozvane 'čudne materije' u oklopu da počnu prikupljati u sebe tokove energije iz D prostora. Temperatura u brodu naglo se počela povećavati, kao što je Nis i predvideo. Zidovi i podovi počeli su se pregrevati, i nije bilo nikakvog načina da se predstojeće 'kuvanje' spreči.

Brazdač nije mogao nikakvim oružjem niti sredstvom da uzvrat, niti se mogao otrgnuti jofurskim poljima za privlačenje. Nije bilo povratka u okrilje flote koja se i sad polako bližila bleštavoj zvezdi. Zemljani su mogli samo da saopšte kapitulaciju... ili da budu skuvani.

Onda se iz flote 'kandidata' izdvojio jedan od mnogobrojnih zangovskih bojnih brodova. Hidrogenska globula pođe ka Brazdaču, emitujući signale zbog kojih jijoanski glaveri, čitavo krdo njih u Brazdaču, zatuliše i zaurlikaše jače nego ikad. Polkdži isključujući svoja polja i razočarano uzmače, a na brodu hidrogenaša pojavise se 'pupoljci' koji se ubrzo izdvojiše u zasebne, mnogo manje globule, i dođoše do Brazdača.

Ovaj randevu Zemljani su dočekali sa velikim olakšanjem.

"Izgleda da je vreme da se oprostimo od naših malih prijatelja", rekla je tad kapetanica. Jer glaveri su se, očigledno, sasvim primakli onoj sudbini koja je za njih bila priremljena još davno.

Nije bilo potrebno da ih iko goni; sami su pošli, celo krdo, ka aerokomori. Na izlazu iz Brazdača stajala je Sara Kulhan; došla je da im kaže zbogom.

Nadam se, razmišljala je tada, da ćete na ovaj način stići do iskupljenja za kojim su vaši preci čeznuli kad su došli na Jijo. Cilj im je bio neobičan, ali čestit: ujediniti dva različita živa sveta, premostiti jaz, pomoći da se disači vodonika i disači kiseonika stope u jednu civilizaciju.

Tek sada je razumela kako su te dve zasebne civilizacije uspele da koegzistiraju tako dugo, i pored tolike međusobne antipatije. Neprijateljstvo je bilo privremeno, deo mladalačke faze. Dugoročnija sudbina bila je, ipak, da se zbliže, kao dvoje kojima je bilo 'suđeno' da se venčaju, a koji svoje simpatije otkriju tek neposredno pre venčanja.

Ovim je bilo objašnjeno i zašto mašine nisu nikada prevladale u kosmosu. Hidrogenske i oksigenske snage uvek su, zajedno, bile jače od silicijumskih i metalnih; zato digitalna sapijentna bića nisu nikada uspela da osvoje sve povezane galaksije i prerade celokupnu raspoloživu količinu materije u nebrojene dodatne primerke sebe.

Sarin je utisak bio da se sve to uklopilo veoma uredno, gotovo savršeno, a na neki način i romantično. Maltene kao da je vasseljena konstruisana baš sa namerom da se takve stvari dešavaju u njoj.

Glavere su odneli zangovski 'čamci': globule omanje, poluprozirne, iz kojih je dopirala svetlost ne mnogo jaka. Posmatrajući njihov odlazak, Sara je zavidela glaverima na jasnoći uloge koja im je u životu dodeljena. Na njihovoj očiglednoj važnosti. U ovom trenutku, oni su bili nesumnjivo veliki uspeh Jijoa, dragoceni učesnici u nečemu što je neosporno uzvišeno: stvorovi koji će svojom mudrom jednostavnošću doprineti da se ostvari jedno slavno ujedinjenje.

Bez njih, Brazdač ostade još prazniji.

A Suezijev izveštaj glasio je da od uspeha nema ništa. On i njegova ekipa nisu uspeli ni zagrebat materijal kojim je brodsko korito bilo obloženo, iako su upotreбили sva sredstva koja su imali na raspolaganju.

"Onaj ko nam je dao ovaj oklop, ko god da je to bio", reče Suezij, "taj ne samo što nam je spasao život, nego je, u isti mah, i obezbedio da mi moramo ostati u ovoj floti i da nikud iz nje ne možemo. Sve do dna."

Veliki oblak brodova sa kandidatima za transcendenciju kretao se spiralno, stalno sve bliže belom patuljku i kopljastim habitatima u njegovoj neposrednoj blizini. Brazdač nije smeo ni da pokuša bekstvo, jer bi naleteo na Polkdžija koji se vrzmao iza ostalih brodova. Akeakemai uzdahnu i izjasni se o ovome pomoću trinarnog haikua, rezignirano.

Spremni smo? Ili ne?

Zbogom snovi. Čujemo

iz dubina zov!

Emerson D'Anit se glasno nasmeja ovome, kao da je razumeo iako mu je mozak osakaćen. Sara je, međutim, morala da zakucka po svom prenosivom računaru zatraživši prevod. Prevod je i dobila, nekakav, ali su joj verovatno promakle nijanse delfinskog pomalo proizvoljnog, intuitivnog jezika.

Jesam li spremna? zapita se Sara. Da postanem transcendentna?

Pitala se šta to znači. Jedina slika koju je umela sebi dočarati bila je ova: neki intelekti, ogromni a hladni, borave u nekakvim hibridnim telima, koja su od plimnih sila razvučena, izdužena... i bave se dubokim mudrostima, toliko dubokim da bi u poređenju sa njima njene voljene jednačine mogle izgledati samo kao treperenja flagela na površini nekog primitivnog paramecijuma. Čak i pod pretpostavkom da ta bića mogu naći neki način da ugrade Ljude i Delfine u svoj složeni um, Sari takva perspektiva nije izgledala osobito privlačna.

Međutim, pomisli ona, verovatno neće biti nikakve transcendencije, nego je to samo trik; to se Oni Stari šale sa nama. Tako su u šali odsekli parče Emersonovog mozga, i u šali isekli ovog Suezija i od njega napravili kiborga. A ova nova šala će nam postati jasna tek kad se spustimo sve do tih sjajnih kopljastih stvari tamo.

Doktorica Baskin je prihvatila Suezijev raport i okrenula se rešivim pitanjima.

"Kakvim fizičkim pretnjama smo izloženi tokom ovog spuštanja ka belom patuljku?"

"Ovde je vrlo jako ultraljubičasto zračenje", odgovori Stat, jedan od Suezijevih inženjera, koji je sad ležao opružen u jednoj šestonogoj hodalici s druge strane konferencijskog stola. "Ali, ovaj naš oklop to eliminiše kao od šale."

"A gravitacija tamo dole? Mnogo je jača. Da li će se časovnici usporiti?"

"Da", odgovori na ovo Akeakemai. "Tamo je gravitacijssko polje toliko jako, da će uticati na tok-k vremena." Akeakemai klimnu glavom, pri čemu se malo vode preli preko njegove rupe za disanje, odakle zaklobučaše mehuri vazduha. "Ali, za manje od jedan posto."

Džilijan klimnu glavom. "A gravitacioni gradijent?"

Istraživanje o tome obavila je Sara. "Plimne sile će tamo biti za nekoliko redova veličine jače nego u Fraktalnom svetu", reče ona. "Ti ćeš, Džilijan, osećati da gravitacija pokušava da 'razvuče' tvoje telo. Ne očekujem da to bude prijatno - bez obzira na tvrdnje da je starim sapijentnim rasama to neodoljivo privlačno."

Džilijan klimnu glavom. "To i jeste taj slavni zagrļaj plima", reče ona Sari. "Što više jedna sapijentna vrsta napreduje, utoliko više, navodno, čezne za tom pojavom, a sve manje može podnositi boravak u ravnom prostoru. Zato se tako retko susrećemo sa transcendentnim živim bićima. Nikakvo čudo, dakle, da ih smatraju zasebnim redom života."

"Zasebni su oni", reče Suezij. "Al vole da se mešaju u poslove mlađih."

Sara vide da Džilijan sleže ramenima kao da kaže: zašto da se brinemo oko nečega što nikada nećemo moći da promenimo.

"Znači to je transcendencija", nastavi Džilijan. "Tu će završiti svaka rasa koja preživi i Uzdizanje i celu zvezdoplovnu mladost i, kasnije, povučenost. Kiseonična ili vodonična, svejedno. Dolaze iz svih onih galaksija koje jesu povezane, do ovakvih zbornih mesta, do belih patuljaka, da bi postigli... šta? Nis, znaš li?"

Nekoliko linija u rotirajućem hologramu se izmeni. "To tvoje pitanje", reče on, "opseda teologe, u 'mladoj' kulturi kojoj mi pripadamo.

Neki teolozi tvrde da transcendentna bića nalaze, u zagrļaju plima, novu mladost.

Drugi kažu da ovi najstariji prolaze kroz jedan mistični portal i nestaju: odlaze za blagoslovenim Praroditeljima u neki bolji vilajet. Kao što znaš, čak i vrlo male nesuglasice oko ovih pitanja dovode do ogromnih sukoba između 'nervoznih' klanova, kao što su Soroi, ili Tandui..."

"Naravno da znamo!" progundā kiborg Suezij. "Fanatici, Ifni ih odnela!"

"Tebi se čini da su fanatici - a tog su mišljenja i moji proizvođači, Tandui; takođe i drugi umereni klanovi, koji smatraju da mi nemamo pravo da mnogo razmišljamo o poslovima transcendentnog reda. Kako glasi istina, to ćemo saznati jednog dana, kad na nas dođe red.

Ali, moram li vas podsetiti koliko su ti 'fanatici' uticajni među rasama koje nebrojenim mnoštvom brodova plove kroz ravno prostorsvremeno? Koliko moćni? Koliko skloniji brzom reagovanju nego što su to umerenjaci? Flote takvih 'fanatika' sada stežu opsadu oko Zemlje, a gone i ovu posadu još od kako smo pobjegli iz Plitkog zvezda.

Sara je gledala kako se Džilijan naginje napred. Džilijanine jagodične kosti bile su oštro osvetljene zakovitlanim hologramom, kome reče: "Ti ideš ka nekoj poenti; pa, kaži je."

"Moja poenta je ovo", reče hologram. "Ovaj brod, Brazdač, užasno je proganjan zato što je opasan za tradicije koje su cenjene i poštovane širom Pet galaksija; uvredljiv za njih, štaviše.

Ti arheološki nalazi, ali i podaci, koje vi nosite - zapretili su najdubljim verskim ubeđenjima mnogih naroda."

"Znamo mi to", uzvratila Džilijan. "Mogu li zaključiti da si ti konačno provalio zašto?"

Nis raširi svoju spiralu linija, tako da u okretanju počeo maltene dodirivati lice plavokose Čovečice.

"Da, 'provalio' sam, uistinu.

Vaše otkriće je vratilo u život jednu prastaru jeres, za koju se smatralo da je pre mnogo miliona godina umrla.

Jeres koja tvrdi da je sve ono na čemu naša civilizacija počiva netačno."

Lark

Duboko u ratnom brodu Jofura došlo je do novih promena.

Poslednji put kad je Lark boravio u Polkdžijevom 'jezgru života', bila je to uredna botanička bašta, ili farma, raspoređena u tri dimenzije; vegetacija je bila pravilno raspoređena duž uspravnih i poprečnih metalnih skela. Razlog postojanja ove bašte bio je, da se vazduh i voda pročišćavaju za čitav brod. Bašta je to radila kao da je i ona sama svojevrsna mašina, efikasno, kao što Jofurima i odgovara.

Sada je bašta podivljala, rastinje se presipalo na sve strane, pretvorilo se u džunglu nabujalih biljaka i autotrofa sa stotina različitih svetova. Skele se više nisu ni videle, prelivene plimom anarhične biogeneze.

Lark vide da među rastinjem trčkaraju nekakve životinje. Bio je siguran da se one tu nisu, ranije, nalazile. Da li su pobjegle iz neke menažerije koja se nalazila u nekoj laboratoriji na brodu, i koja je u haosu bitke razrušena? Ili su računari, zaduženi da vode računa o ovom 'jezgru života', namerno otopili ove životinje, držane dotad na ledu, i pustili ih, u nameri da povrate kontrolu nad ovim minijaturnim ali kompleksnim ekosistemom koji se iz midure u miduru sve više otimao njihovoj vlasti? Zalazeći dublje, Lark vide čak i male žderače truleži, organizme koji su izuzetno ličili na jofurske (zapravo trekijevske) prstenove, ali pojedinačne, ne naslagane jedan na drugi. Ovi torusi-samci grčili su se i vukli polako duž grana, tragajući za sagnjilelom materijom koja bi im poslužila kao hrana. Njihove blede boje sugerisale su nevinost i jednostavnost namera. Nijedan od tih samaca nije pokazivao da bi se želeo usavršiti, ili kombinovati sa drugima u kupu da bi krenuo ka sapijentnosti.

Lark je ocenio da ovaj novi izgled botaničke bašte predstavlja, sveukupno, poboljšanje. U svetu koji je njemu bio zavičaj, prirodi je dopuštano da sama traži svoju ravnotežu. Priroda ju je i nalazila, i to je uvek bila složena i 'neuredna' ravnoteža - ali uvek bolja od veštački planirane. Iako su mnogi učesnici u planetnoj biosferi jedni drugima bili smrtni neprijatelji, uvek voljni da kidišu i zubima i kandžama, sveukupni rezultat ličio je više na saradnju: svaka živa vrsta, i svaka individua u njoj, imali su svoju ulogu, čijim ispunjavanjem su pomagali da sistem, kao celina, bude vitalan i snažan.

To pomalo podseća na ovu moju grupicu čudnih saveznika, pomisli on; neobična smo ekspedicija, ali probili smo se opet u srce jofurskog broda. Možda nemamo poverenja jedni u druge, ali pošto nam je saradnja jedina mogućnost, saradujemo.

Progura se kroz gomilu mokrog rastinja i zastade kod loze na kojoj su visile otežale, zrele klamber kruške, popularne na nebrojenim hiljadama, ako ne i milionima oksigenskih svetova. Lark ubra jednu, i približi je ustima. Da bi je i zagrizao, međutim, morao je da pričeka da se membrana na njegovom licu skloni, sloj po sloj, talasavim puzanjem. Tek kad membrana to učini, i kad mu je veliki deo lica bio slobodan, Lark zagriže, i to svojski. Crveni sok kruške počeo štrcati oko njegovog jezika, između zuba, deo mu i poteče niz donju vilicu. Kvržice za ukus, na njegovom jeziku, javljale su da je divan. Lark pohlepno pojede celu tu krušku, a onda i još nekoliko drugih. Bio je to njegov prvi pristojan obrok u poslednjih nekoliko dana.

Putnik na Larku - modifikovana zangovska globula koja se raširila po njegovom telu i postala nešto kao glomazna i trapava druga koža - kao da uhvati nešto od Larkovih misli, pa ispruži jedan pipak Larku ispred levog oka, otvori vakuolu u želatinoznoj masi pipka, i u tom slobodnom prostoru počeo izvoditi, pomoću svojih minijaturnih izaslanika, mikroskopsku dramu. Tako je Zang na svoj način, simulacijom, pokušavao da kaže nešto.

Lark odmahnu glavom.

"Ne, nisam nezahvalan. Razumem da si me hranio dajući mi delove svoje telesne mase. Znam da bez toga ne bismo ni stigli čak dovde. Ali, nemoj mi zameriti ako se ipak radije hranim nečim što ne smrdi na ukvarena jaja, za promenu!"

Bio je manje više siguran da njegove reči, zvučne vibracije u vazduhu, ne znače ovom tuđinu ništa. Čitav taj tip jezika, apstraktan i strukturisan, bio je globularnim bićima stran, jednako kao ideja da bi se moglo hodati na nogama-štakama koje su iznutra ojačane krutim kostima. Lark je nagađao kako ga taj stvor razume, i najbolja pretpostavka do koje je došao bila je da Zang prati njegove pokrete očiju i na neki način ih tumači; izvlači zaključke šta Lark misli na osnovu toga koju trunčicu, ili koju globulicu u 'marionetskom pozorištu', prati ili ne prati pogledom i na koji način, kojim redosledom. Mnogi pokreti Larkovih očiju bili su, dabome, nesvesni. Ukupni rezultat ovoga bio je neka primitivna forma telepatije, različita od svega što je on ikada čuo ili pročitao.

Marionetsko pozorištanje u zangovskoj telesnoj vakuoli se uskomešalo još jednom.

"Da, razumem", odgovori on. "Znam. Moram ostati u pokretu. Vremena nema mnogo."

U gustom lišću i granju ispred njega začu se neko šuštanje i kršenje. Lark oprezno posegnu ka svom najboljem oružju, purpurnom Trekiju raskovniku, koji je po potrebi štrcao razne hemijske poruke, ponekad dovoljne da se onesposobi neki jofurski stražar ili vojnik. Iako se ovaj torus, tokom upotrebe, donekle istrošio, tako da je sad delovao manje uspešno, ipak je smanjivao broj incidenata u kojima je dolazilo do stvarnog sukoba sa Jofurima. Zahvaljujući tome su i uspeali da se probiju do samog središta jofurskog broda.

Kroz džunglu se, ka njemu, kretalo jedno glomazno stvorenje, široko pri dnu, uzano na vrhu: živi konus. Zloslutno nalik na Jofura.

Ili na Trekija, reče Lark sebi, saginjući se i zavladeći se u senke. Prilika je dopešaćila tako blizu da Lark prepoznade, po šarama na površini, ko je to; ali ni sad nije bio siguran koju od te dve reči da upotrebi, niti koje lično ime za to biće - Ask ili Evask. Možda ni samo to stvorenje sada nije znalo kojim imenom da nazove sebe. Ta voštano-masna naslaga 'uštipaka' talasala se neujednačeno; talasi su putovali od gore ka dole ili obratno. Ovo je trebalo da znači da su u toku polemike između prstenova, što bi, opet, moralo značiti da jofurski torus nadodat na sam vrh nije više na vlasti, ili ne u celosti. Očigledno, neki novi aranžmani nastajali su u tom debelom stvorenju.

Unutrašnja debata mogla bi se svakog trenutka završiti tako što bi (Ev)Ask postao opet veran Polkdžijevom kapetanu-vodi, i prijavio gde je Lark... kapetanu, ili nekome drugome u toj zaraćenoj jofurskoj posadi. Lark odluči da, do daljnjeg, tu labavu koaliciju kolektivnih bića naziva 'Iks', barem dok se koalicija sama ne odluči kako će se zvati.

Talasi senke i boje prodoše po Iksu, koji onda progovori zadihano iz rupe za zvuk, na vrhu.

"Izveo sam/smo nameravani poduhvat - pristup do terminala na radnoj stanici agronoma. Koji je upućen na borbeni zadatak zbog ove krize. Zato uspešno pribavih/smo informacije."

"Da?" reče Lark, i zakorači bliže Iksu. "jesi li otkrio kuda je odvedena Ling?"

Bio se nadao da će je naći ovde, u ovoj džungli, u 'jezgru života', gde su njih dvoje nedavno bili srećni... makar i za kratko.

Kompozitno biće se strese i malo zgrči. Po površini Iksa puzilo je nekoliko desetina sićušnih torusa, grimizne boje. Oni su se hranili Iksovim izlučevinama. Posada Polkdžija smatrala bi ih za najgoru gamad, nešto gore od kuge, gore čak i od napada Zanga.

"Nema novih izveštaja o Lingovoj i o trećem ljudskom biću, Ranu", reče koalicija Iks. "Ali sam suzio njihovu poslednju poznatu poziciju na samo jedan kvadrant broda... a to je onaj koji je već dvadeset midura odsečen, od kad su entiteti poznati kao Zangi prodrli, izgleda, u novim, dodatnim količinama kroz naše brodsko korito."

Ova vest o hidrogenskim pojačanjima nije uticala na Larkovog 'putnika' na način kako je to Lark očekivao. Umesto da se obraduje, globula razvučena svuda po njemu samo je zadrhtala, nagoveštavajući jaku želju da se drži podalje od tih pridošlica sve dok ne bude u mogućnosti da ih osmotri sa bezbednog odstojanja.

A-ha, tako dakle, pomisli Lark; postoje frakcije, nacije, rase... ili već nešto tako... i među hidrogenašima. Kao i mi, i oni se više plaše svojih srodnika, nego zaista stranih bića. Mislim da ne bi trebalo da me to iznenađuje.

Lark je, zajedno sa svojim zangovskim omotačem i sa trekijevskim prstenom, na dugom i krivudavom putu od jofurskog odgajališta do ove botaničke bašte zastajkiavao nekoliko puta pred raznim ekranima, tako da ni on, ni Zang i Treki na njemu, nisu bili baš sasvim neinformisani; ta 'koalicija Lark' videla je ponešto od slika koje su vladajući Jofuri emitovali svojoj posadi. Ali je 'koalicija Iks' videla i razumela više.

Sada, dok je kupasta 'koalicija Iks' objašnjavala da je brod Polkdži dospeo u blizinu 'belog patuljka' i velikog naselja transcendentnih, zangovski član 'koalicije Lark' počeo se još više uznemiravati, verovatno nezadovoljan idejom da u najjačem zagrljaju plima, u strmom gravitacionom bunaru, dolazi do ujedinjenja kiseoničnog reda života i vodoničnog reda života u jedan transcendentni oblik.

Tebi je ovo pomalo neshvatljivo, kao i meni, zar ne? pokuša Lark da pita svog Zanga u jednom trenutku. Morao je nekoliko puta to da ponovi da bi ga vodonikaš shvatio; nisu još ni izdaleka dobro ovladali ovim načinom razmene misli. Kad je shvatio, Zang je drhtao još neko vreme. Onda pokunjeno potvrdi.

Čak i hidrogenska bića imaju nevolje u odnosima sa svojim bogovima, zaključí Lark; mora biti da je to neki zakon prirode.

"Ali, imaš Lingine poslednje poznate koordinate?" upita on koaliciju Iks.

"Imam, imam. Trebalo bi da nam taj sektor bude pristupačan... ako se usuđujemo krenuti ka njemu."

Lark klimnu glavom. Sad samo treba ubediti sve svoje pratiocce da se taj rizik isplati. "A ono drugo o čemu je trebalo da pronađeš obaveštenja?" upita on.

Hrpa masnih 'točkova' naslaganih pljoštimice jedan na drugi sad se izjasni prvo serijom talasa senki, raspoređenih u obrasce žaljenja i tuge. Izgledalo je to veoma jijoanski, više nalik na onog starog Aska nego išta dosad. U svom govoru Iks pređe na gal sedmi.

"Avaj, vesti o tome su očajno loše, gledano iz tvoje perspektive... i možda moje/naše. Tokom dugog putovanja ove lađe u kojoj jesmo, putovanja od onog zlehudog snežnog habitata Povučeniha pa sve do ovog drugog mnogo toplijeg habitata, u kome su Transcendentni, Jofuri su nekoliko puta uspeli da osmotre lokalne grupe zvezda, odrede položaj, i ispale kapsule sa porukama. Za bar tri takve kapsule dokazana je visoka verovatnoća da će pobeći iz ovog ogromnog konvoja i stići do svojih odredišta, jofurskih baza u civilizaciji Pet galaksija.

"Drugim rečima, Jofuri su uspeli da jave svom rodu o planeti Jijo.

"Sve o G'kekima, kojima sad predstoji sigurno uništenje do poslednjeg.

Sve o odbeglim Trekijima, koji su sve do sad izbegavali da im 'predsednici' jofuristi sednu na glavu.

"I sve o izbeglicama iz ljudske i drugih rasa, koji takođe žive na Jijou, zrelí za tajne eksperimente i manipulacije, nedogledno daleko od zakona ili ma kakvog drugog ograničenja jofurske diktature."

Larkova pleća se opustiše klonulo. U srcu oseti neku velíku težinu; a Zang, primetivši da nešto nije u redu, poče da se raspituje u kakvom je Lark 'stanju metabolizma'.

Propade Jijo, uvide Lark.

Naravno, svakom je oduvek bilo jasno da će se priča o Jijou najverovatnije završiti tako nekako. Ali nevolje Polkdžija dale su privremeni tračak nade da bi taj bojni brod mogao nastradati pre nego što ikome javi šta je otkrio u galaksiji Četvrtoj. Samo zato su Lingova i on krenuli iz ovog svog bezbednog, malog gnezda: nadali su se da će izvesti presudnu diverziju u komandnoj dvorani neprijatelja.

Izgleda, zaključí on, da nam je pametnije bilo da smo ostali ovde i da smo samo vodili ljubav i jeli voće, sve dok nas neko ne uhvati, ili dok se vasseljena ne okonča.

Ovako mu nije ostalo ništa, osim želje da opet nađe svoju Čovečicu i da s njom ostane što duže... i želje da nekako zada neprijatelju još koji udarac, ako bude moguće.

Za ovo drugo imao je, na sreću, još jedno oružje pri ruci; ali, samo to jedno. Poklon od iste ove koalicije Iks, dok je Ask bila.

Crveni torus; ne purpurni raskovnik, koji mu je sada bio stalni pratilac, nego crveni. Lingova je, pre nego što su je neprijatelji uhvatili, uspela da ostavi taj manji, crveni prsten neprimetno u odgajalište, gde se on ubacio među jofurski podmladak... i počeo širiti i razmnožavati. Možda ga je Ask programirao da bude grabljivica, da se širi, nameće i podmeće u mnogo različitih niša. Kad god je ranjeni zangovski vojnik dolazio po rezervni deo, dobijao je infekciju: potomke tog crvenog.

A taj je bio, po svemu sudeći, mutant, varijanta torusa-gospodara, sa ugrađenim posebnostima koje je mogao smisliti samo mudri stari farmaceut iza koga su stajale dve hiljade godina trekijevskog izbegličkog potucanja po svemiru. Sa ugrađenim trikovima koje čak ni lukavi Jofuri nisu nikad videli, nigde na svemirskim putevima.

Možda su zato, a ne zbog nekih hidrogenaških pojačanja, ratne operacije u unutrašnjosti Polkdžija počele da se preokreću u korist Zanga a na štetu Jofura. Umesto da likvidiraju 'gamad', Jofuri su se povlačili. Mnogi borci bili su zahvaćeni epidemijom sumnje u sebe, ili 'višekanalnog' razmišljanja, u stilu Trekija. Nisu više bili uzor totalnog egoizma, sa jasnim i čvrstim centrom, kao dotad. Neki su se čak razdruživali: jedan prsten je silazio sa ostalih i odlazio na svoju stranu, onda je drugi silazio i odlazio na neku drugu stranu -

osamostaljeni, puzili su kud koji. Neki drugi razdruženi bivši Jofurovci tonuli su u kontemplacije, ili postajali katatonični, ili počinjali ludački da brbljaju i smrde.

Kod nekolicine njih pojavile su se nove, neuobičajene ideje.

Razmišljajući o ovome, Lark pomisli: da smo samo uspeli da raširimo tu bolest blizu komandnog centra Jofura... pre nego što su mogli reagovati...

Ali, to nisu uspeli; a sadašnja reakcija jofurske komande bila je brza, pametna i snažna. Povlačili su se, uspostavljali sanitarne kordone, i držali punu kontrolu nad vitalnim funkcijama broda.

Ali, jedva. Glavnina prostorija u Polkdžiju prepuštena je haosu. Prolaznik nije mogao znati šta će ga u sledećem hodniku sačekati. I jedna i druga strana su, oslabljene ratnim gubicima, održavale samo enklave svoje vlasti tu i tamo, prepuštajući glavninu Polkdžija anarhiji.

"Još jedna tema zaslužuje da se pomene", nastavila je koalicija Iks pred njim. "Prisluškivah/smo komandne kanale. Saznadoh/smo dodatne informacije. Posada je, naročito oni u komandnoj sali, jako zabrinuta. Kapetan-voda i glavna religiozna kupa raspravljaju o značaju jedne poruke koja je nedavno stigla."

"Poruke?"

"To je jedno upozorenje, nedavno emitovano kroz svih Pet galaksija. Ako je istina, doneće ogromno zlo nebrojenim rasama i klanovima, ali naročito ovom brodu i svima koji su u njemu."

"Ko je poslao to upozorenje?" upita Lark.

"Matični svet tvoje rase, Kulhane. Zemlja, iako je pod opsadom, opkoljena, pod neposrednom pretnjom uništenja.

Kako se sad čini, Teragenski savet je zaključio da više nema šta da izgubi, pa je emitovao tu teoriju suprotnu svemu važećem i usvojenom. Teorija pokušava objasniti ove nedavne poremećaje u Pet galaksija. Hipoteza je to zapravo, ne teorija; samo hipoteza. Razviše je neki mudraci Zemlje, koji su, izgleda, u tajnosti kombinovali njihove vučje matematičke inkantacije sa galaktičkom naukom. Hipoteza koja toliko provocira, uznemirava i plaši - i optužuje - da su je veliki Instituti već demantovali, najenergičnijim izjavama. Izjavama toliko žestokim, zapravo, da je u mnogim društvenim sredinama u Pet galaksija naglo poraslo poverenje u ono što Zemljani govore!

Reakcija na ovo objavljivanje bila je tako jaka da su neki klanovi poslali armade da pomognu u podizanju opsade, dok su drugi, opet, jurili da se pridruže napadu, rešeni da izvrše gnevni genocid nad svim Zemljanima. Bitke ovih flota u blizini Zemlje pojačale su se desetostruko."

Lark je ovo slušao, ošamućen, i - u prvi mah - sposoban samo da trepće.

"A... ali... šta..."

Odmahnu glavom, što samo izazva gnjecavu, nervoznu reakciju zengovskog drugara zalepljenog svud po njemu. Lark se najzad sabra dovoljno da dovrši pitanje.

"Ali šta je sadržina tog upozorenja?"

"Zemljani tvrde da veliki Instituti već dugo prikrivaju jednu užasnu opasnost. Moglo bi doći do raskidanja većine hiperspacijalnih veza između svih Pet galaksija, što bi dovelo do raspada čitavog zakonitog sistema i do propasti nesprenih. Takođe do uništenja mnogih velikih i plemenitih stvari.

Štaviše, ako su ti tvoji Zemljani u pravu, ako im to nije samo neka očajnička podvala ili šala, mi u Polkdžiju smo u najvećoj opasnosti. Baš ovde, na svetom mestu, gde transcendentna bića traže prosvetljenje u zagrljaju plima."

Dver

U prvi mah očekivao je da će lako uloviti Reti.

Kako bi ljudsko biće uopšte moglo da se sakrije na Kazkarku? Kud god je Dver prolazio, narod se okretao i zurio u njega, svakovrsnim čulnim organima. Pokazivali su ka njemu svakojakim pipcima i antenama; pratio ga je neprekidni šuštavi talas komentara na desetinama raznih jezika i dijalekata, bez obzira na to kroz koju ulicu je Dver išao. Bilo je sasvim jasno da su Zemljani veoma (ne)slavni.

Ali, čak i kad niko na Kazkarku ne bi u tom (jako-mirišućem) dvonožnom stvorenju zvanom Reti prepoznao Zemljanku, svejedno bi ona privukla pažnju na sebe... To je bilo sigurno kao što je sigurno da su zvezde vatra. Od trenutka kad je upoznao tu mladu prerano došlu, ta njena odlika nepogrešivo se, uvek iznova, iskazivala.

Dver je bio sklon kudikamo povučenijem ponašanju. Nastojao je da se tiho i glatko provlači kroz ovo bizarno mesto - prostrano kao kanjon, ali i teskobno poput šume buja, zaštićeno samo tankim prozirnim krovom od svemirske praznine u koju bi sav vazduh Kazkarka mogao za tili čas pobeći. Bila bi to dovoljno nervirajuća životna sredina i bez stotina hiljada tuđina koji se guraju i bučno raspravljaju a onda stišavaju glasove čim on naiđe.

Oduvek sam mrzeo gomile, reče Dver sebi; a onaj Hari Harms reče da je ovo samo jedna malena baza! Ne mogu ni da zamislim kako je u pravom gradu.

Dver je nastojao da ne zuri mnogo u druge, i da ne izgleda baš sasvim kao seljačina iz 'zaostalih krajeva'. Kad je bio malo dete, majka ga je uspavljivala čitajući mu priče, koje su vrlo često govorile o osobi koja dolazi sa sela, nevine duše, u veliki grad, gde je sasvim opljačkaju urbani grabljivci. Bio je to standardni zaplet u takvim pričama. Sada mu se činilo da je baš dobro što zapravo ništa i nema, tako da ovi urbani grabljivci oko njega zapravo nemaju na čemu da mu zavide niti šta da ukradu od njega.

Na jednoj veoma prometnoj raskrsnici on zastade da razmisli.

Da sam ja Reti, pomisli, kuda bih krenuo?

A ništa od ovoga se ne bi desilo da je bolje pripazio. Dok su u predsoblju one institutske kancelarije čekali da se Hari Harms vrati, Dver je ostavio Reti samu: otišao je u WC. Unutra je izgubio nešto vremena studirajući čudnovati raspon mehanizama namenjenih za uklanjanje otpadnih materija mnogo različitih vrsta živih bića. Kad je izašao - raščupan i vlažan od nekoliko umalo-nesreća - opsovao je videći da Reti više nije tu i da su ulazna vrata otvorena prema prometnoj ulici.

Hari će se ljutiti, pomislio je tada, i jurnuo napolje, nadajući se da će ugledati Reti. I jeste, ali samo na tren, jedno omanje dvonožno biće kako zamiče za ugao, i potrčao je na tu stranu, ali dotičnu priliku posle toga nije pronašao: izgubila se u lavirintu pobočnih uličica.

Bio mu je potreban plan. Zato Dver sada razmotri listu Retinih prioriteta.

Prvo: udaljiti se od Jijoa i obezbediti da je niko, nikada više, ne vrati tamo.

Dveru se činilo da je to uglavnom i postigla. Ali njoj bi se moglo činiti da po tom pitanju još nije sasvim bezbedna. Jer, Hari Harms bi mogao znati suviše. Možda bi Šimpi čak mogao da prikupi dovoljno informacija da ustanovi gde se Jijo nalazi; možda bi čak mogao insistirati da se Reti vrati, zajedno sa Dverom, na Jijo. Možda Reti ne želi da dozvoli ništa slično.

Drugo: zaraditi za život. Ako postane dragocena nekome moćnom, neće nikad više biti gladna.

Ovo je ostavljalo Dvera bez jasnog smera traganja. Devojka je zadržala svog malog 'elektronskog nastavnika' donetog sa Jijoa, ali je sa sobom odnela i podatke o Kazkarku dobijene od Harija. Da li je za ono vreme koje je Hari proveo u WC-u mogla smisliti neki određeni plan za to?

Treće: ukloniti ožiljke sa lica. Reti je uvek imala na umu te belege koje su joj na licu napravili okrutni siledžije koji su je mučili u njenom plemenu u Sivim brdima. Dver, zapravo, nikad nije mnogo primećivao te brazgotine. Viđao je na Jijou i mnogo gore. Osim toga, ko god je ikad voleo ili mrzeo Reti činio je to zbog njenog snažnog prisustva i njene snažne volje.

Svejedno, ona će želeti da to dovede u red što je moguće pre.

A da li je uopšte moguće, na Kazkarku? Pošto na tom planetoidu nijedno ljudsko biće nije trajno nastanjeno, postoji li iko sa dovoljno znanja i sposobnosti da popravlja zemaljsko meso?

Zašto ne? U računaru mogu biti sačuvana stručna znanja nebrojenih majstora medicinskog posla. A medicina mora imati, na takvom mestu, vrhunski prioritet. Nikad ne znaš koja inteligentna živa vrsta će sledeća svratiti na Kazkark i zatražiti zdravstvenu pomoć. Zato je najrazumnije biti spreman za sve njih.

Dver je znao da se u ovakva razmišljanja upustio na osnovu veoma uzane, slabe baze informacija: malo znanja, a na temelju toga - mnogo mudrovanja. Iako je od najranijeg detinjstva slušao priče o blistavoj civilizaciji kojoj su njegovi preci okrenuli leđa, sada je bio zasenjen i ošamućen stvarnošću.

Možda je trebalo da sačekam Harija, pomisli on; ja poznajem Reti ali on poznaje Kazkark, pa bismo zajedno postigli više nego odvojeno.

Odluči da se vrati.

Oseti, najednom, nešto veoma čudno, veoma uznemiravajuće. Tek posle nekoliko trenutaka uspe da nađe reč za to što mu se desilo. Ja sam... zalutao.

To mu se još nikada u životu nije desilo! Ne na Jijou. Uvek ga je, tamo, sever postojano vukao ka sebi; uvek je Dver imao u sebi jednu vrstu interne mape, koja se odmotavala sa svakim pojedinim njegovim korakom, svakim zaokretom. Ovde, na planetoidu koji pluta po svemiru, Dverov mozak je svakako ostao bez nekog bitnog orijentira. Zato Dver sada nije imao pojma gde se nalazi.

Mislio sam, reče on sebi, da posle E prostora mogu da se prilagodim na sve. Možda sam prerano došli, ali nisam divljak. Odrastao sam okružen nezemaljskim rasama. Ali ovo... sve ovo...

Huka i buka gomile prolaznika, njihovi mirisi, prisustvo tolikog broja tuđinskih sapijentnih umova - od kojih su neki bili prepuni neprijateljstva prema rasi zvanoj Čovek - navodili su ga na želju da se zavuče u najbližu rupu i da više ne izlazi.

Koliko dugo je ova 'prpa' mogla da potraje, Dver nije mogao proceniti. Ali ona prestade naglo, ulaskom jedne krupne, krznate, reklo bi se čupave osobe u njegovo vidno polje. Bio je to neki stvor rastom niži ali mnogo okrugliji od ljudskog bića, sa dugačkim mačjim brkovima na obrazima i sa obiljem neujednačeno smeđeg, pomalo i prugastog krzna. Dvonožac, stameno građen, izgledom sličan sisarima, sa obiljem krupnih oštrih zuba koje sad pokaza. Dver pomisli da je to pretnja, koja bi mogla biti i smrtonosna; ali stvorenje mu se obrati bučnim, žustrim pozdravom na engleskom jeziku.

"Vidi, vidi! Života mi i daha moga!" bubunjao je neznanac potmulo, kao iz bačve. "Čovek? E, tako mi...! Stvarno Čovek, ovde u ovoj zabiti, Bogu iza poslednje galaksije! Nisam imao zadovoljstvo takvog susreta još od... još od pre krize, kad bio mir! Rukuje?"

Stvor je pružio ka Dveru mesnatu veliku šapu; iz vrhova prstiju kandže su izvirivale, pa se opet uvlačile, pa opet izlazile na svetlo dana, i tako stalno - što je Dvera samo dodatno nerviralo. On žmirnu; dobro je znao da je na Zemlji u davnoj prošlosti postojala tradicija, sada napuštena, da ljudi jedni drugima pritisnu dlan ili stegnu šaku. (Napuštena zato što su joj se protivili gotovo svi

vanzemaljci.) Nervozno pruži ovom 'međedu' levu šaku, zato što bi mu ona nedostajala malčice manje nego desna, ukoliko bi je stvorio otkinuo. 'Rukovanje' izvedoše nespretno. Videlo se da je obojici laknulo kad su s tim završili.

"Oprosti mi neznanje", počeo Dver, i pokuša da izvede, otprilike, onaj formalni naklon koji bi trebalo da znači 'ja poštujem drugu rasu', a koji je video nekoliko puta na Jijou. "Možeš li mi - bez uvrede - reći ko... ili šta..."

Zaćuta, videći da se onaj pred njim sav zacrveneo. Kroz raščupano nejednako-braon krzno se videlo da koža (sa dobrom podlogom sala) jako crveni. Dver se uplaši da je uvredio tuđina; ali tuđin počeo da hukće ritmično, očigledno pokušavajući da imitira smeh u čovečijem stilu.

"Istina li je? Ne prepoznaješ me? Sintijanku? Među najboljim prijateljima koje vi ljudi imate! Najboljim! Pa, hm. Bar do ove krize. Priznajem. Ja, koja se zovem Kivei Ha'aoulin. Priznajem, to. Nećeš mrzeti me zato?"

Dver klimnu glavom. Sintijanci? Da, čuo je za njih... i nejasno zapamtio slike Sintijanaca, koje je video u nekom starom folio-izdanju, kad je od Falona učio osnove galakto-ksenologije, u arhivama Biblosa. Zapamtio se da je ta rasa bila u dobrim odnosima sa ljudima, pre nego što je zvezdani brod Kivot (poznat i kao Tabernakl) poleteo sa Zemlje. Ali, od tada se mnogo što-šta moglo izmeniti.

"Red je na mene da se izvinim, Kivei Ha'aoulin", reče on, imitirajući zvučanje tog imena najpribližnije što je mogao. "Ja sam pretrpeo omanju... štetu na mozgu, u dubokom svemiru. U jednom incidentu, gde je izgubljena sva moja imovina. Sad patim od delimične amnezije."

Sintijankin pogled pređe ispitivački preko Dverove odeće, poprilično iscepane, a onda se zaustavi na luku gheuenske izrade i na tobolcu sa strelama.

"Sva tvoja imovina? Znači da ovaj divni proto-aboridžinski komplet za streličarski sport... nije tvoj? Ne možeš ga dati na izložbu, ili prodati možda?"

Dver je zurio nekoliko sekundi. Po tvrdnjama Harija Harmsa, nijedan Galaktik ne može ni da prepozna da su ti predmeti na Dveru luk i strela. Ali, ova Galaktikinja prepoznala ih je na prvi pogled, i očito poželela da ih ima! Iz nabijene mase Sintijankinih mišića (ali i sala) naprosto je pucketala zavidljiva želja za prisvajanjem.

A, pa ona je hobista, reče Dver sebi; entuzijasta, kolekcionar. Imao je on davno neke susrete sa takvima, na Jijou. Dverovi instinkti tragača i lovca najjednom se, sada, uključio, snažni kao i uvek. Trgovina se, zapravo, odvija u znatnoj meri prema zakonima džungle. Panika se stiša i nestade. Dver se opet nalazio 'na svome'.

"Pa, hmmm", reče on, nastojeći da imitira, ali malo tiše, Kiveijin govor. "Možda ja preterah malčice. Priznajem da sam iz brodoloma spasao stvarčicu-dve. Nekoliko naročitih stvari."

"A to su blaga, nema sumnje", odgovori sintijanska ženka; videlo se kako talasi pohlepe struje uz njenu pogurenu kičmu. "Dobro. Ja sam, u mome narodu, poznata kao fišinado. Fišinado za stvari teranskog, dakle zemaljskog ili zemljanskog porekla. Ja pomažem da se nađu kupci za takve stvari. Sa ovim? Od jasnog brodolomca ti možeš sposobni zvezdoplovac postati! Osposobljen dovoljno da kupi kartu za put, da putuje sa ovog mizernog ne-mesta na neko drugo, pravo mesto, možda?"

Ne čekajući odgovor, Sintijanka prebaci jednu ruku Dveru preko pleća.

"Dobro, dobro. Da se ispričamo mi o svemu tome? Kivei Ha'aoulin zna vrlo dobro mesto ishrane, u blizini. Dobro jelo! Dobri razgovori o bogatstvima i o vestima sa zvezda! Dodeš?"

Dver drugom rukom pogladi luk. Na Jijou taj luk je, zaista, pravo bogatstvo. Ova trontava Kivei Ha'aoulin možda se ponaša malo smešno, ali ispod takvog ponašanja krije oštro oko za pravi kvalitet. Ko zna koliko bi za ovaj luk, tobolac i strele platilo neki pravi aficionado zemljanskih alata?

Bilo bi mi žao da se rastanem od ovog luka, reče on sebi, ali pare bi mi pomogle da više saznam, a i da nađem Reti, možda.

Motivisan ne samo radoznalošću, nego i činjenicom da je jako ogladneo, Dver klimnu glavom.

"Prihvatam tvoje gostoprimstvo, Kivei Ha'aoulin. Idemo da se ispričamo o mnogim stvarima."

Ignorišući zurenje i mrmljanje (povremeno neprijateljsko) prolaznika koji su strujali svud oko njih, Dver počeo sa svojom novom prijateljicom Kivei, nadajući se da će se sve dobro završiti.

Emerson

Osmatrajući iz svog kristalnog skloništa na 'leđima' broda, gledao je kako promiču zvezde, nebrojene... i jednako mnoštvo drugih, drugačijih svetlih tačaka, zvezdanih brodova, koji su većinom bili ogromnih dimenzija. Tolika je gužva zavladala u okolnom prostoru da je u svakom trenutku golim okom bilo moguće jasno videti, uputivši pogled na bilo koju stranu, bar nekoliko stotina brodova, od kojih su neki bili klasičnih oblika, neki tečno-globularni, a neki fraktalno-klinasto 'razgranati' kao snežne pahulje. Dugačke kolone, jata, flote, spiralno su se bližile zajedničkom cilju, belom užarenom disku oko koga su vitlala ogromna 'koplja', tamna ali sjaktava. Emerson je nastojao da ne gleda na tu stranu. I sama pomisao na takvu destinaciju bila je bolna, a kamoli, tek, pogled golim okom ka tom drečavom belom blesku.

Znao je šta se mora dogoditi uskoro, pre nego što Brazdač stigne do tog cilja. Veoma naporno je radio da to pripremi.

Osakaćen, lišen govora, Emerson je uspevao samo mutno da shvati zašto je Brazdač tu gde je, ili šta znači ovo prijateljsko mešanje brodova Zanga i drugih vodonikaša sa kiseonikašima, posle miliona godina međusobnog izbegavanja... i povremenih malih ali opakih okršaja. Posmatrao je dugo, netremice, mnoge razgovore Sare i Džilijan; trudio se da prosejava mnogobrojne "vah-vah" zvukove i da uhvati barem po neku trunčicu značenja, tu i tamo. Njihova čela mrštila su se plamenom usmerenog razmišljanja. Jasno je čuo da se mnoge grupe reči ponavljaju, na primer 'zagrljaj plima', ali nisu mu značile baš ništa. Slutio je, međutim, da bi mogle biti u nekoj vezi sa sve приметnijom sklonošću njegovog tela da se ispruži na tačno određeni način... stopalima prema toj zvezdi, belom patuljku.

Neke reči imale su rezonanciju, bar nekakvu, ako ne i jasno značenje.

"Zagrljaj", mrmljao je Emerson sam za sebe, uživajući u neodređeno senzualnom kvalitetu toga.

Pre samo nekoliko sati Emerson je sedeo uz Saru, koja je naslonila glavu na njegovo rame. Bila im je to jedna od retkih prilika da budu nasamo, u tišini i miru. Navika da gladi Saru po kosi bila je njemu već normalna stvar, uobičajeni način da joj pomogne u oslobađanju napetosti usled svakodnevne borbe. Jer Sara je iz dana u dan napadala problem, rvala se uporno da iz vasseljene otme istinu, čistom snagom matematike. Emersonu je prijala uloga koju je on dobio. Rado bi dao Sari sve što joj treba, sve što ona poželi. Naime, sve osim one jedne stvari koju je poželela ovog puta.

Stidljivo, samo blagim nagoveštajima, Sara mu je stavila do znanja da bi želela da njihovo druženje postane intimno... ali Emerson ju je morao odbiti. Izmakao se, tom prilikom, iz njenog toplog zagrljaja. U njenim očima video je pitanja. Brigu: šta ako ona njemu više

nije uzbudljiva. Brigu: šta ako je zbog ranjavanja izgubio i svoje muške želje. Brigu: šta ako im je preostalo još tako malo vremena da njih dvoje naprosto neće imati kad da postanu jedno.

Kako joj je mogao objasniti? Bile bi potrebne reči, rečenice, čitave knjige, da bi se opravdalo gušenje jedne tako prirodne želje, želje da i tela odu tamo gde su srca već otišla. Osujećen, preturao je po pamćenju tražeći pesmu koja bi možda objasnila nešto od toga, ali ne nađe nijednu. Zato je, pre nego što će pobeći u ovu svoju osmatračnicu među zvezdama, učinio jedino što je mogao: dodirnuo je Sarin obraz i pustio da njegove oči same izraze koliko je voli.

Zapravo Emersonovoj seksualnosti nije ništa nedostajalo; čeznuo je da to Sari i dokaže. Ali, ne sad. Pred njima je bitka; biće mu potrebna svaka trunčica snage. Doći će do velikog sukoba; jake životinjske želje u njemu mogle bi pomoći da ostane usredsređen na neke stvari koje napredniji umovi zaboravljaju.

Njegov plan bio je prost, kao što je i morao biti, zato što je razmišljanje bez reči veoma teško. Emerson je sebi vizuelno dočaravao neke postupke, telesne kretnje, emocije, slike, i zato je i bez reči znao šta otprilike da očekuje i kako da reaguje kad dođe pravi trenutak.

A morao je doći uskoro. Emerson je i sad mogao da nađe značenje u prostornom dijagramu. Jedna istina postala je očigledna dok je Brazdač spiralno silazio u sve strmiji gravitacioni levak belog patuljka: tačka bez povratka biće dostignuta kad se brodovi toliko zbiju jedan uz drugi da bekstvo, normalnom snagom mašina, postane nemoguće. Džilijan se mora otrgnuti pre toga, ili prihvatiti opasnost da se zauvek rastane od spoljašnjeg kosmosa - od vakuuma bez kraja, u kome mlade rase tako bujno uspevaju. Od onog kosmosa gde svemirske bele lađe plove kroz nebesa razasuta zvezdama i sazveždima bez broja.

Ista logika važi i za onu tajnu frakciju među Onima Starima.

Moraju i oni da stupe u akciju, u neposrednoj budućnosti, inače će biti, kao i mi, u beziz...

Emerson se zaustavi usred ove misli - a onda je nastavi oprezno.

... inače... će biti... kao i mi, u bezizlaznoj situaciji, u klopci zauvek, dole među habitatima transcendentnih, bez mogućnosti da se ikada više umešaju u poslove Pet galaksija...

Neko potmulno mumlanje ote se iz njegovog grla. Iako je ovoga puta očekivao da mu se moć govora vrati, dogodilo se ipak, u nekom smislu, iznenadno; nije očekivao da će ga poneti ovako jak nalet tuge, radosti i straha.

Reči! pomisli on. Vratile su mi se reči!

Sada je, barem, bio bolje pripremljen. Već danima je slušao i mukotrpno pamtio duge nizove zvukova, bez razumevanja, u nadi da će i razumevanje doći.

"Dopusti da pogadam. Taj amblem znači uniju kiseonikaškog reda života sa vodoničnim, njihovo konačno udruživanje..."

"... na pramcu onih brodova u Plitkom zvezđu... ti brodovi su doleteli iz naše prošlosti... iz one prošlosti u kojoj smo bili grupa više od pet povezanih galaksija."

"Pretpostavimo... da su se posle gubitka prve tri galaksije okupili, jednog dana, neki malo stariji i mudriji... kontrolu nad velikom galaktičkom Bibliotekom... da brišu ili prepravljaju... krivicu prenesu na..."

"Znači to je transcencija. Tu će završiti svaka rasa koja preživi i Uzdizanje i celu zvezdoplovnu mladost i, kasnije, povučeni..."

"Onaj ko nam je dao ovaj oklop, ko god da je to bio, taj ne samo što nam je spasao život, nego je... da mi moramo ostati u... sve do dna."

"... nema načina da se oslobodi toplote..."

Toliko ideja, koje konvergiraju sve istovremeno! Možda se ovako oseća čovek koji je bio neko vreme slep, zbog katarakta, kad mu na operaciji uklone katarakt i pred njim se opet otvore vidici savršene jasnoće i oštine, tamo gde je vladala samo magla. Ipak, mnogi koncepti bili su mu na neki način već odavno jasni; već danima. Kao da su se vrzmali negde oko praznine, prolazili kroz neku masažu i 'pred-varenje' u nekim neoštećenim oblastima njegovog mozga, čekajući samo nailazak jasnih rečenica da bi se sve savršeno uklopilo.

Emerson je sad bio raspoložen da provede još nekoliko sati u ovoj osmatračnici, puštajući da gravitacijske plime vuku i pomalo rastežu njegovo telo, a za to vreme grabeći i kombinujući hiljade misli, slapove misli koje su sad hučale kroz njegov um kao poplava koja je najzad provalila sve brane. Ali, to slobodno vreme nije dobio.

Jer njegove misli prekidoše neki glasovi, daleki, podrugljivi. Glasovi koji se podsmevaju iz svojih daljina.

"Zapažamo da nas nisi pozvao, iako smo ti dali šifrovani znak za to, jedan kod, koji si mogao upotrebiti čim stekneš volju da radiš za nas."

Emerson se nije ni potrudio da ih potraži pogledom kroz mnoštvo brodovlja svud unaokolo. Samo jedan mali brod, ali mračan, zaogrnut poljima za skrivanje... Privukao se Brazdaču s neke strane; tražiti ga, bio bi uzaludan trud. Umesto da to pokuša, Emerson stade da pravi nagle pokrete. Izvuče se iz tesne kristalne osmatračnice i poče kliziti niz lestvice konstruisane za neku drugu rasu u vremenu sasvim drugom, dalekom.

"Bio sam radoznao", reče on tim glasovima. "Hteo sam da vidim koliko vam je stalo do te robe za koju ste tražili da vam je isporučim." Govorio je poluglasno, ali zvuk uopšte nije bio medijum komunikacije ovde. Oni Stari su naprosto očitavali šta prolazi kroz jedan ukradeni komad njegovog mozga, 'čep' koji je bukvalno izvađen iz njegove glave i odnet u njihov brod, ali uz održanje, na neki način, kvantnog kontakta sa preostalim delom njegovog mozga. Kad god bi se nedostajući komad dovoljno primakao Emersonu samom, njegovoj glavi, reči su počinjale da protiču... Njegove reči.

Reči koje su oni očitavali istog trenu.

"Ne moramo mi ništa objašnjavati takvima kao što si ti", rekoše glasovi. "Dovoljno je ovo: mi tražimo, a ti ćeš dati."

Lagano trčeći niz hodnik, Emerson je iz džepa izvukao mali ručno napravljeni instrument sa indikator-lampicom. Reči nisu bile neophodne da se ta jednostavna alatka napravi, niti da se razume smisao njenog sadašnjeg naizmeničnog paljenja i gašenja.

"Zar vi momci niste u škripcu sa vremenom?" upita on svoje mučitelje, članove Povučeniog reda života, izbeglice iz ruševina

Fraktalnog sveta. 'Penzionisane' Galaktike, one čija osnovna odlika, nemešanje u poslove aktivnih, nije prošla 'testiranje'.

"Ako budete još dugo čekali", nastavi Emerson D'Anit poluglasno, "transcendovaćete, želeli to ili ne. Onda vam ovi podaci, za kojima sad tragate, neće biti ni od kakve koristi. Neće postojati način da ih prenesete vašim prijateljima u Pet galaksija."

Ledeni tonovi zaškripaše u njegovoj glavi.

"Eone provedosmo negujući strpljivost. Sva ova jurnjava, ove žestoke aktivnosti... sve je to neugodno. Zaboravismo koliko brzo posle učinjenih dela nastupaju posledice."

Emerson zaokrete oko jednog ugla i prođe kroz jedna brodska zaptivna vrata, vođen instrumentom koji mu je bio u ruci.

"A-ha", reče im on, "sigurno vas izluđuje ogromna količina neizvesnosti. Zato mi recite, kakav je to osećaj, maltene se kvalifikovati za transcendenciju, a onda se u poslednjim trenucima odšunjati poraženo, kradući usput nekoliko bajtova informacija sa nekog bednog zemaljskog brodića? Zar niste u iskušenju da odbacite sve te stare opsesije? Da se prepustite zagrljaju plima?"

Odgovor na ovo dođe tek posle duge pauze. Za sve to vreme Emerson je jurio Brazdačevim dugačkim, napuštenim hodnicima.

"Nemaš ti ni približnu predstavu koliko je teško uzdržati se od toga. Gravitaciono potezanje i razvlačenje su slast koja se nikakvim rečima ne može opisati, niti se može sa ma čim telesnim uporediti."

"Ma nije bitno, pokušajte, objasnite mi", reče Emerson dalekim sagovornicima. "U čemu je stvar sa tim zagrljajem plima?"

"Previše ste vi mladi da to razumete", rekoše glasovi. "U zagrljaju plima doživljava se jedinstvo sa celim kosmosom. To prija i filozofski, a i verski. Daje mudrost, a daje i znanje neizmerno veće od onog u velikoj Biblioteci, pa čak i od onog što znadosmo u našem Fraktalnom svetu."

"Zaista?" viknu Emerson silovito. "Pa onda zašto ne krenete tamo?" Bledi zidovi odzvanjali su od njegovog glasa. "Uradite ono mudro, ono plemenito. Dozvolite da vam bude uručena diploma. Diplomirajte, zaboga! Meni vratite mozak. Život, koji ukradoste od mene. Sidite u taj vaš raj, a sa sobom ponesite čistu karmu i čistu savest!"

Odgovor, kad dođe, zazvuča pomalo skrušeno.

"Pod normalnim okolnostima, tvoja molba imala bi možda neku etičku zasnovanost. Ali, sada su na kocki neke stvari neizmerno ogromnije, koje nas prisiljavaju da..."

Nova pauza.

"Samo trenutak. Detektovali smo nešto u tvom emotivnom tonu. U tvom načinu..."

Emerson oseti neko čudno golicanje, kao da neko grebe ili ispituje levu stranu njegovog mozga. Posle nekog vremena glasovi nastaviše hladno, ali i pomalo uvređeno.

"Naučio si trikove skretanja pažnje i obmanjivanja. Očigledno više nije moguće skenirati sve tvoje misli samo čitanjem reči ili glifova. To što govoriš zvuči kao iznošenje autentičnih argumenata, ali tvoja prava namera je da odgađaš, da dobiješ na vremenu.

"Šta to kriješ! Prijavi! Ili doživi bol!"

Emerson, u trku, steže zube, svim silama se uzdržavajući da ne prasne u smeh i da ne pokaže koliko prezire tu frakciju Onih Starih. Nešto ipak procure; njegova 'čebad' prikriivanja bila su napadnuta veštinama velikim i drevnim. Oni Stari nisu mogli izvući činjenice iz njegovog uma koji im se spirao, ali su uspeli da ocene kakav je njegov opšti stav.

"Percepiramo da su u tvom slučaju svi oblici prinude zastareli ili neupotrebljivi. Prošao si pored bola, a to je lekcija koju mnogi Povučeni uče milionima godina. Ne preklinješ i ne moliš da ti se vrati uzeto. Mito i druge primamljivosti nisu te naveli da izdaš tvoj klan i prijatelje. Nisi čak ni pokušao da ukradeš te podatke koje smo tražili.

Sve to može biti za divljenje, naročito kod vučje dece. U nekim drugim okolnostima, mogli bismo naći zadovoljstvo u tome da ti nadoknadimo za iskušenja kroz koja si već prošao, i da se bavimo daljim razgovorima o vrlinama neizvesnosti ili neodređenosti.

Ali stvar sa kojom smo suočeni isuviše je užasna, a preostalo vreme prekratko. Informacija mora biti naša!"

Tragač u Emersonovoj ruci poče sevati u novom pravcu, koji je značio: gore. Emerson stade i pogleda gore. Iznad njegove glave, u plafonu, bila su jedna vrata, sada odškrinuta. Iz neke gornje prostorije dopirala je svetlost.

"Kalkulacije zasnovane na ranijim neuralnim skeniranjima predvidele su samo skromnu verovatnoću da ćeš ti saradivati. Ne misliš valjda da bismo se mi oslonili na slabu verovatnoću?"

Puštajući ih da pričaju dalje, Emerson ugura taj mehanizam u džep i skoči pravo uvis. Dohvati se prstima za levu i za desnu ivicu tih vrata. Uzdižući se rukama u zgib i bacajući se nogama, uspe da se provuče kroz vrata, gore... u jedan od tunela za tehničko održavanje i provetravanje prostorija. Bez reči se zahvalivši Bogu što je ambijentalna gravitacija u ovom delu broda slaba, on još jednom pogleda instrument sa svetiljkom koja se palila i gasila, i pohita kroz cev, prema krmi broda. Usput je morao qaziti po mnogim upletenim kablovima, ili pored njih.

"Naravno da nismo računali samo i jedino na tebe."

Plašeći se da bi Oni Stari mogli svakog trenutka da prekinu kontakt, Emerson povika: "Čekajte! Mogao bih ja ipak da vam pomognem. Ali morate razumeti... mi ljudi ne volimo da nas neko drži u mraku. Zar mi ne možete reći zbog čega su vam potrebni Brazdačevi podaci? Šta je toliko proketo važno u toj glupoj floti starih brodova koju smo pronašli?"

Bilo je to isto ono pitanje, glavno pitanje, koje je mučilo zemaljske begunce tokom tri duge, paklene godine.

Površni odgovor bio je lak. Kad su Kraidaiki i Tom Orli emitovali čitavoj javnosti slike iz Plitkog zvezda, izazvali su religijske razdore pa i ratove širom Pet galaksija. Razni klanovi i savezi koji su nekada ratovali, i koji su se posle toga milionima godina uzdržavali od ratovanja, poslali su bojne flote da otmu to što je Brazdač našao - i, naročito, informacije koje je našao - pre nego što ih otme neko drugi.

Kružile su glasine da je Armada aveti bila, zapravo, armada blagoslovenih Praotaca, i da se vratila da pogleda, posle dve milijarde godina, kako napreduju njeni potomci. Ali, ako je tako, zašto bi iko reagovao nasilno? Zar ne bi Praoci, svojim dolaskom, razrešili sve razlike u dogmama, otkrili celu istinu o svemu, svima?

Emerson oseti njihovo oklevanje. Onda jednu vrlo bledu percepciju saglašavanja, kao da glasovi čekaju da se dogodi nešto drugo. Zatim glasovi progovoriše, ali kao da im je to nešto uzgredno: zašto ne pričati malo sa jednim pametnim vučićem, lakše će proći vreme.

"Sve je to u vezi sa zagrljajem plima", rekoše oni. "To je jedno divno privlačenje, koje svaka starija rasa počne osećati kad izgubi zanimanje za histeričnu jurnjavu po međuzvezdanom prostoru. Svi mi krenemo za tom privlačnošću, i svi odustajemo od onoga što nas je ranije delilo i svadalo; cilj je da se nastanimo blizu nekog malog crvenog sunca, gde naš um može da raste i da se prečišćava. "Onda, sa takvog mesta povučeni, mnogi pređu na jedno od ovakvih mesta, gde se kiseonik i vodonik mešaju smireno, ujedinjaju znajući da će u zagrljaju biti jači; a to ujedinjavanje je dokaz da postoji neki plan, koji se ostvaruje; plan veličanstven i divan..."

Emerson začu neko lupkanje, koje je dopiralo sa nekog mesta sad veoma blizu njega. Ostavi aparat sa indikatorskim svetlima tiho na pod, i pohita ka tim zvucima. Iz drugog džepa izvuče jednu glatku napravu sasvim druge namene - onu koju je ukrao iz kancelarije Džilijan Baskin pre nekoliko dana.

"... ali, kuda sve te rase, kombinovane, odlaze - kakva im je sudbina kad odu odavde - to je oduvek tajna. To je misterija o kojoj mlađe rase raspravljaju beskrajno, a transcendentne rase čute - nikada ne objašnjavaju šta se posle odlaska dešava. Imamo samo nagoveštaje, i emanacije iz..."

Sav se usredsredivši na to da uopšte ne misli rečima, Emerson izbi iz servisnog tunela u jedan normalan brodski hodnik, zađe za njegov ugao, i najednom vide zvezdanu svetlost ispred sebe. Svetlucala je kroz jedno okno napravljeno od kristala. Emersonu je ovo mesto bilo dobro poznato. Ovde se nalazio glavni komunikacijski laser, cev veoma velikog kalibra, uperena kroz jedan 'prozor' odgovarajuće širine.

Iza tog prozora nalazio se Brazdačev 'magični' oklop, debeo čitav metar ali sasvim providan; oklop koji je prekrio gotovo sve delove broda, slojem zaštitničkim ali i smrtonosnim.

Pored mehanizma ogromnog lasera stajala je jedna prilika, radeći nešto na jednom otklopljenom delu, sa koga je bila skinuta zaštitna ploča. Emerson prepoznade fluidnu veštinu tih šaka, koje su, pomoću raznih alata, brzo modifikovale laserski sistem. Jasno se videlo da je jedna ruka mehanička. Glava je bila samo delimično tu; ostatak glave, takoreći; ali prekriven svodom koji je izgledao kao ogledalo. Te kiborške komponente, i neke druge, spasle su život glavnom inženjeru Brazdača, svojevremeno, u Fraktalnom svetu. Ta intervencija bila je (pretpostavilo se tada) čin velikodušnosti od strane jedne dobronamernije političke grupacije unutar reda Onih Starih to jest Povučениh.

Pokraj Suezija ležali su jedan čitač podataka i nekoliko kristalnih ćelija znanja - sa kapacitetom memorije više nego dovoljnim da se prenesu sva Brazdačeva otkrića, godinama mukotrпно sticana.

"Zdravo Hanes", reče Emerson snažnim glasom.

U trenu kad je to počeo da izgovara, nekoliko stvari desilo se istovremeno.

Servomotori su zaskičali i ta prilika se naglo okrenula oko sebe, podigavši sekač čiji je plameni mlazić zaslepljujuće blistao od užarenosti. Pošto nije mogao videti lice svog prijatelja, pa samim tim ni oceniti njegovo raspoloženje, Emerson je jedino mogao pretpostaviti da Hanes Suezija stvarno namerava da upotrebi taj mlazić plamena kao oružje.

Glasovi Onih Starih pretvorili su se u iznenađeno šištanje, koje se zabode u Emersonovu lobanju kao munja. On jauknu i refleksno se uhvati šakama za glavu, prekrivši slepoočnice. Ali ta njegova reakcija trajala je samo tren; on steže zube i uperi ukradeni plazma-pistolj pokraj Suezijeve veštačke 'čele', ka unutrašnjim mehanizmima lasera.

"Prestanite s time, ili pucam u laser odmah sad! Znaete da me ne možete pokoriti bolovima."

Munja najednom prestade u njegovoj glavi.

"Uistinu sada verujemo da je tako. Eto, bili smo opet nerazumni, opet smo podrazumevali da je naša procena tvog budućeg ponašanja tačna iako to nije bila. Naši računarski modeli neprestano potcenjuju tvoju zversku dovitljivost. Da li je ta prilagođenost možda razvijena tokom tvog boravka u izgnanstvu, na onom svetu prerano došlih?"

"Laskanjem nećete ništa postići", reče Emerson. "Ali, tačno je, tamo sam naučio neke nove načine razmišljanja. Trebalo bi da čujete, jednog dana, kako psujem. I kako pevam."

"Možda i hoćemo, u nekom drugom životu. Dakle, dosetio si se unapred da ćemo imati još jednog agenta. Da li si uključio neki instrument, tragač, čim si osetio da smo stigli?"

Emerson klimnu glavom. "Izgledalo je verovatno da će se desiti nešto tako. Jasno je bilo da ste samo još jednog Čoveka imali priliku hirurški da promenite, Hanesa."

"Nismo mi tog ljudskog majstora tehnike promenili. Oni koji su ga opravili, uradili su to sa iskrenim namerama. Ali, ta frakcija se kasnije pripojila našoj, pa smo saznali kodove za pristup Sueziju. Pošto je tebi, primećujemo, važno pitanje da li on oseća bolove, evo uveravamo te: ne oseća. A za sve ovo što se sad događa on misli da je samo košmar; samo rdav san. Takvo je njegovo sadašnje opažanje."

"Kako je to ljubazno od vas!" uzviknu Emerson ogorčeno.

"Okrutno, misliš ti. Ali, u pitanju je sudbina tako ogromnog broja rasa, a i pojedinaca - nekoliko triliona osoba - da smo zaista morali..."

"Ja vidim samo to da ste kukavice! Vuče vas zagrljaj plima, ali se plašite da sasvim uđete u njega. Brinete se da bi to možda bila greška!"

"To je pojednostavljivanje", rekoše glasovi Onih Starih u njegovoj svesti, "ali, u osnovi, istinito."

Priča o transcenciji je tako divna, tako savršena. Dva reda života, oksi i hidro, kombinuju se, nastaje elegantni mir, ujedinjenje resursa i sposobnosti, a onda se kreće niz slavni levak transcencije. Kandidati gotovo nikad ne postavljaju pitanje da li je sve to istina. To je, naprosto, staza kojom su išli njihovi preci, mnogo miliona godina, pa zato idu i oni, do kraja. Zagrljaj plima je gotovo neodoljivo privlačan. Pustiti se niz levak, u transcenciju, to je vrhunski mogući čin poverenja. Vere.

Ali u tome i jeste naš problem. Neki od nas smatraju da se ne mogu toliko osloniti na verska osećanja. Svojevremeno je postojalo jedno manjinsko gledište, jeres dakle, da je zagrljaj plima nešto sasvim drugo."

Emerson klimnu glavom i reče: "Sistem za reciklažu. Vi se brinete da je ovaj beli patuljak, pred nama, isto što i onaj duboki okeanski rov 'Miden' na Jijou... Elegantan način da se likvidira sve staro, i time otvori put za dolazak novog! Pa i ja bih rekao da je to tumačenje razumno. Barem podjednako razumno kao vera da je pred nama mistična kapija ka nekom višem životu; da su to dveri koje vode u neki viši sloj stvarnosti!"

Tuđinsko prisustvo u njegovoj lobanji ispuni se dubokom tugom - nervoznom, gorkom, očajnom. Emerson oseti sažaljenje prema rasi koja je toliko učena i stara a ipak obuzeta takvim osećanjima.

"Otkriće do koga je tvoja delfinska posada došla u Plitkom zvezdu... Pravi razlog što je ono dovelo do tolikog zgražanja..."

Glasovi najednom začutaše. Emerson čučnu. Brodski pod je podrhtavao i njihao se pod njegovim nogama. Ovo se pojačavalo.

"Vi nas napadate!" optuži ih on. "Sve ove pričancije bile su samo da mi skrenete pažnju dok..."

Glasovi ga prekidoše.

"Istina je da smo te zamajavali. Ali ne da bismo napali tvoj brod. Razlog je drugi. A ovi potresi, koje si i ti osetio, jesu posledica naprezanja i talasanja u samoj strukturi kosmosa; nastavak istog onog procesa koji je razbio sve 'fraktalne svetove', kako ih vi nazivate.

"Frakture se šire svemirskim prostorom samim. Pojačavaju se."

"Sara smatra da..."

"Njen rad smo pratili sa zanimanjem. Čini se da je ona doznala nešto što su Transcendentni prikrivali, a to je, da su spone između Pet galaksija, spone od kojih životno zavisi naša civilizacija, sudbinski predodređene da budu raskinute."

Bila je to izjava od stravičnog i ogromnog značaja. Emerson, međutim, usmeri svoju pažnju na nešto drugo.

"Vi ste me 'zamajavali', je li?" reče on. "Zašto? Kad sam već uhvatio Hanesa na delu i sprečio ga..."

Onda Emerson opsova.

"Naravno!" nastavi on. "Vi ste 'Oni Stari' koji ništa ne prepuštaju slučajnosti. Morali ste imati pripremljenu i treću opciju. Rezervinu rezervu. A to je ko? Da čujem!"

"A ako ti ne kažemo? Šta ćeš onda? Ubićeš svog prijatelja, možda? Mogli smo mi njega naterati da pojuri na tebe, još pre nekoliko dura. On ima snagu i brzinu kiborga; verovatnoća da bi te savladao pre nego što bi ti onesposobio njega procenjena je na trideset odsto. To bi bilo kladenje vredno truda, sa naše tačke gledanja.

Ali nepotrebno... jer je naš treći agent već poleteo sa tvog broda."

"Treći?"

"Postigli smo pogodbu sa jednom mladom članicom vučjeg klana: da je izvedemo iz vašeg broda, a ona, u zamenu, da nam donese snimke informacija iz vašeg broskog dnevnika.

I ne samo da je izvedemo, nego da je povedemo da vidi svoje bogove."

Emerson projuri pored Suezija, koji se nije pokretao, i pritisnu lice na 'prozor' pored lasera. Pogleda napolje.

Na trupu Brazdača postojalo je samo jedno mesto koje mehanoidi nisu prekrili 'magičnim' oklopom: izlazni otvor. Ostavljen im je da bi mogli izlaziti i ulaziti. Emerson, iz ove laserske kupole, nije mogao videti to mesto. Ali je video jedan leteći predmet, udaljen već nekoliko stotina metara. Zdepastu malu kapsulu za spasavanje. Izduvavala je iz sebe mlaziće gasa, kao da hukće; okretala se i ubrzavala svoje kretanje ka jednoj mrlji mraka na nebesima.

A ta mrlja je zaklanjala mnoge zvezde.

Emersonu se pomalo vrtelo u glavi. Njegovi misaoni procesi bili su znatno brži nego nekada, pre osakaćenja. Ipak mu je trebalo nekoliko sekundi da skonta...

"Poručnica Tišt! Izvukli ste je iz broskog zatvora i pomogli joj da pobegne!"

"Jednostavan poduhvat unošenja memske infekcije u računar tvog broda", rekoše Oni Stari. "Mnogo teži deo bio je fizički napor, pomaganje toj Tišt da uđe u prostorije gde je Džilijan Baskin sakrila tajne. Ali pomogao je agent broj dva, Suezi. Ušli su u prostorije, ukrali informacije, a onda ih izneli, i to krećući se različitim putanjama, svako za sebe.

I sada ćemo, bez obzira na tvoje ometanje, najzad obraditi te informacije, koje bi mogle doprineti da donesemo ispravne odluke, bitne za sudbinu ogromnog mnoštva.

Pošto je to tako, raspoloženi smo da velikodušno postupimo prema tebi i nadoknadimo ti donekle ono što si pretrpeo. Popravićemo što-šta, iz poštovanja prema tvojoj životinjskoj dovrtljivosti. Pre nego što odemo, poslećamo ka Brazdaču nešto što ćeš ti veoma rado uzeti..."

Glas se naglo prekide, pod naletom novog talasa prostorvremenskih podrhtavanja. Ovog puta udar je bio tako jak da se Emersonu koža sva naježila a stomak sav uznemirio, zbog čega on i podrignu glasno.

Talasale su se i same zvezde napolju. Crna mrlja poče da bleđi. Onda se polako izoštri u sliku kudikamo bolje poznatu.

Šunjalački brod, reče Emerson sebi; i to klase galufin. Jedan od skupljih, ali ipak konvencionalnih proizvoda galaktičke industrije.

"Hm...?" reče jedan glas u blizini. Hanes Suezi je dolazio svesti. On još jednom zastanja, pa reče: "Šta radim ja ovde? Šta se dešava?"

Emerson nije mogao, u ovom trenutku, da snabde dodatnih obaveštenjima svog prijatelja; imao je hitnija posla. Fluktuacije u kosmičkom prostoru izazvale su pometnju kod Onih Starih. Znajući da je njihova maska nevidljivosti pala, odustali su od svakog daljeg pokušaja skrivanja ili neupadljivog kretanja; pohitali su susret kapsuli za spasavanje, da bi što pre pokupili Tišt i informacije koje im je ona nosila. Ali to nije bilo tako lako.

Okolna nepregledna armada 'kandidata za transcendenciju' uskomešala se. Isto ono uznemirenje prostora koje je potreslo Brazdača - talasi, dakle, poremećaja u samoj metrici prostorvremena - dovelo je do toga da se čitavi redovi 'kandidata' počnu sudarati. Emerson vide mnoge sudare, i klobučanje eksplozija: brodovi kiseonikaša, iz kojih su stršala peraja ili klinovi, uletali su u hidrogenske globularne brodove, i pri tome zajedno s njima eksplodirali, oslobađajući ogromnu sirovu energiju.

Nešto drugo dešavalo se naporedo sa ovim haosom, nešto što je, sa Emersonove tačke gledanja, bilo još nepovoljnije. Njegova moć govora na mahove se gubila, zatim se opet vraćala. Čak se, povremeno, pojačavala daleko iznad prirodnog nivoa, tako da se Emersonova svest prelivala slapovima najčudnovatijih asocijacija.

Iako su glasovi Onih Starih začutili, Emerson je i sad primao utiske od njih. Duboku zabrinutost. Tmurno raspoloženje. Čak i očajanje.

Bacan prostornim talasima napred i nazad, njihov šunjalački brod ipak se polako približavao kapsuli za spasavanje. Bila je to borba sa talasima disrupcije. I dok su se nebesa i u blizini, i u daljinama povremeno obasjavala vatrom katastrofalnih sudara - u kojima su ginule milionske populacije, nadomak toliko željenog transcendentnog cilja - Emersonovi domalopredašnji mučitelji samo su 'plivali' ka susretu sa Delfinkom izdajicom.

"Osećam se... kao da me je neko angažovao protiv moje volje", gundao je Suezi, prilazeći prozoru da i on pogleda napolje. "Baš bi dobro bilo da ti progovoriš, momče. Bilo bi mi od koristi kad bi neko malo obasjao činjenice o ovome što se desilo."

Emerson pogleda Suezija, pa neprijateljski brod... a onda veliki komunikacijski laser.

"Hanes..." započe on, ali ga reči izdadoše. Morao je da sačeka da u njegov um naiđe sledeći talas fluentnosti. Znao je da svaki takav talas može biti i poslednji.

"Hanes... moramo pomoću kom lasera da spalimo ona dva cilja, sad!"

Suezi ga pogleda iznenađeno; nije očekivao kod Emersona toliku sposobnost govora. Glava pokrivena srebrnom 'prevrnutom činijom' okrete se da osmotri tačno u šta pokazuje Emersonov ispružen prst. "Šta, ona dva? Pa, bolje da zovemo doktorku Baskin da ih gađa pravim borbenim zracima..."

Kvantna veza sa Emersonovim govornim centrom opet se ugasi, tako da on ostade obavijen tupom mutavošću, nemoćan da objasni da je neprijatelj svakako ubacio memske parazite u svaki Brazdačev računarski sistem vezan za ono što se 'zvanično' smatra naoružanjem, da bi na taj način obezbedio sebi bezbedan odlazak.

Uspe da izusti još reč-dve, grcajući, čistom snagom volje.

"Ne... vrem! Sad! Sad!"

Glava sjajna kao ogledalo klimnu. Pleća se podigoše: bilo je to pravo hanes-suezijevsko sleganje ramenima.

"Dobro! Važi! Ali moraš mi pomoći oko ovoga, na čemu, ipak, ne piše 'za prženje svemirskih brodova!'"

Bacili su se odmah na posao, u onom ritmu koji je bio zajednički ljudskim inženjerima na ugroženim brodovima još od rimskih trirema i prastarih podmornica pa do prvih, tromih ljudskih svemirskih brodova koji su se kako-tako odvukli u Mlečni Put sa nadom da ih kosmos prijateljski iščekuje. Emerson je ustanovio da ga nesposobnost za govor manje ometa ako naprosto 'pusti' svoje ruke i oči da sarađuju slobodno, bez njegovog svesnog učešća. One su, nekako, znale šta da prespoje, šta da podese. Hanes Suezi je govorio, Emerson ga je čuo ali nije razumeo... ali ruke su postupale kao da su razumele.

Zato je njegov um ostajao, u suštini, bez posla, slobodan da posmatra svet oko sebe, na način čudnovato 'nepristrasan', iako su po hodnicima Brazdača sada treštali alarmi a preostala malobrojna posada jurila na borbene položaje. Videlo se da bi Suezi najradije odjurio kod svojih, u mašinsko odeljenje; ali uzajamno poverenje njih dvojice bilo je toliko da je Suezi ipak smatrao da je Emersonova reč važnija.

Zato je Emerson bio dvostruko zahvalan sudbini što ga nije prinudila da ubije svog prijatelja.

"Ajđ pa šta bude", reče kiborg.

Laser se strese, a temperatura vazduha oko njega naglo se snizi za nekoliko stepeni; moćan puls energije odjuri u svemir.

Emersonu je istog trena bilo jasno da su promašili. Hitac je odleteo negde u ključale oblake plamena nečije kastastrofe koja se već dogodila, daleko u nebesima koja su se sve više rascvetavala takvim katastrofama.

Emerson otpoče sa bujicom povezanih psovki, savršeno tačno izgovoreni, i ubode prstom nekoliko kontrolnih dugmadi, oduzimajući računaru vlast nad oružjem; pa uze da nišani sam, isključivo golim okom.

Za to vreme šunjalački brod neprijatelja probio se kroz talase prostorvremena i najzad uspostavio dodir sa Tištinom kapsulom. Bio je to više sudar, nego susret; korito robusne male thenanijanske kapsule poprilično se zgužvalo, ali se nije raspalo. Uskoro površina većeg broda poče da se 'rastapa' oko tog mesta, i da usisava u sebe kapsulu, koja brzo nestade u unutrašnjosti šunjalačkog broda.

Sada su Tišt, i ono što je ponela, bili bezbedno u zahvatu Onih Starih, toliko željnih da dobiju Brazdačeve informacije.

Emersonova osećanja bila su pomešana dok se borio da ukroti glomazni laser. Mrzeo je 'Matore' zbog njihove bezobzirnosti, a naročito zbog načina kako su osakatili i njega i druge samo da bi ostvarili neke svoje ciljeve; ali, imao je nekog razumevanja i za njihovo obrazloženje. Mogao je, iako bez reči, da dočara sebi u kakvoj panici oni donose odluke.

Jer svaka rasa je morala, kad se završe njeni vreli mladalački dani velikih putovanja i poduhvata, odabrati da li će nastaviti niz udobni levak bez povratka, koji, koliko se moglo videti, jednakom dobrodošlicom prihvata sve one čije duše su spremne... i vodi do mesta sjedinjenja, gde će se svi rodovi života, a najpre oksi i hidro, spojiti, da bi dalje nastupali kao jedna celina.

Ali, da bi dalje nastupali ka čemu?

Ogromna većina kiseonikaša smatrala je da tamo negde mora postojati nešto što je veće i plemenitije od svega u ovom kosmosu.

Neko mesto gde sada borave Praoci, oni koji su tim istim putem otišli tako davno.

Postojalo je, međutim, i ono drugo, manjinsko mišljenje.

Na Jijou, Emerson je naučio nešto duboko i 'rapavo' o ciklusu života. Jedan pojam, i metaforu, koji su mu ostali u svesti i posle gubitka reči.

Jednu sliku, iz najdubljeg okeanskog rova.

A sve to stalo je u samo jednu jedinu reč.

Dros. A to je onaj krš i lom i otpad od mrtvih bića i mrtvih delova tehnologije, koji se baca da bude pretopljen u lavu. U suštini: smeće.

Emersonov prst pritisnu dugme za aktiviranje lasera.

Još jednom se laser sav strese, uz duboki zvuk nalik na jecaj - zvuk dublji od huniškog umblanja i ratoborniji od povika pustinjačke ratnice kentaurke, praćen naglim talasom hladnoće u celom hodniku.

Zrak se zabi u jedan mračni delić noći i tamo izazva novu razornu vatru... ne mnogo veliku. Dovoljnu, ipak, da obasja pogodeni brod, šunjalački, Onih Starih, brod koji se sad pokaza sa oštro ocrtanim svim pojedinostima svog stvarnog izgleda. Brod duž koga se počeše nizati i širiti unutrašnje eksplozije.

Reči se najednom vratiše Emersonu, sva sposobnost govora, ali sa njom odmah i glasovi. Uvređeni, sada, i zbunjeni.

"Jesi li ti svestan šta si sad uradio! Upravo smo se spremali da ti, pre odlaska, pošaljemo onaj cilindar. Onaj čep tkiva, za kojim čezneš toliko. Jer više nam ne bi bio potreban, kao što nam nisi više potreban ni ti.

A sad propade i to tvoje blago, i naše, i mi sa njim, a naše krhotine će se sručiti u jedno umiruće belo sunce."

Emerson vide da se šunjalački brod prevrće, smrtno ranjen, nemoćan da upravlja svojom sudbinom. Za to vreme brodski motori Brazdača pojačavali su napore da se istrgnu iz gravitacijskog zahvata belog patuljka.

"Znam, znam", progovori Emerson, i uzdahnu. Tolike svoje nade je pretvorio u pepeo onog trena kad je modifikovanim laserom pogodio protivnika. Ponajpre svoj san da će jednog dana moći normalno da razgovara sa Sarom Kulhan. Da će joj kazati sve što mu je na srcu. Zatim i nade da će zadržati misli koje mu sada teku kroz glavu, tako fluidno i zgodno, prirodno i lako. Glatke misli, elegantne, bogate, koje će se opet svesti na jadno mučenje bez reči, kad jedan bitni deo njegovog uma, ukraden pa privremeno vraćen, bude izgubljen zauvek. Spaljen.

"Zašto, zašto si to uradio, zašto?" nastaviše glasovi. "Na neki svoj primitivan način razumeo si našu brigu. Imaš razumevanja za naše zamerke u vezi sa zagrljajem plima. Čak slutiš da je zagrljaj plima stvarno prevara! Pa zar je toliko loše bilo pustiti nas da pročitamo presudne informacije o tome? Da saznamo istinu o sudbi koja nas čeka? Da se, onda, imamo na osnovu čega opredeliti?"

Ova žalba zazvučala je tako žalosno, da Emerson ozbiljno razmotri mogućnost da im počne objašnjavati, u preostalom vremenu. Međutim, treba li ili ne treba da im kaže kakva su naređenja Teragenskog saveta s tim u vezi? Da tajne Plitkog zvezda moraju jednako i istovremeno biti saopštene svim rasama ili nikome?

Jedan ugao njegovog uma bio je prepun besa koji se kovitlao i zasipao ga željom da poviče na tuđine, da im kaže da će ovo biti njegova osveta za sve što su mu uradili, osveta, i njegova pobjeda nad njima, pa makar to bila i Pirova pobjeda... i da su to zaslužili, bez obzira na to koliko su uvereni da je njihovo gledanje na stvar opravdano.

A zapravo ništa od toga nije činilo njegov postupak opravdanim; nije baš morao ubiti ni poručnicu Tišt, a ni njih. Sada, dok se Brazdač uzdizao kroz sve žešće talase prostorvremenskih fluktuacija i kroz orkan haotičnih sudara i eksplozija okolnog brodovlja, Emerson uspe da smisli samo jedan odgovor tom horu glasova.

Onaj pravi.

Logičan i sasvim pravedan.

"Zato što nikad niste lepo zatražili", objasni im on. Kvantne veze počеше da se gase... poslednji put.

"Nikad niste... rekli... 'možemo li'..."

Hari

Potruga je u prvi mah bila sasvim neuspešna.

Kazkark je bio lavirint ne samo avenija, ulica i uličica, nego i tunela, u kojima lako može nestati bilo koje razumno biće - nestati namerno, ali i nenamerno; i u mirnim vremenima, a pogotovu u ovakvim, kad su tišina i mir redovnog institutskog života ostali samo daleka uspomena. Pristizale su nove mase izbeglica, iako je poremećaj u prostoru i vremenu već dokačio i stenovitu masu Kazkarka, koja se zato počela blago talasati i njihati. Svačije strpljenje bilo je već opasno istanjeno; robot-policajci iz Odeljenja javne bezbednosti bili su zatrpali poslom i sve novim pozivima.

U potragu za dva ljudska bića koja su se tu negde zavukla nije imao ko da krene osim Harija Harmsa samog.

Posle nekog vremena ipak je naišao na jedan dobar trag. Javljeno mu je da se u jednoj krčmi gde se okupljaju svemirski trgovci neka Sintijanka hvali svom društvu kako je maločas napravila dobar posao, otkupila neke prvoklasne rukotvorine vučje rase koje će moći da preproda kolekcionarima.

"Blag osećaj krivice - to muči me, što tako malo platila za tako veličanstveno izrađene autentične predmete iz divljine", hvalila se ta debela osoba na galaktičkom šestom jeziku.

"Da autentično urođenički, aboridžinski, u to ne sumnjam nimalo. Dokazi neoborivi. Programirala skener odgovarajućim arheološkim profilima za traganje. Od tog trenutka sve jasno. Tragovi alata, upotrebe, telesnih masnoća. Rezultat: apsolutno bez tehnoloških tragova ili ma kakvog drugog falsifikata! Pravo pravcičasto aboridžinsko oruđe/oružje, pohabano u primitivnoj borbi za opstanak pod uslovima varvarskim!

Šta? Kaži? Želeo videti taj divni predmet? Naravno, naravno. Evo ga. Obrati pažnju kakve elegantne krivine, kako povijeno.

Majstorski splet materijala životinjskog i biljnog porekla. Ne-galaktička sapijencija, u punoj, nesputanoj veličanstvenosti sjaja svog blistanja!

Brodolomnik Ljud bivši vlasnik ovih proizvoda, oštećenje mozga, nesumnjivo lišilo svesti o makar i približnoj vrednosti! Kad se povraća iz svemirske amnezije, kakvo razočaranje, jadni vučić, kad shvati koliko više mogao naplatiti za ovaj neprocenljiv streličarski set, ovaj komplet dragoceni, za koji ja u kakav profit na međunarodnom tržištu ljubitelja.

Naročito kad zauvek nestane izvor svih takvih stvari, Zemlja, kroz koju jaduru, spaljena sasvim, cela."

Hari Harms nije lično prisustvovao izgovaranju tih reči. Bio je tada na drugoj strani Kazkarka, u jednom logoru za najsiromašnije izbeglice; pokušavao je da pronađe Dvera i Reti među njima. Ali čim su izgovorene, te reči su doletele do njegovog uva, ulovljene i prenete pomoću jednog majstorski spremljenog programa za špijuniranje.

Koristeći svoj novi čin i status, Hari je bio naredio da se zvuci iz svih prislušnih uređaja na celom planetoidu, a to znači zvuci nebrojenih miliona razgovora, kompjuterski prosejavaju, u traganju za izvesnim retkim ključnim rečima. Sve do sada kompjuter je nalazio samo slučajne i trivijalne podudarnosti. Ali ova Sintijanka je za samo nekoliko trenutaka projurila kroz polovinu liste, izgovorivši maltene sve sem Dverovog imena!

Vozeći se najvećom hitnjom kroz grad-planetoid, Hari je usput slao pozive visokog prioriteta, tražeći da mu se pridruže jedinice za podršku. Izlazeći iz prevoza, pojuri punim trkom kroz gomile prolaznika koje su se, kao nekim čudom, razdvajale pred njim, puštajući ga da prođe; možda je to bilo zbog nove zlatne komete na njegovoj kragni, tek - mnoga veća i starija bića, iz nadređenih rasa, ustupala su Hariju prvenstvo prolaska. Usput su ga gledala šokirano.

Pritrčao je tom baru, čija firma je svetlećim slovima oglašavala da su unutra na raspolaganju mnogi intoksorelaksanti. Uokolo je već lebdelo nekoliko robota proktora, pretećeg izgleda, a masa prolaznika okupljala se da gleda šta će biti.

"Zadnji izlaz je obezbeđen, izvidnički majore Harmse", raportirao je jedan od robota, njišući se u vazduhu ne mnogo iznad tla.

"Koliko se može oceniti, lica unutra ne slute ništa. Nekoliko njih drže ruke nežno i ovlašno na prikrivenim oružjima, ali to su sve tipovi oružja za čiju neutralizaciju smo mi opremljeni, pri čemu su naši izgledi na uspeh umereno dobri."

"Hmmm!" reče Hari. "Ja bih radije da uspeh bude garantovan, ali, šta je - tu je. Vi se samo držite blizu mene. Svi treba da vas vide, kad budemo ulazili."

Bio je u iskušenju da uđe sa pištoljem u ruci, ali se odlučio da stvar ipak izvede učtivo, ako to bude ikako moguće.

"U redu", reče on. "Idemo."

Petoro ili šestoro sintijanskih trgovaca sedelo je u jednom separeu tog noćnog lokala. Svi su izgledali manje-više isto: gomile krzna, sivog i smeđeg, sa tamnijim trakama ponegde a naročito na licu. Svi debeli i plećati, a preko velikih trbuha zategnuti opasači i redenici, sa puno fišeklja i džepova. Hari brzo pronađe 'lice' koje je tražio: na stolu je, tačno ispred te Sintijanke, ležao jedan vitki luk, i uz njega tobolac strele. Pojedini delovi bili su od fino izdelfanog drveta i od kosti. Trgovkinja položi ruke na luk i strelu; sledećeg trenutka Hari je upita odakle joj to.

Kivei Ha'aoulin pristupi odgovoru sa uživanjem nekoga ko voli da se bori na advokatski način. Njene bučne žalbe potrajaše dvadesetak dura - osuđivala je "ilegalne prislušivače i birokratske siledžije" - a onda joj Hari Harms upade u reč i podseti je da se planetoid Kazkark nalazi u isključivom vlasništvu velikih instituta, i da je na njemu od pre nekog vremena zavedeno stanje neposredne ratne opasnosti, poznato i kao ratno ili opsadno stanje. S tim u vezi, da li bi trgovkinja volela da otvori svoj brod i sve

pregrade u njemu, pa da onda svaki smig i gram svega što se tu nađe bude upoređen sa onim što je prijavila carini kao svoj brodski tovar?

Ratobornost začas iščeze sa lica sličnog rakunskom. Hari nikada ranije nije imao posla sa Sintijancima, ali se na Zemlji, u onim holodramama koje se emituju tokom dana, često pojavljivao poneki Sintijanac kao vedar lik, srdačan, ali uporan u profiterstvu. Ovaj ženski 'lik' je malo duže razmišljao, a onda pređe na drugi jezik, i način govora. "U redu, majore izviđačkih snaga", reče Kivei Ha'aoulin, prilično dobrim kolokvijalnim engleskim. "Bilo dovoljno da samo pitaš. Odvešću te do mesta gde poslednji put videla Dvera Kulhana. Da! Ali, upozoren budi, on možda neće izgledati isto! Ako ga nađeš. Jer kad smo rastajali, on raspitivao. O estetskoj hirurgiji. Kao da namerava da se odsad krije!"

Dok su žurili zajedno glavnim bulevarom, Hari je mrmrljao u mikrofoni koji mu je bio sakriven u obrazu; raspitivao se da li je u ma kojoj ovdašnjoj radionici za opravku tela urađeno išta na ijednom ljudskom biću, tokom poslednjih dan i po od kada je Kivei Ha'aoulin poslednji put videla Dvera.

Javio se i svom štabu, da proveri šta se dešava. Verkvin je zakazao još jedan hitan sastanak Nav-Instovih planera, kroz četiri midure. Ali na taj sastanak moglo je da dođe samo ono institutsko osoblje koje je preostalo na Kazkarku; a preostalo je malo. Većina izviđača i starijih savetnika već je otišla. Razleteli su se po čitavom ovom kvadrantu galaksije, da spasavaju ugrožene putnike i svetove. Imali su ovlašćenje da preuzmu pod svoju komandu svaku i bilo koju letelicu, od najmanjih do najvećih, prema potrebi; da evakušu naseobine koje su ostale odsečene od sveta; da postavljaju novu saobraćajnu signalizaciju kojom će preusmeriti saobraćaj da se niko više ne bi obrušavao u destabilizovane transferne tačke; ali i prevashodni zadatak da naprosto osmatraju i prate napredovanje haosa kroz ovaj deo Pet galaksija.

Naročito su alarmantni bili izveštaji o ratnim sukobima između različitih kiseoničnih klanova, ili između različitih redova života. Neuobičajeno žestoke borbe planule su u sektoru Korkuomin, između jedne od povučenijih hidrogenskih kultura i jednog ogromnog jata mašinskih bića čija je zakonita domovina, daleko u dubinama kosmosa, toliko iskidana najnovijim poremećajima da su mehanoidi pogazili pradrevne ugovore i povrveli tamo gde, prema galaktičkim zakonima, nikako ne smeju biti. Ovaj sudar bio je tako brutalan i mahnit da su upotrebljena oružja jača nego ikad u istoriji ratovanja, čijim delovanjem su na više mesta provaljeni zidovi između različitih nivoa prostorvremena; u 'normalni' kontinuum uleteli su, zbog toga, vrtlozi A i B hiperprostora, izazvavši katastrofe i čudesne promene u svemu što su dotakli. Pristizali su, čak, i izveštaji da memetička bića počinju da ratuju kao saveznici jedne ili druge strane. Jedno od mogućih objašnjenja bilo je da memetici možda koriste nastalu zabunu da bi svoje ideogramske matrice prebacili u svest novih domaćina; po bojištima su kružili nemogući čulni utisci, kao i ideje toliko bizarne i složene da ih nije mogao savladati nijedan organski, ali ni mehanički, um.

Verkvin, uprkos svemu ovome, nije slao Harija na sledeći zadatak. Mladi Šimpanza bio je odveć neiskusni i nediplomatičan da mu se poveri značajna komandna uloga, ali, u isti mah, i suviše dragocen da bi njegov život bio olako utrošen, u nekoj misiji koja je unapred osuđena na uzaludnost.

"Budi stalno u kontaktu", ponavljao mu je Verkvin. "Mislim da će nam uskoro biti potrebno tvoje stručno angažovanje u E prostoru." Sintijanska trgovkinja pokazala je kretnjom ruke ka jednoj od pobočnih ulica, gde su prodavani svakojaki odevni i drugi lični predmeti.

"Ovde vidih tog Ljuda poslednji put, reče mi zbogom, sve u ruci stiskajući novčanik pun galmonet iz naše transakcije, i činilo se željan da odjuri i potroši svoje novo bogatstvo što pre moguće."

"Galmonete? Metalnih novčića?" upita Hari Harms. Mnogo je bolje bilo da je Dver dobio kredite ili galaktičke marke, kojima se plaća elektronski, tako da bi se svako trošenje odmah i registrovalo u takozvanoj 'komercijalnoj mreži'. "Koliko si mu platila?"

"Sedamdeset pet polujedinica."

Hari stisnu pesnice i zarez. "Sedamdeset pet! Za autentičnu zemljansku autohtonu rukotvorinu iz predindustrijske ere? Čuo sam za bezočne, gramzive... ali, ovo, zaista..."

Izgrdi Sintijanku temeljito; ona je to, očigledno, i očekivala. Kad ne bi bila za ovaj svoj trgovinski poduhvat zasuta grdnjama, njen ponos bio bi povređen. Ali Harijev um zapravo je jurio dalje. Nije imao nameru da obavesti Sintijanku da su taj dragoceni luk, tobolac i strele napravljeni nedavno, da su mnogo mlađi nego što je to ona pretpostavila; a ponajmanje da joj kaže da je to ilegalno uvezena roba, prošvercovana sa jedne naseobine prerano došlih, i da je drvo sečeno zubima džinovskih kraba Gheuena a kameni i metalni delovi napravljeni opet ne ljudskom rukom nego kentaurskom.

Jedna poruka iz računara prekide ga u mislima. U jednu od radionica za sređivanje tela odista je navratila nedavno jedna ljudska osoba, koja je platila u gotovom novcu za brzu kozmetičku popravku. Ništa naročito: da se odgaji i ugradi izvesna količina tkiva. Radionica je bila opremljena da tu uslugu pruži svim kiseoničkim živim vrstama.

"Idemo!" reče on Sintijanki. Za trenutak kao da se htela usprotiviti, ali onda vide ljutnju i žestinu u Harijevim očima. Izražajno, na zemaljski način, ona slegnu ramenima.

"Razume se, izvidnički majore Harmse", reče ona. "Heh, heh. Ostajem trajno na usluzi ti."

Na nesreću, do te radnje moralo se ići pešice i nikako drukčije, i to kroz Trg vere, a tamo je upravo sad, kao nikad, sve vrvelo od misionara i zelota, raspomamljenih činjenicom da se društvo i država 'raspliću' i raspadaju širom Pet galaksija.

Mnogo se promenio taj kraj Kazkarka od poslednjeg Harijevog dolaska ovde; paviljoni su nekada bili mesta elegancije i spokojstva, gde verski aktivisti besprekorno uredni učtivo propovedaju stare dogme na stari način, ponavljajući tradicionalne ritmove pouzdanja i strpljenja. Pošto su gotovo sve galaktičke sekte imale za cilj da ubede čitave rase i klanove rasa, naglasak je uvek bio na neumoljivom ponavljanju i na postojanom javnom izlaganju: vekovima biti prisutan na sceni, 'pokazivati zastavu', da bi se galaktici navikavali na to i postepeno, možda, prihvatili 'tačnije viđenje sudbine'. Pojedinci su tu bili važni samo kao prenosioci ideja od propovednika do čitavih porodica pa i nacija.

Ali ta atmosfera spokojne istrajnosti bila je ozbiljno narušena već u vreme Harijeve prethodne posete. A sada - dok su se okolni kameni zidovi Kazkarka povremeno ljuljali od prostortresa, poremećaja u samom prostoru, koji su nastajali zbog pristizanja udarnih talasa iz podprostora - smirenost Trga vere sasvim se izgubila.

Nepregledna masa gurala se ispred paviljona glavnih versko-filozofskih saveza - Naslednika, Uronjenih, Trancendista. Mnogi pregradni zidovi od besprekorne svile pocepani su a onda su se našli i pod nogama. Slušaoci su se gurali da budu što bliže propovednicima, koji su, sa svoje strane, nastojali da viču što jače. Mnogi propovednici bili su obučeni raskošno i šareno, sa mnogo

srebra; neki su stajali na platformama smešno uzdignutim, maltene do visokog svoda kojim je ovaj trg bio odvojen od svemirskog vakuuma. Njihovi glasovi, pojačani i svakojako prevedeni, tutnjali su (ili, kao svetlosni signali, sevali) prenoseći poruke hitnosti, na desetak glavnih jezika i dijalekata, kao da je više uverljiv onaj koji glasnije viče ili jače blešti. Svaka vera i sekta trudila se da nadviče ostale, tako da Hari, probijajući se kroz gužvu, gotovo ništa nije razumeo, ničiju poruku - samo ga je bolela glava od silovite galame. To, međutim, nije smetalo gomilama posetilaca, od čijih uzrujanih osećanja kao da je i sam vazduh pucketao nekako naelektrisano. Pa, ovde je sigurno sve puno nevidljivih paranormalnih talasa i empatijskih glifova, uvide Hari. Bilo mu je drago što su njegovi mentalni talenti sasvim drugačije usmereni, tako da je sad vrlo malo osetljiv na ta psihomoćna dejstva.

Kad bi se, pomisli on, u ovoj masi našao neki Timbrimi, sigurno bi mu se dobro 'ispržili čvarci' od tolikih psihovibracija.

Još ponešto se promenilo na tom religijskom okupljalištu. Odredi Naslednika i Uronjenih stajali su na pojedinim 'frontovima' postrojeni, naoružani močugama, šipkama, baštenskim sekačima i drugim improvizovanim oružjem, i motrili one druge mrko i popreko. Iza jednog poluprozirnog zastora Hari čak nasluti - ili mu se barem tako učinilo - uglaste siluete nalik na ogromne insekte 'bogomoljke', mantise.

Zbog ovoga sav pretrnu.

Tandui, reče sebi.

Progurali su se nekako, Hari Harms i Sintijanska trgovkinja, i pored paviljona Čekača, i Abdikatora... naime, pored ostataka tih paviljona. Jer od ta dva paviljona ostali su samo dronjci, a od zastava samo krpe, delimično ugljenisane, na kamenom tlu Kazkarka. Ti ostaci sada su nemo svedočili o novoj žestini starih verskih nesuglasica. Razlike koje su nekad smatrane teorijskim i rešavane strpljivo postale su dramatične i hitne, zbog mnogobrojnih znakova da se sudnji čas, uistinu, naglo primiče.

Nekoliko Čekača, debelo nagaravljenih, preturalo je po ruševinama svog hrama. Većinom su to bili paukoliki Guldingari i rogati Varhisti. Štitili su ih roboti unajmljeni iz neke lokalne privatne agencije za bezbednost. Činilo se da naročito Varhisti 'ključaju' od želje za osvetom.

Za to vreme, gotovo svaka pobočna ulica kao da je živela nekim svojim žamorom i nekim drugim nagađanjima. Jedna formacija robot-policajaca, 'kobota', prolete nisko iznad glava mase, jezdeći ka istoku, gde su pojačani cika i vriska nagoveštavali da će morati da razdvajaju neke ljuto zakrvljene 'diskutante'. Samo duru-dve kasnije Hari nazre u jednoj sporednoj uličici, u senkama, nekoliko dronjavih lešinara kako se naginju nad nečije nepomično telo, rešeni da ga opljačkaju... ili pojedu.

Duž glavne avenije, koja je vodila od severa ka jugu, propovednici su stajali pojedinačno, na svakojakim klimavim govornicama, nastojeći da privuku pažnju. Onaj isti Piut, jednako zlovoljnog izgleda, stajao je na mestu gde ga je Hari i prošli put video; ispružao je spiralni vrat, kolutao izbuljenim očima, brbljao na nekim opskurnim dijalektima o potrebi 'da se sve vrste dozovu sebi', šta god to značilo.

Takođe je na svom mestu, nepromenjenom, stajao onaj evangelista iz naroda Komada, onaj sa tri velike noge a ljudskim telom. Kad vide Harija, Komad još više raširi svoj varljivi osmeh; a da bi dodatno naglasio svoje reči, zatopota nogama.

"Eno!", kriknu taj evangelista, i uperi koščati prst pravo u Harija. "Opazite kako još jedan Zemljanin prolazi, i time dokazuje da ta pogubna infekcija neće biti sasvim satrvana ni kad im konačno osvojimo tu njihovu planeturinu i privedemo je međunarodnoj pravdi. Ne, prijatelji. Čak ni kad Zemlja bude zaplenjena, a njena bogata zaliha gena razdeljena pravednim pobednicima. Jer Zemljani su zašli među nas, kao zli virusi!

Ne videste li, danas baš, obilate dokaze o maligno-tumornom delovanju tog naroda? Čak i ovde na dalekome Kazkarku, ti 'vučići' i njihovi maloumni sledbenici tručaju svoje imbecilne lagarije, vade iz groba opake jeretičke gadosti davno mrtve, potkopavaju našu zajedničku viziju sudbine, kaljaju same moralne osnove našeg društva, i prikazuju naše časne pretke kao gomilu najobičnijih budala!" Tako sve urlajući i izvriskujući poruke mržnje i pozive na uništenje Harijevog klana, Komad se i dalje 'osmehivao' i štaviše šarmantno treptao svojim dugačkim trepavicama, stvarajući neskladan utisak koji je negde, na planeti ko-zna-kojoj, verovatno značio nešto određeno, nešto poželjno za Komade. Hari zapazi da se gnev ovog propovednika, ranije paranoično usmeren protiv hidrogenskih bića, sada pretvorio u besomučno kidisanje samo na jadni mali zemaljski klan.

Hari zaključuje da to nije fer, i da je, ako ništa drugo, jedna velika preteranost, jer je već svakome jasno da je pad Zemlje pitanje još samo nekoliko nedelja, ili dana, ako ne i sledećih nekoliko sati. Ipak, oseti da je u opasnosti: banda sledbenika, okupljena oko ovog propovednika, mogla bi ga i napasti. Možda uniforma Navigacijskog instituta ne bi bila dovoljna zaštitna.

On povuče Sintijanku za ruku, da pođu dalje, ali ona progundā: "Čekaj. Nalazim da argumenti ovog mudraca uklapaju primamljivo. Retorika izuzetno privlačna. Logika neospor..."

"Ha ha, vrlo smešno, Kivei", promrmlja Hari sa svoje strane. "Idemo. Sad."

Očigledno oduševljena svojom sopstvenom duhovitošću, Sintijanka pođe dalje, smejući se i smeškajući se srećno. Kivein bucmasti narod bio je sklon entuzijazmu, ali nadasve, ipak, pragmatizmu. Kao i mnoge druge rase u takozvanoj 'umerenoj većini', Sintijanci nisu mnogo marili za nejasne i nedokazane verske tvrdnje o prirodi transcendencije, nego su gledali svoja posla, a sudbinu prepuštali da se 'vodi' sama. Kad bi se oni pitali, opasno Brazdačevo otkriće stavilo bi se na uvid svim narodima podjednako, a zemaljskoj vladi, Teragensu, bila bi isplaćena jedna zgodna suma novca, tek da bi sve bilo u redu, sve kako valja i treba.

Avaj, umerena većina takođe je dobro poznata po oklevanju, odugovlačenju, i međusobnoj neslozi. Dok se oni složte da li i kako priteći Zemlji upomoć, Zemlje neće ni biti, ostaće samo kamena grudva prekrivena šljakom.

Razmišljajući o prednostima 'gledanja svog posla', Hari zaključuje da bi baš dobro bilo kad bi gomilama (ne)vernika ovde bio kraj. Ali pokazalo se upravo suprotno. Kivei i on, na sledećem zaokretu, zastadoše pred najvećom od svih gomila. Pružala se ta zaustavljena masa i u daljinu i u širinu, ispunjavajući čitavu jednu veliku raskrnicu (pod dodatnom, zasebnom kupolom, ispod zvezda) gde je nekad bila ogromna otvorena pijaca za hranljive proizvode.

Upadljiva odlika te mase slušalaca bila je raznovrsnost. Stajali su tu, i slušali, razni i svakojaki galaktici: od pripadnika naroda Zilita, koji izgledaju kao uspravni štapovi sa kojih se njišu opuštene nežna vlakna, do robusnih, krupnih, oklopnih Brma. Već prvim zapanjenim razgledanjem te mase Hari vide mnoge žive vrste o kojima je ranije čuo samo po neki nejasan nagoveštaj. Bila je to prava šuma najrazličitijih udova i glava, torzoa i čulnih organa; Hariju je u pojedinim slučajevima zapravo bilo teško da razazna gde jedno stvorenje prestaje a drugo počinje.

I sam miris bio je toliko zgusnut i složen da Harija uhvati blaga nesvestica.

Mnogi posmatrači gledali su u prenosive monitore, jer su jedino tako mogli dobro da prate šta govore misionari u središtu te ogromne gomile posmatrača - misionari toliko daleki da ih je Hari video samo kao srebrnaste tačkice na jednoj uzdignutoj pozornici. Neki drugi su, opet, gledali levo ili desno, u velike video-ekrane postavljene po zidovima; svaki ekran davao je tekst propovedi na nekom drugom jeziku.

U gomili je bilo i takvih koji su se gurali da pridu što bliže, kao da će od propovednika više saznati iz neposredne blizine.

"Ovo baš neobično", glasio je komentar Kivei Ha'aoulin. "Tu nekoliko rasa koje se normalno ne 'primaju' na te verske zanose. A i nekoliko drugih čiji klanovi vrlo religiozni al' u teškom ideološkom sukobu između sebe. Gle tamo. Čekač Tormudž i Naslednica Talpurka, stoje jedno uz drugo kao u zanosu. Pitam koja to konceptualna magija tako zbližila."

"Koga je briga?" zastenja Hari nestrpljivo. Njegova je namera bila da stigne do te radionice za popravku tela pre nego što se radno vreme završi, da se ne bi ohladio trag. "Oh, Ifni! Nikad nećemo proći kroz ovu gužvu."

Spremao se da predloži da skrenu i da gužvu, naravno, zaobiđu, ali tad njegovu pažnju privuče jaka reč izgovorena na engleskom jeziku, koju je uzviknulo jedno stvorenje slično, otprilike, kamili. To stvorenje se okrenulo i sad je gledalo u Harija očima crnim kao ugalj.

Bio je to pripadnik naroda Dž8'lek, odavno poznatog po antipatiji prema Zemljanima. Harijeva desna ruka se malo trznu, spremna da potegne pištolj.

Ali ovaj Dž8-lek učini nešto neočekivano. Pošto je nekoliko dura samo zurio u Harija, pognu vrat ka tlu; jasno je bilo da se klanja! Onda se upre sa sve četiri noge i potisnu gomilu, otvarajući za Harija i njegovu pratilju početak prolaza napred.

Njih dvoje krenuše napred. Na njihovo zaprepašćenje, ista stvar se poče ponavljati. Neko se okrete, primeti Harija, i onda žurno razgrne masu oko sebe, omogućavajući da to dvoje prođu. Niko se nije usprotivio, niko nije zaprečio put. Čak i bića visokog statusa, iz mnogo starijih rasa, sklanjala su se sa poštovanjem, kao da ide neko njima ravan.

Ovo je i te kako zbunjivalo Šimpanzu visokog samo metar i po. Kao da je neka nevidljiva sila razdvajala 'more' galaktičkih bića ispred njega; kratka 'ulica' slobodnog prostora stvarala se ispred njih, ali nije se nikad pružala mnogo u daljinu, tako da on pojma nije imao ka čemu idu, šta ih čeka na kraju. Sve to ne bilo tako nervirajuće, da nisu svi ovo propratili i izrazima prijateljstva.

Ali jesu, i to je bilo nepodnošljivo!

Tako uronjen u masu gledalaca, nije video ništa osim, povremeno, delić nekog od velikih ekrana. Posle nekog vremena, međutim, do njega dopre, sa pozornice u središtu, glas propovednika, jasan, na gal-sedmom, i Hari prepoznade taj glas, i spotaknu se od iznenađenja.

"... svakome je jasno zašto su te vesti izazvale tako silovitu reakciju velikih i moćnih verskih saveza, vesti nedavno emitovane sa jedne planete mučenice. Vesti koje su čist dar, poslat svima nama sa daleke, na propast osuđene Zemlje.

Dar istine!

Kombinujući galaktičku nauku sa svojom sopstvenom ingenioznom matematikom, vučja deca su razotkrila jednu tajnu koju visoki zvaničnici galaktičkih instituta skrivaju već eonima, ali koja je ipak poznata veličanstvenim pripadnicima povučenog reda života, a takođe i transcendentnog reda života. A tajna je ova: da grčevi koji sada raskidaju Pet galaksija jesu deo jednog prirodnog procesa! I da ih moramo kao takve prihvatiti, a ne plašiti se informisanja o njima!"

Hari je prepoznao i glas i govornika. Bio je to onaj Skiano sa dva para očiju, onaj koji je bio toliko siromašan da je propovedao naprosto stojeći na ulici, jer nije imao para čak ni za najskromniju govornicu; onaj koji je samouzdizanje ljudskog roda uporedio sa 'bezgrešnim začecem' odnosno legendarnim devičanskim rođenjem bogočoveka. Dobro je Hari zapamtio tu veliku glavu nalik na pramac, ali i svetlosne signale iz donjeg para očiju, koji su ulazili u voks-aparat i pretvarali se u glasno izgovoreno jezivo proročanstvo da će se Zemlji dogoditi svojevrsno raspinjanje na krst, slavna smrt da bi drugi živeli, a potom i vaskrsenje... ali samo duhovno.

Sad mu je bilo jasno zašto se ova masa razmiče pred Zemljaninom - pa čak i pred jednim običnim Šimpanzom. (I to takvim koji ima rep, koji se, štaviše, nervozno trza!)

Avaj, to saznanje pružilo mu je samo vrlo malu utehu. Ovaj Skiano očigledno se 'vozio' na talasu masovne hysterije. Hari je zalutao u masovni skup oživljavanja jedne od najbizarnijih jeresi koje su ikada nastale u Pet galaksija.

Oduševljena Kivei Ha'aoulin, koju je ovo beskrajno zabavljalo, poče korak-dva ispred Harija, svojim zamahom više nego nadoknađujući Harijevo sve veće oklevanje i zastajkivanje. Kao neki gordi portir išla je i svakog ispred sebe obavestavala da nailazi jedan Zemljanin!

A njemu je, u jednom trenutku se okrenuvši, došapnula da u ovakvim stvarima treba uživati dok traju.

"Življe to, življe, čupko moj mali", zaključila ona. "Kad se već rastura čitav kosmos, bar nek' mi proživimo malo veselije!"

Nije to bio stav tipičan za sintijanski narod. Ali, fatalizam može zgodno da posluži kao protivsredstvo za kukavičluk.

Ovog puta Hari prihvati savet. Isprsi se i pokuša da ostvari onu punu gordost dvonošca koju su njegovi pokrovitelji, Ljudi, nastojali da 'ugrade' njegovoj rasi u isto vreme kad i dar govora i sapijentnosti. Zagladi nakostrešena ili zamršena mesta u svom kratkom krznu.

Čak dopusti svojoj telesnoj anomaliji, repu, da se uzdigne gordo.

Pred njima gomile najednom nestade. On i Sintijanka našli su se na rampi koja je vodila ka uzdignutoj platformi gde su najvažniji gosti mogli da sede i da udobno posmatraju pozornicu i čitav spektakl.

Hari je jedino želeo da se udalji odavde i da nastavi potragu za odbeglim prerano došlim. Ali samo jedna staza bila je otvorena pred njim, ona uz rampu. Poče se penjati tamo. Čudna dogma skianskog misionara sada je moćno odzvanjala u njegovom sluhu.

"... zbog čega se moćne alijanse i Oni Stari toliko protive ideji da Bog voli svaku osobu ponaosob? Da bogu nisu toliko važne rase i klanovi koliko pojedinci, svaki pojedini živi entitet koji je svestan sebe i sposoban da oseti saosećanje?"

Šta ako se oni plaše da bi takva vera mogla dovesti do prekida Uzdizanja i do prekida poboljšavanja živih vrsta?

A takav strah je glupost! I jedno i drugo bi se nastavilo, voljom slobodnih osoba! Voljom suverenih duša, koje veruju u sebe i u svoje lično spasenje - spasenje pri kome će svaki častan razuman stvor imati susret sa Stvoriteljem svega, i naći svoje ispunjenje u tački omega."

Hari je već imao prilike da čuje, nedavno, razne čudnovate mešavine drevnih zemaljskih i drugih verovanja koje (iako su mnoge od njih međusobno nespojive) mogu privremeno ublažiti paniku kod građana galaksije u kojoj se društveni poredak urušava, a s njim i

doba punog pouzdanja. Ovaj Skiano je majstorski dodao svoje 'ukrase' tome: prikazao je celu jednu planetu kao mučenicu, koja gine za spas miliona drugih... ali nije se potrudio ni prstom da makne da stvarno spase Zemlju od razbesnelih bojnih flota koje je napadaju. Među dostojanstvenicima koji su sedeli i udobno slušali ovu propoved Hari ugleda poznato lice, i nađe da je to mnogo zanimljivije od propovedi same. Jer to je bio njegov stari protivnik, carinski inspektor Tvaфу-anuf, koji je sedeo pogureno i klonulo kao da je želeo da se sada što više smanji, ili da, jednostavno, ne bude tu.

"Tvaфу-anuf!" uzviknu Hari Harms. "Jesi li to zaista ti? Došao si da malo proširiš horizonte, a? Zaključio si da treba 'videti svetlost' je li?"

Videći Harija, Tvaфу-anuf se trže i nekako se još više smanji. Elegatno obojena vreća za vazduh ispod njegovog grla sad je landarala jadno. On načini jedan sakati mali gest prema mladoj Huniškinji koja je sedela pored njega. "Moje prisustvo ovde... nije bilo voljno. Nego mi je... hrrrrmmm... moja ćerka rekla da dođem."

Hari se jedva uzdrža da se ne nasmeje glasno. Ako je ijedna odlika Huniša simpatična, to je ta njihova sklonost da nekritično vole svoju decu i ispunjavaju im želje. Hari nikad nije razumeo kako je moguće da se ta šarmanтна karakteristika završi nastankom čitave jedne rase mrzovoljnih, cepidlački nastrojениh, zadržanih birokrata.

Dok je Hari uživao u zabuni i 'nezgodaciji' Tvaфу-anufa, Skiano je nastavljao svoje predavanje.

"Posmatramo danas kako se velike sile upinju da suzbiju istinu - a istovremeno se nadmeću ko će pre uništiti blagoslovenu Zemlju. Zašto? Zato što ih brine njihova velika greška.

"U davnoj prošlosti, jedno takozvano 'jeretičko učenje' suzbijeno je silom. Ali istinu je samo moguće sakriti, nikada uništiti.

Sada se oni plaše da će sva razumna bića uvideti, najzad..."

Tu misionar sa glavom građenom kao pramac broda zastade dramatično.

"... da je taj toliko slavljени 'zagrljaj plima' zapravo zagrljaj laži!"

Masa je verovatno već znala da je to suština propovedi. Pa ipak, sad kad su to čuli tako glasno izgovoreno, iz mnogo hiljada grla začu se otegnuto ječanje.

Hariju je ovo bila šansa da još malo muči starog lučkog administrativca.

"Kako ti se to čini, družo stari?" promrmlja on. "Milion generacija se onoliko namučišе, onoliko truda a nimalo zabave; samo da bi vaši daleki potomci, mnogo pametni, jednog dana skočili naglavačke u crnu rupu i našli se u raj. A šta ako ne postoji ništa tamo, ako ničег nema na drugom kraju singularnosti? Šta ako je sve bilo uzalud?"

Tvaфу-anuf je samo sedeo klonulo i jadno, ali njegova ćerka sedela je i te kako uspravno i čak se nagnula malo napred, netremice prateći reči Skianoa koji je govorio šetkajući se tamo-amo pod reflektorima.

"... spasenje ipak postoji, ali je drugačije! Nije to spasenje na nekim dalekim budućim horizontima prostora i vremena. Nego ono koje će doći svakome od nas, ako samo otvo..."

Tvaфу-anufova ćerka okrete se svom drugom pratiocu, čvrsto građenom mladom muškarcu huniške rase, koga je i držala za ruku, i to sa očiglednom naklonošću. Na njenom ramenu čučala je jedna vitka životinjica, rousit, i pomno zurila u drugu životinju, crnu, sličnu vidri, koja se odmarala na leđima tog mladog huniškog muškarca. Još jedna teško objašnjiva ironija sastojala se u tome da su mnoge životinje imale naklonosti prema Hunišima - a razumne osobe vrlo retko.

To dvoje mladih Huniša očigledno su bili u procesu sklapanja međusobne trajne veze; prizor koji bi mogao izgledati romantično, osim što je bilo unapred jasno da konačni rezultat mora biti rađanje još jedne generacije tmurnih 'postupalaca po naređenju'.

Šta će Huniši na ovakvom okupljanju? zapita se Hari.

Ovo je protivno svemu za šta se oni zalažu, pomisli on.

Refleksno se malo trznu: trgovkinja ga je podgurnula u rebra.

"Tamo, vidi", reče Kivei Ha'aoulin i pokaza prstom. "Možda ono jedna od Ljudkinja koje tražiš?"

Hari se zagleda u taj kraj blistavo osvetljene pozornice, gde se kretala grupa Skianovih aktivista u dugačkim, lepršavim odorama plave i zlatne boje. Među njima je, u sredini grupe, stajala jedna omanja ljudska prilika, slično obučena, koja je zapovedničkim pokretima upućivala pristalice da zalaze među publiku držeći ispred sebe posude za prikupljanje dobrovoljnih priloga.

Hari počе da žmirka iznenađeno.

Reti!

Njen izgled bio je kao preporođen već samom činjenicom da se okupala. Stvari su otišle još dalje zato što se i obukla raskošno. Hari vide da se i njeno lice izmenilo. Nestao je onaj grozan veliki ožiljak na jednoj strani lica; koža je sada i tu bila jednako glatka i lepa. U radnju za opravke tela ipak nije otišao Dver, reče Hari sebi; trebalo je, trebalo je da to predvidim.

Reti je sigurno lunjala po Kazkarku sve dok nije identifikovala jedinu grupu kojoj je bila neprocenjivo vredna - sektu čija ikona je plava planeta vučje dece raspeta na krst. I dalo bi se zaključiti da je za kratko vreme jako napredovala u životu. Retko kad je Hari video osobu sa tako izraženim talentom za opstanak.

"Gle, gle", progundа Sintijanka pored njega. "Krug zatvara, svi vi opet zajedno, odoh ja."

Hari pruži ruku da zaustavi Sintijanku... onda vide još jedno talasanje u publici. Kao da se Crveno more, na Zemlji, razdvaja još jednom. Iz tog mora razumnih bića koja su se sklanjala s puta (tako što su hodala, puzila, skakutala, praćakala se...) izađe čvrstim koracima jedna vitka prilika u neakvoj odeći oker ili braon boje koja kao da je izmicala oku. Dver Kulhan. Njegova neposlušna kosa bila je, sad kad je zabacio unazad kapuljaču od materijala domaće, ručne izrade, i te kako jasno vidljiva. Njegove tamne oči, takođe. Hm, ovaj je izgleda potrošio jedan deo od tih sedamdeset pet novčića, pomisli Hari videći da mladi Čovek u ruci drži jednu elektronsku pločicu i koristi je na način na koji na Horstu naseljenici koriste rašljasti štап za pronalaženje gde, ispod tla, ima vode. Na jednoj podlaktici Dver je sada nosio i jednu dobro pričvršćenu napravu od metalnih cevi i elastičnih metalnih traka; malo koji galaktik bi u tome prepoznao oružje, ali Hari je znao da je to 'ručni katapult', opaka stvar iako mala; daleko jače oružje, u ovoj zbijenoj životnoj sredini, nego što je onaj luk bio. Na opasaču je taj mladi Čovek nosio i veliki nož u kaniji.

Svakome osim drugom Zemljaninu moglo se učiniti da je Dver savršeno spokojan, nimalo nervozan zbog tih hiljada osoba oko njega. Hari, međutim, pročita napetost u Dverovim plećima. Živa uličica otvarala se ispred Dvera tako da on brzo stiže do rampe a onda se, naravno, pope među ugledne goste. Kivei je uzmakla korak-dva, misleći da ode, ali onda njena radoznalost prevlada nad oprežnošću, tako da ta Sintijanka sačeka da joj mladi prerano došli priđe.

"Hm, hm..." počе Sintijanka, nervozno ližući svoje dugačke mačje brkove.

Dver je pozdravi samo jednim kratkim klimanjem glave, ne pokazavši nimalo ljutnje što ga je ona prekjuche prevarila. Njoj vidno laknu.

Dver onda stade pred Harija i isključi elektronsku pločicu za pronalaženje signala.

"Dobro je što si uključio svoj lični signal za identifikaciju, kapetane Harmse", reče Dver. "Pribavio sam instrukcije, i naučio da podešavam ovaj elektronski tragač. U mom kraju za iste svrhe koriste se pčele njuškalice."

Hari slegnu ramenima. Nije očekivao da će od signala biti koristi, ali, eto, ovaj Čovek se snašao; u tom 'njegovom kraju', gde god da je to, očigledno je dobra nastava iz predmeta 'snalažljivost i izdržljivost'.

"Drago mi je da ste vas dvoje živi i zdravi. To je sve", reče on Dveru, ne osobito ljubaznim tonom; a kretnjom glave pokaza ka Reti. Dver osmotri pozornicu. Tamo je Reti, na čijem ramenu se našao Skianov papagaj, sad bila u centru pažnje. Vodila je pevanje psalmi, čemu se pridružila cela publika, mnogo hiljada učesnika. Pevao je svako na svom jeziku, ali istu melodiju; a Reti je pevala laganim, zvučnim angloskim jezikom. Dveru se zenice očiju raširiše, ali ni na koji drugi način ne pokaza iznenađenje.

"Trebalo je da pretpostavim", reče Dver i samo malo odmahnu glavom. "Šta je tvoj predlog: kako da je ugrabimo i odvedemo odavde a da ne nastane pobuna ovih..."

Mladi Čovek naglo začuta, ali mu usta ostadoše za tren otvorena od zaprepašćenja, samo za tren... onda se zatvoriše.

"Pa, ne mogu da verujem", promrmlja on. Onda, sa izrazom sumorne i stroge odlučnosti, dodade: "Izvinjavam se, kapetane Harms, ali postoji nešto što moram da obavim ovoga trenutka."

Hari žmirnu. "Šta..."

Dver prođe pored njega, skidajući tuniku tiho i glatko sa sebe. Brzim, spretnim pokretima zaveza rukave, takođe i otvor za glavu (koji se završavao kapuljačom). Na taj način dobi improvizovanu vreću, koju prebaci u levu ruku. Zađe za leđa prvom redu počasnih gostiju, i to tako da ga oni i ne primetiše; doduše, izazva poneki protest onih u drugom redu, ali to niko nije čuo jer je pevanje ogromne mase vernih nadjačavalo svaki takav zvuk. Kliznu iza Tvafu-anufa i iza inspektorove ćerke, i nađe se za leđima trećeg Huniša, onog mlađeg muškarca. Kućni ljubimac koji je tom mladom Hunišu ležao na leđima sad kao da oseti nešto. Iako je još gledao pravo napred, a ne iza sebe, koštani šiljci na vratu te životinje počеше da se uzdižu iz crnog krzna. Životinja okrete glavu; sevuše blistave oči iznenađeno, ali Dverove ruke poleteše brže.

E, nek me obriju na čelavo, reče Hari Harms sebi, gledajući kako se to stvorenje uvija u Dverovom čvrstom zahvatu i kako sledećeg trenutka nestaje u vreći koja se počе nadimati i tresti od bacakanja ulovljenog.

Pa, to je bio Titlal! pomisli Hari.

Maločas je pomislio da taj spretni četvoronožac izgleda nekako poznato, ali veličina je bila pogrešna.

Minijaturni Titlal, reče major Hari Harms sebi; Titlal koji onako leži na ramenima jednog Huniša.

Naravno da nije bilo lako prepoznati da je to Titlal. Normalna jedinka tog naroda velika je i teška kao odrasli Šimpanza. Dobro poznati u Pet galaksija po svojoj inteligenciji i govornosti, zvezdoletni Titlali stizali su i na Zemlju, gde su cenjeni i rado prihvatani.

Ali, kao i njihovi pokrovitelji Timbrimi, Titlali, znalo se to, ne podnose Huniše.

Hariju počеše prolaziti kroz glavu moguća objašnjenja za ono što je video. Šta ako je to titlalsko dete koje je bilo u zarobljeništvu ovih Huniša, pa Dver pokušava da ga spase, oslobodi?

Ova teorija iščeze jer taj treći Huniš se okrenuo, video Dvera, i uzviknuo-zaumblo iznenađeno i oduševljeno. Zatvorena vreća u Dverovoj levisi i dalje se 'bunila', ali na to niko nije obraćao pažnju. Gosti videše prizor koji se još nije dogodio u istoriji Pet galaksija: jedan Čovek i jedan Huniš su se zagrlili kao dva rođena brata, ili kao dvojica poznanika koji su se rodili u istom gradiću a onda se dugo godina nisu videli.

Sidoše pod tu platformu za posebno istaknute goste, da se tamo, u velikom slobodnom prostoru među potpornim gradama, na miru ispričaju. Hari je zapanjeno slušao Dverovog krupnog mladog vanzemaljskog prijatelja koji je govorio kolokvijalni angloski jezik savršeno tečno i dobro, mada sa nekim arhaičnim akcentom.

Taj 'Alvin' je, osim toga, naprosto zračio oduševljenjem - životnom radošću - na način koji Hari nikad ranije ni kod jednog Huniša nije primetio.

"Hrrrrmmm", reče Alvin. "Poslednji put kad sam te video, Dver, visio si ispod balona sa toplim vazduhom, i na taj način si polazio u bitku, sam samcit, protiv bojnog broda Jofura. Kako je moguće da si sad ovde?"

"Duga je to priča, Alvine. Nikad ne bismo uspeli bez kapetana Harmsa, koji je, evo, sa nama. Ali, ti? Tvoje prisustvo bi moralo značiti da je Bra..."

Dver se zaustavio u sred reči i onda nastavio rečenicu nešto drukčije. "... da su naši prijatelji uspeli da pobegnu i da uđu u onu transfernu tačku?"

Hari, po prvi put u životu, vide da jedan Huniš sleže ramenima - kretnja elegantna i izražajna, ali iznenađujuća kod jedne rase koja toliko izbegava da pokaže svoja osećanja.

"Da, pa, jesu. Mislim, u nekom smislu jesu", reče Alvin, Huniš. Tetovirana vreća koju je imao na grlu malo se naduva, pa onda, sa uzdahom, splasnu. "Zasad neka bude dovoljno da kažemo da je i to jedna duga priča."

Sintijanka Kivei oglasi se jednim predlogom.

"Znam jedno vrlo lepo mesto nedaleko odavde, gde daju džabe jelo i piće onome ko priča zanimljivu priču, pa ma koliko dugo ona potrajala. Zašto ne svi skupa pošli..."

Dver je to ignorisao. "A tvoji drugari?" upita on Alvina. "Ur-rona? Hakica? Štipko? Tjug?"

"Svi su zdravo i dobro - kao i prijatelj koji nas je doveo ovamo. Možeš pretpostaviti da je nekima od nas lakše, a nekima teže, da se pokažu u javnosti."

Dver klimnu glavom, i Hari uvide da poruke prolaze između te dvojice na nekoliko raznih nivoa.

Čekaj malo, reče on sebi pokušavajući nešto da 'izračuna'; ako su Dver i Reti prerano došli, sa nekog skrivenog sveta gde im je kolonija; i ako poznaju ovog Huniša; onda, onda...

Misao mu izmače, pobeže. Alvin je na neku Dverovu primedbu uzvratio bučno odumblanim uzvicima koji su jako ličili na ljudski smeh. "Dakle", produži Alvin, "konačno si uspeo da savataš starog Blatkonju." I nasmeja se opet.

Tvafu-anuf je na taj smeh mlađeg Huniša reagovao primetnom zbunjenošću. Ali isti taj zvuk se veoma sviđao birokratovoj ćerki. Ona istupi opet sa priličnim oduševljenjem, dakle netipično za jednu Huniškinju, i predstavi se Zemljanima kao Dor-hinuf, i ponudi da se rukuje sa obojicom.

"Od kako je došao, Alvin nam je puno pričao o vašem divnom svetu Šangri La", reče ona Dveru. "Gde mnoge rase žive zajedno, u slozi i miru, i gde su Huniši postali mornari na jedrenjacima!"

Njeno uzbuđenje bilo je podjednako čudno Hariju kao i ta slika koja mu se stvori pred očima: talasi okeana pljašte o bokove nekakve lađice, leti morska pena i nebrojeno mnoštvo kapljica, a mornari Huniši hrabro istrajavaju.

Šangri La? zapita se on.

Naravno, dao je lažno ime za svoju planetu, pomisli Hari; da se ne bi otkrilo gde je. Ali zašto baš to lažno ime, uzeto iz zemaljske literature? I kako se uopšte dogodilo da jedan Huniš dobije ime Alvin?

Iza njih se čulo da je završeno masovno okupljanje vernika i da oni, najzad, počinju da se razilaze. Hari na ovo ukaza ostalima.

"Eto, da se i ja jednom složim sa ovom Kivei", reče on. "Treba da odemo na neko malo izdvojenije mestašće, i da se još ispričamo, a onda ću ja morati da se javim štabu Izvidnika. Ali, prvo idemo po Reti..."

Začuta. Osetio je da se nešto menja. Kroz stopala mu prodoše vibracije. Čitav planetoid je, po ko zna koji put u poslednjih nekoliko jadura, drhtao. Ali sad kao da je ritam bio nešto drukčiji.

Jači.

Osetiše to i ostali. Huniši počеше da šire prste na svojim kosmatim stopalima, a iz vreće u kojoj je Dver držao svog zarobljenog Titlala začu se tiho mjaukanje. Iznad njihovih glava platforma i pozornica počеше da se drmusaju zastrašujuće, a iz kamenitog zida krenuše tanki mlazići prašine. Svakome je bilo na umu da se iznad svega toga nalazi kristalna kupola, jedan jedini providni sloj kristala... koji im je jedina zaštita od gladno-uisisavajućeg vakuuma napolju.

Ovde se stvari pogoršavaju, pomisli Hari Harms.

U stenovitom zidu na koji je pozornica bila naslonjena pojavi se naprslina i počе da se širi. Hari je bio prinuđen da revidira procenu. Ovog puta je rdavo, zaključi on; vrlo rdavo.

Ka

"Pilote, budi se! Hitno dolazi, potreban si!"

Kao riba kojoj se udica zabola u vilicu, pa je sada okrutni najlon izvlači iz mora, Ka oseti da se ove reči zabadaju u njegov san i vuku ga. Propade san... sonična fantazija o Pipoi.

U tom snu ona je plivala naporedo sa njim. Naime, jedan obrazac odjeka i zvučnih senki, koji je nastao odbijanjem zvuka od zidova i predmeta u njegovoj kabini, sažeo se u nešto nalik na Pipoinu gracioznu figuru, i tu je nastalo jedno srećno gibanje... maltene kao da mu je ona nadomak. Vode jjoanskog mora, blagodatne, okruživale su ih, dok su njih dvoje jurili napred, goli i srećni.

Delfini spavaju tako što uvek spava jedna ili druga hemisfera mozga, nikad obe istovremeno. Ali u ovoj epizodi kao da se ispoljio puni fluks i puna silina 'sna kitova', pojave koja obuhvata i voljenu osobu i celu hidrosferu planete na kojoj se dvoje nadaju da provedu život zajedno.

Kad se umešao bučni glas odnekud i razbio blaženstvo njegove iluzije, Ka oseti gubitak Pipoe još jednom, iznova. Vide da leži nasukan u jednom sklepanom metalnom čistilištu, mnogo megaparseka daleko od nje.

Osujećen, počе da komeša vodu svojim pljosnatim repom, žestokim zamasma gore-dole. Ispod sebe je, u vodi, osećao ležište svog mehaničkog hodača, koji je mogao i u vodi i na suvu služiti kao delfinski krevet. Otvori samo desno oko, mutno od isprekidanog spavanja, i uspe posle nekog vremena da ga fokusira na pridošlicu. Bila je to osoba zvana 'Haklberi', čudnog izgleda, prividno kao slabo verovatna mešavina organskih i mehaničkih delova iako su zapravo svi bili organski. Mlada G'kekijevka kretala se nervozno na dva točka, ali, i ti točkovi bili su takođe prirodni delovi njenog tela, njeni organi. Mahala je uzbuđeno sa sva četiri pipka, a pipci su joj bili navrh glave, i svaki se završavao po jednim okom. Pričala je ubrzano o nečemu što ju je toliko uznemirilo.

Lingvistički obrasci engleskog jezika sporo se vraćaju u svest Delfina koji se tek budi iz sna, osobito iz 'sna kitova'; ali ovog puta Kaov mozak je to ubrzao, gonjen vrućim gnevom.

"Rekao sssam da me nik-ko ne uznemirava... sam u slučaju velike opasnosti!"

Hakicine hitne reči prodreše najzad do njegove svesti.

"Pa jeste velika opasnost!" kukala je ona. "Probudim se i vidim da Štipko..."

"Da?" upita Ka, šaljući signal dole, do neuralnog utikača, da uključi hodač. "Šta s njim?"

G'kekica je već pokrenula svoje telesne točkove i sad je ubrzano izlazila, iz Kaove majušne kabine. Dva njena oka bila su uperena napred, ali druga dva nazad, ka njemu.

"Ma požuri! Štipko nam umire!"

Crveni Gheuen ležao je nemoćno nadomak aerokomore - prilika nalik na krabu, sa pet nogu ispruženih u svim pravcima simetrično, kao obolela morska zvezda. Pojedine oštre štipaljke-hvataljke i sad su se trzale pa i škljocale zatvarajući se i otvarajući refleksno, ali nikakvih drugih kretnji nije bilo. Kad je Ka, na svom šestonogom hodaču, prišao blizu i zavirio kamerom ispod tog krabastog tela, video je da neka supstanca ružnog izgleda, kao sukrvica, kaplje pa i curi kroz široki hitinski oklop.

"Šta se des-ssilo?" upita on zabrinuto.

Hakica odgovori nervozno i oštro. "Otkud ja znam? Rekoh ti, bila sam u onom sobičku koji ste mi odredili kao skrovište, i pokušavala sam da spavam, pošto mi ne dozvoljavate da izađem iz ovog čamca i provozam se po Kazkarku. Kad sam izvirila iz sobice, Štipko je već bio ovakav!"

"A, hm, ne znaš šta mu je? Može li se išta učiniti?"

"Ej, to što sam ja G'kekica, ne znači da sam doktorica, baš kao što nije svaki Delfin pilot. Moramo zvati upomoć!"

Ka oslušnu neujednačeno disanje obolelog Gheuena. Gadna sukrvičasta materija curila mu je iz svih pet nogu, i to baš iz ventila za disanje i govor, koji su kod Gheuena tako osetljivi. Bolesniku je očigledno pretio najgori ishod.

"Pa..." reče delfin. Odmahnu glatkom, izduženom glavom levo-desno. "To ne možemo."

"Zašto?" Hak se zabacila telom unazad, oslonivši se na rep, tako jako da se oba njena točka na trenutak odvojiše od podloge. Zabrujaše joj paoci točkova, a sva četiri pipka sa očima ispružiše se ka Delfinu. "Nismo više u divljini, riblja glavudžo. Sad smo u civilizaciji! Samo treba proći kroz tu aerokomoru i zatražiti da upotrebe stvari koje galaktici tamo imaju; a imaju mnogo toga, imaju ono o čemu smo mi Jijoanci mogli samo da čitamo u knjigama; na primer, bolnice! Takođe i autodoktore! Oni bi ga mogli izvući!"

Ka je jasno osećao vrući bes i ogorčenje mlade točkašice. Njenu ogromnu odanost prijatelju. Saosećao je sa njom. Ali odgovor je mogao biti samo jedan.

"Ne smemo privući pažnju na sebe. Znaš da je tako. Ako bi iko ovde na Kazkarku samo i naslutio da je u čamcu jedan živi Delfin, isekli bi nam čamac na komade, samo da dopru do mene. Ali i do tebe, jer si G'keki. Moramo sačekati da se vrate Ur-rona i Alvin. Oni se kroz onu masu naroda napolju mogu kretati slobodno; ne privlače ničiju pažnju. Ili, još bolje: kad se Tjug vrati, on možda može, pošto je alhemičar..."

"To bi moglo potrajati još nekoliko midura! Znaš da je Alvin smuvao neku žensku iz njegovog naroda, zvezdoletnu. Znači, on bi mogao ostati sa tom curom dugo. Tjug špijunira, pokušava da sazna nešto o Jofurima. Ur-rona ostaje u gradu što duže može, razgovara sa nekim inženjerima!"

To je i bio njihov plan: da to troje, koji se mogu bez problema kretati kroz mase izbeglica i prolaznika na Kazkarku, ostanu dugo u akciji, delujući kao izvidnici i tajni agenti; da doznaju što više o prilikama na tom planetoidu ali i u celoj civilizaciji Pet galaksija. Pa, ako je moguće, i da stupe u kontakt sa nekim saveznicima Zemlje, ili da eventualno kupe karte za prevoz do galaksije Druge. Da pošalju poruku Džilijane Baskin zemaljskoj vladi, koja se zove 'savet Teragens', ali i da doznaju što više o sudbini svojih pet naroda - onih zvezdoletnih, a ne grupica na Jijou. I, dabome, da smisle neki način da njih šestoro izbeglica i Delfin koji im je pilot nastave da žive koliko-toliko normalno, negde, od nečega.

Hak je, dakle, bila u pravu: Alvin i kentaurka mogli su ostati na bulevarima Kazkarka još dugo, a Štipko bi mogao umreti znatno pre njihovog povratka.

"Pa, žao mi je", reče Ka. "Ne možemo rizikovati da sve propadne samo zbog minimalne šanse d-da..."

"Nije me briga koliko je minimalna!" prasnu Hak. "Niti koliki je rizik! To više nije važno!"

Njeni pipci sa očima šibali su po vazduhu i preplitali se, u silnom gnevu. Ali Ka je znao da mora ostati čvrst, za njeno dobro a i za svoje. Ono malo G'kekija što ih je ostalo živih na Jijou sad su neposredno suočeni sa genocidom - jer kad se tamo vrate Jofuri, ljudi od besa, dovršiće jednu prastaru vendetu. Ova jedna ženka možda je poslednja, jedina nada za opstanak cele g'kekijevske rase. U frižideru thenanijanskog čamca leži cevčica sa g'kekijevskom oplodnom tečnošću; dovoljno da Hak, ako bi se domogla nekog bezbednog utočišta, sama rodi toliko potomstva da taj narod sa točkovima ipak preživi.

Nije to bila uloga koju je 'Haklberi', velika avanturistkinja, za sebe želela; ali saglasila se, nedavno, da je to njen najvažniji zadatak. Pa ipak, sad je bila spremna da odbaci sve to, samo da bi spasila jednog prijatelja.

Odanost ličnosti, pomisli Ka; jest, odanost ličnosti, i ljubav, to su odlike koje bi trebalo da prevagnu... u zemaljskim romanima.

Utonuo je u jad. Mlada točkašica vikala je na njega i grdila ga, zahtevajući iznova i iznova da joj on otvori izlazna vrata borbenog čamca.

Tako se i ja osećam, jer i ja sam čitao te romane, pomisli zvezdani pilot Ka; romane u kojima samo zloća može da stavi pragmatizam iznad samilosti, da prepusti nekog milog i dragog sigurnoj smrti... ili sudbini još opakijoj... samo zato što je logično i opravdano da učini tako.

Tako je Ka grdio sebe ćutke, a Haklberi ga je grdila glasno, i tako je vreme prolazilo, a borbeni čamac je odzvanjao od njene vike i kuknjave.

Ostade Ka nepopustljiv.

Međutim, pitanje se uskoro rešilo samo od sebe. Samo nekoliko dura kasnije, Štipko je bio mrtav.

Hak nije imala ni volje ni snage da ukloni telo. Taj tužni posao pripao je, zato, Kau, koji pomoću mehaničkih ruku na prednjoj strani hodača odvuče glomazno telo krabe ka peći za reciklažu. Hak je okrenula tri oka na drugu stranu, da ne gleda krvavi prizor užasa pokraj peći, ali je četvrtim okom, drhtavim, ipak gledala, kao hipnotisana.

Kako se to moglo desiti? pitao se Ka, šaljući nizove signala kroz neuralne priključke, tako da se mašina pod njim ponašala kao produžetak njegovog tela.

Da li je neko napao ovaj čamac? pomisli on. Ili je Štipka odnela ona bolest koju su Jofuri rasejali po planeti Jijo da bi uništili gheuenski narod?

Ako je bolest, kako to da ju je Štipko dobio tek sad?

Hak zapanjeno uzviknu. Njeno zviždanje i vika naterase Kaa da ostavi svoj grozni posao i da se vrati, žurnim mehaničkim koracima šestonogog ležaja, do Hak. Ona je jednom rukom pokazivala ka okrvavljenom mestu gde je Štipko donedavno ležao... ka jednoj određenoj tački.

Tamo je, delimično skriven gadnim tečnostima, u metalni pod bio urezan nekakav crtež.

"On je... on..." zamuca Hakica. "On je sigurno to urezao zubima, dok je ležao umirući! Jadni Štipko, nije više imao moć govora niti kretanja, ali je još mogao da pomiče usta, koja su mu bila prislonjena baš na pod!"

Kaa je zurio, zapanjen snagom i oštrinom gheuenskih zuba, ali i tačnim - umetničkim, čak - portretom koji je ostao na podu, kao poslednje delo tog njihovog jadnog drugara.

Videlo se tu jedno lice, humanoidno ali i zversko, vrlo uzano, sa izmršavelim pregladnelim obrazima i malim ogorčenim ustima. Odmah prepoznade tu rasu.

"Rothen!"

Rasa lopova i ubica, zlikovaca i prevaranata, koja je uvukla čak i izvestan broj Ljudi u svoju sektu, u kult posvećen njima samima, Rothenima, kao obožavanim 'zaštitnicima i spasiocima' zemaljske civilizacije.

Onda se priseti. Jedan Rothen bio je tajno ukrcan na Brazdača, kao zarobljenik! Jijoanci su ga predali Delfinima i kapetanici Baskin, one noći u vufonskoj luci. Bio je to Rothen po imenu Ro-ken, ubica, koji je svojeručno ali i pomoću svojih zapovesti naneo ogromno zlo jijoanskim narodima.

"Sigurno je uspeo da se oslobodi, na Brazdaču, i da se krišom uvuče u naš čamac, i sakrije tu u neki kutak!" uzviknu Hak. "Nismo ga приметili. Onda, kad smo ušli u lučki prostor Kazkarka i vezali se ovde, on se išunjao i ubio jadnog Štipka samo da bi neometano izašao!"

Kaov um poče se probijati kroz uskomešane katastrofalne implikacije ovoga. Ma koliko da je sposoban, Ro-ken to nije mogao postići bez pomoći nekog drugog na Brazdaču. A sad, ako je taj Rothen slobodan na Kazkarku, svi njihovi planovi su na rubu uništenja.

Smiri se, reče on sebi; Ro-ken ne može da se obrati institutskim vlastima, jer zločini koje je on počinio na Jijou gori su od svake krivice prerano došlih.

Da, odgovori Ka samome sebi; ne može vlastima, ali može otići fanaticima iz neke od anti-teranskih alijansi, i može pokušati da im proda informacije o Brazdaču i Jijou. Ili, barem, može pokušati da se javi drugim Rothenima.

"Moramo najhitnije upozoriti Alvina i Ur-ronu", reče Kaa. Vide da se Hak, i bez reči, sa tim slaže.

Ali nije bilo lako upozoriti ma koga. Sve raspoložive linije za telekomunikaciju bile su zakrčene milionima paničnih pozivanja i dozivanja. Stanje se još više pogorša nailaskom sledećeg talasa podprostornih udara, koji uzdrmaše Kazkark do jezgra. Planetoid počeo da ječi i odzvanja kao veliko potmulo zvono.

Iz dnevnika Džilijan Baskin

Vaseljena je uronila u tragične događaje. Ipak, ja tek sada, kad se ona (koliko vidimo) raspada, počinjem konačno uviđati ironičnu i zastrašujuću lepotu njenu, lepotu tog kosmičkog dizajna.

Kao što nam se desilo u onom Fraktalnom svetu, tako se dešava i ovde: gine se oko nas, gine se masovno, u razmerama koje za mnogo redova veličine nadmašuju sve što sam ikada mogla i zamisliti.

Duboko ispod nas je beli patuljak, kondenzovano jezgro jedne prastare, vrlo masivne zvezde. Vidimo da se oko njega vrti kolo ogromnih, klinastih i kopljastih naseobina - a svaka ima dužinu veću od prečnika Zemljinog pratioca, Meseca. To su brodovi-gradovi, napravljeni od superjakog božanskog materijala, da bi mogli izdržati ogromna naprezanja izazvana plimnim silama. Ali sad čak i ti habitati Transcendentnih pokazuju znake preopterećenja: njihovi spoljašnji slojevi se razlamaju i otpadaju. Habitati drhte i njišu se na svojim orbitama, zato što siloviti talasi prostornih 'grčeva' prolaze kroz ovaj deo galaksije Četvrt.

Prema Sarinim tvrdnjama, koje Nis mašina podržava u celosti, ovo su simptomi jednog fantastičnog raskida, kakav nije viđen već četvrt milijarde godina.

Mnogo više su postradale nepregledne armade brodova sa 'kandidatima' koji su, kao i Brazdač, nedavno pristali na silazak zamršenim spiralnim putanjama ka tim kopljastim orbitalnim uporištima Transcendentnih. Počeli su kao dostojanstvena povorka, kao procesija nade i trijumfa, kao venčanje dva velika reda života kojima bi se posle pridružili i ostali, da bi nastala unija slavna i ogromna; ali završavaju u haosu i ognju.

Toliko su gusti bili redovi, tako zbijeni konvoji ovih letelica, da je svaki novi talas hipergeometrijskih poremećaja izazivao hiljade i milione sudara. A oni su praćeni zasenjivajućim eksplozijama; neke od tih eksplozija ubijaju milione putnika, štaviše izazivaju i nove poremećaje putanja preostalih lađa.

Pa ipak, iako je tako loše krenulo, tek po gde koji brod preduzeo je ovo što Brazdač sada čini - pokušaj bekstva odavde. Pentramo se 'uzbrdo' kroz ovo gravitaciono polje, i kroz lavirint ovih stradalnika oko nas, u nadi da se izmaknemo u duboki svemir, daleko od te zvezde. Zašto velika većina nastavlja silazak? Izgleda da su 'navučeni' na dejstvo plimnih sila; izgleda da su postali zavisnici od tog zadovoljstva, adikti. Sapijensi, kad ga jednom okuse, srljaju, reklo bi se, kao što životinje u ljubavnom zanosu idu ka terenu za parenje iako vide da je tamo požar. Ovi se sjuruju u levak bez povratka, samo da bi stigli u taj zagrljaj do koga im je toliko duboko stalo.

Pa, nije valjda ovo konačna sudbina inteligentnih živih bića? Posle stotina miliona godina truda da postanu što pametniji, misaoniji, mudriji (i tako dalje, sve u tom smislu) - zar se svi moraju nagurati u nešto ovako, gonjeni istim nesavladivim instinktom? Čeznjom toliko silovitom da moraju ići dalje, iako se njihovo odredište raspada pred njihovim očima?

Najzad, posle tri duge godine, počinjem shvatati zašto je Brazdač bio onako proganjan - a i Zemlja, takođe. Naše otkriće Avetne flote zaista je uzdrimalo najdublja verska uverenja na kojima počivaju države i društva, i čitava civilizacija, Pet galaksija.

Većina kiseonikaša i vodonikaša veruje da prava konačna sudbina onih koji se predaju zagrljaju plima jeste dostizanje transcencije. Nešto, valjda, mora postojati s one strane - tako oni rezonuju, već nebrojeno mnogo miliona godina. Jer (kažu oni) zašto bi inače u vaseljenu, evolucijom, nastao tako elegantan način za usmeravanje, prikupljanje, i destilisanje svega onog što je najbolje u Pet galaksija?

Valjda je taj put onaj blagosloveni, o kome su govorili Praroditelji, kada su, pre dve milijarde godina, njime odlazili.

Kako onda objasniti Flotu aveti, čiji pramčani simboli nagoveštavaju jednu sasvim suprotnu istinu?

A gde smo je našli?

U jednom od onih zvezdanih jata za koja se kaže da su 'plitka'. To jato je relativno slabog sjaja, sadrži vrlo malo ili nimalo metala, i plovi usamljeničkom putanjom ka rubu galaksije Druge, iz koje će jednog dana i izaći. To je mesto gde su i prostor i vreme toliko 'ravni', nezakrivljeni, da to izaziva blagu nervozu i odbojnost čak i kod mladih rasa. Jednu vrstu agorafobije koja se prikrađe neosetno. Malo ko odlazi u takve skupine zvezda. Izbegavaju ih svi redovi života, čak i mašinski.

(Ako je tako, pitam se na osnovu kog nagoveštaja... ili kakve intuicije... je Kraidaiki pošao baš tamo? Da li je usmerio Brazdača ka Plitkom zvezdu baš zato što se činilo da je u galaktičkoj Biblioteci to područje poprilično zanemareno? Našao je, naime, da o čitavom tom zvezdanom jatu ima samo onoliko teksta koliko o Zemlji.

Možda je, ipak, još nešto uticalo na njegovu odluku? Znam da nam je u ono vreme izgledalo da je to zaista veoma čudan izbor odredišta.)

Vidim, vidim sada, napokon, zašto su Soroi, Tandui, Jofuri, i drugi njima slični, tako opako reagovali kad je Brazdač emitovao svim galaksijama one prve snimke Avetne flote... i Herbija, i drugih nalaza.

Ako su to doista ostaci velikih Praotaca, zapečaćeni u letelicama koje su poljima zaštićene već toliko eona, onda šta nam to kaže o zagrljaju plima? Da li je osnivačka rasa - koja je postojala pre svih, što bi trebalo da znači da je postala najmudrija od svih - očajnički bežala od tih gravitacionih plima? Čak i od svih mesta koja su, u tom gravitacionom, prostorvremenskom smislu, iole 'dublja'? Da li bi to moglo biti zato što su znali neku užasnu istinu o njima?

Možda su oni zagrljaj plima sagledavali kao nešto sasvim drugačije. Ne kao put do nadilaženja ove stvarnosti i ovog života (do transcencije, dakle) nego kao sistem za uklanjanje smeća i starudije? Drosa, kao što bi rekli Jijoanci. Oni koji to bacaju u jednu podmorsku provaliju zvanu Miden.

Možda je zagrljaj plima samo način koji je priroda iznašla da raskrčuje hrpe onog starog, da bi bilo mesta za novo.

Herbi stoji u svom staklenom sanduku, i smeška mi se preko mog radnog stola. Mumija. Taj samrtni grč na njegovom humanoidnom licu prati me kao bliski drug, još od dana kad sam ostala bez Toma. Ponekad, nehotice, počnem da 'razgovaram' sa njim.

Dakle, stari družje? Je li u tome bio vaš veliki 'fazon' - 'kao Amazon'? Vaša 'fora do mora'? Konačno sam provalila zašto se ti toliko smeškaš već dve milijarde godina, a?

Ili treba da oljuštim još nekoliko slojeva sa ove misterije?

Možda tu ima još po-gde-koje užasno iznenađenje. Hm.

Nije lako vaditi se iz ove rupe kad dvojica naših najboljih pilota nisu s nama. Iznad nas se roje sve nove legije stradalnika, brodovi klinasti, globularni, i svakojaki drugi. Ukupna zapremina koja je njihovim formacijama gusto ispunjena mnogo je veća od zapremine Sunčevog sistema. Imaju, zajedno, daleko veću masu nego ma koja, pa i najveća planeta! Sve u svemu, ponašaju se kao akrecioni disk oko novorođene zvezde.

Odakle li su samo dovrveli toliki 'kandidati'?

Šta ako se isto ovakvo okupljanje dešava, ovoga trenutka, i na još jednom mestu? Ili na još mnogo ovakvih mesta? Priroda je prepuna zvezda koje spadaju u kategoriju 'beli patuljak'. Ako je svaka hiljadita ovako upotrebljena, to bi značilo da ima nekoliko miliona ovakvih masovnih okupljališta, i oko svakog ovakva astronomski velika masa 'kandidata' koji vide ispred sebe sudare i eksplozije ali ipak srljaju naglavačke unutra. U raj.

Jedna praktična okolnost sastoji se u tome što Brazdač naprosto ne može izvršiti nijedan hiperprostorni skok sve dok se ne udalji od ove gužve i od talasnih efekata moćnih mašina svih ovih brodova.

Čak i ako se provučemo kroz ovo i isplovimo u slobodni svemir, tamo će nas čekati onaj jofurski bojni brod. Detektujemo ga s vremena na vreme: vuče se za nama kao ranjena zver, kao krvolok koji ne odustaje, rešen da završi lov pre nego što crkne. Grabljivac koji više nema za šta drugo da živi.

Kad bismo se samo mogli nekako otarasiti ovog smrtonosnog oklopa i steći opet onu hitrinu koju je Brazdač nekada imao!

Hanes ima neku ideju s tim u vezi; pokušava nešto. On, i Emerson D'Anit. Nešto u čemu bi naš veliki komunikacijski laser imao nekakvu ulogu.

Jadni Emerson trudi se, osim toga, i da nam objasni nešto drugo; pevucka sad ovu melodiju, sad onu, crtucka. Shvatili smo samo ovo: pre nekog vremena bio je još jedan napad idejnim oružjem, memskim, na Brazdača, ali je Emerson uspeo da nas odbrani od toga, i ujedno, braneći nas, da uništi našu pobunjenicu, izdajnicu Tišt.

Jad jadujem za njom; ne mogu to sprečiti. To je bila moja prijateljica. Moja slatka drugarica, koja je bila uz mene kad je trebalo; tolike krize smo prebrodile zajedno, nas dve. A onda je jadna Tišt pomislila da će postupiti ispravno ako se okrene svojim 'bogovima' i zatraži od njih pomoć i usmerenje.

Još jedan duh je to sada. Još jedna sablast, koja se vija za nama kroz ovu noć. Pliva, zapravo; pliva kao nemirni Delfin kroz more mojih snova.

Velika vest: Nis mašina je uspela da provali način kako Transcendentni komuniciraju između sebe.

Kao što se i moglo očekivati, to je jedan složen, zbijen sistem, koji uobičajenu galaktičku tehnologiju nadmašuje kao kompjuter računaljku. Sistem koji je tako dugo ostao nevidljiv zato što se samo mali njegov deo sastoji od klasične elektronike i fotonike. U jezgru te tehnologije je kvantno izračunavanje u razmerama toliko ogromnim da se moraju koristiti visoko zbijena gravitaciona polja. "Takvih nema ovde", rekao je Nis. "Čak i u blizini ovih kopljastih habitata, koji svojim vrhovima maltene dodiruju kompaktno jezgro jedne zvezde koja se uglavnom samo od tog jezgra i sastoji, jačina gravitacionog polja je mnogo redova veličine manja od onog što je potrebno.

"Dakle, ulovili smo margine nečeg mnogo većeg, čiji centar je daleko odavde."

Naravno, prvo što nam je palo na um kad je Nis ovo saopštio bila je mogućnost da pomoću tog komunikacionog sistema saopštimo svoju istinu 'višim vlastima' kako nam je savet Teragens i naredio. One kreature koje nas onako prevariše u Fraktalnom svetu - popularni naziv za njih je 'Oni Matori' - zaista su kao mala deca u odnosu na umove koji koriste ovu moćniju mrežu. Stvarno svi znaci ukazuju da Transcendentni jesu na samom vrhu onoga što živa bića mogu postići.

Ipak, nekako nisam voljna da tek tako poklonim Brazdačeve podatke i materijalne nalaze iz Plitkog zvezda nekome. Premnogo puta smo iznevereni bili. Možda su čak i Transcendentni zahvaćeni istim užasnim strahom da je zagrljaj plima naprosto jedna smrtonosna zamka.

Ali ako bi oni odlučili da nas napadnu, imali bismo šanse koliko hrčak protiv jurišnog bolo-tenka.

"Prvo da postavimo sebi neka jednostavna pitanja", rekla sam ja kad je Nis to saopštio na sastanku. "Ko šta predlaže?"

Sara Kulhan je jedva čekala tu priliku. "Pitati o Bujurima!" uzviknula je Sarica. "Jesu li sišli tamo? Da li se oni sad nalaze tamo unutra? Jesu li transcendovali?"

U poslednje vreme našu Saru nešto mnogo opsedaju ti poslednji legalni zakupci njene rodne planete, Jijoa. Opasni su to genetski manipulatori bili. Izgleda da su unapred znali da će se na Jijo došunjati čak pet-šest različitih grupa ilegalnih kolonista, i da će potom nastupiti Vreme promena.

"Čak i takvo prosto pitanje bilo bi veoma teško prevesti", odgovorio je Nis računar. "Možda je nama nemoguće da se u tu matricu komunikacija ubacimo tako da nas iko primeti, ili da iko poželi da nam odgovori. Ali, pokušaću."

Naravno da ćemo time dovesti sebe u opasnost da nas opaze neprijatelji još mnogo moćniji. Ali, ionako smo nagrabusili po svim pitanjima, pa zašto ne pokušati i ovo.

Naš astronom, delfin Zubdaki, javlja još nešto što nagoveštava da će 'kandidati' proći zaista veoma loše.

Zubdaki se ne smara mnogo oko hiperspacijskih udara i njihovog dejstva na tkivo realnosti oko nas; time se bavi Sara. Zubdaki se interesuje za samog belog patuljka, i za količinu mase koja kruži u sve uzanijim spiralama kao prljavština u vrtlogu vode u nekom lavabou.

"Šta ako većina brod-dova promašši?" pita Zubdaki. "Šta ako ne ostvare sastanak sa kopljastim habitatima?"

Šta ako ne budu imali sa čime da ostvare sastanak?"

Bojim se da je moja prva reakcija na to bila baš sebična, bezobzirna. Rekla sam nešto u smislu: šta nas briga, nek se strmoglave u zvezdu samu, stampedo budala popadaće u grob svojom voljom. Tako nešto sam rekla. Pri tome sam mislila: oni, veliki, nek padnu, a mi, koji smo samo kao mravi, treba da pobegnemo. Dužnost nam je da se spasemo.

Svejedno, ja ću svratiti u njegovu opservatoriju da lepo saslušam šta ima da kaže.
Zašto ne bih? Biće to predah od briga, kojih imam već toliko da sam i prestala da ih brojim.

Lark

Njegov ponovni susret sa njom bio je bizaran, radostan, i poprilično ga je iznervirao.

Toliko dugo je sanjao o ovom trenutku, želeo da opet bude sa svojom dragom - ali sad je zurio u nju preko jednog ambisa koji je fizički bio širok samo dva-tri metra, ali u suštini i mnogo širi od toga.

Jer ona je lebdela u jednoj veoma velikoj grudvi 'čorbe' koja se dovukla, puzeći, kroz brod. Lingova je unutra bila u gustom roju nekih predmeta koji su se tečno rojili i pulsirali oko nje, obuhvaćeni jednom zajedničkom membranom; ispunili su, bez imalo žurbe, gotovo celu tu brodsku prostoriju. Pružili se i kroz vrata levo, i kroz vrata desno, razlivajući svoju 'ćeliju' na taj način pomalo i u brodske hodnike.

Video je Lark da se unutra nalazi Lingina ljudska prilika, ali i jedna larva gheuenske rase, dakle larva krabe; takođe i nekoliko tipova životinja sa Jijoa i sa drugih svetova. Nekoliko trekijevskih prstenova. Mnoštvo nekih zelenih upletenih grančica - tako da on pretpostavi da je to nekad bilo neko žbunje.

Kroz ovu gustu čorbu života kretale su se, nadmoćno, druge globularne jedinice, kao mali mehuri u velikom. Neke su podrhtavale kao želatinski baloni. Druge su puzile na talasavi način kao amebe. Bilo mu je jasno da su to rođaci (ali drugačije boje i teksture) ovog Zanga, hidrogenaša, koji je sad bio razlepljen svud po Larku samom kao svojevrsno dodatno, živo odelo preko običnog odela.

Larkov putnik nije bio nimalo oduševljen ovim dolaskom mnogo veće zangovske ćelije. Naprotiv, pokušao je da pobegne od te svoje rodbine: ponašao se kao da želi da natera Larka u bekstvo odatle. Lark je to odbio, štaviše krenuo je - krutim nogama - ka tome što se prema njemu valjalo. Ka tome u čemu je lebdela, plovila, Lingova.

Po njenom nagom telu bile su okačene nekakve pulsirajuće poluprovidne stvari, maltene kao slapovi ili draperije. Simbionti!, pomisli Lark. Neki su joj pokrili, sasvim zatisnuli, usta i nos. Drugi su joj bili zariveni u telo, pravo u arterije i vene. Pre nekoliko nedelja ovakav prizor bio bi za njega horor, ali sad je Larku ta vrsta saživljavanja sa hidrogenašima bila nešto najnormalnije, kao disanje. Naprosto malo obilatije druženje. Aranžman kao ovaj njegov sa jednim malim Zangom. Ling se našla u većem Zangu.

Priđe bliže, pokušavajući da uhvati njen pogled, da uspostavi komunikaciju s njom. Da li je ova velika globula ugradila Lingovu u sebe kao organelu, za neku minornu biohemijsku svrhu koja trenutno nešto doprinosi celini? I da li je Lingova zadržala, kao on, suštinu svoje ličnosti, unutra?

Larkov putnik ispruži jednu pseudopodiju preko Larkovog levog oka, u pseudopodiji otvori jednu oveću vakuolu, ispuni je stotinama svojih mini-glumaca koji su pupeli iz zidova vakuole, osamostaljavali se, i uzimali učešće u 'pozorišnoj predstavi' čija poenta brzo postade jasna: Lark treba da se okrene i da pobegne prokleta brzo odatle!

"Ama, bre, čuti tamo, kukavice", reče Lark zgađeno. "Šta si toliko ucvikao? Mi smo na Jijou naučili da stare neprijatelje preokrenemo u prijatelje. Uostalom, šta to drugo imaš ti, kao, da radiš sada?"

Značenje ovih reči nekako se probilo do njegovog Zanga, koji uvuče pseudopodiju, apsorbujući i glumce u sebe, i povuče se u tmurno ćutanje.

Bilo je jasno da njih dvojica nikako neće moći da se vrate u 'bazu' iz koje je taj Larkov Zang potekao, jer ona se nalazila na suprotnoj strani bojnog broda... a prostor između bio je sada prava divljina, kroz koju su plazile svakojake stvari, izgrizajući rupe u zidovima Polkdžija, žderući sadržinu celih kabina, preoblikujući zatečeni materijal u oblike sasvim druge, groteskne i nepoznate. Ipak, još nijedan vitalni sistem broda nije bio onesposobljen niti se izmakao kontroli preostale jofurske posade - čije su međusobne poruke, doduše, postajale sve paničnije i kreštavije - ali bilo je samo pitanje vremena kad će se i to desiti.

Oseti da mu prilazi neko krupno telo. Treći pripadnik njihovog 'odreda'.

"U pravu si, Lark", promrmlja taj kupasti masni stvor od mnogo nagomilanih debeljuškastih prstenova nalik na unutrašnje auto-gume. Te bucmaste komponente nešto su se talasale i trzale između sebe: interna debata bez prestanka.

"Ovaj makroentitet koji se dovaljao pred nas zaista će rasti i raskrupnjavati se dok ne ispuni čitavu lađu. Ceo Polkdži. Mogao/li bih/smo bežati, ali zašto i čemu? Staza naša nas/te je dovela dovde. Mo/naš/tvoja sudbina jasno leži unutra toga/tu. Nađimo šta hoće. Koji su mu ciljevi. Šta je došlo ovde za da postići."

Lark vide znake da se nešto menja u želatinoznoj masi velikog bića oko Lingove. Njene oči, do tog trenutka zastrašujuće prazne, sad kao da su postale jasnije i izoštrenije; postepeno su se fokusirale na nešto ispred membrane... na Larka.

Najednom, u tim očima, svetlost prepoznavanja! Iako joj preko usta ostade simbiot, Lingova se osmehnu; to je bilo vidljivo, nepogrešivo jasno. Ona pruži ruke ka njemu. Obradovala se što ga je videla. To su ruke dobrodošlice.

"Heh, sagledaj vedriju stranu", reče on svome živom hidrogenskom ogrtaču, koji je sad drhtao od straha, primetno hladniji. "Unutra izgleda zanimljivo. Možda ćemo puno toga naučiti, a?"

Ogromna, naduvana membrana nije jurnula da ih apsorbuje kad su joj se našli u dohvat; ništa slično. Naprotiv, malo je uzmakla, a onda kao da je počela oprezno da njuška oko njih, kao da se ustručava; i kao da očekuje da joj se pridošlica malo udvara. Lark pruži ruku i ovlašno pogladi površinu. Hladno, hladno; pa ipak, na neki električan način prijatno. Nije mu to bilo jasno.

Zang na njemu zadrhta a onda kao da se predomisli. Do Larka stiže nešto kao osećaj iznenađenja. Nije to pred njima nasrtljivi neprijatelj, očekivan; nego daleki rođak, veći, baš ljubazan.

Odluka. Udubina se pojavi, oblikom tunel. Dveri se raskriliše.

Zakorači Lark bez oklevanja. Unutra. Ka svojoj ljubavi.

Zaključiti da je ova instinktivna odluka bila ispravna. U ovakvom sjedinjenju bilo je nečeg duboko prirodnog.

Prema teoriji, oksigenski i hidrogenski život morali bi da budu nespojivi, zbog opasnosti od hemijske eksplozije, zbog sasvim različitog načina proizvodnje energije, zbog veoma različite optimalne 'sobne' temperature, i drugih razloga. Ali život je veoma vešt u rešavanju problema. Simbioza omogućuje i veoma različitim da udruže svoje prednosti a potisnu mane u stranu, i da postižu stvari koje svak za sebe ne bi nikada mogao. To se desilo već kad su se prve dve ćelije uspešno udružile u nekom okeanu Zemlje i sačinile ostrvce koje se umelo boriti bolje nego svaka ponaosob.

Lark se brzo priviknuo na ideju da to isto može da se ostvari i u daleko većim razmerama, osobito uz pomoć inteligencije i mudrosti. Jata 'organela' počese se rojiti u tečnosti oko njega. Ali on je bio zainteresovan samo za jednu 'organelu', koja poče da ga miluje. Od tog trenutka ova 'čorba' bila mu je dom, više nego što mu je to njegov krevet na Jijou ikada bio.

Baš mi je drago, pomisli on, što i meni i njoj još funkcionišu oni delovi koji su stvarno najvažniji. Lingino telo se pripijalo uz njegovo, tako da im je dodirna površina bila maksimalna. Plovili su zajedno. Njen odgovor dođe ne kao zvuk iz usta, nego nekako neposredno, kroz tečnost oko njih.

Tipično muško, reče ona na taj način, bez zvuka; njemu ništa drugo nije važno, ako su mu 'oni dole' organi zadovoljeni. Lark žmirnu. Zatim joj odgovori.

Šta, a tvoji kao nisu bili zadovoljeni?

Odgovorila je samo jednim raskošnim stiskom, koji je jasno kazao: da. A njena koža i sad je pomalo treperila od ritmova onog što su radili maločas.

Ali jedan deo Larka - onaj čigrasti mislilac koji nikad ne miruje - zapitao se od kakve bi koristi jednom ovolikom makro-ćelijskom hidrogenskom biću mogla biti ljudska ljubavna strast. Nije to značilo da je nezahvalan za ono što mu je dato; za ovu novu fazu njegovog postojanja. Ali je značilo da su njegove nesvrtive misli krenule da se rasprostiru u širinu. To se nije moglo zaustaviti. Šta li se desilo sa onim Ranom? upita on.

Jer na jofurskom bojnom brodu postojao je i treći čovek. Ran, danikenovac sa zvezda, koji je sve svoje sposobnosti stavio u službu Jofura. Lark se nije mogao osećati bezbedno ako taj neprijatelj rovari unaokolo.

Ne brini ti za Rana, odgovori Lingova; neće nam taj dosađivati.

On je upitno pogleda. Lingova slegnu ramenima, zbog čega nekoliko mehurića otplovi sa njenih pleća kroz 'čorbu'. Apsorbovalo je i njega, nastavi devojka.

Ali, reče ona, Majci se izgleda nije dopao njegov ukus. Ona, međutim, nikada ne baca kvalitetan materijal, pa ga je upotrebila na nekoliko drugih načina. Privela ga je korisnom radu, ali u delovima. Videh nedavno jednu njegovu nogu, i jedno plućno krilo. U sastavu nekih organela.

Lark se strese i zahvali Bogu što je njegov 'ukus' više po volji ove 'Majke'.

Vi to nazivate majkom? upita je.

Klimnula je glavom; nije bilo potrebno da objašnjava. Moglo se naći i neko drugo ime, ali ne bi bilo mnogo pametnije. Mada je gajenje i negovanje apsorbovanih bilo, očigledno, samo jedna polovina Majčinog posla. Ona druga polovina bila je nešto oštija s njima. Po potrebi.

Oseti da se s njim saglašava i onaj 'njegov' Zang, koji je sad postojao u živoj 'čorbi' kao zasebna globula, kompaktna. Taj je plivuckao ležerno u blizini njih dvoje. Sa Larkom je čak ostao u vezi, ali samo kroz jednu uzanu cev priključenu na Larkovu slabinu sa leve strane. Pošto su obojica brzo učili svoje zasebne uloge u ovom novom svetu, bilo je jasno da se i ta poslednja veza može uskoro prekinuti. Larkov Zang je bio duboko neodlučan, iako bi se moglo očekivati da se oseća kao kod kuće u ovoj tečnosti kroz koju su mnogi globularni 'glumci' i 'izaslanici' krstarili energično, obavljajući svako svoju, dodeljenu ulogu.

U nejasnim daljinama Lark vide još jednoga drugara koji se dobro prilagođavao. To je bio stog voštano-masnih prstenova, negdašnji jijoanski mudrac Ask, pa jofurski sluga Evask, a sad nešto treće. Taj je i u hidrogenskoj živoj čorbi ostao čvrsto na podu, mada okružen obiljem mehura i mehurića, simbionata i različitih membrana. Po talasima boja koje su prolazile po Askovim bokovima Lark vide da se njegov prijatelj provodi lepše nego ikad u životu. Šta bi moglo biti u suštini trekijejskija sudbina od ove: priključiti se jednom još složenijem organizmu, koji saraduje, u kome svaki i svačiji deo ima neku korisnu ulogu?

Lark se, međutim, pitao kako je sve to organizovano. Ima li ovo globularno biće svoj zasebni um, samo jedan, možda nešto poput jofurskog kontrolnog prstena? Ili će svakoj komponenti biti omogućeno da glasa? Oba ta modela simbioze postoje u prirodi... i u politici.

Obuze ga osećanje da to pitanje još nije dobilo podroban, razrađen odgovor. 'Majka' je i sad bila u procesu oblikovanja.

Dodi, reče mu Lingova i uze ga za ruku; dodi, da ti nešto pokažem.

Bilo mu je potrebno neko vreme da se privikne na nove načine kretanja, važeće u ovom ambijentu. To je najčešće bilo nešto nalik na plivanje, ali u pojedinim obastima hidrogenskog bića gustina se nekako menjala, pa su Larkova (a i Lingina) stopala silazila do dna, do poda prostorije, čime je bio omogućen ljudskiji način hodanja. Nigde nije bilo jasnih razgraničenja, kao između mora i obale. Sve se mešalo i stapalo, otprilike kao i njegove i Lingine misli.

Vodeći ga sve dalje, ona konačno pokaza rukom jedno ogromno gnezdo pipaka koji su se širili iz neke središnje tačke, preplitali se i talasali. Na mnoge takve pipke bila su priključena razna crvolika bića - Lark vide još jednu larvu Gheuenta, dva-tri trekijejska prstena... i nešto nalik na kentaura ali malog, zgurenog u fetusni položaj, i zaštićenog embrionskom vrećom. Ne uspe da razazna ko bi ta prilika, smeđe i oker boje, mogla biti. Ali znao je da su Jofuri na Jijou 'uzimali uzorke'. Bokovi tog stvorenja uzdizali su se i spuštali polako, kao da diše, a u tri kentaurova oka svetlucala je prisebna inteligencija.

Bilo je tu i drugih oksi stvorenja. Neka je prepoznao samo na osnovu slika iz papirnih udžbenika koje je nekada, davno, prelistao ili ovlaš pregledao u arhivi Biblosa; druge nije prepoznao uopšte. Sva ta bića bila su povezana sa simbiotima, a ovi sa hidrogenskim globulama ili drugim grudvastim plovećim stvarima. Pomalo jeziva bila je činjenica da se niko od tih kiseonikaša nije opirao. Nimalo. Ovde se Majka uključila u info-mrežu, da bi dobavljala podatke, objasni mu Lingova, pokazujući ka mestu odakle su se pipci, većinom, pružali. Lark pažljivije zaviri, i vide da se ispod svega toga nalazi jedan od glavnih Polkdžijevih panela sa kompjuterskim terminalima.

Lingova pruži ruku i dohvati tri slobodna pipka. Pruži jedan Larku, jedan Larkovom Zangu, a jedan zadrža za sebe.

Da vidimo šta se dešava na drugim mestima, reče im ona.

Bio je to neobičan način uzimanja informacija. Slike su se pojavljivale pred očima ali su išle i izravno kroz nerve. Jedan deo informacija stizao je u one delove Larkovog mozga koji su normalno bili angažovani za maštanje, tako da su sagledani događaji imali auru 'šta bi bilo, kad bi bilo', kao u sanjarenju.

Ali ovo je bilo logično. Za sva vodonična bića, razmišljanje je proces neprestanog pravljenja simulacija: manji delići se izdvajaju, odigravaju jedan od mogućih scenarija, i stižu do logičnog ishoda. Pošto je već imao nekog iskustva u razgovorima sa 'svojim' Zangom, Lark je brzo 'uhvatio korak', prihvatio ta pravila igre.

Suština je bila u tome da se postavi kao da je i on jedan od malih glumaca.

... Ja sam Polkdži... Nekad sam bio ponositi bojni brod nadmene nacije Jofura, ili Džofura... a sad sam podeljen...

... Ja sam isečen na kriške, takoreći. Moja jofurska posada, hrabra ali razvučena na mnogo i premnogo frontova odjednom, zaprečila je mnoge prolaze, pametno se opredelila da brani samo najvitalnije delove broda. Motore, naoružanje, glavne sisteme za održavanje života...

... Ja znam da svaki Jofur ima na svom vrhu po jednog zapovednika. Ti prstenovi-gospodari zapovedaju vrlo energično, oštro. Sada se spremaju za poslednji otpor protiv gadnih osvajača... ali i nastavljaju da gone jedan brod, iz čistog inata. Jedan zemaljski brod. Nije im važno da li će ih ta potera odvesti u raj ili u pakao ili na ko zna kakvo drugo mesto...

Lark oseti, pri toj misli, da ga je zapljusnuo talas nekog neobičnog osećanja. Bilo je to 'nerado-ali-ipak-poštovanje' prema neustrašivom protivniku. Istrajnost koju su Jofuri pokazali i posle čitavog niza katastrofa i poraza ilustrovala je zašto taj kiseonični narod uspeva da se dočepa tolike moći i uticaja u konkurenciji sa najžustrijim zvezdoplovnim imperijama. U ovom slučaju, Jofuri već nedeljama odbijaju napade starijih i jačih od sebe; to je i te kakav uspeh, iako su neprijatelji, zaključili Lark. Svejedno, nadao se da će oni biti uskoro uništeni.

Lingova je usmeravala njegovu pažnju, koju sada blago 'ćušnu' da pogleda napolje, izvan olupanog i izbušenog broskog oklopa. Larkov um se zatetura pred tim iznenadnim tornadom utisaka.

Okolna oblast svemira predstavljala je sada samo jedan gigantski ciklon, sačinjen od lađa, većinom veoma masivnih. One su kružile i kružile ali stalno sve niže, ka svom uviru; ka beloj užarenosti jedne vrlo male ali i vrlo masivne, zbijene zvezde. Usput su praštale od eksplozija, ili su vukle za sobom perjanice sopstvenih požara.

Lark oseti da njegovo znanje više nije ograničeno samo na ono što je u svom minimalnom školovanju mogao naučiti jedan primitivac iz jijoanskog blata, seljak/biolog koji je pročitao par stotina papirnih knjiga i gotovo ništa više. Samo vrlo malim naporom volje on uspe da uđe i u Linginu svest, i gle, odjednom je imao na raspolaganju njeno zvezdano obrazovanje i znanje, odjednom je naprosto znao činjenice i hipoteze, teorije i korelacije koje je ona imala o svemu ovome. Iza toga, kudikamo udaljenije ali ipak na raspolaganju, bilo je znanje iz nekih drugih svesti.

Najednom njegov um jurnu van, u taj nepregledno ogromni zakovitlani oblak svemirskih armada, i izjednači se sa njima.

... Ja sam jato kandidata, migracija odabranih, ja sam taj izabrani narod izdvojen iz oksii i hidro Povučeni...

... Ja sam srećan, veoma mi je laknulo što sam najzad ovde...

... Ja sam i umoran, iscrpljen beskrajnim rvanjem i natezanjem sa nevoljama ravnog prostora i realnog vremena...

... Ja sam vođen i doveden i zaveden čarima zagrljaja plima...

... Ja sam savršeno svestan ovih poremećaja koji sada rastržu Pet galaksija... Pa i opasnosti, dabome...

... Ja sam onaj koji, ipak, juri dalje. Napred. Stapam i sjedinjujem svoje pod-jedinice u veće celine, usput. Stvaram nove mešavine od materijala koji je mnogo obećavao ali ostajao izdvojen. Integrišem sve što je najbolje kod kiseonikaša i vodonikaša...

... Ja sam pun nade ali se malo i brinem: šta je sve ovo, kako će se završiti...

Lark tek sada shvati širi kontekst za ovo što se desilo sa Lingovom i sa njim na Polkdžiju. Bio je to deo mnogo šireg procesa integracije! Stapanje i spajanje različitih živih bića nesumnjivo se sada dešava i na milionima drugih brodova svuda uokolo... ali možda na mirniji način, uz manje otpora među posadom, jer su Povučeni nesumnjivo mnogo pripravniji za tu vrstu stvari nego ovi zlosretni Jofuri.

Ipak, do Larka se probio, kroz misli okolne flote, i nesumnjiv pod-ton očajničke zabrinutosti. Tako veličanstven skup kandidata za viši nivo postojanja trebalo bi da se odvija glatko i uredno. Umesto toga, pretvarao se iz dure u duru u sve krvaviji kaos i rasulo. Ono što je počelo kao 'iskra sudara ponegde' razvilo se u masovne, uništavajuće sudare. Smrt je kosila okupljene flote i narode, zamasa sve širim.

Lingova opet ukaza, a njegov um pođe za njenim. Sada se njihova pažnja usmerila dole, ka izvoru gravitacije i svetlosti, i ka ogromnim šiljatim tvorevinama koje su munjevito kružile tik iznad kompaktne zvezde.

Činilo se da i ta veličanstvena staništa trpe velike štete. Pred pogledom Larka i Lingove, komadi veliki kao planine ljuštili su se i padali u zvezdu. Plimne sile su pobeđivale.

Ali odatle nisu dopirali ni najslabiji osećaji straha, brige, gubitka.

Naravno! uvide Lark. Tamo niko ne stanuje! To nisu habitati. To su samo kapije za prolazak ka nekom drugom mestu!

Lingova klimnu glavom.

Zapravo, reče Lark u mislima, bilo je moguće predvideti ovo, trebalo je samo malo bolje razmisliti.

Otisnu se umom kao soko, nadole. Pikirao je ka jednoj od tih kopljastih struktura, dugačkih a uskih. Da, komadi njene kože su otpadali - otkidani udarima iz hiperprostora - ali Lark na neki način oseti da su to nevažni delovi. Privremena spoljašnja boravišta, gde je nekad nekoga bilo a sad ne; i privremena ojačanja oklopa. Ostade ispod ona prava struktura, svetlucava, i pogledu nekako nepodatna, 'klizava' za oko.

Slika njegovog 'ja' stiže na idealnu tačku osmatranja baš u trenutku kad je jedan kandidat, potpuno preoblikovan u mešovitu oksii-hidrogensku celinu, globularnu ali ipak i sa primetnim pramcem i krmom, dovršio svoju dugu spiralnu putanju i sjurio se tačno na kopljasti kvazi-habitat. Pravo kroz kapiju; brzinom koja se u poslednjem trenutku naglo povećala, kao da se negde ispred pojavilo neko dodatno, još mnogo jače gravitaciono polje.

Taj kandidatski brod naglo se cimnu u stranu i prolete kroz jedan uzani zasek koji je iskrsnuo u prostoru i vremenu.

Tren; samo tren je to 'mesto' bilo odškrinuto; ali i tako malo vremena bilo je dovoljno da se Larkova moć percepcije provuče.

I da vidi.

Na drugoj strani bilo je nešto crno, veoma zbijeno, u veoma brznoj rotaciji. Jedna crna lopta, s vremena na vreme osuta bleštavim tačkicama iznenadne, kratkotrajne svetlosti. Lark oseti da se sam vakuum oko te stvari vrtloži i spiralno namotava; sam prostor; zato je i izgled sazvežđa iza te crne sfere bio sav izobličen.

To je neutronska zvezda, glasilo je komentar Lingove; ona je, u davnoj prošlosti, potrošila ili izbacila iz sebe i poslednju česticu raspoloživog goriva. Zatim je samu sebe komprimovala do dimenzija znatno manjih od belog patuljka. Prečnik joj je manji od deset kilometara! A gravitacioni pritisak na njenoj površini tako ogroman da se protoni spajaju sa elektronima, tako da ostaje takozvana 'degenerisana materija' od sve samih neutrona.

Te iskrice koje vidiš, nastavi Lingova, to su bleskovi gama zraka - koji su nevidljivi, ali ih je u ovoj slici transcendentna mreža obaveštavanja prevela u vidljivu svetlost, samo da bi posmatraču bilo lakše da ih uoči. Svaki blesak predstavlja pad jednog malog

predmeta, možda veličine zrna peska ili čak bakterije, na površinu neutronske zvezde. Ta trunčica ubrzava gotovo do brzine svetlosti, a onda udara o površinu.

U svakoj galaksiji, nastavi njena svest, imaš po pet-šest stotina miliona neutronske zvezde. Takvi jako zbijeni ostaci zvezda stvaraju se i sad: svakih tridesetak godina po jedna nova neutronska zvezda nastane u svakoj, ili gotovo svakoj, galaksiji. Ali znatno je manji broj onih neutronske zvezde koje imaju onaj naročiti, uzani raspon odlika potreban Transcendentnima. To su one neutronske zvezde koje se savršeno 'disciplinovano' ponašaju. Brzina obrtanja vrlo velika. Magnetno polje, međutim, veoma slabo.

Lark tek sad uspe da se povraća od iznenađenja.

Razumem, kaza on; i taj proces se produžava!

Kako bi jednom običnom belo-patuljastom zvezdom mogao biti zadovoljen ogromni apetit za što jačim zagrljajem plima? Naravno da Transcendentni idu i dalje, u nove seobe, do mesta gde su plimne sile još mnogo jače.

Dakle, nastavi njegova svest, ove mirijade kandidatskih brodova koje se sad tiskaju i sudaraju svud oko Polkdžija treba samo da prođu jer kod ovog belog patuljka nema ničega za njih - to im je samo zborna mesto i mesto za stapanje u veće organizme, da bi se krenulo ka sledećoj fazi.

Pri otvaranju sledeće takve kratkotrajne pukotine u prostoru i u vremenu, Lark uspe još jednom da baci svoje misli kroz nju, 'jašući' na nosećem talasu ogromnog sistema za obradu podataka, kao buva koja surfuje navrh div-cunamija; njegov je cilj bio da sazna kakav su to život stvorila transcendentna bića sebi, u tako čudnom ambijentu.

Sad vide da neutronske zvezde obavija nešto kao izmaglica. Ali munjevito zakovitlana.

Habitati, razjasni Lingova.

Lark htede da ih pogleda pobliže, ali to je bilo teško, zbog toga što su izuzetno brzo orbitovali tik iznad glatke crne površine sačinjene samo od neutrona zbijenih jedan uz drugi bez ikakvog međuprostora. Za svaku orbitu bio je dovoljan jedan majušni delić sekunde.

Bila je to luda jurnjava ukруг, ukруг, kroz prostor u kome plimne sile naprosto moraju rastrgnuti svako materijalno telo čiji bi prečnik iznosio više od nekoliko metara.

Iako je Majka i dalje izostravala njegove percepcije, Larkov mozak ostao je organski; zato su i postojala određena ograničenja onoga što je mogao da shvati.

Ali... počeo on, i njegova misao, ne on, zamuca.

Pokuša opet.

Ali, i oksi i hidro život su organski; u oba se pojavljuju vodonik, i voda... Tela sa tečnom hemijom. Kako mogu takva bića preživeti tamo?

Kao da je to pitanje bilo naređenje, fokus njihove pažnje pomeri se ka širem prostoru; ka astronomskoj okolini te neutronske zvezde. Videše tamo nepregledno ogroman oblak veličanstvenih mračnih mašina koje su lebdele 'parkirane' u besprekornim redovima i slojevima.

Lark oseti da su od metala; oseti prisustvo misli, osoba, od metala. Ućutanih na jedan strpljivi način koji može nastati samo u dubinama međuzvezdanog vakuuma.

Udar sagledavanja:

Mašine!

Stigao je, dakle, i treći red života. Odazivajući se nekom neodoljivom porivu, mehanoidi, ali samo najbolji i najuzvišeniji od njih, postrojili su svoje vojske spremni da uđu u jednu veću uniju.

U brak druge vrste.

U prostoru i vremenu pojavi se uzana naprslina kroz koju ulete još jedan brod-globula spojenih Povučeni kiseonikaša i Povučeni vodonikaša. Donese svoj tovar objedinjenog oksi-hidro života u ovo zavrtloženo nebo.

Nekoliko desetina mehanoida sjatiše se oko te lađe i začas izatkaše oko nje jednu svojevrsnu mahunu od vlaknaste svetlosti.

Otpora nije bilo. Larkova ojačana empatijska čula ne uhvatiše nimalo straha, niti rezignacije. Samo potpunu pripravnost za metamorfozu.

Biolog u njemu prepoznade nešto elegantno i prirodno u tom procesu; ali pojedinosti brzo počeo da se mute i spliću toliko da ih ni njegova ojačana percepcija nije mogla pratiti.

Blesak oštre, aktinичne svetlosti, i ta mahuna nestade zajedno sa brodom u njoj i mehanoidima oko nje. Sve je to bilo sad pretvoreno u nešto drugo, mnogo sitnije... transformisano. Blistavi komadići nalik na čipove poleteše odatle ka prijatnom zahvatu gravitacije neutronske zvezde. Udoše u orbitu, tako nisku da su zvezdu maltene dodirivali.

Larku se sve vrtelo u glavi. Povučeno se od tih dalekih prizora, koji su ga ispunjavali strahopoštovanjem, i uspe da se uhvati za jedno čvrsto uporište u stvarnom svetu nadomak njega. Za pogled blagih smeđih očiju Lingove.

Je li to to? upita je on. To je kulminacija? Povučeni se sjedine sa mehanoidima, a onda ostanu da orbituju zauvek pokraj jednog jako gustog crnog sunca?

Lingova zavrtelo glavom.

Ja sam toliko daleko stigla u osmatranju, reče ona; ali, logika mi govori da to nije sve.

Razmisli, Lark. Sjedine se tri reda života. Koja tri? Upravo oni koji su poznati kao najžešći. Oni koji najsilovitije manipulišu energijom i materijom. Najzad znamo zašto je uspela koegzistencija oksija, hidroa i mehanoida, tokom vremena toliko dugog, u istim galaksijama... Uspeli su da žive naporedo zato što ih je čekala zajednička sudbina, koju niko od njih ne bi mogao da ostvari bez onih drugih.

Ali, nastavi um Lingove, ima još redova života. Ima još načina da se bude sapijentan! Kvantni red; i memetički red. Postoje slutnje da ima i nekih koji su hotimice sasvim izostavljeni iz galaktičke Biblioteke. Prosta logika, ali i estetika, nagone me da zamislim da postoji nastavak tog procesa. Moraju se nekako priključiti i svi ostali. Na nekom daljem nivou, onostran ovoga što smo videli.

Lark žmirnu.

Koji bi to nivo mogao biti dalji, kako to 'onostran' ovoga? upita on.

Odjednom uvide da to već zna.

I njegov mali Zang, koji je plovio blizu njega i Lingove, kao da je u isti mah shvatio; a to je pokazao na taj način što je iz sebe ispustio mehuriće gasa užasnog mirisa - ekvivalent uzvika "Ja! Uh!" - i sav se nešto skupio. Lark samo klimnu glavom.

Vi govorite o crnoj rupi, reče im Lark.

Prava poplava informacija zapljusnu tada njegov um, iako ih on nije zatražio. Najednom je znao da nauka poznaje mnogo vrsta tih 'crnih rupa', ili, kako su još nazivane, 'crnih jama'. Da su to mesta gde je zbijenost materije prešla tačku bez povratka, i omotala se gravitacijom tako strahovito jakom da čak ni svetlosni zrak ne može da joj umakne. Niti ma koja informacija, u ma kom obliku. Za svrhe daljeg odvijanja procesa sa Transcendentnima mogu poslužiti samo neke crne rupe, samo mali broj njih. I to one ne naročito velike: njihova masa treba da bude samo nekoliko desetina Sunčevih masa. Crna jama je jama bez dna, a njene strane su toliko strme da tu nastaju najveće moguće plimne sile... ali se zbog prejake gravitacije vreme bitno usporava, maltene sasvim zaustavlja. Sasvim nadomak površine crne rupe (dakle, nadomak takozvanog 'horizonta događanja'), razlike između materije i energije postaju nejasne, zamućene. I sam kauzalitet počinje da treperi i da se gasi, izmičući iz lfninog zahvata. Tu bi se, pod idealnim uslovima, mogli objediniti svi redovi života; sačinili bi 'čorbu' koja bi se sastojala samo od čiste sapijencije, dakle od inteligencije, razumnosti, mudrosti, bez imalo materije. Bila bi to prečišćena, slobodna esencija inteligencije.

Ako bi sve uspelo.

Dobro si rekla, logično je i estetično, reče Lark. Ja bih rekao: lepo. Na svoj način lepo.

Ali, imam jedno pitanje, Lingova.

Kako se mi uklapamo u tu veliku shemu?

Mislim, ti i ja!

Možda su putnici svih tih 'Nojevih barki', svih tih globula i lađa oko ovog broda, spremni da se otisnu u takvu sudbinu... do koje bi mogli i stići, ako prežive ovu kataklizmu koja se njihovim flotama sada dešava. To su narodi koji već mnogo miliona godina rafiniraju svoje duše, da bi krenuli ka toj transformaciji.

Ali, reče on, ti i ja upadosmo u ovo pukim slučajem! Zatekli smo se na pogrešnom mestu u pogrešno vreme. Ne pripadamo ovde!

Lingina šaka kliznu u njegovu, a u umu Lark oseti njen osmeh.

Ne dopada ti se naše najnovije gnezdo, ljubavi? upita njen um.

On na stisak ruke odgovori jednakim stiskom.

Znaš da mi se dopada, reče on. Ali mi je malčice teško da se radujem sledećoj fazi. Da se nas dvoje 'spojimo' sa nekim međuzvezdanim računarom, i zgnječimo do veličine zrna graška, i na kraju...

Ona ga zaustavi lakim mentalnim dodirrom, umirujućim; to je bilo dovoljno da otkloni paniku koja je u njemu počela bujati.

Ne boj se, Lark, ne boj se, eeej.

Zaista ne verujem da ćemo još daleko odmaći niz tu stazu.

Ne ako se ovi Jofuri išta pitaju o tome.

Sara

Dobila je odgovor ali to nije umanjilo nijednu od briga koje su je mučile.

Dok se hologram zvani Nis vrteo u vazduhu nedaleko od nje, Sara namršti čelo.

"Do vraga! Nadala sam se da ću čuti da su ti gadovi otišli u transcendenciju!"

Kompjuter joj odgovori glasom u kome kao da je zazvučala zbunjenost.

"Mogu li upitati šta se tebe tiče sudbina jedne određene među toliko drugih starijih rasa?"

Naboranost njenog čela samo se povećala. "Bujuri nisu tek bilo koja rasa", reče ona. "U doba kad su imali Jijo pod svojim zakupom, da na njemu legalno stanuju, bili su poznati po pameti i duhovitosti. Moglo bi se reći da su bili Timbrimiji svog doba, ali mnogo prefinjeniji u igrama vlasti i političke manipulacije... a njihov pojam dobre šale obuhvatao je ponekad vrlo duga vremenska razdoblja."

"Evo ja ti se zahvaljujem onoliko, u ime mojih tvoraca Timbrimija, na tom komplimentu", odvrati Nis ironično. Ali Sara je već odavno naučila da ignoriše te njegove glumljene emocije, namenjene da provociraju Ljude ali samo malo i samo privremeno. Brinula se zbog rase šaljivdžija čiji udarni završetak vica, 'panč lajn', lako može nastupiti sa zadržkom od milion godina. Strpljivi su to komedijaši bili, a žrtva šale lako bi mogao biti njen narod - stanovništvo poznato kao 'Zajednica šest rasa' (ili, sada, sedam, ili osam?...) planete Jijo.

"Jesi li ti siguran da Transcendentni tako dobro čuvaju evidenciju o svojim poslovima?" upita Sara. "Možda su Bujuri prošli kroz nekog drugog belog patuljka - kroz neki drugi levak za rasnu integraciju - kad im je došao čas da 'diplomiraju' na ovom nivou života i pređu na sledeći."

"Ne sagledavaš ispravno strukturu kvantnog izračunavanja", odgovori Nis mašina suvo. "Svaki deo informativne mreže Transcendentnih spregnut je sa svim ostalim delovima. Tu su savršeno nebitna rastojanja u prostoru, pa čak i u vremenu. Svaki Transcendentni zna sve što i bilo koji drugi Transcendentni zna - oni bukvalno znaju svi sve isto o svemu. Razgovaramo o jednoj pojavi koja je najpribližnija onome što ste vi Ljudi nekada opisivali izrazom 'sveznajući Bog'. Nema približnije pojave... ne sa ove strane tačke omega."

Sara odvrati jednim potmulim "Hmm!" i onda pređe na engleski sa jakim seljačkim akcentom devojke iz sela Dolo, koja je imala kuću na ogromnom drvetu tamo. "Vidla sam ja već desetak tih vaših 'nivoa života' i nijedan mi se nije svidio. Izgleda da živa bića mogu bit sitna u duši, i zagrižena i gadna, ma koliko visoko da se popnu."

"Tako mlada Ljudica, a tako cinična", uzdahnu Nis. "Ti o tome možeš misliti šta god hoćeš, ali, upit koji smo poslali u mrežu Transcendentnih vratio nam se sa jasnim odgovorom. Ako pretpostavimo da Transcendentni ne lažu, onda možemo zaista čvrsto verovati da im se Bujuri još nisu pridružili."

Sara dočeka taj zaključak neraspoloženo. Jer, da su Bujuri 'odskakovali' u neku 'transcendenciju' ili nešto slično, time bi bio prijatno rešen jedan problem koji je Saru u poslednje vreme grickao. Naime, što dublje je zalazila u jednačine - praveći modele ovih grčeva koji sada raskidaju galaksije jednu od druge - to jasnija je postajala jedna činjenica.

Matematika toga bila je tako elegantna, tako divna, da je naprosto bilo nemoguće da je baš svi galaktički narodi previde. Ma koliko da je okamenjena i tvrdoglava bila glavovina galaktičke nauke, neko je, negde, morao zapaziti ove korelacije, uočiti jednostavne prečice koje tako mnogo otkrivaju. I kad su oči vezane crnim povezom tradicije, može se uočiti tračak svetlosti sa strane.

A ako je neko video bar malo svetlosti, onda je i progledao kroz velove tajne, i doznao, unapred, da se bliži spaciotemporalna kriza. Vreme kad će u svim hiperprostornim putanjama nastati poremećaji a u društvenom životu rasulo i bezakonje.

Sara je nalazila sve više dokaza da su Bujuri morali znati. Planirali su stvari tako da prerano došli naseljenici budu primamljeni da dođu baš na Jijo, ali tek pošto cela galaksija Četvrta bude evakuisana i proglašena za 'ostavljenu na ugar'. Takođe su sredili da jedna obližnja transferna tačka prestane da funkcioniše, a zvezda Izmunuti da se jako razbukti, tako da se stvori savršena 'flaša' u koju će željeni uzorci moći da uđu ali ne i da izađu.

Ima tu i drugih podudarnosti, razmišljala je ona; na primer - zašto su sve grupe naseljenika došle upravo na Nagib, i nastanile se tu, iako je bilo jasno da će se bar u početku oštro sukobljavati zahvaljujući različitim prirodama.

Navodno je tako određeno u 'Svetim' spisima, pomisli ona, ali meni se čini da je tu delovala neka druga sila.

Jaje, pomisli ona. Jijoansko Sveto Jaje je vršilo tih ali snažan uticaj na naše pretke, dve hiljade godina pre nego što je provalilo iz planetne kore, na svetlost dana.

Ali, zašto se zaustaviti na tome? pomisli Sara. Šta ako su Bujuri unapred isplanirali i koji narodi treba da pošalju svoje šunjalačke brodove na Jijo, da bi ilegalna kolonija imala sve predviđene 'sastojke' i da bi se sastojci onda 'pomešali' na predviđeni način?

Šta ako su Bujuri manipulirali poslovima G'kekija, srećne i prosperitetne rase točkastih zvezdoplovaca, i uvukli ih u beznadni rat sa krvnički osvetoljubivim Jofurima, samo da bi mala grupa preživelih G'kekija bila motivisana da pobegne na Jijo, pod okrilje Izmunutinog oka, čađavog i crvenog? Šta ako su i neke Jofure oslobodili komandnih prstenova, tako da su ovi mogli da se dozovu sebi, svojoj negdašnjoj miroljubivoj trekijevskoj prirodi, i posle bekstva na Jijo uspostave prijateljske odnose sa G'kekijima?

Problem kod razmišljanja o uverljivim teorijama zavere sastoji se u tome što um začas 'pregreje' i počne u svakoj podudarnosti bilo čega sa bilo čim nalaziti 'ubedljiv dokaz'... pa je onda moguće 'dokazati' i krivicu Bujura za sve što na planeti Zemlji nije bilo dobro u poslednjih desetak hiljada godina. Mrak u glavi, neznanje, bol, izolacija, doprineli su da ljudski rod postane to što jeste, i na kraju da pošalje svoje šunjalačke brodove u dubokoj tajnosti u razne zabačene kutke univerzuma. U suštini, da pošalje čamce za spasavanje, pune begunaca, sa Zemlje ka raznim skrovištima da bi bar delić ljudskog roda preživeo nailazeću kataklizmu.

Da li su Bujuri namestili i to, samo da bi na Jijo došao i taj sastojak, ljudski, koji im je bio potreban za remek-delo?

Sara strese glavom. Ako bi sad odjurila tim putem - ako bi svoju hipotezu ispružila daleko preko onoga što se može realnim dokazima podržati - završila bi u stilu: udri ludilo!

"Prisluškajući informativnu mrežu Transcendentnih, doznali smo još nešto", reče Nis. "Već nedeljama besni velika svemirska bitka u prostoru oko tvog Sunčevog sistema, i oko Zemlje. Zemlji se pridružilo mnogo novih saveznika iz Pet galaksija, ali su i napadači ojačali svoje redove, tako da se slom odbrane očekuje svakog trenutka. Onda će pred fanaticima biti otvoren put do plavog matičnog sveta tvoje rase, Saro.

Nerealno je očekivati da će oni tada ispoljiti makar i najmanje milosrđa."

Dok se ona trudila da iznađe odgovore na mnoga pitanja, brod u kome je bila trudio se da pobegne... ali je to slabo napredovalo.

Pošto su probabilitetna peraja bila i sad oblepljena 'magičnim' oklopom, Brazdač nije imao ni približno onu pokretljivost kao nekad. A nije imao ni Taličnog Kaa na pilotskom mestu. Preostali pilot, Akeakemai, trudio se koliko je mogao, uz pomoć ostalih Delfina, da izvede brod iz opasnosti, što dalje od bele patuljaste zvezde.

Svuda oko njih kovitlalo se najgore 'saobraćajno zakrčenje' svih vremena, brzi vrtlog u kome se malo ko mogao snaći, sada već gusto 'zabiberen' skršenim ostacima brodova koji su nastradali. Većina kandidatskih brodova ostajala je na silaznoj putanji, rizikujući da budu uništeni u nekom sudaru; ali postojala je i jedna vrlo malobrojna manjina koja je, poput Brazdača, nastojala da pobegne od svega toga. Takvi su još više povećavali gužvu i kaos. Za uspešan prolazak kroz taj kovitlac bilo je potrebno više od Iffine taličnosti; bilo je potrebno čudo.

Čak i ako bi se zemaljski brod nekako dočepao otvorenog svemira, našao bi se pod napadom jofurskog bojnog broda. A tek posle toga došao bi na red stari problem: kako naći, bilo gde u čitavoj vaseseljeni, bezbedno mesto, na koje se Zemljani mogu sakriti od progonitelja.

Sara baci pogled preko Sale za planiranje, ka doktorki Baskin. Ta žena, starija od nje, stajala je nadomak staklene barijere kojom je ta sala bila odvojena od susedne prostorije, sasvim ispunjene vodom. Iza stakla, u vodi, lebdela je glatka sivoplava prilika njihovog astronoma, Delfina po imenu Zubdaki. Kapetanica je s njim razgovarala. Zubdaki joj je nešto objašnjavao, na nekom dijalektu engleskog jezika, ali tako brzo i tako visokim, ciklavim tonom da to Sara nije uspevala da prati. Samo po držanju kapetanice, po njenim pogurenim plećima, zaključila je da vesti nisu dobre. Džilijanino lice bilo je bledo i izmučeno.

Možda su ovo svima nama poslednji trenuci života, pomisli Sara; trebalo bi da ih prevedem sa Emersonom, a ne uronjena u svakojake teorije o davnim zločinima i o kosmičkim nevoljama na koje niko od nas ne može uticati ni najmanje.

Ali, avaj, Emerson nikad nije u blizini kad treba. Ovog puta je, uprkos činjenici da mu je bukvalno izvađen i uništen komad mozga, poveo radnu grupu inženjera i tehničara, u koju su bili uključeni svi koji Hanesu Sueziju nisu bili u ovom trenutku najneophodnije potrebni. Niko više nije ni pokušavao da skine sa Brazdača taj nametnuti teški oklop; zadatak je bio sasvim drugi. Pokušavali su da izvedu neka prepodešavanja na komunikacijskom laseru. Iako većini posade nije bilo baš jasno zašto se to radi i kakav će biti dobitak, Džilijan Baskin je odobrila taj projekat, između ostalog i zato da bi posada, onaj deo koji nije na bitnijim dužnostima, imala šta da radi; bolje tako, nego da se nerviraju bespomoćno.

Kamo sreće, pomisli Sara, kad bih ja imala neko takvo pribežište; nešto da radim tek da bih imala iluziju da dajem nekakav doprinos.

Ali, ja samo jednu jedinu tehnologiju poznajem, a to je ona za primitivnu proizvodnju hartije, i to u jijoanskim uslovima, gde u Nelovoj vodenici maljevi mlata po sirovini da bi se dobila pulpa... Osim toga, gotovo ništa. Ja sam ovde nešto kao šaman. Mumlam i napevam nešto što je drugima nerazumljivo. Bavim se zastarelom, opskurnom zemaljskom varijantom matematike.

Priđe joj Priti, donoseći velike listove hartije sa isprintanim grafičkim prikazima nečega u tri dimenzije. Bili su to nacrti hiperspacialnih putanja, mučenički izvijenih, rastegnutih maltene do kidanja. Osećajući u kakvom je raspoloženju gazdarica, mala Šimpanza ostavi papire po strani i pope joj se u krilo.

Baš te volim, slatka Priti, pomisli Sara, gladeći krzno šimpanzice. Ti nemaš moć govora; a na Zemlji su Šimpanze stekli i to, i sada čak pilotiraju zvezdanim brodovima. A ipak, kako bih volela da te pokažem svima! Ti bi zaprepastila čitavu zemlju, kad bismo do Zemlje stigli.

Džilijan je, stojeći na svojoj strani staklene pregrade, nastavila razgovor sa Zubdakijem. Hitrim pokretima ruku prizvala je holografске slike lica još nekoliko delfina, uključujući pilota Akeakemaija i glavnog astronavigatora, Olelo. Slušali su je nekoliko trenutaka. Onda se Olelo usprotivi toliko glasno da je i Sara uspevala da razabere nešto od tog bučkavog engleskog-jezika-iz-vode.

"... ne može pod ovim okolnostima. Jurnuti pravo napred, kroz ovakvu gužvu, bilo bi to nerazumno, bilo bi samoubilački!" Sara nije čula Džilijanin odgovor na to, ali delovanje odgovora na Akeakemaija bilo je primetno: hologram njegovog lica pokazao veliko širenje očiju i jedan maltene ljudski izraz iznenađenja. Takođe nezadovoljstva, koje nadjača uobičajeni delfinski 'osmeh' koji je deo njihove anatomije zbog čega se ljudima i čini da se delfini veći osmehuju.

Sara podiže Priti iz svog krila i spusti je na palubu. Pođe ka tom razgovoru koji je postajao žešći.

"Ali štta..." zamucuo je Akeakemai. "Šta sa Transscendentnima? Pa, oni valjda nikad-d-d ne bi dozvolili da ssse tako nešto dogodi!" Da se šta dogodi, zapita se Sara prilazeći.

Najednom se u vazduhu, blizu Džilijan Baskin, uključi slika svetlih linija u rotiranju... Nis hologram.

"Imam zle glase", saopšti Nis. "Kapije su se zatvorile. Više nijedan kandidat neće biti primljen."

"Toga sam se plašila", reče Džilijan. "Subspacijalni poremećaji su najzad onesposobili ovaj sistem kapija. Tolike flote pristižu, a neće imati kuda da odu. Samo će se nagomilavati nadomak površine belog patuljka."

"Već se nagomilavaju", reče Nis. "Milion brodova dovršavaju svoje objedinjavanje i preoblikovanje, i silaze u najnižu orbitu. Međutim..." Hologram se utanji 'u struku' i izvede naklon prema kapetanici. "... Međutim, nije tačno to što si rekla o kapijama. One nisu izgubile sposobnost funkcionisanja. Tačno je da više nijednog kandidata ne propuštaju u onostrane svetove. Ali to je namerno. Sada, naprosto, žele da se pozabave nekim drugim poslovima."

"Pokaži nam!" uzviknu Sara, ubacujući se kao da ima veću vlast od kapetanice. Starija žena klimnu glavom, i Nis, tek tad, poslušao. Pred njima se u vazduhu raskrupnja multidimenzionalna slika. Mali, veliki i najveći predmeti bili su prikazani ne u jednoj istoj razmeri, nego u logaritamskim proporcijama, tako da se u istoj slici moglo videti mnogo više, sa živopisnim, zbijenim pojedinostima. U neposrednoj blizini belog patuljka gurao se nepregledno mnoštvo brodova svih veličina, pa i gigantskih, kao očajno krdo koje juri a vidi da će se stropoštati pravo u okean ognja. Pristizali su milioni drugih i zbijali se. Sara je zapanjeno gledala kako se oblikuje taj ogromni disk oko belog patuljka. Svaki pojedini od tih brodova, ili naroda, stigao je dotle u želji da sad pređe u legendarni novi, viši nivo postojanja. Da preskoči do neke neutronske zvezde, gde bi usledilo spajanje sa mehanoidima i onda milioni godina radosti u zagrljaju veoma moćnih plima.

Ali prolazi do tamo su iščezli! Kopljaste strukture do pre nekoliko trenutaka propuštale su mnoge kandidate u taj novi život, otvarajući im prolaze do cilja. Ali sada su ti lažni habitati napustili svoje položaje. Videlo se jasno kako se uzdižu, udaljavaju od belog patuljka... prepuštajući sve preostale kandidate užasnoj sudbini.

Habitati su izmicali pogledu zato što su se stalno preivali nekim uljastim, promenljivim bojama. To Saru podseti na jednu pokrajinu na Jijou, takozvani 'Spektralni tok', koji je zapravo pustinja sa velikim količinama psihoaktivnog kamena i peska. Tamo i jedan jedini pogled na okolinu može da zbuni um razumnog bića.

Uzdižući se znatnom brzinom ka slobodnom svemiru, kopljasti kvazi-habitati prolazili su bezobzirno kroz 'okean' silazećih brodova, tako da su hiljade morale bežati u potpunoj panici, samo da bi se sklonili s puta. Nestadoše i poslednji ostaci reda i poretka među kandidatima, a eksplozije se umnožiše kao fosforesciranje dijatomeja kad neka velika vodena zver, plivajući besno, projuri kroz mračno more.

"Jedna od tih stvari se zaletela tačno ka nama!" uzviknu astronavigator.

Džilijan je istog trena reagovala naredjenjem: "Teraj pravo odavde i do vraga sa oprezom! Daj maksimalnu inercijalnu brzinu!"

"Aj!" uzvratilo Akeakemai. Ovu reč potvrđivanja pojačao je jednim zamahom repa.

Brazdačevi motori zaječaše. Sara oseti vibriranje palube pod nogama, a i čudne napetosti u kičmi: veštačka gravitaciona polja njenog broda borila su se da ponište efekte naglog ubrzanja.

"Al to nam je uzalud, to znašš", bio je Zubdakijev komentar na ovo. "Čak i ako se ne sudarimo ni sa čim, i ako pobegnemo od Jofura. Uzalud, jer bi Brazdač morao biti nekoliko svetlosnih godina daleko da bi preživeo ovo što će sad da se desi."

"Šta, šta?" upita Sara. "Šta će se desiti?"

Pre nego što je Delfin astronom mogao odgovoriti, Sara uzmače od holo-slike, sa prigušenim uzvikom užasa.

Videlo se kako jedno 'koplje' Transcendentnih nemilice 'ore' kroz redove kandidata, sudarajući se sa hiljadama njih. Trilioni osoba ginuli su tamo, svakoga trenutka. Pravo ludilo sudaranja i plamena širilo se i uzdizalo duž te putanje... koja se produžavala tako da je morala proći kroz Brazdača ili neposredno pored njega. Usporavanja nije bilo.

Štaviše...

"Pa, oni i pucaju na kandidate!" uzviknu Sara.

Uistinu, linije sile sada su palacale iz tog lažnog habitata, zahvatajući usput pojedine brodove.

Ovo nije bila anomalija. I svi ostali 'habitati' ponašali su se isto dok su, gazeći kroz leševе, bežali od belog patuljka kraj koga je trebalo da ostanu i da posluže kao kapije za novi život.

Sara oseti da ju je Priti uhvatila za desnu ruku. Užasnuta pred ovom orgijom uništenja - u kojoj je stradalo neuporedivo više naroda nego ranije u raspadu Fraktalnog sveta - nije više ništa mogla da učini niti da kaže; samo je stajala i gledala zapanjeno.

Da je bar onaj Emerson uz mene, pomisli ona; mogli smo gledati zajedno kako nastupa kraj.

Pre nego što je monstrum, pristižući u ognju i eksplozijama, ošinio jednim zrakom i po Brazdaču, Sara stiže da sklopi samo još jednu misao.

Bože, oprosti mi što mislim ovako, ali... u ovom prizoru ima i mnogo lepote...

Alvinov dnevnik

Kako da iskažem svu ovu radost koju osećam? I svu tugu koja, istovremeno, ispunjava moju napetu, uzdrhtalu kičmu?

Ponekad su ironije života naprosto neizdržive. Vaseljena se, možda, raspada u komade svud oko nas, ali ja sam, blagosiljan Ifinom srećom, našao ljubav i dobrodošlicu kod pripadnika mog sopstvenog naroda, ovde. Za to vreme, jadni Štipko - čija je ideja da treba krenuti u pustolovine, zapravo, i pokrenula sve nas, tako da smo danas ovde, toliko daleko od naših domova u divljini - pogibe na samom pragu civilizacije, samo zato što se zatekao na pogrešnom mestu u pogrešno vreme.

Major izviđačkih snaga Hari Harms želeo je da preko policije pokrene poteru za ubicom, ali ga je pilot, Delfin Ka, zamolio da to ne učini. Puna istraga otkrila bi ko smo, šta smo, kako smo dospeli na Kazkark. A mi moramo, nadasve, da zaštitimo našu Hak, koja je jedini živi G'keki izvan Jijoa - bez obzira na to što ona ne voli da bude tako tretirana. Hakica je, zapravo, najgorčeniya od svih nas: ona kaže (ona viče) da moramo jurnuti da osvetimo Štipka, sad odmah, po svaku cenu.

Ali morao sam se složiti sa Kaom: on je u pravu. Zakon i društveni poredak počinju se raspadati oko nas. Slabi su izgledi da bi policija htela ili mogla sad da uhvati ubicu.

"Ja sam, međutim, malo 'ispružio antene', znate", uveravao nas je major Harms. "A i pustio sam neke programe koji će prosejati slike sa svih monitora, tražeći samo one koje bi mogle biti slike Rothena. Ako se Ro-ken prevari, ako otvoreno pođe makar jednom ulicom Kazkarka, ulovićemo ga. Ali, kladio bih se da se taj zavukao negde u ilegalu. Rotheni su poznati po lukavom maskiranju, i sličnim trikovima."

"Ili je možda već prebegao kod nekog od-d-d velikih klanova", dodao je Ka. "Možda se ovoga trenutka pogađa s njima, nastojeći da im proda Brazdača i Jijo po ššššto većoj ceni."

Kad je čuo za tu mogućnost, major Harms je zatražio od Kaa da preparkira naš zvezdani čamac na dokove koji su rezervisani samo za vozila Navigacijskog instituta. Evo, sada smo parkirani iza majorove letelice, koja izgleda zaista čudno. U njenom smo zaklonu; bukvalno smo se sakrili iza nje.

"Morate razumeti, ja ovo nikada ne bih uradio pod normalnim okolnostima", objasnio nam je on. "Položio sam ja zakletvu. Moja prva lojalnost je prema Institutu, a zatim prema civilizaciji Pet galaksija." To rekavši, slegnuo je plećima, veoma izražajno. "Ali sad nije jasno šta te tri reči znače."

Priznajem da mi je u početku bilo teško da gledam kako jedan Šimpanza govori, a da ne zaumblam od iznenađenja! Dobro, znam da ne bi trebalo da me mnogo iznenadi to što Šimpanza ume da govori (štaviše, tako elokventno i trezveno). Osobito Šimpanza koji stoji tako uspravno, koji je pokriven elegantnim belim krznom, i koji tako zavidnom spretnošću pokreće taj svoj veliki rep. Očigledno je ta rasa imala koristi od nekoliko dodatnih vekova genetskog Uzdizanja, posle odlaska Kivota sa planete Zemlje. Šimpanzi koje je Kivot poneo, i spustio na Jijo, pametni su... ali nemaju moć govora. Oni su, dakle, nemi rođaci ovog Harija Harmsa.

"Uostalom", nastavio je major Harms, "svako od vas nosi sa sobom po jedan primerak izveštaja za savet Teragens. U taj izveštaj uneta je i potpuna biološka identifikacija ubice, Ro-kena. Lako se može desiti da Zemljani pošalju za Ro-kenom nekoliko svojih zloglasnih međuzvezdanih specijalnih agenata. Siguran sam da će, u tom slučaju, taj gad biti u punoj meri 'isplaćen' za sva zlodela koja je počinio. Ne brinite."

Ohrabrujuće, zaista. Majorove reči kao da su primirile i Hakicu.

Ali, vesti o opsadi Tere su tako rđave da se ja pitam - kakve su šanse da sa nje ikad više bude 'poslat' iko, igde?

Naša slavna družina počela se rasturati i pre Štipkove smrti.

Jer, prošle nedelje Ur-rončica je imala susret sa vlasnicima jednog teretnog broda. Oni su Pun-mangi, stvorovi nalik na ptice, ali sa neupotrebljivim krilima - to su samo nakostrešena pojedinačna pera - i bez ikakvih manipulativnih organa osim nožica i kljunova. Ta posada našla se stvarno u bednoj situaciji. Imala je jednog 'rukotog' radnika, ali ih je on, zbog ove krize, napustio, i zaputio se svojoj kući. Oduševili su se videći da imaju priliku da unajme jednu Urkinju, bez obzira na to što im je ona priznala da se slabo razume u galaktičku brodsku tehnologiju.

Pilotiranje je, na glavnim trgovačkim putevima, ionako manje-više prepušteno automatskim spravama. Većinu običnih poslova u svakom brodu odrađuju, naravno, roboti. Ono što je toj posadi stvarno potrebno jeste jedan radnik koji je inteligentan, spretnih ruku, i hitrih nogu, da dohvata i poteže i prenosi svašta i koješta, već prema potrebi, kad mašine 'zaribaju' ili kad nešto ne umeju. Uloga, dakle, koja neće pasti teško našoj Urkinji koja ima četiri noge i dve spretne ruke, sklone da se prihvate najrazličitijih manuelnih poslova. Trebalo bi, zapravo, da joj rad na zvezdanom brodu bude kao dečja igra, posle onog izuzetno napornog, maltene ropskog rada u kovačnici kod Uriel, na planini Guen.

Zamolio sam Tvaфу-Anufa da pogleda ugovore na svoj način, očima iskusnog Huniša birokrate, naime da osmotri jesu li pojedini ugovori u redu. On je to učinio, i saopštio nam da je ugovor pravno besprekoran. Pun-mangi će iskrcati našu Ur-rončicu već na trećoj stanici, a to je luka gde urski brodovi često navraćaju, tako da će ona moći da se poveže sa svojim kentaurskim narodom. Tokom plovidbe ona će steći zvezdoplovno iskustvo, ali će i zaraditi lepu sumicu u kreditima.

Nadam se da neće svojim poslodavcima postavljati toliko pitanja da oni od tog smaranja popadaju dibidus mrtvi.

"Ako ništa drugo, vrod in je suv i topao", bio je Ur-ronin komentar, posle obilaska tog njenog budućeg radnog mesta. "Nena one Ifni-proklete vlage koju san norala da trpin sve dovde! Osin toga, Pun-nangi nenaju ni upola tako loš niris kao Ljudi!"

Na ovo joj je Ka odgovorio samo jednim zvukom, ali prikladno podsmešljivim. Njih dvoje su proveli mnogo vremena zajedno tokom ovog našeg putovanja od galaksije Četvrte dovde, pričajući o tehnologiji i blažeći jedno drugome zabrinutost. Ne verujem da ću ikad videti čudnije prijateljstvo: Delfin, koji obožava vodu, i Urkinja, koja je se užasava, a slažu se odlično.

"Gledaću dovro sa sva tri oka", nastavila je ona, "pa ako naiđe ijedan vrod Zenljana ili Timbrinija, predaću in ovo." To rekavši, potapšala se rukom po kesi koja se u sastavu njenog tela nalazi ispod miške (da kažem precizno: desnom rukom po kesi ispod leve). Tu leži jedan primerak izveštaja Džilijan Baskin, šifrovan tako da ga jedino savet Teragens može pročitati.

(A drugi primerak skriven je kod mene. Ko zna ko će se od nas Vufonaca prvi probiti. Ako će se probiti ijedan; ako svemir bude do te mere saradivao sa nama. I ako tada bude još postojala Zemlja.)

Bio sam tužan kad je Ur-rončica kretala kasom za svojim poslodavcima Pun-mangima. Poželesmo joj zbogom. Hteo sam da je zagrlim tako da se sva četiri njena kentaurska kopita podignu od tla, i da je stegnem na pravi huniški način. Ali, znao sam da druge rase imaju drugačije poglede na te stvari. Urski (to jest, uriški) narod nije nostalgičan niti sentimentaln.

Naravno da Ur-rona voli i Hakicu i mene, ali, na način kako njen narod zna da voli.

Recimo to ovako: možda će ona ponekad pomisliti na nas, i tad će u srcu osetiti trenutak naklonosti.

Ali njen život će začas biti punom snagom preusmeren na nove aktivnosti.

Nećemo mi njoj nedostajati ni približno onoliko kao ona nama.

Takav je svet.

Otišla Ur-rona. Otputovala. Ali, vratio mi se jedan drugi 'ortak'.

Dver je proveo midure ispitujući Blatka oštro, i najzad je iz njega izvukao šta je hteo. Jer taj mali nur (Titlal, u stvari) konačno je progovorio, i priznao ono što smo nedavno naslutili - da su pre nekoliko vekova Timbrimiji ubacili koloniju svojih omiljenih klijenata, Titlala, na Jijo, ali pomešanu sa daleko većim brojem nura, koji su po spoljašnjem izgledu savršeno isti ali su obične životinje, bez sposobnosti govora, delimično devoluirane. Zato smo mi na Jijou vekovima mislili da su to sve nuri, zverčice, a zapravo su neki među njima sačuvali u punoj meri plodove intelektualnog Uzdizanja.

Blatko je pristao da otkrije Dveru šifrovane reči i grupe reči koje će podstaći te tajne Titlale da se prestanu skrivati u populaciji nura i da nam otvoreno priđu. To je bila cena koju je zahtevao od Blatka, nudeći mu, u zamenu, slobodu. Sad Blatko nastoji da stupi nekako u vezu sa svojim pokroviteljima Timbrimijima i da im saopšti šta se na Jijou dogodilo. Pošto je to cilj koji se lepo uklapa sa onim što ja želim postići, nas dvojica ćemo na dalja putovanja krenuti zajedno.

Dver je, reklo bi se, zadovoljan. Ja imam utisak da je njegov glavni cilj bio da bar jednom nadmudri i stvarno pobedi Blatka, pre nego što on i Ka krenu zajedno na dugo povratno putovanje do Jijoa.

A krenuće odmah, pre nego što se sve raspadne.

Jer Pet galaksija se ljulja i trese a trenutak potpunog raskida se primakao.

Potresi u samom prostoru kao takvom pojačavaju se, i sve jače deluju na materiju. Stenovita masa od koje je sačinjen ovaj planetoid već je ispucala i te pukotine se dramatično šire. Postaje očigledno da ni zabačeni mali Kazkark neće moći da posluži kao trajno прибежиште od strašnih potresa. Reka izbeglica promenila je smer, sada ih više odlazi sa Kazkarka nego što dolazi. Polovina normalnih svemirskih puteva već je u prekidu. Narod koristi one preostale da se dočepa svako svoga doma, ako ikako može, ako ima još vremena.

Među odlazećima najupadljiviji su propovednici nove vere, svi zaogrnuti plaštevima plave i zlatne boje; oni tvrde da spasenje mogu postići pojedinci, pre nego rase, i još kažu da centralnu, dramatičnu ulogu u tom sveopštem spasenju ima Zemlja, navodno 'planeta-mučenica'.

Ta nova sekta proklamuje da treba voleti Teru ali istovremeno i radovati se što je Tera 'raspeta na krst'.

Pojma nemam da li se to propoveda na milion mesta istovremeno, ili samo na Kazkarku, što bi značilo da je tu veru osnovao zapravo samo onaj jedan jedini Skiano, kao usamljeni, prvi apostol. U svakom slučaju, taj kult kao da je 'pronašao nešto', njihova poruka odzvanja dobro u dušama mnogih, u ovim nemirnim vremenima. Šire se 'plavušani' radijalno sa Kazkarka u svim mogućim pravcima, misionari željni da 'jave blagu vest', za koju se još kaže 'blagovesti'. Koriste ovaj haos, u kome se mnoge druge religije, starije, očigledno ruše.

U samom centru te vere je Skianova šefica, zapovednica svih tih misionara, koja se zove Reti. To je ona ljudska devojčica koja je čak i na zabačenom, primitivnom Jijou izgledala kao totalna primitivka i divljakuša. Transformisana delovanjem estetske hirurgije, ali i samom činjenicom da se lepo obukla, ona jednim pokretom prsta doziva k sebi stvorenja veća i starija i moćnija, iskusne zvezdoplovce, i šalje ih na zadatak, kao da je njen klan, zemaljski, pokrovitelj svima ostalima; kao da su Zemljani narod najstariji. A oni prihvataju to! Klanjaju se, prepuni poštovanja, čak i kad papagajčina na njenom ramenu odkrešti nešto ironično, nešto bez poštovanja.

Nikada ne videh ljudsko biće da se kreće sa većim samopouzdanjem, niti da tako arogantno prisvaja sebi vrhunski status.

A Skiano se šetka polako, jednim parom očiju šalje iskričave svetlosne signale a drugim, gornjim parom gleda ka dalekim horizontima.

Dver je pokušao (ali, naravno, bez uspeha) da ubedi Reti da napusti taj najnoviji verski pokret. Hari Harms joj je čak ponudio besplatan prevoz nazad do njegovog matičnog sveta, a to je neka tamo kolonija zaista daleko od svih ovih uzbuna; tamo bi Reti možda mogla da nađe nekakvu bezbednost pa čak i udobnost, a bila bi okružena (malobrojnim) ljudskim bićima. Dakle bila bi kod svojih. I major Harms, i Dver, javljaju da nisu ništa postigli s time. Ja, iskreno, smatram da je Retina nepopustljivost razumljiva. Ona je osetila kako to prija kad si važan i cenjen, okružen onima koji smatraju da ti je upravo tu mesto.

Naučio sam to i ja.

I primaklo se, ah eto, vreme da ovaj moj dnevnik ostavim zauvek. Čeka me mlada Dor-hinuf, koja još stanuje kod svojih roditelja.

Okružena je ovdašnjim Hunišima, koji će se okupiti u znatnom broju. Biće to veče poezije ali i dobre večere. Što je, dabome, kod nas na Jijou najnormalnija stvar, ali je za ove zvezdane Huniše veliko otkriće, smelo i novo. Oni su zvezdani bogovi ali nisu znali da život može da se organizuje i tako.

Moraću malo da preturam po sanduku knjiga, koji vukoh sa sobom sa Jijoa i svud po svemiru, i da izaberem jednu da je čitam ovima večeras. Prošli put čitao sam im Melvila i Kustoa, ali čini se da su pisci Ljudi teško shvatljivi ovim civilizovanim Hunišima, ili, bar, većini njih. Mislim da će biti potrebno još dosta vremena da ih naučim zašto je odlična književnost koju su dali Žil Vern i Mark Tven. Ovi traže, uglavnom, da umblam odlomke iz oda Čuf-vufivoa i Fhun-daua, gde se melodramatično peva o napetim jedrima koja 'kao da žele da se otkinu, il' katarke silne da obore', zatim o 'vetru slanom na slanome moru, koje nava pramcem hlabro seče' i tako dalje. Moj otac bio bi veoma ponosan kad bi znao da huniška literarna renesansa na Jijou, koja je toliko dugo tavorila u senci autora sa Zemlje, najzad nalazi oduševljenu publiku među našim srodnicima na dalekim zvezdanim putevima.

Prija to, zaista. Ipak, pitam se nešto.

Kako može ovo biti?

Razmotrite samo, kakva je tu ironija skrivena! Hakica i ja smo uvek sanjari o tome kako bi romantično i čudesno bilo kad bismo mogli, svemirskim brodovima, lepršati tamo-amo. Ali ovi civilizovani Huniši to ne vide tako. Za njih su zvezdane lađe samo tupa i dosadna svakodnevnica; odavno su oni na to oguglali, i zaista samo odrađuju onu sudbinu koju su nam, tako davno, zacrtali naši patroni, Guthatse.

Pa kako je onda moguće da su sada prijemčivi za umblanja nade i radosti? Otkud ta prijemčivost? Da li zbog rastućeg haosa u našem okruženju? Ili je nešto u huniškoj duši čekalo toliko vekova, uspavano ispod mrke ljuštore birokratske mrzovoljnosti?

Zar je moguće da jedna jednostavna poetska slika, jedrenjak koji jezdi po morskim valima gonjen vrlo snažnim vetrom, dovede do tako izrazitog buđenja duše?

Ako je tako, nešto je u nama Hunišima ležalo zapretano oduvek. Nijedan civilizovani Huniš nikada ne bi rizikovao da mu se desi nešto opasno na moru. Čak i sama pomisao na takvu profesiju - mornar! - bila bi odbačena kao koještarija. Nikad se tu ne bi uravnotežio bilans dobitaka i gubitaka. Huniši ne vole da rizikuju. Nikad ne bi pokušali tako nešto.

Uostalom, može li ijedan Huniš plivati? Ne može.

Ničim u našoj istoriji ne može se logično objasniti zašto jijoanski Huniš pretrne kad vidi zimske ledene bregove na olujnom, neravnom horizontu, i zašto voli pesmu platna i konopaca u hujanju morskog vetra, pesmu koja podseća na umblanje majke svome detetu.

Tek na Jijou otkrismo neke svoje osobine; tek posle rastanka sa božanskim alatima, posle odbacivanja svih dužnosti i obaveza kojima nas Guthatse onoliko zatrpase.

Budimo fer: moguće je da su naši pokrovitelji bili dobronamerni. Šta reći, dužnici smo njihovi, od njih dobismo sapijentni um. Galaktičko društvo postavilo je te stroge propozicije, kojih se svi moraju pridržavati, pa i starije rase kad uzmu neku životinjsku vrstu 'pod svoje' i počnu je uzdizati ka svetlosti uma, ka odgovornosti i zrelosti. Guthatse su opazili koje su odlike najdublje ukorenjene kod naše rase - vernost, poštovanje dužnosti, odanost porodici - pa su, rukovodeći se time, odredili da moramo zauvek svi ići samo jednom stazom, tačno određenom, uskom. Biti opsesivno predostrožni i odgovorni.

Tek sada Dor-hinuf i njen narod naslućuju koliko su nas naši pokrovitelji obmanuli. Kakvo su nam blago, naše najveće, oduzeli.

Blago koje ponovo otkrismo tek odbacivanjem naše 'klase' i silaskom na reku.

Dolaskom na Jijo, gde su se Huniši konačno vratili svom ukradenom...

Detinjstvu.

Lark

Kopljasti 'habitati' zaustavili su se tek kad su sasvim izronili iz 'akrecionog diska' nebrojenih miliona kandidatskih brodova, ostavivši ih dole, i dospeli na novu orbitu, znatno udaljeniju.

Za svemirska putovanja, nije to neko veliko rastojanje; samo jedan lokalni pomak na višu orbitu. Ali posledice po one jadnike dole bile su užasne.

Jer tamo izgibe sve. Milioni brodova držali su se samo jedne zajedničke vrtložno-spiralne sheme kretanja nadole, sa jasnim ciljem; a sada je u tom prostoru i tom kretanju sasvim preovladala turbulencija. Hiljade haotičnih manjih vrtloga, milioni sudara, požari, eksplozije, smrt. Motori svemirskih brodova stvaraju, neminovno, određene rezonance oko sebe; a kad se one zbog prevelikog približavanja spletu, nastaju nagle privlačne ili odbojne sile. Pilot izbegne jedan sudar, ali nezadrživo uleti u drugi.

Sada je oko bele patuljaste zvezde kružio, umesto brodova nakrcanih razumnim bićima, milionskim narodima, samo uskovitlani disk krša i olupina, jonizovane plazme i smrti.

Gospodari kapija ipak su, u prolazu, svojim bleštavim zracima zahvatili (kao konopcima) pojedine brodove; svaki habitat je na taj način izvukao iz propasti po nekoliko desetina kandidatskih brodova, dakle neznatnu manjinu. Stvarno odabrane.

Ali oni neodabrani... ko god je od njih makar samo i dotaknut tim zracima, trenutno se pretvorio u užareni gas.

Zašto? pitao se Lark, užasnut ovim genocidom triliona. Zašto su ovo uradili?

Računao je da će mu to Lingova objasniti, zato što je iskusnija u letenju kroz svemir i školovanija. Ali ovom prilikom i Lingova je bila jednako zapanjena i nemoćna da odgovori.

Ne mogu ni početi da nagađam, reče mu Lingova.

To rekavši, ona, ipak, odmah počne da nagađa.

Ne, nastavi ona, ne mogu... osim ako je postojala tajna kvota, tajna namera da se primi samo određeni broj kandidata a svi ostali da budu 'oboreni'... Ili su možda podprostorni talasi prejaki čak i za tehnologiju Transcendentnih. Pa je propuštanje sledećih kandidata u taj dalji svet postalo tehnički neizvodljivo.

Lark na to odmahnu glavom, odrečno. Ovo je za posledicu imalo posledicu otpade jednog simbionta s njegove glave. Onaj koji mu je pojeo svu kosu i sve ćelije, u koži glave, iz kojih kosa raste, takozvane folikule.

Time se ipak ne može objasniti ovakvo bezočno uništavanje njihovih života! pomisli Lark ka njoj. Ono dole su sapijentni narodi!

Trilioni i kvadrilioni svesnih osoba! Svaki pojedinac tamo potomak je - bio je potomak - neke od drevnih rasa koje su studirale i unapređivale svoju duhovnost milionima godina da bi dospele dole...

Lingova dohvati njegovu ruku i pogladi je, pa se stisnu još jednom uz njega, telom uz telo. I bilo im je toplo, oboma, u tom dodiru.

Lark, čuj, reče ona; čuj me, ipak su svi ti kandidati kao životinje, u poređenju sa Transcendentnima. Potrošivi. Naročito ako će njihovo izginuće poslužiti nekoj višoj svrsi.

Lark žmirnu nekoliko puta.

Višoj svrsi? reče on zgranuto. Kakva bi to 'viša' svrha mogla ikad opravdati...

Začuta. Neko se približavao. Osvrte se. Kroz pipke namenjene mentalnom kontaktiranju tražilo je put, i nalazilo ga, jedno veliko kupasto biće, baš debelo. Njegov nekadašnji učitelj... pa neprijatelj... a sada 'Iks', naprosto prijatelj. Modifikovani Treki, koji je ovde preduzeo neka nezavisna istraživanja, i sad se kroz živu 'čorbu' primicao da javi o rezultatima.

Jofuri su, reče Iks, izgubili svaku nadu da će se ikada vratiti svome klanu, ili dovršiti svoju misiju. Znaju, osim toga, da im je ostalo još vrlo malo vremena. Ovaj makroentitet u koji smo uključeni, to što vi 'Majkom' zovete, dovršiće osvajanje celog Polkdžija i aneksiju svih živih bića u njemu, tako što će provaliti i u mašinske dvorane, koje su preživelim Jofurima poslednje uporište, poslednji šanac. Kad budu progutani, apsorbovani, oni će ostati živi, ali više neće biti Jofuri, ne u sadašnjem smislu te reči.

Odlučili su, reče Iks, da pre toga povuku još jedan potez, svoj poslednji. Da se osvete. Na samom kraju; da to bude dramatični zaključak njihovog postojanja.

Lark polete svojim mislima napolje. Vide kako sada izgleda Polkdži spolja, i šta je oko tog broda. Da li nekom ludom srećom, ili virtuoznim pilotiranjem koje ne zna za strah, Polkdži se izvukao iz akrecionog diska postradalih kandidatskih brodova. Samo krajnja, razređena periferija tog diska, tek po koja najudaljenija olupina, delila je sad Polkdži od slobodnog svemira; od otvorenog zvezdanog neba koje se povremeno talasalo zbog izobličenja samog praznog prostora. Put za bekstvo bio je, dakle, otvoren; sigurno im je to bilo primamljivo. Ali preostali Jofuri znali su da nikada ne mogu pobeći jer je neprijatelj koji je već unutra, daleko nadmoćniji; takozvana 'Majka', ogromno složeno biće koje će ih uvući u svoje hibridno postojanje mnogo pre nego što oni stignu do najbliže transferne tačke... koja bi, uz to, lako mogla biti i neupotrebljiva.

Motori su, ipak, proradili još jednom, punom snagom. Tečna živa sredina ispuni se njihovim odlučnim brujanjem. Lark oseti kojom putanjom se brod kreće, i sa kojim ciljem. Prema jednom kopljastom staništu Transcendentnih... Tačnije, prema jednom, samo jednom brodu koji je, zarobljen, lebdeo u blizini tog habitata, omotan sve brojnijim konopcima svetlosti. Jofuri su ostali dosledni sebi: rešeni da unište zemaljski brod Brazdač po svaku cenu.

A žrtva im sad, tako obmotana svetlosnom silom Transcendentnih, čak nije mogla ni bežati.

Lark ispruži svoju tačku gledanja još dalje. Da... Svaki pojedinac od tih kopljastih habitata imao je oko sebe po nekoliko desetina brodova izvučenih, spasenih iz onog haosa dole; i svaki od tako spasenih (ili uhvaćenih) brodova bio je sad podvrgnut istom procesu,

omotavanju sve novim i novim količinama 'svetlosnog konopca'. Lark pokuša da pretraži glasove i misli, da iznađe zašto Transcendentni to rade.

Uzalud.

Uskoro, ipak, uhvati jedan slabi odjek iz nekog drugog izvora. Izoštri ga, pojača: nešto mu je tu bilo poznato.

Lingova se pridruži njegovom trudu. Uskoro obezbediše kvalitetniji prijem, i kroz njihove misli poteče sled zvučnih obrazaca.

Ljudski glas. Sumoran, tvrdo rešen da nešto postigne.

"... ponavljamo. Nismo mi odabrali ovu sudbinu. Nemamo nikakvo pravo da budemo u jatu kandidata. Naše prisustvo ovde nije legitimno. Nismo Povučeni, tom redu života nikada nismo pripadali. Nemamo nikakva posla u zagrljaju plima, niti želimo da se upuštamo u ma kakav oblik transcendentnosti u ovom eonu.

Dužnost nas zove, moramo se hitno vratiti u galaksiju Drugu. Molimo da nas oslobodite, da bismo mogli otići! Lepo vas molimo da nas pustite dok još ima vremena da se udaljimo od katastrofe kojom će ovaj prostor biti neizbežno zahvaćen.

Ponavljamo. Nismo mi odabrali ovu sudbinu..."

Lark posle toga oseti dodir trekijevskih misli, koje teku krivudavo ali glatko, kao kapljice voska po vrućoj nagnutoj podlozi.

Zanimljivo, reče Iks; očigledno su Zemljani odabrani da im bude poveren neki važan zadatak. Velika je to čast. Vrhunski nad-umovi smatraju da baš Zemljani treba da odrade neku tešku dužnost. A šta Zemljani rade? Moljakaju da im se to oduzme, da bi se vratili nekakvom svom jadu i bedi, nekakvom petljanju i natezanju u svetu opasnosti i tuge!

Za to vreme ovo malo preživelih Jofura srlja u pogibiju sa kojim ciljem? Da oduzmu Zemljanima to što Zemljani ne žele da imaju - transcenciju - koju nisu, uostalom, ničim ni zaslužili.

Biće tu sukoba, zaključio Iks; posmatrati ih, biće zanimljivo.

Lark je cenio ovaj trekijevski 'neangažovan' stav, iako je svakako i Iks morao znati koji ishod 'sukoba' je najverovatniji: nezamislivo moćnija bića, transcendentna, naprosto će spaliti Polkdžija kao dosadnu mušicu.

Lark razmotri ima li ikakvih načina da se taj nepoželjni kraj izbegne.

Pitam se možemo li se javiti Brazdaču, nekako, reče on.

Lingova klimnu glavom.

Ne vidim zašto ne bismo mogli, uzvratila ona; ali to neće moći da bude dugotrajan razgovor.

Njihov trekijevski prijatelj takođe se saglasi.

Ja/mi imam/o svoje razloge da želimo taj razgovor. Hajde udruženo, pa ću/emo vezu možda uspostaviti.

Hari

Kad se jedna od velikih kupola na južnom polu Kazkarka konačno rasprsla - a nekoliko hiljada prolaznika odletelo tumbajući se u smrtonosni vakuum, uzalud pokušavajući da se domognu vazduha koga za njih više nije bilo - institutske vrhovne vlasti na Kazkarku donele su dugo odlaganu odluku:

Evakuisati!

"Moja istraživanja", reče Verkvin, kad mu se Hari Harms javio na poslednji raport, "sastojala su se u tome što sam prosejavao najstarije arhive u velikoj Biblioteci, one koje su zaštićene najdebljim slojevima dvosmislica.

Zaključio sam", nastavi Verkvin, "da su uslovi bili verovatno slični ovima, u vreme Groninskog kolapsa."

Stajali su na visokom balkonu zgrade Glavnog štaba Nav-insta za Kazkark i okolni galaktički sektor. Posmatrali su kako mase naroda, žive reke, struje ka svim raspoloživim izlazima, a odatle ka dokovima, u težnji da se ukrcaju u brodovlje kojim su i doleteli na ovaj planetoid. Verkvin ležerno odmahnu jednim moćnim pipkom, i nastavi svoja glasna razmišljanja o davnoj prošlosti.

"Tada su, kao i sada, Instituti nastojali da poriču dokle god se poricati moglo. Dobili su instrukcije od viših redova života da nižim redovima, dakle masama, ne dozvole da saznaju istinu; da skrivaju šta se stvarno dešava, sve dok ne bude prekasno, za glavninu kiseoničke civilizacije, da se na bilo koji organizovan način ozbiljnije pripremi za nailazeće događaje. I to je uspelo. Taj scenario ponovio bi se i sada, istovetno, da nije bilo onog nedavnog upozorenja koje je Zemlja, tek tako, emitovala čitavoj javnosti, svima. Bez tog alarma, nijedna rasa u Pet galaksija ne bi imala šansu da se pripremi."

"Jahhh", reče Hari kiselu. "Mnogi klanovi su čuli upozorenje ali su se opredelili da ga ignorišu. A neki nisu stigli da ga saslušaju, zato što su previše zauzeti napadima na Zemlju."

Počuta tmurno, pa nastavi.

"Verovatno nema neke nade da ovi prostorni poremećaji rasture opsadu Tere, a?"

Verkvin okrete pogled svoje sipinske glave ka Šimpanzi izvidniku, kao da želi da proveri je li ovaj major i dalje u potpunosti lojalan.

"A, nema, nema", odgovori on. "Prema našim procenama, nekih trideset procenata transfernih tačaka u galaksiji Drugoj ostaće barem delimično funkcionalne. Naravno, prilikom najgorih udara poremećaj metrike prostora zahvatiće i sve nivoje hiperprostora baš gadno. Teško onom brodu koji tad pokuša da izvede ma kakvu pseudoakceleraciju! Ali ovo se neće mnogo odraziti na velike bojne brodove koji su raspoređeni oko tvog matičnog sistema, Sunčevog. Ti brodovi će biti bezbedni, ako ostanu u normalnom prostoru, i ako se uzdrže od upotrebe probabilitetnih oružja dok ne prođu najgori potresi.

"Očekujemo da će udari, naravno, biti mnogo gori u Četvrtoj."

Hari klimnu glavom. "Pa zato mene šaljete baš tamo."

"Da li bi ti odbio taj zadatak? Mogu ja da pošaljem i nekog drugog."

"A je li tako? Možeš, a? A ko bi bio voljan da zađe u E prostor u ovakvim trenucima?"

Verkvinov odgovor sastojao se od značajnog ćutanja. Od preostalog osoblja, samo jedan jedini izviđač - Hari - imao je dovoljno iskustva ali i talenta da se i ovog puta uspešno vrati iz bizarnog carstva živih ideja.

"Pa, do vraga, zašto da ne pođem?" progundala Hari. "Kažeš da ću imati dovoljno vremena da položim novu seriju instrumenata duž staze, odavde do galaksije Četvrte, i da se vratim pre nego što nastupi najgori deo krize?"

"Pa, da, mada će biti 'tesno'", reče velika sipa. "Pojačali smo svoje kalkulacije, one izvedene na tradicionalan način, tako što smo upotrebili i nove matematičke inkantacije, preuzete od vučje dece, i to baš iz te najnovije poruke sa Zemlje. Rezultati se podudaraju: drugim rečima, oba metoda daju isti rezultat. Glavni raskid hiperprostornih putanja desiće se neposredno posle tvog povratka na Kazkark. Dakle, vratićeš se, valjda, bezbedno."

Tišina sad potraja mnogo duže.

"Ja bih, naravno, krenuo i da nije tako", reče Hari Harms promuklo.

Duboki uzdah. Nervozno uvijanje pipaka.

"Znam da bi", reče mu Verkvín.

"Za Pet galaksija", dodade Hari.

"Da." Verkvína kao da malo izdade glas. "Za civilizaciju... Pet galaksija."

Dole, na bulevarima Kazkarka, najgori deo egzodusa kao da je već prošao. U opštoj bežaniji mnogo toga je ispušteno, pobacano i razbacano; sada su po tim stvarima, na ulicama, preturali skupljači starudija. Major Hari Harms odmicao je energičnim koracima svojim putem, a malo iza njega bruja je teretni robot 'magarac', natovaren kapsulama koje je trebalo odneti u E prostor i rasporediti po naređenju Verkvína. Telemetrijski podaci iz tih kapsula mogli bi doprineti da se bolje sagledaju 'naponi' koji rastežu pa i rastržu osnovno vezivno tkivo stvarne vasion - sam prazan prostor. To bi moglo pomoći da se narodi Pet galaksija bolje snađu u nekoj budućoj krizi ove vrste, kroz, možda, stotinak ili dvesta miliona godina.

Već je bilo jasno da će ta sledeća kriza svakako nastupiti. Vaseljena se širi. Zato se prastari 'kvarovi' u prostoru, koji tako dobro služe za neposredni preskok sa jedne astronomske lokacije na drugu, postepeno rastežu... a onda i kidaju. Posle svakog takvog raskida, broj preostalih transfernih tačaka je manji, pa su i veze između galaksija (i lokalne, između pojedinih delova iste galaksije) malobrojnije, siromašnije. Brzi međugalaktički hiperprostorni 'autoputevi' postaju, time, manje dostupni, ili sasvim nedostupni.

Pa dobro, i vaseljena stari, razmišljao je major Harms; ali, stareći, postaje opasnija a manje zanimljiva. U danima Praotaca, verovatno je sve bilo nadohvat ruke. Bilo je to magično vreme, kad je bilo maltene trivijalno lako izvesti preskok od bilo koje do bilo koje druge tačke u sedamnaest povezanih galaksija.

On ispravi pleća.

Pa, dobro, zaključí Hari; ja ću, barem, biti učesnik u nečem značajnom. Verkvín je preuveličao moje šanse da se vratim živ; ali, nema veze.

Kazkark je izgledao besprekorno, kad je Hari, po završetku obuke, na njega prvi put doleteo. Sad su hodnici bili prožeti prašnjavom izmaglicom, zato što su zidovi ispućali od mnogih prostorno-talasnih udara. Novi takvi udari, 'prostorotresi', stizali su u sve kraćim intervalima, sada već tako često da Hari i nije obraćao mnogo pažnje na njih.

Eto, pomisli on, kako i abnormalno može posle nekog vremena početi da izgleda normalno.

Prilazeći dokovima, vide evakuaciju jedne velike grupe Huniša, uglavnom službenika institutske administracije i njihovih porodica.

Oni su nosili sa sobom veliku količinu prtljaga, koji je uglavnom bio natovaren na lebdeća teretna kolica tipa 'magarac'. Unosili su to u brod koji će ih odneti do jednog od njihovih matičnih svetova. Kretali su se strogo u redu, bez ikakve gužve ili panike, kao što se i moglo očekivati od Huniša. Ipak, ova grupa je bila nekako drukčija; Hari zapazi da su nekako živahniji, manje mrzovoljni i kiseli, nego što je to uobičajeno kod njihove rase.

Vidi kako su obučeni! reče Hari sebi, primećujući tek sad bitnu promenu. U havajske kratke košulje! Nesumnjivo ih je Alvin nagovorio da to nose!

Zaista, približno svaki treći visoki dvonožac bio je obučen ne u uobičajeno, dosadno belo ili srebrnasto odelo, nego u košulje i pantalone drečavih boja, sa naštampanim tropskim cvećem i listovima paprati. Košulje su na leđima bile prosečene da bi bilo mesta za huniške kičmene pršljenove, koji su šiljati i veoma veliki. Čekajući da uđu u brod, umblali su maltene svi uglas, tako da su svi okolni hodnici, kao i sam dok, odjekivali tonovima kudikamo jačim i živahnijim nego što je to uobičajeno kod Huniša.

Jedna grupa reči na gal-šestom, pojačano izgovorena, privučé Harijevu pažnju.

Ne mogu da verujem, reče on sebi; ovo bi se na engleski moralo prevesti kao usklik "Hej, dižimo sidra!"

Neki od starijih Huniša nisu uopšte učestvovali u toj galami a po njihovim licima se videlo da su zbunjeni ili čak ljuti što se mladi tako ponašaju. Mladi su se, verovatno zbog toga, maltene dozivali zvucima iz svojih naduvenih vazdušnih kesá ispod grla.

Na jednom mestu nekoliko mladih je stajalo zajedno u redu; oni zapevaše neku epsku pesmu o tranziciji i 'vidicima novim'.

Iza svih Huniša, u jednom prikrajku između sanduka, videla se kupasta naslaga masnih prstenova, nalik na Jofura ali nešto manja. Bio je to Tjug, Treki, alhemičar sa Jijoa. Po svemu sudeći nameravao je da krene za Alvinom u dalje pustolovine.

Hari je, prolazeći, nastojao da uhvati Alvinov pogled, ali taj momak je bio potpuno zauzet igranjem uloge seoskog momka koji je došao i preokrenuo stvari u gradu. Tik uz njega stajala je Dor-hinuf, a na Alvinovim plećima odmarala su se dva nura. Alvin je, međutim, trenutno bio nekako čudno zauzet jednim sporednim poslom. Naslanjao se laktovima na jedan slabo zatvoren sanduk, na koji je i dobro motrio, ali sve vreme se trudio da se ponaša nonšalantno.

Jedno čošé poklopca malo se pomače. Iz mraka unutra jedno oko se polako, ljuljanjem i njihanjem, uzdiže; oko na pipku. Za tim jednim pokuša da se provuče i drugo oko, željno da vidi šta se dešava napolju.

Ne prestajući da umbla ležerno, Alvin jednom svojom šaketinom dočepa oba ta neposlušna oka, pa ih gurnu nazad u sanduk. Onda preko njih pritisnu poklopac i pričvrsti ga. Sanduk se sav zaljulja, kao da se neko unutra 'vozi' napred i nazad u znak protesta. Alvin ostade još jače naslonjen na poklopac, čekajući da se stvari smire.

"Ahoj!" povika jedan Huniš na čelu reda, kad se portal ka njihovom brodu najzad otvori. "Kreće se lađa huniška, sa pristaništa Kazkarka!"

Hari je zadržao ozbiljan, dostojanstven izraz lica i uspravno držanje još nekoliko sekundi. Još pedeset metara napred, ali, poslednjim snagama se uzdržavao. Onda jurnu za jedno čošé i počé se smeјati neodoljivo. Krivio se svakojako, pa i glavom do zemlje, od silnog smeha; đipao u mestu, pljeskao se šakama po butinama, lupao pesnicama kao čekićima po obližnjem zidu.

Dokovi za službena vozila bili su maltene sasvim napušteni. Pobjegli su među prvima zvaničnici Bibliotečkog instituta; Migracionog; Trgovinskog; i Ratovodstvenog. Mesta gde njihove letelice treba da budu privezane bila su prazna. Jedino su Verkvínovi službenici još branili Kazkark, jurcali tamo i amo spasavajući unesrećene, usmeravali panični masovni saobraćaj izbeglica. Bio je to plemeniti napor. Hari pomisli da bi možda najpoštenije bilo da se i on baci u akciju ovde, da spase poneki život, zakrpi bar poneku poderotinu na tkanini galaktičkog društva. Kad kataklizma prođe, Navigacioni institut imaće zadatak da započé obnovu civilizacije tako što će pokrenuti tokove trgovine.

Ali, Verkvín me je čúvao i sačúvao za ovu jednu misiju; reče Hari sebi; valjda matori siponja zna šta radi.

Pred njim je sada bilo njegovo E-prostorno vozilo, koje je on toliko voleo; njegova letelica/stanica/hodalica. Spremna za novi prodor u džungle memskog sveta, idejnog. Iako je znao da će ova misija biti opasnija od svih dosadašnjih, Hari, i nehotice, ubrza korake.

Prilazeći, on primeti da je počeo nešto pevušiti u sebi. Melodiju koju su maločas umblali oni Huniši - oni kojima je Alvin postao zet - dok su se pripremali za odlazak.

Bila je to neka mornarska ili primorska pesmica. "Dok megabui njišu grane, i ceo Vufon spi..."

Zgodna melodijica, začas se 'primi'.

Dobra za polazak na dugo putovanje.

Puna nekog iščekivanja.

Novi haosni talasi prodrmaše planetoid dok je Hari utovarivao Verkvinovne instrumente u tovarni prostor svoje letelice. Drevnom kosmičkom stenovitom masivu, kao i svim drugim takvim gradovima u letu, pretela je sada opasnost da se raspadnu. Sav je odzvanjao vibracijama koje su se prenosile podjednako i u letelicu, njen pod i zidove. Jedan nepričvršćeni paket instrumenata pade sa jedne od gornjih polica, pa je Hari Harms morao baš dobro odskočiti u stranu da to ne bi palo na njega. Prirodna gravitacija Kazkarka bila je minimalna, ali veštačka mnogo jača, pa se instrumenti u tom paketu razlupaše u paramparče, a delići se razleteše po podu.

Morao je da počisti, on lično, i to metlom. Jednim uvom je neprestano osluškivao kad će sirene za vakuum-uzbunu zajaukati na svoj karakteristični način a onda (zbog nestanka vazduha, naravno) postati slabo čujne, pa nečujne. Ali ništa od toga nije se desilo.

Prođe još nekoliko dura. Harijevo nakostrešeno krzno polako se 'složilo' uz njegovu kožu. Kristalni svod iznad dokova održao se... do daljnjeg.

Hari, po završenom utovaru, izađe da poseti mali borbeni čamac thenanijanske izrade koji je ležao parkiran prikriveno, zguren u senci njegove stanice/letelice. Prođe kroz vazдушnu komoru i povika, dozivajući pilota.

"Ej, Ka! Spreman za polazak? Ja oterjavam odavde kroz manje od jedne midure, pa, ako vi drugari mislite sa mnom..."

Iz malenog pilotskog prostora izviri glatki sivi Delfin na ležaju-hodaču sa šest mehaničkih nogu. Odmah se videlo da Kau nije dobro: već nekoliko nedelja bio je na suvom i nije imao ni jednu jedinu priliku da zapliva, čak ni za tren. Doduše, imao je mogućnost da potopi taj svoj ležaj, za šta je služila jedna specijalna uzana komora, i da spava, ipak, okružen malom količinom vode, ali bez ikakvog plivanja.

"Ma, ja bih pošššao ovog trena!" reče Delfin na engleskom. "Al' ne mogu bez Dvera."

Hari pogleda preko ramena. "Ah, do sto đavola", reče on. "Gde li je taj odlutao?"

Po strani od njih otvoriše se jedna kabinska vrata i odatle potekoše reči takođe na engleskom, ali nekako glatko i ljigavo izgovarane... ili, možda, zavodljivo. "Znate, pretpostavljam da mladi Čovek pokušava, po ko zna koji put jel'te? Da ubedi svoju žensku ekvivalentu koja Reti se zove, da pođe odavde, sa nama. Ne mislite?"

To se pojavila Kivei Ha'aoulin, za koju se očigledno našlo mesta u jednoj od majušnih kabina ovog zvezdanog čamca. Ali morala se provlačiti, onako debela, kroz gomilu zaliha, uglavnom hrane. Zalihe su bile umotane mrežama za tovar, pritegnute uz pod, ali i okačene po zidovima, tako da je ta kabina bila bukvalno nakrcana do plafona.

Ranije tog dana, Sintijanka je zahtevala da pođe sa Kaom, iako joj je jasno stavljeno do znanja da je to putovanje nesumnjivo 'reka bez povratka'. Svako sledeće upozorenje samo je pojačavalo njenu rešenost. Čak je ponudila da im besplatno obezbedi hranu ali i sve druge zalihe potrebne za slučaj da putovanje potraje duže.

Nije verovala da će se u skorij budućnosti dogoditi neki tamo 'veliki raskid' ili ma šta slično.

"To uznemirenja koja moraju proći", uveravala ih je ona spokojno. "Ne kažem da povratak svega kao što bilo. Instituti, veliki klanovi, vekovima sređivanje, povratak na normalu, da. Niko neće gledati mnogo na neki tamo svetić prerano došlih ili nešto malo, malčicko zabašancije u smislu šverc-komerc! Jel'te! Zar ne njušite šansu za biznis u tome? Ja ću postati komercijalni zastupnik cele planete Jijo, da! U totalnoj tajnosti, diskrecija sto posto, puno poverenje. Ekstra-planetna oficirka za vezu vaših še-sedam-osam rasa, da.

Primitivne urođeničke rukotvorine, autentične, marketing samo ja. Za kolekcionare širom svih galaksija, koliko god ih. Svi bogati, svi mi!"

Hari je posmatrao kako se u njoj bori pohlepa sa tipičnom sintijanskom oprežnošću. Konačni ishod bio je taj, da je Kivei prešla na potpuno poricanje očigledne istine o svome okruženju. Odbacila je i samu ideju da bi zbog ove krize kosmos mogao da se promeni na neki suštinski način. Hari se saglasio sa njenim zahtevima, ali ga je, potom, malčice grickalo osećanje krivice. Ali, nije bilo ni lako usprotiviti se zahtevima takve osobe; Sintijanci umeju da budu do besvesti uporni. Osim toga, zalihe hrane će dobro doći Kau.

Kivei priđe bliže. Usput je prekoračila onaj portret urezan u metalni pod... jezivo lice zlikovca koji je ubio našeg Štipka a onda pobegao, a potom verovatno odleteo sa Kazkarka, u traganju za novom prilikom da nanese zlo negde, nekome.

"Dver vam ode da traži vam Reti, da", reče Sintijanka. "Pazila ja na naše kanale komunikacije, maločas. Taj dečko javio kuda ide.

Hitnom porukom."

Ka uzmahnu repom gore-dole. "Pa nisi mi rekla!"

"Pilote, da ti ne kvarim koncentraciju, prezauzet proverama pred poletanje. A sem toga, ako ja pođem da pomognem? Ja lično, mladim ljudima! Velikodušno, a? Hoćemo, izvidnički majore Harmse?"

Hari se počeo migoljiti tamo-amo. Kroz samo jednu miduru imaće oprimalan 'prozor' za lansiranje. Ali, ako je taj dečak u nevolji...

"Da li je Dver precizirao u čemu je problem?" reče Hari.

Sintijanka se protrlja šakom po stomaku: znak nervoze.

"Pa, nejasna poruka, eto. Kao: hitno, mora hitno, inače ona ne ostaje živa."

Pronađoše, na osnovu te poruke, mladog Jijoanca. On se bio zavukao u jedan od obližnjih magacina, gde je sad čučao iza jedne gomile napuštenih sanduka. Na sebi je imao nekakav tamni ogrtač. Po njegovom licu videlo se da se bespomoćno nervira. Zurio je u grupu razumnih bića okupljenih četrdesetak metara ispred njega.

Tamo su preko izvesnog broja sanduka i kontejnera bili prebačeni veliki komadi platna, plavog i zlatastog, kao draperije. To je činilo dobru pozadinu za onog velikog misionara sa četiri oka, Skianoa, koji je vodio taj sastanak. Ispred njega i levo i desno od njega bili su sledbenici, njih dvadesetak; svaki iz neke druge galaktičke rase - ni dvojica iz iste. Skiano je visinom nadmašivao gotovo sve njih.

Izgledao je kao brodski pramac uzdignut nad tom skupinom. Jedan par njegovih očiju svetlucao je bez prestanka, kao da im želi svima obasjati put u neku toplu noć.

Ogromna većina sledbenika nove sekte već se raštrkala po celom civilizovanom delu poznatog svemira, sa zadatkom da širi poruke o ličnom spasenju. Ostali su samo ovi, jedna mala skupina. U ovom trenutku pevali su himnu, od koje Hariju prođe neka hladnoća kroz kičmu.

"Šta se dešava?" upita on Dvera, i već sledećim korakom prođe pored njega. Vide Reti, malu ljudsku priliku, kako sedi malo po strani od ostalih. Njeno lice bilo je obasjano svetlošću sa ekrana prenosivog računara.

"U zaklon!" reče mu Dver, dograbi Harija za okovratnik i cimnu ga oštro nazad.

"Ej!" poče Hari tonom kao da će se pobuniti zbog ovoga; ali začuta, jer nekoliko malih, tvrdih zrna se zari u obližnji sanduk, tako jako da polete iverje od rascepljenog drveta.

"Neko puca na nas?" reče Hari žmirkajući.

Dver izviri za trenutak a onda se vrati u zaklon. Dvojica sektaša stajali su kao garda, na malo uzdignutim mestima levo i desno od Skianove pozornice; ogrnuti plavim i zlatnim, kao i svi ostali, ali drugačijeg držanja, malo pretećeg. Jedan od tih bio je iz naroda Paha, a drugi iz naroda Gelo. Obe te rase su tokom Uzdizanja usmerene da postanu ratnici, zato što su imale urođeni talenat za borilački i ratnički zanat. Iako su stupili u kult mira i nenasilja, ovaj Gelo i ovaj Paha dobili su zaduženja, ipak, prema svojoj meri. U Gelovim rukama bila je metalna šipka, zašiljena na jednom kraju, dok je Paha imao na jednoj ruci ubojitu spravu, kaiševima pritegnutu - ručni katapult, sličan onome koji je bio i na Dverovoj ruci.

"Zanimljivo", reče Kivei. "Pošto im zakon zabranjuje nošenje jačeg naoružanja, prešli na hladno oružje, i to preuzeto od vučje dece. Brzo uče, brzo. Možda od Reti. Možda ta nova vera, veći stupanj otvorenosti uma."

Hari ne obrati nikakvu pažnju na ovu njenu pričanciju koja im trenutno nije ništa pomagala. "Zašto nam ne daju da se približimo?" upita on Dvera.

"Mene su upozorili da 'ostavim devojkicu na miru'", reče Dver. "Napomenuli su da 'prestanem da je opterećujem'. E, vidiš, oni ne bi rado ubili Zemljanina, jer Zemljani su njima svetinja, ali, mogli bi jednome polomiti dve-tri kosti. Jer, kažu, 'sudba je zemljanska, za sva ostala bića patiti'. Ukratko, ne daju, a ti se pričuvaj."

Hariju prekipe.

"Slušaj ti, Dver, nemamo još mnogo vremena. Reti je odlučila da ostane sa osobama koje nju vole, i koje će se o njoj dobro brinuti. A to je, već, znatno više nego što većina razumnih stvorova u ovoj vaseseljeni uspeva da stekne za sebe. Veća je verovatnoća da će ona dobro živeti ako ostane s ovima, nego ako krene s nama! Trenutak je da je pustimo da sama donosi svoje odluke."

Dver klimnu glavom. "Jest, i ja bih tako razmišljao, u normalnoj situaciji. Ja bih nadasve voleo da vidim da Reti konačno stane na svoje noge - i ode svojim putem. Ali, ima tu jedan problemčić. Možda nije tačno ono što si rekao."

Hari Harms uzvi obrve.

"A je l'?" reče on. "U kom smislu?"

Dver pokaza prstom napred.

"Pogledaj malo desno", reče on. "Desno od Skianove platforme. Iza one zavese. Vidiš nešto tamo?"

Hari uzdahnu i izviri. Pogleda preko glava Skianovih sledbenika, zadubljenih u meditaciju. Između dva masivna stuba vijorio se veo od neke šarene tkanine. "Šta?" reče on. "Ja baš ne vi..."

Začuta. Video je, ipak. Nešto se pokrenulo iza poluprozirne tkanine. Mašina? Čudno uglasta, sa nekim šiljcima, sekačima. Onda talasić vazduha jače zanjihala taj veo, i Hari vide opaku siluetu sličnu bubi bogomoljki.

"Ifninog mi gazde..." procedi on kroz zube. "Šta će Tandu tamo? Zašto se krije?"

Jedno je odmah izračunao: nijedan Tandu nikad se neće pridružiti Skianovoj sekti! Ne kao vernik. Navodna besmrtnost navodno postojeće 'duše' uopšte ne zanima Tandue, koji samo vrebaju kako da unište sledećeg neprijatelja, kako da nametnu svoju rasnu volju jednom kosmosu koji im, u tom pogledu, uporno pruža otpor. Tandui, doduše, ubijaju samo kad je to u skladu sa zakonima i obredima galaktičkog društva; to je kod njih uvek lakirano, 'civilizovano', legalno; ali šta ako se civilizacija, sada, sruši? Priča se da Tandui imaju tajne baze u kojima čuvaju milijarde jaja namenjenih da se iz njih izlegu ratnici. Priča se da samo čekaju pravi čas da tu svoju novu armiju odgaje, i...

"Onda zašto onaj Paha i onaj Gelo ne učine nešto?" reče Hari. "Samo stoje tamo. Zar nisu primetili..."

Prekide ga trgovkinja Kivei.

"Primetili oni. Baš leđa ka toj zavesi, a? Neće okrenu. Naređenja, jasno. Tandu stoji tamo pozvan za nešto njihovo!"

Pozvan? zapita se Hari. Za koju svrhu? Poče nervozno potezati palčeve. Onda se nečega doseti. "Kivei, daj mi tvoju pločicu za informacije... Hteo bih da pokušam nešto."

Sintijanska trgovkinja mu dade tu malu, prenosivu računarsku jedinicu, u koju Hari odmah poče mumlati razne komande. Koristeći svoja institutska, majorska ovlašćenja, on naredi računarskoj mreži Kazkarka da presluša sve što emituju svi drugi računari i da izdvoji ono što izlazi iz Retinog. Uz malo sreće, mogao bi za nekoliko trenutaka...

"A-ha!" uzviknu on. Njegovi pratioci se stisnuše da pogledaju šta je to uhvatio. Ekran je bio podeljen: na levoj strani videla se ta mlada žena, Reti, čije je lice sada bilo bez ikakvog ožiljka; na desnoj strani videle su se neke tablice i spiskovi - ono u šta je Reti gledala tako pomno.

"Šta sad?" upita Dver. "Da joj se preko ove veze obratimo? Garantujem da će se ona samo naljutiti i oterati nas do sto vragova."

"Ne", reče Hari, "ja bih da malo špijuniram, prvo." Usmerio je svoju pažnju na desnu stranu slike. "Hm, ovo kao da je spisak planeta prema kojima su nedavno uputili misionare. Uglavnom su to trgovački svetovi, njihovi prostorni kontakti su dobri a kultura kosmopolitska, liberalna, nesklona da suzbija neobične tačke gledanja. Pametni su ovi. Ali, baš se pitam šta će joj u ovom trenutku spi..."

Začuta, jer se Retino lice tog trenutka ozarilo. "Evo jedne savršene!" reče ona svojim kolegama, očito zadovoljna.

Ustala je, držeći računar u jednoj ruci; zbog toga se slika zanjihala. Hari na ekranu ploče vide samo njihanje plavih i zlatnih draperija, i lica vernika, podignuta, zagledana ka nekom dalekom horizontu. Ovaj prizor se donekle stabilizovao kad je Reti ustala i progovorila glasnije, da bi je Skiano čuo preko ritmičnog napevanja i mrmorenja okupljenih.

"Gospodaru, odabrala sam mesto za sebe. Vidiš? Evo, na spisku je. Ovu planetu!"

Pogled sa njenog računara, pa time i ugao kamere u čiji rad se Hari ubacio, zaokrete nagore; na trenutak uhvati šarenog zemaljskog papagaja, koji se šetkao tamo-amo po Skianovim masivnim plećima. Onda Reti ispravi 'nišan', podnevi računar tačno pred oči glavatom, impozantnom Skianou. Njegov gornji par očiju bio je sad upaljen kao da su tu dva auto-fara, uperena ka budućim generacijama; a njegov donji par očiju lunjao je tamo-amo ne bi li negde ugledao konačnu istinu.

"Zove se Zornap", reče Reti. "Znam da si čuo za to mesto. Ima idealnu atmosferu za mene, i sve ostalo, prema tome, ostaću na njoj zdrava. Ima i jednu ljudsku trgovačku postaju, za slučaj da mi zatreba druženje sa meni sličnima - što, rekla bih, nije verovatno, al' čisto za svaki slučaj, a? Da ja ne zatvaram sebi opcije unapred.

Poslao si tamo jednu malu misiju, a ja vidim da je to planetica dobro postavljena, ima puno svemirskih puteva koji vode na sve strane, pa koga god na njoj regrutujemo, moći ćemo ga odmah poslati negde dalje. Sa tolikim prednostima, Zornap sigurno zaslužuje da ima apostola višeg reda, zar ne? Dakle mene! Evo ovako. Uzimam putnički šatl za galaksiju Treću. Polazi kroz pola midure. Dakle, sa tvojim dopuštanjem..."

Skianovo zurenje najzad popusti. Donji par očiju okrete se da pogleda Reti.

"Takvo zaduženje je ispod tvog nivoa, drago moje vučje dete. Ne dam ja da tebe prljaju prizemni zadaci, da ti propovedaš na ulici, dišeš isti vazduh kao nevernici."

"Ali, ja..."

"Postoji nagrada, koja čeka zaslužne", nastavi osnivač vere, glasom svečanim, dalekim, propovedničkim. "To su nagovestili i vaši sveci i proroci, još davno. Isus, Isaija, Moamad, Buda... uistinu, svi veliki mudraci tvoje blagoslovene i proklete rase, čije patnje u tami dozvoliše im da vide ono što je nevidljivo narodima koji na svetlosti žive."

"Znam ja to, gospodaru. Zato me pusti da krenem i da širim blage vesti na Z..."

"Samo, ti proroci su pogrešno zabeležili ono što su videli, naravno. Kako bi mogli tačno zapisati hroniku takve slave, primitivnim mastilom, na primitivnom pergamentu, jezikom koji je bio jedva nešto više od životinjskog mumljanja? Ali, nebitno, nebitno: sudbina je progovorila. Svetionik koji oni upališe, sada će upaliti sve nove i nove lomače, tako da će se vrelina istine širiti svuda, dok ruševine padaju oko nas."

"Slažem se! Zato me sad pus..."

"Ali, avaj, ja neću videt zemlju tu obećanu, tu apoteozu. Kao Mojsij, zaustaviti se moram pre nego što bih kročio, kroknuo, u neku običnu zemnu Valhalu. Trudi moji iscrpiše ovu samrtnu put. Čas dođe da zatražim nadoknadu onu koja mi u snu bejaše obećana. Ne kroz obično čistilište, ne, ne, moj prolaz ima biti pravo u Raj!"

Reti je odgovarala kao uznemirena osica, sve nekim brzim i zabrinutim zujanjem. "Da da, ma super, samo ti putuj, u Raj, mislim to je carski, nego što se tiče planete Zo..."

"Mami nagrada moja, zove, prizivlje", zagrme Skiano veličanstveno. "Lično izbavljenije, mnogo bolje nego zagrljaj plima puki. A ipak... jednog nezgodnog predosećaja nikako se otresti ne mogu. Učinih li, vaj, sve što trebađah? Šta ako li prispem, dočim, u podnožje nebeskih propileja a straža božja ne prepozna moje lice njima čudno, i telesno obličje? Toliko vremena samo Ljudima oni posvećivahu, spremni jesu li propustiti neke duše drugojačije kroz dveri Elizije?"

Dok je tako govorio, poče se njihati tom ogromnom glavom, nalik na brodski pramac, levo-desno.

"Zato mlidijah da oružnici rajskih dveri propustiće me radije ako stignem u pratnji jedne ljudske duše, a i mnogo drugih, koji zajednički će zajemčiti da zaista sam..."

Slika na ekrančiću ispred Harija zadržta kao da su, četrdesetak metara ispred njih, Retine ruke zadržtale - možda zato što je shvatila kuda ove Skianove reči vode. A baš tada ritmički napevi okupljenih dvadesetak vernika uzdigoše se do završnog vrhunca i onda utihnuše, u poslednjem stapanju sa odjecima u magacinskoj hali. Reti opet zabrza, ali nešto malo promuklo. "Ti to ne pričaš o nekom stvarnom novom putovanju, a? O propovedanju na nekom drugom mestu? Nego si odlučio da umreš?"

Odgovor stiže, takav da Hari zadržta.

"Da korubu ovu napustim, da. Udružen sa prosvetljenima, da bi se znalo koliko vredim... a među njima mora i jedno ljudsko dete biti, pravo pravcijato, sa planete mučenice, da posvedoči u moju korist pred licem anđela i svetaca."

Neko prodrma Harija za rame, tako jako da ga maltene obori. To ga je Dver jednom šakom uhvatio za rame; drugom rukom je pokazivao nešto, upirao prstom preko sanduka.

"Zavesa!" reče Dver.

Pogledaše svi tamo. Kivei tiho zaječa. Draperija je pala a između stubova magacinske hale uzdigla se veličanstvena figura Tandu ratnika, obojenog bojama koje su govorile ne o ratnom pohodu nego o obrednom ubijanju; šest Tanduovih ruku bilo je uzdignuto visoko u vazduh, a u svakoj ruci po jedan veliki nož iskričav od oštine.

Umesto da krenu u odbranu, obojica stražara, i Gelo i Paha, stadoše pokorno među vernike. U središtu je, na podijumu, ostao samo Skiano, a svi verni bili su sad ispred njega, raspoređeni u polumesec.

Skiano pruži sve svoje četiri bele ruke, naglo, i uhvati samo jednu osobu u zagrljaj: Reti. Ona se ukoči i kriknu, zabacivši glavu i gledajući iznad sebe, ka Tanduovim sečivima, užasnuto. Papagaj se razmlatarao krilima, poleteo, i krešteći počeo da kruži iznad svih.

"Policaje robote pozovi!" reče Kivei Hariju, užurbano. "Ceremonija ne sasvim dobrovoljna, garantujem to ja, svedočim!"

Baš će nam to pomoći, što ti svedočiš, pomisli Hari i potrča napred, pokušavši da sustigne Dvera. Znao je da su snage reda i zakona već u rasulu, i da bi eventualna pomoć, ako nekim slučajem i stigne, stigla prekasno.

Ali, naravno, time se otvaralo pitanje šta se to on i Dver nadaju da postignu, osim da se, možda, pridruže seckanom mesu koje je Tandu rešio da ceremonijalno napravi kroz koji tren.

Dvadesetak metara daleko od grupe vernika, Dver zbaci ogrtač. Pokaza se da je u njegovim rukama opet isti onaj jijoanski luk, i tobolac strela, već jednom prodat Sintijanki.

"Ej, to moje!" zašišta Sintijanka, koja nije pošla napred. Nju je ova krađa uznemirila više nego predstojeće obredno ubistvo i samoubistvo sekte. "To mi ukrao iz kabine. Zahtevam hitni povraćaj ukradene robe, inače podnosim žalbu!"

Dok je ona stigla sve to da izgovori, i dok se Tandu nadneo nad svoje žrtve, Dver je već odapeo tri strele, brzo, jednu za drugom.

Hari, prilazeći mu s leđa, šapnu Dveru: "Ej, ništa ti to ne vredi protiv Tandua. Nema on nijednu tačku tako osetljivu da bi ga mogla ubiti jedna obična stre..."

Učini mu se da strele, leteći kroz vazduh, skreću; da menjaju pravac. Nisu pogodile dželata, štaviše promašile su ga ogromno; zarile su se u Skianoa! Pokaza se da Dver nije ni gađao ratnika, nego vođu. Dva velika oka sa 'reflektorima' sledećeg trenutka su se ugasila, probodena drvenim štapovima sa kamenim šiljcima na vrhu. Treća strela se zari verskom vođi kroz otvorena usta, u grlo, baš kad se spremao da vrisne od bola.

Sve četiri Skianove ruke sad su se trzale u grčevima; samo jedna od njih ostala je na Reti, ali ne zadugo, jer je ona ugrize, zarivši zube najdublje što je mogla u tu belu kožu, a zatim se istrže. Pošto joj je put zaprečio Paha, ona klisnu u neočekivanom pravcu, ispod i između Skianovih bodljikavih nogu.

Hari joj počeo mahati obema rukama. "Ovamo Reti! Ovamo! Beži ovamo!"

Tandu se oglasi jezivim krikom gneva. On je prihvatio ovaj posao pod tačno određenim uslovima; zato je i došao pripremljen i sa 'alatom' samo za obredno klanje vernih, da to obavi pobožno, dostojanstveno. Nije bilo ni govora o borbi; dakle, prekršen je ugovor! Užasno uvređen, Tandu se, zato, oglasio urlicima koji poleteše kroz avenije i tunele, dvorane i hodnike Kazkarka. Bio je to poziv njegovim sunarodnicima, tandujskom rodu, da se okupe i da speru uvredu. Onako uzgred, zamahnu jednim nožem i odseče glavu Pahi.

Glomazni Gelo reagovao je na to čisto po instinktu. Metalna šipka u njegovim rukama fijuknula je kroz vazduh jedanput, dvaput, i već su obe Tanduove prednje noge bile smrskane u kolenima. Ali zato ga je Tandu sledećeg trena iznabadao sa svih šest noževa. Još dva člana sekte usprotiviše se Tanduu. Bila su to krilata bića, jedan Glououvis i jedan Zju8. Pošto im više nije bilo jasno zašto su tu, i pošto ionako još od drevnih vremena njihovi narodi mrze Tandue, poleteli su da ga ključaju odozgo. Tandu ih je, međutim, uspešno terao od sebe, izmahujući noževima.

Dver je nastavio da odapinje strele jednu za drugom, najbrže što je mogao. Gadao je samo čulne organe Tandua: oči, uši, i druge. Svaka strela je pronalazila cilj. Jedna po jedna antena sa čulima umirala je, na Tanduovom telu.

Hari pomisli da kaže Dveru da ni to neće vredeti, jer je takva taktika odavno isprobana ali su Tandui i bez tih čulnih organa nastavljali borbu uspešno.

Reti je bila nadomak slobode; samo još jedan korak ju je delio, još jedan skok. Ali jedna Tanduova dugačka suva ruka pružila se nad nju, nož se uzdigao hitro. Nož sa koga je već curila krv, obilato.

Novi podprostorni udar zatrese stenovitu podlogu ispod njih. Magacin se zaljuljao bukvalno iz temelja. Površina magacinskog poda izvila se poput leđa neke smrtno ranjene životinje. Gusti oblaci prašine šiknuli su iz procepa u kamenu; podigao se nekakav vetar, kao da neka sila vuče atmosferu na jednu stranu. Zastave, draperije, ogrtači, sada su se vijorili kroz vazduh koji je bežao. U daljini su zapomagale sirene.

Hari se trudio da ostane na nogama; ništa nije mogao učiniti za Reti, koja izgubi ravnotežu, polete.

On se baci da je dočeka na ruke; ali znao je da ne može stići tamo na vreme.

Retin prkos trajao je samo još trenutak, a kad je tresnula na kamenu podlogu ugasio se kao i njena svest. Nije Reti ni jauknula, niti zaječala, ništa; nije dala vasseljeni nikakvo zadovoljenje te vrste. Bez glasa je prihvatila rđavu sreću koja ju je zadesila.

Džilijan

Lucifer znači 'Svetlonosac', onaj koji nosi svetlost.

Ta misao joj dođe neočekivano, dok je gledala kroz obližnji brodski prozor. Neujednačeni talasi svetlosti navirali su odatle, prelivali se i poigravali preko njenog lica.

Andeli su blistavi, pomisli ona; ali ne uvek dobri.

Prizor pred njom podsećao ju je na mnoge druge, divne i zastrašujuće, koje je videla poslednjih meseci i godina. I na mnoge pretpostavke koje je morala napustiti.

Na primer, sećala se onog prvog suočenja sa 'Velikom mučiteljem'. Bili su duboko u transfernoj tački, jurili su svojim putem, kao i milioni drugih brodova; a to čudovišno biće biralo je koga će uzeti i preneti ka transcendenciji. Avet prava, ogromna, svetlosna; kao moćni serafim, koji silazi na Sudnji dan da među svima onima koji se dižu iz grobalja bira nemilosrdno, odabira pravednike, a duše grešnih gazi. Niko nije bio zapanjen više od nje kad je to nadmoćno biće posegnulo ka Brazdaču i zgrabilo ga, izvuklo iz normalne transferne putanje, uputilo bez ikakvog objašnjenja ka drugačijoj sudbini.

Možda ćemo sada saznati, pomisli ona. Jer postojala je znatna sličnost između onoga što je ranije učinio 'Veliki Mučitelj' i onoga što je sad činio kopljasti 'habitat' koji je iz mnogomilionskog akrecionog diska propalih brodova izvadio samo nekolicinu - pa i Brazdača. Zračni pipci omotali su se oko Brazdača jednom, dvaput, i još mnogo puta, povećavajući broj namotaja. Kretnje pipaka bile su maltene zaljubljene. Slično tome, habitat je poveo za sobom, kao na konopcu, još nekoliko desetina brodova. Ovo ponašanje neprijatno je podsećalo doktoru Baskin na pauka koji ponekad zamota uhvaćene insekte, žive, u niti paučine, i na taj način ih čuva da bi ih pojeo kasnije.

Svi ti ostali izvučeni brodovi bili su ogromni, prepuni objedinjenih živih oblika - oksihidro hibrida. Bili su to, dakle, brodovi istinskih kandidata za transcendenciju. Bilo je logično da habitat spase barem neke od njih iz opšteg brodoloma dole, kod zvezde 'belog patuljka'. U poređenju sa njima, Brazdač je bio majušan - kao vrlo sitna gusenica pokraj velikih, naduvanih lopti za plažu. Pa ipak, bio je podjednako dobro umotan pipcima svetlosti.

"Nepoznata supstanca", komentarisao je Hanes Suez. "Ne uspevam ništa jasno da očitam o njoj. Naši instrumenti naprosto ne vide od čega je to što nas drži."

Nis mašina se odvaži da nagađa o jednom bliskom pitanju.

"Možda je neko još od ranije imao na umu ovu sudbinu za nas. Prerada našeg ugljeničnog oklopa, koja nam se dogodila u Fraktalnom svetu, možda je izvršena upravo zato da bismo sad bili otporni na ove svetlosne pipke, od čega god da su."

Džilijan slegnu ramenima. "Pa, da", reče ona. "Ali, može biti i da su ti svetlosni namotaji nekakav dodatni oklop, druge vrste."

Ćutanje potraja. Jedan za drugim pogledi svih prisutnih usmeriše se ka onom ekranu koji je prikazivao šta se nalazi iza Brazdača.

Očigledno su svi imali na umu istu kiselu misao: ako su svetlosni namotaji zaštita od 'nečega', onda to 'nešto' mora da se dogodi uskoro.

Dole se privodila kraju katastrofa hodočasnika koji su došli u urednim redovima, učtivo prilazeći svetilištu, a završili samleveni i spaljeni. Njihove milionske povorke pretvorile su se u nepregledno, zadimljeno dubrište, u kome je sad još samo poneka eksplozija pokazivala da ginu i poslednji, najizdržljiviji; da i oni koji su sve do sad odoljevali, neminovno postaju kaša otpadaka, prašine, i jona. Uskomešani akrecioni disk zgušnjavao se brzo: mutna crna masa koja se spušta ka maloj beloj zvezdi u centru.

Po Zubdakiju, ovo stanje bilo je neodrživo; disk se morao sručiti, odmah, u zvezdu. Nije moglo biti ni govora o nekom usporenom spiralnom orbitovanju koje bi trajalo godinama ili barem nedeljama.

"Neto ugaoni momenat ove oluje olupina jednak je, približno, nuli", saopšti astronom Delfin. "Mnogi slupani komadi imaju tangencijalne brzine, i te kako velike; ali se kreću u najrazličitijim pravcima, i sudaraju. Zato se njihove brzine poništavaju. Kao celina, ovaj disk ne orbituje uopšte. Kad se u sudarima ponište, uzajamno, ugaoni momenti glavnine tih komponenti, srušiće se cela masa pravo na zvezdu... takoreći u istom trenutku!"

Pitali su ga, naravno, kad bi to moglo da se dogodi.

"Ussskoro. A kad se dogod-di, mi ćemo biti na 'nultoj tački' za onu vrstu priredbe koja je najeksplozivnija u celom kosmosu."

Zurili su u mutljag koji je, kao tornado smrti, odneo nade i snove nebrojenih naroda i država, i pojedinaca. Čekali su 'priredbu'. Akeakemai uzdahnu zviždavo, i vrati se Džilijaninoj misli. "Oklop, kažeš, preko oklopa... da bismo bili zaššššššćeni od ovog što će sad biti?"

Nije dobio odgovor. Čitali su. Onda Akeakemai nastavi na trinarnom jeziku, u haikuima.

Kad pomisle da

mogu sve, bogovi su

tad u zabludi.

Kad poveruju

svojim hvalisanjima -

stigne ih kazna.

Nisu svemoćni.

Nisu ni sveznajući.

Niti su večni.

Priroda, mudra,

pokaže im ko je ko,

gde im je mesto.

Sanjari, stiže

cunami vaseljenski!

Hej - supernova!

Džilijan klimnu glavom. Dobro rečeno; dobra delfinska poezija.

"Kraidaiki bi se ponosio", napomenu ona.

Akeakemai, u svojoj sali, punoj vode, uzmahnu repnim perajem, kao da želi da umanji hvalu koju je dobio.

Lako je biti

poeta, kad ironija

se nudi sama.

Na ovo je Sara Kulhan imala nešto da doda. "Izvinite što se mešam u nešto o čemu sam tek počela da učim, a to je astrofizika", reče ona. "Da vidimo, da li sam dobro shvatila. Masa tog akrecionog diska je samo jedna desetina Sunčeve mase, da? Ali kad se sruši na belog patuljka, pošto je on već sasvim blizu Čandrakarove granice, biće to dovoljno za otpočinjanje superbrze nuklearne fuzije.

Znači, masa koja se sastoji zapravo od leševa, i od olupina..."

Umeša se Nis mašina. "Izazvaće eksploziju zvezde. Da, biće to ono što astronomi na Zemlji nazivaju 'supernova tipa I'. Trebalo bi da takvu pojavu izazove mnogo veća masa, koju beli patuljak otima od neke obližnje gigantske zvezde i 'namotava' na sebe. Tako bi to trebalo da ide. Ali u ovom slučaju masa je došla sama, svojom voljom; nije velika, ali će biti dovoljna. Supernovu će stvoriti meso nekada živih, razumnih bića. Njihova pogibija biće obeležena supernovom. To vam je kao pogrebna lomača koju će videti svako, jer će, privremeno, biti sjajnija od čitave ove galaksije. Biće vidljiva sve do krajnjih granica vaseljene."

Doktorki Baskin se učini da Nis govori na nekarakterističan način; sa nagoveštajima histerije. Ta misleća mašina, koju su Timbrimiji programirali da uvek traga za novim i iznenađujućim, možda je sada gurnuta preko granica svoje izdržljivosti.

"Hm", reče ona, "kad pukne, ako bude supernova, stvarno ne izgleda verovatno da ćemo mi u Brazdaču preživeti, pa ma kakvi da su nam oklopi. Ali podudarnosti su, zaista, isuviše savršene."

"Podudarnosti?" reče kiborg Suezi.

"Ovo kako su postradali kandidati jedni drugima poništili orbitalne brzine - savršeno, do nule. Tako da će odmah pasti na zvezdu.

Mora biti da su Transcendentni planirali da se to baš tako desi. Hteli su da upale supernovu ovde."

"Dobro, neka su hteli", reče Suezi. "U tom slučaju, zašto nisu i nas ostavili dole, sa onim jadnicima? Zašto nisu i naši atomi sad izmešani sa njihovim?"

Džilijan slegnu ramenima.

"Ne znam, Hanes, ali, možda je planirano da se naša uloga nastavi i posle supernove. Ali, koja uloga? U čemu? Ko zna?"

Zubdaci se javi sa najnovijom procenom. Do eksplozije je ipak preostalo nešto malo više vremena nego što je on mislio. Možda, čak, dvadeset sati. Možda i više, čak nekoliko dana.

"Tačno je da akrecioni disk pada, i da se površina zvezde zbog toga zagreva, ali, upravo zato se pojačava i pritisak zračenja, kojim zvezda odguruje tu masu od sssebe. To nisam imao u vidu, promaklo mi je", objasni Delfin. "Zbog tog delovanja, proces paljenja supernove bi mogao biti vrlo neuredan. Osim ako su ovi predvideli neko rešššenje i za to."

Nije bilo potrebe da određenije kaže koji su to 'ovi'. Nedaleko od Brazdača pulsiralo je svetlošću gigantsko 'koplje' Transcendentnih, habitat dugačak kao Mesečev prečnik, i ispuštalo iz sebe sve nove i nove količine tajanstvene supstance kojom je omotavalo nekoliko desetina uhvaćenih brodova.

Umirena ovim izveštajem, Džilijan Baskin zaključio da ima vremena da se odmori; jer, trenutak najveće krize neće nastupiti baš tako brzo.

Ode polako do svog 'stana' u brodu, to jest, do radne sobe, spavaće kabine, i drugih svojih prostorija. Uđe prvo u radnu sobu. Njena kapetanska kancelarija bila je slabo osvetljena. Džilijan prvo baci pogled na drevni mumificirani leš, koji se smeškao nepromenjeno, uspravan u svom staklenom sanduku.

"E, Herbe, Herbe", reče mu ona. "Izgleda da se nećemo još dugo mučiti. Jer sad kad grune ono tamo, ima da nas nema."

Suvonjavi mrtvac ne reče ništa, naravno. Ona uzdahnu.

"Šta da ti kažem... Imao je Tom jednu izreku za to. Naime: ako se zaista mora, baš, otići, onda treba..."

Pridruži joj se muški glas. Bariton.

"Onda treba otići sa što jačim 'bum'."

Džilijan se okrete za sto osamdeset stepeni, podigavši ruke i prešavši u borilački polučučanj, spremna da se brani. Srce joj je gruralo od iznenađenja, tako jako da je osećala kako joj se cela prsa potresaju. U senkama radne sobe stajalo je nešto... ili neko. Visoka prilika. Dvonožac. Pleća, ljudsko držanje. Dobro građen muškarac, Čovek.

"Ko... ko je to?" upita ona.

Glas joj odgovori, glas zapanjujuće poznat.

"Niko od koga bi se morala plašiti, doktorica Baskin. Dozvoli da izađem više na svetlo."

On to i uradi, a njeno srce još ubrza, umesto da uspori. Ona uzmače jedan korak, pritiskajući jednim dlanom prsa, negde ispod grla.

Glas joj se razlamao kao pod udarom oštrice dleta; glas na pola puta između nade i strave.

"T-Tome?"

Njegov osmeh bio je, kao i uvek, spreman. Osmeh pun oduševljenja, nekako dečjački. Držanje tela opušteno, a ipak spremno na sve.

Ruke, njegove dobro znane ruke, te šake tako sposobne za hiljadu vrsta poslova.

Njegova glava - sa crnom kosom, ali i ponekim sedim pramičkom tu i tamo - nagnu se na jednu stranu, malo upitno, kao da je malčice razočaran njenom reakcijom.

"Džil, pa zar si toliko lakoverna da veruješ u ono što vidiš?"

Džilijan se borila da obuzda svoje emocije, a naročito ovaj talas očajničke usamljenosti koji ju je 'odneo' onog časa kad se kratkotrajna nada srušila. Da je to stvarno Tom, ona bi to već znala, znala bi na nekoliko načina... čak i zatvorenih očiju. Ali, to lice, sa borama od mnogih briga, izgleda baš kao pravo... sa dodatim zamorom zbog nevolja kroz koje je prošao a koje su bile mnogo gore od njenih.

Jedan deo nje čeznuo je da se pruži ka njemu, da ga zagrlji. I da mu ublaži te brige, bar donekle, bar privremeno.

Iako je znala da je pred njom samo jedna laž.

"N-nisam... tako naivna. Mislim da je prilično jasno ko ste vi zapravo. Recite mi... Jeste li pročitali Tomovu sliku iz mog uma? Ili..."

Okrenula je pogled ka svom radnom stolu, na kom su mirovale holo-fotografije Toma, Kraidaikija, i još nekih koje je poznavala i volela na Zemlji.

"Malo jedno, malo drugo", stiže odgovor, dok je ona bila tako okrenuta. "A uzeli smo inpute i iz mnogih drugih izvora. Smatrali smo da će to biti koristan pristup: neko tebi poznat, ali takav da ćeš ga gledati sa dosta napetosti i žaljenja za propuštenim. Možda je to malo surovo. Ali doprinosi koncentraciji.

Jesi li usredsređena sada?"

"Privukli ste moju pažnju", odgovori ona, okrećući glavu opet ka posetiocu... a tamo ju je čekalo novo zaprepašćenje.

Nije to više bio Tom! Na istom mestu stajao je neko drugi - Džejkob Demva, majstor špijunaže, agent obavestajne službe pri Teragensu, onaj koji se toliko zalagao da Brazdač bude poveren delfinskoj posadi. Brazdač je bio Demvino delo, koliko i Kraidaikijevo. Demvina koža bila je na licu potamnela i kao štavljena; videlo se koliko je godina proveo krstareći po dubokom svemiru, obilazeći mnoga uporišta Zemlje, radeći i boreći se da spreči onu sudbinu koja obično zadesi 'vučje' rase.

"To je dobro", reče njen posetilac, "jer ja mogu samo maleni delić moje svesti da posvetim ovom razgovoru. Pređa mnom su mnogi drugi hitni zadaci, koji moraju biti odmah u celosti obavljani."

Džilijan klimnu glavom.

"Mogla bih pretpostaviti", reče ona. "Vi Transonje mora biti da ste opako zauzeti, a? Ubijanjem triliona pametnih osoba. Samo da biste pripalili jednu, jednu kratkotrajnu vatricu. Aj mi reci, zašto i čemu izgiboše onoliki, dole? Je li to bilo neko religiozno, kao, prinošenje na žrtvu? Ili nešto praktičnije?"

"A mora li biti jedno ili drugo? Može biti pomalo od oba. I nijedno. Te koncepte nije lako izraziti pomoću reči koje postoje u tvom diskurzivno-simboličkom jeziku."

Očekivala je da će odgovor zvučati tako nekako.

"To može biti tačno", reče ona. "Hvala što ne reče 'u primitivnom' ili 'u divljačkom'. Neki drugi su nas, ranije, vrlo jasno podsećali koliko nisko stojimo u piramidi života."

Lik Džejka Demve se nasmeši; nove borice pojavile su se, pri tome, svaka tačno onde gde treba.

"Ogorčena si. Ne mogu ti ni zameriti, posle vaših susreta sa Onima Starima; znam koliko loše ste prošli. Te kreature jedva da su nešto malo starije od vas, i jedva nešto malo pametnije. Nezrele su to duše, često arogantne, njihova nadmenost daleko nadmašuje njihova stvarna dostignuća. Naglašavaju, stalno, koliko su se visoko digli, na taj način što omalovažavaju one ispod sebe. Ti u sopstvenom dnevniku, Baskinova, praviš poređenje s 'mravima koji beže kud koji, pod čizmama bogova koji ih gaze'.

Istina glasi", nastavi Demva, "da svaki zaista napredni um može da saoseća, pa čak i sa 'mravima'. Ja sam, evo, izdvojio jedan deo mog jastva, uputio sam taj delić ovde, kao svog izaslanika, i zato sada mogu ovako da razgovaram. Ne košta mnogo biti saosećajan, ako napor nije preveliki."

Džilijan klimnu glavom, dvoumeći se da li treba da bude zahvalna ili uvređena.

"Vaš pojam selektivne dobrote... užasava me."

Replikant Demve slegnu ramenima.

"Za neke stvari pomoći nema. Ta složena bića koja su poumirala maločas, i čija dobro promešana masa, i drugi atributi, sada čine zbijeni oblak na rubu nestanka, poslužice višim ciljevima, i to mnogo bolje svojom smrću nego što bi kao mlađi Transcendentni mogli poslužiti svojim životom. Ovde, i na mnogim drugim mestima širom poznatog kosmosa, upravo takve pogibije upaliće veliki broj svetlećih signala, i to sve baš u pravom trenutku, onda kad sudbina otvori jedan kratkotrajni prozor koji dopušta nebeske razgovore."

Džilijan se namršti od koncentracije.

"Svetlećih 'signala'? Upućenih kome? Vi Transcendentni već ste gospodari svega u svih ovih Pet..."

Dosetivši se, ona se odvaži da nagađa.

"Nekome izvan? Želite kontakt sa drugima, izvan Pet galaksija?"

Demva otpevuši kroz nos nekakvu potvrdnu melodijicu, pa reče: "Eto, vidiš. Čak i mrav je u stanju da izvede jednostavan logički zaključak! Tačno je, cilj celog ovog ogromnog poduhvata sastoji se u tome da pošaljemo kratkotrajne poruke iz jednog dela nebesa u

drugi. Pozdravna poruka može se izbaciti preko drastične erupcije svetlosti koja će uskoro pokuljati odavde i zaseniti, za kratko, celu jednu galaksiju."

"Ali..."

"Ali!" reče Demva. "Sad ćeš se ti buniti da mi možemo da proizvedemo supernovu kad god hoćemo. Za bića kao što smo mi, to je trivijalno. Palimo ih kao signalne lampice kad god hoćemo, je li?"

Dobro, to je istina!" nastavi on. "Zameričeš, dalje, da je takva komunikacija suviše spora, i da prenosi malo informacija i to uz veliki šum, i da, zbog toga, nije primerena za slanje ma kakvih složenijih poruka. Da, i to je istina. Pomoću supernova mi samo možemo povikati celoj vaseljani 'Evo nas, ovde smo!' i gotovo ništa drugo, ništa više od toga.

Ogromna većina drugih galaksija tajanstveno ćuti. Iz malog broja njih nešto se čuje; ali vibracije koje iz njih potiču toliko su dobro šifrovane, ili toliko bizarne, da ih čak ni mi, pa ni pomoću naših najboljih simulacija, ne možemo rastumačiti. Najvažnija zamerka je sporost: zagonetke pred kojima se nalazimo ne mogu biti razrešene upotrebom svetlosnih zraka, koji se vuku zaista sporo."

Izbegavajući prodorni pogled lažnog Demve, Džilijan se zagleda u jedan zid, duboko zamišljena.

Posle nekog vremena, ona progovori tiho. "To vam je sigurno u nekoj vezi sa velikim 'otcepljenjem' o kome Sara Kulhan govori.

Kidaju se, posle toliko vremena, mnoge stare spojne tačke između Pet galaksija. Možda će se Četvrta otkinuti sasvim."

Ona steže pesnice, i nastavi.

"Znači, vi baš sad imate priliku za nešto. A takva prilika ukazuje se, zar ne, samo u ovakvim vremenima, kad se svi nivoi hiperprostora prenaprežu i kidaju. Tu negde je vaš vremenski 'prozor' kroz koji jedino..."

Opet pogleda posetioca. Licem joj minu trzaj iznenađenja. Umesto Džejka Demve na tom istom mestu sad je stajala Tomova majka. Gospođa Mej Orlej uputi joj širok osmeh. Bila je obučena u debelu termalnu odeću, da bi izdržala zimu u Minesoti. U rukama: ski-štapovi.

"Kaži, kaži, draga. Šta još pretpostavljaš?"

Zbog ovakvih naglih preobražaja mogla je izgubiti nerve ona neka-dašnja Džilijan, ona koja je tek polazila u svemir. Ali posle višegodišnjeg iskustva sa svakojakim bićima, a naročito sa Nis mašinom koja većito pokušava da 'namesti' još poneko nezgodno iznenađenje, postala je otporna. Svakojaka čuda naprosto bi skliznula sa nje kao kišne kapi sa leđa patke.

"To je kratko razdoblje kada prostorne veze funkcionišu mnogo brže, ili mnogo jače!" Ona uperi prst ka transcendentnom biću.

"Verovatno vi jedino tada možete bacati materijalne predmete ka drugim galaksijama, koje su, inače, nedostupne i nama i vama. To bi značilo brzine mnogo miliona puta veće od brzine svetlosti, zar ne? Poduhvat kao da u more bacate zapečaćene staklene flaše sa porukama, ali, samo kad naiđe neka sasvim izuzetna plima, mnogo jača."

"Predivna metafora", reče replika njene svekrve. "Zaista, ovaj sadašnji raskid je kao moćan, ogroman talas koji za tren preleće megaparseke. Treba bocu i hitnuti majstorski u taj talas. Moćna ruka koja će je hitnuti - to je ova predstojeća supernova ovde."

Dr Džilijan Baskin udahnu duboko i upusti se u nagađanje o sledećoj implikaciji.

"Vi mislite da Brazdač bude jedna od tih boca."

"Tako jeeee!" povika Mej Orlej navijački, pridrža oba ski-štapa podlakticom uz telo, i poče da aplaudira ne skidajući rukavice. "Eto, upravo si dokazala da su tačne bile naše nedavne simulacije, na osnovu kojih smo zaključili da ovog puta treba donekle izmeniti proceduru, dodati takozvanu 'vučju decu' u mešavinu; izgleda da je to onaj sastojak koji je nedostajao. Možda će biti izbegnut neuspeh koji nam se dosad svaki put dogodio... kad god smo pokušali poslati poruke preko ogromnih pustinja sasvim ravnog prostora između naše skupine galaksija i miliona drugih skupina galaksija koje vidimo kako plove nebesima a ne uspevamo ih nikako dosegnuti." Džilijan pokri oči rukama; bila joj je nepodnošljiva ova lažna srdačnost lažne gospođe Orlej, pa je želela dati Transcendentnom biću priliku da se opet promeni u nešto drugo. Osim toga, želela je malo i da se pribere, jer kolena su joj počela klecati od saznanja koje se širilo kroz nju.

Ovi su joj nudili izbor između vatrene smrti i nove pustolovine - novog, sasvim izuzetnog istraživačkog putovanja. Doktorku Baskin to je pogodilo kao udarac u stomak.

"Vi... to pokušavate odavno, je li?" reče ona, ne skidajući šaku sa očiju.

"Odavno", odgovori Transcendent. "Još od prve zabeležene krize ove vrste, a ta je nastupila neposredno posle odlaska Praotaca; tad je naša srećna zajednica sedamnaest povezanih galaksija raskinuta. Prodoše od tada milijarde godina, ispunjene našom čežnjom da opet stupimo u vezu sa braćom izgubljenom."

Glas se menjao, mutirao u toku govora, postajao mnogo dublji. Muževan.

"Taj gubitak nas boli mnogo više nego što ti možeš pojmiti i zamisliti, Džilijan. Iz tog razloga smo naredili da Četvrta bude sasvim evakuisana: da bi trauma bila, ovog puta, manja."

Džilijan pogleda. Pred njom je sad stajao Čarls Dart, Šimpanza, naučnik sa Brazdača koji je na planeti Kitrup nestao zajedno sa Tomom, Hikahijem, i desetak drugih.

"Zaista pamтите šta je bilo pre tolikog vremena?" upita ona.

"Boraveći duboko u zagrljaju plima, orbitujući tik iznad onih astronomskih predmeta za koje vi kažete da su 'crne rupe', mi postizemo nekoliko ciljeva. U tom vilajetu, zato što je tako snažno spregnut gravitacijom, u mogućnosti smo da vršimo kvantna izračunavanja gotovo bezmernog obima, pri čemu kombinujemo znanje i mudrost svih redova života. Veoma pažljivo, sa mnogo ljubavi, organizujemo simulacije događaja koji su prošli; alternativnih realnosti, takođe; pa čak i kompletnih sudbina kosmosa."

Džilijan suzbi u sebi želju da se glasno nasmeje: tako krupne reči... iz usta jednog Šimpija.

Još nekoliko trenutaka bilo je potrebno da ona sasvim savlada taj nagon da se smeje. Za to vreme, 'Transonja', kao da ništa nije primetio, nastavi da objašnjava.

"Život tako blizu horizonta događanja, gde je zakrivljenost prostorvremena tako jaka da i zrak svetlosti jedva postigne da umakne, ima još neke osobitosti. Vreme za nas protiče mnogo sporije; sa naše tačke gledanja, sav ostatak vasedljene vrte se ludo ubrzano.

"Pored nas neprestano promiču neki drugi, koji se bacaju naglavce u singularitete, ka nekim dosezima koji uopšte ne mogu biti viđeni, nikad; bacaju se tako ka svojim vizijama sudbine; a mi ostajemo, kao garda, po strani, entropiji nedohvatni, čekamo, posmatramo, eksperimentišemo."

"Šta, neki drugi?" reče Džilijan. Žmirkala je brzo. "Bacaju se u crne jame... i čak u same singularitete? Koji drugi?"

Onda se po njenom licu poče širiti, ali ne mnogo, osmeh sumoran i stegnut. Shvatila je.

"Neki drugi Transcendentni! Zaboga, vi niste svi ujedinjeni, a? Kod crnih rupa svakako se spajaju svi redovi života, hidro i oksid i mašinski i idejni i svi ostali; svi u jedno. Zato što su tamo plime najjače što uopšte mogu biti. I postaju zaista Transcendentni. Ali većina se tu ne zaustavlja, je li tako? Nego se baca napred, kroz horizont događanja! Da li time prelaze u neku bolju vasseljenu, ili bivaju eliminisani kao dros, kao otpadni materijal, to vama nije bitno, vi momci, vi oprezniji Transcendentni, ostajete po strani i samo gledate kako oni 'promiču'? Je li?"

Gledala je Darta. "Zašto?" nastavi ona. "Plašite se? Nemate petlju za to suočenje sa nepoznatim?"

Ovog puta transformacija se dogodila baš pred njenim očima. Uskomešale su se neke bolne boje, čija sama priroda kao da se uznemirila, poremećaj u samom pojmu 'boja'. Samo tren posle toga izoštrile su se u sliku njenog oca, koji je davno umro. Sad je bio rekonstruisan zajedno sa svojom bolničkom posteljom u kojoj je i umro; ali je postelja bila uspravljena. Videla se strašna iscrpljenost tog lica, gorčina, i sumorno neodobravanje.

"Ja bih se zapitao, dr Baskin, da li je mudro i da li je opravdano izazivati ljutnju moćnih bića čije motive ti ne možeš ni početi da shvataš."

Ona klimnu glavom.

"U redu, u redu, izvinjavam se. Možeš li, molim te, uzeti neki drugi pojavni oblik? Jer, ovaj..."

Još jedna za oči bolna zavrtloženost same suštine 'boje', i njen posetilac se preoblikova u Rothena, jednoga od onih prevaranata koji su, tvrdeći da su pokrovitelji rase Ljudi, uspeli da okupe oko sebe sektu, ali nastavili svoj posao lopuža, ubica i bitangi. Džilijan načini malu grimasu gađenja; ova zla pojava podsetila ju je na situaciju na Jijou i drugde, koja se (barem za ljudska bića) komplikovala i postajala sve teža iz godine u godinu, štaviše iz dana u dan.

"Objasnio sam ti, dakle, vašu ulogu", nastavi lažni Rothen. "Ima još ponešto da se kaže. U vaš kompjuter uneto je nekoliko pojedinosti - nekoliko mera predostrožnosti, koje treba preduzeti da bi vam putovanje bilo udobno. Novi omotač koji namotavamo oko vašeg broda veoma je inteligentan i sposoban. On će vas odbraniti od toplote i udara kad zvezda eksplodira, ali ne i od gravitacionog talasa, koji će vas baciti u jedan hipernivo daleko izvan..."

Džilijan mu upade u reč.

"A ako mi nećemo da idemo?"

Ta stvar u obliku Rothena, ispred nje, iskrivi lice u prijateljski osmeh od koga je prože hladna jeza.

"Zar su vam slava i pustolovina nedovoljna motivacija? Pokušajmo sa još nečim.

Obrana planete Zemlje u ovom trenutku popušta. U neposrednoj budućnosti, neprijatelji će osvojiti tvoju matičnu planetu, a ubrzo potom i sve njene kolonije, pa čak i ona tajna pribežišta gde su Zemljani sakrili po neku malu skupinu u očajničkoj nadi da tako makar mali deo naroda preživi. Samo vi, Zemljani koji ste se zatekli na Brazdaču, imate šansu da ponese seme vašega roda u galaksije sasvim druge, zauvek nedohvatne bandama siledžija koji su rešili da vas sve unište ili porobe. Zar ne dugujete bar toliko vašim precima, i vašim potomcima? Šansu da zemaljski narodi ostanu u životu, negde daleko od zla?"

"Šansa vam je jaka", reče ona. "Procedura za koju sami kažete da još nikad nije uspela."

"Simulacije kažu da će izgledi za uspeh biti znatno povećani time što su dodate i neke vučje rase. Rekoh ti."

Džilijan odmahnu glavom.

"Ne", reče ona. "Primamljivo je; ali, ne. Meni su data izvesna naređenja. Imam dužnost da..."

"Naređenja 'saveta Teragens'?" Transcendent kao da nije mogao da poveruje da ona to misli ozbiljno.

"Da..." reče Džilijan. "I dužnost prema celoj mojoj civilizaciji. A to je civilizacija kiseonikaša koja se zove Pet galaksija. Možda je ona, za vas, samo jedan mali mravinjak. Sada se našla, priznaću, u jednom zlom vremenu, gde preovladava onaj šljam koji si pomenuo. Ali postoje i Timbrimiji, i drugi koji veruju da se nešto može promeniti, poboljšati, ako se preduzmu najbolji potezi."

Ona klimnu glavom ka Herbiju, relikviji iz Brazdačevog pohoda u Plitko zvezde.

"Kad se sazna cela istina, to će možda pomoći da ozdrave i oni koji, sada, iz čiste panike kreću u ratne pohode."

Na to, Rothen kao da klimnu glavom, ali njegov lik već se počeo pretapati u nešto drugo.

"To je gledište hvale vredno, kod rase tako mlade. Plemenito gledište. Ali, ima prioriteta koji su daleko iznad sudbine jedne rulje posvađanih, zakrvljenih zvezdoletnih primitivaca.

Nego, Džilijan, rastanak se primakao... što ćeš upravo sad saznati."

Crte lica nisu se izoštrile ni u šta određeno, ostale su mutne i nerazgovetne. Džilijan se trudila da 'razmrsi' smisao te poslednje rečenice Transcendentnih.

Najednom se oglasi komunikator na njenom radnom stolu. Pojavi se, kao mala erupcija srede svetlosti, hologram astronoma Zubdakija, siva delfinska glava na kojoj su se primećivale zabrinutost i uznemirenost.

Astronom progovori, očigledno nesvestan da je u kapetaničinoj radnoj sobi još neko. "Doktorka Bassskin!"

"Da? Šta je, Zubdaki."

"Događaji su se ubrzali, na način koji ja, opet, nisam predvideo. Bilo bi dobro da dođeššš i baciš pogled-d!"

Džilijan se nađe u vrlo nezgodnoj dilemi. U normalnom slučaju, istog trena bi pohitala da vidi o čemu je reč. Ali bilo joj je teško da zamisli ikakve astronomske vesti koje bi mogle biti značajnije od njenog još nedovršenog razgovora sa transcendentnim božanstvom koje upravlja životima svih njih.

"Može li to malo da pričeka? Zauzeta sam, prilično."

Astronom Delfin je pogleda iznenađeno, kao da ne veruje da je dobro čuo. Gledao ju je na delfinski način, samo jednim svojim tamnim okom; ali se ono jako raširilo.

"Kapetanice... dozvolite da objasnim. Rekao sam, ranije, da bi rušenje akrecionog diska na zvezdu moglo biti odloženo pritiskom svetlosti. Jer, kako se beli patuljak zagreva, tako svojim zračenjem sve jače odguruje masu akrecionog diska od sebe, tako da nove količine te materije ne mogu, ili ne mogu brzo, pasti na samu površinu zvezde. Iz tog razloga proces nastanka supernove mogao bi da bude neuređan, neujednačen.

Ali", nastavi on, "dogodila se promena! Olupine, prašššina i gas naglo su se konsolidovali u grud-dve! U zbijene kugle! U trilion i kvadrilione kugli!"

"Pa šta?" reče Džilijan i slegnu ramenima. Njena pažnja bila je većim delom usmerena na posetioca, koji je sad stajao ispred staklenog sanduka zagledan netremice u mumiju 'Herbija'. Telesni oblici Transcendentna neprekidno su se talasali i pretapali, kao da on pokušava

da se prilagodi nečemu. Ona zaključila da 'Transonja' pokušava da se pretvori u što bolju simulaciju Herbija - da poprimi tačan izgled iz vremena kad je 'Herbi', jedan od Praotaca, bio živ... pre dve milijarde godina.

"Kako pa šta?" reče Zubdaki, zapanjen. "Pa, to znači da će pritisak svetlosti vrlo lako prolaziti kroz čitav akrecioni disk. Drugim rečima, akrecioni disk će postati manje-više providan za to zračenje, a to znači da će se srušiti na zvezdu sav odjednom, ogromnom brzinom!"

"A-ha", reče Džilijan i klimnu glavom. "Znači, supernova će biti aktivirana brzo i glatko."

"I izuzetno snažno!"

Dok je ona tako razgovarala sa Zubdakijem, posetilac kao da se jako mučio u svom pokušaju da se saobrazi sa prilikom živog Praroditelja, kao da je ta prilika nekako sklona izmicanju, klizava. Ili je, možda, božansko biće bilo sada zauzeto nekim važnijim poslovima, tako da nije moglo da posveti dovoljnu pažnju jednom tako nevažnom zadatku.

Džilijan odmahnu glavom.

"Slušaj, Zubdaki", reče ona. "Verovatno vidimo samo još jedan primer kako funkcioniše super-kompetentna tehnologija ovih... Jasno je da su sve izrežirali unapred. I to, možda, mnogo pre nego što smo se mi rodili. Nego, reci mi, imaš li novu procenu, kad će to obrušavanje poč..."

"Već je počelo, dr Baskin!" uzviknu Delfin, glasom punim očajanja što ona tako sporo shvata. "Već je..."

Zaćuta, prekinut zvonjavom alarmnih zvona širom Brazdača. Videlo se kako Delfin okreće glavu i odmiče se od kamere. Zatim, novi prizor: sala za planiranje, prilike jurcaju tamo-amo, Ljudi i Delfini zauzimaju borbene položaje. Onda i ta slika nestade. Hologram se ugasi sasvim.

Na radnom stolu se stvori hologram Nis, mali tornado svetlosti.

"Šta je sad?" upita Džilijan Nisa. "Šta se dešava?"

Nis se pognu na jednu stranu, ka pojavi, ili prikazi, koja je stajala pred Herbijem; ali već sledećeg trena se uspravi i kao da sasvim zaboravi na njeno postojanje. "Moram..." reče Nis hologram. "Moram izvestiti da smo pod napadom. Opet."

Džilijan žmirnu.

"Čijim?" reče ona.

"A šta misliš, ko nas može čak i ovde napasti? Ona ista Nemeza od ranije, bojni brod Jofura. Iako se jasno vidi da im je brodsko korito izbušeno, i da se unutra događa transformacija u drugi oblik života, oni su pošli na nas, i počeli emitovati vibracije na rezonantnim frekvencijama D prostora, zbog čega je naš ugljeni oklop još jednom počeo da deluje kao ogromna antena za prikupljanje toplote."

"Pa, jesu li oni ljudi!" povika Džilijan. "Znaju li oni šta se ovde dešava? Pod čijom smo zaštitom?"

Nis slegnu svojim vrtloženjem na stari, dobro znani način, kao plećima.

"Pojma ja nemam šta Jofuri znaju ili ne znaju. Takva upornost, u prisustvu sila toliko nadmoćnijih, upućuje na ludilo, svakako. Ali, to su nam prazne priče: temperatura oklopa počela je da raste."

Džilijan se okrete posetiocu, čije lice se tek počelo definisati ka nekoj mešovitoj lepoti, humanoidno-amfibijskoj. Bilo je, već, maltene blistavo, imalo je boju i teksturu. Predstavljalo je jedan od najfascinantnijih prizora koje je dr Džilijan Baskin ikada videla, i u ma kom drugom vremenu, bilo bi dovoljno da se ona zaustavi i da mu se naprosto divi. Ali sad jedva stiže da ga ovlaš pogleda.

"Dakle?" reče ona posetiocu.

"Dakle šta?" odgovori Transcendent. Okrete se ka njoj. Sad je zaista bio nalik na Herbija, naime, nalik na neki mogući ili verovatni lik živog Herbija, onog od pre dve milijarde godina. Kao da se dogodilo vaskrsenje; kao da je pred staklenim kavezom ustao iz mrtvih njen pratilac, koji već toliko dugo stoji u njenoj kabini. Ali ovaj vaskrs nije bio dovršen, to rekonstruisano lice se i sad pomalo menjalo, tražeći sebe.

"Dakle hoćete li nas uzeti u zaštitu?"

"Tražite da vas mi uzmemo u zaštitu?"

Ovo ju je iznenadilo toliko da je jedva uspela da sastavi sledeću rečenicu. "Pa... valjda... ako ste toliko truda uložili da nas pronađete, odaberete, pripremite..."

Nis hologram se vrte zbuñeno. "Pričaš s nekim?" reče joj on. "Moja čula ne registruju baš ništa."

Džilijan oštro zamahnu rukom ka njemu da nestane, i on nestade.

"Kad već toliko investiramo, dr Baskin, onda moramo biti uvereni u valjanost investicije. Imamo li razloga da zaista verujemo da će ovaj soj vučje dece moći da opstane u ogromnim prostorima onih drugih nebesa? Kako će moći, ako nema snage da se održi ni ovde? Tamo vas čekaju mnogi izazovi, i mnogi novi stanovnici, o kojima ne znamo ništa. Daleke su to galaksije."

Njen gost je sad naprosto zračio silom i lepotom. Transformacija je bila najzad okončana; pred kapetanicom Baskin stajalo je biće zaista nalik na boga.

"Pade nam na um da je ovaj poslednji test dobrodošao. Eto, na proveru ste, dokažite svoje sposobnosti."

Džilijan prvo zažmuri, zatim pokri oči rukama, ali svetlost boga sad je bila tako jaka da je prolazila i kroz njenu šaku i očne kapke vrlo lako; videla je svaku kost šake jasno ocrtanu.

"Još samo taj ispit treba da položite", zaključila božanska stvor. "Vremena imate samo još malo... pre nego što se naša vasseljena promeni."

Lark

Povremeno se prenos gubio, ali mnoge rečenice stizale su u Larkov um ipak jasno, odzvanjale su.

"... još ponešto da se kaže... pojedinosti, mera predostrožnosti, da bi vam putovanje bilo udobno. Omotač... će vas odbraniti od toplote... baciti u jedan hipernivo daleko izvan svih onih hipernivoa koji se normalno koriste za zvezdana putovanja..."

Uz pomoć Lingove, ali i mnogih drugih članova konzorcijuma koji je sad nosio ime 'Majka', Lark je ogromnim trudom postigao ovaj priključak svesti na tokove svesti u obližnjim brodovima, zatim samo na Brazdaču, i najzad počeo da prisluškuje Transcendentne, i to samo ovaj oblik njihove komunikacije sa Džilijan Baskin, oblik dostupan organskom umu. Posle mnogih napora, uhvaćene su ove rečenice - rezultat dosad najbolji. Objašnjenje, na običnom engleskom jeziku, šta božanska bića žele da postignu svojim silovitim poduhvatima, žrtvovanjem mnogo miliona tuđih svemirskih brodova.

Iskoristiće, zaključiti Lark, redak sticaj okolnosti, izuzetan raspored kosmičkih sila, i hitnuće izvestan broj modifikovanih brodova-glasnika na jednosmerno putovanje, preko ogromne praznine gde normalno nikakav transfer nije moguć, sve do neke druge skupine galaksija.

To je bilo potvrđeno i onim ranije uhvaćenim odlomcima razgovora u Džilijaninoj kabini.

"... dodati takozvanu 'vučju decu' u mešavinu, sastojak koji je nedostajao. Neuspeh dosad svaki put... poslati poruke preko ogromnih pustinja sasvim ravnog prostora između naše skupine galaksija i miliona drugih koje vidimo kako plove nebesima a... nikako dohvatiti..."

Lark je osećao da se sve veće uznemirenje širi kroz masu tečnosti i spojenih organizama i organa, gde su i Lingova i on plovili u simbiozi sa ostalima. Očigledno su ove vesti uzbudile ali i zabrinule 'Majku'. To je Larku bilo poznato zato što je i on bio njen deo, štaviše deo poprilično odgovoran za usmerenje ka nervoznim i brižnim mislima.

Prisustvo Lingove u 'čorbi' postade osetnije. On se okrete i vide da Lingova, i sad gola, pliva ka njemu kroz tu mutljivinu. Ona zatim pruži ruku, dohvati njega za zglavak jedne ruke. U trenu dodira, njen um kao da poče da miluje njegov um, ali to je bio samo uvod u saopštavanje veoma loših vesti.

Zar ne osećaš? rekoše mu njene misli. Komandni torusi odlučili su da napadnu i unište Brazdača, sad odmah, po svaku cenu.

Lark žmirnu iznenađeno. Ispruži svoje mentalne pipke kroz informacijske mreže Polkdžija, uđe u jofurske komandne frekvencije, i uveri se da je vest istinita.

Glavni verski stog uštipaka, i novi kapetan/vođa, bili su savršeno istog nauma. Poslali su Polkdži da jurne u napad, bez obzira na posledice.

Šta li se nadaju da će postići? zapita se Lark. Zasmetaće Transcendentnima, pa će ih oni samo jednim malim pokretom spljeskati kao dosadnog insekta.

Lingova zaklima glavom, i Lark uvide da je upravo odgovorio na svoje sopstveno pitanje. Jofurski lideri su hteli baš takav konačni ishod, zato što im je to bila poslednja nada da unište infekciju koja je osvojila glavninu broda... a sa infekcijom, doduše, i sebe. Rešili su, na principu 'Bolje grob nego rob', da nestanu u plamenu, uništeni jednim udarom ko-zna-kakvog oružja transcendentnih, radije nego da dopuste da objedinjeni tečni oksid/hidro organizam, 'Majka', preuzme baš čitav brod pod svoju vlast.

Ova samoubilačka odluka rastuži Larka. Zašto i čemu takva smrt, kad je dovoljno bilo pričekati još malo, da opali supernova ispod njih! A on je baš želeo da posmatra, iz trenutka u trenutak, sve faze tog živopisnog događaja. Da oseti kako prvi hipergusti talas neutrina proleće, preseca kroz njegovo telo, kao da protrčavaju užurbani glasnici jedne ogromne zore. Koja će, zatim, zablistati u noći na nebu mnogih svetova; mirijada svetova.

Naravno, Majka nije imala nameru da mirno pođe u propast zbog jednog jofurskog hira. Uz saglasnost svih svojih sapijentnih komponenti, prešla je istog časa u opšti napad na sva preostala bitna uporišta Jofura, onih još ne 'pridobijenih' za ulazak u njen sastav.

Lark oseti da iz raznih delova 'Majke' počinje da dopire užareni bes bitke, ratovanja. Obe strane počele su da pucaju energetskim 'munjama' kroz već ionako pocrnele hodnike. Oslobođena energija topila je preostale, namučene zidove Polkdžija. Larkovi nervni završeci reagovali su na svaku pogibiju pojedinih delova Majke kao na sopstvenu ranu; bolelo je. Veoma jako, veoma lično.

Lingova mu pomisli: gle, Majka će uskoro prodreti u mašinsku halu broda. Isključiće brodsko snabdevanje energijom... ali, biće to možda prekasno za Zemljane u Brazdaču. I prekasno da se izbegne bes Transcendentnih, zaključiti ona.

Otpor preostalih Jofura i njihovih robota bio je ogorčen, očajnički. Polagali su svoje živote kao snoplje, braneći preostali 'jofurski džep' u brodu. Ali ni mnogobrojni organizmi udruženi u Majku nisu žalili svoje živote, dizali su se na juriš ponovo i ponovo, ne mareći za gubitke.

Idemo i mi! reče Lark. Da pomognemo! Lingova klimnu glavom. Oboje su osetili kako su nesigurne Majčine rezeve snage. Nije bio trenutak da se ostaje po strani.

Ali, kad su krenuli ka frontu, nešto ih zadržalo. Neki otpor. Larkove noge se zaustaviše.

Nije to bila komanda. Pre nešto nalik na odluku postignutu konsenzusom; ili na opšte, zajedničko osećanje svih ostalih komponenti. Saglasnost da ne treba baš sad rizikovati živote ove dve komponente, dvoje Ljudi.

Jer to dvoje, te dve sapijentne komponente, bolje će služiti celini svojom inteligencijom i svojom veštinom u komuniciranju.

Lark, posle nekog vremena, prihvati ovu logiku, ali nerado. On i Lingova se vratiše osluškivanju misli i govora božanskih bića.

Trebalo je opet otvoriti one kanale koji su nedavno dali rezultate.

"... pađe nam na um, poslednji test dobrodošao... dokažite svoje spo..."

"... još samo taj ispit... a onda, vasiona izmenjena."

Lark odahnu. Zbog tog pokreta se ispred njegove glave pojavi niz mehurića u tečnoj okolini.

Dakle, tako, reče on sebi. Transcendentni podešavaju, petljaju, nastoje u poslednjem trenutku da optimizuju svoj eksperiment. Ili se 'bogovi' samo malo zabavljaju na račun jadnih Zemljana. U svakom slučaju, neće upotrebiti svoju božansku svemoć da odbrane Brazdač. Naprotiv: pustiće da ga Polkdži napada i ocenjivaće rezultate.

A za sve to ostalo je još samo malo vremena. Lark ispruži jedan deo svoje svesti ka akreционom disku i vide da je rušenje materijala u zvezdu već uveliko počelo.

Površina belog patuljka bila je već sva uskomešana, ključala je. Materijal se odozgo sručivao veoma velikom brzinom; glavina se primicala. Koncentrični talasi aktiničnog plavog ognja strujali su preko namučene pradrevne površine; prvi proplamsaji super-užarene plazme šikljali su tu i tamo ka svemiru... bleđi nagoveštaji onog pravog 'vatrometa' koji uskoro mora uslediti.

Za to vreme, iz komandne sale Polkdžija strujale su ka Brazdaču i poruke sasvim otvorene, nekođirane, pune podsmeha i uvreda, a sve u vezi sa činjenicom da je oklop Brazdača sada upijao toplotu iz drugih slojeva prostora i prenosio je na unutrašnjost broda i na posadu kojoj je predstojalo da bude skuvana i ispečena kao u peći.

Javi se jedan poznati glas.

Larkov stari prijatelj, onaj Treki sa Jijoa koji je nosio ime Ask, zatim silom pretvoren u Evaska, a sad prepušten okolnostima da živi kao mudro, višekomponentno biće, bez posebnog imena, naprosto 'Iks'.

Najzad uspostavih potpunu vezu sa računarom na brodu Zemljana, pohvali se Iks.

E, čestitam, reče mu Larkova misao. I, šta, preneo si im informacije koje si želeo preneti?

Iks, šireći osećaj da je njegov polutečni vosak veoma zadovoljan, potvrdi da je postigao uspeh: sve što se dosad saznalo o jofurskim komandnim 'uštipcima' već je bezbedno presnimljeno u Brazdačeve računare. Sve, pa i tajna kako treba odgajati mnoštvo crvenih malih prstenova koji su tako uspešni u podrivanju vladavine egocentričnih jofurskih 'careva'.

Naravno, ostalo je nejasno kakva će biti korist, ikada, ikome, od tih informacija. Jer, čak i ako bi se Brazdač odbranio od sadašnjeg napada, i ako bi nekim čudom preživeo predstojeću stelarnu super-eksploziju, transcendentni bogovi iskoristili bi baš taj trenutak eksplozije da bace Brazdača nepojamno daleko, u dubinu nekih sasvim drugih zvezdanih pejzaža, gde nikad nijedan Jofur nije živeo. Iks, ničim ne pokazujući da je svestan ove promašenosti svog uspeha, opet progovori. "Možda će te zanimati jedna činjenica koju sam doznao. U teranskoj lađi postoji jedna putnica", pomisli on ka Larku. "Štaviše, tamo su je prihvatili za jednu od cenjenih predvodnica. Ljudska osoba, koju dobro poznajemo i ti i ja."

Lark oseti iza tih misli ironiju ali i veliku zabrinutost. Ustremi svoju volju u naznačenom pravcu, pronade dosije o ukrancima na zemljanski brod, otkri o kojoj 'ljudskoj osobi' je reč.

Sara!

Počeše ga potresati grčevi, od samog iznenađenja, vrtložeći hidrogensku tečnost oko njega. Lingova ga uhvati za ruku, nastojeći da mu pomogne da prebrodi taj šok.

Šta će moja sestra tamo! pomisli on. Tako daleko od našeg rodnog Jijoa! Kako se upetljala u ovo!

Udarac postade još gori kad Majka saopšti procenu o pregrevanju Brazdača. Ovim tempom, kritična tačka, ona na kojoj se umire, nastupiće kroz pola midure.

Ubrzo posle toga, sve pa i najmanje količine vode ma gde u Brazdaču dostići će temperaturu od sto stepeni, proključaće, i pretvoriće se u paru.

Emerson

Alarm je iznenadio gotovo sve na Brazdaču, svakako sve u sali za planiranje i u susednoj kontrolnoj.

Toliko su se brinuli zbog komešanja pregrejane zvezde ispod njih i zbog nedokučivog ponašanja 'bogova' u blizini, da su zaboravili na blizinu običnih, 'prizemnih' neprijatelja.

Zaboravili su svi... sem njega.

Emerson ni na trenutak nije smetnuo s uma kakvi su Jofuri, kako su ludo uporni; kakvu jednumnost su im ugradili nepažljivi pokrovitelji tokom dodatnog Uzdizanja, pokrovitelji koji nisu imali u vidu vrlinu umerenosti. Zato je, u trenutku kad je napad počeo, jedino Emerson bio spreman.

Nemajući na raspolaganju moć govora, niti čitanja i pisanja, Emerson nije mogao da očita sa monitora kakva je tačna priroda upotrebljenog oružja, kakve su pojedinosti napada. Ali to i nije bilo važno. Dobro je razumeo da napad dovodi do povišenja temperature u Brazdaču. Iz metalnih zidova i podova već je izbijala neprijatna, jaka vrešina. Očigledno, velike količine energije su se ulivale u brod iako obližnja zvezda još nije 'grunula'.

Sara ga uhvati za ruku, i on pretrpe kratkotrajno osećanje krivice zato što je morao, uzvrativši samo jednim zaljubljenim stiskom ruke, da maltene odgurne Saru od sebe i odjuri niz hodnik. Računao je da je ipak pametnije da spase i njen život i svoj, nego da ostane uz njenu suknju pa da se oboje skuvaju i ispeku zajedno.

Trčeći vrelim hodnikom dernjao se, u nadi da će interkomi, raspoređeni duž zidova, primiti njegovu veoma jednostavnu poruku i automatski je preneti do osoba kojima je namenjena.

"Suezi!... Suezi!... Karkaet!... Sad! Saaaaad!"

Ali, hoće li ta dvojica doći? Toliko su truda zajedno uložili u ostvarivanje njegove ideje; toliko rada da bi jedna tehnologija, dve stotine godina stara, mogla da posluži novim potrebama opstanka. Trebalo bi da dođu. Ali brinuo se zbog mogućnosti da je sve bilo lažno; da su 'radili' samo da bi se on, bolesnik, invalid, nečim prijatno zamajavao, tek da mu prođe vreme. Kratko, preostalo vreme... Ispentra se kroz tunel za održavanje, i dospe u lasersku komoru gde je došlo do njegovog poslednjeg okršaja, onog pobedonosnog, sa frakcijom Onih Starih koja je pokušala da ga kontroliše. Odahnu: Hanes Suezi već je bio tu, i dvojica Delfina, inženjera. Okupili su se oko velikog laserskog komunikacijskog 'topa'; čavrljali su između sebe, slatkim dijalektom inženjerstva. Značenje izdeljeno u mnogobrojne paketiće, hitre, efikasne; divna muzika.

Elegantna poezija sposobnosti.

Hanes okrete glavu, sjajnu kao ogledalo, i postavi Emersonu pitanje, samo jedno, tako jednostavno da je on, čak i bez glavnine svog moždanog režnja za govor, mogao da shvati a i da odgovori.

"Da!" viknu Emerson, i to proprati žestokim pokretima koji su takođe jasno 'govorili'. "Da! Sad!... Sad!..."

Hanes pritisnu jedan prekidač i laserski top se silovito, masivno pomače unazad, kao ispaljeni top, na svojim kliznim ležištima; kretanje praćeno jakim šuštanjem. To oruđe je sada dejstvovalo punom snagom.

Emerson priđe bliže, radoznao da vidi kuda je uperen moćni zrak; kuda odlaze te ogromne količine energije.

Ne vide ništa, samo zvezde.

Jedan od obližnjih ekrana pokazivao je da ovog puta nisu imali onu ludu sreću koju je on imao kad mu se šunjalački brod Onih Starih namestio takoreći pred samu topovsku cev. Jofurski brod Polkdži približavao se Brazdaču sa sasvim druge strane, suprotne. Nije bilo ni najmanje šanse da ga gađaju.

A i kad bi ga pogodili, dejstvo najverovatnije ne bi bilo onako razorno, jer Polkdži nije bio civilni brod za provlačenje krišom, nego bojni brod; mnogo otporniji na takva oružana dejstva.

Emerson slegnu ramenima. Nije bitno; ne moraju uništiti Jofure da bi ih potukli.

Oseti hladnoću. Prože ga drhtavica. Primeći da se iznad nosnih rupa oba delfina vijori izmaglica pri svakom izlaženju vazduha; uskoro će to biti malene fontane mraznih kristalića. Poče se kondenzovati i njegov dah. Za samo nekoliko trenutaka ova komora postala je hladna kao frižider. Hanes povika na njih da idu odavde. Bilo je vreme da se udalje, da prepuste mašini da sama uradi ono za šta je podešena.

Emerson pođe, ali malčice oklevajući. Uživao je u mlazevima vazduha koji su hujali iz svih delova broda, topli, vreli, i odlazili opet u sve delove broda, ledeni. U mislima je sagledavao ovaj ogromni laser kao toplotnu pumpu, koja iz broda izvlači toplotnu energiju i razbacuje je po kosmosu. Isceri se široko, zadovoljan što je jedna stara zemaljska tehnologija odbila napad jednog galaktičkog oružja. Nešto slično izveo je on i u jednoj ranijoj prilici, u čeljustima jednog sunca.

Spusti pogled na svoje šake i sastavi, veoma mukotrpno, jednu misao verbalno.

Još... ja... to... imam.

Ali kad njegov osmeh postade i bučan - usled neodoljivog cvokotanja zuba - Emerson konačno dopusti da ga Hanes i Delfini odvuku u neki manje leden deo broda.

Tamo, negde, čeka ga Sara.

Sad će bar moći da provedu nekoliko trenutaka zajedno.

A onda će zvezda eksplodirati.

Džilijan

"Niste pitali ima li dobrovoljaca", reče ona posetiocu, optužujućim tonom.

Transcendentno biće se vratilo u njenu kapetansku radnu sobu. Izgradilo je sebe, ovog puta, od trunčica prašine i molekula vazduha. Možda je Transcendent došao da nastavi razgovor, a možda samo da joj čestita na uspešnoj odbrani od Jofurskog napada. Jer, Brazdačevi inženjeri su svoj komunikacioni laser pretvorili u toplotnu pumpu koja je sav pristižući višak toplotne energije odmah izbacivala u svemir.

Galaktici, većinom, ne bi ni želeli da imaju takva primitivna sredstva, banalna, smešna, na nivou hemijskih raketa ili aviona sa elisom. Ali kad su Ljudi počeli, pre dva stoleća, da istražuju dubine svog Sunca, ovaj trik sa hlađenjem pomoću lasera poslužio im je odlično, a zatim je i promenio njihovu sudbinu, na nekoliko načina.

Kad se ponovo pojavio, posetilac je lebdeo u vazduhu ispred nje; imao je glatku sivu kožu plemenite teksture i kratak, snažan rep sa pljosnato položenim a ne uspravnim perajem. Mašuci pomalo gore-dole tim perajem, pokretao je vazduh, vrtložio ga, i Džilijan je zaista primetila tu 'promaju' koja pokrenu i nekoliko listova hartije na njenom radnom stolu. Daljim zgušnjavanjem, pokaza se da je to Džilijanin najdraži prijatelj među Delfinima, poručnik Hikahi, onaj koji je ostao na Kitrupu a zajedno sa njim Tom Orlej i Čarls Dart. Pre nego što je Transcendent mogao progovoriti, Džilijan dovrši optužbu.

"Kažete da su vam vučja deca bila potrebna kao 'sastojci' u vašim bocama sa porukama za daleke galaksije. Zar vam ne pade na um da pitate? Poznajem moju sabraču, Zemljane. Imali biste hiljade, milione dobrovoljaca za takvo putovanje! Čak i ako bi se unapred znalo da će biti obavezni da se sjedinjuju sa hidrogenašima, mehanoidima, i drugim takvim bljakastim stvarima. Oduvek je bilo dovoljno čudaka spremnih za pustolovine. Neki ljudi bi čak bili voljni da vam plate samo da ih povedete; da plate bilo koju cenu, samo da bi videli horizonte zaista daleke."

Replika Delfina plivuckala je po vazduhu položeno, kao da leži na nekim vodenim talasima pred njenim radnim stolom. Sad se prevalila na bok, ležerno, kao da nalazi neko telesno uživanje u tom novom iskustvu.

"A-ha, ovo ćemo zabeležiti-ti", reče bog blagim tonom, zaista nalik na Hikahijev glas; od ovoga Džilijan oseti novi ubod usamljenosti.

"Pa ćemo, može biti, poslušššati tvoj savet... kad sledeći put ova vrsta poduhvata bude na dnevnom redu."

Zurila je u njega trenutak-dva, a onda se nasmejala kratko i suvo.

"Da da, kapiram", reče Džilijan. "Kad se sledeći put bude izdvajala neka galaksija, kroz jedno stotinu miliona godina!"

"To nije osobito dugo vreme, za nas koji stanujemo nadohvat crnih rupa. I singulariteta. Za nas koji smo, kako si ti rekla, 'kukavice' zato što ostajemo u tim oblastima rastegnuto prostora i vremena a ne bacamo se naglavačke u nešto sasvim nepoznato."

"Čuj", reče ona, "pa, za to sam se već izvinila." Podiže šaku. "Mislim da bi u ovom trenutku bilo bolje da pređemo na..."

"Na izbegavanje?" Njen posetilac savi simulirano telo u krug, u obruč.

Džilijan uzvi jednu obrvu. "Šta, vi, kao, već znate..."

"Šta ćeš ti, Džilijan, kazati? Znamo. Pročitati tvoje površinske misli, to je trivijalno lako, pomoću psihomoci. Ali, čak i bez paranormalnih sredstava, možemo poprilično dobro da procenimo šta ti misliš, na osnovu poznavanja tvog ponašanja u protekle dve-tri godine, u raznim okolnostima. Te modele smo nedavno preispitali. Da li bi želela znati šta naše najnovije simulacije predskazuju?" Njen odgovor bio je zatvoren, oprezan.

"Šlušam", reče ona.

Imitacija Hikahija zagleda se tamnim okom, opet samo jednim, u nju.

"Spremala si se da se 'zahvališ na počasti' a onda odbiješ ulogu emisara. Čast vam je da budete naši izaslanici ali hitna dužnost zove vas na drugu stranu. A vi svoju dužnost zanemariti ne možete. I sve to, tako."

Džilijan slegnu ramenima.

"Toliko bi pogodilo svako", reče ona, "posle onog našeg razgovora maločas. Ali, pod pretpostavkom da ja počnem takvo 'izbegavanje', kakva bi bila vaša reakcija?"

"Mi bismo rekli tebi: nemaš alternative. Oko tvog broda već je izatkan jedan oklop, a preko toga, jedno prenosno sredstvo. Sve je to spremno da se iskoristi prilika kad se prostorvremenski procep otvori u neposrednoj blizini. Uz dosta sreće, to bi vas moglo izbaciti žive preko granica naše civilizacije. Od tako krupne investicije ne možemo odustati olako. Tvoj, odnosno vaš zahtev da sad odustanete bio bi odbijen."

Džilijan gorko uzdahnu.

"Pretpostavljam da je moralo doći do ovakvog ishoda. I, šta dalje predviđaju vaše simulacije, kakvu moju reakciju na to?"

Biće u obliku Delfina se neujednačeno nasmeja. "Pretnje, pretnje!" reče. "Ti i tvoja posada zapretili biste da ćete izazvati eksploziju sopstvenog broda: samouništenje. Ili, da ćete na neki drugi način omesti misiju."

Džilijan oseti da joj se lice zagreva. Ovo je, stvarno, bila njena namera: njen plan za sledeći potez. Očajnički. Vreme je izmicalo, a nikakav drugi plan nije bio na vidiku.

"To bi bilo malo klišetirano", reče ona.

"A mi smo sve takve kombinacije, naravno, predvideli. U ovom slučaju, naše analize kažu da bi pretnje Brazdačeve posade, i tvoje, bile blef. Jer kad budete suočeni sa neminovnošću da birate između nove pustolovine i sigurne smrti odmah, vi ćete, ipak, odabrati pustolovinu. U to smo sigurni!"

Džilijanina pleća klonuše, i ona se sva malo poguri. Transcendenti su, očigledno, brzo učili; raspoložujući zapanjujuće ogromnim kapacitetom za obavljanje i memorisanje računskih operacija, mogli su da simuliraju, čak, cele alternativne stvarnosti. Nikakvo čudo da su nadmanevrisali njen mali plan, smišljen pomoću jednog ljudskog mozga - čije su sposobnosti, ipak, ograničene.

"I to je to?" reče ona. "Nemamo izbora? Bićemo frljnuti u neku tamo galaksijetinu, hteli-ne hteli."

"Ovo tvoje linearno nagađanje je tačno, ali, samo delimično tačno. Izboru nemate; to je tačno. Možemo vas naterati, silom, da oputujete, i zaista 'to je to'.

Posetilac uzvi sivu, glatku glavu, zamaha njome vijugavo, i poče još jednu transformaciju. Pomuti se lik Hikahija. Telo se poče izduživati uvis.

"Ali", nastavi bog, "naše simulacije nisu se zaustavile na događajima predviđenim za danas. Osmotri smo šta biste vi činili kasnije... tokom nedelja, meseci i godina koje vam predstoje, u dalekim vilajetima."

Džilijan žmirnu. "Izveli ste simulacije za toliko unapred?"

"I to sa visokim stepenom verovatnoće. Tu se pojavio problem, koji nikako nismo mogli ukloniti iz naših modela. Naime: vi sa Brazdača ipak biste, imajući na raspolaganju dovoljno vremena, pre ili posle smislili nešto drugo. Palo bi vam na um da pustolovini možete pridodati i osvetu! Išli biste kroz neka nova carstva, ali usput biste se svetili onima koji su vas gurnuli silom na tako veliko putovanje bez vašeg pristanka."

Zurila je zbunjeno. Transformacija je bila samo iz jednog delfinskog tela u drugo. Malo veće i jače od Hikahijevog. Sa leve strane glave, blizu oka, ožiljci od neke ogromne rane.

Kraidaiki, uvide ona, i zadrhta malo.

"Ne... ne znam... na šta misliš", reče ona. "Osim..." Nije bilo lako sabrati misli, pod moćnim, upornim cetacejskim pogledom.

"Osim", dovrši ona, "ako vas brine to šta bismo o vama govorili, tamo, umovima koji tamo postoje, koje god vrste bili, ako uopšte postoje."

Ovog puta posetilac ne odgovori na angliskom nego na čičavom i pucketavom trinarnom jeziku. Radnu sobu ispuniše haikui.

Koja osveta

boli duže i više

od klevete?

Gde je odbrana

kad naslednici tvoji

optužuju te?

Od entropije

ko hoće da pobegne,

od smrti same,

ka besmrtnosti

ko stremi, ka večnosti,

taj mora ovako:

da poštovanje

i ljubav pridobije

kod naslednika.

Deca da kažu:

"Dobar je bio, slava mu

za sva vremena."

Jer dobro ime

jedino će ostati

kad zvezde zgasnu.

Džilijan je žmirkavo gledala replikanta. Isti njen vođa i drugar, kapetan njen; mogla bi pružiti ruku, opipati ga - taj topli sivi bok.

Kraidaiki, koji se ni pred kim saginjati neće, pa ma koliko namučen bio.

"Ovo je prva istinski mudra stvar koju sam čula od vas bogova", reče ona. "Znaš šta. Ovo si rekao maltene kao da si ti zaista, zaista..." Transcendent joj upade u reč. Slika Kraidaikija se rasformirala, počela se sažimati u loptu svetlosti.

"Jesi li sasvim sigurna da nisam?"

Čekala je, ne sasvim sigurna da li je to bio nastavak njene misli ili neke druge, nepovezane.

"Čekaj, ne idi!" uzviknu ona. "Pa šta ste odlučili? Šta će biti?"

Posetilac nestade bez reči. Ali, u njenom umu još jedno blago prisustvo ostade tren, dva, gasnući kao svetlost, i kao nagoveštaj šapata.

"Posla mnogo... vremena malo..."

Nečiji oštar zvižduk ispuni vazduh. Hologram jedne osobe naglo izbi u prostor iznad radnog stola. Akeakemai; javljao se iz komandne sale, iz vode.

"Džilijan! Zubdaki kaže da se glavina mase otisnula u zvezdu! Eksplozija kroz dva-tri minuta!"

Klimnula je glavom, umorna, i sve-u-svemu nespremna da posmatra kraj vasseljene... ili bilo kog velikog komada vasseljene.

"Evo, dolazim, dolazim", reče ona. Okrete se vratima. Ali pilot Brazdača povika još nešto za njom.

"To nije sve! Koplje, koplje!..."

Ona se naglo okrete. Videlo se, iza pilota, da je voda u komandnoj sali sva u vrtlozima: Delfini su mahali repovima, jurcali sa mesta na mesto.

"Nis!" povika ona. "Pokaži mi šta je to napolju!"

Iznad radnog stola promeni se holografška 3D slika, pokazujući sada obližnju oblast kosmosa.

Glavninu slike zapremio je, kao da je slika 'skroz probodena', kopljasti habitat bogova, dug maltene koliko prečnik neke planete.

Jedan bok odsijavao je svetlost koja se u hologramu pojavila kao potpuno čista belina: svetlost patuljaste zvezde pregrejane do nadomak eksplozije. Svakog trenutka mogao se očekivati Armagedon.

Džilijan odmah vide šta je toliko upaničilo Akeakemaija. Jedan deo koplja brzo se rasklapao, otvarao; iz unutrašnjosti se izvijeno pružiše tri nova svetlosna pipka.

Prema samo tri obližnje lađe.

Manji zraci su se palili i gasili, identifikujući te tri mete.

Prvo uhvatiše Brazdača koji se sav zatrese ispod Džilijaninih nogu.

Zatim jofurski bojni brod.

Najzad jedan od globularnih 'pravih kandidata', već odavno dobro omotan, kao i Brazdač, 'konopcima' svetlosti.

Novi pipci vukli su ih unutra, u habitat.

A onda dodatni zraci svetlosti, oštri kao hirurški instrumenti, počеше da seku sva ta tri broda na komade.

Iks

Osećate li, prstenovi moji? I vi, moji drugi, mali 'ja'? Osećate?

A ti, Lark?

Ti, Lingova?

Osećate li kako 'Majka', ovaj makro-entitet kome pripadamo, počinje da se grči i da uzmiče, u strahu i upitanosti, dok oštrice nadmoćne sile prosecaju brodsko korito Polkdžija? Osećate kako se daleki zidovi ovog broda razdvajaju; kako se odatle vazduh prosipa u svemirski vakuum, i sa vazduhom se prosipa mnogo tečnosti, i živih bića? Čini se, zaista, da je došao čas uništenja mog/vašeg/našeg.

Ali, gle! Promenu naglu tog raspoloženja osećate li?

Majka se raduje, istinu shvatam/o/te.

Ti zraci su skalpeli, režu brzo i precizno. Selektivno. Odsekoše, ukloniše sa Polkdžija samo nekoliko 'kriški'.

Instrumenti nam kažu da sa broskog korita Brazdača ta sila odseče samo dva velika komada. Tu su sad dve velike rupe, uredno isečenih ivica.

Treća žrtva ima znatno manje sreće!

To je jedna moćna globularna lađa, sasvim spremna za neko epsko putovanje; ali nju, gle, presekoše napola i sadržinu izbacije sasvim! Užasnuti su naši prstenovi svi, i ispunjeni strahopoštovanjem; gledaju kako ginu ona žrtvovana bića... tumbaju se kroz vakuum, izdišu... hiljade sapijentnih hibridnih hidrogensko-oksigenkih bića kao što je i Majka. Izbačeni su svi napolje, kao creva neke rasporene ribe. Ostaje samo ljuštura, samo brodsko korito, prazno, predvojeno.

Koje se pokrenulo. Prema Polkdžiju!

Pogledajmo, prstenovi, ka onom suncu dole.

Koliko milijardi godina se vrtelo neuznemireno? Rođeno još u prvim danima ove galaksije, davno je svoju mladost prošlo, i staloženo ušlo u starost, u 'penziju' veoma dugotrajnu. Da ga nisu dirali, da su ga samo ostavili na miru, moglo je još dvadeset milijardi godina da sija i sažima se lagano, belo se žareći bez ikakve veće promene. U nedostatku partnera od koga bi otimalo masu i namotavalo je na sebe, ne bi moglo krenuti ka ekstatičnoj nagloj smrti.

Ali, gle, ruši se masa na njega baš sad!

Kao hodočasnici svetilištu, prišli su milioni brodova nedavno, odazivajući se pozivu Velikog Mučitelja; postrojili se revnosno u spiralne redove, planski ukrštene, i krenuli dole, misleći da ih čeka iskupljenje i prelazak u neko više postojanje... samo da bi na pragu transcencije izginuli užasno. Njihove lešine, zgruvane u velike mrtve grudve, sunovraćuju se, pogledajte, u okean vatre dole, kao kiša kamenja u plamenove, pomeraju ravnotežu materije naspram energije, ka jednoj naročitoj tački.

Veoma oštroj.

Ka tački bez povratka.

Prstenovi moji... mnogi od vas bili su nekad u sastavu Aska, starog mudraca Trekija na Jijou.

Nije bilo potrebe, na Jijou, da razmišljate o ovakvim stvarima. Nismo mi diskutovali o Čandrasekarovom ograničenju i o 'providnosti za radijaciju', nego smo presuđivali u sporovima i zaševicama među plemenima i seocima. Išli smo u nesložne porodice, uglavnom urske, ljudske i gheuenske, i davali bračne savete. Onda smo sedeli danima na nekoj predivnoj gomili gnjilog bilja, grickali polako, i raspravljali se između sebe. Srećni i veseli.

Sad, kad god poželimo, dobijamo ogromne količine informacija bez ikakvog truda, pravo iz ogranka galaktičke Biblioteke koji se nalazi, sve ovo vreme, na Polkdžiju; jer, vidite, Majka je nedavno otela i tu bibliotečku jedinicu od Jofura, ono malo što ih ima još živih.

I tako sad znam/o sve o 'kritičnom pragu' i o 'kataklizmičnom kolapsu' koji će uskoro nastupiti a posle njega fuzioni, gigantski 'odskok' kojim će glavina materijala ove zvezde biti izbačena u kosmos brzinom koja predstavlja značajan deo brzine svetlosti. Prvo će nas prostreliti neutrinu, ogroman plotun neutrina. Ne onoliko kao pri takozvanom 'tipu 2' supernove. Ali, dovoljno da te fantomske čestice osetno zagreju, i osetno gurnu, sva tela u prečniku od deset Jijovih orbitalnih prečnika. (A mi smo mnogo, mnogo bliže od toga!) Zatim će ošiniti, jaoj, rendgenski i gama zraci... i razni drugi oblici svetlosti. Toliko fotona, da će udarni talasni front tih fotona imati i svoju sopstvenu, jaku gravitaciju; biće to i gravitacioni talas, dakle. Blesnuće oni ovde snagom triliona sunaca. Najzad, ako išta ostane od jadnog Polkdžija, makar i najmanji ugarak - tresnuće ga onaj drugi udarni talas, sačinjen od materije, od protona, neutrona, elektrona, jona. Oni će svakoj materijalnoj čestici na koju nalete predavati ubrzanje koje iznosi nekih sto hiljada G. Nije ni čudo da po uverenju Transcendentnih ovakve eksplozije mogu da načine poderotinu u samom kosmičkom ilemu. A to je i bio cilj. Razbuktati lomaču da prasne ogromno - i da razbaca semenke preko najveće od svih pustinja.

Čuli ste najnoviju vest, prstenovi moji?

Lark i Lingova javljaju šta su ulovili najnovijim paranormalnim prisluškivanjem razgovora između Brazdača i bogova.

Objašnjenje za ovu nasilnu i žurnu 'hirurgiju' koja nam se dogodila!

Visoki moćnici odlučili su se, izgleda, za promenu planova u poslednji čas.

Improvizacija na brzinu, to nije njihov uobičajeni način, ali sad su u najvećoj žurbi preduzeli da ovaj deo eksperimenta 'rekonfigurišu'.

A mi smo predmet njihove iznenadne rešenosti.

Ošamućeno zurimo u sliku: dva cilindra materije izvučena iz Brazdača lete ka nama, kao dve topovske granate, i mnogo brže nego granate, a obe rupe na Brazdaču, iz kojih su izleteli, zaklapaju se i metal se duž tih ivica zatapa, zavaruje tačno. Sa druge strane ka nama jure dve rasklopljene polovine mnogo većeg broda... ispražnjene. Ali treperave od energije.

I kao granate, ludo brzo, zarivaju se ta dva 'čepa' materije iz Brazdača u Polkdži, a unutra ležu na svoje mesto, predviđeno, tačno spremljeno.

Delfini su unutra, kaže nam misao Lingove; dobrovoljci Delfini. Njih ukupno desetak. Pristali su da pređu u sastav ovog broda. Poneli su sa sobom zalihe veoma raznovrsnih gena, i arhive iz oblasti kulture...

Trenutak posle njihovog smeštanja u predviđena ležišta u unutrašnjosti Polkdžija, dve polovine ispražnjenog većeg broda sklapaju se oko Polkdžija i sjedinjuju opet u jedan, ceo, moćan oklop. Blistav od energije.

Sve dosadašnje komponente Majke - pa čak i oficiri Jofuri, koji su se, konačno, predali, svi; unutrašnja bitka ovde je završena - šokirano reaguju na ovaj psihički udar: moćne svesti dvanaest Delfina ulaze sada među nas, postaju, evo, sastavni deo nas.

Novi 'konopci' svetlosti namotavaju se, ali veoma brzo, oko Polkdžija koji je sad u novom izdanju, ojačan dodatnim brodskim koritom preko svog starog broskog korita.

Oseća se neka žarka želja u ovom brodu sad. Napeto čekamo, spremni za ono što dolazi.

Osećate samrtne muke bogova, tik do nas?

Jer oni ovo neće preživeti. Njihov kopljasti 'habitat' se izobličuje, grči. Oni vuku Brazdača ka sebi. Neksus Transcendentnih kolapsira, žari se, u njemu se otvaraju moćna polja koja izvijaju sam prostor, stvaraju tunel: uzani prolaz.

Namenjen da Zemljani kroz njega pobegnu, ako mogu.

Ako stignu.

Uskoro će grnuti najjača vrsta detonacije koja se u ovoj vaskeljeni može dogoditi pojedinačnom kompaktnom predmetu.

Ali to možda ipak neće biti naš samrtni zvon.

Glasalo se. Mnogi članovi, razumni, sačinjavaju Majku. Odluka je gotovo jednoglasna.

Upravo ovakvu sudbinu mi bismo odabrali da su nas Transcendentni pitali za mišljenje. (Uostalom, možda su nas i pitali u nekoj od svojih moćnih simulacija.)

Ovako sjedinjeni, mi smo svojevrsni destilat. Kombinacija dva reda života. Mešavina, puna žustrine i snage. Vitalan hibrid. Prožet posebnim 'ukusima' sa Jijoa, a sad i sa Zemlje. Mi smo zajednica možda iskombinovana baš tako da postigne uspeh tamo gde su mnogi podbacili.

Da premosti nepremostivo.

Da doprinese ujedinjenju onog što je bilo razdvojeno.

Da donesemo kosmosu veću raznovrsnost... da bude postignuto veće jedinstvo.

Osećamo da naš Polkdži sada ima neke produžetke, pipke, od energije. Njima se brod hvata za tkivo samog prostora. Čeka sledeći udar.

Onaj najveći od svih, veći od hiperprostornih koji su potresali Pet galaksija već neko vreme.

Veliki raskid.

Da li su Transcendentni dobro odmerili trenutak? Imaju li oni zaista onu veštinu koja je potrebna da se tolika detonacija izvede baš onda kad je Polkdži u poziciji da 'pojaše' talas?

Da, prstenovi moji i sva moja druga ja.

Jedva čekate/m/o da saznate/m/o to.

Beli patuljak se trese.

Pa, to je telo prečnika samo deset hiljada kilometara. Paljenje će se kroz njega raširiti samo brzinom zvuka, ne brže: ali, u tako zgusnutoj materiji brzina zvuka je nekoliko hiljada kilometara u sekundi. Znači, biće dovoljno manje od jedne dure da...

Gle kako se tamo Brazdač upinje svim silama, ne bi li stigao do tunela za bekstvo. Pre eksplozije.

Ajde Saro!

Stići ćeš.

Ajde!

Sekundi su sad kao večnosti. Treperi spas, tačno ispred zemaljskog broda, ali, stići do tamo, stići...

Senzori okrenuti suncu kažu nam da je nezmysliva brilijantnost počela da se širi u koncentričnim talasima po samoj površini zvezde; ludom brzinom obuhvata već, gle, zvezdu celu. To kao da je dole neko bacio šibicu u gorivo. I...

Osećate, prstenovi moji?

Neutrini tutnje kroz naš vosak.

Kakav čudan osećaj! Kao da se prisećamo sutrašnjih događaja.

Evo sad, idemo...

Peti deo: VREME PROMENA

Neki redovi života uspešnije komuniciraju nego neki drugi.

Članovi Kvantnog reda nemaju predstavu ni o prostoru, ni o vremenu; za njih ta dva pojma ne postoje, ili, bar, ne u onom smislu kao za nas ostale. Kvantoidi su puni volje da razmenjuju informacije sa nama, ali u većini slučajeva uopšte ne razumeju šta ih pitamo, a ako nešto i razumeju, mi, po pravilu, njihove odgovore ne uspevamo rastumačiti. Mora postojati nekakva bliskost konteksta da bi sam pojam 'značenje' uopšte nešto značio. U poređenju sa Kvantnim redom, maltene smešno lak je razgovor sa hidrogenašima, mehanoidima, pa čak i sa većinom koherentnih razumnih memoida.

Desilo se, međutim, jednom prilikom da je neki pripadnik šticieničke rase Tuvinta banuo na sastanak svojih pokrovitelja sa kvantoidima u D prostoru, i nadmeno, ne pitajući starije kiseonikaše za dozvolu, uputio jednom kvantnom biću pitanje, na prvi pogled naivno:

"Šta možemo očekivati?"

Dobio je odgovor nad kojim su se učenjaci posle iščuđavali i mrštili milion godina; jer, čudnovato biće je bez imalo oklevanja odgovorilo:

"Sve!"

Galaksije

Fotonski front zahvatio je Brazdača nadomak crnog tunela gde je prostor uvirao spiralno.

Alarmi su zavijali a Delfini cičali dok je talas energije udarao u brod, odnoseći sva normalna zaštitna polja, a donoseći na svaki kvadratni metar površine broskog korita više energije nego što bi jedno normalno sunce moglo uputiti na ceo brod za ceo svoj sunčev životni vek - nekoliko milijardi godina. Onaj nekadašnji Brazdač bi, pod tim naletom svetlosti, naprosto ispario u trenu. Ali, kao stari kit čija je koža prekrivena slojem nahvatanih školjki koje na njemu parazitski žive, tako je i Brazdač bio prekriven nekim dodatnim slojevima. Namotaji svetlosnog 'konopca' bogova samo su glatko zablistali kao da im prija dolivanje neverovatne količine energije.

Sara je jednom rukom grlila Šimpanzicu Priti, a drugom rukom Čoveka Emersona. Kostu su joj zveckale od vibracija broda; srž u kostima. Svi ekrani pokazivali su samo čistu belu boju, i ništa drugo, kao sadašnju okolinu broda. Senzori su javljali o nezamislivo velikom flukšu neutrina i fotona. Zvezda je prekoračila svoj prag izdržljivosti i eksplodirala... ili, možda, dostigla ekstazu. U realnom vremenu, sve se događalo u milisekundama, ali vreme je u Brazdaču sada teklo usporeno, pa je posada mogla da vidi uzastopne faze događaja, kao na usporenom filmu.

"Impresivnom 'magijom' smo oklopljeni", reče kiborg Hanes Suezi. "Ali ovo što udara po nama su samo fotoni. Nema šanse da oklop izdrži ono sledeće. Više od jedne sunčeve mase realne materije... protona, i teških jezgara... skočilo je sa te zvezde ka našem brodu, brzinom koja je možda deset posto od brzine svetlosti."

Sara je do tad već naučila praktičnu fiziku u dovoljnoj meri da shvati kakva će ih to pesnica tresnuti.

Upusti se u razmišljanje.

Svaki atom kiseonika i ugljenika u mom telu, reče ona sebi, prošao je svojevremeno kroz jedan ovakav grč... bio je skuvan u nekom suncu a onda eksplozijom izbačen u svemir, da bi, zajedno sa mnogim drugim atomima koji su na isti način razvejani, ušao u proces hlađenja, kondenzacije... i jednog dana u sastav planete, živih bića, pa i mene.

Sad je bio, možda, trenutak kad bi se njena zvezdana prašina mogla razvejati još jednom - da možda učestvuje u nastanku života kroz nekoliko milijardi godina, iz početka, na nekoj planeti koja još nije ni začeta a kamoli rođena. Uteha, ali poprilično 'suva'. Sara Kulhan je, međutim, imala na umu još jednu utehu.

Larka.

Dobila je njegovu poruku putem samih misli, u poslednji čas, kad je Polkdži već odlazio u hiperrealnost, ka sasvim drugim galaksijama, u nedohvat.

Znala je da se do sad taj brod najverovatnije već probio kroz rasep u prostoru i da je stigao na početak velike nove pustolovine. Ironije tu ima koliko hoćeš, reče ona sebi. Od troje dece Nelo Kulhana, jedino Lark nikad nije sanjario o odlasku sa svoje voljene zavičajne planete, Jijoa. A sad je bačen - kao što će i ona, Sara, biti bačena - u takve daljine da će zapravo videti više kosmosa nego što čak i sami 'bogovi', Transcendentni, mogu videti! U mladosti je doneo odluku da se ne ženi, nego da život u celosti posveti samo nauci; ali, od tog celibata neće ostati ništa. Naprotiv, on i ta mala, ta Lingova, postaće, bukvalno, otac i mati celog jednog novog ljudskog naroda, u nekoj dalekoj galaksiji.

Zbogom, brate moj, reče mu ona, samo mislima. Neka Ifnin gazda pazi na tebe.

Zabavljaj se.

Njihov tunel za bekstvo bio je tačno ispred pramca Brazdača; pećina u kojoj se spiralno vrti i stalno udaljava prostor sam, vakuum, bez ikakve materijalne sadržine. Ali sad ni to nisu videli; svi ekrani još su bili potpuno beli od poplave svetlosti napolju.

Ona pogleda Emersona. Pre nekoliko trenutaka, kad je javljeno da su i poslednji ostaci Onih Starih pali u zvezdu, što je značilo da su potpuno uništeni, Emerson je izgovorio samo jednu reč, kao krik:

"Dros!"

... i osmehnuo se, kao da pogledom ispraća najopakijeg neprijatelja koji pada potučen.

Neko je odbrojavao subjektivne sekunde do stizanja udarnog talasa materijalnih čestica. "Četrnaest... trinaest... dvanaest..."

Za to vreme Akeakemai je pričao sam sa sobom, poluglasno. "Već sssmo maltene... maltene..." Šljapao je repnim perajem kroz vodu kontrolne sale. "Maltene... maltene..."

Sarin um nehotice pobeže od te ogromne napetosti, u jedno carstvo nad kojim je imala koliko-toliko vlasti. U matematiku. Vratila se, baš tad, jednom problemu koji je otkrila nedavno, baš dok se Džilijan raspravljala i pogađala sa Transonjama da možda odnesu Polkdži a ostave Brazdač na miru.

U lavirintima transfinitnih tenzora naišla je na jednu renormalizacionu teškoću koja, naprosto, nije htela da nestane. Štaviše, počelo se činiti da je baš ta teškoća bitna za opisivanje dotadašnjih haosno-talasnih potresa koji su stizali iz hiperprostora. Međutim, sa stanovišta matematike Pet galaksija, takva teškoća nije postojala niti je mogla postojati.

Kad sam predvidela 'odcepljivanje' Četvrte galaksije, reče Sara sebi, mislila sam da znam celu istinu; galaksije se razmiču, jedna po jedna se otcepljuje, i tako dalje. Ali sad mi se čini da je umešana, tu negde, još jedna sila... koja ubrzava proces razdruživanja.

Nametao se, štaviše, i jedan oblik mogućeg objašnjenja.

Nešto dolazi, reče ona sebi; nešto titansko.

Nije mogla odrediti pojedinosti, ali je znala jednu činjenicu o tom 'prisustvu' koje je stizalo u vasseljenu.

Ni u jednom gravitacionom bunaru se to ne nalazi, pomisli Sara Kulhan; to je nešto što dolazi iz ravnog prostora. Baš suprotno od svih zagrljaja pli...

Brazdač se zatrese kao nikad pre. Kičma je zbole od tih vibracija, od tog bacakanja. Neko je kriknuo: "Materija!"

Na tren kao da je vreme preskočilo... ugasilo se, ponovo krenulo.

Skaču oko nje, viču, jurcaju na hodačima. Emerson je grli kao da je kraj sveta. Pa, i jeste, zar ne? pomisli ona na tren.

Ali shvati da se Priti smeje na onaj kreštav majmunski način, da Delfini zvižduću njihove tipične znake odobravanja, da se i njen dragi nešto razveselio. U sali za planiranje je džumbus, svakako, ali - onih zloslutnih potresa i vibracija više nema. Nestalo je sve to! Preostala je samo postojana tutnjava oslobođenih broskih motora.

Svi ekrani su opet radili. Videlo se da brod promiče pored zidova od čistog ilema, ili, možda, da taj tunel promiče pored njih da bi ih odneo do čudesnog spasenja.

"Uspeli smo!" vikao je Suezijev glas kroz pojačalo.

Uspeli smo? zapita se Sara.

I uvide, ne bez izvesnog razočaranja, da je, zanesena u trans čiste matematike, propustila da pažljivije gleda trenutke čudesnog izbjavljenja.

E, pa zaista sam ja jedna rasejana školska bubalica, zaključila ona. Pa se baci na Emersona da se s njim izljubi iz sve snage - ljudski.

E prostor

Hari je oduvek znao da njegova profesija jeste, a i treba da bude, usamljenička.

Veoma je opasno da se u E prostoru nađu u istom brodu dva uma, ili tri, ili više; opasno, a može nastati i veliki 'blam'. Verkvín je zato i slao na zadatak uvek samo po jednog izvidnika.

Tokom Harijevih ranijih putovanja u kraljevstvo živih ideja, više puta mu se dogodilo da dolazeći u novu 'teritoriju' vidi da je lokalna matrica već kristalisana oko simbola koji su malo pre toga procureli iz njegovog uma. Pošto nikog nije bilo uokolo, nikog osim krda tamošnjih memoida, nije bilo bitno koji element iz Harijeve podsvesti je preovladao i pretvorio se u okolni pejzaž.

Ovog puta njegova stanica/brod nosila je u sebi čak pet ličnosti koje su sve imale snažnu volju, i to iz četiri rase. Major Hari Harms bio je zbog toga zabrinut od trenutka kad je letelica ušla, na dugačkim paukovim nogama, kroz ploveće purpurne magle, u E prostor. Magla se brzo pocepala i razišla, kao da su je svojim pogledima 'razbucali' radoznali putnici. Dver je zalepio facu na jedan prozor, Ka jedno svoje delfinsko oko na drugi prozor, Sintijanka se sva stisnula uz treći prozor. Dver je već bio, u jednoj ranijoj prilici, u E prostoru. Za sve ostale putnike bila je ovo prva poseta toj slavnoj, mitskoj oblasti.

Ne biste vi toliko blenuli da ste videli ono što sam ja ovde viđao, pomisli major Harms.

Mogao im je spustiti žaluzine, dabome, ali nije hteo. Ovo im je bila poslednja šansa - poslednja u životu - da vide E prostor.

Ali, pomisli on, ovo bi lako moglo biti i moje poslednje putovanje.

Razilaskom magle pokazao se ogroman pejzaž koji su sačinjavale kocke, piramide, kose ravni, i drugi, složeniji geometrijski oblici.

Tako su, barem, ti predmeti započeli svoje postojanje.

Ali čim se on pomnije zagleda u jedno od tih geometrijskih tela, ono počne da se topi, zaokrugljuje, zgušnjava. Uskoro Hari vide sa leve i sa desne strane po jednu izbočinu čiji je oblik bio vrlo karakterističan... uši! Šimpantovska ušesa. Onda 'spljeskan' nos i loptast oblik usta i donje vilice, iznad toga nisko majmunsko čelo. Usta mu se osmehnuše polako, puna žutih zuba. Neprivlačno, ali dobro poznato.

On pogleda instrumente. Taj memski monolit bio je udaljen dobrih trideset pseudo-kilometara! Hari zaključila da je, po svemu sudeći, svojim dolaskom izazvao stvaranje gigantske skulpture koja predstavlja njegovu sopstvenu glavu, veću od najvećih građevina ikada podignutih na Zemlji. Pogleda levo, desno, vide da se na sve strane koaguliraju biste Delfina, Sintijanke, i jednog ljudskog bića; mnoštvo njih. Uskoro su se replike Dvera, Kaa i Kivei pružale sve do dalekih vidika.

"Vidi, vidi", komentarisala je sintijanska trgovkinja zadovoljno. Šake je prekrstila preko stomaka. "Da probudi neko Reti, da ne ostane ona bez ove prilike za postizanje besmrtnosti i to na megaskali?"

Hari odmahnu glavom. Jedna gigantska statua trudila se da imitira njegov izraz lica, razdražen i inadžijski nezadovoljan.

"Ta jadna devojčica spava zato što treba da se oporavi od potresa mozga, za ime Ifni", reče on. "Nego, ta vrsta pojava obično ne traje dugo. To su veoma veliki memoidi. Oni se pretope nazad u ilem, nedugo posle odlaska uma koji im je poslužio kao domaćin i čije prisustvo ih je stimulisalo."

"Ali dešava se i da se ne pretope? Postoji šansa da će ovo ostati zauvek?" reče Sintijanka.

Hari slegnu ramenima, pitajući se zašto je to ovoj Kivei toliko važno.

"Pa, da", reče on, "viđao sam ja i to, kripto-oblike i zaustavljene slike iz davne prošlosti. Verkvín mi je pričao da otelotvorene ideje mogu ponekad da budu trajnije nego išta što se sastoji od prave materije; slično tome, neke ideje ostaju trajno, uporno prisutne u mozgu živih osoba. Po mom mišljenju, pojedini koncepti/predmeti u E prostoru potrajaće duže nego svi protoni i kvarkovi i ceo nebeski univerzum."

Kivei je pogledom prelazila preko čitavih planinskih lanaca koji su, većinom, imali izgled njene debeljušne, krznate face.

"Stvarno?" Uzdahnu, sa izrazom setne nade.

Dver i Kaa se malo nasmejaše. Ali Hari samo odmahnu glavom. "Da mi krenemo", reče on. "Pre nego što nešto drugo 'krene' kako ne treba."

Do sada je mnogo toga krenulo kako ne treba.

Prvo, onaj džumbus u magacinskoj hali na Kazkarku. Dver je kišom strela 'pokrivao' njihovo povlačenje; Hari i Sintijanka uspeli su da iznesu onesvećenu Reti; a besni ratnik Tandu imao je druga posla, tako da nije pojurio na njih, da ih sasecka. Kroz okolne hodnike, međutim, dopirali su prodorni krici drugih Tandua, koji su pristizali rešeni da pomognu svom kolegi da se užasno osveti za pogaženi ugovor. A sve to vreme talasi prostornih poremećaja tresli su i talasali stenoviti masiv, grad u letu, Kazkark, s kraja na kraj.

Hari je stigao samo jednom da se okrene, ali to je bilo dovoljno da vidi kako je skončao onaj verski vođa, Skiano: Tandu ga je bacio na 'ikonu' u obliku planete Zemlje razapete na krst, koja je tog trenutka eksplodirala.

Nevolje su se vukle za njima i do institutskog dela pristaništa. Tamo su se masivni delovi stena već odvaljivali, padajući na pojedine letelice koje još nisu otišle. Alarmi za vazduh oglašavali su sve nove i nove prolome u kristalnim kupolama: vazduh Kazkarka uveliko je bežao u okolni svemir. Hari je sve svoje putnike uterao žurno u letelicu/stanicu. Poleteli su istog trenutka. Za njima - Kaov borbeni čamac thenanijanske izrade. Onda se gat, iza njih, raspao na komade. Dok su oni stigli do mesta gde bi, normalno, trebalo da se suoče sa izlaznom carinom, čitav taj deo planetoida se raspao. Umesto carine, pred njima je bilo samo crno zvezdano polje.

Morali su izgubiti prilično vremena u manevarisanju, da bi izbegli svakojake gromade i olupine, izašli u čistiji deo svemira, a onda načinili prvi, kratki hiperprostorni skok. Hari se osvrtao: talasi haosa u prostorvremenu sad su zaista rasturali Kazkark. On zaključila da, čak i u slučaju da misiju obavi uspešno, neće imati gde da se vrati, niti kome da podnese raport.

Postoje, naravno, druge institutske baze, reče on sebi; ali, opet, priča se da je ovih dana bezbednije biti na nekoj planeti.

Posle nekog vremena prostortresi su popustili. Hari je, međutim, znao da će naići opet, i da će biti još gori. Iza dveju malih letelica, Kazkark nestade sa vidika. Hari se nadao da će stara velika sipa, Verkvín, nekako preživeti.

Onda je počelo vreme velike hitnje. Hari je dao Delfinu koordinate i prepustio da Ka, u thenanijanskom čamcu, vodi. Tako projuriše kroz desetak skokova kroz B nivo, a onda se strmoglaviše u jednu malu transfernu tačku za koju je već bilo javljeno da je postala opasno nestabilna.

Kaovo pilotiranje, način kako je skakao iz jedne niti u drugu, bilo je stvarno nešto novo. Zahvaljujući njegovim manevrima, prošli su a da ih ništa nije preseklo, spalilo, pretvorilo u paru. Ali bila je to luda vožnja, vrlo teška za nerve. Hari je pola vremena proveo proklinjući cetacejska bića - morske sisare - i sve njihove pretke, unazad sve do miocena.

Najzad su došli do tačke koja je Hariju bila određena za prelazak u E prostor. Ulazni 'okvir' bio je tamniji od crnog, zidovi između raznih nivoa realnosti tako tanki da je bilo lako probiti ih; obe letelice prodoše, ali Harijeva napred a thenanijanska za njom.

Materijalnost je oko njih zasvetlucala i nestala. Nastupi tranzicija - prelazak u svet čija fizika dopušta da ideje žive svojim životom.

Hariju je laknulo kad je stanica izašla iz 'provincije' gigantskih statua i prešla na teren obrastao zatalasanom 'travom' oranž boje.

Svaka 'travka' bila je po jedan osnovni koncept, sposoban da živi iako se ne nalazi ni u jednom jeziku niti umu-domaćinu. Pažljivijim osmatranjem pokazalo se da je ta 'prerija' u velikoj meri oštećena. Veliki delovi bili su pogaženi, ili spaljeni, kao da su i ovde protutnjali zemljotresi, požari, i druge nesreće. Očigledno ni E prostor nije bio pošteđen grčeva koji su potresali onaj delić vasione koji je Hariju bio zavičaj - onu grupicu od pet povezanih galaksija.

Memoidne 'životinje' bile su u panici. Hari vide nekoliko velikih krda memoida u jurnjavi nalik na stampedo; tutnjali su tamo-amo, a oko njih su se talasali i nebo i zemlja.

Dok su njegovi putnici uglavnom samo zadivljeno gledali, Hari je postojano odmicao prema 'aveniji' materijalnog sveta, prema kosmičkoj stazi. Znao je da mora, pre svega, pronaći mesto sa koga će moći da zaviri tačno u galaksiju Četvrtu, a onda rasporediti instrumente duž one staze kojom je već jednom išao. Na sreću, ovi novi instrumenti bili su za jednokratnu upotrebu; trebalo ih je samo ostaviti, a ne posle i prikupiti. Instrumenti su bili podešeni da sami javljaju Verkvinu to jest Navigacionom institutu podatke o rastezanju astronomskog prostora, sve dok ne budu uništeni; a čak i u trenutku uništenja da emituju poslednji 'krik' koji će takođe biti koristan podatak. Verkvini je, uzgred, obećao da će ovog puta svi podaci, cela istina, biti emitovani otvoreno, javnosti svih pet galaksija, bez ikakvog daljeg prikrivanja; neće više biti tajnih došjea, dostupnih samo zvezdanim bogovima i najstarijim rasama.

Upravo iz tih razloga Hari je konačno pristao, posle dugog ubeđivanja i raspravljanja, da pođe na ovu misiju. I njemu samom bilo je malo čudno što se toliko brine za narode koji će živeti kroz sto miliona godina. Ali, iz nekog razloga, on se identifikovao sa njima, sa osobama iz veoma daleke budućnosti. Možda će baš zahvaljujući njegovim naporima ti budući narodi biti pošteđeni neznanja i užasa koji sada hara kroz Pet galaksija. Pa makar tadašnji 'bogovi' bili potomci današnjih Šimpija, a tadašnji službenici Instituta potomci današnjih buva i vaši. A te dve vrste insekata, na žalost, danas postoje, čak i na raznim nezgodnim mestima u njegovom krznu, tako da on čezne da se dobro počee po...

"Kapetane Harmse", reče jedan kružni oblik koji se stvorio, i počeo vrteti u vazduhu, ispred njegovog nosa, neprijatno blizu. "Imam vesti! Vaš cilj trebalo bio da je već na vidiku. Čestitam! Mogu li dodati da je ovo bilo zaista..."

Hari kratkim klimanjem glave isključio taj mod, osmatrački. Pohita i on do prozora, pogleda kroz večite E-prostorne izmaglice... i vide nešto crno, veoma izduženo, zmijsasto, opruženo preko predela ka kome se stanica kretala. "E Bože hvala ti da nešto ide kako valja", progundao on.

Položice instrumente gde mu je rečeno, ali usput će naći idealnu tačku za ulazak u Četvrtu galaksiju. Tada će se Ka i svi ovi putnici prebaciti opet u thenanijanski borbeni čamac, koji sad lebdi, vođen automatski, tik iza stanice/hodalice, a Hari će im pomoći da se odgurnu u realni prostor - pa, ako bude sreće, mogli bi i da stignu do svog odredišta. A onda bi Hari imao taman još dovoljno vremena da se na svoj način vrati iz E prostora u realni prostor, kako ga dužnost obavezuje, pre nego što se tamo sve sruši i ispretura.

Reti nije htela ni da čuje.

Od trenutka kad je ustala, i teturavo se popela u kontrolno-osmatračku prostoriju, gornju, Harijeve stanice, jednom rukom se držeći za glavu a drugom rukom gladeći svog malog urskog 'muža' Jia, Reti je ponavljala svoj stav, veoma jasno.

Naime: da se neće, ni po koju cenu, vratiti sa Dverom i ostalima na Jijo.

"Možda vas vata neka 'nostalgija' za onu gomilu varvara i primitivnjaka, al ja neću nikad više ni da čujem za to mesto! Nego se vraćam sa Harijem."

To je bilo sve. Nijednom reči se nije zahvalila što su joj spasili život. Ni pomenula nije svoju donedavnu religiju, niti je pitala šta se na kraju desilo sa guruom te sekte, onim Skianom. Nastupila je samo sa jednom, ali zaista kategoričnom, odlukom, i toga se držala. Strašna mala, pomisli Hari; tako mlada a tako odlučna. Sretao sam ja Ljude sa sličnom snagom ličnosti. Svi takvi su menjali svet oko sebe... na dobro, ili na zlo.

Ali većina tih ranijih 'jakih ličnosti' imala je jednu crtu koja je Reti nedostajala: umeli su da nastupaju taktično, učtivo, zato što su znali da je to od velike praktične koristi. Reti je odgajena među divljacima; dolaskom u civilizaciju, tek je počela da uči o najosnovnijim elementima ponašanja, o spretnom kretanju ka realnim ciljevima, o udruživanju sa drugima u široka savezništva, pa čak i o mogućnosti da jednog dana nekome bude simpatična.

Njen plan imao je samo jednu manu, omanju.

"Gospođice, ja ću ti nešto iskreno reći", reče Hari Harms u jednom trenutku. "Izgledi su dobri da ja prebacim sve vas u odgovarajući kvadrant galaksije Četvrtu, možda čak i u željeni sektor, ali, šanse da se ja posle toga živ vratim u..."

Reti se na ovo nasmejala. "Šta me briga za 'šanse'! Ja na šanse ne mislim otkad me onaj galatijer onako raskrvario a pleme me ostavilo misleći da sam mrtva. Ne ne. Ja i moj Jii ima da se držimo za tvoje krzno, ako nemaš ništa protiv. A i ako imaš."

Drugi nisu pomagali. Delfin-pilot Ka prešao je kroz aerokomoru u svoju, manju letelicu, i odatle vršio osmatranja pomoću jednog instrumenta za spektroanalizu, pokušavajući da uhvati karakteristično crvenilo jedne određene 'olujne' zvezde. Kivei se bavila time što je 'snažno zurila' u memska prostranstva, pokušavajući na taj način da izazove pojavu novih portreta sebe same.

Dver je samo prevrtao očima, čvrsto rešen da se više ne upliće u život te devojke.

"Dobro, dobro", zaključio je Hari Harms napokon. Uzdahnua je. "Samo obećaj da mi nećeš praviti nikakve probleme. I da se nećeš buniti ma gde da dospemo na kraju."

Reti klimnu glavom. "Neću se buniti, pod uslovom da to nije Jijo."

Zujalica označi da su ostavili na 'tlo' memskog sveta još jedan paket sa instrumentima. Stanica/hodalica krakala je dalje, duž svoje krivudave 'staze'. Uz malo sreće, trebalo bi da ovaj posao bude završen pre nego što naleti onaj završni, najveći podprostorni udar.

Odmah po istovarivanju svih instrumenata, Hari je mogao da čuše manju letelicu, sa putnicima, u Četvrtu, što bliže nekoj poznatoj transfernoj tački, i da im poželi sreću.

On sada ponudi i Kivei, trgovkinji, mogućnost odustajanja.

"Niko te ne tera da pređeš u Četvrtu, koju, evo, vidimo ispred sebe baš sad", reče on. "Pazi, kad se sve transferne veze između nje i ostatka vaseljene pokidaju, ti više nikad nećeš moći da putu..."

Ona podiže jednu mesnatu ruku. Nasmeja se. "Ne voljna da slušam te separatističke bajke o 'trajnom otcepljenju', majore, molim! Zaveden, veruješ u svašta. Pet galaksija, celina oduvek i zauvek..."

Stanica najednom stade u mestu. Svi pogledaše ka aerokomori koja se otvori i iz koje istrča Kaa koji je blago cičao i uz to repom pljoštimice udario po zadnjem kraju svoje šestonoge mašine za hodanje kao da je podstiče da trči brže.

"Dođite na prozor!" reče Delfin. "Da vidite ovo! Našao sssam je!"

"Izmunuti?" reče Dver.

"Da!" reče Delfin zadovoljno. "Odmah iza onog ovalnog oblaka jonizovanog vodonika. Spektralno podudaranje je savršeno. A i raspored-d svih okolnih zvezda."

"A-uh", reče Dver. "Čini mi se da vidim neke poznate zvezde. Ali, gledano s ove strane, njihov raspored je, zaista..."

Kaa uzdiže svoju glatku sivu delfinsku glavu i 'zacvrkuta' srećno na trinarnom jeziku. Harijev trinarni bio je veoma 'zarda' ali on ipak uspe da shvati, bar približno, značenje delfinovitih stihova, i da opazi da to nije haiku, ni približno, nego neka sasvim druga poetska forma.

Ovo što će uskoro biti, to su uspesi lični,
i dični - pomogoh održanju zemaljskog klana
i spasenju Jijoa, prelepe plave planete
i ostvarenju Pipoinog i mog ljubavnog plana
(sa njom ću u tim divnim vodama imati dete)
i još, preko svega, opet će me zvati 'Talični'!

Kivei pokaza jednim zamahom ruke ka okeanu blistavih tačkica u crnom prostoru. "Sunce Jijoa tamo?"

"Tamo, baš tamo, dabome!" reče Ka i pogleda (opet, samo jednim crnim okom) prema Hariju. "Majore Harms, ako bi nas ti ubacio ovde, koliko bi nam paktera preostalo do..."

Harijevu pažnju međutim privuče ruka koja ga je prodrmla za rame. Okrete se: Reti. Ona je drugom rukom držala svog 'muža', malog kentaura, prigrljenog uz telo; a taj je ćutke izvijao svoj mali, tanki ali dugački vrat, vireći prema 'autoputu' astronomskog realnog prostora.

"Da ja nešto pitam, majore Harms."

"Ne sada, Reti, ovde se nešto rešava."

"Znam, ali, tamo se nešto dešava", reče ona klimajući glavom. "Ji je primetio, trebalo bi da pogledaš i ti." Ona pokaza prstom duž vijugavog autoputa, ka delovima pored kojih su upravo prošli.

"Šta?" reče Hari osvrćući se.

"Već tri-četiri jako blistave... eno, i peta! Za samo nekoliko dura, nekoliko tih, takvih..." Žmirkala je; svetlost iz naglo 'ojačale' zvezde neprijatno ju je ubadala u oko. "Je l' to normalno? Da zvezde odjednom postaju toliko jače? A?"

"Osmatrački mod!" povika Hari. "Brzo pogledaj ove najsjajnije zvezde. Jesu li one iluzija, samo zbog E prostora, ili su nešto realno što se dešava u Četvrtoj?"

Simbol koji je zalebdeo u vazduhu ispred njega odgovorio mu je već sledećeg trenutka, bez oklevanja.

"Spektri i profili jačine odgovaraju supernovama izuzetno visoke energije, tipa SN 1-a. Poznato je da takve eksplozije utiču na membrane između raznih prostornih nivoa."

"Jasno mi je to!" povika Hari. Video je da se oko tih supernova događa divovsko talasanje 'zmije' realnog prostora. Palile su se sve nove i nove supernove, jedna za drugom, koordinirano - ali na velikim međusobnim rastojanjima. Bile su bolno sjajne.

"Bezbednosni parametri", reče obrtni računarski simbol njegove stanice/letelice, "zahtevaju da sad odmah uzmaknemo nekoliko koraka od granične membrane."

"Nema supernove tako često", reče Kivei tonom kao da se nešto buni. "Svaka za sebe, izolovan astrofizički događaj, ne ovako serijski. Ne."

"Tu se meni nešto ne sviđa", ubaci Dver.

"Možda treba uzmaknemo ko što nam je ovaj glas rek'o", reče Reti. "Nazad, nazad u neku civilizaciju. Da se mi malo skrasimo na nekoj lepoj planeti, jedno godinu-dve, dok se prilike malo smire..."

"Ne, nikako!" uzviknu Ka. "Harmsse, održi svoje obećanje!"

Hari klimnu glavom. "Dobro. Delimo se. Svi koji ćete na Jijo, 'ajde kroz aerokomoru nazad u taj vaš borbeni čamac; dovoljna će biti dura-dve da vas..."

Ali sledeća supernova zablista u neposrednoj blizini, samo malo levo od njih, pojačavši svoj sjaj u jednoj sekundi trilionima puta. Ostadoše zaslepljeni. Čitava kontrolno-osmatračka kabina, a to znači čitav gornji deo stanice, ispuni se nepodnošljivim sjajem.

Poremećaj kauzaliteta koji se širio odatle nije bio ograničen brzinom svetlosti; kretao se mnogo brže. Unutrašnjost realnog astronomskog svemira počela se, u odnosu na misaoni E prostor, nadimati u žestokim trzajima, kao zmija u mukama. Membrana između ta dva vilajeta popusti, pružajući dugačke 'pseudopodije' u E prostor. Nekoliko takvih obmota se oko stanice.

Hariju se učini kao da je ta najnovija supernova napala baš njega lično. Ali, nije imao vremena da razmišlja o nekoj eventualnoj ironiji koja bi tu mogla postojati zbog razlike u razmerama. "Tranzicija!" graknu on prestravljen. "Drž...!"

Sve oko stanice bilo je, sada, svetlucanje; ranije procene bile su netačne, poremećaj ih je već uhvatio.

Putnici su imali još trenutak vremena da se uhvate za kakav-bilo oslonac; posle toga, zvezdana nebasa realnog sveta uvukoše Harijevu stanicu nezadrživo u sebe, u carstvo materije.

Sunčev sistem

Džilijan je poznavala samo dva pilota koji bi mogli pouzdano da provedu Brazdača kroz ovakve prostorne poremećaje.

Kipirua, i Kaa. Obojica su bili na raspolaganju kapetanu Kraidaikiju pre tri godine, kad je posada, pomno odabrana, bila u punom sastavu.

Ali nijedan sada. Svaki je bio kod onih kojima je, možda, i potrebniji nego Brazdaču.

Svaki tamo gde mu je i mesto.

Poleti kao pravi majstor, Kipiru, pomisli ona, i tu misao odasla napolje, pored mirijada zvezda koje su, nasumično rasute nebesima, blistale u tišini. Kud god Tom i Kraidaiki odluče da odu, tamo ih i odvedi, i u bezbednu luku s njima stigni.

Još od kako je odvukla pilota Delfina po imenu Ka sa Jioa, gde je bio potreban svojoj dragoj Pipoi, osećala je krivicu zbog toga. Sad je Ka vodio thenanijanski borbeni čamac, sa nekoliko putnika, nazad ka Četvrtoj galaksiji; prema izračunavanjima Sare Kulhan, to putovanje moralo je sada biti veoma opasno. Da bi ta malena ekspedicija stigla na Jijo, biće potrebna vrhunska veština, ali i ona stara Kaova taličnost po kojoj je nekad bio slavan.

Džilijan odasla jednu misao i ka njemu, kroz zvezde.

Znam da ćeš uspeti, Ka. Želim ti da uskoro plivaš sa Pipoom, i da ostaneš Ifnin miljenik celoga života.

Uslovi u Prvoj, Drugog, Trećoj i Petoj galaksiji nisu bili tako rđavi kao u Četvrtoj, ali je bilo puno napetosti i međusobnih sukoba. Navigacioni institut postavljao je signalne plovke dok ih nije sve potrošio, a onda je slao svoje službenike da do promuklosti viču preko svih frekvencija, obaveštavajući brodove i flote, individue i narode gde je šta neprolazno ili opasno, kojim zaobilaznim putevima se ipak može proći; bio je to herojski trud u jeku krize. Sa miliona planeta otiskivali su se dobrovoljci, u pojedinačnim brodovima ili u malim flotama, da iz čistog milosrđa pomažu zalutalim, oštećenim, postradalim, da tragaju za izgubljenima.

Galaktička civilizacija, još jednom mučki napadnuta, ovog puta se branila bolje nego ikad, herojski, pribrano. Zato je bilo već sad maltene sigurno da će Četiri galaksije preživeti sav ovaj kaos i uzdići se opet do pune snage, štaviše do možda veće snage nego ikada ranije. Naravno - tek kad se prilike malo smire. Za šta je bilo potrebno nekoliko hiljada godina.

Ali, dok su mnogi jednostavno zaboravili sve stare nesloge i krenuli da pomažu ugroženima, neki drugi narodi, države i klanovi zloupotrebile su rasulo institutske vlasti da krenu u pljačku, u iznuđivanje ustupaka, ili u naplaćivanje nekih starih 'računa'. Religijske šizme širile su se kao talasi novog otrova, pojačavajući stara neprijateljstva.

Brazdač se zaputio u pravcu najgoreg ratišta, pravo na front; tamo gde su fanatici nastojali da konačno dotuku Zemlju. Dr Džilijan Baskin se molila Bogu da stigne pre nego što sve bude završeno... ali je znala da ovakvo putovanje znači, za njenu lađu, skok iz usijanog tiganja u vatru.

Na jedno se nije mogla požaliti: na brzinu letenja. U ovom trenutku Brazdač je bio apsolutno najbrži od svih brodova cele oksicivilizacije. I sa najboljim pilotima, put do Zemlje morao bi trajati mesecima, da nije bilo intervencije Transcendentnih, koji su u daleke galaksije poslali izmenjeni Polkdži ojačan prisustvom dvanaest Delfina, a Brazdača oslobodili te obaveze i pustili ga da se vrati kud hoće. To je značilo ka svom matičnom svetu, kroz novi podprostorni tunel, uz ubrzanje dobijeno metričkim udarom supernove.

Omotač 'svetlosnog konopca' mnogostruko namotan oko Brazdača bio je, pokazalo se, svesno biće, polusapientno. Imalo je svoj način da adaptira metričke teksture kosmičkog kontinuuma prema svojim potrebama, da oseti i nađe najbolju putanju, najbrži prolaz, da otvori sebi put kroz transferne tačke već neupotrebljive za sve ostale brodove i kroz prostorne nivoe koji su se drugima već zatvorili; ne mareći nimalo za postavljene signale opasnosti, ovo svetlosno biće provelo je Brazdača plamenim putanjama gde ni Kipiru ni Ka ni Akeakemai nikada ne bi mogli, kroz oluje nerazrešene hipergeometrije, ka Zemlji.

Džilijan više nije ni brojala čuda, niti ih razvrstavala u dobra i loša čuda. Ali način kako je ovo svetlosno biće, sluga Transcendentnih, letelo, kako je 'pilotiralo' noseći Brazdača u svom zahvatu - bio je jedno od najvećih čuda. Možda je time najzad nadoknađeno ponešto od zle sreće koja je već tri godine tukla po Brazdaču odasvud. A bogovi sami ostali su zgureni u svojim zagrljajima plima, vitlajući se ukруг oko ove ili one crne jame, i nastavili su odatle da manipulišu sudbinama 'nižih' rasa.

Samo da mi stignemo kući na vreme, razmišljala je Džilijan, ne mareći da li će nadmoćna bića telepatijom očitati i tu njenu misao.

Brazdač projuri kao zahuktala furija pored sva tri svetionika Tanita. Usporavao je. Džilijan je već slutila da će se ostvariti ono što je izgledalo nemoguće.

Videćemo Zemlju, reče ona sebi; videćemo je, makar izdaleka.

Najzad zlatno Sunce, poznato i pod nazivom Sol, ispuni središnji deo glavnog prednjeg ekrana. Ali brod je, usporevajući, nailazio na plovke sa upozorenjima; to je birokratija Ratnog instituta rasporedila oko zone borbenih dejstava.

Pažnja putnici!
ulazite u zonu sukoba
ispravno registrovanu po zakonima ratovodstva!
savetuje vam se: vratite se na Tanit odmah!
ako imate ikakva posla ovde,
zatražite od ovlašćenih službenika
Instituta za civilizovano ratovodstvo
propusnicu za bezbedan prolaz.
Ili se registrujte kao još jedna
strana učesnica u ovom ratu
ili protiv Zemlje ili za nju.
Kampanju osвете do uništenja Zemlje
kao i do potpunog uništenja
klana zemaljskih kiseonikaša
proglasile su sledeće države i klanovi:

...

Onda spisak - podugačak. Soroi, Tandui, Jofuri... i mnogi drugi, uključili su se u opsadu. Njihovo međusobno ratovanje, zahvaljujući kome se Zemlja i održala toliko dugo, sada je, po svemu sudeći, prestalo; prevazišli su svoje razdore i rasprave kome će pripasti plen, pa su krenuli da zajednički satru sve ispred sebe.

Zatim, spisak branilaca, tužno kratak. Ostadoše verni Timbrimiji, uz tešku cenu po sebe. Ostadoše verni i Thenanijanci. Materijalnu pomoć - oružje, ali ne borce - doturali su Portlovi, Zugi, i Sintijanci, kao i jedna frakcija Alijanse čekača. Jedna nova grupa, poznata kao 'Akoliti', što bi značilo 'učenici nove vere', poslala je brodove sa stotinama hiljada dobrovoljaca.

Opširnije poruke Ratnog instituta opisivale su i mnogobrojne žalbe koje su tom Institutu uložili Soroi i drugi napadači zbog, navodno, 'nepoštenog' načina kojim se Zemlja branila; navodno su samo 'nedozvoljeni vučji trikovi' dosad sprečavali da flote napadača 'pošteno' ospu paljbu po samoj Zemlji. Napadači su izgubili na stotine svojih najvećih bojnih brodova, pa i nekoliko admiralskih brodova, zbog toga što su se Zemljani branili postupcima i oružjima kojih u galaktičkoj Biblioteci, u poglavljima o ratovodstvu, uopšte nema. Kako su smeli? Kako su smeli nečasno da pobiju ove koji su časno došli da poubijaju njih?

Čitajući taj deo informacija koje su emitovane iz plovaka i svetonika raspoređenih oko Sunčevog sistema, Džilijan se ponosito smeškala i smejala. Ali, bilo je jasno da zemaljska vlada, savet Teragens, nema više nijedan novi trik u rezervi. Odbrana je bila ograničena na ognjeni prsten stegnut oko Sunca, na razdaljini ne mnogo većoj od orbite Zemlje i Lune.

Plovak pokraj koga se Brazdač zaustavio saopšti, na kraju, da su u ovom ratu pravila civilizovanog ratovodstva uglavnom ispoštovana i da će rat biti završen u skladu s tim; biće završen neizbežnim ishodom.

"A što su vam pravila!" šmrknuo je Hanes Suezi. U nekim ranijim epohama, Ratni institut bio je tako moćan da je ratovanje bilo svedeno na jednu vrstu sporta, veoma formalnog: malobrojni 'kampioni', profesionalni vrhunski borci, puštani su da se bore jedni protiv drugih, da bi osvojili određene privilegije ili čast za svoj narod. A sada je galaktičko društvo bilo u takvom rasulu da ni najlabavija pravila nije imao ko, zapravo, da sprovede, tako da su napadači mogli da učine u suštini šta god i kako god hoće. Mogli su da potope gradove bojnim otrovima; mogli su da pobiju celokupno stanovništvo, ili da neke zarobljenike 'usvoje' i od njih naprave bilo šta drugo. Zakonski, bilo je i sad zabranjeno uništenje biosfere, ali u sadašnjoj gužvi nijedan Institut ne bi raspolagao dovoljnim snagama da nešto učini ako bi čak i to pravilo bilo pogaženo.

Našla se i poneka dobra vest. Takozvana Koalicija umerenih rasa konačno je donela odluku da stupi u rat sa ciljem da napadači budu prinuđeni na prekid vatre, makar i privremeni. Prve flote Umerenih mogle bi da pristignu kroz nekoliko nedelja... ako ih teškoće u saobraćaju ne zadrže.

Slušali smo takva obećanja i ranije, pomisli Džilijan gorko.

Nis mašina je obavesti da na galaktičkim kladionicama (koje nijednog trenutka nisu prekinule s radom, bez obzira na otcepljenje jedne galaksije i pogibiju triliona građana) Zemlji niko više ne daje realne šanse da se održi duže od dan-dva.

Brazdač se otisnu ka zoni bitke, koja je plamtela oko Sola. "Znate šta", reče Džilijan u poruci celoj preostaloj posadi. "Mnogo što-šta se promenilo u poslednje vreme... možda ćemo mi postići da se i ovde nešto promeni."

Njeni planovi bili su fleksibilni: postupiti u skladu sa uslovima koji budu zatečeni na bojištu, i u skladu sa razvojem situacije.

Možda bi bilo moguće oslabiti napadače tako što bi im se skrenula pažnja. Jer, sam njen brod, Brazdač, jeste onaj glavni plen zbog koga se rat i poveo. Otrzanje jedne galaksije iz 'federacije' ostalih ne može umanjiti, nego će čak i povećati, privlačnost Brazdača i arheoloških nalaza u njemu za fanatike svih boja. U atmosferi užarenih apokaliptičkih proročanstava koja odasvud prožimaju preostalo galaktičko društvo, pomisao da su nađeni Praroditelji delovala je žešće nego ma koji podprostorni talas. Svaka dogmatska alijansa kidisaće da reši zagonetku Praotaca pre ostalih.

Šta ako bi se Brazdač otvoreno pojavio pred svim tim flotama, provokativno saopštio šta u sebi ima, a onda se okrenuo i dao u bekstvo kroz galaksiju Drugu, koja je sada u tako turbulentnom stanju? pitala se Džilijan. Da li bi flote pojurile za Brazdačem, odustajući od završnog napada na Zemlju i Mesec? To bi Zemlji svakako dalo još vremena, a u nastaloj gužvi možda bi ponovo planuo stari rat između Tandua i drugih rasa; takav razdor među napadačima ohrabrio bi Umerene da najzad, najzad učine nešto. Da preduzmu vojnu intervenciju.

Provokacija pa bežanje - takav potez bio bi, površno gledano, suprotan naređenjima koja je Džilijan svojevremeno dobila od Teragenskog saveta. Uputstva su glasila: skrivati se, ne dozvoliti da Kraidaikijeva otkrića padnu u pogrešne ruke, predati ih samo kvalifikovanim nepristrasnim silama ili svim narodima Pet... ne, nego Četiri... galaksije, ako i kada se ti narodi slože i dogovore da bez svađe prihvate tako nešto.

Postigla sam nešto slično! reče Džilijan Baskin sebi. Sve je saopšteno onom konzorcijumu stopljenih osoba i redova života na bivšem Polkdžiju; emisarima, koji odoše - po volji Transcendentnih - da zastupaju celu našu makrokulturu u nekim drugim, veoma udaljenim carstvima. Ko bi mogao biti kvalifikovaniji i neutralniji od toga?

Svi arheološki nalazi iz Plitkog zvezda, pa i mumija 'Herbija', jednog od Praotaca, preneti su zajedno sa dvanaest Delfina, kao 'kulturološko blago', u taj bivši jofurski bojni brod; a on je odleteo tako brzo i daleko da ni najbezumniji zelot ne može čak ni pomisliti da započne poteru. Možda će neka veoma daleka tuđinska civilizacija, ako postoji, biti impresionirana tim nalazima; možda će, čak, umeti i da razreši tu zagonetku.

Od enigme Plitkog zvezda ostale su samo koordinate, pomisli ona; jedan skup brojeva koji definiše gde se Plitko zvezde, i u njemu Avetinjska flota, nalaze. Ali te koordinate su pohranjene na mesto zaista bezbedno.

Kroz Džilijanina prsa širilo se jedno divno osećanje. Ona ga prepoznade.

Sloboda.

Sa ovo malo preostale posade Brazdača mogla je poleteti kud god hoće; oslobodili su se svog ogromnog tereta. Oni više nisu, zapravo, onako strašno značajni kao do nedavno; ne moraju se skrivati po svaku cenu; nisu više Zemlji toliko dragoceni da ne bi smeli pustiti svojoj hrabrosti na volju.

To se promenilo.

Sad smo naprosto vojska, reče ona sebi.

Armija zemaljskog klana.

Hiperprostor

Raspao se ne samo jedan deo E prostora, nego i nešto mnogo šire. Celokupna višeslojna struktura prostorvremena oko Harijeve stanice/letelice.

Verkvin je Hariju pre polaska preneo upozorenje stručnjaka da će efekti 'povratnog trzaja' biti najgori u Četvrtoj, zato što se upravo ona odvaja od svih ostalih; pucaju sve njene veze sa drugim spiralnim 'ostrvima' u vaseljeni, kolapsiraju sve njene transferne tačke. Kao kad zmija svlači svoju 'košuljicu' to jest menja kožu, tako će svi poznati nivoi hiperprostora - od A do E - kliznuti sa Četvrte galaksije i napustiti je, mada, možda, ne sasvim. Biće to višestruki 'zmijin svlak'.

Ne samo što sam izgubio nadu da ikada stignem kući, razmišljao je Hari tokom nenormalne transferne vožnje koja je usledila, nego ću najverovatnije ostati zajedno sa ovima zaglavljene u nekom ćošetu samo jednog spiralnog kraka. Doživotno u istom budžaku. Možda, čak, samo u jednom jedinom solarnom sistemu!

To, pod pretpostavkom da stanica/letelica igde stigne u jednom komadu - u bilo koju oblast normalnog prostora.

Stanica se tresla i savijala. Na sve prozore bili su spuštene, ali samo do pola, žaluzine, koje su zveketale ludo u svojim ležištima. Kroz debele kristalne prozore širile su se pukotine, kao tanke linije; lagano, ali zastrašujuće. Napolju, odmah iza tih prozora, lavirint

fransfernih linija trzao se kao svežanj obolelih crva u grčevima pred smrt. Spaciogeometrijske veze, sada bez ikakvih sidrišta, šibale su tamo-amo, sasecajući jedna drugu na komade.

Najgore moguće vreme za 'nadmudrivanje' brzine svetlosti. Već milijardama godina svemirski putnici se služe FTL trikovima; ali, prevariti Ajnštajna, to je sad bio zločin za koji se vrlo lako može dobiti smrtna kazna koja će odmah i biti izvršena.

Možda je bilo bezbednije da su naprosto 'sišli' u normalni prostor i ostali da lebde blizu neke zvezde sve dok ne prođu svi naknadni udari 'prostortresa', sva 'smirivanja tla' u metrici prostora; a onda da potraže neko zgodno stanište, možda planetu ostavljenu na ugar. U najgorem slučaju, ako bi FTL putovanje, brže od svetlosti, postalo sasvim nemoguće, našli bi valjda negde nekakvo mesto za sletanje. Ali Ka nije hteo ni da čuje za to. Gotovo od trenutka kad ih je E prostor izdao i kad su pali u astronomsku realnost, Hari je pilotiranje prepustio boljem majstoru za snalaženje u realnom prostoru, ovom Delfinu, čiji je prvi potez bio da otkachi i odbaci thenanijanski borbeni čamac. Taj čamac je sledećeg trenutka zauvek nestao u daljinama.

Pod Kaovim pilotskim upravljanjem, stanica/letelica/hodalica bacila se u transfernu tačku, jedinu koja se našla u blizini. Zatim kroz nju pređe u sledeću. Ka je kroz te umiruće oluje tražio putanju, makar kakvu, koja bi ga primakla njegovom cilju, onoj planeti koju je sad smatrao svojim domom.

Hari nikad nije video pilotiranje tako brilijantno - niti tako ludo. Njegova mala stanica sa paukovim nogama ispod sebe zaista nije bila namenjena za akrobacije i pilotske podvige, ali Ka ju je bacao naglavačke u neverovatne zaokrete; pilotirao je kao drogirani majmun. Kao gibbon, možda, kad beži kroz zapaljenu šumu i odbacuje se dugačkim rukama od grane do grane, od lijane do lijane, a nigde ne može ostati jer se vatra munjevito širi. Delfin nije gledao očima, koje su mu sad bile sklopljene i nekako utonule u glavu. Ali zato je preko neuralnog utikača bio neposredno, svojim nervnim sistemom, priključen na brodski računar i brodske instrumente, kojima je i komandovao. Radeći taj posao, često je šljapkao repom pljoštice po zadnjem kraju svog pokretnog ležaja sa šest mehaničkih nogu. Poplava informacija pristizala mu je kroz neuralni utikač; delfin je reagovao tako što je, povremeno, iz sonarnih organa na glavi emitovao zvuke nalik na pucketanje, koji su se čak slivali u nešto nalik na reči, ponekad.

Hariju se pričinjavalu da među tim zvucima razaznaje jedno ime, 'Pipoa'. Razrešen svih daljih dužnosti prema Zemlji i prema Brazdaču, Ka je imao samo jednu ambiciju - da stigne do svoje voljene.

Hari je imao razumevanja za to.

Ali, reče on sebi, mogao je bar da me pita pristajem li ja na ovako ludu vožnju.

Niko se nije usuđivao da naruši Kaovu koncentraciju. Čak je i Reti ćutala. Samo je gladila svog urskog mužića nervozno. Kivei Ha'aoulin je čučala na podu i nešto gundala sama za sebe na nekom dijalektu sintijanskog jezika, možda prekorevajući sebe što je poslušala glas pohlepe a ne glas opreza.

Samo Dver kao da nije bio ni najmanje uplašen. Sedeo je na podu, neposredno ispred kontrolne konzole, u koju se upro leđima; nogama se čvrsto oslonio na pod ispred sebe; u rukama je držao svoj luk, nastojeći da ga očisti, pritegne i podesi, dok su se napolju razmotavali transferni Gordijevi čvorovi jedan za drugim.

Pa, dobro, pomisli Hari, valjda čak i ovakvo putovanje može izgledati neupečatljivo, ako su se pre toga desile stvari mnogo veće. Posle E prostora i eksplozije mnogo supernova istovremeno i posle pada iz E prostora u materijalni svemir, ovakva jurnjava kroz transferne tačke koje se za nama, koliko vidim, gase - možda je Čoveku dosadna.

Ka se oglasi prodornim krikom i sunovrati stanicu u jedno transferno vlakno čiji je ulazni kraj šibao na sve strane izbacujući ogromne varnice energije. Reti vrisnu uplašeno. Hariju se stomak prevrtao od vrtoglavice; pretila je opasnost da se njegova creva naglo 'isprazne'. On pokri oči šakom, čekajući sudar sa nečim...

... ali se onda zanjiha sam, i bez ikakvog sudara, kad se ništa ne dogodi.

Stanica se najednom potpuno umirila; više nije bilo čak ni onih dosadašnjih vibracija. Samo se čulo tiho brujanje motora.

Krajnje uplašen ali i radoznao, Hari spusti šaku.

Iza kristalnih prozora, sad poprilično izrovašenih, svetlele su zvezde. Tačke svetlosti. Raspoređene u određene obrasce. Postojane.

Svuda... sem u jednom malom delu svemira postrani od njih. Tamo se jedna 'zakrpa' prostora vijorila zajedno sa zvezdama u sebi; gibala i rastezala. Bio je to zaostatak poremećaja u metrici prostora samog, i u vremenu. Vakuum se, na tom sektoru, još nije sasvim vratio u svoj uobičajeni mir. Ali svud uokolo jeste - i koliko je to više prijalo od onog srljanja kroz jame pune vatrenih zmija!

Hari se osvrte. Iza stanice/letelice ostala je transferna tačka iz koje su upravo izašli. Smanjivala se, zato što su se brzo udaljavali od nje. Oko transferne tačke lebdela su, u svemiru, tri Institutska upozoravajuća 'plovka'. Hari jednim pogledom pročita sva tri. Značenje svetlosnih signala tih plovaka bilo je: ne ulaziti; transferna tačka nepopravljivo oštećena; i (značenje trećeg) uslovi unutra su smrtonosni.

A, to vam verujem, da da, pomisli Hari Harms, zaklinjući se, ujedno, da će zagrliti tog pilota čim se ukaže prilika... i da će ga ubiti bez oklevanja ako pokuša da ih sunovrati u još jednu onakvu transfernu tačku.

Pravo ispred njih mirovao je crveni disk jedne veoma velike zvezde.

"Izmunuti?" reče Hari, nagađajući.

Ka je i sad čavrljao nešto sam za sebe. Ali Dver diže pogled i reče: "Da, Izmunuti. Poznao bih je među bezbroj drugih. A ugljenične oluje na njoj su se stišale, rekao bih."

Reti je loše reagovala na ove vesti.

"Ne!" povika ona. Podiže pesnice ka Hariju. "Obećao si da neću biti vraćena tamo! Okreći ovo brodiče! Vraćaj me negde u neku civilizaciju!"

"Mislim da ne sagledavaš problem", reče joj Hari. "Od sad ćemo putovati samo sporo; skakutaćemo sve na sitno, znaš. Toliko sporo da će za nas ogromna sreća biti ako se uopšte domognemo ijedne, ikakve planete na kojoj se može ostati živ. A samo jedna i postoji ovde. To je, naravno..."

Mlada žena pokri oba uva šakama. "Neću to da čujem! Neću!"

Hari baci pogled ka Dveru, koji samo slegnu ramenima. Retino ogorčeno odbacivanje stvarnosti podseti Harija na jednu svemirsku rasu poznatu kao Epiziarsi. Taj narod dobio je Uzdizanje od moćnih Tandua. Epiziarsi imaju tako jaku psihomoć, i toliku snagu volje, da mogu bukvalno da preurede pojedine, male oblasti vasesljene oko sebe, menjajući životne uslove u skladu sa svojim potrebama i sklonostima. Neki galaktički mudraci lansirali su teoriju da bi to mogao svako ako samo ima dovoljno jaku volju i dovoljno visoko mišljenje o sebi. Kad bi to bilo tako, onda bi Reti sad bacila ovaj brodić nekoliko megaparseka odavde, samo da ne bi opet videla svet na kome je rođena.

Ka podiže sa ležaja svoju glavu u obliku prednjeg kraja neke vrlo velike flaše. Njegove crne oči se otvoriše. Vrati im se bistri sjaj. "Ovde ne možemo osstati", reče. "Do Jijoa ima još da se putuje; razdaljina je veća od jedne svetlosne godine. Moraćemo napraviti bar dvanaest lokalnih skokova kroz A prostor. Ili pedeset... ako se opredelimo za nivo B."

Hari pomisli na upozorenje svojih kolega da će sad upotreba svih hipernivoa u svim galaksijama biti mnogo teža, ali najteža u Četvrtj, gde bi se hipernivoi mogli sasvim odvojiti jedan od drugog i od normalnog prostora i bukvalno otići svaki na neku drugu stranu. U tom slučaju preostala bi samo zvezdama zaiskričena crnina normalnog prostora, samo ajnštajnovski kosmos, u kome svetlost, prostirući se svojom dobro poznatom brzinom (koja je vrlo mala; puzanje, takoreći) određuje sve odnose između uzroka i posledica.

Ali odlazak svih nivoa hiperprostora možda se neće dogoditi tako naglo; poneki od njih mogao bi biti koliko-toliko upotrebljiv i sad. I možda još neko vreme.

"Pokušaj kroz B prostor", predloži on Delfinu. "Nešto mi govori da ćemo, usput, morati da 'ispadamo' iz njega često... i brzo."

Ka zabaci tu svoju veliku glavu. "U redu. Kako ti kažeššš. Tvoj je brodić. Dakle, u B prosssstor..."

Po njegovom tonu jasno je bilo da nema mesta nikakvoj daljoj diskusiji. Delfin sklopi oči da bi se mogao sasvim usredsrediti na ono što stiže kroz neuralni utikač. Putovanje kroz B prostor, u ovako otežanim uslovima, moglo bi biti opasno; zato je sva Kaova cetacejska veština morala biti na raspolaganju, da bi bezbedno stigli.

Hari oseti kako motori njegove stanice pojačavaju rad, spremajući se za prvi od tih skokova.

Molio bih se ja Bogu, pomisli on, ali teško da bi me Bog čuo; njegovo delo prejako ječi od bola.

Već posle tog prvog skoka, videše u normalnom prostoru mnogobrojne rđave znake. Razasute olupine brodova koji su pokušali da izvedu baš isto što je sad Harijeva osmatračka stanica/letelica pokušavala - da od te transferne tačke, jedine u ovom delu svemira, stignu mnogobrojnim malim hiperprostornim skokovima, pored Izmunuti, do Jijoa.

"Neki su ovuda išli pre nas", glasio je Dverov komentar.

"I to možda juče možda danas", reče Kivei. Njen glas bio je zadivljen. "Cela flota, velika. Izgleda zadesili u hiperprostoru kad ono udarilo onako mnogo."

Posledice po flotu koja se tu našla u najgorem, sada već prošlom, trenutku raskida bile su katastrofalne. Duž puta od transferne tačke, mimo Izmunuti koja se iza njih smanjivala, prema Jijovom suncu koje je postajalo sve bliže i sjajnije, ležale su zastrašujuće 'kosti' te skršene armade. Pojedini delovi brodskih korita i sad su se žarili od vreline eksplozija koje su ih raskomadale.

"Ja ovde vidim bar dva različita tipa brodova", reče Hari, gledajući u instrumente. "Jedno su, možda, bili jofurski brodovi. Za ove druge... ne znam čiji su bili."

Bilo je teško obaviti bilo kakva osmatranja temeljito, jer je stanica/letelica neprestano 'skakutala' iz normalnog prostora u B prostor a odatle nazad kad god je Ka osetio nailazak nekog zaostalog podprostornog udara ili kad mu je instinkt govorio da bi mogli uleteti u 'prevoj' to jest presavijeno mesto u prostoru, gde bi bili smrvljeni.

Prelaženje ove opasne nestabilne zone hiperrealnosti - rastojanja od samo jedne svetlosne godine, što je, prema dotadašnjim standardima, moralo biti vrlo kratko i lako putovanje - pretvorilo se u mukotrpnu odiseju prošaranu čestim, hitrim bežanjem. Uslovi su se pogoršavali; svaki sledeći skok, iako malen, zahtevao je sve veću koncentraciju od pilota i sve veći napor mašina. A odmora nije moglo biti, ni najmanjeg, jer se B prostor mogao svakog trena otkaći sasvim, i nestati, što bi značilo propast Harijeve stanice koja bi ostala bez ozbiljnog pogona, izgubljena u 'nigdini', mnogo svetlosnih meseci daleko od najbližeg pribežišta. Hrana i vazduh ponestali bi mnogo pre nego što bi Hari sa svojom grupicom izbeglica mogao da prevali rastojanje koje je u ravnoj metrici običnog prostora bilo, za takav brodić, i sada ogromno.

Šteta što mi Zemljani nismo razvijali i naše stare, raketne sisteme, razmišljao je Hari. Posle kontakta sa civilizacijom Pet galaksija, odustali smo od raketa; izgledalo je da je to najsmješnija od svih 'vučjih' tehnologija. Gurati jedan brod sirovom snagom ka brzini svetlosti... zašto, kad velika Biblioteka nudi čak dvanaest različitih prečica, načina da se prevari Ajnštajn? Kome su bile potrebne zastarele dosetke iz vremena samouzdizanja?

Odgovor je sad bio prilično očigledan.

Nama su bile potrebne, dabome, pomisli Hari. I sad su. I biće potrebne svima koji žele da putuju kroz ovu galaksiju, Četvrtu, od sad pa do kraja vremena.

Muke nisu bile uzaludne: brodić je napredovao. Pri svakom sledećem 'ispadanju' u normalan prostor, moglo se golim okom videti da je sve bliži toplom, pouzdanom suncu Jijoa. Ali napeti trenuci tekli su polako, bolnom sporošću, a duž puta je ležalo strašno groblje uništenih zvezdanih brodova.

"Pretpostavljam", reče Dver, "da ovo znači da su Jofuri, dok su gonili Brazdača, uspeali, ipak, da jave svom admiralitetu o zbivanjima na Jijou. Zato je poslata cela jedna jofurska flota, kao pojačanje... ali je naišla u zao čas, baš kad je glavni udar projurio ovuda; zato je uništena."

"Trebalo bi radujemo", reče Kivei. "Ja ne želela živeti pod jofurskom okupacijom, fuj."

"Hm", reče Hari neubeđeno. "To vi govorite kao da ste sigurni da je cela ta jofurska flota uništena nailaskom tih prirodnih sila iz hiperprostora. Međutim, mi ne znamo da je to tako. Možda se neki brod provukao, možda čitav jedan odred. Koji bi nas mogao čekati u zasedi, sada, na Jijou."

Bila je to sumorna perspektiva - pregrmeti sve ovo dosad, a onda na kraju pasti u ruke tim brdima masti, tim stvorenjima koja ne znaju ni za šta veselo, a ni za kompromis.

Posle još nekoliko nervoznih malih skokova, kad je to sunce već izgledalo gotovo sasvim onako kako i sa Jijoa izgleda, Dver reče: "Šta je, tu je, uskoro ćemo znati."

To rekavši, pribio se uz prednji prozor. Njegova želja da što pre ugleda Jijo bila je jednako velika kao Retina želja da izbegne presudu sudbine.

Zemlja

Po Sunčevom sistemu bio je razbacan krš i lom od ratovanja koje je potrajalo više od dve godine i tokom koga se linija fronta pomerala često i mnogo. Razvaline napadačkih brodova bile su nemo svedočanstvo. Ono što se tu zbivalo nesumnjivo je predstavljalo težak šok za napadače koji su došli misleći da u jednoj brznoj 'šetnji' pregaze planetu Zemlju. Posada Brazdača imala je prilike da čuje

iz četvrte ruke, čak u dalekom Fraktalnom svetu, priče o divljačkoj žestini tih borbi. Branioci Zemlje već su postali galaktička legenda.

Oblaci jonizovanog gasa i prašine, spiralno namotani oko Sunčevog sistema i kroz njega, pokazivali su kako se odbrana povlačila. Nekoliko sektora u asteroidnom pojasu bilo je pretvoreno u paru, koja se razilazila... na Tritonu i Nereidi gigantski novi krateri dimili su se i sad... a nekoliko stotina novih gromada, čija je veličina nadmašivala i najveće prirodne asteroide, tumbalo se po kojekakvim slučajnim orbitama iza Urana: bili su to bivši bojni brodovi, sada samo hrpe iskrivljenog metala, napušteni.

To mora da je bio strašan 'šou', pomisli Džilijan; šteta što sam to propustila.

I preko svega toga, ogromne hrpe novog metalnog otpada nastale su kad je ovde projurio, nedavno, glavni udarni talas prostornog raskida. Brodovi koji su u trenutku glavnog udara kauzalitetne oluje pokušali bilo kakvo manevrisanje brže od svetlosti izbačeni su u normalan prostor razvaljeni, štaviše u veoma 'rastresitom' obliku. Čitava orbita Saturna bila je sada jedno svetlucavo groblje takvih brodova, kome je predstojao prirodni proces laganog pretvaranja u novi prsten oko Sunca.

Na nesreću, Brazdačevi dalekodohvatni senzori pokazali su da je neprijateljskih brodova ostalo više nego dovoljno za dovršavanje 'posla'. Nekoliko admiralskih brodova-titana, mnogo većih od negdašnjeg Polkdžija, bilo je i sad u punoj spremnosti. Pripremali su novi napad, sada maltene nadomak plave loptice Zemlje.

Negde kod orbite asteroida Ceres, Brazdaču se obrati jedna neprijateljska pozadinska, patrolna grupa. Bio je to bizarni združeni odred korveta, čamaca i fregata, skrpljen od tanduovskih, soroskih i goroufskih letelica. Neprijatelj je bio spreman i na oprezu, bez obzira na poremećaje koji su, zbog zaostalih podprostornih drhtaja, i sad nastajali u funkcionisanju osmatračkih instrumenata. Pošto je Brazdač ignorisao njihovo upozorenje i naprosto produžio let ka Suncu, brodovi iz ovog združenog odreda otvoriše paljbu... iz blizine, ubitačnom preciznošću.

Sečiva uništavajuće energije ošinula su pomamno po Brazdaču... i odbila se o transmudovani ugljenični oklop. Toplotni zraci apsorbovani su tiho, bez ikakvog primetnog dejstva: preneti i rasuti bezbedno po drugim nivoima vremena i prostora.

Ovaj prvi neuspeh možda je zapanjio neprijatelje, ali oni to ničim nisu pokazali. Nekoliko jačih brodova iz te grupe stušiti se bliže i osu nekoliko plotuna moćnih, brzih, inteligentnih projektila. Po Sueziju, to je bilo najopasnije po Brazdača: jer njegov oklop sa lakoćom je apsorbovao sve mlazove energije, ali mogao je, kao i svaki materijalni predmet, pretrpeti oštećenje od naletanja drugih materijalnih predmeta, a naročito ako su brzi, tvrdi, i ako u vrhu imaju kumulativne nuklearne bojeve glave.

Svestan ove opasnosti, Brazdačev spoljašnji omotač, onaj od svetlosnog 'konopca', naglo ožive i ispruži se u daljinu poput mnoštva pipaka. Iz svakog takvog pipka izlete po jedan mali 'izaslaničnik', hitajući na 'randevu' sa po jednim projektilom. Pod najjačim teleskopskim uveličanjem pokaza se da ti maleni presretači izgledaju kao džepovi žive svetlosne 'protoplazme'.

"To su otelotvoreni koncepti", objasni Nis mašina, glasom koji je zvučao zapanjeno i iznervirano. "To su destruktivni programi, namenjeni da u računarima onih projektila izazovu samouništavajuće ponašanje. Oni će kroz oklop projektila, posle fizičkog dodira, skliznuti u svest kompjutera."

"Šta, pa to bi bili osamostaljeni memoidi!" reče Džilijan. "Koliko sam ja o tome učila, memoidi ne mogu postojati u realnom prostoru, osim u umu nekog domaćina."

"To smo svi mi mislili, ali izgleda da smo netačno mislili", reče Nis mašina. Slegnu, kao ramenima, svojim zarotiranim levkom svetlih linija u vazduhu. "Imaj na umu da su Transcendenti nastali sjedinjavanjem svih redova života. Znači, oni su delimično i memoidi."

Klimnula je glavom, spremna da prihvati nešto neverovatno.

Ovo jato memskih presretača susrelo se sa baražom neprijateljskih projektila i stopilo se s njim. U prvi mah nije se mogao primetiti nikakav rezultat. Napetost je vladala u obe glavne sale Brazdača, vazdušnoj i vodenoj. Projektili su ostali na istim putanjama još nekoliko sekundi...

... a onda naglo skrenuli u raznim pravcima, neki od njih po spiralnim putanjama sa mnogo zavijutaka. Zatim su eksplodirali bleštavo; toliko bleštavo da odsjaji počеше da stižu iz asteroidnog pojasa, prvo od najbližih asteroida pa onda od udaljenijih.

Delfini pozdraviše ovaj ishod radosno, ali im Džilijan reče da se ne raduju prerano. I tek sad im reče da je Transcendent, u svom poslednjem, trećem dolasku u njenu radnu sobu, kazao između ostalog i ovo: "Ne dozvolite da vas zanesu iluzije o neranjivosti. Date su vam neke prednosti, ali, ograničene. Treba da imate uvek na umu da niste postali bogovi... Naime, niste još."

Džilijan je nastojala da je ne 'zanese' ništa. Neprijatelji će se, možda, uskoro dosetiti da ne vredi slati robote protiv broda koji se brani pomoću jata malih ali prodornih otelotvorenih ideja. Možda će sada, umesto tih robota, uputiti glavninu flote u napad na samo ovaj jedan brod... a to bi bila nezamislivo ogromna nadmoć.

Šta da se radi; ispruži se koliko su ti memoidi dugački, pomisli Džilijan i nasmeši se ironično. Tom Orlej smatrao bi da je to odlična igra reči - 'stenjalica': ona koja je svima 'smešna' toliko da je odmah proprate horskim uzvicima tipa 'Jeeee... al' je fazon!', ječanjem, smeškanjem i mrštenjem, i odmahivanjem rukama.

Baš sada, u žaru bitke, Tom joj je nedostajao više nego ikad: bol je bio sasvim svež, kao da godine i megaparseci ne znače ništa, kao da je rastanak bio juče.

Drugi napad brzo je usledio: desetak razarača pohitalo je ka Brazdaču ispaljujući plotun za plotunom projektila. Bilo ih je toliko da je poneki i uspeo da se probije u blizinu, ali eksplodirali su svaki za sebe, a ne svi jednovremeno; Brazdačevi slojevi oklopa i brodsko korito odbiše nastali fluks energije i materijalnih čestica.

Akeakemai zatraži dozvolu da uzvrati paljbu, ali mu Džilijan to zabrani.

"Možda bismo nešto i pogodili, oštetili im neki manji brod", reče ona. "Ali oni bi primetili da je naša vatrena moć majušna u odnosu na našu moć odolevanja udarcima. Ja bih radije da oni zamišljaju da smo i za napad jednako sposobni; da smo toliko opasni da možemo sebi priuštiti čak i to da ovakve napade ignorišemo."

Bio je to početni deo njenog najnovijeg, i dosad najvećeg, blefa.

Neprijateljske flote počele su se cele prestrojavati za treći, opšti napad na Brazdača. Ne samo teške krstarice i razarači, nego i džinovski admiralski brodovi krenuli su polako iz raznih delova Sunčevog sistema, sa očiglednom namerom da načine ispred Brazdača poluloptu, kao za još jednu kumulativnu eksploziju. Iz zvučnika dopre čavrljanje, stenjanje, cvrkut nekoliko galaktičkih jezika u službenim, formalnim dijalektima. Poruka je bila samo jedna. Komandanti ovih flota, sada objedinjenih, upućivali su Brazdaču poslednje upozorenje.

Kažite ko ste, ili ćete biti uništeni.

Džilijan se zapita da li je ovo istina - da li posle tolike jurnjave za Brazdačem kroz svih pet galaksija sad ne mogu da ga prepoznaju, iako im je sam izašao na nišan, bez ikakvog skrivanja, i povukao ih za bradu?

Ona donese odluku.

Vreme je da naše ćutanje bude prekinuto, zaključi ona; vreme je da i mi kažemo nešto.

Pritiskom na jedno dugme ona započe emitovanje jedne poruke koja je bila već snimljena. Pripremanju te poruke posvetila je glavninu svog vremena i truda još od kako je Brazdač, pušten na slobodu da ide kud hoće, uleteo u onaj hladni crni tunel u prostoru samom, samo mikrosekunda ispred poludele 'pesnice' supernove. Pri sastavljanju poruke nastojala je da se inspiriše svojim razgovorima sa božanskim bićem.

Glavni deo te inspiracije bila je rešenost da i ona, Džilijan, pokaže svoju iluzionističku sposobnost. Transcendentni 'bog' je ponečim i pridobio njeno poštovanje, ali svakako ne onim stalnim maskiranjem u razne druge osobe. Džilijan je smatrala da je to bila 'jeftina fora'. Ako je autohtona tehnologija Zemljana bila u ma čemu jednaka galaktičkoj, bilo je to u oblasti stvaranja optičkih i zvučnih iluzija u cilju uticanja na druge osobe.

Otpočela je predstavu pomoću jednog od svojih najstarijih prerašavaja - onog koje je toliko puta upotrebila, rutinski, da bi prevarila ukradeni ogranak galaktičke Biblioteke, kocku koja se i sad nalazila u Brazdaču.

U hologramu, koji se najednom uključio i počeo emitovati iz Brazdača svim neprijateljima, stajao je strogi thenanijanski admiral. Ne počinjući još da govori, on je malo razgibao bodlje na laktovima i ramenima, a onda počeo i da se šetka pred kamerom. Naduvao je, samo malo, upadljivu krestu koja mu je stršala na glavi. Zatim je pročistio grlo jednim dubokim "Hrrmmfff!" i počeo da govori opsađivačima Zemlje.

"Braćo! Kolege visoki pokrovitelji zvezdoletnih civilizacija, potomci velikih Praotaca! Izlazim evo pred vas u trenutku odluke, koji je za vas bitan. Vi, i svi vaši šticenici, i svi drugi pripadnici vaših klanova, možete mnogo dobiti ili izgubiti zavisno od vašeg ponašanja u ovoj prilici.

Kucnuo je čas da pogledate onostran crne trake lažnih verovanja, koja vam je vezana preko očiju. Vaše prisustvo ovde (kome se moj klan mudro suprotstavio) sa stanovišta sudbine koju hoćemo ogromno je svetogrđe. A šta vam je dosad donelo? Samo slapove bola i tuge, kojima vasseljena neiscrpno zapljuskuje one koji ostaju zadržati u pogrešnom postupanju!"

Bio je to stvarno veoma dobro dočaran Thenanijanac, uverljiv u svojoj pompeznosti. Ali ovde cilj nije bio, ne još, da protivnici poveruju da je to stvarno Thenanijanac. Poenta je bila u uvredljivosti i drskosti ovakvog nastupa.

Njen lažnjak nastavi da drži govor.

"Razmotrite, braćo moja zavedena, činjenice.

Prvo.

Kome su Praroditelji otkrili istorijske ostatke, ogromno i duboko vredne?

Vama, jesu li? Ili možda Onima Starima koje toliko poštuju?"

Dok je govorio te reči, njen snimljeni Thenanijanac počeo je da se topi i preoblikuje u jednu novu živu konfiguraciju; ali, na kudikamo dramatičniji i živopisniji način nego što je to Transcendent izvodio u razgovoru s njom. Jer njen cilj nije bio da fokusira i povede njihove misli, nego, naprotiv, da protivnika uplaši i razbesni.

Admiral se preobrazio u visoko sivo biće glatkog tela, sa po jednim okom sa svake strane glave. Bio je to sada kapetan Kraidaiki; lebdeo je u vazduhu, tako uspravan. Izgledao je kao u svojim najboljim danima, zgodan i harizmatičan, pre nego što je zadobio duboku ranu na jednoj strani glave.

"Nisu vama!" reče Kraidaiki. "Praoci ne otkriše vama te skrivene istine, niti ma kom plemenitom klanu ili alijansi.

Nego otkriše Avetinjsku flotu jednom biću evo baš ovakvom!"

Da bi to naglasio, Kraidaiki zamaha, nadole, delfinskim repnim perajem.

Pripadniku najmlađe od svih šticieničkih, klijentskih rasa. Talenti te rase takvi su da bi je rado uzeo pod svoju vlast svaki stariji patron. Ko ne bi Delfine usvojio! A ipak, oni sada ponosito nazivaju sebe članovima klana zemaljskog, vučjeg.

Razmotrite, dalje, sledeću činjenicu. Znao je onaj zemaljski brod, Brazdač, izmakao svim vašim poterama i svim planovima da ga uhvatite! Iako ste podmitili i podvrgli svojoj volji neke od velikih Instituta, iako ste pribegli svim mogućim vrstama prevare i izdaje, ne uloviste ga."

Poče nova transformacija te prilike. Glas je bio blag, ljudski, malo podrugljiv, a govorio je sad na galaktičkom šestom jeziku.

"Recite mi, braćo. Počinjete li pomalo da slutite čiji je stvarno ovaj brod pred vama, koji prkosi tolikoj vašoj vatrenoj moći?"

Treba li vam još poneki nagoveštaj? Dobićete ga."

Jedan Čovek je sad stajao na mestu Karidaikija; muškarac. Kad je snimala ovu predstavu, Džilijan je pokušala da upotrebi lik Toma Orleja, ali njegovo 'prisustvo' joj je teško padalo. Zato se opredelila za Džejka Demvu... što je verovatno bilo i najbolje, iz drugih razloga. Soroi će ga odmah prepoznati kao svog velikog neprijatelja; jer on je dva veka uporno kvario mnoge soroske planove.

"Treće", reče Demva. Iako ste uložili veliko bogatstvo, i položili mnoge živote, da biste pokorili Zemlju, šta postigoste, osim što legenda o Zemlji poraste neslućeno? Čak i sada, kad vam se čini da ste nadomak pobeđe, možete li biti sigurni da i to nije još jedna zemljanska varka? Trik, da uvuče u bitku i vaše rezerve, samo da bi na kraju pobeda Zemljana zablistala još jače pred celom civilizacijom?"

A čak i ako biste pobedili, i ubili svakog Čoveka, Delfina i Šimpanzu u celoj vasseljeni - ili samo Ljude, a Delfine i Šimpanze usvojili odnosno dali na usvajanje nekome iz vaših redova - da li biste, kasnije, odoleli napadu svih onih klanova i naroda koji bi se digli da osвете mučenicu Zemlju?"

Zapitajte se o tome. Šta ako se ti vučići iz sopstvene smrti uzdignu jači nego ikad? Telesno - ili bestelesno, u obliku poplave novih ideja? Ideja koje bi obuhvatile celu Novu eru, koja upravo sad počinje, i koje bi usmerile galaktičku kulturu ka nekim novim stazama, vama zasad nezamislivim?"

Brazdač se zatrese. Svetla za trenutak počese da se gase, onda se vratiše na svoju normalnu jačinu. Džilijan je skrenula pogled sa holograma, čije se emitovanje u svemir nastavljalo, ka brodskim ekranima. Videlo se da se upravo dogodio još jedan veliki napad, treći, još jedna 'jednostrana' bitka. Krstarice i bojni brodovi neprijatelja ispalili su još nekoliko plotuna, jačih od svega dosadašnjeg. Možda su sad upotreбили neke 'gluplje' projekte, koje je teže skrenuti sa kursa; ili je projektila, naprosto, bilo premnogo; tek, nekih desetak prodoše kroz svetlosnu odbranu, i eksplodiraše neugodno blizu.

Suezi iz mašinske hale pokaza prema kameri palčeve okrenute nagore, znak da je sve dobro prošlo. Eksplozije nisu bile na samom oklopu i nisu bile istovremene. Ali i Sueziju je bilo jasno da je protivnik sada, otprilike, pronašao granice Brazdačeve izdržljivosti.

To mi znamo, ali bitno je da oni ne znaju, pomisli Džilijan; nadam se da će misliti da smo i ovo odgurnuli od sebe sasvim lako.

Hologram je pokazivao da se Džejk Demva preoblikuje u novo biće - u jednu od mnogo starijih rasa, sa kojima je Brazdač imao susret u ogromnom, ledenom Fraktalnom svetu. Bez pauze, ta sumorna prikaza, okrutnih crta, nastavi da govori.

"Ili četvrtu činjenicu razmotrite. Da li je iko od vas predskazao ovo veliko otcepljenje galaksije Četvrte? Toliko ste svi bili konzervativni, toliko ste verovali rečima vaših starijih, da niste ni slutili da Oni Stari manipulišu kako velikom Bibliotekom, tako i samim velikim Institutima! A oni su, vidite, imali neke svoje razloge da drže Pet galaksija u crnom neznanju. Niko nam ne reče da se pripremati treba, niti da se takav masivan vremenskoprostorni raskid već dogodio ranije, u nekoliko prilika!

Ali, upozorenje se začulo, ipak, samo jedno. Iako napadnuti, Zemljani su izvršili svoju građansku dužnost, objavili su celoj civilizaciji predviđanje šta će se dogoditi, zasnovano na otkrićima njihove, alternativne matematike.

Da li je slučajna podudarnost što izginuše bezmerno oni koji se opredeliše da ne čuju zemaljsko upozorenje? Oni koji su toliko bili zaslepljeni svojim prezirom prema zemaljskoj nauci, i toliko zadržani i tupoglavi u svojoj ideologiji, da su odlučili da ne čuju ništa pragmatično?

Slutite, dakle, braćo? Razmislite ko to ide vama ususret, bez mnogo poštovanja, bez onog poštovanja koje vi po vašem sopstvenom sudu zaslužujete? Poneko od vas već njuži/grokuje/napipava da je ovde, sada, baš ono što toliko želite da zgrabite... i čega se, potajno, i plašite."

Lakši bojni brodovi zađoše odasvud za leđa Brazdaču; tu više nikakvog povlačenja niti bežanja nije moglo biti. A sa prednje strane već je pristizala glavna snaga opsade, falanga težih, pa i divovskih bojnih brodova. Oni su bukvalno napustili - ali samo privremeno - čitavu opsadu Zemlje, samo da bi uništili ovog drznika koji im se ovako obratio. Da bi ga uskoro zasuli paljbom čiju silinu čak ni Brazdač neće moći da izdrži.

Nis mašina reče kapetanicu: "Počeli su neki razgovori između njih. Između bojnih brodova. Mnogo obimnije diskusije nego što bi se moglo očekivati usred bitke. Sve je kodirano, ali ja ponešto uspevam da dešifrujem. To su poprilično 'vruće' i besne rasprave."

Džilijan ne reče ništa.

"Da li je moguće, dr Baskin", nastavi Nis hologram, "da oni ne shvataju, ni posle toliko nagoveštaja? Možda si previše uzdržana. Šta ako im otvoreno kažemo ko smo?"

Džilijan odrečno zavrte glavu.

"Opusti se", reče ona. "Sada sa verovatno svađaju oko toga kako najbolje da nas ubiju."

Razmišljala je o mogućoj daljoj taktici Brazdača. Vide uglavnom samo jednu nadu. U ovako stešnjenom prostoru, držeći Brazdač u potpunom okruženju, neprijatelj će morati da koncentriše svu svoju predstojeću paljbu maltene u jednu tačku, da ne bi pogodio sopstvene brodove sa druge strane. Ako bi u tom trenutku Brazdač stvorio neku nesigurnost to jest neodređenost svoje pozicije, glavnina te paljbe bi još jednom promašila, a Brazdačev višestruki oklop bi opet odoleo. A onda, dok bi bojni brodovi sa suprotne strane bežali da i sami ne budu pogođeni, Brazdač bi mogao da klisne u slobodni svemir... a neprijatelj bi se brzo oporavio od novog iznenađenja, i tada bi cela ujedinjena flota nagnula za Džilijaninim brodom.

Cilj je bio: kupiti vreme, omogućiti Zemlji kakav-takav predah i oporavak. Možda šansu da se nabrzinu obnovi naoružanje Tvrđave Lune. Uz to, možda, i da se nekoliko hiljada majki sa decom evakuiše... pre nego što svemu dođe kraj.

"Spremaju se za plotun!" saopšti, iz vode, oficirka za detekciju, a onda ciknu na iskonskom jeziku Delfina, onom pre Uzdizanja: "Ajku! Ajku!"

Džilijan je osećala kako joj u umu sve zvoni od panike: nekoliko stotina projektila, ogromnih, jurnulo je iz lansirnih cevi pravo ka Brazdaču. Bilo je verovatno, pošto su ispaljeni iz neposredne blizine, da mnogi nose bojeve glave zasnovane na paranormalnim, psihomocnim dejstvima, ili probabilitetne. Takođe i anihilacijske.

Brazdačev omotač od žive, polusapijentne svetlosti izbacila još jedan baraž malih presretača, ali ovoga puta bilo je jasno da to neće biti dovoljno.

"Znaš šta treba sad", reče ona Akeakemaiju, znajući da će sad životi svih njih biti u njegovim perajima. Ovo predstojeće bekstvo, pomisli ona, bolje bi izveo talentovani inženjer geometrodinamike; bolje nego ijedan pilot.

Za vreme dok se to dešavalo, poruka holografski snimljena nastavljala se, neometano primana u komandnim salama svih bojnih i admiralskih brodova.

Poče se rastapati i pretposlednji od njenih simuliranih likova. Glas se, međutim, nastavljao smireno i pokroviteljski, nadmoćno, čak vedro. Koristila je trikove naučene od bogova; trudila se da ovim snimkom, pa i samim izborom glasa, razbesni i zbuni protivnika.

"Vidite li simbol na pramcu ovog broda? Da li je to onaj dobro poznati, sa pet spiralnih krakova? Ili nešto drugo, što ga je zamenilo? Prepoznajete li prirodu našeg novog omotača?"

A ipak, skeniranjem otkrivata prastaro, sasvim obično brodsko korito ispod tog omotača. Sagledavate zemaljske prilike posade.

Dakle? Mogu li vaši umovi razrešiti ovu anomaliju? Ovu disonancu? Postoji li objašnjenje?"

Slika na hologramu izoštrila se u poslednji lik, onaj koji je Džilijan snimila tokom razgovora sa Transcendentnim. Lik koji će svakako izbaciti neprijatelja iz ravnoteže.

Ako je samo jedna fotografija 'Herbija', mumije stare dve milijarde godina, bila dovoljna da izbezumi fanatike pet galaksija, kako će tek delovati pokretna, rekonstruisana slika 'živog' Praroditelja? Izvrсна emulacija tog humanoidnog bića sa nekim ne-mnogo-upadljivim vodozemačkim crtama smeškala se sada prema kameri, osmehom širim nego što je to kod ljudskog bića fizički moguće, sa blagim dodirima okrutnosti i sposobnosti da se 'pročitaju' tuđa osećanja.

"Ah, zaboga, deco nerazumna. Pa valjda je sve ovo bilo dovoljno da izvučete zaključak o onome što se nalazi tačno ispred vaših..."

Akeakemai se oglasi cičavim povikom: "Pogodiće nas kroz devedeset sekundi! Krećem!"

Džilijan žmirnu. Brazdačeve mašine su zacvilele na svoj način, od napora, i istrgle brod iz normalnog prostora.

Šteta što ne odgledasmo predstavu do kraja, pomisli Džilijan; prerano su otvorili vatru. Ja sam tu predstavu snimila... a nijednom nisam svoje snimljeno delo, završeno, pregledala od početka do kraja.

Prema teoriji, protivničku paljbu možeš izbeći pomakom u hiperprostor.

Problem je u tome što su se toga setili svi, još davno, pre nego što su mnoge od današnjih zvezda rođene. Ratovodstvo je odavno usvojilo te i slične postupke kao standardne. Kad je Brazdač preskočio, za njim je bez oklevanja preskočilo i celo ogromno jato projektila usmerjenih prema njemu. Svaki pojedini projektil ustanovio je, bez ikakve dileme, kuda Brazdač pokušava da umakne, i svaki je pošao za plenom, uspešno.

Akeakemai je majstorski izvlačio iz motora sve što se moglo, šaljući njihov brod - koji je, u suštini, bio stari geografsko-izviđački brod klase 'Snark' - postrance kroz preostale slojeve hiperprostora.

Za razliku od Četvrtice, koju su svi nivoi hiperprostora 'napustili', ovde u Drugoj oni su još postojali, samo je pristup do njih bio otežan. Džilijan se i nadala da će ta promena izazvati pometnju među projektilima. Kad bi imali još i malo sreće - kad bi naišao jedan dobar posleudar u prostorvremenskoj metrici - mašine smrti bi, možda, sasvim promašile njenu lađu.

Na žalost, pokazalo se, vrlo brzo, da je počnila najgori komandantski greh: pretpostavila je da su njeni neprijatelji glupi.

U B prostoru, gde su sve zvezde minijaturne dūge, oficirka za detekciju povika panično: "Mine! Ovi su položili hiljade mina!..."

Akeakemai je reagovao munjevito, preskokom u A prostor, ali nekoliko najbližih mina već je grunulo. Te detonacije uzdrmale su Brazdača opako. Ali brod ipak uspe da se prebaci u A prostor.

Oko Džilijan se natisnuše čudnovati ali ipak i dobro znani osećaji tog 'ubrzanog' vilajeta, u kome svaki pravac, kud god pogledaš, odmah postaje tunel, koji nudi prečicu do nekog dalekog horizonta. Na dnu svake takve cevi sija po jedan disk i vrti se polako: po jedno sunce.

"Još pedeset sekundi", promrmlja Hanes Suezi, kao da to kaže, pretežno, samom sebi, a samo uzgred i drugima.

"Opet mine!" kriknu Delfinka. Prekasno, jer serija potmulih udaraca zatrese ponovo čitav brod, od pramca do krme. Moć Brazdačevog svetlosnog omotača da apsorbuje energiju bila je ovim dovedena u pitanje. Temperatura u brodu se naglo poveća. Džilijan oseti da joj po čelu izbija znoj.

Da smo onaj stari Brazdač, sad bismo bili već uveliko pretvoreni u gas, pomisli ona.

Prebaciše se u D prostor.

Bilo je to mesto gde baš ne valja tražiti prečice. Jer, u D prostoru sve je, na prvi pogled, mnogo udaljenije, kao da gledaš kroz teleskop sa pogrešne strane.

Na nesreću, ovaj region D prostora bio je gusto naseljen. Odasvud su povrveli pripadnici Kvantnog reda, svetlucavi poluoblici koji, što ih upornije i neposrednije gledaš, postaju sve neodređeniji. Sada ta amorfnu bića napadoše svetlosni omotač Brazdača i počеше ga ujedati.

"Naši neprijatelji", reče Nis hologram pokraj kapetanice Baskin, "izgleda da su sklopili neki pakt ili ugovor sa kvantoidima, nešto slično savezništvu. Zato kvantoidi sad čuvaju ova 'zadnja vrata' za njih." Nis hologram je zvučao kao da ga zabavlja ovakva temeljitost i dalekovidost neprijatelja.

Džilijan vide da veliki komadi svetlosnog zaštitnog omotača nestaju pod ovim novim napadom.

"Vadi nas odav..."

Akeakemai je i sam došao na istu misao, koju je počeo da sprovodi u delo i bez njenog naređenja. Brazdačeve mašine učiniše još jedan napor... ali tog trena jato jofurskih i drugih projektila konačno stiže i pogodi ih.

Jijo

Ka je nekako 'iscedio' još jedan mali skok, poslednji, a onda B prostor nestade sasvim.

Bio je to trzaj, fizički trzaj za sve njih u stanici/letelici. Hari bolno kriknu, i ostade bez imalo vazduha u plućima.

Putnici i stanica bili su sada, zauvek, u normalnom prostoru; ali su odlazak B hiperprostora osećali još neko vreme, bukvalno na svojoj koži, kao struganje grubom šmirglom. Drhtavim rukama Hari otre suze iz očiju. Znao je tačno kad se odlazak B prostora desio; bio je siguran u to; doživeo je jasno i opipljivo taj tužni trenutak. Ostade Četvrti da se vrti sama, sad sagrađena samo od atoma.

Hari Harms se osećao kao da mu je neki deo duše amputiran. Nestalo je jedno prisustvo koje je oduvek bilo tu, makar i neprimetno, tokom celog njegovog života. Nestalo za sva vremena.

Provukli smo se u poslednji čas, reče on sebi.

Sad je već video jasnije. Okrete se da osmotri, zadržano, šta je Ka postigao tim svojim poslednjim - poslednjim u životu - hiperprostornim pilotskim bravurama.

Tačno ispred njih bila je velika plava kugla obučena u tanku kožu vlažnog vazduha. Videli su se kontinenti, a između njih lučni okeani. Planeta je bila jasno predvojena obuhvatnom linijom terminatora - razgraničenja između dana i noći. Ta linija je, naravno, jurila poreko površine sveta. Na jednom od mesta gde se sad našla, videlo se, čak i iz kosmosa, plesanje sićušnih munja po oblacima, između kojih su izvirivali planinski vrhunci.

"Jijo, pretpostavljam", progundā Hari, a u sebi dodade: moj novi dom.

"Jeste, Jijo", odgovori Dver Kulhan ustajući. "Dobrodošli. Baš prija, vratiti se Jijou."

Sudeći prema napetom držanju tela, taj mladi čovek bio je nestrpljiv da što pre iskoči na kontinent Nagib i vrati se na one šumske staze koje je oduvek toliko voleo. Doznalo se da njega tamo čekaju, u jednoj šumi, u divljini, dve mlade žene, koje smatraju da su,

obe, njegove supruge. Dver je izbegavao, u razgovorima sa svojim prijateljima, da objašnjava pojedinosti te bračne situacije, ali sasvim je jasno bilo da će prvom prilikom odjuriti kod njih dve.

A šta ću ja? zapita se Hari Harms. Nisam više zaposlen ni u kakvom u Navigacijskom institutu. Ta karijera više ne postoji. Čak i ako je, negde u nekom zabačenom kutku Četvrte, ostala jedna upotrebljiva transferna tačka; ili dve, tri, četiri, što nije sasvim nemoguće; niko, ipak, neće silaziti na Jijo da zaposli izvidnika E prostora.

Osmatrao je podozrivo taj plavi svet, koji im se približavao sporo kao puž. Relativne brzine broda, planete i drugih tela bile su određene ovde, u realnom prostoru, samo kinetičkom energijom i 'tvrdom' inercijom. Neće biti nikakvih mikroskokova kojima bi prilazak planeti bio fino podešen. Sletanje bi moglo da bude teško i opasno.

Imaju, doduše, pilota koji je prilično dobar majstor svog posla. Zato sletanje nije bilo Harijeva najveća briga. Ali, znao je da ova njegova stanica/letelica/hodalica, kad jednom siđe na Jijo, najverovatnije nikada više neće poleteti, nikud. Antigravitacija se zasniva na nekoliko trikova, koji svi proističu iz postizanja prave, željene ravnoteže između nekoliko različitih nivoa hiperprostora. Pošto su ti nivoi svi - ili većina njih - nestali zauvek, Harijevi generatori polja najverovatnije neće nikada više biti u mogućnosti da generišu dovoljnu uzlaznu silu, takozvani uzgon. A Jijo je velika planeta koja vuče baš jako, svojom gravitacijom, ka sebi. Neće, dakle, biti nikakvog uzletanja.

Najverovatnije ću ostati prašinar od sad pa do groba, reče Hari Harms sebi; ali... šta reći, ipak ću imati nekakav život ovde.

Jijo je, barem, izgledao mnogo privlačnije nego prašnjavi Horst. Lepši, uistinu, i od Zemlje.

Ovde žive i neke Šimpanzkinje, reče on sebi; ali od one ranije sorte, koja još nije osvojila sposobnost govora. Dver kaže da su pametnice u svakom pogledu sem što ne umeju da koriste glas za govor.

Uzdahnu.

Valjda ću, pomisli on, postati slavan kao 'jedini Šimpi koji zna da govori'.

I jedini sa belim krznom.

I jedini sa... repom.

Nasmeja se suvo, kao da iskašljava papir. Kakav će to biti ironičan preokret u odnosu na njegov boravak na Zemlji, gde su Šimpiji bili sve neko blazirano i pričljivo društvo; za njega su smatrali da je ćutljivko i da je 'spor'. Ovde mu nijedna ženska nikada neće dosađivati brbljanjem.

Ali, reče on sebi, moći ću da pričam do mile volje sa šest drugih sapijentnih rasa koje su se nagurale na samo jedan od tih njihovih kontinenata, na 'Nagib'. Ili, valjda, sa sedam, ne, sa osam rasa, ako se uračunaju i Delfini i Titlali; a mi Šimpanzi bićemo, dakako, deveta rasa. Uskoro.

Pogleda Delfina po imenu Ka čije veličanstveno pilotiranje ih je dobacilo na Jijo žive... i, u znatnoj meri, zdrave. Taj se toliko ustremio da što pre bućne u vodu i zapliva ka svojoj Pipoi, da je pitanje hoće li imati strpljenja da prvo aterira negde na Nagib i iskrcava svoje putnike suvozemce!

"Ha, hm", progovori debeljušna Kivei Ha'aoulin. "Zgodno mestašće. Mislim da prijatno neko vreme, dok ocenim komercijalne mogućnosti ovdašnjeg tržišta."

Hari zavrte glavom. Ova ludača očigledno ostaje pri svom uverenju da će se sve uskoro vratiti u normalu, i da će Pet galaksija biti isto što su i bile.

Pa, dobro, zaključio Hari; nek ona ostane luda i srećna zauvek, tako će joj biti lepše na ovoj planeti. Jer, na ovoj planeti će i ostati, doživotno. U ovom zabitom kutku Četvrte.

Ka uzmahnu glavom i 'zacvrkuta' zabrinuto. "Detektujem brodove!"

Hari pritrča konzoli sa instrumentima.

"Vidim ih", reče on. "Nalaze se gotovo svi iza nas. Prestigao si ih, kad si izveo ona tvoja poslednja dva luda skoka. Stići ćemo na Jijo nekoliko nedelja pre njih."

Zagleda se pomnije u instrumente.

"To su", reče Hari, "većinom mala vozila - čamci za spasavanje, izvidnički čamci, šatlovi. A u njima su, pretpostavio bih ja, brodolomci, sve ono što je preživelo kad su njihove dve flote nastradale u B prostoru tokom glavnog raskidnog udara." Zastade, poče nervozno potezati oba ručna palca. "Zaputili su se ka jedinom utočištu koje uopšte postoji u ovom delu svemira. Ka ovom istom gde idemo i mi."

Dver uzdahnu. "A, znači tako. Čak i ako je Zajednica naroda Jijoa uspela, dok smo mi bili odsutni, da likvidira garnizon koji su Jofuri ovde ostavili, opasnost nije sasvim prestala."

Hari klimnu glavom. Po standardima civilizacije kojoj je do maločas pripadao, te dolazeće 'snage' bile su jadne: šačica brodolomnika. Neki od tih čamaca neće ni stići do Jijoa, ili će stići ali će svi unutra biti mrtvi, ili će se razbiti pri sletanju. Međutim, oni koji uspešno slete biće jači - oružjem jači - od ove njegove usamljene stanice/letelice. Jijoanci bi se uskoro mogli naći u vrlo ozbiljnoj nevolji.

Tek tada Hari shvati da bi taj predstojeći sukob mogao imati veoma dugoročne posledice.

Ako nema nikakvih drugih tajnih naseobina prerano došlih, na ko zna kojoj zavučenoj planetici negde u Četvrtoj, ako je Jijo zaista jedini takav svet, onda će se istorija kiseoničnih naroda galaksije Četvrte pisati samo na Jijou. Oni su ovde; znaju šta je let do zvezda; neki od njih imaju, sada, i te kakvo zvezdoletno iskustvo.

Čak i ako su svi nivoi hiperprostora zaista zauvek uskraćeni Četvrtoj, pre ili kasnije počee neka, nekakva ekspanzija sa Jijoa u svemir. Ta kultura širiće se po Četvrtoj. Možda će ispuniti celu tu galaksiju. Možda će na nekim planetama, usput, pronalaziti žive rase koje imaju potencijal za sapijentnost. Možda će tad biti, u Četvrtoj, pokrenut novi ciklus Uzdizanja, drugačiji.

Implikacije toga ispuniše Harija ledenim strahom.

Ko god bude pobednik na jijoanskom poprištu ove godine, reče on sebi, odrediće moralnu osnovu - celokupni društveni etos - za celu tu buduću zvezdanu civilizaciju, koja će onda milionima godina nastaviti tako.

Hari Harms je već jednom bio voljan da položi svoj život za jednu društvenu zajednicu; za onu svoju donedavnu. Sad mu se učini da nikad neće imati odmora. Još nije uzeo nijedan dah jijoanskog vazduha, niti okusio jijoansku vodu i hranu, a već mora da se opredeli: hoće li postati deo tog sveta, hoće li na svoja pleća preuzeti deo bremena Jijoa, kao teret svoj.

Koliko sam čuo, pomisli on, dok je bila Zajednica šest naroda, prilično toga su umeli i postigli. Ako je suditi po Dveru i po ovoj Reti - ali, i po Alvinu i Ur-roni - ovdašnji narod će znati da se bori.

On potapša konzolu svoje stare, dobre 'hodalice'.

Možda ćemo mi moći da im pomognemo malčice, a?

Prilazili su planeti putanjom spiralnom, stalno sve nižom. Ona ih je vodila i preko noćne strane Jijoa, ispod jednog od jijoanskih prirodnih satelita; Dver reče da je to mesec Loocen. Hari uzviknu videći na površini tog meseca, otprilike na tamošnjoj trenutnoj liniji razgraničenja između dana i noći, neke blistave tačke, postrojene. To su gradovi blistali u vakuumu, na suvoj površini, pod jakim svetlom Jijovog sunca.

Onda uvide da je ta svetlost samo odbijena; da gradovi na Loocenu ne proizvode sopstvenu svetlost, nego samo svojim kupolama odbijaju sunčevu. I uvide da tamo sigurno ima još mnogo takvih gradova, ali da najbolje odbijaju sunčeve zrake baš pod ovim uglom.

To su kupole, reče on sebi, ispod kojih nema nikog živog. Tamo je apsolutna tišina, još od kako su odleteli gazde. Bujuri. A ti žapci su odskakutali pre... kako ono beše? Pre pola miliona godina?

Pa ipak, reče on sebi, lep je prizor... I, ko zna, možda jednog dana...

Nečiji glasić, zaista vrlo tanak, natera Harija da se okrene.

Reti je stajala pored suprotnog prozora, gledajući unazad, ka vasijskom prostranstvu. Uporno je odbijala da čak i pogleda svoju zavičajnu planetu.

Mrka kao olujni oblak, ruku čvrsto prekrštenih ispred sebe, ignorisala je pozive svog 'mužića', njenog malog, voljenog 'Uronje' koji je stajao na podu, skakutao na četiri delikatne kentaurске noge, pentrao se dvema prednjim nogama na okvir Harijevog kristalnog prozora, uzvijao vratom a malenim rukama pokazivao nešto napolju, mahao.

"Vidi, žena! Žena vidi ovo vidi!"

"Sve sam ja to već videla", promumla Reti besno. "Prizori, a. Kamenčine, trnje, blato. Znam ja šta ima dole. Najviše ima blata. Kompjuteru ne, a ni električne struje, ne, ali blatišta ima kolko god..."

"Ne prizor žena ne prizor!" uzviknu mali Jii. "Žena vidi bummm. Bummm. Vatromet!"

Reti ostade uporna, ali drugi priđoše da vide šta to 'konjić' pokazuje.

"Ugasi svetla", reče Hari kompjuteru, da ne bi svetlost u toj glavnoj i jedinoj velikoj prostoriji njegovog brodića ometala gledanje nečeg možda sitnog i ne mnogo značajnog napolju.

Ispod njih se širila noć Jijoa, crno ćebe na kome bi kroz samo nekoliko generacija mogle da blistaju svetlosti velegrada, i to ne samo jednog. To će se najverovatnije i dogoditi, bez obzira na to ko će dobiti predstojeću bitku. Ali, ove noći dole se nije videlo baš ništa. Hari čak ni upotrebom svih svojih instrumenata ne uspe da detektuje ni jedan jedini znak ili trag sapijentnosti. Znao je i zašto je tako: šest naroda Jijoa već hiljadama godina se maksimalno trudi da sakrije svoje prisustvo, sve do sada ilegalno, na ovoj planeti; uvežbali su se u tome poprilično.

Bilo je zanimljivo nagadati kakva će zvezdoletna civilizacija da iznikne iz jijoanske Zajednice, koja je izgradila tako jake tradicije međusobne sloge i, istovremeno, zaštite životne okoline to jest ekologije, a preko svega toga i veoma liberalan individualistički pristup novim idejama i novim poduhvatima. Moraće da bude nešto baš zanimljivo... pod pretpostavkom da ta Zajednica ne bude u predstojećoj krizi uništena.

Hari nije primećivao to ka čemu je mali Jii pokazivao jednom rukom. Dver mu pomože.

"Malo desno", reče Dver. "Ona iskrica."

"Lepa lepa", glasio je Kivein komentar.

Izgledalo je to kao žiška izletela iz neke logorske vatre - ali žiška koja se vinula zaista visoko. Iznad atmosfere, u nebeski mrak. Sada je plovila nežno i veoma lagano.

"Osmatrački mod", naredi Hari. "Uvećaj sliku te anomalije u koju ja gledam."

Kompjuter je začas skenirao njegove oči, ocenio fokus, i proizveo sliku tog dela neba. Veliki hologram izbi kao erupcija iz poda, i pokaza najčudniji predmet koji je Hari Harms ikada video, čak i posle višegodišnjeg putovanja po stvarnom i E prostoru i susretanja sa čudnim memskim bićima.

Dugačka šiljata cev letela je uvis... ispuštajući iz svog repa mlazeve vrelog, belog plamena.

"Drvo gori pa leti? Je l'?" reče trgovkinja Sintijanka.

"Nije drvo", reče Dver. "To je megabu... ogroman bambus."

Reti više nije mogla odoleti radoznalosti. Okrete se, ali plamen se već sledećeg trenutka ugasi. Vitki projektil nastavio je nekoliko trenutaka da leti samo po inerciji. Harijevi instrumenti izmeriše taj 'nebeski predmet'. Pokazalo se da je dužina te stvari mnogo puta veća od visine Harijeve stanice/letelice zajedno sa njenim 'paukovskim' nogama!

Najednom se taj predmet, sličan zašiljenoj olovci, prelomi na sredini. Zadnja polovina pade tumbajući se nazad ka Jijou, još se pomalo dimeći. Ali iz novog zadnjeg dela, dakle iz tako skraćenog 'predmeta', izbi novi siloviti mlaz vatre.

Kivei progovori tiho, zbunjeno. "Koji to fenomen prirode pa da megabambu..."

"Ne prirode, rakunice jedna smešna!" zacijuka muškarčić Jii. "Bu raketa napravili mi Uri a nešto i Ljudi i Treki pomogli. Zapali raketa visoko za dobrodošli Reti i Ji kući!"

Hari žmirnu jednom, dvaput. Onda se široko osmehnu.

"E pa stvarno. To im je dvostepena raketa sa hemijskim gorivom, izdeljana od drveta... bez obzira kako ga ti, Dver, nazivaš."

Opet se obrati računaru svog brodića. "Zumiraj na prednji, šiljati kraj, onaj najdalji od vatre."

U hologramu u zamračenoj osmatračkoj kabini pojavi se, uvećan, taj deo primitivne rakete. Sada se videlo da se raketa cela polako okreće oko svoje uzdužne ose simetrije. Na prednjem kraju raketa je bila građena otprilike kao koplje: imala je vrh koji se malo širio, a onda sužavao u šiljak.

Jedan tračak svetlosti iznutra reče im sve. Tu se nalazio prozor, sa oknom od neke vrste stakla. Iznutra je dopirala bleđa svetlost. Pokazale su se, na tren, dve male siluete sa zmijskim uzvijenim vratovima. I jedna štipaljka/hvataljka nalik na onu koju imaju krabe.

Onda se Harijeva letelica zanesse, zbog čega svi u njoj posrnuše. Ka reče da počinje ulazak u atmosferu.

"Drš' se za neki oslonac!" reče pilot. "A mogli bi se putnici i vezati za nešto!" Do stupanja nogom na čvrsto tlo ostalo je, po svemu sudeći, samo još malo vremena. Trebalo je preživeti samo još jedan prolazak kroz plamen, ali nešto drukčije vrste od onog raketnog.

Ipak, svi oni, pa i Hari, ostadoše kao hipnotisani još sekund-dva; želeli su da gledaju raketu što je duže moguće.

Kompjuter je izračunavao njenu najverovatniju dalju trajektoriju; sada saopšti da će se završiti padom na najveći mesec Jijoa.

Tek sad se Reti oglasi komentarom o raketi. Tresnu nogom o palubu ispod sebe, ali ne iz ljutnje nego u znak odobravanja. "Ultra-carski!" povika ona. "Je l' znate vi šta to znači?"

Hari i Dver poslušno odmahnuše glavama: ne, ne znamo.

"Znači da ja neću ostat' zarobljena na Jijou! Znači da ima načina za uzletanje sa te bedne lopte blata. Mo'š se kladiš u bure sa drosom tvoje babe da ću ja taj način da upotrebim."

U njenim očima kao da je blistala ista ona svetlost kao što se širila iza raketnog motora... ali, hologram se ugasi a blistava tačkica im nestade sa vidika; jer njihova putanja bila je silazna. Napuštali su orbitu. Hari povede putnike dole i priveza svakog za poneko sedište ili kakvo drugo uporište u njegovim prostorijama. Priveza se i sam. Dok je vezivao Ljudicu Reti, osetio je, pod rukama, kako njeno mršavo, žilavo ljudsko telo treperi od uzbuđenja i nade. Oseti njenu sumornu, neumoljivu rešenost.

"Ja ću idem pa ma šta bilo", reče mu ona. "Ima da odletim odma, čim me ova glupa stara vasiona pusti."

Major Hari Harms pomirljivo klimnu glavom. Jedna od stvari koje bi ponajmanje želeo da mu se dogode u životu bila bi, da se baš on nađe ovoj ljudskoj devojci na putu.

"I ja mislim da ćeš ti to uspeti", reče on glasom bez i najmanjeg traga sumnje ili pokroviteljske nadmoći.

Uskoro po spoljašnjosti stanice/letelice liznu vatra. To se Jijo pružao uvis da im poželi dobrodošlicu.

Otađzbina

Provaljeno užasnim ranama, vozilo zvano Brazdač pripremalo se da 'padne' nazad, u normalni prostor. Većina probabilitetnih peraja nestala je, ili je visila odlomljena. Rotacioni točak za simuliranje gravitacije bio je napola rastopljen, čvrsto zavaren za brodsko korito.

Zaštitna, polusapijentna svetlosna obloga oko broda umirala je; njeni poslednji delovi su se razmotavali i nestajali. Taj dar Transcendentnih odlazio je kao stvorenje hrabre duše, smrtno ranjeno u plemenitoj borbi.

I oklopni sloj od transmutovanog ugljenika većim delom je bio uništen, raznet, 'oduvan' sa korita broda.

Džilijan je žalila zbog gubitka tog prijatelja. Kao što je žalila i zbog gubitka mnogih drugih prijatelja u raznim ranijim bitkama. Ali, žalila je ponajviše zbog gubitka nade.

Nаш plan, pomisli ona, bio je da izbegnemo uništenje, a neprijatelja da odvučemo na daleku, beskorisnu jurnjavu za nama, što dužu, što dalje od Zemlje.

Neprijateljev plan bio je da nas uništi ovde a da ne olabavi opsadu Zemlje.

Izgleda, zaključila ona, da se i jednoj i drugoj strani ostvarila samo polovina planova.

Kiborg Hanes Suezi, Emerson, i preostali inženjeri - sveukupno, ekipa malena i premorena - radili su u mašinskoj sali, ne bi li brodu vratili što veći deo pogonske energije. U ovom trenutku Brazdač je imao snage samo da se 'sruši' u stvarni prostor, pred cevi

neprijatelja, ali ne i da tamo išta učini. Jedino u stvarnom prostoru, doduše, neće ga ugrožavati jata lutajućih nuklearnih mina, čopori kvantoida angažovanih da rade za neprijatelja, i nasrtaji drugih sličnih stvari.

Moraćemo, pomisli ona, na kraju da se predamo živim neprijateljima; a oni su, kao i mi, disači kiseonika.

Po pravilima rata, trebalo bi da sad bude moguće predati brod i posadu pobjednicima. Onda bi preživeli članovi posade trebalo da budu tretirani kao ratni zarobljenici. Pod pretpostavkom da pobjednici već sledećeg trenutka ne zarate između sebe zbog razmirica oko podele plena.

Naravno, kapetanica nije mogla dopustiti da je uhvate živu. Informacije skrivene u njenom mozgu nisu smele pasti neprijatelju u ruke, nikad, nikako, nipošto.

Uzdahnula je. Ova poslednja jednostrana bitka, ova od devedeset sekundi, odvijala se donekle prema njenim planovima. Malo je nedostajalo pa da njena taktika uspe. Sa svakom eksplozijom mina, sa svakim napadom kvantoida, sa svakim 'tremorom' zaostalim iza velikog svemirskog potresa, plotun projektila koji su jurili ka Brazdaču osipao se, proređivao, gubio pravac. Kad su konačno eksplodirali, bio je to nekoordiniran, razasut niz eksplozija - većinom promašaja. Efikasnost napada bila je, dakle, bitno smanjena.

Ali je šteta ipak bila gotovo smrtonosna.

Dok se Brazdač škripitavo vukao ka svom poslednjem potezu, ka silasku u vakuum normalnog prostora, Džilijan je razmišljala o činjenici da su sada toliko oslabljeni i provaljeni da ih može uništiti svako: i najmanja korveta, i borbeni čamac, pa čak i naoružani čamac za spasavanje. A čekala ih je - armada divova.

"Šalji signal za primirje", naredi ona. "Kaži da smo spremni da pregovaramo o uslovima kapitulacije."

Vrtlog Nis mašine jako potamne, maltene se gaseći, a onda se nakloni ka njoj. Bio je to znak dubokog poštovanja.

"Kako ti kažeš, zapovednice. Šaljem."

U sali za planiranje preostalih nekoliko članova posade trudilo se da popravi mnogobrojne štete. Ekranu nisu prikazivali nijednu korisnu sliku iz hiperprostora, samo oblake jonizovanih gasova prošarane krhotinama metala. Onda se na jednom ekranu ipak pokazala par gravitacionih bunara: jedan veći, jedan manji. Tera i Luna. Zemlja i Mesec. Dva mala oblutka u prostorvremenu.

Zemlja i Mesec, pomisli Džilijan; primakli smo im se blizu, zaista blizu.

Znala je da će se na ekranima uskoro pojaviti neki drugi predmeti, manji od Meseca ali mnogo bliži. Veličanstveni u svojoj moći.

Taj trenutak povede njene misli nekoliko godina unazad, na prvo suočenje sa Flotom sablasti. Tako mladi su bili tada i ona, i Tom; tako oduševljeni što nešto otkrivaju u ime, i u korist, zemaljskog klana; a sa njima je bio njihov prijatelj Kraidaiki. I bilo je donekle slično ovom sad. Brazdač se veoma lagano kretao kroz jedan gusti molekularni oblak, u onom dalekom mestu koje je poznato kao Plitko zvezdano jato, ili Plitko zvezde.

Bila je to međuzvezdana baruština u koju niko nije zalazio.

Mesto gde ne bi trebalo da bude ičeg zanimljivog za zvezdoletna bića.

Njihov kapetan se, međutim, oslonio na intuiciju: slutio je da bi baš tamo mogao pronaći nešto.

Posle nekog vremena iz magle je, pred njima, izronila...

Ništa.

Džilijan se mrštila, ne verujući svojim očima. Ostavljajući uspomene po strani, vratila se sadašnjem trenutku, stvarnosti. Sara i drugi prisutni u sali za planiranje, kao i Delfini u susednoj, kontrolnoj sali, punoj vode, počеше da mrmljaju nervozno. Zurili su sa nevericom u prazno nebo stvarnog prostora.

Trudeći se svim silama, motori Brazdača izvukli su brod iz oblaka metalnog krša i otpada koji je većim delom poticao sa njega samog - od pretrpljenih oštećenja. Sada su, već, na nekoliko ekrana videli okolni svemir.

Nigde se nije videla neprijateljska flota.

Niti ijedan brod.

"Pa... šta..." poče Džilijan, ali začuta, jer joj ni samoj nije bilo jasno šta je htela da kaže.

"Kud odoše?" reče, umesto nje, Sara Kulhan, koja je držala Šimpanzicu Priti za ruku, stiskom koji je izgledao beo i znojav.

Niko ne odgovori.

Sledećih nekoliko minuta vladalo je ćutanje. Radili su na popravljanju osmatračkih instrumenata. Njihovi senzori dohvatili su sve dublje u okolni svemir.

"Krša i loma ima koliko hoćeš, ali ne vidim nijednu veću letelicu u ovom kubnom astronu", izjavi, najzad, oficirka za osmatranje. "Ali možda se kriju iza Meseca, spremni da jurnu!"

Džilijan samo malo odmahnu glavom. Onolika armada neprijateljskih brodova teško da bi mogla da se sakrije iza Meseca, i kad bi htela, i kad bi to Zemljani dopustili. Osim toga, ko bi postavljao zamku za plen koji već leži nepokretan, polumrtav? Brazdač - sada, uistinu, temeljito izbrazdano - nije mogao ni da napada, ni da se brani. Kučence bi ga moglo potući u poštenoj borbi.

"Detektujem veliku količinu svežih hiperprostornih mreškanja u ambijentnom polju", reče Akeakemai. "To su tragovi prolaska jakih mašina. Neki stvarno veliki brodovi su ovuda prošli, otišli odavde, pre samo nekoliko minuta. Ja bih rekao: pobjegli su proketo brzo!"

Nastaviše rad na popravkama, u tišini.

Posle nekog vremena Nis hologram se ponovo pojavio, znatno svetliji, blizu Džilijan. "Želiš li čuti jednu moju pretpostavku, dr Baskin?"

"Ajđ' pretpostavljaj."

"Palo mi je na um da je tvoja snimljena prezentacija..."

"Onaj blef?" reče ona.

"... sadržala u sebi znatno veću dozu istine nego što si ti to mislila, ili mogla znati, u vreme emitovanja; zaneta u svoje vučje emocije i u primitivni 'blef', nisi sagledala dublju istinu..."

"Bilo je to komedijašenje, i malo dete bi primetilo prevaru", reče ona.

"... ali iskusni galaktici jesu sagledali dublju istinu ispod blefa, i zato su, shvativši sa čime zapravo imaju posla, pobjegli odavde. Naročito kad su videli da se mi vraćamo iz hiperprostora, da smo preživeli nešto što se preživeti ne može, i kad su čuli da im šalješ poziv da se predaju..."

"Ej!" reče ona. "Pa ja sam mislila... da se mi njima..."

"U svakom slučaju", reče vrtlog svetlosnih linija pored nje, "njihova flota se podelila i svaki deo je pobjegao ka svojim matičnim svetovima."

Zurila je. "Imaš dokaz? Ne verujem ja to."

Nis mašina opet 'slegnu ramenima' na svoj karakteristični vrtložni način. "Na sreću, vasačena u ovom slučaju neće mnogo mariti šta mi verujemo ili ne verujemo. Glavno pitanje koje preostaje pred nama glasilo bi: da li su neprijatelji pobjegli zauvek, ili će se posle konsultacija sa svojim augurima vratiti da obnove rat protiv Zemlje.

Ja moram biti iskren i reći da je po mom ubeđenju mnogo verovatnije ovo drugo.

Ali, bez obzira na to, ovde se dogodila jedna izuzetno važna stvar, dr Baskin. Istorija će tako reći, a presudu istorije moraćeš i ti da prihvatiš.

Ta reč zazvučaće sasvim promašeno, u ovoj razdrndanoj olupini koja više ni dve pare ne vredi. Zato ti i ne pada na um. Dozvoli da je ja izgovorim prvi.

Pobeda!"

Posle nekog vremena počeo da izviruju, a zatim i da izlaze i šire se po Sunčevom sistemu, snage branilaca Zemlje. Iz poslednjih uporišta, iz očajničkih skloništa gde su čekali da časno prime poslednji plotun, poleteše oprezno, misleći da je i ovo možda neki neprijateljski trik. Iz razvaljenih planina Lune, iz kratera sada mnogo dubljih nego što ih je priroda stvorila, podoše zdepasti brodovi branilaca, prekriveni ožiljcima iz mnogih bitaka.

U svemirsko prostranstvo.

Njihovi ispitivački zraci dosezali su u svaki kutak Sunčevog sistema. Najzad, prepuni nepoverenja, počeo da se okreću ka jedinom detektovanom uljezu, čiji oblik nije ličio ni na šta prepoznatljivo.

"Ni makac!" naredi Džilijan pilotu. "Ne smeš učiniti ništa. Nijedan pokret niti ikakav iznenadni postupak. Budimo strpljivi. Nek se oni naviknu na naše prisustvo ovde."

"Da, u redu", reče Akeakemai, "ossssimo što već neko vreme emitujemo kod za identifikaciju, koji kaže da smo mi zemaljski brod-d Brazdač. Ništa drugo. Ti momci tamo su vrlo nervozni, a ja ne želim da ih učinim jošššš nervoznijim."

Reč 'nervozni' bila je vrlo blaga, sasvim nedovoljna. Ti svemirski vojnici dve godine su odolevali napadima ogromnih šestorukih 'insekata' Tandua, i drugih fanatičnih neprijatelja. Moglo se razumeti zašto su i sad držali 'nervozne' prste na okidačima svog oružja. Džilijan je sve činila da ih ne isprovocira; da ne bi na kraju, posle pobeđe, poginula od svojih.

Smatrala je da sad može čekati još malo.

Džek Demva neće biti nimalo zadovoljan kad vidi u kakvom stanju mu vraćam Brazdač, pomisli ona; i šta u brodu imam. Dve trećine posade nije tu; arheološki nalazi nisu tu. Nedeljama će on mene ispitivati, ne bi li nekako saznao kud su otišli Kraidaiki i Tom, i kakav ih je to čudan posao zadržao - zašto se još ne vraćaju.

Ipak, ona i donosi nešto na Zemlju; neke poklone.

Na primer, tajnu kako savladati jofurske komandne prstenove.

Donosi i informaciju o životinjskoj vrsti zvanj 'kiki' na planeti Kitrup; to bi mogli biti sledeći šticeñici ljudske rase, dakle novi članovi zemaljskog klana. To znači da zemaljski klan raste.

Donela je i ona bića sa Jijoa, reuge, koji žive u simbiozi sa razumnim vrstama tako što im pomažu da jedna drugu shvati.

I sve ono što su Nis i ona saznali ispitujući brodski ogranak Biblioteke.

Ni to nije bilo sve.

Postoji izgubljena kolonija na Jijou, i druga na Polkdžiju. Savet Teragens će želeći da bude dobro obavešten o njima. Obe te skupine Ljudi suočene su sa velikim opasnostima, ali obe imaju šansu da ostvare nešto što Teragens već odavno pokušava - da opstanu kao izdvojeni delovi zemaljskog klana sasvim izvan dohvata galaktičke civilizacije, da prežive čak i ako Zemlje jednog dana ne bude.

Bilo je još mnogo drugih stvari o kojima se imalo pričati sa zemaljskim vođama i naučnicima; Džilijan bi mogla ostati na 'debrifingu' - procesu izveštavanja, prisećanja i najsitnijih pojedinosti, i opširnih razgovora sa starešinama posle obavljene misije - godinama.

Sve što su otkrili o drugim redovima života, na primer; a naročito o Transcendentnima.

O višoj, starijoj vrsti Transcendentnih.

Iako je uvidela da su to bića koja zaista imaju moć i znanje maltene kao bogovi, Džilijan je iz ponovljenih susreta sa njima izašla sa nekim čudnim osećanjem ne mnogo dalekim od sažaljenja. Jer čak ni oni nisu bili najstarija niti najveličanstvenija deca života - nego ona manjina koja je ostala u ovoj vasañeni iako je većina skupila hrabrost da se baci u nesagledivo, u crne rupe ili čak u ogoljene singularitete, a to bi moglo da znači u neka carstva sasvim drukčija i mnogo bolja.

Kukavice! Tako ih je nazvala u momentu ljutnje. Posle je priznala da nije bilo fer tako ih okarakterisati, pa ipak, u toj reći bila je prisutna i neka trunčica istine o njima.

Jer oni su u zagrljaju plima ostali kao u klopci. Nema im povratka, ali, ne usuđuju se ni napred. Jer ono ispred njih možda je samo vrhunski prirodni sistem za reciklažu otpada. Ćubreta. Zato sede tu gde jesu, razmišljaju, planiraju, dok vreme blago prolazi negde pored njih. A kad im zatreba, i kad im se učini da je zgodno, pobiju nekoliko miliona milijardi 'nižih' osoba.

Sve u svemu, nisu baš drugari koje bi Džilijan rado pozvala na ručak.

Dim i prašina od eksplozija, od bitke, polako su se razilazili. Džilijan naredi da se oklopni 'kapci' na prozorima, ionako ispucali i izrovani, razmontiraju i odbace. Zato sad, po prvi put posle Kitrupa, svetlost prođe kroz kristalne prozore Brazdača. Tek sad se moglo iz sale za planiranje gledati neposredno u svemir, napolje. Džilijan stade pred jedan okrugli prozor i zagleda se u Mlečni Put. Sazvežđa mnogobrojna, ali tako dobro znana; nepromenjena. Pogled na njih umirio bi i neku pećinsku ženu, Džilijaninu pretkinju, koja je živela veoma mukotrpno, jedući korenje iskopano iz zemlje... pre samo desetak hiljada godina.

Svetlost je spora, pomisli Džilijan, ali neminovno stiže.

Pratila je pogledom neke od poznatih, najvažnijih trgovačkih puteva kroz tu galaksiju.

Tokom sledećih stotina hiljada godina, pomisli ona, pristizaće svetlost svih onih supernova koje su eksplodirale istovremeno. Na mahove i sa desetak, ili stotina njih istovremeno. Tada će Mlečni Put izgledati izuzetno. Drečavi sjaj supernova oglašavaće uvodni deo poruke Transcendentnih.

Poruka je prosta ali važna. Može je shvatiti svako, pa čak i ona.

Glasi: "Ej! Evo nas, mi postojimo. Pozdrav! Ima li ikoga tamo?"

Okrete se i vide da odozdo, iz mašinske sale, ide Emerson. Na Brazdaču, po svemu sudeći, više neće biti posla za njega. On požuri do Sare, i to dvoje se zagriše. Njihova prijateljica Priti stajala je u blizini, ali ipak pored prozora... zagledana u iste zvezdane vidike kao kapetanica, ali zadubljena u neke misli samo njene, verovatno sasvim drugačije od Džilijaninih.

Naravno, i ova mlada žena, Sara, takođe je dar Zemlji: osoba koja je samostalno, samo na osnovu svog matematičkog znanja, predvidela veliko otepljenje. Fantastično postignuće... ali Sara je sad išla i dalje, tvrdila je da čak i ekspanzija univerzuma nije fundamentalna pojava nego samo simptom, znak da se dešava nešto drugo, još važnije. Sara je to opisivala rečima da "dolazi nešto, nešto izvan naših postojećih pojmovnih okvira"... šta god to značilo.

I još je nagoveštavala da bi ta krajnja tajna mogla biti u nekoj vezi sa slabo poznatom rasom Bujura.

Džilijan odmahnu glavom. Uskoro će svi ti problemi biti prevaljeni na pleća nekih drugih osoba. Uključiće se vrhunski profesionalci iz celog roda Ljudi, a i desetak drugih rasa; oni koji su osposobljeni da filozofiraju o tajnama. A ona, Džilijan, biće u mogućnosti da se vrati svom jednostavnijem poslu, lekarskom i isceliteljskom, za koji je i obučavana.

Nikada više ja nikome neću narediti da ode u nešto gde će poginuti, pomisli ona; nikada, nikada više. Šta god da kažu o našim postignućima na ovom veoma teškom putovanju, ja neću prihvatiti više nikakvo komandno mesto.

Od sada, pomisli Džilijan, ja spasavam samo pojedinačne živote. Neka neko drugi spasava kosmos.

Znala je već i ko će joj biti prvi pacijent.

Čim me puste sa debriefinga, posvetiću se lečenju ovog Emersona; njemu treba vratiti moć govora, makar samo delimično. Možda su neurolozi na Zemlji već postigli neki napredak u lečenju te vrste moždane osakaćenosti. Ako nisu, saviću nebesa na pola, ako treba, samo da bih ostvarila to.

Zapita se da li iza te njene ambicije stoji osećaj krivice. Možda želja da ona lično popravi štetu koja je nastala zbog izvršavanja njenih naređenja? Ili zato što ovako prija gledati to dvoje, Saru i Emersona, kako i bez reči razgovaraju umom, i srcem?

Gledajući ih kako se drže za ruke, Džilijan se malo opusti.

Srce može biti dovoljno. Srce je snaga koja nosi.

Pozva je Akeakemai.

"Uspostavljena je dvosmerna zvučna i slikovna komunikacija, dr Baskin. U ovom trenutku šalju nam jednu poruku."

Na jednom od velikih ekrana pojavi se slika: kontrolna sala jednog od ratnih brodova koji su se polako kretali ka Brazdaču. Mnoštvo tupih uglova i oblika nagoveštavalo je thenanijansku izradu. Videlo se da posadu sačinjavaju pretežno Ljudi, ali lice pred kamerom imalo je oštre jagodične kosti i uglastu lepotu muškarca Timbrimija, pokraj čijih ušiju su se njihali mnogobrojni mali pipci osetljivi na empatiju.

"... da su vaše tvrdnje slabo verovatne. Molim dajte neki dokaz da ste zaista zemaljski brod Brazdač. Ponavljam..."

Na prvi pogled lak zahtev. Godinama se Džilijan svim silama borila za ovaj trenutak, kad će moći opet da ima kontakt sa Zemljom. A ipak, nekako joj se nije htelo da odgovori.

Posle samo još jednog trenutka razmišljanja, znala je i zašto.

Ona je Čovek. Za svakog Čoveka, vaseljena se deli na dve zasebne oblasti: jedno je Zemlja a drugo 'sve ostalo', sve ono izvan. Svemir. Ostajući još malo u svemiru, mogla je da zamišlja da je na neki način 'blizu' Toma Orleja; da još traju njihova lutanja kroz Pet galaksija; da iako su međusobno udaljeni još nekoliko megaparseka, ona može da učini nešto, naredi nešto, poleti nekud, istraje u svemirskom putovanju, i da najzad nađe njega.

Za razliku od toga, sletanjem na dobru staru Zemlju, na Teru svoju, ona stiže kući, odriče se putovanja, svemir za nju postaje ono drugo, ono spoljašnje, jedna bezgranična divljina u kojoj je Tom nestao - Tom, i Kraidaiki, i Hikahi, i mnogi, mnogi drugi - i gde, možda, i sad prolaze kroz neke nove pustolovine, ali gde ona, Džilijan, nije. Moraće da nađe sebi neki posao na Zemlji i da živi život trudeći se da bude što manje usamljena.

Htela je da uzme reč, kao zapovednica broda, i odgovori tom Timbrimiju. Ali, nešto u njoj priželjkivalo je da odgovori, ipak, neko drugi umesto nje; da neko preuzme taj poslednji teret na sebe. Gorkoslatki zadatak okončavanja svih njihovih putovanja.

Upravo to učini jedan glas, onaj od koga je to ponajmanje očekivala. Emerson D'Anit, koji istupi pred kameru i zapeva veselo, bodro i brzo, kao u zemaljskim komičnim operetama iz nekih davnih dana.

Ako se smeješ
ti srce greješ
to ti je najbolje;
zamršen je svet,
al' nasmej se opet!
Materiju pobedi
umom je povedi,
život popravi;
tako izbegni peh,
a metod za to je smeh!
Debeli il' suvi
poslednji il' prvi
važno je da se smejemo;
važno je da ha ha
pa hajdmo i tiii - i - jaaaaa!

Sudba

Hidrogenske komponente, zangovske, bolje su se snalazile u svemu ovome; filozofskije. Slično tome, i mašinski elementi koji uđuše u sastav ove zajednice zvane Majka.

I u civilizaciji vodonikaša, i takođe u civilizaciji mehaničkih živih bića, veoma su duboko ukorenjena uverenja da je sva ova takozvana 'stvarnost' samo privid; da je sve, od najveće galaksije do najsitnijeg virusa, samo jedna ogromna, dugotrajna simulacija. Samo jedan 'model' koji se isprobava u cilju rešavanja nekog stvarnog, većeg problema ili zagonetke.

Naravno, bilo je sasvim prirodno da se takva filozofska učenja razviju baš kod ta dva reda života. Evolucija Zanga, vodonikaša, odvijala se kroz stalnu, sveprisutnu upotrebu analogno-simulacijskog metoda razmišljanja - kroz 'glumu' mnogobrojnih delića namenski izdvojenih za to u telu svakog Zanga, svakodnevno. Mašine su takođe o svemu razmišljale kroz mnoge pokušaje, analogije i simulacije, ali u svojim procesorima, na uredan, oštar, brz način, elektronski; jer njihova je svest digitalna. Pokazalo se da je filozofska suština u oba slučaja ista, i da, posle telesnog sjedinjavanja, hidrogenaši i mehanoidi mogu usvojiti isti pogled na život, koji je glasio ovako:

Mi, i sve što vidimo oko sebe, pa i moćni Transcendenti, postojimo samo kao delovi jednog istog scenarija; mi smo simulakrumi. Ovo je isprobavanje jednog modela, koje se sada odvija u nekom računaru višeg reda, koji se nalazi možda u nekoj drugoj ravni egzistencije, ili u tački Omega gde se vreme konačno zaustavlja i nema ga više, ali gde, zato, i sve stvari stižu do svojih konačnih ispunjenja.

Iz tih razloga - nastavljala se ta hidrogenaško-mehanoidna filozofija života - nema smisla zanositi se nekim osećanjima naše velike važnosti. Ovaj kosmički obrazac u kome učestvujemo samo je jedan od mnogih, neprojenih, koji se svi isprobavaju naporedo, dakle paralelno, u tom istom 'računaru'. Razlike između svakog pojedinog od tih modela, i onog sledećeg do njega, su minimalne. To

podseća na kompjuterski šahovski program u kome se nastavak partije isprobava u svim mogućim varijantama, uz upotrebu svih mogućih poteza.

Tako su, bar, neke komponente u sastavu Majke objasnile ovu filozofiju Larku i Lingovoj. Čak i Jofuri preobraćeni u Trekije prihvatili su taj pogled na život lako, zato što se u njihovom, trekijeveskom duhovnom životu stalno vode međusobne rasprave u kojima se nude različiti modeli rešavanja istih problema. To kod Trekija ide, zapravo curi, kroz kapljice polurastopljenog voska u jezgru koje je za celog Trekija zajedničko.

Samo kod ljudskih i delfinskih članova Majčinog 'konzorcijuma' prihvatanje ove filozofije išlo je slabo; ali, iz različitih razloga.

Zašto? pitao je Lark.

Zašto bi iko ulagao tako ogroman trud i sredstva u jedan takav pokušaj? U izračunavanje koji je od svih mogućih svetova najbolji?

Kad bi se na kraju dobio neki određen rezultat, šta bi se sa tim rezultatom moglo preduzeti?

A šta bi se uradilo sa svim onim 'nebrojenim' modelima koji bi nastali usput?

Šta će se uraditi sa nama?

Ovo poslednje pitanje kao da je šokiralo Zange ugrađene u zajedničko biće, ali ne i mašine, koje su odgovorile Larku na način iskren i čudnovato spokojan.

Vi oksiji toliko ste opsednuti iluzijom svoje važnosti!

Naravno da su svi ti modeli već isprobani, procenjeni, i svi odbačeni. Naši osećaji, koji nam govore da postojimo, samo su iluzija. Manifestacija simuliranog vremena.

Lark je bio užasnut takvim stavom. Lingova se samo smeškala i odmahivala rukom; prihvatila je stav dvanaest Delfina koji su se nedavno pridružili Majci, a koji su smatrali da je čitava ta metafizička pričancija smešna.

Slušaj talase
na stenama, pa reci
da nisu stvarni!

Lark je imao nekoliko razloga da bude zadovoljan što su došli i Delfini. Bili su zanimljiv narod, sa jednim novim, svežim pogledom na svet. Osim toga, u svakovrsnim debatama pojačavali su kiseonikašku stranu. A vremena za diskusije biće mnogo - mnogo subjektivnih godina; jer transformisanom Polkdžiju toliko će trebati da stigne na kraj svog puta.

On sada uloži jednu trunčicu volje, i baci svoju svest napolje, prema kosmosu. Naime, prema onome što se sada, umesto stvarnog kosmosa, nalazilo oko Polkdžija.

Bio je to prizor koji je malo kad u istoriji vaseljene iko imao prilike da gleda. Jedna poništenost koja nije crne boje, niti uopšte ikakve boje. Nigde nijednu galaksiju videti... niti zvezdu, ili, barem, ne u normalnom značenju te reči. Zvezde su ipak bile prisutne ali samo kao privremeni talasići ili vrlo mala udubljenja u ne-boji; Lark ih je takve uspevao da vidi, ponekad, uz dosta truda i koncentracije.

I sve u brodu izgledalo je nekako spljošteno, efemerno, samo 'uslovno tu' - kao ovlašna skica sebe.

Polkdži više nije bio u stvarnoj vaseljenu, niti njen sastavni deo. Plovio je malo izvan ilema, na talasu nečega što nije materija, a nije ni energija, niti čak ni sama sirova metrika. Najpribližnija pojmovna odredba tog nečeg - do koje je Lark došao posle mnogih diskusija sa živim bićima u sastavu Majke, uz korišćenje svih mogućnosti ogranka velike galaktičke Biblioteke koji je, u Polkdžiju, i sad besprekorno funkcionisao, bila je: da se brod kreće na jednom pokretnom naboru u kontekstu. A taj kontekst bio bi neki pozadinski najosnovniji zakon, onaj iza svih zakona; ta pozadina, ono iz čega se vaseljena formirala u veoma davnoj prošlosti, kad je jedna perturbacija u Hajzenbergovom principu neodređenosti (nepouzdanosti, zapravo; engleska reč za to glasila je uncertainty) dovela do jedne malo žešće eksplozije koja se zove Veliki prasak ili Big Beng.

A koja je značila izranjanje svega, ni iz čega.

Prizori izvan sadašnjeg Polkdžija nisu bili nikakvi predmeti, nego samo blaga talasanja kauzalnih veza, koje povezuju neke skupove potencijalnih mogućnosti sa drugim.

Iza broda, koji je odmicao zahuktano, moglo se u prvo vreme, na samom početku putovanja, videti kako se četiri takva talasića udaljavaju od petog. Bio je to raskid jednog zajedništva; razdruženje, presecanje starih veza.

Lark sada oseti da je Lingin um kliznuo uz njegov, pridružio mu se u razgledanju ove ništine. Posle nekog vremena ona malo ćušnu Larka.

Ej, to je sve iza nas, reče mu ona; i postrani od nas. Baci pogled malo napred, ka našoj sudbini.

Iako u ovoj ravni nije postojalo ništa opipljivo, ništa materijalno, pa ni ma kakav pravac, Lark je osećao 'napred'... suštinsko 'ono ka čemu'. Po tvrđenju transcendentnih, Polkdži je bačen ka jednom ovećem jatu galaksija, nekih pola milijarde parseka daleko od Mlečnog Puta. Razlog: već odavno iz tog galaktičkog jata stižu nekakvi signali, nerazumljivi, najverovatnije nastali sapijentnom aktivnošću. Tamo bi mogla postojati, možda, neka velika civilizacija. Trebalo bi, možda, uspostaviti prvi kontakt s njom. Reći joj: zdravo, hajde da se družimo.

Lark Kulhan je, gledajući samo umom, doživeo to 'napred' kao nekoliko talasića i udubina, sa nagoveštajem spiralnosti. Nadao se da će tamo biti upotrebljiv hiperpogon; da će postojati mnogobrojne transferne tačke; da će sve pogodnosti civilizovanog međuzvezdanog saobraćaja biti na raspolaganju. U izobilju, štaviše.

Živi bili pa videli, reče mu Lingina misao; videćemo mi i mnogo što-šta drugo. Je l' se raduješ što smo pošli?

Transcendenti su ga poslali a nisu ga ništa pitali. Niko osim Delfina i Lingove nije Larka nikad pitao šta on želi. Ipak, osećao se, sve u svemu, prilično dobro.

Da, reče on; drago mi je što smo pošli. Nedostajace mi neki ljudi. A i planeta Jijo. Ali, ko bi mogao odbiti ovakvu priliku?

A zapravo su neki ljudi već odbili takvu priliku. Odbila je Džilijan Baskin; odbila je i Sara Kulhan, a Transcendentni su onda pustili Brazdača na slobodu. Sarinu sestrinsku ljubav Lark će uvek i svuda nositi sa sobom. Od Baskinove je Polkdži, čim je u tom brodu oboren jofurizam, dobio neke darove: dvanaest Delfina dobrovoljaca, i kompletne arhive Brazdačeve, i sve genetske uzorke prikupljene tokom višegodišnjih istraživanja.

I još jednu stavku.

Lark baci misao/pogled ka najčudnijem, zaista jedinstvenom učesniku u živoj 'čorbi' Majke. Taj je stajao uspravno, nepomičan, zaliven zlatastim, ćilibarnim materijalom - toporgikom, koji je u suštini zaustavljeno vreme. Leš; učesnik, ali mrtav učesnik. Arheološki nalaz, star možda milijardu godina, ili dve; taj je dreždao tako i u kabini dr Džilijan Baskin od trenutka kad je nađen u nekom zvezdanom jatu koje je u prostorvremenskom smislu bilo 'plitko'.

Ljudi toj mumiji nadenuše u šali ime 'Herbi' što bi na angliskom jeziku bio deminutiv od Herbert; dakle, 'mali Herbert'.

Ta mumija nastavila se enigmatično smeškati i u Polkdžiju. Kao da zna sve. I kao da sve posmatra sa potpunim samopouzdanjem.

"Pa zar vam to nije bila najdragocenija relikvija?" stigao je Lark da pita te žene u onim mahnitim sekundama neposredno pre eksplozije supernove, kad su dva cilindrična komada Brazdača preletela munjevito, kao dve topovske granate, u Polkdži, i to u ležišta već pripremljena, prazna, tačno te veličine, koja su se odmah i sklopila i zavarila čvrsto.

Odgovorila mu je, tada, Džilijan, samo mislima. "Herb i ja smo već prošli kroz mnogo toga zajedno. Mislim da je korisnije da sad odjuri sa vama, narode, nego sa nama. Možda će umeti da kaže nekoj dalekoj civilizaciji mnogo više nego što mogu kazati svi podaci iz galaktičke Biblioteke."

U tim trenucima Zemljanka je izgledala veoma umorno, ali držala se uspravno i videlo se da nije slomljena; štaviše, da je uverena da će nevoljama uskoro doći kraj.

"Osim toga", zaključila je tada Baskinova, "ako Brazdač nekim čudom preživi ovo što će sad biti, nabavićemo drugog Herbija. - Ja znam gde ih ima, i to u velikoj količini."

Ova misao sad je bila prisutna dok su Lark i Lingova lutali svojom tačkom gledanja po toj okolnoj ništa-izbrisanoj blago-osvetljenoj ne-crnini; po tom pozadinskom labavom platnu koje je zapravo oduvek visilo skriveno, iza svih kulisa velike tragikomedije života u kojoj je Lark i sad bio glumac iako se našao izvan vasseljene i izvan sveta uzroka i posledica.

Osetiše da se uz njihova ljudska tela uvlači, glatko, jedno delfinsko telo. Bio je to neki veliki Delfin, dugačak, sa ožiljcima od nekih ranijih nevolja. Hidrogenska živa 'čorba' oko Larkovog i Linginog tela uskomeša se malčice od gibanja Delfinovih peraja. Ali i

mentalno prisustvo tog Delfina, veoma snažno, kliznulo je uz njih, pridružilo se njihovim umovima u razgledanju kako kontekst ('ništa') promiče pored novog, nadodatog, svetlučavog korita Polkdžija.

Uskoro ovaj novi drugar izreče svoje mišljenje kroz dva trinarna haikua.

Daleko iza
ostadoše bogovi
i Oni Stari -
ali ti ne znaš
da li su izgubili
nebeski doseg.

Lingova, mislim, na to uzdahnu, sa prizvukom kao da veoma ceni to što je čula, a misao Larka klimnu glavom. Onda se on okrete da čestita tom novom cetacejskom članu na tako dobrom sumiranju nekih stvari.

Ali vide, iznenađen, sada očima, da na tom mestu nema nikoga; tu je bilo samo jedno bistro, 'prazno' mesto u bogatoj organskoj hidrogenskoj 'čorbi' Majke.

A mogao se Lark zakleti da je video kako veliki sivi Delfin telesno zaprema to mesto, trenutak ranije - toplo sivo telo. Mogao ga je rukom dohvatiti. Ali, to je bio neki trinaesti Delfin, nikako ne član one grupe od dvanaest dobrovoljaca.

A sad tu nije bilo nikog.

Još je mnogo godina delilo Larka od sledeće prilike kad će taj glas opet čuti.

Epilog: Civilizacija

Mora su na Hurmufti slanija nego na Jijou.

Vetrovi su nepostojani, nailaze u jakim, čestim udarima. Opasno je ovde blisko tekovati - ići ukoso-cik-cak u pravcu koji je, ukupno, protivu vetra.

Opasno, dok ne 'uhvatiš ritam'. Dok ne 'provališ' kako se ovde valjaju talasi, kako naiđe nalet vetra, pa vode; i kako popuste, oslabe. Kad krmu drži ruka majstora, može se i tekovati agresivno, i u pojedinim zaokretima puniti glavna jedra tako da sa brod sav nagne i da katarke svojim prečkama maltene dodiruju vrhove talasa!

Prvi put kad sam to izveo sa mojom Dor-Hinuf na palubi, dernjala se kao da je Smrt lično izronila iz dubina da zaurla Napev odvođenja. Kad smo se vratili u novo pristanište, mokri od glave do pete, drhtala je toliko da sam ja rekao sebi: preterao si totalno. Ali, vidiš! Nije ispalo tako. Čim smo prošli kroz vrata naše male primorske khute, bacila se na mene, i onda smo vodili ljubav tri midure bez prestanka! Posle me je nekoliko dana bolela kičma.

(Ubrzo sam shvatio: civilizovanim Hunišima retko se dešava da ih oduševljenje stimuliše na seks. Na Jijou to je Hunišima bilo normalno, služilo je kao protivteža urođenoj huniškoj uzdržljivosti. Ovi naši zvezdoletni rođaci su, po načinu života, zaista smrt-dosadni, osim jednom godišnje, kad ih uhvati estrus, što je njima jedino vreme za seks! Srećom, moja Dor-Hinufica se primila na nove, jijoanske fazone kao Urkinja na vulkansku lavu!)

Avaj, sad imamo manje vremena za romantične plovitbe udvoje. Imam sve više posla; po gradovima na celoj visoravni - gde su se huniški kolonisti nastanili još pre hiljadu godina, izgradili uredne kuće u urednim ulicama, i tu provodili uredne živote bez promene, daleko i od same pomisli na more i talase - sve više se širi priča o onome što ja nudim. Valjda im je konačno dozlogrdio onakav život. Ili se možda nešto promenilo u njima posle dramatičnih događaja u Pet galaksija. Mnogi Huniši, naročito mladi, voljni su da pokušaju nešto novo, da naprave neku promenu u svom životu. Naši pokrovitelji, narod Guthatsa, nikad nam ne rekoše ništa o tome.

Grupe turista stižu hover-letelicama svakog dana do našeg staništa na ovoj pustoj obali, izlaze i zure ukočeno u svetlučavo prostranstvo zaliva, nervozni; skupljaju hrabrost da se primaknu tolikoj masi vode. Očito im je neko, kad su bili deca, dobro utuvio u glavu da je more opasno.

Ali svaki Huniški računovođa zna i to da je rizik opravdan ako je dobitak veliki a verovatnoća i težina eventualnog gubitka mala.

Povedem ih na njihovo prvo putovanje jedrenjakom preko ovog vetrovitog zaliva. Kad se vrate, znaju: za neke stvari вреди malčice i rizikovati.

Poslovnu stranu toga vodi moj tast. Tvaфу-Anuf. Podneo je ostavku na svoje mesto u Migracionom institutu; sada vodi naše maleno letovalište, pregovara sa investitorima, nastoji da izdejstvuje dozvole od vlasti koje paze na očuvanje prirodne životne okoline, ali i da uzme u zakup što veće prostranstvo najkvalitetnijeg priobalnog terena, pre nego što drugi Huniši ukapiraju koja lova se tu može napraviti. Ali nikad on nogu nije stavio na jedrenjak, njegovo je uverenje i sad da je jedrenje posao 'pomalo ludački'. To mu ne smeta da zadovoljno umbla kad god pregleda naš finansijski bilans.

Njegova omiljena pesma ovih dana? "Mi smo dečki što veslaju sedečki!"

Mislim da mi malo smeta što na mog tasta tako malo deluju setni prizori iz Melvila i jijoanska morska poezija Fhun-daua, a tako jako ga privlače pojedine neozbiljne, pijanačke, ili nepristojne pesmice. Krov odzvanja kad Tvaфу-Anuf počne da peva 'Kud ste pošli pijani mornari', ili rastegne onu o 'maloj koja je stala na zvizdu', i tome slično, znate već.

Ko bi očekivao...?

Toliko posla imam ovih dana - podučavam jedrenju, izmišljam celokupni pomorski turizam iz početka, od nule - da nemam vremena za moj književni rad. Mislim da će moje ambicije iz detinjstva, da postanem slavan pisac, morati da pričekaju. Možda na neki drugi život.

Našao sam, zapravo, bolji način da menjam moje sugrađane Huniše. Da unesem bar malo sreće u njihov užtogljeni život. Da izmenim njihov imidž dosadnih zlovoljnih računovođa. I možda da od njih načinim bolje komšije.

Zaboga, na Jijou su sve ostale rase smatrale da su Huniši simpatici! Nadam se da bi nešto od toga moglo da se ostvari i ovde. Gde su nam zvezdane staze civilizacije nadohvat.

Uostalom, ima ko da povede književnu renesansu. To je sad u dobrim rukama. Tačnije, u dobrim očnim pipcima.

Naša 'Haklberi' je prihvatila samo jednu polovinu uloge koju smo joj mi namenili.

"Rađaću decu, rađaću!" rekla je. "Ako vi narode sredite da negovateljice, Huniškinje, sve to odgajaju. Šta fali. I mene su Huniškinje podizale, pa vidite kakva sam ispala!"

U onim starim danima, ja bih na to odgovorio šalom da je stvarno 'ispala' itd. Ali, sad kad Štipka više nema, i kad Ur-rona nije ovde, to nekako nije to. Osim toga, ja sam oženjen čovek. Uskoro ću biti otac. Vreme je da se malo uozbiljim.

Hakica se, dakle pomirila s time da će mnogo godina biti iznova i iznova trudna. Tako i treba, jer u ovoj civilizaciji, koja se sad zove Četiri galaksije, samo i jedino ona, naša Hak, može vratiti u život g'kekijeovski narod. Međutim, apsolutno je odbila drugu polovinu našeg plana - da živi u dubokoj tajnosti, odvojena od sveta, da ne bi za njeno postojanje na ovoj planeti saznali prastari neprijatelji njene rase.

"Samo nek dođu!" dernja se ona, vozi se na svojim telesnim točkovima brzo tamo-amo, izmahuje očnim pipcima, kao da je spremna ovog trenutka da pođe u rat protiv cele jofurske imperije i protiv svih ostalih dušmana koji su doprineli da njen narod bude ugašen. Ona je i književnica, koja ne želi da se krije od te fatve. Uživa u slobodi, jurca po glatkim trotoarima naše prestonice, koja se zove Grad Hurmufta. Hak je sve poznatija u našem društvu. Studenti književnosti dolaze u njen salon, na diskusije o zemaljskoj i jijoanskoj literaturi.

Ali... do našeg zaliva svrati veoma retko. A i kad dođe, priča samo ona, a ja uglavnom ćutim.

Ne znam. Možda je u pravu kad kaže da se pretvaram u dosadnog matorog Huniša.

A možda je problem u tome što G'Kekiji ne vole kompromise - ponajmanje Hakica. Ona ne razume da se životu mora izlaziti u susret, donekle. Kad god uspeš da nametneš vaseljeni neku promenu, treba da očekuješ da i vasseljena tebe promeni, unekoliko.

Doneo sam ja dva poklona sa Jijoa mojim kosmoplovnim rođacima - pustolovinu i detinjstvo. Uzvratno dejstvo sastojalo se u tome što su me oni naučili kakvo se vedro spokojstvo može naći kad imaš ognjište, kad si svoj na svome, kad poštuješ lagane ritmove i melodije obreda nasleđenih iz maglovite prošlosti - iz onih vremena kad moja rasa nije znala za galaktičko Uzdizanje niti mnogo marila za zvezde, daleke.

A sad su, bogami, zvezde dalje nego što su bile. Ne samo što se jedna galaksija sasvim otkinula, tako da smo sad Četiri galaksije, nego je i unutar te četiri došlo do velikog pogoršanja saobraćaja. Polovina negdašnjih transfernih tačaka i hiperprostornih putanja sad je neupotrebljiva, a mnoge druge su nestabilne; po svoj prilici će tako i ostati, bar za života ove generacije. Izgubljeno je nebrojeno mnogo svemirskih letelica, hiljade linija teretnog i putničkog saobraćaja je ukinuto ili su poremećene, hiljade svetova je primorano da se oslone, od sad, samo na svoje sopstvene resurse.

Mislim da to znači da neću skoro dobiti pismo od Ur-rone. Čvrsto verujem da se ona provodi odlično, tamo negde, napolju, u društvu inženjera svih rasa; verujem da je ceo svoj dugi vrat zavukla u probleme mašinstva i zvezdotehničke prakse.

Iako Uri nisu sentimentalni narod, nadam se da će se Ur-rončica ponekad setiti mene i moje uspomene.

A o jadnom Štipku mogu reći samo to da mi druženje sa njim užasno nedostaje.

Ponekad moraš naprosto da se pomiriš sa gubitkom nečega.

Smrt je oduvek bila najveća, najbeznačajnija, neprelazna provalija. Ali sad se otvorila još jedna. Otkidanje Četvrtice od ostalih galaksija osetila su sva sapijentna bića, u svome telu, na nekom dubokom organskom nivou. Čak i na površini planeta mnogi su se u tim trenucima teturali i gubili, mnogi su danima posle toga bili ošamućeni, otupeli.

Naučnici misle da su ove reakcije morale biti još gore u samoj Četvrtici, ali mi to nikad nećemo pouzdano znati, jer čitav taj ogromni točak zvezda leži sada izvan našeg dohvata... a tako će i ubuduće biti, zauvek. Tamo Jijo ostade. Tamo roditelji moji, moji stari. Dom.

Postoji i poneka uteha. Lepo se osećam kad zamišljam Delfine kako plivaju savršeno slobodni kroz svilaste vode blizu luke Vufon, kako se jure oko broda za izbacivanje drosa, kojim upravlja moj otac; i kako uveče prilaze obali, da možda na nekom žalu čitaju poeziju, pod svetlošću bledog Loocena.

Naravno, Zajednica naroda Jijoa sada može da baci Svete spise u arhiv, i da prestane skrivati lice od neba. Jer nema više nikakve 'civilizacije Pet galaksija' čiji bi se zakoni odnosili na Jijo. Možda su Jijoanci već pobili okupatore, Jofure; možda nisu još, ili je čak zapretila neka kriza još opakija. Ali, u svakom slučaju, teret krivice koji nasledismo od naših otaca prestupnika konačno je pao sa nas. Narodi Nagiba nisu protivzakonito na tom kontinentu - nisu više prerano došli.

Njihov je Jijo, i sad samo treba da ga čuvaju i paze najbolje što mogu.

Verujem, verujem da će oni u tome imati uspeha. Ako im i kockice Ifnine malo pomognu.

Kad već pomenuh čudne koloniste: meni trenutno dosađuje jedan omanji naseljenik koji traži još jednu uslugu.

Još od kad je priznao da ume da govori, Blatko je klepetao često. Raspitivao se da li timbrimjski brodovi sleću na kosmodrom Hurmufta, da li ijedan brod leti ka zoni ratnih operacija u galaksiji Drugoj. Ovo Blatkovo nestrpljenje je karakteristično. Iako je on sada, zvanično, Titlal, za mene će uvek biti samo nur. Penje mi se na rame, zajedno sa nurkinjom Hufu, a ja onda naduвам kožnu vreću ispod grla i umblam za njih, i to moje najomiljenije melodije. Oni se uskoro izgube u tome, zaborave ostatak sveta.

"Nikad taj neće otići odavde", predskazuje Dor-Hinuf. I stvarno, Blatku očigledno prija zaposlenje na našoj jahti, prentiranje po jarbolima i konopima; gricka on kisele loptaste bonbone koje mu dajemo, i gundā ironične primedbe o putnicima zato što su 'prašinari' a ne pomorci.

Ipak, nisam siguran da neće otići. Ima taj mali neku vaticu u sebi, kao Čovek koji se bori za neku višu svrhu ili Urkinja koja hoće da isproba neku skalameriju koju je napravila. Neće se Blatko smiriti dok ne dovrši započeti posao.

Koji posao? Znajući Titlale, pretpostavljam da je to neka praktična šala. Neka dugoročna, smešna do suza... svakom, sem onome ko je žrtva te šale.

Jednog dana ćemo se probuditi i konstatovati da je Blatko otišao... a na svim brodskim konopima naći ćemo, na sredini, po jedan čvor; to će biti njegov način da kaže, sa naklonošću, zbogom.

I evo, dok ja ovo pišem on viri preko mog ramena i čita to. Dahće, smeška se zagonetno, pušta me da nagađam a neće da kaže.
E, sad je dosta. Idemo, ti nevaljalče mali. Čekaju nas 'turišti'. Vetar je baš kako valja i treba, čete oblaka marširaju lepo postrojene ka horizontu od srebra.
Haj'mo neke dosadne matore Huniše uplašiti kao nikad.